Prof.dr.habil.
DAN VĂTĂMAN

Uniunea Europeană

GHID PRACTIC DE SPECIALITATE

- EVOLUŢIE ISTORICĂ
- ORDINE JURIDICĂ
- SISTEM INSTITUŢIONAL
- POLITICI
- LIBERTĂŢI FUNDAMENTALE

III330 014
BCU IASI

PRO UNIVERSITARIA

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III330 014
BCU IASI

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

100

Prof.dr.habil. Dan Vătăman

UNIUNEA EUROPEANĂ

GHID PRACTIC DE SPECIALITATE

EVOLUȚIE ISTORICĂ
ORDINE JURIDICĂ
SISTEM INSTITUȚIONAL
POLITICI
LIBERTĂȚI FUNDAMENTALE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

724595

Prof. dr. habil. Dan VĂTĂMAN

UNIUNEA EUROPEANĂ

GHID PRACTIC DE SPECIALITATE

EVOLUȚIE ISTORICĂ
ORDINE JURIDICĂ
SISTEM INSTITUȚIONAL
POLITICI
LIBERTĂȚI FUNDAMENTALE

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "M. EMINESCU" IAȘI
20. OCT. 2020
ALE

0 000011 04730 BCU IAȘI

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PRO UNIVERSITARIA
BUCUREȘTI
2020

Copyright © 2015, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VĂTĂMAN, DAN
Uniunea Europeană : ghid practic de specialitate / Dan Vătăman. - București : Pro Universitaria, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-26-0298-7

341.217(4) UE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ABREVIERI ȘI ACRONIME

ABE	- Autoritatea bancară europeană
AEAPO	- Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale
AES	- Autorități europene de supraveghere
AEVMP	- Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe
art.	- articolul
al.	- alineatul
ASE	- Agenția Spațială Europeană
AUE	- Actul Unic European
BCE	- Banca Centrală Europeană
BCN	- Băncile centrale naționale
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	- Banca Europeană de Investiții
CCMI	- Comisia consultativă pentru mutații industriale
CE	- Comunitatea Europeană
CECA	- La Communauté européenne du charbon et de l'acier
CECO	- Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului
CEDS	- Comitetul european al drepturilor sociale
CEE	- Comunitatea economică europeană
CEEA/EURATOM	- Comunitatea europeană a energiei atomice
CEF	- Comitetul economic și financiar
CEIAPO	- Comitetul european al inspectorilor pentru asigurări și pensii ocupaționale
CEIB	- Comitetul european al inspectorilor bancari
CMUE	- Comitetul militar al Uniunii Europene
CEPOL	- European Police College/Colegiul European de Poliție
CERS	- Comitetul European pentru Risc Sistemic
CESE	- Comitetul Economic și Social European
CIG	- Conferință interguvernamentală
CJCE/CJUE	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene/Uniunii Europene
COREPER	- Comitetul Reprezentanților Permanenți
CoR	- Comitetul Regiunilor
CSCE	- Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa
CSM	- Consiliul Superior al Magistraturii
CVC	- Codul Vamal Comunitar
DAE	- Departamentul pentru Afaceri Europene
ECOSOC	- Consiliul Economic și Social din cadrul ONU

ECU IASI - LAW UNIVERSITY LIBRARY

e.n.	- era noastră
EMCDDA	- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction / Centrul European de Monitorizare a Drogurilor şi a Dependenţei de Droguri
EUROJUST	- The European Union's Judicial Cooperation Unit/ Unitatea de Cooperare Judiciară a Uniunii Europene
EUROPOL	- European Police Office/ Oficiul European de Poliţie
FDP	- Fondul de Dezvoltare a Proiectelor
FEOGA	- Fondul de Orientare şi de Garanţie Agricolă
FEP	- Fondul European pentru Pescuit
FMI	- Fondul Monetar Internaţional
GATT	- General Agreement on Tarrifs and Trade / Acordul General asupra Tarifelor Vamale şi Comerţ
GNSS	- Global Navigation Satellite Systems / Sistemul Global de Navigaţie prin Satelit
IFAC	- International Federation of Accountants / Federaţia Internaţională a Contabililor
INTOSAI	- International Organisation of Supreme Audit Institutions / Organizaţia Internaţională a Instituţiilor Supreme de Audit
ITER	- International Thermonuclear Experimental Reactor/ Reactorul Internaţional Termonuclear Experimental
INM	- Institutul Național al Magistraturii
ÎCCJ	- Înalta Curte de Casație și Justiție a României
î.e.n.	- înaintea erei noastre
JAI	- Justiție și Afaceri Interne
JOUE	- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
MCV	- Mecanismul de Cooperare și Verificare
MDC	- Mecanismul de dezvoltare a capacităților
MNE	- Măsuri Naționale de Execuție
NC	- Nomenclatorul combinat
NATO	- Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
OCCAR	- Organizația de Cooperare Comună în Materie de Armament
OECE	- Organizația Europeană de Cooperare Economică
OEP	- Organizația pentru Eliberarea Palestinei
OLAF	- Oficiul European de Luptă Antifraudă
OMC	- Organizația Mondială a Comerțului
OMS	- Organizația Mondială a Sănătății
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
op. cit.	- opera citată
OPEC	- Organization of the Petroleum Exporting Countries
p.	- pagina

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PAC	- Politica Agricolă Comună
PAEC	- Planul de acțiune european privind capacitățile
par.	- paragraful
pct.	- punctul
PE	- Parlamentul European
PESA	- Politica Europeană de Securitate şi Apărare
PESC	- Politica Externă și de Securitate Comună
PIB	- Produsul Intern Brut
pp.	- paginile
PSC	- Pactul de stabilitate şi creştere
Rec.	- Recomandarea
REFIT	- Regulatory Fitness and Performance Programme/ Program privind o reglementare adecvată și funcțională
SEAE	- Serviciul European pentru Acțiune Externă
SEBC	- Sistemul European al Băncilor Centrale
SEE	- Spațiul Economic European
SEN	- Sistemul Electronic de Notificare
SESF	- Sistemul european al supraveghetorilor financiari
SME	- Sistemul Monetar European
SNG	- Școala Națională de Grefieri
TAm	- Tratatul de la Amsterdam
TCECO	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
TCE	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană
TCEE	- Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană
TCEEA	- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
TFUE	- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TL	- Tratatul de la Lisabona
TUE	- Tratatul privind Uniunea Europeană
TVC	- Tariful Vamal Comun
UE	- Uniunea Europeană
UEM	- Uniunea Economică și Monetară
UEO	- Uniunea Europei Occidentale
vol.	- volumul

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

ABREVIERI ŞI ACRONIME 5
CUVÂNT ÎNAINTE 21

Partea I-a
EVOLUŢIA ISTORICĂ A COMUNITĂŢILOR EUROPENE / UNIUNII EUROPENE

CAPITOLUL 1 - APARIŢIA ŞI EVOLUŢIA IDEII DE UNITATE EUROPEANĂ 29

CAPITOLUL 2 - INSTITUIREA COMUNITĂŢILOR EUROPENE 41
2.1. Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (Ceco) – Primul pas către Europa Supranaţională 41
2.1.1. Preliminariile apariţiei Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (CECO) 41
2.1.2. Structura Tratatului instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) 42
2.1.3. Prevederi ale Tratatului de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) 42
2.2. Instituirea Comunităţii Economice Europene şi a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (CEEA) 43
2.2.1. Premisele apariţiei Comunităţii Economice Europene (CEE) şi a Comunităţii Europene A Energiei Atomice (CEEA) 43
2.2.2. Tratatul de instituire a Comunităţii Economice Europene (TCEE) 45
2.2.2.1. Structura TCEE 45
2.2.2.2. Scopul şi misiunea Comunităţii Economice Europene (CEE) în reglementarea tratatului institutiv 47
2.2.3. Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (TCEEA) 48
2.2.3.1. Structura TCEEA 48
*2.2.3.2. Scopul şi misiunea Comunităţii Europene a Energiei Atomice (CEEA) în regle*mentarea tratatului institutiv 49

CAPITOLUL 3 - EVOLUŢIA COMUNITĂŢILOR EUROPENE PÂNĂ LA APARIŢIA UNIUNII EUROPENE 51
3.1. Aspecte generale 51
3.2. Extinderea Comunităţilor Europene 51
3.3. Evoluţii normative privind funcţionarea Comunităţilor Europene 53
3.3.1. Unificarea instituţională ca urmare a reformei realizate prin Tratatul de fuziune 53
3.3.2. Actul Unic European (AUE) şi importanţa acestuia în relansarea construcţiei comunitare 54

3.3.2.1. Preliminariile adoptării Actului Unic European (AUE) 54
3.3.2.2. Structura Actului Unic European (AUE).....56
3.3.2.3. Prevederile Actului Unic European (AUE) 56
3.4. Tratatul de la Maastricht: actul de naştere al Uniunii Europene.....57
3.4.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Maastricht.....57
3.4.2. Structura Tratatului de la Maastricht 58
3.4.3. Aspecte generale privind reforma realizată de Tratatul de la Maastricht 60
3.4.4. Elementele de noutate introduse prin Tratatul de la Maastricht 60
3.4.4.1. Instituirea Uniunii Europene ca o structură bazată pe trei piloni 60
3.4.4.2. Prevederi instituţionale 61
3.4.4.3. Cetăţenia europeană 62
3.4.4.4. Uniunea economică şi monetară.....63
3.4.5. Revizuirea Tratatului de la Maastricht 64
CAPITOLUL 4 - TRATATELE DE REFORMĂ ADOPTATE DUPĂ INSTITUIREA UNIUNII EUROPENE.....65
4.1. Consolidarea Uniunii Europene prin reforma realizată de Tratatul de la Amsterdam.....65
4.1.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Amsterdam 65
4.1.2. Structura Tratatului de la Amsterdam 66
4.1.3. Reformele realizate de Tratatul de la Amsterdam.....69
4.1.3.1. Aspecte generale.....69
4.1.3.2. Reforma în cadrul Pilonului I – Comunităţile Europene 69
4.1.3.3. Reforma în cadrul Pilonului II - Politica externă şi de securitate comună (PESC) 70
4.1.3.4. Reforma în cadrul Pilonului III - Cooperarea în domeniul Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI) 71
4.2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....71
4.2.1. Elaborarea şi adoptarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene 71
4.2.2. Structura Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene 72
4.2.3. Statutul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....73
4.3. Reforma realizată prin Tratatul de la Nisa - Pregătirea Uniunii Europene pentru extindere 74
4.3.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Nisa.....74
4.3.2. Structura Tratatului de la Nisa 75
4.3.3. Principalele reforme realizate de Tratatul de la Nisa 77
4.4. Tratatul instituind o Constituţie pentru Europa şi divergenţele de opinii ale statelor membre cu privire la viitorul Uniunii Europene.....79
4.4.1. Aspecte generale 79
4.4.2. Preliminariile adoptării Tratatului Constituţional 79
4.4.3. Structura Tratatului instituind o Constituţie pentru Europa.....82
4.4.4. Elementele de reformă şi inovaţiile prevăzute de Tratatul instituind o Constituţie pentru Europa.....83
4.4.4.1. Principiile pe care se întemeiază Uniunea Europeană 83
4.3.4.2. Instituţiile Uniunii Europene.....85

4.4.4.3. Procesul decizional în cadrul Uniunii Europene 87
4.4.4.4. Politicile Uniunii Europene 88
4.5. Tratatul de la Lisabona: o etapă importantă în evoluția Uniunii Europene 89
4.5.1. Negocierea și adoptarea Tratatului de la Lisabona 89
4.5.2. Ratificarea și intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona 90
4.5.3. Structura Tratatului de la Lisabona 92
4.5.4. Elementele de reformă și inovațiile introduse prin Tratatul de la Lisabona 97
4.5.4.1. Elementele de reformă privind cadrul general al Uniunii Europene 97
4.5.4.2. Elementele de reformă privind Politicile Uniunii Europene 99
4.5.4.3. Reforma instituțiilor Uniunii Europene 102

CAPITOLUL 5 - ADERAREA ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ 106
5.1. Scurt istoric al drumului României către Uniunea Europeană 106
5.2. Negocierile de aderare a României la Uniunea Europeană 111
5.2.1. Aspecte procedurale 111
5.2.2. Evoluția negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană 114
5.3. Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană 117
5.3.1. Aspecte generale și clarificări 117
5.3.2. Structura și conținutul Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană 118
5.4. Efectele semnăarii Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană 123
5.5. Măsurile tranzitorii aplicabile României convenite în cadrul negocierilor de aderare 126
5.5.1.Perioade de tranziție și derogări obținute de România în cadrul negocierilor de aderare 126
5.5.2. Angajamente specifice asumate și cerințe acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare 135
5.6. Monitorizarea României în vederea îndeplinirii angajamentelor asumate prin Tratatul de aderare 137
5.7. Acțiuni la nivel național pentru realizarea reformelor necesare în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) 145

Partea a II-a
ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE

CAPITOLUL 6 - UNIUNEA EUROPEANĂ: O CREAȚIE A DREPTULUI ȘI O COMUNITATE BAZATĂ PE DREPT 149
6.1. Delimitări conceptuale 149
6.2. Noțiunea și trăsăturile caracteristice ale dreptului Uniunii Europene 149
6.3. Izvoarele dreptului Uniunii Europene 151
6.3.1. Aspecte generale privind izvoarele dreptului Uniunii Europene 151
6.3.2. Izvoarele primare ale dreptului Uniunii 152
6.3.3. Izvoarele derivate ale dreptului Uniunii 153

6.3.4. Normele de drept care provin din angajamentele externe ale Uniunii Europene 157
6.3.5. Izvoarele nescrise ale dreptului Uniunii Europene 157

CAPITOLUL 7 - PERSONALITATEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE 160
7.1. Aspecte generale privind dobandirea și exercitarea personalității juridice de către organizațiile internaționale interguvernamentale 160
7.2. Personalitatea juridică a Uniunii Europene până la adoptarea Tratatului de la Lisabona 163
7.2.1. Situația existentă înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht 163
7.2.2. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Maastricht 164
7.2.3. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam 165
7.2.4. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Nisa 165
7.2.5. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în reglementarea Tratatului instituind o Constituție pentru Europa 166
7.3. Reglementarea personalității juridice a Uniunii Europene în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona 167
7.4. Limitele exercitării personalității juridice de către Uniunea Europeană în cadrul competențelor sale 168
7.4.1. Delimitarea competențelor Uniunii Europene în tratatele europene și în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) 168
7.4.2. Exercitarea competențelor Uniunii Europene 169
7.4.3. Categoriile și domeniile de competențe ale Uniunii Europene 169

CAPITOLUL 8 - PROCESUL LEGISLATIV LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE . 170
8.1. Aspecte generale privind procedura legislativă 170
8.2. Procedura consultării 171
8.3. Procedura cooperării 174
8.4. Procedura legislativă ordinară (fosta procedură de codecizie) 174
8.5. Procedura avizului conform 177

CAPITOLUL 9 - ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN CONTEXTUL UNIFORMIZĂRII DREPTULUI LA NIVEL EUROPEAN 179
9.1. Considerente generale 179
9.2. Aplicabilitatea dreptului Uniunii Europene în dreptul intern al statelor membre 179
9.2.1. Aplicabilitatea imediată 180
9.2.2. Aplicabilitatea directă 180
9.2.3. Aplicabilitatea prioritară 181
9.3. Obligația statelor membre de a transpune și aplica legislația Uniunii Europene 182
9.3.1. Aspecte generale 182
9.3.2. Procedura în constatarea neîndeplinirii obligațiilor statelor membre care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii 183

9.3.3. Măsuri adoptate la nivelul Uniunii Europene în vederea îmbunătățirii procesului de reglementare și pentru simplificarea, codificarea sau reformarea legislației 186
9.4. Raportul dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul românesc în contextul uniformizării dreptului la nivel european 188

Partea a III-a
SISTEMUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE

CAPITOLUL 10 - CARACTERISTICILE SISTEMULUI INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE 195
10.1. Aspecte generale privind instituțiile Uniunii Europene 195
10.2. Principii instituționale 196
10.2.1. Principiul reprezentării intereselor 196
10.2.2. Principiul atribuirii competențelor 197
10.2.3. Principiul echilibrului instituțional 197
10.2.4. Principiul cooperării instituționale 198
10.2.5. Principiul autonomiei instituționale 198
10.3. Repartizarea competențelor între instituțiile Uniunii Europene 198
10.3.1. Funcția legislativă 198
10.3.2. Funcția executivă 199
10.3.3. Funcția bugetară 199
10.3.4. Funcția de control 200
10.3.5. Funcția de reprezentare în plan internațional 200

CAPITOLUL 11 - PARLAMENTUL EUROPEAN 201
11.1. Constituirea Parlamentului European 201
11.2. Componența Parlamentului European 201
11.3. Organizarea Parlamentului European 206
11.3.1. Organele de conducere ale Parlamentului European 206
11.3.2. Grupurile politice 209
11.3.3. Comisiile și delegațiile interparlamentare 210
11.3.4. Serviciile administrative 212
11.4. Funcționarea Parlamentului European 213
11.4.1. Sesiunile Parlamentului European 213
11.4.2. Ordinea lucrărilor Parlamentului European 214
11.4.3. Desfășurarea ședințelor 216
11.4.4. Cvorumul și votul 218
11.5. Funcțiile și competențele Parlamentului European 221
11.5.1. Funcția legislativă 221
11.5.2. Funcția bugetară 222
11.5.3. Competența Parlamentului European în materie de relații externe 223
11.5.4. Funcția de control asupra celorlalte instituții ale Uniunii Europene 223

CAPITOLUL 12 - CONSILIUL EUROPEAN 227
12.1. Constituirea și evoluția Consiliului European 227
12.2. Componența și organizarea Consiliului European 231

BCU CLUJ / UNIVERSITY LIBRARY

12.3. Desfășurarea reuniunilor Consiliului European 232
12.3.1. Aspecte generale 232
12.3.2. Convocarea și locul de desfășurare a reuniunilor 232
12.3.3. Pregătirea lucrărilor Consiliului European 233
12.3.4. Desfășurarea lucrărilor Consiliului European 233
12.4. Competențele Consiliului European în urma adoptării Tratatului de la Lisabona 236

CAPITOLUL 13 - CONSILIUL UNIUNII EUROPENE 238
13.1. Înființarea și evoluția Consiliului Uniunii Europene 238
13.2. Componența Consiliului Uniunii Europene 238
13.3. Organizarea Consiliului Uniunii Europene 239
13.3.1. Aspecte generale 239
13.3.2. Secretariatul General 240
13.3.3. Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER) 240
13.3.4. Comitete și grupuri de lucru 242
13.3.4.1. Comitetele instituite de tratate și prin decizie interguvernamentală 243
13.3.4.2. Comitetele instituite prin acte ale Consiliului Uniunii Europene 245
13.3.4.3. Comitetele și grupurile de lucru instituite de COREPER 247
13.4. Funcționarea Consiliului Uniunii Europene 247
13.4.1. Președinția Consiliului Uniunii Europene 247
13.4.2. Modul de deliberare în cadrul Consiliului 249
13.5. Atribuțiile Consiliului Uniunii Europene 253
13.5.1. Aspecte generale 253
13.5.2. Negocierea și adoptarea legislației Uniunii Europene 253
13.5.3. Adoptarea bugetului Uniunii Europene 254
13.5.4. Coordonarea politicilor statelor membre 254
13.5.5. Definirea și punerea în aplicare a Politicii externe și de securitate comună 254
13.5.6. Încheierea acordurilor internaționale 255

CAPITOLUL 14 - COMISIA EUROPEANĂ 256
14.1. Constituirea și evoluția Comisiei Europene 256
14.2. Componența Comisiei Europene și statutul membrilor acesteia 258
14.3. Organizarea Comisiei Europene 261
14.4. Funcționarea Comisiei Europene 263
14.4.1. Aspecte generale 263
14.4.2. Ședințele Comisiei Europene 264
14.5. Atribuțiile Comisiei Europene 265
14.5.1. Aspecte generale 265
14.5.2. Funcția de inițiativă legislativă 266
14.5.3. Funcția de execuție 267
14.5.4. Funcția de decizie 268
14.5.5. Funcția de supraveghere 269
14.5.6. Funcția de reprezentare 269

CAPITOLUL 15 - CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE 271
15.1. Înființarea și evoluția Curții de Justiție a Comunităților Europene/Uniunii Europene 271
15.2. Compunerea și organizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene 272
15.2.1. Aspecte generale 272
15.2.2. Curtea de Justiție 272
15.2.2.1. Componență 272
15.2.2.2. Statutul judecătorilor și avocaților generali 273
15.2.2.3. Organizarea Curții de Justiție 274
15.2.2.4. Funcționarea Curții de Justiție 277
15.2.2.5. Procedura de judecată 277
15.2.2.6. Competența Curții de Justiție 279
15.2.3. Tribunalul 281
15.2.3.1. Componența Tribunalului 281
15.2.3.2. Organizarea Tribunalului 282
15.2.3.3. Funcționarea Tribunalului 283
15.2.3.4. Procedura în fața Tribunalului 284
15.2.3.5. Competența Tribunalului 286
15.2.4. Tribunalul Funcției Publice 287
15.2.4.1. Constituirea și componența Tribunalului Funcției Publice 287
15.2.4.2. Organizarea Tribunalului Funcției Publice 288
15.2.4.3. Funcționarea Tribunalului Funcției Publice 290
15.2.4.4. Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice 291
15.2.4.5. Competența Tribunalului Funcției Publice 293
CAPITOLUL 16 - BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ 294
16.1. Constituirea și evoluția Băncii Centrale Europene 294
16.2. Componența și organizarea Băncii Centrale Europene 295
16.2.1. Aspecte generale 295
16.2.2. Consiliul guvernatorilor 295
16.2.2.1.Componență 295
16.2.2.2. Desfășurarea reuniunilor Consiliului guvernatorilor 296
16.2.2.3. Responsabilitățile Consiliului guvernatorilor 299
16.2.3. Comitetul executiv 299
16.2.3.1. Componență 299
16.2.3.2. Desfășurarea reuniunilor Comitetului executiv 300
16.2.3.3. Responsabilitățile Comitetului executiv 301
16.2.4. Consiliul general 301
16.2.4.1. Componență 301
16.2.4.2. Desfășurarea reuniunilor Consiliului general 302
16.2.4.3. Responsabilitățile Consiliului General 303
16.2.5. Comitetele Eurosistemului/SEBC și unitățile operative din cadrul BCE 304
16.2.5.1. Aspecte generale 304
16.2.5.2. Comitetele Eurosistemului/SEBC 305
16.3. Misiunile Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) și ale Eurosistemului 306

BCU LIBRARY

CAPITOLUL 17 - CURTEA DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE 309
17.1. Constituirea şi evoluţia Curţii de Conturi a Uniunii Europene.....309
17.2. Componenţa Curţii de Conturi a Uniunii Europene şi statutul membrilor acesteia.....311
17.3. Organizarea Curţii de Conturi a Uniunii Europene 312
17.3.1. Aspecte generale.....312
17.3.2. Procedura de alegere a preşedintelui Curţii de Conturi a Uniunii Europene.....313
17.3.3. Constituirea şi organizarea camerelor din cadrul Curţii de Conturi a Uniunii Europene 313
17.3.4. Comitetul administrativ al Curţii de Conturi a Uniunii Europene 315
17.3.5. Secretarul general 316
17.3.6. Personalul Curţii de Conturi a Uniunii Europene 317
17.4. Funcţionarea Curţii de Conturi a Uniunii Europene.....318
17.4.1. Şedinţele Curţii şi ale camerelor.....318
17.4.2. Elaborarea, adoptarea şi autentificarea deciziilor Curţii de Conturi ...319
17.4.2.1. Repartizarea competenţelor.....319
17.4.2.2. Procedura de adoptare a deciziilor Curţii 319
17.4.2.3. Procedura de adoptare a deciziilor camerelor.....320
17.4.3. Transmiterea, publicarea şi difuzarea rapoartelor, a avizelor, a observaţiilor şi a declaraţiilor de asigurare.....320
17.5. Misiunea şi rolul Curţii de Conturi a Uniunii Europene.....322

CAPITOLUL 18 - ORGANE, SERVICII ŞI AGENŢII ALE UNIUNII EUROPENE.....324
18.1. Organele consultative ale Uniunii Europene 324
18.1.1. Aspecte generale.....324
18.1.2. Comitetul Economic şi Social European.....324
18.1.2.1. Înfiinţarea şi evoluţia Comitetului Economic şi Social European 324
18.1.2.2. Componenţa Comitetului Economic şi Social European şi statutul membrilor acestuia.....324
18.1.2.3. Organizarea Comitetului Economic şi Social European.....326
18.1.2.4. Funcţionarea Comitetului Economic şi Social European 331
18.1.2.5. Atribuţiile Comitetului Economic şi Social European.....334
18.1.3. Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene 335
18.1.3.1. Înfiinţarea şi evoluţia Comitetului Regiunilor.....335
18.1.3.2. Componenţa Comitetului Regiunilor şi statutul membrilor acestuia.....336
18.1.3.3. Organizarea Comitetului Regiunilor.....337
18.1.3.4. Administraţia Comitetului Regiunilor 341
18.1.3.5. Atribuţiile Comitetului Regiunilor.....342
18.2. Organul de politică externă al Uniunii Europene: Serviciu European pentru Acţiunea Externă.....343
18.2.1. Înfiinţarea Serviciului European pentru Acţiunea Externă.....343
18.2.2. Sarcinile Serviciului European de Acţiune Externă.....343
18.2.3. Cooperarea Serviciului European de Acţiune Externă 344

18.2.4. Organizarea Serviciului European de Acțiune Externă 345
18.2.5. Accesul la documente, arhive și protecția datelor SEAE 348
18.3. Servicii interinstituționale ale Uniunii Europene 349
18.3.1. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene 349
18.3.1.1. Înființarea și evoluția Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene 349
18.3.1.2. Organizarea Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene 349
18.3.1.3. Competențele Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene 352
18.3.2. Oficiul European pentru Selecția Personalului 354
18.3.2.1. Înființarea și evoluția Oficiului European pentru Selecția Personalului 354
18.3.2.2. Organizarea și funcționarea Oficiului European pentru Selecția Personalului 354
18.3.2.3. Atribuțiile Oficiului European pentru Selecția Personalului 356
18.3.3. Școala Europeană de Administrație 357
18.3.3.1. Constituirea și organizarea Școlii Europene de Administrație 357
18.3.3.2. Organizarea activităților 358
18.3.3.3. Sarcinile Școlii Europene de Administrație 358
18.4. Agenții și alte organisme ale Uniunii Europene 359
18.4.1. Aspecte generale 359
18.4.2. Agențiile executive 359
18.4.3. Agențiile descentralizate 360
18.4.4. Agenții și organisme ale Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM) 366
18.4.5. Institutul European de Inovare și Tehnologie (European Institute of Innovation and Technology - EIT) 367

Partea a IV-a
POLITICI ȘI ACȚIUNI ALE UNIUNII EUROPENE

CAPITOLUL 19 - ASPECTE GENERALE PRIVIND POLTICILE ȘI ACȚIUNILE UNIUNII EUROPENE 371
19.1. Clarificări necesare privind politicile Uniunii Europene din perspectiva reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona 371
19.1.1. Evoluția „comunitarizării" politicilor la nivelul Uniunii Europene 371
19.1.2. Dispoziții de aplicare generală ale tratatelor europene cu privire la politicile și acțiunile Uniunii Europene 372
19.2. Repartizarea competențelor între Uniunea Europeană și statele sale membre în cadrul politicilor europene 372
19.2.1. Limitele și condițiile exercitării competențelor 372
19.2.2. Categorii și domenii de competențe 373
19.2.3. Forme de cooperare consolidată 375

CAPITOLUL 20 - POLITICILE ŞI ACŢIUNILE INTERNE ALE UNIUNII EUROPENE 376
20.1. Piaţa internă a Uniunii Europene şi cele patru libertăţi fundamentale 376
20.1.1. Instituirea şi evoluţia pieţei interne a Uniunii Europene 376
20.1.2. Principiile fundamentale ale pieţei interne a Uniunii Europene 379
20.1.3. Libertăţile fundamentale garantate în cadrul pieţei interne a Uniunii Europene 380
20.1.3.1. Libera circulaţie a mărfurilor 380
20.1.3.2. Libera circulaţie a persoanelor 385
20.1.3.3. Libertatea de stabilire şi libera circulaţie a serviciilor 390
20.1.3.4. Libera circulaţie a capitalurilor şi plăţilor 393
20.2. Uniunea Economică şi Monetară (UEM) 397
20.2.1. Evoluţia conceptului de „uniune economică şi monetară" europeană 397
20.2.2. Temeiul juridic al Uniunii Economice şi Monetare în urma adoptării Tratatului de la Lisabona 403
20.2.3. Eforturi depuse la nivelul Uniunii Europene în vederea consolidării arhitecturii UEM 406
20.3. Spaţiul de libertate, securitate şi justiţie 409
20.3.1. Aspecte generale privind spaţiul de libertate, securitate şi justiţie 409
20.3.2. Politicile Uniunii privind controlul la frontiere, dreptul de azil şi imigrarea 410
20.3.3. Cooperarea judiciară în materie civilă 412
20.3.4. Cooperarea judiciară în materie penală 414
20.3.5. Cooperarea poliţienească 416
20.4. Agricultura şi pescuitul 417
20.4.1. Aspecte generale 417
20.4.2. Temeiul juridic al politicii agricole comune a Uniunii Europene 417
20.4.3. Direcţii de dezvoltare ale politicii agricole comune a Uniunii Europene în perioada 2014 -2020 419
20.5. Politica Uniunii Europene în domeniul transporturilor 421
20.5.1. Temeiul juridic al politicii Uniunii Europene în domeniul transporturilor 421
20.5.2. Pregătirea spaţiului european al transporturilor pentru viitor 422
20.6. Politica Uniunii Europene în domeniul concurenţei 423
20.6.1. Aspecte generale 423
20.6.2. Conţinutul politicii în domeniul concurenţei 424
20.6.2.1. Reguli de concurenţă aplicabile întreprinderilor 424
20.6.2.2. Reguli aplicabile ajutoarelor de stat 425
20.7. Ocuparea forţei de muncă 426
20.8. Politica socială a Uniunii Europene 427
20.9. Educaţia, formarea profesională, tineretul şi sportul 429
20.10. Cultura 430
20.11. Sănătatea publică 431
20.12. Protecţia consumatorilor 432
20.13. Politica industrială 432

20.14. Politica energetică 433
20.15. Politica de mediu 433
20.16. Protecţia civilă 434
20.17. Cooperarea administrativă 435
CAPITOLUL 21 - ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE 436
21.1. Considerente generale privind acțiunea externă a Uniunii Europene 436
21.2. Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) 437
21.3. Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună (PESA) 441
21.4. Politica Comercială Comună 442
21.5. Cooperarea cu țările terțe și ajutorul umanitar 443
21.6. Măsurile restrictive 445
21.7. Acordurile internaționale 445
21.8. Relațiile Uniunii cu organizațiile internaționale și cu țările terțe. Delegațiile Uniunii 447
21.9. Clauza de solidaritate 447
BIBLIOGRAFIE 449

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUVÂNT ÎNAINTE

Deși sunt considerate subiecte derivate ale dreptului internațional public, organizațiile internaționale au un rol proeminent în cadrul societății internaționale, acestea reprezentând o formă de armonizare a eforturilor statelor în direcția unei colaborări internaționale. O caracteristică marcantă a relațiilor internaționale contemporane constă în rolul din ce în ce mai mare pe care organizațiile internaționale îl au în soluționarea problemelor globale cu care se confruntă omenirea, acestea devenind nu numai necesare, ci chiar indispensabile, mai ales în domeniile economic, social și în sfera drepturilor omului.

Proliferarea și diversificarea organizațiilor internaționale reprezintă expresia evoluției societății internaționale, a mutațiilor intervenite, mai ales în ultimul secol, în viața comunității internaționale: cele două războaie mondiale, abolirea colonialismului și sporirea numărului de state, Războiul Rece, precum și colapsul comunismului și apariția unor noi amenințări la adresa păcii și securității internaționale.

Ca un răspuns la problemele apărute pe diferite continente ale globului, au luat naștere și activează numeroase organizații regionale, acestea dovedindu-se a fi foarte eficiente în rezolvarea unor probleme zonale, mai ales în momentele de criză. Astfel, în ultima perioadă organizațiile internaționale regionale contribuie, tot mai mult, la asigurarea păcii și securității statelor membre, precum și la dezvoltarea colaborării și cooperării dintre ele pe multiple planuri.

Este și cazul Uniunii Europene care, după o evoluție de peste șase decenii marcată de realizări fără precedent, a devenit un actor important în relațiile internaționale, reprezentând un punct de referință pentru stabilitate, democrație și respectarea drepturilor omului.

Luând în considerare faptul că odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona (la 1 decembrie 2009), Uniunea Europeană a trecut într-o nouă etapă a existenței sale ca entitate politică, economică și socială, am dorit ca prin prezenta lucrare, elaborată ca un ghid practic de specialitate, să creionăm o imagine realistă și cuprinzătoare asupra modului de organizare și funcționare a Uniunii Europene.

Documentarea pentru această lucrare științifică s-a bazat, în primul rând, pe informația primară oferită de tratatele europene (atât tratatele institutive ale Comunităților Europene/Uniunii Europene, cât și tratatele de reformă adoptate de-a lungul timpului), precum și pe actele legislative adoptate de instituțiile Uniunii Europene în aplicarea acestor tratate. De asemenea, pentru o informare deplină și o înțelegere comprehensivă a modului în care Uniunea Europeană își exercită personalitatea juridică am consultat site-urile internet ale instituțiilor Uniunii Europene, precum și o serie de acte și texte legislative publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE).

De un real folos pentru cercetarea științifică întreprinsă au fost lucrările elaborate de specialiștii în domeniul dreptului Uniunii Europene, printre aceștia: Augustin Fuerea[1],

[1] Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a V-a, București, Editura Universul Juridic, 2011; *Idem*, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2002; *Idem*, *Drept comunitar al*

Nicoleta Diaconu[2], Roxana Mariana Popescu[3], Fábián Gyula[4], Daniel Mihail Șandru[5], Octavian Manolache[6].

De asemenea, informații valoroase am obținut din lucrările publicate de unii autori străini, și anume: Louis Le Hardÿ de Beaulieu[7], Hermann-Josef Blanke și Stelio Mangiameli[8], Klaus-Dieter Borchardt[9], Julie Dickson și Pavlos Eleftheriadis[10], Jacqueline Dutheil de la Rochère[11], Jean-Marc Favret[12], Pierre Gerbet[13], Trevor Hartley[14], Alina Kaczorowska[15], Stéphane Leclerc[16], Steven Mc Giffen[17], Jean-Claude Piris[18].

Având în vedere complexitatea structurii Uniunii Europene și specificitatea ordinii juridice a acesteia, pentru o analiză temeinică a problematicii abordate, prezenta lucrare a fost structurată în patru părți, care cuprind douăzeci și unu capitole, gândite în așa fel încât să fie acoperite toate aspectele privitoare la evoluțiile normative și jurisprudențiale ale Uniunii, organizarea și funcționarea Uniunii, precum și cele cu privire la acțiunile și politicile puse în aplicare de către Uniunea Europeană.

Astfel, am considerat necesar ca prima parte a lucrării să fie dedicată evoluției istorice a Comunităților Europene către Uniunea Europeană de astăzi, cea de-a doua parte să aprofundeze ordinea juridică a Uniunii Europene, a treia parte să reliefeze organizarea și funcționarea sistemului instituțional al Uniunii Europene, iar cea de-a patra parte să evidențieze politicile și acțiunile Uniunii Europene, atât în plan intern, cât și în plan internațional.

Pentru o înțelegere cât mai bună a Uniunii Europene în contextul evoluției sale istorice, primul capitol descrie modul în care a apărut și evoluat ideea de unitate

---

afacerilor, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2006; *Tratatele fundamentale ale Uniunii Europene*, Ed. coord. de: Augustin Fuerea, București, Editura C.H. Beck, 2013.

[2] Nicoleta Diaconu, *Dreptul Uniunii Europene. Tratat*, București, Editura Lumina Lex, 2011.

[3] Roxana Mariana Popescu, *Introducere în dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2012; *Idem, Drept comunitar european*, Ediția a IV-a, București, Editura Universul Juridic, 2009; *Idem, Dreptul Uniunii Europene. Teste grila și sinteze legislative*, București, Editura Universul Juridic, 2014.

[4] Fábián Gyula, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Hamangiu, 2012; *Idem, Drept procesual al Uniunii Europene*, București, Editura Hamangiu, 2014;

[5] Daniel Mihail Șandru, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universitară, 2012.

[6] Octavian Manolache, *Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeana, a Tratatelor ce instituie Comunitățile Europene și a unor Acte conexe*, București, Editura C.H. Beck, 2002; *Idem, Tratat de drept comunitar*, București, Editura C.H. Beck, 2006.

[7] Louis le Hardÿ de Beaulieu, *L'Union européenne: Introduction à l'étude de l'ordre juridique et des institutions de l'Union*, 3e édition, Editeur: PU de Namur, 2011.

[8] Hermann-Josef Blanke, Stelio Mangiameli (Editors), *The Treaty on European Union (TEU). A commentary*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2013.

[9] Klaus-Dieter Borchardt, *The ABC of European Union Law*, Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2010.

[10] Julie Dickson, Pavlos Eleftheriadis (Editors), *Philosophical Foundations of European Union Law*, Oxford University Press, 2012;

[11] Jacqueline Dutheil de la Rochère, *Introduction au droit de l'Union européenne*, 3-e éd., Paris, Editeur: Hachette, 2002.

[12] Jean-Marc Favret, *Droit et pratique de l'Union européenne*, 4e éd., Paris: Gualino éditeur, 2003.

[13] Pierre Gerbet, *Le construction de l'Europe*, Imprimerie Nationale, Paris, 1994.

[14] Trevor Hartley, *The Foundations of European Union Law*, Oxford University Press, 2014.

[15] Alina Kaczorowska, *European Union Law*, Third edition, Editor: Routledge, 2013.

[16] Stéphane Leclerc, *Droit de l'Union européenne : sources, caractères, contentieux*, Paris: Gualino, 2009.

[17] Steven Mc Giffen, *Uniunea Europeană. Ghid critic*, București, Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2007.

[18] Jean-Claude Piris, *The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis*, Cambridge University Press, 2010.

europeană, fiind reliefate mai multe proiecte cu relevanță comunitară încercate de-a lungul timpului.

În capitolul al doilea am analizat evoluția situației internaționale în contextul geopolitic instituit după cel de-al doilea război mondial, situație care a condus la înființarea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA). În cazul fiecărei comunități europene în parte am aprofundat aspectele legate de negocierea, semnarea și ratificarea actului constitutiv, pentru ca, mai apoi, accentul să fie pus pe evidențierea scopului și a misiunii pentru care au fost create, cu raportare permanentă la personalitatea juridică a Comunităților Europene așa cum a cum a fost reglementată în tratatele institutive și interpretată în jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene (CJCE).

Cel de-al treilea capitol a fost consacrat evoluției Comunităților Europene către Uniunea Europeană de astăzi, accentul fiind pus, pe de o parte, pe extinderea Comunităților prin aderarea unor noi state membre, și pe de altă parte, pe reformele efectuate pentru a asigura buna funcționare a Comunităților Europene ca urmare a extinderii. În acest scop, am analizat și aprofundat evoluțiile normative privind funcționarea Comunităților Europene, așa cum au rezultat în urma reformelor efectuate prin Tratatul de fuziune, Actul Unic European (AUE) și Tratatul de la Maastricht, ca act de naștere al Uniunii Europene.

Cel de-al patrulea capitol a fost dedicat tratatelor de reformă adoptate după instituirea Uniunii Europene, fiind evidențiate elementele de noutate și inovațiile introduse de Tratatul de la Amsterdam, Tratatul de la Nisa și Tratatul instituind o Constituție pentru Europa (cunoscut și ca Tratatul Constituțional), care deși nu a intrat în vigoare și, implicit, nu a modificat în niciun fel tratatele existente, a reprezentat un subiect de interes major pentru cercetarea științifică întreprinsă, mai ales că a prevăzut o serie de inovații care ulterior au fost adaptate și preluate de Tratatul de la Lisabona. Având în vedere importanța Tratatului de la Lisabona în evoluția Uniunii Europene, analiza a fost concentrată asupra aspectelor legate de negocierea, adoptarea și ratificarea tratatului, pentru ca mai apoi să fie evidențiate elementele de reformă și inovațiile introduse prin Tratatul de la Lisabona.

În mod firesc, cel de-al cincilea capitol a fost rezervat aderării României la Uniunea Europeană, accentul fiind pus pe evoluția negocierilor de aderare și, de asemenea, pe structura și conținutul Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană. Nu au fost omise nici măsurile tranzitorii aplicabile României, în special, perioadele de tranziție și derogările obținute, precum și monitorizarea în vederea îndeplinirii angajamentelor asumate prin Tratatul de aderare.

Cel de-al șaselea capitol, care inițiază partea a doua a lucrării, ilustrează Uniunea Europeană ca pe o creație a dreptului și o comunitate bazată pe drept. Având în vedere specificul dreptului Uniunii Europene, sintetizat de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene ca fiind „o ordine juridică proprie, integrată în sistemul juridic al statelor membre", s-a impus aprofundarea particularităților ordinii juridice a Uniunii Europene din perspectiva identificării izvoarelor de drept și a ierarhiei acestora în funcție de forța lor juridică, precum și prin prisma trăsăturilor caracteristice ale dreptului Uniunii Europene.

În al șaptelea capitol am analizat *in extenso* aspectele privitoare la consacrarea, reglementarea și exercitarea personalității juridice a Uniunii Europene. Pentru început au

fost analizate o serie de aspecte privind dobândirea și exercitarea personalității juridice de către organizațiile internaționale interguvernamentale, pentru ca mai apoi să fie aprofundate evoluțiile normative privitoare la personalitatea juridică a Uniunii Europene, așa cum au rezultat din reformele efectuate prin Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam, Tratatul instituind o Constituție pentru Europa și Tratatul de la Nisa. O atenție deosebită am acordat reglementării personalității juridice a Uniunii Europene în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona, fiind reliefate dispozițiile tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (TUE și TFUE) cu privire la personalitatea juridică internațională și la personalitatea juridică de drept intern a Uniunii Europene. Nu în ultimul rând, am evidențiat delimitarea competențelor Uniunii Europene în tratatele europene și în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), precum și limitele exercitării personalității juridice de către Uniunea Europeană în cadrul categoriilor și domeniilor sale de competențe.

Cel de-al optulea capitol a fost consacrat procesului decizional în cadrul Uniunii Europene, fiind analizate în detaliu procedurile legislative, și anume: procedura consultării, procedura cooperării, procedura legislativă ordinară (fosta procedură de codecizie) și procedura avizului conform.

Al nouălea capitol aprofundează ordinea juridică a Uniunii Europene în contextul uniformizării dreptului la nivel european, fiind clarificate aspectele privitoare la aplicarea actelor legislative europene în dreptul intern al statelor membre, precum și obligația statelor membre de a transpune și aplica legislația Uniunii Europene, în acest sens fiind analizat raportul dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul românesc. Totodată, au fost analizate măsurile adoptate la nivelul Uniunii Europene în vederea îmbunătățirii procesului de reglementare și pentru simplificarea, codificarea sau reformarea legislației europene.

Al zecelea capitol, cel cu care începe partea a treia a lucrării, analizează caracteristicile sistemului instituțional al Uniunii Europene, fiind clarificate o serie de aspecte generale și, totodată, descrise principiile în baza cărora funcționează instituțiile Uniunii Europene, precum și repartizarea competențelor între instituțiile Uniunii Europene și funcțiile pe care acestea le îndeplinesc.

Cel de-al unsprezecelea capitol reliefează rolul și importanța Parlamentului European în structura instituțională a Uniunii Europene. Astfel, sunt analizate în detaliu organizarea și funcționarea Parlamentului European, precum și funcțiile și competențele acestui for parlamentar.

Al doisprezecelea capitol a fost consacrat celei de-a doua instituții în ordinea stabilită de Tratatul privind Uniunea Europeană, respectiv Consiliul European. Și în cazul acestei instituții au fost aprofundate aspectele legate de constituirea și evoluția sa, componență și organizare, desfășurarea reuniunilor, precum și competențele Consiliului European în urma reformei realizate de Tratatul de la Lisabona.

Consiliul Uniunii Europene constituie subiectul celui de-al treisprezecelea capitol al lucrării. În cadrul acestui capitol accentul a fost pus pe înființarea și evoluția Consiliului Uniunii Europene, organizarea și funcționarea sa, precum și pe atribuțiile și competențele acestei instituții așa cum reies din dispozițiile tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană.

Cel de-al paisprezecelea capitol abordează Comisia Europeană, analiza fiind focalizată asupra evoluției în timp a acestei instituții fundamentale a Uniunii Europene, cu precădere

fiind reliefate aspectele legate de componența Comisiei Europene și statutul membrilor acesteia, organizare și funcționare, precum și cele referitoare la atribuțiile și funcțiile îndeplinite.

Al cincisprezecelea capitol aprofundează Curtea de Justiție a Uniunii Europene, fiind analizate în detaliu organizarea și funcționarea celor trei instanțe judiciare din care este compusă, și anume: Curtea de Justiție, Tribunalul și Tribunalul Funcției Publice. Pentru fiecare instanță în parte, au fost clarificate aspectele legate de componență, competență, precum și cele privitoare la procedura de judecată.

Banca Centrală Europeană a fost descrisă și analizată în cel de-al șaisprezecelea capitol, fiind aprofundate aspectele legate de organizarea și funcționarea Consiliul guvernatorilor, a Comitetul executiv, precum și a Consiliul general. Totodată, a fost evidențiată activitatea comitetelor și a unităților operative din cadrul Băncii Centrale Europene, precum și misiunea Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) și ale Eurosistemului.

Cel de-al șaptesprezecelea capitol a fost dedicat Curții de Conturi a Uniunii Europene, instituția însărcinată cu auditarea finanțelor Uniunii. Pentru înțelegerea deplină a rolului și importanței Curții de Conturi în buna funcționare a Uniunii Europene, accentul a fost pus pe organizarea și funcționarea acestei instituții, fiind reliefate aspecte privitoare la: componența Curții de Conturi și statutul membrilor acesteia; constituirea și organizarea camerelor; personalul Curții de Conturi; elaborarea, adoptarea și autentificarea deciziilor Curții de Conturi; transmiterea, publicarea și difuzarea rapoartelor, a avizelor, a observațiilor și a declarațiilor de asigurare.

Al optsprezecelea capitol a rezervat organelor și serviciilor Uniunii Europene, fiind analizate organizarea și funcționarea organelor consultative ale Uniunii (Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor), a organului de politică externă al Uniunii (Serviciu European pentru Acțiunea Externă), precum și a serviciilor interinstituționale ale Uniunii (Oficiul pentru Publicații, Oficiul European pentru Selecția Personalului, Școala Europeană de Administrație). De asemenea, au fost aprofundate aspectele legate organizarea și funcționarea organismelor descentralizate (agenții) ale Uniunii Europene, printre acestea putând fi amintite: agențiile executive; agențiile descentralizate, agenții și organisme ale Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), precum și Institutul European de Inovare și Tehnologie (European Institute of Innovation and Technology - EIT).

În deschiderea părții a patra a lucrării, cel de-al nouăsprezecelea capitol oferă o serie de clarificări necesare privind politicile și acțiunile Uniunii Europene din perspectiva reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona. Totodată, este analizată repartizarea competențelor între Uniunea Europeană și statele sale membre în cadrul politicilor europene, fiind evidențiate categoriile și domeniile de competențe, precum și formele de cooperare consolidată.

Cel de-al douăzecilea capitol conține o analiză temeinică și aprofundată a politicilor și acțiunilor interne ale Uniunii Europene, accentul fiind pus, pe de-o parte, pe reliefarea aspectelor legate de evoluția politicilor Uniunii, iar pe de altă parte, fiind prezentat temeiul juridic al fiecărei politici a Uniunii, așa cum a fost stabilit în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona. Astfel, au fost analizate și descrise în detaliu politici și acțiuni ale Uniunii în legătură cu: Piața internă a Uniunii Europene și cele patru libertăți fundamentale; Uniunea Economică și Monetară; Spațiul de libertate, securitate și justiție; Agricultură și pescuit; Transporturi; Concurență; Ocuparea Forței de Muncă; Cultură; Sănătate publică; Industrie ș.a.

Capitolul cu numărul douăzeci și unu, ultimul din prezenta lucrare, a fost rezervat acțiunii externe a Uniunii Europene, analiza fiind focalizată asupra Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC), precum și asupra celorlalte domenii ale acțiunii Uniunii pe scena internațională, printre care: politica comercială comună; cooperarea cu țările terțe și ajutorul umanitar; acordurile internaționale; relațiile Uniunii cu organizațiile internaționale și cu țările terțe și delegații ale Uniunii.

Bibliografia include o listă cu actele legislative consultate, lucrările apărute în doctrina de specialitate care au folosite în activitatea de documentare și cercetare, precum și alte surse de informare folosite pentru elaborarea lucrării.

Având în vedere noutatea științifică, complexitatea și pronunțatul caracter interdisciplinar, valoarea surselor de informare, claritatea formulărilor și, în același timp, folosirea adecvată a termenilor de specialitate, prezenta lucrare reprezintă o abordare originală a Uniunii Europene, acest fapt având impact atât în plan teoretic, cât și în plan practic. Din punct de vedere teoretic, acest demers științific este unul singular, în doctrină nemaiexistând altă lucrare asemănătoare, ceea ce mă face să apreciez că, odată pusă la dispoziția publicului larg, lucrarea va permite viitoare dezvoltări ale cercetării în domeniul dreptului Uniunii Europene, dând astfel posibilitatea celor interesați să înțeleagă și să aplice prevederile tratatelor pe care se bazează Uniunea Europeană, precum și actele adoptate de instituțiile Uniunii în aplicarea tratatelor, corelând astfel cunoștințe teoretice cu abilitatea de a le aplica în practică.

Referitor la utilitatea, beneficiile și impactul social ale acestui demers științific, îmi exprim convingerea că în contextul integrării României în Uniunea Europeană, fapt care are implicații profunde în viața de zi cu zi a societății românești, sporirea gradului de conștientizare și a nivelului de cunoștințe privind Uniunea Europeană nu mai reprezintă o opțiune, ci constituie o cerință fundamentală pentru cetățenii români ca și cetățeni ai Uniunii Europene, mai ales că prin reforma realizată de Tratatul de la Lisabona cetățenii europeni se pot implica mai activ în viața democratică a Uniunii Europene, inclusiv la nivel decizional, având astfel posibilitatea de a influența luarea deciziilor în avantajul lor, asigurându-și astfel satisfacția unei vieți mai bune și prin aceasta mândria că sunt cetățeni europeni, cetățenii unei Europe clădite pe valorile libertăților fundamentale și ale statului de drept.

În opinia mea, implicarea fiecărui cetățean european la nivelul comunității și societății de care aparține, pe plan local, regional, național sau european, este esențială pentru menținerea unei vieți democratice solide și, de ce nu, chiar pentru viitorul Uniunii Europene.

București, 2015

Autorul

BCU IAȘI

Partea I-a

EVOLUȚIA ISTORICĂ A COMUNITĂȚILOR EUROPENE / UNIUNII EUROPENE

- APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA IDEII DE UNITATE EUROPEANĂ
- INSTITUIREA COMUNITĂȚILOR EUROPENE
- EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE PÂNĂ LA APARIȚIA UNIUNII EUROPENE
- TRATATELE DE REFORMĂ ADOPTATE DUPĂ INSTITUIREA UNIUNII EUROPENE
- ADERAREA ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 1
APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA IDEII DE UNITATE EUROPEANĂ

Ideea de unitate este veche și are rădăcini adânci în istoria continentului european, aceasta luând contur sub forme diferite de-a lungul trecerii timpului. Conform istoricului francez Jean-Baptiste Duroselle, în decursul timpului au fost încercate patru tipuri de proiecte cu relevanță comunitară, și anume: unitatea prin forță, unitatea după un principiu, unitatea în diversitate și unitatea prin acord reciproc, acestea întrepătrundu-se pe alocuri[19].

Primele forme de cooperare și organizare politică au apărut încă din antichitate, exemple în acest sens fiind asocierile dintre cetățile-stat grecești.

Un prim exemplu este Liga din Peloponez, alianță care a luat naștere la mijlocul secolului al VI-lea î.e.n. în urma unui tratat încheiat între Sparta și Tegea prin care acest oraș se obliga să dea ajutor spartanilor în caz de război, precum și împotriva răscoalelor iloților (persoane lipsite de drepturi asimilate sclavilor). La această alianță s-au alăturat mai târziu și alte orașe din zona centrală a Peninsulei Peloponez, acestea acceptând supremația Spartei în schimbul protecției oferite.

O altă uniune între cetățile-stat grecești a fost Liga de la Delos, care a luat ființă în anul 478 î.e.n. ca răspuns la pretențiile de dominație a Spartei asupra cetăților grecești, dar și ca o alianță pentru respingerea atacurilor din partea Imperiului Persan. Inițial Liga de la Delos a fost o uniune de cetăți-stat independente și egale în drepturi care și-au pus în comun flotele de război și chiar au creat un tezaur comun în scopul finanțării operațiilor militare. În momentul formării Ligii de la Delos orașul-stat Atena era mult mai puternic decât aliații săi, motiv pentru care, încă de la început, a deținut rolul principal în luarea deciziilor, atât în plan militar, cât și în plan financiar. Acest fapt a făcut ca în foarte scurt timp Atena să-și impună hegemonia asupra aliaților săi, pe lângă plata unui tribut impunându-le acestora moneda și măsurile de greutate ateniene, care au fost proclamate obligatorii în toate tranzacțiile financiare de pe teritoriul Ligii.

Influența crescândă a Atenei a determinat Sparta să înceapă un război împotriva acesteia, conflict cunoscut și ca războiul peloponeziac. Astfel, lupta pentru supremație în Grecia antică a opus Sparta (aflată în fruntea Ligii Peloponeziace) și Atena (conducătoarea Ligii de la Delos), ostilitățile desfășurându-se timp de aproape trei decenii, pentru ca, în final, Atena să fie învinsă și obligată să recunoască hegemonia Spartei.

După dispariția acestor prime structuri de cooperare, noua putere a Romei, bazându-se pe o politică de permanentă expansiune, a reușit să creeze cel mai vast și compact imperiu al antichității, una din cele mai unitare și durabile formațiuni statale din istoria omenirii[20]. Lumea romană, întinsă pe trei continente, a reprezentat o uniune caracterizată

---

[19] Jean-Baptiste Duroselle,"Europe: unity in diversity. Europe as a historical concept" in *European Integration*, Edited by Grove Haines, Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1957.

[20] Statul roman a cunoscut mai multe perioade de dezvoltare din punct de vedere al formelor sale de organizare. Mai întâi acesta a evoluat în perioada regalității (jumătatea sec. al VI-lea î.e.n. - până în anul 509

printr-un sistem de valori politice și cultural-religioase comune, *pax romana* constituindu-se într-un instrument de unificare a spațiului european. Cu toate că Imperiul Roman nu a inclus întreaga Europă din punct de vedere geografic, modelul roman avea să fie pentru multe secole o țintă în ceea ce privește refacerea, fie și parțială, a unității continentale europene.

În încercarea sa de a restaura Imperiul Roman de Apus, Carol cel Mare (768-814) a dus o politică de expansiune a regatului franc, în acest scop purtând numeroase campanii de cucerire împotriva longobarzilor (773-774), saxonilor (772-804), maurilor (785-812) și a avarilor (791-797). Prin încoronarea sa de către Papa Leon al III-lea în anul 800, la Roma, Carol cel Mare a pus bazele unui imperiu care a cuprins între hotarele sale Galia, nordul și centrul Peninsulei Italice, nord-estul Peninsulei Iberice, precum și întinse ținuturi la est de Rin.

Întemeierea Imperiului Carolingian a reprezentat apogeul alianței dintre puterea politică și militară a francilor și papalitate, prin această structură dându-se o formă practică ideii de imperiu creștin în Occident, o idee care va constitui un element de identitate europeană până târziu în epoca modernă. Unitatea politică astfel instituită în cadrul noului imperiu nu a fost de lungă durată, ea destrămându-se odată cu pacea de la Verdun (843), când imperiul a fost împărțit între urmașii lui Carol cel Mare.

După stingerea dinastiei carolingiene, imperiul a fost restaurat într-o altă formă de către Otto I, supranumit și Otto cel Mare (912-973). Regele germanilor între anii 936-973, Otto I a dus o politică abilă îmbinând diplomația cu războiul, ceea ce a făcut ca în anul 962 să devină primul împărat al Sfântului Imperiu German după ce a fost încoronat la Roma de către Papa Ioan al XII-lea. În accepțiunea lui Otto I, ideea imperială a avut o dimensiune universală, el erijându-se în apărătorul Bisericii și a creștinismului. Politica sa a fost continuată de fiul său Otto al II-lea (973-996) și de succesorul acestuia Otto al III-lea (996-1002). Ultimul dintre aceștia, a încercat să realizeze un imperiu creștin în care Biserica să fie subordonată puterii împăratului, în paralel cu continuarea acțiunii de evanghelizare și extindere a creștinismului în teritoriile slave, ungurești și daneze. Moartea prematură a împăratului Otto al III-lea în anul 1002 a spulberat și aspirațiile universale ale imperiului, urmașii la tron întărind din ce în ce mai mult caracterul german, fapt ilustrat și de denumirea adoptată, respectiv: Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană.

După cum se poate observa, încercările de unificare a continentului european prin forța armelor și prin cucerirea unor teritorii nu au avut un succes de durată, în vidul politic creat prin dispariția acestor imperii unitatea dintre popoarele Europei a existat doar la nivelul conștiinței spirituale, având la bază universalismul creștin instituit în timpul Imperiului Roman[21]. Astfel creștinismul a realizat o sinteză a spiritualității europene care a evoluat sub semnul ideii de unitate, aceasta continuând să fie susținută și promovată chiar și după Marea Schismă din anul 1054, biserica funcționând ca o primă structură paneuropeană.[22]

î.e.n.), apoi în perioada republicii (509 î.e.n - 27 î.e.n), pentru ca în perioada monarhiei sau a imperiului să evolueze în două etape, și anume: principatul (27 î.e.n. – 284 e.n.), respectiv dominatul (284 e.n. – 565 e.n.).

[21] Odată cu Edictul de la Milano din anul 313 creștinismul a devenit o *religio licita* egală în drepturi cu celelalte culte din Imperiul Roman, iar prin Edictul de la Tesalonic din anul 380 acesta a devenit religie de stat obligatorie pentru toți supușii Imperiului.

[22] Gheorghe Sbârnă, *Românii și proiectele federale europene interbelice*, București, Editura Sylvi, 2002, p. 9.

Ca urmare a reformei protestante inițiate de Martin Luther și a impactului pe care aceasta l-a în plan european, unitatea spirituală a lăsat loc rivalităților și disputelor politice și religioase, fapt ce a condus la dezvoltarea spiritului laic. Prin prisma acestei realități și în contextul afirmării statelor moderne bazate pe noțiunea de suveranitate, s-a simțit nevoia unui liant mai puternic decât cel religios care să unească statele europene. Astfel, începând cu secolul al XVIII-lea a început să se contureze unele proiecte de asigurare a păcii și unității Europei prin reorganizarea ei radicală.

Printre acestea poate fi amintit „Proiectul pentru a face pacea permanentă în Europa", din anul 1713, al Abatelui de Saint-Piere, pe numele său Charles-Irénée Castel de Saint-Pierre (1658-1743), care gândea că pentru evitarea războaielor și asigurarea unei „păci prezente și viitoare" și pentru dezvoltarea comerțului, suveranii ar trebui să încheie o alianță perpetuă, să se supună unui „senat european" care să dispună de o armată comună, întreținută prin contribuții vărsate de țările membre[23].

Un alt proiect important este „Planul unei păci universale și eterne" elaborat de Jeremy Bentham (1748-1832), al cărui scop era reducerea și stabilizarea forței diferitelor națiuni componente ale sistemului european, prin eliminarea tratatelor de alianță, ofensive sau defensive, a acordurilor comerciale cu avantaje unilaterale, a forțelor navale în exces, prin desființarea sistemului colonial. Planul propunea încheierea unui tratat general și permanent, care să fie acceptat în primul rând de Anglia și Franța, ca o garanție și condiție a pacificării Europei, iar pentru punerea în aplicare a acestuia era propusă convocarea unui Congres european, cu participarea a câte doi delegați din fiecare țară și o Curte de justiție comună pentru reglementarea diferendelor între națiuni.[24]

La rândul lui, Immanuel Kant (1724-1804) a formulat în anul 1795 „Proiectul filozofic al păcii permanente", în care acesta a avansat ideea unui pact internațional, menit să elimine războiul pentru totdeauna din viața popoarelor. Mijlocul preconizat în acest scop era ieșirea statelor din starea de ilegalitate (care reprezenta principala sursă a războaielor) și instituirea unui nou tip de societate internațională, a unui „stat al națiunilor", de tip federativ, care să garanteze securitatea și protecția pentru toate țările, indiferent de mărimea lor. Această societate ar fi urmat să se realizeze în mod treptat, pornind de la un nucleu puternic, asigurat de un popor cu sistem de stat republican, extinzându-se apoi la nivel continental și, în final, la întreaga lume. Până la materializarea acestui ideal federal se dorea încheierea unei alianțe de tip confederativ între state, care să garanteze excluderea războaielor și a abuzurilor de orice tip. Chiar dacă proiectul nu includea o detaliere concretă, instituțională, a funcționării sistemului federativ preconizat, el marchează totuși un moment de referință în închegarea unei concepții unitare care să includă deopotrivă idealurile pacifismului, liberalismului și federalismului, prin formula unei federații libere a unor state cu regim republican constituțional, bazată pe rațiune și drept internațional, cu garantarea reciprocă a drepturilor. [25]

---

[23] *Projet pour rendre la paix perpétuelle en Europe de l'abbé Saint-Pierre (1713)* - http://www.archivesdefrance.culture.gouv.fr

[24] *"A Plan for an Universal and Perpetual Peace"* in Jeremy Bentham, John Bowring, *The Works of Jeremy Bentham, Now First Collected*, Vol. 8, Stereotyped and printed by Stevenson & Co, pp. 546-560.

[25] Immanuel Kant, *Proiectul filozofic al păcii permanente*, Ediția a 2-a revăzută și adăugită, Traducere și cuvânt înainte Croitoru Rodica, București, Editura ALL, 2008.

În același sens s-a exprimat și Victor Hugo la Congresul Păcii de la Lugano în anul 1872, când s-a adresat celor prezenți cu apelativul „compatrioții mei europeni", iar într-un mesaj adresat Congresului, ca o profeție, a arătat: „Vom avea Statele Unite ale Europei cu siguranță, acest lucru formidabil care va fi coroana lumii vechi așa cum Statele Unite ale Americii sunt coroana lumii noi"[26].

Visul acesta a fost însă spulberat de izbucnirea primului război mondial, care a infirmat iluziile și speranțele pacifismului internaționalist, efectele conflagrației depășind cele mai pesimiste previziuni[27]. Având în vedere ororile războiului și dorința statelor de a coopera pentru a preveni repetarea unei noi catastrofe mondiale, în anul 1919 s-a creat Societatea Națiunilor, o organizație bazată pe garantarea reciprocă a independenței politice și integrității teritoriale a tuturor membrilor și care urmărea construirea unui sistem de securitate colectivă care să evite apariția unui nou conflict mondial[28].

Cu toate acestea, în perioada dintre cele două războaie mondiale relațiile internaționale au fost marcate de unele tendințe diametral opuse. Pe de-o parte, nou apărutele state naționale care au desfășurat o intensă activitate politică externă în vederea respectării *statu-quo*-ului consacrat în urma tratatelor de pace și menținerea relațiilor dintre state pe principiile respectării independenței, suveranității naționale și integrității teritoriale, indivizibilității păcii și colaborării internaționale, iar pe de altă parte, statele învinse sau nemulțumite de ordinea instituită la Conferința de pace de la Paris, state care promovau o politică revizionistă și revanșardă.

În acest context, problema găsirii unor noi forme de organizare a continentului european a fost reluată în mai multe proiecte care au preocupat nu numai elitele intelectuale ale vremii, ci și oamenii politici.

Necesitatea unei construcții mai ample, la scară continentală, a fost adusă în prim plan de către Contele Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi (1894-1972)[29] care, în anul 1922, la Viena, a publicat un manifest cu un titlul „Problema Europei se rezumă în două cuvinte: unificare sau prăbușire", iar un an mai târziu a publicat o lucrare amplă intitulată „Pan-Europa", care va deveni opera clasică a mișcării cu același nume. [30] În manifestul „Ce voiește Mișcarea Pan-europeană?", adoptat la 11 septembrie 1926, se proclamau direcțiile de acțiune necesare înfăptuirii Pan-Europei: garantarea egalității, securității și suveranității statelor; crearea de alianțe militare; crearea unei uniuni vamale; crearea unei monede comune; valorificarea în comun a resurselor din coloniile statelor

---

[26] *Victor Hugo, Lettre aux membres du Congrès de la Paix, à Lugano, 20 septembre 1872* - http://www.access-to-culture.eu

[27] La sfârșitul primului război mondial, bilanțul pierderilor de vieți omenești a fost unul tragic: peste 10 milioane de militari fiind uciși iar alte 10 milioane pierind din pricina epidemiilor. Au fost uciși, de asemenea, 13 milioane de civili, 9 milioane de prizonieri și 10 milioane de refugiați completând lista dezastrelor - Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pp. 334-335.

[28] Pactul Societății Națiunilor a fost introdus și în tratatele cu Austria, Ungaria, Bulgaria și Imperiul Otoman.

[29] Contele Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi (1894-1972) a fost un publicist, gânditor politic și militant federalist european de origine austriacă.

[30] Lucrarea *Pan-Europa* este structurată pe unsprezece capitole, simpla lor înșirare fiind edificatoare asupra dimensiunilor și complexității acestui manifest-eseu. Sunt abordate toate „marile teme" care frământă încă și azi reflecția contemporană și alimentează polemicile asupra Europei: rădăcinile europenismului, limitele sale geografice și spirituale, adversarii și aliații paneuropenismului, prevenirea unui nou război, națiunea și supranațiunea, majorități și minorități, Europa instituțională - http://www.proeuropa.ro/pan_europa.html

membre; respectarea individualității culturale și a civilizației fiecărui stat; asigurarea protecției minorităților naționale; colaborarea cu alte state din cadrul Societății Națiunilor. Erau astfel prevăzute obiective pe plan economic, pe planul relațiilor internaționale, pe planul drepturilor omului.[31]

Uniunea s-a bucurat de un mare succes în rândurile unor oameni politici, scriitori, diferiți intelectuali, cum au fost Aristide Briand, Leon Blum, Edouard Herriot, Eduard Beneș, Konrad Adenauer, Paul Valery, Paul Claudel, Rainer Maria Rilke și mulți alții încă. În același timp, inițiativa contelui Coudenhove-Kalergi s-a confruntat și cu reacții nefavorabile. Într-un articol din ziarul „Arbeiter-Zeitung"(Ziarul Muncitorilor) se releva faptul că ideea aparține unui singur om care vede Europa tratatelor de pace sub amenințare și conflicte veșnice, arătându-se că: „Utopia constă în a crede că puterile capitaliste se vor convinge de utilitatea solidarității internaționale dacă li se arată pericolul egoismului naționalist".[32]

Anul 1929 a marcat trecerea de la faza de propagandă în favoarea unificării europene la aceea a acțiunii oficiale. Astfel, cu ocazia celei de-a X-a sesiuni a Adunării Generale a Societății Națiunilor (5 septembrie 1929), ministrul de externe francez, Aristide Briand, a ținut un discurs în care a propus un plan de constituire a Statelor Unite ale Europei. Chiar la începutul acestui discurs memorabil, oarecum temător, Aristide Briand a mărturisit că se numără printre propagandiștii ideii de federație europeană, în acest sens declarând: „M-am asociat în timpul acestor ani la o propagandă activă în favoarea unei idei, care a în mod politicos a fost descrisă ca generoasă, poate pentru a nu fi calificată ca imprudentă. Această idee, care s-a născut de mult timp, care a aprins imaginația filozofilor și poeților [...] această idee care a evoluat cu greu în virtutea valorii sale intrinseci, a fost văzută în sfârșit ca furnizând răspunsul la o nevoie reală". Recunoscând că a fost tot timpul conștient de dificultățile unei astfel de întreprinderi ce ar fi putut cu ușurință să fie catalogată drept o aventură, Aristide Briand a arătat că „toate acțiunile măreție și înțelepte ale omului au conținut unele elemente de nebunie sau nechibzuială" și de aceea a procedat cu precauție. Cu toate acestea, el și-a exprimat convingerea că „între popoarele care sunt grupate din punct de vedere geografic, așa cum sunt cele ale Europei, trebuie să existe un fel de legătură federală care să le permită să intre în contact în orice moment, să se consulte cu privire la interesele lor, să convină asupra unor rezoluții comune și, totodată, să stabilească între ele o legătură de solidaritate, care le permită în caz de nevoie să facă față oricărei urgențe grave care ar putea apărea"[33].

În cadrul aceleiași sesiuni a Adunării Generale a Societății Națiunilor, la 9 septembrie 1929, ministrul de externe german, Gustav Stresemann, a ținut un discurs în care s-a pronunțat în favoarea proiectului de uniune europeană propus de ministrul de externe francez. Cu această ocazie, el a arătat că sprijină ferm obiectivele economice ale unei astfel de uniuni, prin crearea de noi piețe pentru industria țărilor europene, raționalizarea economiei continentului și integrarea acesteia în circuitul mondial. În schimb, el a evidențiat necesitatea precizării de la început a obiectivelor politice, astfel

---

[31] Irina Moroianu Zlătescu, Radu C. Demetrescu, *op. cit.*, p. 16.
[32] Gheorghe Sbârnă, *op. cit.*, p. 26.
[33] *Discours d'Aristide Briand devant la Xe session de l'Assemblée de la Société des Nations (jeudi 5 septembre 1929)* – Charles Zorgbibe, *Histoire de la construction européennes*, Paris, PUF, 1993.

încât unificarea preconizată să nu limiteze suveranitatea națională a țărilor participante și să nu fie îndreptată împotriva nici unei puteri extraeuropene[34].

În ceea ce privește punctul de vedere al României referitor la propunerea lui Aristide Briand, ministrul român de externe G.G. Mironescu, prezent și el la cea de-a X-a sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor, a declarat că este profund convins de reușita propunerii ministrului de externe francez și că poporul român va ști să „armonizeze propriile interese cu interesele generale ale lumii civilizate și are convingerea că apărându-se pe sine apără și cauza comună a păcii"[35].

De altfel, și reprezentanții celorlalte state europene, membre ale Societății Națiunilor, au recunoscut necesitatea unui astfel de demers și au cerut ca Franța să elaboreze un memorandum, care să înscrie principiile de organizare a noii structuri de Uniune europeană, acesta urmând a fi înaintat spre documentare tuturor guvernelor europene pentru a-și exprima observațiile. Punctele de vedere ale guvernelor urmau a fi remise guvernului francez, iar apoi concluziile acestei consultări să fie prezentate la viitoarea sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor.

Amânarea cu câteva luni a dezbaterii proiectului Briand a pecetluit practic soarta acestuia, datorită schimbărilor nefavorabile intervenite în contextul economic și politic internațional. Moartea lui Gustav Stresemann (3 octombrie 1929) și venirea la putere a guvernului prezidat de Heinrich Brüning (27 martie 1930) a condus la întreruperea dialogului franco-german. Cabinetul Brüning a înfăptuit o schimbare decisivă a politicii externe germane în sens naționalist revizionist, iar ideea reconcilierii cu Franța a cedat locul unei intransigențe sporite pentru revizuirea tratatelor de pace și urmărirea prioritară a intereselor naționale ale Germaniei.

Cu toate acestea, la 17 mai 1930, Aristide Briand a transmis statelor membre ale Societății Națiunilor „Memorandumul guvernului francez asupra organizării unui regim de Uniune Federală Europeană", document care sublinia importanța unei coordonări a politicilor economice ale statelor europene, precum și necesitatea creării unui mecanism instituțional capabil să asigure Uniunii organele indispensabile îndeplinirii misiunii sale, format din: un organ reprezentativ sub forma de instituție regulată a „Conferinței europene", alcătuită din reprezentanții tuturor guvernelor europene membre ale Societății Națiunilor; un organ executiv sub formă de Comitet politic permanent, cu o componență mai restrânsă, la care pot fi invitate și alte state, membre sau nemembre ale Societății Națiunilor, atunci când se dezbat probleme care le privesc în mod direct; un Secretariat care să elaboreze lucrările preliminare și să asigure din punct de vedere administrativ executarea instrucțiunilor Comitetului politic permanent sau ale Conferinței europene[36].

Guvernele europene consultate și-au manifestat interesul pentru acest proiect, dar dacă unele au fost în totalitate de acord, altele au exprimat unele rezerve sau îndoieli iar câteva nu și-au ascuns opoziția sau dorința de a modifica în prealabil ordinea politică și teritorială statornicită prin tratatele de pace[37].

---

[34] *Discours de Gustav Stresemann devant la Xe session de l'Assemblée de la Société des Nations (lundi 9 septembre 1929)* - Charles Zorgbibe, Histoire de la construction européennes, Paris, PUF, 1993.

[35] Gheorghe G. Mironescu, *Cuvântări*, vol. 1, București, 1930, p. 236.

[36] *Mémorandum sur l'organisation d'un régime d'union fédérale européenne, établi par le gouvernement de la République française pour être soumis aux Etats européens membres de la Société des Nations (Paris, 1er mai 1930)* - http://catalogue.bnf.fr - Bibliothèque du Ministère des Affaires étrangères

[37] Gheorghe Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea (coordonatori), *Istorie și Societate*, vol. 3, București, Editura Mica Valahie, 2011, p. 155.

Răspunsul Germaniei la Memorandumul Briand a fost unul negativ deoarece respingea înființarea oricărei instituții pentru colaborarea europeană și prin aceasta respingea însăși crearea unei Uniuni Europene. Prin urmare, nici una din celelalte idei ale răspunsului german nu avea legătură cu crearea Uniunii Europene, ci exprima doar politica naționalistă revizionistă a guvernului de la Berlin. Ca și răspunsul britanic, cel german se declara favorabil unei cooperări economice europene și mondiale, insista asupra relațiilor intercontinentale și asupra autorității Societății Națiunilor, respingând crearea oricărei instituții europene. Asemenea celorlalte țări revizioniste (Italia, Ungaria, Bulgaria, Lituania), Germania critica *status-quo*-ul european consacrat de Tratatele de Pace, cerea revizuirea lor, utilizarea Pactului Societății Națiunilor pentru revizuirea pașnică a tratatelor, susținea egalitatea în drepturi între statele învinse și cele învingătoare, garantarea de drepturi largi pentru minoritățile naționale, invitarea unor state nemembre ale Ligii Națiunilor etc. [38]

Guvernul român condus de Iuliu Maniu și-a exprimat punctul de vedere cu privire la Memorandumul francez printr-o notă la 8 iulie 1930, ocazie cu care a arătat că „este fericit să constate că este de acord cu principiile expuse în Memorandum" și a declarat că „va fi gata să dea tot concursul său la realizarea proiectului de Uniune Federală Europeană", aceasta pentru că era imperios necesar ca popoarele să fie ferite de război și să se evite prăbușirea civilizației, să fie consolidată pacea printr-o „cooperare activă și permanentă a națiunilor pe tărâmul politic și economic". În opinia guvernului de la București, „realizarea cooperării politice și economice regionale trebuia să înfăptuită în cadrul Societății Națiunilor, altfel Uniunea federală europeană va tinde să se substituie Societății Națiunilor, sau chiar să o înlocuiască". Astfel, doar prin integrarea Uniunii federale europene în cadrul Societății Națiunilor se putea institui o bază comună și recunoscută de către toate statele membre, putându-se astfel respecta prevederile tratatelor de pace și, prin aceasta, integritatea teritorială a statelor, independența și egalitatea lor suverană. În final, guvernul român și-a arătat disponibilitatea de a participa la Conferința care urma să se desfășoare în septembrie 1929 la Geneva, rezervându-și dreptul de a examina cu această ocazie sugestiile concrete ale Memorandumului, precum și propunerile care urmau a fi prezentate de celelalte state membre ale Societății Națiunilor. Totodată, și-a declarat convingerea că acest proiect „va reprezenta începutul unei ere noi în viața internațională", iar realizarea graduală a acestui proiect „va stabili o cooperare armonioasă între popoare, pregătind națiunile civilizate pentru un viitor de fraternitate și fericire".[39]

La 8 septembrie 1930, s-a întrunit la Geneva Conferința reprezentanților statelor europene, ocazie cu care au fost prezentate rezultatele consultării inițiate de guvernul

---

[38] Noul ministru de Externe al Germaniei, Julius Curtius, era hotărât să pună capăt politicii de înțelegere dusă de Stresemann și a început prin a ataca, în luna mai 1930, acordul comercial germano-polon, încheiat de Stresemann pentru ca Franța să poată accepta Planul Young. O expresie evidentă a acestei schimbări de politică a fost și faptul că, în iunie 1930, în funcția de secretar de stat al Ministerului de Externe german, în locul lui Karl von Schubert (trimis acum ca ambasador la Roma), a fost numit Bernhard von Bülow, exponent al revizionismului agresiv și ostil Planului Briand - Simion Costea, „Reacția Germaniei la proiectul Briand de uniune europeană (1929-1931)", în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu"*, Cluj-Napoca, Nr. XL/2001, pp.141-154.

[39] *Réponse du Gouvernement roumain au Mémorandum du Gouvernement français (8 juillet 1930)* - http://fondationsaintjohnperse.fr/la-programmation-culturelle/archives/europe_documentation/les-reponses/roumain

francez cu privire la proiectul de Uniune federală europeană. În rezoluția adoptată cu acest prilej, participanții și-au exprimat convingerea că o colaborare mai strânsă între statele europene va contribui la consolidarea păcii pe continent și realizarea acestei colaborări se poate înfăptui numai în cadrul Societății Națiunilor. Drept urmare, participanții la Conferință l-au mandatat pe Aristide Briand să prezinte și să susțină problema înființării Uniunii federale europene la cea de-a XI-a sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor care urma să desfășoare la Geneva în perioada 10 septembrie – 4 octombrie 1930. Astfel, chiar dacă în timpul Conferinței au existat o serie de controverse iar unele probleme au fost insuficient clarificate, forumul s-a încheiat sub semnul voinței de colaborare a tuturor statelor participante.[40]

În temeiul mandatului primit, la 14 septembrie 1930, Aristide Briand a prezentat în fața Adunării Generale a Societății Națiunilor[41], atât rezoluția Conferinței reprezentanților statelor europene, cât și Proiectul de Uniune federală europeană. Ca urmare a dezbaterilor din plen, la 17 septembrie 1930, Adunarea Generală a adoptat o rezoluție prin care a decis instituirea Comisiei de studii pentru Uniunea Europeană, care avea ca sarcină principală analizarea modalităților de cooperare europeană, președinția fiindu-i atribuită în mod firesc lui Aristide Briand.

Comisia de studii pentru Uniunea Europeană s-a întrunit de cinci ori în perioada 1930-1932, fără a adopta rezoluții, ci doar rapoarte adresate Adunării Generale a Societății Națiunilor. Dacă în anul 1931 Comisia de studii pentru Uniunea Europeană a desfășurat o activitate bogată, lucrările sale fiind aprobate și încurajate la cea de-a XII-a sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor, în anul ce a urmat a Comisia a înregistrat un regres, mai ales că Aristide Briand fiind bolnav nu a mai putut participa la lucrări. Moartea lui Aristide Briand, la 7 martie 1932, a îndepărtat și mai mult posibilitatea materializării ideii de Uniune Europeană.[42]

În perioada care a urmat, realizarea Uniunii Europene a fost împiedicată de modul neașteptat în care a evoluat situația internațională. Imposibilitatea Germaniei de a-și plăti datoriile și reparațiile de război ca urmare a declanșării crizei economice, agresiunea Japoniei din Manciuria, instaurarea regimului nazist în Germania, precum și eșecul Conferinței pentru dezarmare de la Geneva au completat tensiunile internaționale deja existente, fapt ce a făcut ca în perioada următoare societatea internațională să fie afectată de crize tot mai dese și mai puternice.

Dacă ar trebui să facem trimitere la legitimarea preocupărilor românilor și ale României în materia apariției și evoluției ideii de integrare europeană nu am putea face abstracție de prezența marelui diplomat Nicolae Titulescu într-un astfel de context, personalitate care, în calitatea sa de președinte al Societății Națiunilor, a contribuit major la consolidarea tezei „unificării europene" și a militat constant pentru îndepărtarea pericolului unui nou conflict mondial. În acest scop, ca urmare a politicii expansioniste și revanșarde a Germaniei naziste și a celorlalte state revizioniste, Nicolae Titulescu a încercat să extindă și să îmbunătățească relațiile cu Marile Puteri și, totodată, să consolideze cooperarea cu statele din Centrul Europei și Balcani.

---

[40] Gheorghe Sbârnă, *op. cit.*, p. 51.

[41] Cea de-a XI-a sesiune a Adunării Generale a Societății Națiunilor are o importanță deosebită pentru România întrucât, la deschiderea lucrărilor, Nicolae Titulescu a fost ales președintele acestui for.

[42] Gheorghe Sbârnă, *op. cit.*, p. 64.

Un prim demers în acest sens a fost reorganizarea Micii Înțelegeri (1933) în scopul asigurării unei mai mari coeziuni între cele trei state membre: România, Cehoslovacia și Iugoslavia. Conform Pactului de organizare a Micii Înțelegeri adoptat la Geneva în data de 16 februarie 1933, cele trei state semnatare dorind o „stabilizare definitivă a condițiunilor în Europa Centrală" și-au propus o „unificare completă a politicii lor generale", constituind în acest scop un organ director, un consiliu permanent, un secretariat cu activitate permanentă și un consiliu economic pentru coordonarea problemelor economice. În noua sa organizare, Mica Înțelegere se baza pe respectarea principiului egalității absolute între cele trei state membre, hotărârile urmând a fi luate cu unanimitate. Totodată, pentru a sublinia raporturile de „amiciție și alianță" dintre ele, statele Micii Înțelegeri au hotărât reînnoirea pe timp nelimitat a convențiilor și acordurilor semnate de către cele trei state.[43]

O altă inițiativă în vederea menținerii păcii și a *statu quo*-ului teritorial a fost crearea Înțelegerii Balcanice la 9 februarie 1934. Prin această alianță regională, România, Iugoslavia, Grecia și Turcia și-au afirmat dorința „de a contribui la întărirea păcii în Balcani", subliniind hotărârea lor „de a asigura respectarea angajamentelor contractuale existente și menținerea ordinii teritoriale stabilite în Balcani". În acest sens, cele patru țări și-au garantat mutual „securitatea tuturor frontierelor lor balcanice", angajându-se totodată „să nu întreprindă nicio acțiune politică și să nu ia nicio obligație politică față de orice altă țară balcanică nesemnatară a acordului, fără acordul mutual și consimțământul celorlalte părți contractante"[44].

Un alt demers pornit din România în vederea unificării europene a fost și Apelul Esperanto pentru realizarea Statele Unite ale Europei (1934), apel care, „prin clarviziunea lui depășește frontierele imaginației". Textul apelului, în cele 10 puncte ale sale, tinde să se adeverească în zilele noastre:

„Europeni!

1. Cu toată opoziția și contra tuturor, aveți încredere în Uniunea Europeană.

2. Cu ocazia alegerilor naționale, nu votați decât pentru un partid care militează în favoarea creării unei zone economice unificate.

3. Difuzați pe lângă parlamentele naționale europene ideea instituirii unui Parlament comun.

4. Cereți constituirea unei armate europene comune și introducerea unei monede unice.

5. Cereți un statut autonom pentru state, regiuni și orașe în cadrul Statelor Unite ale Europei.

6. Să se studieze într-un spirit european.

7. Respectați celelalte naționalități.

8. Luptați pentru a elibera economia de povara birocrației.

9. Luptați pentru legi și instituții care permit dezvoltarea socială.

10. Cine se bate pentru Uniunea Europeană favorizează pacea mondială"[45].

---

[43] *Nicolae Titulescu, Documente diplomatice,* Colectivul de redacție: George Macovescu – redactor responsabil, Dinu C. Giurescu, Gheorghe Ploeșteanu, George G. Potra, Constantin I. Turcu, București, Editura Politică, 1967, pp. 474-476.

[44] *Ibidem*, pp. 542-543.

[45] Andrei Popescu, Ion Jinga, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Lumina Lex, 2001, pp. 4 - 5.

Din păcate, aceste eforturi nu au avut ecoul așteptat și, drept urmare, Europa a fost devastată de un alt război nimicitor, cu consecințe nefaste pentru toate statele europene.

Iată că istoria evidențiază faptul că a fost nevoie de două războaie mondiale pentru ca europenii să se gândească mai profund la necesitatea și posibilitatea realizării unității continentului european pe cale pașnică.

În aceste condiții, o serie de oameni de stat precum Winston Churchill, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, s-au hotărât să convingă cetățenii propriilor țări de necesitatea intrării într-o eră nouă, cea a unei organizări structurate a Europei Occidentale, bazată pe interese comune și fondate pe tratate, care ar garanta statul de drept și egalitatea între toate țările membre[46].

De aici însă și până la realizarea efectivă a ideii de uniune europeană au trebuit parcurse mai multe etape preliminare. O primă etapă o constituie relansarea ideilor uniunii europene în contextul situației interbelice. În acest sens amintim declarația lui Winston Churchill din 1946 de la Universitatea din Zurich în care a invitat foștii adversari, îndeosebi Franța și Germania, să se reconcilieze în scopul de a crea progresiv ceea ce el a numit din nou un „Consiliu al Europei". După părerea sa, acesta era „un remediu care, ca prin minune, va transforma în întregime situația și, pe parcursul a câțiva ani, va conferi Europei aceeași libertate și fericire ca cea din Elveția [...] Trebuie să construim Statele Unite ale Europei"[47].

Câteva zile mai târziu, la 21 septembrie 1946, a avut loc la Hertenstein (Elveția) o reuniune a reprezentanților mișcărilor federaliste europene, încheiată cu o rezoluție de aprobare a unui program de formare a unei uniuni europene. Ca urmare, în perioada 27 - 31 august 1947, s-a organizat la Montreux (Elveția), Congresul de constituire a Uniunii Federaliștilor Europeni, ocazie cu care a fost adoptată o moțiune conform căreia „nici un guvern național nu mai era capabil să asigure maselor libertatea, prosperitatea și pacea", motiv pentru care a fost propusă, ca singura soluție, „uniunea popoarelor în jurul unui guvern federal eficient".[48]

Congresul de la Montreux a fost preludiul Congresului Europei desfășurat în perioada 7-11 mai 1948, la Haga (Olanda), care a avut drept scop discutarea modalităților de unificare a Europei și a constituit primul pas al procesului care a dus la formarea Uniunii Europene. Congresul a reunit cele mai reprezentative personalități europene ale vremii care își propuseseră să demonstreze amploarea mișcărilor în favoarea unificării europene și să determine obiectivele ce trebuiau atinse pentru a realiza o astfel de uniune. Lucrările congresului au generat numeroase rezoluții, ale căror abordări reflectau cele două perspective asupra construcției europene: *tendința federalistă* (care dorea să se înainteze mai rapid și cerea un transfer parțial al suveranității țărilor participante, prin formarea unei federații europene, pe principiul adoptat în Statele Unite ale Americii) și *tendința unionistă* (partizană a ideii unei Uniuni Europene, în cadrul căreia statele participante să-și păstreze integral suveranitatea, uniune ale cărei funcțiuni principale ar consta în cooperarea economică și întărirea capacității de apărare a țărilor occidentale)[49].

---

[46] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 16.

[47] *Speech of Sir Winston Churchill, Zurich, 19th September 1946* - http://assembly.coe.int

[48] *Motion de politique générale qui définit les missions du fédéralisme européen (Montreux, 27-31 août 1947)* – http://www.cvce.eu/obj/motion_de_politique_generale_montreux_27_31_aout_1947-fr.html

[49] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 17-18.

Rezoluția politică adoptată atunci de Congres, intitulată „*Mesaj către Europeni*", sublinia necesitatea urgentă ca națiunile Europei să se unească economic și politic într-o structură apta să le asigure securitatea și progresul social. În acest cadru relativ neoficial s-a acceptat ideea transferului parțial de suveranitate unei uniuni, care astfel va putea apăra mai bine interesele lor politice și economice. Se cerea, de asemenea, alegerea unei Adunări Europene, care să examineze implicațiile juridice și constituționale ce decurgeau din înființarea unei astfel de uniuni sau federații și consecințele sociale sau de altă natură ale acesteia[50].

În aceeași perioadă de timp, unele aspirații europene au fost concretizate prin înființarea a alte două organizații.

Prima dintre ele, „Uniunea Occidentală", s-a născut în urma *Tratatului de cooperare în materie economică, socială și culturală și de apărare colectivă legitimă*, semnat la Bruxelles, la 17 martie 1948, de Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Marea Britanie. Prin acest Tratat, statele semnatare își luau angajamentul de a se apăra reciproc în cazul în care unul dintre ele ar fi victima unei agresiuni armate. Pe lângă faptul că își propunea crearea unui sistem defensiv comun pentru statele membre, organizația nu se limita la aspectele de apărare comună, ci avea în vedere și consolidarea legăturilor economice, sociale și culturale dintre statele membre, pentru a putea rezista cu succes din punct de vedere militar și ideologic la noile amenințări care se profilau. În acest sens, cele cinci state au înființat și un „Comitet permanent pentru studiul și dezvoltarea federației europene".[51]

Cea de-a doua organizație apărută a fost Organizația Europeană de Cooperare Economică (OECE), care a fost creată prin Tratatul de la Paris din 16 aprilie 1948. Obiectivele OECE erau: gestionarea ajutorul financiar acordat statelor europene de către Statele Unite ale Americii, concretizat în Planul Marshall; coordonarea politicilor economice naționale; compensarea lipsei de convertibilitate a monedelor și suprimarea restricțiilor cantitative în privința comerțului între statele implicate, precum și realizarea unei uniuni vamale și a unui spațiu de liber schimb.[52]

Crearea acestor două organizații nu a răspuns decât parțial obiectivelor afirmate la Congresul de la Haga. Ceea ce lipsea era componenta parlamentară, respectiv o Adunare formată din reprezentanții parlamentelor naționale care să constituie o tribună pentru schimbul de idei și pentru exprimarea unei opinii europene, referitor la problemele de actualitate.

În aceste circumstanțe, cu ocazia reuniunii Consiliului Consultativ al Tratatului de la Bruxelles (27- 28 ianuarie 1949), cei cinci miniștri de externe din statele membre ale Uniunii Occidentale (Belgia, Franța, Luxemburg, Marea Britanie și Olanda) au ajuns la un consens privind înființarea unui Consiliu al Europei compus dintr-un comitet ministerial (care să se întâlnească cu ușile închise) și un corp consultativ ale cărui reuniuni să fie publice. În acest sens ei au decis să convoace o conferință la nivel de ambasadori pentru a pune la punct atribuțiile și organizarea acestei noi instituții și au invitat alte cinci state (Danemarca, Irlanda, Italia, Norvegia și Suedia) să participe la negocieri.

---

[50] www.europeanmovement.org - European Movement International Organization

[51] Dan Vătăman, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Lumina Lex, 2008, p. 70.

[52] *Ibidem*, p. 96.

Ca urmare a lucrărilor conferinței ambasadorilor, la 5 mai 1949, cei zece miniștrii de externe din statele participante au semnat Statutul Consiliului Europei. În comunicatul oficial dat publicității se arăta: „Caracteristica esențială a statutului [...] este crearea unui Comitet al Miniștrilor și a unei Adunări Consultative al căror ansamblu constituie Consiliul Europei. Comitetul Miniștrilor va avea ca atribuții dezvoltarea cooperării între guverne, iar Adunarea Consultativă, exprimând aspirațiile popoarelor din Europa, va furniza guvernelor posibilitatea de a rămâne în permanent contact cu opinia publică europeană"[53].

Statutul Consiliului Europei a intrat în vigoare la 3 august 1949, primele sesiuni ale Comitetului Miniștrilor și ale Adunării Consultative având loc imediat după această dată, la Strasbourg[54].

Aceste organizații de cooperare nu au reușit să cristalizeze pe deplin aspirațiile federale ale participanților la Congresul de la Haga, motiv pentru care s-a simțit nevoia unei apropieri mai puternice, atât în plan politic, cât și economic, fapt ce a condus, în cele din urmă, la apariția Comunităților Europene.

Comunitățile Europene apăreau, astfel, ca organizații internaționale de tip nou, bazate pe integrarea economică a statelor membre, adică, pe apartenența acestora la un ansamblu unitar, integrat, depășind cu mult sfera relațiilor de cooperare, parteneriat și acțiuni comune, care caracterizează activitatea organizațiilor internaționale de tip clasic.[55]

---

[53] Nicolae Ecobescu, Mariana Nițelea, *Manualul Consiliului Europei*, București, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 2006, p. 36.

[54] Dan Vătăman, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura C.H. Beck, 2009, p. 23.

[55] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 20.

BU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 2
INSTITUIREA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

2.1. COMUNITATEA EUROPEANĂ A CĂRBUNELUI ȘI OȚELULUI (CECO) – PRIMUL PAS CĂTRE EUROPA SUPRANAȚIONALĂ

2.1.1. Preliminariile apariției Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO)

În contextul unei slăbiciuni evidente a Europei prinse între cele două mari puteri mondiale (SUA și Uniunea Sovietică), în decembrie 1949, Michel Debré, a prezentat o propunere pentru o uniune politică și socială a statelor europene, bazată pe un sistem prezidențial și federalist care să aibă un arbitru ales prin vot universal pe o perioadă de cinci ani, un senat format din miniștrii statelor membre, o Adunare Europeană formată din delegații naționali aleși, ponderea acestora fiind în funcție de numărul de locuitori (un deputat pentru fiecare un milion de locuitori) și o Curte formată din judecători.[56]

Această propunere revoluționară a fost urmată de declarația lui Robert Schuman (ministru de Externe al Franței), care la 9 mai 1950, preluând o idee a lui Jean Monnet, a propus punerea în comun a producției de cărbune și oțel din Franța și Germania și crearea unei piețe a cărbunelui și oțelului care să fie condusă potrivit metodelor supranaționale. După cum se arăta în textul declarației, „prin punerea în comun a producției de bază și prin instituirea unei Înalte Autorități, ale cărei decizii vor reuni Franța, Germania și alte state membre, această propunere va conduce la stabilirea primelor baze concrete ale unei federații europene, indispensabilă pentru menținerea păcii". [57]

În vederea îndeplinirii acestor deziderate, la 20 iunie 1950, Franța a organizat o conferință interguvernamentală sub președinția lui Jean Monnet, în cadrul căreia urma să se stabilească organizarea și funcționarea viitoarei Comunități Europene a Cărbunelui și Oțelului. După îndelungi discuții și negocieri, la 18 aprilie 1951, la Paris, a fost semnat Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) de reprezentanții celor șase state fondatoare: Robert Schuman pentru Franța; Konrad Adenauer pentru Republica Federală a Germaniei; Paul van Zeeland și Joseph Meurice pentru Belgia; Contele Carlo Sforza pentru Italia; Joseph Bech pentru Luxembourg; Dirk Stikker și Jan van den Brink pentru Olanda[58].

Procesul de ratificare al Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) a decurs fără probleme majore[59], fapt ce a făcut ca tratatul să intre în vigoare la 25 iulie 1952, pentru o perioadă de 50 ani. [60]

---

[56] Michel Debré, *Projet de pacte pour une union d'États européens*, Paris, Nagel, 1950.

[57] http://europa.eu/about-eu/schumaneclaration/index_ro.htm

[58] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 20.

[59] Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) a fost ratificat după cum urmează: Franța (Adunarea Națională - 13 decembrie 1951, Consiliul Republicii – 1 aprilie 1952); Republica Federală a Germaniei (Bundestag - 11 ianuarie 1952); Italia (Camera Deputaților - 16 iunie 1952); Belgia (Senat -

2.1.2. Structura Tratatului instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO)

Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) conţinea un Preambul şi patru titluri, dispoziţiile fiind cuprinse în 100 articole, după cum urmează:

PREAMBUL

TITLUL I – COMUNITATEA EUROPEANĂ A CĂRBUNELUI ŞI OŢELULUI (art. 1-6);

TITLUL II – INSTITUŢIILE COMUNITĂŢII (art. 7-45)

Capitolul 1 – Înalta Autoritate
Capitolul 2 – Adunarea
Capitolul 3 – Consiliul
Capitolul 4 – Curtea

TITLUL III – DISPOZIŢII ECONOMICE ŞI SOCIALE (art. 46-75)

Capitolul 1 – Dispoziţii generale
Capitolul 2 – Dispoziţii financiare
Capitolul 3 – Investiţii şi asistenţă financiară
Capitolul 4 – Producţie
Capitolul 5 – Preţuri
Capitolul 6 – Acorduri şi concentraţii
Capitolul 7 – Deprecierea condiţiilor de concurenţă
Capitolul 8 – Salariile şi libera circulaţie a forţei de muncă
Capitolul 9 – Transport
Capitolul 10 –Politica Comercială

TITLUL IV – DISPOZIŢII GENERALE (art. 76-100)[61].

2.1.3. Prevederi ale Tratatului de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO)

Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) a afirmat crearea unei pieţe comune a cărbunelui şi oţelului, care antrena suprimarea drepturilor vamale şi restricţiilor cantitative la libera circulaţie a produselor, interzicerea măsurilor discriminatorii şi a subvenţiilor sau ajutorului acordat de către stat.

Deşi a fost vorba de o piaţă comună sectorială (care se referea doar la cărbune şi oţel), prin aceasta s-a creat un precedent instituţional care va oferi bazele viitoarei construcţii europene.

---

5 februarie 1952, Camera Reprezentanţilor - 5 februarie 1952); Olanda (Camera Reprezentanţilor - 13 mai 1952, Senat - 19 februarie 1952); Luxemburg (16 iunie 1952) - *Le traité CECA devant les parlements nationaux*, Luxembourg: Assemblée Commune CECA-Division études, information et documentation, 1958, pp. 5-22.

[60] În prezent Tratatul CECO nu mai este în vigoare. Conform Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr. 234/2002/CECO cu privire la consecinţele financiare ale ieşirii din vigoare a TCECO: „Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (CECO) expiră la 23 iulie 2002, iar fondurile CECO vor reveni statelor membre" - *Décision n° 234/2002/CECA des représentants des gouvernements des États membres, réunis au sein du Conseil, relative aux conséquences financières de l'expiration du traité CECA et au Fonds de recherche du charbon et de l'acier - Journal officiel L 79 du 22.3.2002, pp. 42-60.*

[61] *Traité instituant la Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier* - http://old.eur-lex.europa.eu

Prin TCECO s-a prevăzut crearea a patru organe ale Comunității, și anume:

- Înalta Autoritate, ca un organ comunitar care avea o poziție de independență față de guvernele statelor membre ale CECO;
- Consiliul Special de Miniștri, care era un organ interguvernamental;
- Adunarea Comună, care avea sarcina controlului democratic și care era formată din reprezentanții parlamentelor din statele membre, aleși prin vot universal direct;
- Curtea de Justiție, ca organ jurisdicțional care avea misiunea de a asigura respectarea normelor juridice instituite prin Tratat[62].

Totodată, tratatul institutiv a înzestrat Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) cu personalitate juridică proprie distinctă de cea a statelor care au creat-o, în acest sens statuând: „În relațiile internaționale comunitatea beneficiază de capacitatea juridică necesară pentru exercitarea funcțiilor și atingerii scopurilor sale. Totodată, în fiecare dintre statele membre comunitatea posedă cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne"[63].

2.2. INSTITUIREA COMUNITĂȚII ECONOMICE EUROPENE (CEE) ȘI A COMUNITĂȚII EUROPENE A ENERGIEI ATOMICE (CEEA)

2.2.1. Premisele apariției Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene A Energiei Atomice (CEEA)

În primii ani de la apariția Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) statele europene au încercat să orienteze acest model organizațional și către alte domenii, în acest sens fiind propusă crearea unei comunități europene de apărare, care să implice organizarea unei armate europene comune având contingente puse la dispoziție de către statele membre și care ar fi fost „un nou și esențial pas pe drumul făuririi unei Europe unite"[64].

Tratatul de instituire a Comunității Europene de Apărare (CEA) a fost semnat la 27 mai 1952, la Paris, pentru o perioadă de 50 ani, urmând a intra în vigoare după ratificarea sa de către statele semnatare[65]. Procesul de ratificare a decurs normal în Belgia, Germania, Luxemburg și Olanda, în timp ce în Franța s-a iscat o intensă dispută care a împărțit clasa politică în așa măsură încât Italia a decis să aștepte rezultatele votului francez înainte de a lua propria decizie. Totodată, situația economică și militară

---

[62] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 39.

[63] Articolul 6 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)

[64] La începutul anilor '50, SUA au elaborat planul reînarmării Republicii Federale a Germaniei (RFG), ceea ce a stârnit opoziția vehementă a Franței. Pentru a înlătura temerile pe care le-ar fi provocat, la numai câțiva ani de la sfârșitul celei de a doua conflagrații mondiale, restaurarea unei armate germane și a ancora ferm reînarmarea RFG în proiectul construcției europene, Franța a venit, în octombrie 1950, cu un contraproiect, așa-numitul plan Pleven: cel al constituirii unei Comunități Europene de Apărare (European Defence Community).

[65] Proiectul Comunității Europene de Apărare preconiza instituirea unei armate europene deplin integrate (cu uniformă comună și steag propriu), compusă din 40 de divizii (14 franceze, 12 germane, 11 italiene și 3 din țările Beneluxului), având în fruntea sa un ministru european al apărării. Totodată, în septembrie 1952, au fost inițiate negocieri menite a implementa articolul 38 al Tratatului CEA, ce stipula necesitatea instituirii unui control democratic consolidat asupra noii comunități.

internațională nu a fost favorabilă acestui proiect, eșecurile militare ale Franței în Indochina, moartea lui Iosif V. Stalin și semnarea armistițiului care a pus capăt războiului din Coreea, păreau să anunțe o perioadă de destindere în care instituirea Comunității Europene de Apărare (CEA) nu mai părea atât de urgentă.

În contextul în care Tratatul Comunității Europene de Apărare (CEA) fusese ratificat de partenerii Franței (cu excepția Italiei), fricțiunile politice și dezbaterile asupra tratatului au ajuns la un punct culminant la 30 august 1954, când Adunarea Națională a Franței a decis să amâne discutarea documentului, acesta fiind retras de pe ordinea de zi. Astfel, prin acest artificiu procedural, parlamentul francez a refuzat să ratifice Tratatul Comunității Europene de Apărare (CEA), fapt ce a condus în final la abandonarea acestui proiect.

În aceste condiții, cu ocazia conferinței miniștrilor de externe ai țărilor membre CECO, desfășurată la Mesina (Italia) în perioada 1–3 iunie 1955, s-a aprobat un *Memorandum* elaborat de statele Benelux, conform căruia următorul pas pe calea integrării europene trebuia făcut mai întâi în domeniul economic. În acest document, guvernele celor trei state făceau apel pentru o integrare economică mai mare în Europa, în special în domeniile transporturilor, energiei și utilizarea în scopuri pașnice a energiei nucleare[66].

Drept urmare, participanții au convenit să se constituie un Comitet format din reprezentanți guvernamentali, sub președinția lui Paul-Henri Spaak, care urma să elaboreze un raport asupra creării unei piețe comune generalizate și a unei comunități a energiei atomice. Marea Britanie, deși inițial a acceptat invitația de a face parte din Comitet, s-a retras în octombrie 1955, considerând că preferă o cooperare interguvernamentală în cadrul Organizației Europene de Cooperare Economică (OECE).

Raportul Comitetului interguvernamental (cunoscut ca *Raportul Spaak*) a fost prezentat la 21 aprilie 1956 și cuprindea propuneri cu privire la scopul, resursele și organizarea a unui fond de investiții care să stabilească condițiile pentru dezvoltarea echilibrată, armonioasă a pieței comune. De asemenea, având în vedere costurile foarte mari ale cercetării și dezvoltării nucleare care erau împovărătoare pentru un stat ce ar fi dorit să le întreprindă pe cont propriu, raportul recomanda un program viguros de integrare în domeniul energiei nucleare, concluzionând că acesta ar însemna o partajare mai eficientă a costurilor. Raportul Spaak a fost discutat și adoptat la reuniunea de la Veneția a Miniștrilor de Externe ai celor șase state membre CECO (29-30 mai 1956), care au convenit ca acest document să constituie baza de negocieri privind încheierea viitoarelor tratate.

Conferința interguvernamentală pentru Piața comună și EURATOM și-a început activitatea 26 iunie 1956 și, datorită diversității și complexității problemelor discutate, negocierile s-au întins pe mai multe luni.

Odată finalizate negocierile, la 25 martie 1957, la Roma, au fost semnate Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE) și Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA), cu aceeași ocazie fiind semnată și Convenția privind unele instituții comune ale Comunităților Europene.

În momentul semnării acestor documente, Conferința interguvernamentală a adoptat declarațiile enumerate în continuare, care au fost anexate la Actul Final:

[66] http://www.cvce.eu/obj/the_benelux_memorandum-en.html

- Declarație comună privind cooperarea cu statele membre ale organizațiilor internaționale;

- Declarație comună privind Berlinul;

- Declarație de intenție în vederea asocierii țărilor independente care aparțin zonei francului francez la Comunitatea Economică Europeană;

- Declarație de intenție în vederea asocierii Regatului Libiei la Comunitatea Economică Europeană;

- Declarație de intenție referitoare la Somalia, în prezent sub tutela Republicii Italiene;

- Declarație de intenție referitoare la asocierea Surinamului și Antilelor Olandeze la Comunitatea Economică Europeană.

Conferința a luat de asemenea act de declarațiile enumerate mai jos care, de asemenea, au fost anexate la Actul Final:

- Declarația Guvernului Republicii Federale Germania referitoare la definirea statutului de resortisant german;

- Declarația Guvernului Republicii Federale Germania privind aplicarea Tratatelor în cazul Berlinului;

- Declarația Guvernului Republicii Franceze referitoare la cererile de brevete care au ca obiect informații cu regim secret din motive de apărare.

În final, Conferința a hotărât să elaboreze ulterior patru protocoale care să se constituie ca anexe la Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, respectiv la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice:

- Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Comunității Economice Europene;

- Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunității Economice Europene;

- Protocolul privind Statutul Curții de Justiție al Comunității Europene a Energiei Atomice;

- Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunității Europene a Energiei Atomice.[67]

După semnarea tratatelor a urmat ratificarea lor de către statele semnatare. Din dorința de a evita un impas similar cu cel care a dus la prăbușirea Comunității Europene de Apărare, guvernele celor șase state semnatare au dorit ca ratificarea să se desfășoare cât mai repede posibil[68]. Odată încheiat procesul de ratificare, Tratatele de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA) au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958.

2.2.2. Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE)

2.2.2.1. Structura TCEE

Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene conține un preambul, 248 articole prevăzute în șase părți, patru anexe și 12 protocoale, după cum urmează:

---

[67] old.eur-lex.europa.eu

[68] Cele două tratate au fost ratificate în fiecare țară cu o largă majoritate, după cum urmează: Republica Federală a Germaniei (Bundestag - 5 iulie 1957, Bundesrat - 19 iulie 1957), Franța (Adunarea Națională - 9 iulie 1957); Italia (Camera Deputaților - 30 iulie 1957, Senat - 9 octombrie 1957); Belgia (Camera Reprezentanților - 19 noiembrie 1957, Senat - 28 noiembrie 1957); Luxemburg (Camera Deputaților - 26 noiembrie 1957); Olanda (Camera Reprezentanților – 5 octombrie 1957, Senat – 4 decembrie 1957) - Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 26.

PREAMBUL
PRIMA PARTE: PRINCIPIILE
PARTEA A DOUA: FUNDAMENTELE COMUNITĂŢII
Titlul I: Libera circulaţie a mărfurilor
Capitolul 1: Uniunea vamală
Secţiunea I: Eliminarea taxelor vamale între statele membre
Secţiunea II: Instituirea Tarifului Vamal Comun
Capitolul 2: Eliminarea restricţiilor cantitative între statele membre
Titlul II: Agricultura
Titlul III: Libera circulaţie a persoanelor, serviciilor şi capitalurilor
Capitolul 1: Lucrătorii
Capitolul 2: Dreptul de stabilire
Capitolul 3: Serviciile
Capitolul 4: Capitalurile
Titlul IV: Transporturile
PARTEA A TREIA: POLITICA COMUNITĂŢII
Titlul I: Dispoziţii comune
Capitolul 1: Normele privind concurenţa
Secţiunea I: Normele aplicabile întreprinderilor
Secţiunea II: Practicile de dumping
Secţiunea III: Ajutoarele acordate de state
Capitolul 2: Dispoziţii fiscale
Capitolul 3: Apropierea legislaţiilor
Titlul II: Politica economică
Capitolul 1: Politica de conjunctură
Capitolul 2: Balanţa de plăţi
Capitolul 3: Politica comercială
Titlul III: Politica socială
Capitolul 1: Dispoziţii sociale
Capitolul 2: Fondul Social European
Titlul IV: Banca Europeană de Investiţii
PARTEA A PATRA: ASOCIEREA ŢĂRILOR ŞI TERITORIILOR DE PESTE MĂRI
PARTEA A CINCEA: INSTITUŢIILE COMUNITĂŢII
Titlul I: Dispoziţii instituţionale
Capitolul 1: Instituţiile
Secţiunea I: Adunarea
Secţiunea II: Consiliul
Secţiunea III: Comisia
Secţiunea IV: Curtea de Justiţie
Capitolul 2: Dispoziţii comune mai multor instituţii
Capitolul 3: Comitetul Economic şi Social
Titlul II: Dispoziţii financiare
PARTEA A ŞASEA: DISPOZIŢII GENERALE ŞI FINALE
Sediile instituţiilor
Dispoziţii finale.[69]

[69] *Traité instituant la Communauté Economique Européenne (Rome, 25 mars 1957)* - http://old.eur-lex.europa.eu/ro/treaties/index.htm

2.2.2.2. Scopul și misiunea Comunității Economice Europene (CEE) în reglementarea tratatului institutiv

Conform Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene (CEE), scopul declarat al Comunității era ca prin instituirea unei piețe comune și prin apropierea treptată a politicilor economice ale statelor membre, să promoveze în întreaga Comunitate o dezvoltare armonioasă a activităților economice, o creștere durabilă și echilibrată, o stabilitate crescândă, o creștere accelerată a nivelului de trai și relații mai strânse între statele pe care le reunește[70].

În vederea realizării acestor deziderate, acțiunea Comunității presupunea: a) eliminarea, între statele membre, a taxelor vamale și a restricțiilor cantitative la intrarea și ieșirea mărfurilor, precum și a oricăror altor măsuri cu efect echivalent; b) stabilirea unui tarif vamal comun și a unei politici comerciale comune în raport cu statele terțe; c) eliminarea, între statele membre, a obstacolelor care stau în calea liberei circulații a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor; d) adoptarea unei politici comune în domeniul agriculturii; e) adoptarea unei politici comune în domeniul transporturilor; f) instituirea unui regim care să împiedice denaturarea concurenței pe piața comună; g) aplicarea unor proceduri care să permită coordonarea politicilor economice ale statelor membre și împiedicarea dezechilibrelor în balanțele de plăți ale acestora; h) apropierea legislațiilor interne în măsura necesară funcționării pieței comune; i) crearea unui Fond Social European pentru a îmbunătăți posibilitățile de angajare a lucrătorilor și pentru a contribui la ridicarea nivelului de trai; j) instituirea unei Bănci Europene de Investiții, destinată facilitării extinderii economice a Comunității prin crearea de resurse noi; k) asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări în vederea creșterii schimburilor comerciale și continuării în comun a efortului de dezvoltare economică și socială.[71]

În vederea îndeplinirii sarcinilor sale, CEE a fost înzestrată cu o Adunare parlamentară, un Consiliu ministerial, o Comisie și o Curte de Justiție. De asemenea, tratatul a statuat ca atât Consiliul cât și Comisia să fie sprijinite de un Comitet Economic și Social care avea funcții consultative.[72]

Personalitatea juridică distinctă a Comunității Economice Europene (CEE) a fost consacrată expres în actul său constitutiv la articolul 210, unde se arată pe scurt: „Comunitatea are personalitate juridică". În ceea ce privește personalitatea juridică de drept internațional, tratatul a consacrat într-o manieră generală și cu o anumită notă de ambiguitate calitatea de subiect de drept internațional a Comunității. Deși menționată în mod formal și parcimonios, personalitatea juridică internațională a Comunității poate fi dedusă din prevederile articolului 238 TCEE, conform căruia Comunitatea putea încheia acorduri internaționale cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale, creând astfel „o asociație caracterizată prin drepturi și obligații reciproce, acțiuni în comun și proceduri particulare". De asemenea, articolul 5 TCEE stabilea că „statele membre iau toate măsurile generale sau particulare corespunzătoare pentru a asigura executarea obligațiilor decurgând din tratat sau rezultând din actele instituțiilor Comunității", având totodată obligația de „a facilita Comunității îndeplinirea misiunii sale". În plus, articolul 235 TCEE, a stabilit că dacă realizarea – în cadrul funcționarii pieței comune – a unui obiectiv al Comunității, impune o acțiune a Comunității, fără ca tratatul să fi prevăzut

[70] Articolul 2 TCEE
[71] Articolul 3 TCEE
[72] Articolul 4 TCEE

puterile de acțiune în acest scop, Consiliul urma să ia măsurile corespunzătoare, hotărând în unanimitate, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European. Referitor la personalitatea juridică de drept intern a Comunității Economice Europene (CEE), tratatul institutiv prevede că „în fiecare dintre statele membre, Comunitatea posedă cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne, ea putând, în special, să dobândească sau să înstrăineze bunuri mobile și imobile și să introducă acțiuni în justiție".[73]

2.2.3. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA)

2.2.3.1. Structura TCEEA

Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) cuprinde un preambul și 225 articole prevăzute în șase titluri, cinci anexe și două protocoale, după cum urmează:

PREAMBUL

TITLUL I: MISIUNILE COMUNITĂȚII

TITLUL II: DISPOZIȚII MENITE SĂ ÎNCURAJEZE PROGRESUL ÎN DOMENIUL ENERGIEI NUCLEARE

Capitolul 1: Dezvoltarea Cercetării;
Capitolul 2: Difuzarea Cunoștințelor;
Secțiunea 1: Cunoștințele aflate la dispoziția Comunității;
Secțiunea 2: Alte cunoștințe;
Secțiunea 3: Dispoziții privind secretul;
Secțiunea 4: Dispoziții speciale;
Capitolul 3: Protecția Sănătății;
Capitolul 4: Investițiile;
Capitolul 5: Întreprinderile Comune;
Capitolul 6: Aprovizionarea;
Secțiunea 1: Agenția;
Secțiunea 2: Minereuri, materii brute și materii speciale de fisiune care provin din producția Comunității;
Secțiunea 3: Minereuri, materii brute și materii speciale de fisiune care nu provin din Comunitate;
Secțiunea 4: Prețuri;
Secțiunea 5: Dispoziții privind politica de aprovizionare;
Secțiunea 6: Dispoziții speciale;
Capitolul 7: Controlul Securității;
Capitolul 8: Regimul Proprietății;
Capitolul 9: Piața Comună Nucleară;
Capitolul 10: Relațiile Externe;

TITLUL III: DISPOZIȚII INSTITUȚIONALE

Capitolul 1: Instituțiile Comunității;
Secțiunea 1: Adunarea;
Secțiunea 2: Consiliul;

[73] Articolul 211 TCEE

Secțiunea 3: Comisia;
Secțiunea 4: Curtea de Justiție;
Capitolul 2: Dispoziții comune mai multor instituții;
Capitolul 3: Comitetul Economic și Social;
TITLUL IV: DISPOZIȚII FINANCIARE
TITLUL V: DISPOZIȚII GENERALE
TITLUL VI: DISPOZIȚII REFERITOARE LA PERIOADA INIȚIALĂ
Secțiunea 1: Stabilirea instituțiilor;
Secțiunea 2: Dispoziții privind aplicarea inițială a Tratatului;
Secțiunea 3: Dispoziții tranzitorii;
DISPOZIȚII FINALE

2.2.3.2. Scopul și misiunea Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) în reglementarea tratatului institutiv

Conform TCEEA, obiectivul principal al Comunității Europene a Energiei Atomice era de a contribui la formarea și dezvoltarea rapidă a industriei nucleare în țările membre, în vederea ridicării nivelului de trai al popoarelor din aceste țări și de a contribui la dezvoltarea schimbului cu statele terțe, în domeniul ei de activitate[74].

În acest scop, acțiunea Comunității presupunea: a) să dezvolte cercetarea și să asigure diseminarea cunoștințelor tehnice; b) să stabilească norme unitare de securitate pentru protecția sanitară a populației și a lucrătorilor și să vegheze la aplicarea acestora; c) să faciliteze investițiile și să asigure, în special prin încurajarea inițiativelor întreprinderilor, realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare în Comunitate; d) să vegheze la aprovizionarea constantă și echitabilă a tuturor utilizatorilor Comunității cu minereuri și combustibili nucleari; e) să garanteze, prin controale adecvate, că utilizarea materialelor nucleare nu este deturnată spre alte scopuri decât cele cărora le sunt destinate; f) să exercite dreptul de proprietate care îi este recunoscut asupra materialelor de fisiune speciale; g) să asigure piețe mari de desfacere și accesul la cele mai bune mijloace tehnice, prin crearea unei piețe comune a materialelor și echipamentelor specializate, prin libera circulație a capitalurilor pentru investițiile în domeniul nuclear și prin libertatea de a angaja specialiști din cadrul Comunității; h) să instituie cu celelalte țări și cu organizațiile internaționale orice legături care pot promova progresul în utilizarea pașnică a energiei nucleare.[75]

În vederea îndeplinirii sarcinilor sale, CEEA a fost înzestrată cu următoarele organe: o Adunare parlamentară; un Consiliu ministerial; o Comisie și o Curte de Justiție. Tratatul a stabilit ca atât Consiliul cât și Comisia să fie sprijinite de un Comitet Economic și Social care avea funcții consultative[76].

Personalitatea juridică distinctă a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) a fost consacrată expres în actul său constitutiv la articolul 184, formularea fiind la fel de scurtă ca și în cazul TCEE. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA) este la fel de ambiguu ca și TCEE în ceea ce privește personalitatea juridică de drept internațional a Comunității, aceasta trebuind a fi dedusă din prevederile

[74] Articolul 1 TCEEA
[75] Articolul 2 TCEEA
[76] Articolul 3 TCEEA

unor articole. Astfel, conform art. 206 TCEEA, Comunitatea poate încheia acorduri internaționale cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale, creând astfel „o asociație caracterizată prin drepturi și obligații reciproce, acțiuni în comun și proceduri particulare". De asemenea, potrivit art. 101 TCEEA, în relațiile sale externe Comunitatea poate, în limitele competenței sale, să își asume obligații prin încheierea de acorduri sau convenții cu un stat terț, o organizație internațională sau un resortisant al unei țări terțe. Totodată, conform art. 102 TCEEA, orice acord sau convenție, care se încheie cu o țară terță, o organizație internațională sau un resortisant al unei țări terțe și la care, pe lângă Comunitate, sunt părți unul sau mai multe state membre, va intra în vigoare numai după ce toate statele membre în cauză au notificat Comisiei faptul că astfel de acord sau convenție a devenit aplicabil/ă în dreptul lor intern. În plus, la art. 106 TCEEA s-a avut în vedere și tratatele încheiate de statele membre cu țări terțe înainte de data intrării în vigoare a tratatului, fiind stabilită obligația statelor membre ca împreună cu Comisia să demareze negocieri cu aceste țări terțe, în vederea determinării, pe cât posibil, a drepturilor și obligațiilor ce decurg din aceste acorduri care urmează să fie asumate de către Comunitate. În ceea ce privește personalitatea juridică de drept intern a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA), tratatul instituiv prevede că „în fiecare dintre statele membre, Comunitatea posedă cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne, ea putând, în special, să dobândească sau să înstrăineze bunuri mobile și imobile și să introducă acțiuni în justiție".[77]

[77] Articolul 185 TCEEA

BCU IASI/CENTRAL UNIV

CAPITOLUL 3
EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE PÂNĂ LA APARIȚIA UNIUNII EUROPENE

3.1. ASPECTE GENERALE

Înființarea celor trei Comunități Europene a reprezentat începutul unui proces complex de evoluție a sistemului comunitar, acesta dezvoltându-se în două direcții principale: pe de o parte, extinderea Comunităților prin cooptarea de noi state membre, iar pe de altă parte, adoptarea unor tratate de reformă care să asigure buna funcționare a Comunităților extinse.

3.2. EXTINDEREA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

După cum se știe, membrii fondatori ai celor trei Comunități Europene au fost Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxembourg. Încă din faza elaborării tratatelor institutive ale Comunităților Europene cele șase state fondatoare au avut în vedere posibilitatea extinderii Comunităților prin aderarea unor noi state membre[78].

În consecință, la 22 ianuarie 1972, la Bruxelles, a fost semnat Tratatul privind aderarea la Comunitățile Europene a Regatului Danemarcei, a Irlandei, a Regatului Norvegiei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord[79]. Având în vedere că la referendumul național referitor la ratificarea Tratatului de aderare organizat în Norvegia (25 septembrie 1972), majoritatea voturilor au fost negative (53,5%), la 1 ianuarie 1973, au aderat la Comunitățile Europene doar Danemarca, Irlanda și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, ridicându-se, astfel, la nouă numărul total al statelor membre[80].

Următoarea cerere de aderare a fost depusă de Grecia la 12 iunie 1975, după ce aceasta devenise eligibilă ca urmare a reinstaurării democrației la alegerile legislative din noiembrie 1974. După o serie de negocieri, la 28 mai 1979, la Atena, a fost semnat Tratatul de aderare al Greciei la Comunitățile Europene[81]. Data prevăzută pentru intrarea în vigoare a Tratatului a fost 1 ianuarie 1981, cu condiția ca toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse până la data respectivă. Odată cu îndeplinirea acestei condiții, Grecia a devenit cel de-al zecelea stat membru al Comunităților Europene.

Portugalia și Spania au solicitat aderarea la Comunitățile Europene în anul 1977[82] și, în urma avizului pozitiv al Comisiei Europene, negocierile de aderare au început cu

---

[78] Această situație a fost prevăzută atât în TCECO (art. 98), cât și în TCEE (art. 237) și TCEEA (art. 205).
[79] Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L 73/14 din 27.03.1972
[80] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 32.
[81] Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L 291 din 19.11.1979
[82] Portugalia a depus cererea de aderare la 28 martie 1977, iar Spania la 28 iulie 1977.

Portugalia în luna octombrie 1978, iar cu Spania în luna februarie 1979. După mai multe sesiuni de negociere cu fiecare stat candidat în parte, la 12 iunie 1985, a fost semnat la Madrid, în Spania, și la Lisabona, în Portugalia, Tratatul de aderare a Portugaliei și a Spaniei la Comunitățile Europene[83]. Tratatul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1986, ocazie cu care numărul statelor membre ale Comunităților Europene a crescut la 12.

Având în vedere politica de deschidere a Comunităților Europene către alte state, în anii următori au fost depuse noi cereri de aderare. Astfel, la 14 aprilie 1987, Turcia a depus cererea de aderare, negocierile de aderare fiind demarate abia în anul 2005 și se află încă în derulare[84]. De asemenea, au mai depus cereri de aderare: Austria (17 iulie 1989); Cipru (4 iulie 1990); Malta (16 iulie 1990); Suedia (1 iulie 1991); Finlanda (18 martie 1992); Elveția (20 mai 1992); Norvegia (25 noiembrie 1992).[85]

La 4 mai 1994, Parlamentul European și-a dat acordul pentru admiterea ca membri a Austriei, Finlandei, Norvegiei și Suediei, urmând a fi îndeplinite procedurile interne ale statelor în acest scop. Dintre aceste țări Norvegia a respins pentru a doua oară aderarea prin referendum, astfel că începând cu 1 ianuarie 1995 au aderat doar celelalte trei state, numărul membrilor crescând la 15.

În perioada următoare, o serie de alte state au depus cerere de aderare, respectiv: Ungaria (31 martie 1994); Polonia (5 aprilie 1994); România (22 iunie 1995); Slovacia (27 iunie 1995); Letonia (27 octombrie 1995); Estonia (28 noiembrie 1995); Lituania (8 decembrie 1995); Bulgaria (14 decembrie 1995); Cehia (17 ianuarie 1996); Slovenia (10 iunie 1996).

În urma negocierilor desfășurate și a progreselor înregistrate, la 1 mai 2004, au aderat alte zece noi state, și anume: Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia și Ungaria, numărul statelor membre ridicându-se astfel la 25.

Următoarea extindere a avut loc la 1 ianuarie 2007, când România și Bulgaria au devenit state membre cu drepturi depline ale Comunităților Europene/Uniunii Europene. După cum se observă, nu am făcut o delimitare clară între Comunități și Uniune întrucât situația în momentul aderării a fost una complexă și trebuie explicată. Astfel, după avizul conform al Parlamentului European (13 aprilie 2005), pe data 25 aprilie 2005, la Luxemburg, reprezentanții României și Bulgariei au semnat Tratatul de aderare[86], în paralel cu acesta fiind redactate ca documente alternative un *Protocol de aderare* și un *Act de aderare*.

Aceste documente aveau un conținut asemănător, cu excepția faptului că stabileau condițiile și aranjamentele referitoare la admiterea celor două țări în funcție de momentul intrării în vigoare a Tratatului de instituire a Constituției pentru Europa (cunoscut și ca

---

[83] Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L 302 din 15.11.1985

[84] La Consiliul European de la Luxemburg (decembrie 1997) a fost confirmată eligibilitatea Turciei la aderarea la Uniunea Europeană, iar la Consiliul European de la Helsinki (decembrie 1999) Turcia a fost recunoscută drept țară candidată la aderare, în aceeași măsură ca alte țări candidate. Negocierile de aderare au început în octombrie 2005, cu o examinare analitică a legislației UE (așa-numitul *proces de screening*).

[85] La 28 aprilie 1990, a avut loc un Consiliu European special la Dublin (Irlanda) unde s-a căzut de acord asupra unei poziții comune cu privire la unificarea Germaniei și cu privire la relațiile Comunității cu țările din Centrul și Estul Europei. În urma procesului de reunificare a celor două state germane, Republica Democrată Germană a fost inclusă în Comunitățile Europene, la 30 octombrie 1990, fără a fi considerată ca un nou membru, ci doar ca efect al unificării.

[86] Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) L 157/11 din 21.6.2005

Tratatul Constituțional)[87]. În cazul în care Tratatul Constituțional ar fi intrat în vigoare înainte de aderarea României și Bulgariei, atunci s-ar fi aplicat condițiile și aranjamentele referitoare la admitere stabilite în protocolul anexat la tratatul de aderare. Ca urmare a respingeri Tratatului Constituțional prin referendum de către Franța și Olanda în anul 2005, la data stabilită pentru aderarea României și Bulgariei, condițiile referitoare la admitere și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea au fost cele stabilite în actul anexat la tratatul de aderare.[88]

Ultima extindere a Uniunii Europene a avut loc la 1 iulie 2013, odată cu aderarea Croației, numărul statelor membre fiind acum de 28.[89]

3.3. EVOLUȚII NORMATIVE PRIVIND FUNCȚIONAREA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

3.3.1. Unificarea instituțională ca urmare a reformei realizate prin Tratatul de fuziune

Tratatul de fuziune[90] a fost semnat la 8 aprilie 1965, la Bruxelles, ocazie cu care a fost semnat și Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene.

Tratatul de fuziune conține un preambul și 39 articole distribuite în 5 capitole, după cum urmează:

Preambul

Capitolul I - Consiliul Comunităților Europene (articolele 1-8);

Capitolul II - Comisia Comunităților Europene (articolele 9-19);

Capitolul III - Dispoziții financiare (articolele 20-23);

Capitolul IV - Funcționarii și ceilalți agenți ai Comunităților Europene (articolele 24-26);

Capitolul V - Dispoziții generale și finale (articolele 27-39).

Tratatul a avut ca obiectiv unificarea instituțiilor de structură a celor trei Comunități Europene, aceasta fiind expres prevăzută în Preambulul Tratatului.

Astfel, la nivel decizional a rezultat un organism unic, *Consiliul Comunităților Europene*, care a înlocuit Consiliul Special de Miniștri al Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), Consiliul Comunității Economice Europene (CEE) și Consiliul Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA). Noua entitate exercita puterile și competențele care le reveneau celor trei consilii în condițiile prevăzute de fiecare Tratat institutiv în parte[91].

---

[87] *Documente privind aderarea Republicii Bulgariei și a României la Uniunea Europeană* - http://eur-lex.europa.eu/legal-content

[88] Pentru detalii privind drumul României către Uniunea Europeană a se vedea *infra*, Partea a I-a – Evoluția istorică a Comunităților Europene/Uniunii Europene, Capitolul 5 – Aderarea României la Uniunea Europeană.

[89] Tratatul privind aderarea Republicii Croația la Uniunea Europeană a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) L 112/6 din 24.4.2012, p. 10.

[90] Denumirea oficială a Tratatul de fuziune este: „*Tratatul de instituire a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice ale Comunităților Europene*". Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L152 din 13 iulie 1967, pp. 2-12.

[91] Articolul 1 din Tratatul de fuziune

La nivel executiv a rezultat o singură instituție, *Comisia Comunităților Europene*, care a înlocuit Înalta Autoritate a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), precum și Comisia Comunității Economice Europene (CEE) și Comisia Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA). Noua entitate exercita puterile și competențele care reveneau celor trei instituții în condițiile prevăzute de Tratatele institutive[92].

Totodată, tratatul de fuziune a consacrat faptul că, pe teritoriul statelor membre, Comunitățile Europene se bucurau de privilegiile și imunitățile necesare îndeplinirii misiunii lor, în condițiile stabilite în Protocolul anexat la Tratat, această dispoziție fiind valabilă și pentru Banca Europeană de Investiții (BEI)[93]. De asemenea, funcționarii și alți agenți ai celor trei Comunități au devenit, la data intrării în vigoare a Tratatului de fuziune, funcționari și alți agenți ai Comunităților Europene făcând parte din administrația unică a acestor Comunități.[94]

Tratatul a realizat o fuziune instituțională care a condus la crearea unui buget unic al Comunităților și la apariția unei administrații comunitare unice. Unificarea care s-a realizat a avut loc numai la nivel instituțional, instituțiile nou create ducând la îndeplinire sarcinile prevăzute în toate cele trei Tratate institutive, cele trei Comunități rămânând distincte. Astfel, deși a avut loc o fuziune instituțională, instituțiile nou create își îndeplineau sarcinile prevăzute în fiecare dintre cele trei tratate institutive, Comunitățile Europene rămânând distincte, fiecare dintre acestea posedând propria personalitate juridică.

3.3.2. Actul Unic European (AUE) și importanța acestuia în relansarea construcției comunitare

3.3.2.1. Preliminariile adoptării Actului Unic European (AUE)

În condițiile în care Comunitățile Europene urmau să se extindă la 12 state membre, liderii europeni au considerat că se impunea o reformă semnificativă a organizării și funcționării construcției comunitare, aceasta având nevoie de structuri care să o facă mai eficientă și mai democratică, precum și de politici comune consolidate și mai bine coordonate.

În acest sens, șefii de stat sau de guvern reuniți în cadrul Consiliului European de la Stuttgart (19 iunie 1983), au semnat o declarație solemnă privind Uniunea Europeană, aceasta fiind cunoscută și ca „Declarația de la Stuttgart". Conform acestui document, căutând să consolideze progresele realizate până în acel moment atât în domeniul economic, cât și în cel politic, șefii de stat sau de guvern au stabilit o serie de obiective ce trebuiau atinse, printre care: consolidarea și dezvoltarea în continuare a Comunităților prin consolidarea politicilor deja existente și dezvoltarea de noi politici în cadrul tratatelor de la Paris și Roma; intensificarea consultării dintre statele membre; dezvoltarea progresivă și definirea unor principii și obiective comune și identificarea unor interese comune; coordonarea pozițiilor statelor membre privitoare la aspectele politice și economice ale securității; și cooperarea mai strânsă dintre misiunile diplomatice ale acestora în țări terțe[95].

---

[92] Articolul 9 din Tratatul de fuziune

[93] Articolul 28 din Tratatul de fuziune

[94] Articolul 24 din Tratatul de fuziune

[95] *Déclaration solennelle sur l'Union européenne (Stuttgart, 19 juin 1983)* - Bulletin des Communautés Européennes, Juin 1983, n° 6, pp. 26-31.

În perioada următoare, Comisia Europeană condusă de Jacques Delors a elaborat o Carte Albă care stabilea un calendar pentru măsurile necesare în vederea realizării pieței unice până la 31 decembrie 1992 cel târziu[96]. Consiliul European de la Milano (28-29 iunie 1985) a aprobat Cartea Albă a Comisiei cu privire la piața internă și, cu oarecare îndoieli exprimate de Danemarca, Marea Britanie sau Grecia, a decis constituirea unei conferințe interguvernamentale pentru a studia reformele instituționale necesare.

Drept urmare, la 22 iulie 1985, pe baza avizelor favorabile din partea Parlamentului European[97] și a Comisiei[98], Consiliul convocat în mod oficial conferința interguvernamentală, care și-a desfășurat activitatea în perioada 9 septembrie - 28 noiembrie 1985. În urma unor dezacorduri în cadrul lucrărilor, conferința a prezentat o serie de texte oarecum disparate la reuniunea Consiliului European de la Luxemburg (2-3 decembrie 1985) care, în urma unor discuții lungi și dificile, a adoptat o declarație finală. Acordul politic realizat cu această ocazie a fost definitivat și transpus într-un proiect de tratat de către miniștrii de externe ai statelor membre care s-au întrunit între 16-17 decembrie 1985, în Luxemburg.

Având în vedere disensiunile asupra unor prevederi ale tratatului, la 21 ianuarie 1986, Parlamentul danez a respins proiectul solicitând, totodată, redeschiderea negocierilor. În urma unui refuz categoric din partea partenerilor europeni, guvernul danez a decis să organizeze un referendum pe această temă.

Fără să aștepte rezultatul consultării populare din Danemarca, la 27 ianuarie 1986, Consiliul a decis ca Actul Unic European să fie semnat la 17 februarie 1986. La scurt timp după această decizie, la 13 februarie 1986, atât guvernul italian, cât și cel elen, au anunțat că nu vor semna Actul Unic European decât după cunoașterea rezultatului de la referendumul danez.

În aceste condiții, la data fixată de 17 februarie 1986, Actul Unic European a fost semnat la Luxemburg doar de 9 state din cele 12 membre ale Comunităților Europene (Belgia, Franța, Republica Federală a Germaniei, Irlanda, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Portugalia, Spania).

După rezultatul favorabil al referendumului organizat la 27 februarie 1986 în Danemarca (56,2% din populația daneză a votat în favoarea Tratatului), în ziua următoare, la Haga, Actul Unic European a fost semnat și de celelalte trei state (Italia, Danemarca și Grecia).

Odată semnat, Actul Unic European a trebuit ratificat în conformitate cu cerințele constituționale ale fiecărui stat semnatar, urmând a intra în vigoare în prima zi a lunii care urma depunerii ultimului instrument de ratificare. În prima fază, AUE a fost ratificat doar de 11 state membre, Irlanda considerând că trebuie mai întâi să-și modifice constituția din cauza unor referiri privind securitatea în cadrul politicii externe a Comunităților. După ratificarea AUE și de către Irlanda, Tratatul a intrat în vigoare începând cu 1 iulie 1987.[99]

---

[96] *Completing the Internal Market - 14/6/1985*, COM (85) 310.

[97] European Parliament, *Resolution on the statements by the President-in-Office of the Council on the outcome of the European Council meeting in Milan, 09.07.1985*, Official Journal of the European Communities, 09.09.1985, n° C 229, p. 69.

[98] Commission of the European Communities, *Opinion on the convening of an intergovernmental conference, 22.07.1985*, Bulletin of the European Communities, July/August 1985, n° 7/8, pp. 9-10.

[99] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 38-39.

3.3.2.2. Structura Actului Unic European (AUE)

Actul Unic European conține un preambul și 34 articole distribuite în patru titluri, după cum urmează:

Titlul I - Dispoziții Comune (art. 1-3)

Titlul II - Dispoziții privind modificarea tratatelor de instituire a Comunităților Europene

Capitolul 1 - Dispoziții privind modificarea Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (art. 4-5);

Capitolul 2 - Dispoziții privind modificarea Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene

Secțiunea I - Dispoziții instituționale (art. 6-12);

Secțiunea II - Dispoziții privind fundamentele și politica Comunității

Subsecțiunea 1 - Piața internă (art. 13-19);

Subsecțiunea 2 - Capacitatea monetară (art. 20);

Subsecțiunea 3 - Politica socială (art. 21-22);

Subsecțiunea 4 - Coeziunea economică și socială (art. 23);

Subsecțiunea 5 - Cercetarea și dezvoltarea tehnologică (art. 24);

Subsecțiunea 6 – Mediul (art. 25);

Capitolul 3 - Dispoziții privind modificarea Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (art. 26-27);

Capitolul 4 - Dispoziții Generale (art. 28-29);

Titlul III - Dispoziții privind Cooperarea Europeană în materie de Politică Externă (art. 30)

Titlul IV - Dispoziții Generale și Finale (art. 31-34)

Odată cu semnarea Actului Unic European (AUE), Conferința interguvernamentală a adoptat o serie de declarații care au fost anexate Actului Final[100].

3.3.2.3. Prevederile Actului Unic European (AUE)

Actul Unic European reunește într-un singur document dispozițiile privind reforma instituțiilor europene și extinde domeniul de competență comunitară, conținând și reglementări privind cooperarea în domeniul politicii externe și domeniul protecției mediului. De asemenea, AUE înlătură ultimele bariere în calea realizării pieței unice și lărgește câmpul de acțiune comunitar în domeniul social, al protecției mediului înconjurător, al cercetării și dezvoltării tehnologice.

În ceea ce privește reforma instituțională, AUE a extins domeniile în care Consiliul vota cu majoritate calificată și a recunoscut în mod oficial existența Consiliului European. Tot pe plan instituțional, Parlamentul a devenit pentru prima dată asociat în procesul legislativ, instituindu-se principiul cooperării. Prin același document s-a instituit dubla jurisdicție prin crearea Tribunalului de primă instanță și s-au extins competențele Curții de Justiție. De asemenea, documentul a întărit și a extins competențele Comisiei în domeniul executiv.[101]

---

[100] *Single European Act* - OJ L 169, 29.6.1987, pp. 1–28

[101] http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/index.htm

Deşi prin adoptarea Actului Unic European (AUE) s-au concentrat într-un singur document regulile de organizare şi funcţionare ale Comunităţilor Europene nu s-a creat o nouă entitate juridică separată de acestea.

Drept urmare, chiar dacă aceleaşi instituţii deserveau cele trei Comunităţi Europene, acestea au continuat să aibă fiecare propria personalitate juridică pe care au exercitat-o în ordinea juridică internaţională, comunitară şi de drept intern a statelor membre.

3.4. TRATATUL DE LA MAASTRICHT: ACTUL DE NAŞTERE AL UNIUNII EUROPENE

3.4.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Maastricht

În anii care au urmat intrării în vigoare a Actului Unic European (AUE) o serie de factori determinanţi atât din interiorul Comunităţilor Europene, cât şi din exterior, au determinat Comisia şi Parlamentul European, precum şi marea majoritate a statelor membre, să ajungă la concluzia că sunt absolut necesare unele revizuiri ale tratatelor.

Drept urmare, la Consiliul European de la Roma, desfăşurat în perioada 14-15 decembrie 1990, au fost lansate două conferinţe ale reprezentanţilor guvernelor statelor membre pentru a adopta de comun acord modificările care trebuiau aduse Tratatului de instituire a Comunităţii Economice Europene în vederea realizării Uniunii politice şi în vederea etapelor finale ale Uniunii economice şi monetare.

Conferinţele interguvernamentale au fost demarate de către preşedinţia luxemburgheză, la începutul anului 1991 şi continuate în a doua jumătate a anului de către preşedinţia daneză. Conferinţele s-au încheiat cu întâlnirea la nivel înalt de la Maastricht, din 9-10 decembrie 1991.

Cu această ocazie, şefii de state sau de guverne ai celor 12 state membre ale Comunităţilor Europene au ajuns la un acord politic asupra proiectului de tratat privind Uniunea Europeană, prin care se angaja o nouă etapă importantă în construcţia europeană.

Înaintea semnării tratatului mai erau necesare redactarea preambulului şi stabilirea formei juridice definitive a textelor consolidate ale celor două aspecte ale tratatului „uniunea politică", respectiv „uniunea economică şi monetară" care, după cum am amintit, fuseseră negociate separat.[102]

Odată cu definitivarea acestor aspecte, la 7 februarie 1992, la Maastricht (Olanda), a fost semnat Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) de către miniştrii afacerilor externe şi cei de finanţe din statele membre ale Comunităţilor Europene[103].

După semnare, s-a angajat faza ratificărilor naţionale care ar fi trebuit să se încheie, potrivit Tratatului, la 31 decembrie 1992 pentru a putea intra în vigoare la 1 ianuarie 1993, dar problemele ivite în unele ţări membre au determinat o întârziere de zece luni. Ca urmarea a acestor tergiversări, Tratatul de la Maastricht a intrat în vigoare abia la 1 noiembrie 1993.[104]

---

[102] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 42.
[103] Official Journal of the European Communities (OJEC), 29.07.1992, No C 191: p. 1.
[104] http://europa.eu/about-eu/eu-history/1990-1999/index_ro.htm

3.4.2. Structura Tratatului de la Maastricht

Tratatul de la Maastricht include un preambul care este urmat de șapte titluri, după cum urmează:

Titlul I - Dispozițiile comune;

Titlul II - Dispoziții de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene în vederea instituirii Comunității Europene;

Titlul III - Dispoziții de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului;

Titlul IV - Dispoziții de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice;

Titlul V - Dispoziții privind Politica externă și de securitate comună;

Titlul VI - Dispoziții privind Cooperarea în domeniile justiției și afacerilor interne;

Titlul VII - Dispoziții Finale.

Conform Actului final, Tratatului de instituire a Comunității Europene i-au fost anexate 16 protocoale, după cum urmează:

- Protocol privind dobândirea de bunuri imobiliare în Danemarca;
- Protocol privind articolul 119 din Tratatul de instituire a Comunității Europene;
- Protocol privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene;
- Protocol privind Statutul Institutului Monetar European;
- Protocol privind procedura în cazul deficitelor excesive;
- Protocol privind criteriile de convergență menționate la articolul 109j din Tratatul de instituire a Comunității Europene;
- Protocol de modificare a Protocolului privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene;
- Protocol privind Danemarca;
- Protocol privind Portugalia;
- Protocol privind trecerea la cea de-a treia etapă a uniunii economice și monetare;
- Protocol privind unele dispoziții privind Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord;
- Protocol privind anumite dispoziții privind Danemarca;
- Protocol privind Franța;
- Protocol privind politica socială, la care se anexează un acord încheiat între statele membre ale Comunității Europene, cu excepția Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, la care se anexează două declarații;
- Protocol privind coeziunea economică și socială;
- Protocol privind Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor.

De asemenea, conform Actului final, un singur protocol (cel de-al 17-lea) a fost anexat Tratatului privind Uniunea Europeană și Tratatelor de instituire a Comunităților Europene.

Totodată, în momentul semnării acestor texte, Conferințele au adoptat o serie de declarații care au fost anexate la Actul final:

- Declarație privind protecția civilă, energia și turismul;
- Declarație privind naționalitatea unui stat membru;

– Declarație privind partea a treia, titlurile III și VI, din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind partea a treia, titlul VI, din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind cooperarea în domeniul monetar cu țările terțe;

– Declarație privind relațiile monetare cu Republica San Marino, Cetatea Vaticanului și Principatul Monaco;

– Declarație privind articolul 73d din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind articolul 109 din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind partea a treia, titlul XVI din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind articolele 109, 130r și 130y din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind Directiva din 24 noiembrie 1988 (emisii);

– Declarație privind Fondul European de Dezvoltare;

– Declarație privind rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană;

– Declarație privind Conferința parlamentelor;

– Declarație privind numărul membrilor Comisiei și Parlamentului European;

– Declarație privind ierarhia actelor comunitare;

– Declarație privind dreptul de acces la informație;

– Declarație privind costurile estimate care rezultă din propunerile Comisiei;

– Declarație privind aplicarea dreptului comunitar;

– Declarație privind evaluarea impactului măsurilor comunitare asupra mediului;

– Declarație privind Curtea de Conturi;

– Declarație privind Comitetul Economic și Social;

– Declarație privind cooperarea cu asociațiile de solidaritate;

– Declarație privind protecția animalelor;

– Declarație privind reprezentarea intereselor țărilor și teritoriilor de peste mări menționate la articolul 227 alineatele (3) și (5) literele (a) și (b) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

– Declarație privind regiunile ultra-periferice ale Comunității;

– Declarație privind votul în domeniul politicii externe și de securitate comune;

– Declarație privind măsurile practice în domeniul politicii externe și de securitate comune;

– Declarație privind regimul lingvistic în domeniul politicii externe și de securitate comune;

– Declarație privind Uniunea Europei Occidentale;

– Declarație privind azilul;

– Declarație privind cooperarea polițienească;

– Declarație privind litigiile dintre BCE și IME, pe de o parte, și agenții lor, pe de altă parte.[105]

---

[105] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 43-45.

3.4.3. Aspecte generale privind reforma realizată de Tratatul de la Maastricht

Odată cu instituirea Uniunii Europene prin Tratatul de la Maastricht cele trei Tratate institutive nu au fost desființate[106] și implicit nici cele trei Comunități Europene, acestea reprezentând unul dintre cei trei piloni pe care se baza Uniunea Europeană.[107]

Tratatul de la Maastricht a adus unele modificări în ceea ce privește Comunitățile Europene, cele mai importante vizând Comunitatea Economică Europeană (CEE), Comunitate ale cărei obiective au fost redefinite în funcție de modificările aduse competențelor comunitare și în care au fost introduse un anumit număr de schimbări instituționale[108].

Conform art. B din Tratatul de la Maastricht, Uniunea Europeană avea următoarele obiective principale: promovarea progresului economic și social echilibrat și durabil, în special prin crearea unui spațiu lipsit de frontiere naționale, prin întărirea coeziunii economice și sociale și prin instituirea unei uniuni economice și monetare bazată pe o monedă unică; afirmarea identității acesteia pe plan internațional, în special promovarea unei politici externe și de securitate comună, inclusiv prin definirea unei politici de apărare comună; întărirea protecției drepturilor și intereselor cetățenilor statelor membre prin instituirea unei cetățenii unionale; dezvoltarea unei cooperări strânse în domeniul justiției și afacerilor interne; menținerea integrală a realizărilor comunitare și dezvoltarea acestora.

În vederea evoluției viitoare a construcției comunitare, în cuprinsul articolului N din Tratatul de la Maastricht s-a prevăzut posibilitatea revizuirii în următorii ani a dispozițiilor privind modificarea instituțională în funcție de creșterea numărului statelor membre, precum și o eventuală întărire a Parlamentului European.

Aplicarea Tratatului de la Maastricht a necesitat, din anumite puncte de vedere, adoptarea de texte sau de măsuri de aplicare (acorduri instituționale, modificări ale regulamentelor interne ale instituțiilor), dintre care unele au fost elaborate anticipând intrarea în vigoare a Tratatului și intrate în vigoare în același timp cu el.

3.4.4. Elementele de noutate introduse prin Tratatul de la Maastricht

3.4.4.1. Instituirea Uniunii Europene ca o structură bazată pe trei piloni

Potrivit art. A din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), Înaltele Părți Contractante au instituit între ele o Uniune Europeană, care se baza pe trei piloni:

- Pilonul I (Comunitățile Europene);
- Pilonul II (Politica Externă și de Securitate Comună – PESC);
- Pilonul III (Cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne – JAI).

---

[106] Articolul M, din Tratatul de la Maastricht, prevede că: „nici o dispoziție din prezentul tratat nu aduce atingere Tratatelor de instituire a Comunităților Europene, și nici tratatelor și actelor ulterioare care le-au modificat sau completat".

[107] Prin Tratatul de la Maastricht s-a creat o Uniune Europeană fondată pe Comunitățile Europene și completată prin formele de cooperare și politicile prevăzute de tratat. Astfel, în concepția tratatului, Uniunea Europeană era o construcție sprijinită pe trei piloni: Comunitatea Europeană (CE), Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) și cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne (JAI).

[108] Tratatul de la Maastricht a modificat TCEE, înlocuind termenul „Comunitatea Economică Europeană" cu termenul „Comunitatea Europeană", pe care a învestit-o cu o competență lărgită, atribuindu-i scopuri noi - Titlul II, articolul G, din Tratatul de la Maastricht.

Primul pilon îngloba cele trei Comunități Europene existente la acea dată și anume:
- Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO),
- Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA sau Euratom); și
- Comunitatea Economică Europeană (CEE), a cărei denumire a fost schimbată în „Comunitatea Europeană - CE".

Competențele Comunității Europene au fost extinse, astfel încât aceasta putea adopta decizii în domenii precum: libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și a capitalului; agricultura; transportul; concurența; domeniul fiscal și coordonarea legislativă; politica economică și monetară; politica comercială comună; cooperarea transfrontalieră; coeziunea economică și socială; politica socială; educația și formarea profesională; cultură; sănătate; protecția consumatorului; rețele transeuropene; politica industrială; cercetare și dezvoltare tehnologică; mediu; cooperarea juridiciară în materie de drept civil; imigrare.[109]

În ceea ce privește al doilea pilon pe care se baza Uniunea Europeană, în baza mecanismului de cooperare politică stabilit prin Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht a instaurat o Politică externă și de securitate comună (PESC), care a permis adoptarea unor acțiuni comune în politica externă.

Potrivit art. J.4 din Tratat, Politica externă și de securitate comună includea totalitatea chestiunilor privind securitatea Uniunii Europene, inclusiv stabilirea în perspectivă a unei politici de apărare comune, care ar fi putut conduce, la momentul potrivit, la o apărare comună, cu sprijinul Uniunii Europei Occidentale (UEO). În acest sens, tratatul stabilea obligația statelor membre de a se informa reciproc și de se pune de acord în cadrul Consiliului asupra tuturor problemelor de politică externă și de securitate care prezentau un interes general, pentru a se asigura că influența lor combinată se exercită în modul cel mai eficient, prin convergența acțiunilor lor[110].

Cel de-al treilea pilon, Justiție și Afaceri Interne (JAI), a fost conceput pentru a facilita și a face mai sigură libera circulație a persoanelor pe teritoriul Uniunii Europene. Acest pilon privea domenii precum: politica de azil; reguli de trecere a frontierei externe a Comunității și întărirea controlului; imigrarea; combaterea traficului de droguri; combaterea fraudei la nivel internațional; cooperarea judiciară în materie civilă; cooperarea judiciară în materie penală; cooperarea vamală; cooperarea polițienească. Potrivit Tratatului, în cadrul acestui pilon Consiliul putea: să adopte poziții comune și să promoveze, sub forma și în conformitate cu proceduri corespunzătoare, orice cooperare utilă urmăririi obiectivelor Uniunii; să adopte acțiuni comune, în măsura în care obiectivele Uniunii puteau fi mai bine atinse printr-o acțiune comună decât de statele membre acționând izolat, datorită dimensiunilor sau efectelor acțiunii preconizate; să elaboreze convenții a căror adoptare o recomanda statelor membre în conformitate cu norme lor constituționale[111].

3.4.4.2. Prevederi instituționale

Tratatul de la Maastricht a extins rolul Parlamentului European, sporind puterile legislativă și de supraveghere ale acestuia prin introducerea procedurii de codecizie și extinderea procedurii de cooperare.

---

[109] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 45.
[110] Articolul J.2 (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)
[111] Articolul K.3 (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)

Conform noilor dispoziții introduse în Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE), în măsura în care tratatul prevedea acest lucru, Parlamentul European participa la procesul care conducea la adoptarea actelor comunitare, exercitându-și atribuțiile în cadrul procedurilor menționate în tratat, precum și emițând avize conforme sau avize consultative.

De asemenea, prin Tratatul de la Maastricht a fost introdusă instituția Ombudsmanului European, ca intermediar între cetățeni și instituțiile sau organele comunitare. Potrivit Tratatului, Ombudsman-ul este împuternicit să primească plângeri de la orice cetățean al Uniunii sau de la orice persoană fizică sau juridică cu reședința sau sediul social într-un stat membru, care privesc cazuri de administrare defectuoasă în activitatea instituțiilor sau organelor comunitare, cu excepția Curții de Justiție și a Tribunalului de Primă Instanță aflate în exercițiul funcțiilor lor jurisdicționale[112].

O altă noutate introdusă prin Tratatul de la Maastricht a fost extinderea folosirii votului cu majoritate calificată în cadrul Consiliului la majoritatea deciziilor adoptate prin procedura de codecizie și la toate deciziile adoptate prin procedura de cooperare.

În ceea ce privește Comisia Europeană, prin adoptarea Tratatului de la Maastricht au fost aduse unele modificări dispozițiilor din tratate. Astfel, mandatul membrilor Comisiei a fost mărit de la patru la cinci ani, sub rezerva cazului unei moțiuni de cenzură prezentate de Parlamentul European, caz în care mandatul membrilor Comisiei numiți pentru a-i înlocui expiră la data la care ar fi trebuit să expire mandatul membrilor Comisiei obligați să renunțe în bloc la funcțiile lor[113].

Un alt element de noutate introdus prin Tratatul de la Maastricht este recunoașterea partidelor politice ca factor important de integrare în Uniune, acestea contribuind la formarea unei conștiințe europene și la exprimarea voinței politice a cetățenilor Uniunii[114].

Recunoscând importanța dimensiunii regionale, Tratatul de la Maastricht a prevăzut înființarea Comitetului Regiunilor, organism consultativ format din reprezentanți ai autorităților regionale[115].

3.4.4.3. Cetățenia europeană

Odată cu Tratatul de la Maastricht a fost consacrat conceptul de „cetățenie europeană", derivat din ideea de bază a construcției comunitare, aceea de a asigura pacea, permițând popoarelor să trăiască laolaltă în virtutea unor reguli și instituții comune, liber consimțite. Potrivit Tratatului instituind Comunitatea Europeană (TCE), era cetățean al Uniunii Europene orice persoană având naționalitatea unuia dintre statele membre[116].

Cetățenia europeană nu înlocuia cetățenia națională, ci venea în completarea acesteia adăugând noi drepturi: dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratat și de dispozițiile de aplicare a acestuia[117]; dreptul cetățeanului Uniunii de a alege și de a fi ales la alegerile locale din statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții

[112] Articolul 138e (1) din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[113] Articolul 158 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[114] Articolul 138a din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[115] Articolul 198a din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[116] Articolul 8 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[117] Articolul 8A din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)

acelui stat[118]; dreptul de a beneficia pe teritoriul unui stat terț (stat care nu este membru al Uniunii Europene) de protecție consulară din partea autorităților diplomatice ale unui alt stat membru (în aceleași condiții ca și cetățenii acelui stat) în cazul în care statul din care provine nu are reprezentanță diplomatică sau consulară în statul terț respectiv[119]; dreptul de a adresa petiții Parlamentului European și de a depune la Ombudsmanul European o reclamație cu privire la funcționarea defectuoasă a instituțiilor comunitare[120].

3.4.4.4. Uniunea economică și monetară

Conform art. B din TUE, printre obiectivele Uniunii Europene se numără și stabilirea unei uniuni economice și monetare, care să includă în timp o monedă unică. În acest sens, pentru ca economiile statelor membre să atingă un înalt grad de convergență înainte de introducerea monedei unice, TUE a stabilit „criteriile de convergență de la Maastricht" pe care statele membre trebuiau să le îndeplinească pentru a putea adopta euro și anume: stabilitatea prețurilor, finanțe publice solide, finanțe publice sustenabile, caracterul durabil al convergenței și stabilitatea cursului de schimb[121]. Aceste criterii de convergență aveau ca scop să garanteze că economia unui stat membru era suficient de pregătită pentru adoptarea unei monede unice. Acestea ofereau o bază de referință comună pentru stabilitatea, soliditatea și sustenabilitatea finanțelor publice la care candidații la zona euro trebuiau să se alinieze pentru a demonstra convergența politicilor lor economice și capacitatea de a suporta șocurile economice.

Crearea Uniunii economice și monetare era prevăzută să se desfășoare în trei etape:

a) prima etapă

Prima etapă a realizării uniunii economice și monetare a debutat la 1 iulie 1990 și s-a terminat la 31 decembrie 1993. În cadrul acestei etape au fost eliminate toate restricțiile privind circulația capitalurilor între statele membre.

b) etapa a doua

Conform art. 116 TCE, în cursul acestei faze, care a început la 1 ianuarie 1994, statele membre aveau obligația de a evita deficitele publice excesive, fiecare dintre ele concentrându-se asupra armonizării legislației sale naționale (inclusiv a statutului băncii centrale naționale) cu prevederile Tratatului. Totodată, potrivit art. 117 TCE, cea de-a doua etapă a demarat prin înființarea Institutului Monetar European (IME), al cărui statut a fost stabilit într-un Protocol anexat Tratatului de la Maastricht. Obiectivul IME era de a contribui la realizarea condițiilor necesare trecerii la cea de-a treia etapă a UEM în special prin: intensificarea coordonării politicilor monetare pentru a asigura stabilitatea prețurilor; efectuarea pregătirilor necesare pentru constituirea Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), pentru implementarea unei politici monetare pentru a asigura stabilitatea prețurilor; și supravegherea dezvoltării ECU.

c) etapa a treia

În conformitate cu prevederile art. 121 al. (4) TCE și Protocolul cu privire la trecerea la cea de-a treia fază a Uniunii Economice și Monetare (anexat la Tratatul de la Maastricht), la 1 ianuarie 1999 a fost demarată cea de-a treia etapă a UEM. Acesta a fost

---

[118] Articolul 8B din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)

[119] Articolul 8C din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)

[120] Articolul 8D din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)

[121] Protocolul privind criteriile de convergență prevăzute de articolul 109 J din Tratatul instituind Comunitatea Europeană, care a fost anexat Tratatului de la Maastricht.

începutul unei perioade de tranziție care trebuia să dureze trei ani și să fie finalizată prin introducerea bancnotelor și monedelor euro și prin retragerea bancnotelor și monedelor naționale.

3.4.5. Revizuirea Tratatului de la Maastricht

Printre obiectivele Uniunii Europene stabilite la art. B din TUE, se găsea și menținerea integrală a *acquis*-ului comunitar și dezvoltarea acestuia cu scopul de a examina în ce măsură politicile și formele de cooperare instituite prin tratat ar trebui revizuite, în vederea asigurării eficacității mecanismelor și instituțiilor comunitare. În cazul în care s-ar fi impus o revizuire în acest sens, conform art. N din TUE, guvernul oricărui stat membru sau Comisia puteau prezenta Consiliului proiecte de revizuire a tratatelor care stăteau la baza Uniunii Europene. Având în vedere viitoarele extinderi ale Uniunii Europene și, implicit, necesitatea unor schimbări la nivel instituțional, același articol prevedea convocarea unei conferințe a reprezentanților guvernelor statelor membre în anul 1996 pentru a examina, în conformitate cu obiectivele enunțate în articolele A și B din dispozițiile comune, dispozițiile tratatului pentru care era prevăzută o revizuire. Totodată, potrivit art. O din TUE, orice stat european putea cere să devină membru al Uniunii, condițiile de admitere și adaptările impuse de aceasta tratatelor pe care se baza Uniunea făcând obiectul unui acord între statele membre și statul solicitant, acest acord urmând a fi supus ratificării de către toate statele contractante, în conformitate cu normele lor constituționale.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 4
TRATATELE DE REFORMĂ ADOPTATE DUPĂ INSTITUIREA UNIUNII EUROPENE

4.1. CONSOLIDAREA UNIUNII EUROPENE PRIN REFORMA REALIZATĂ DE TRATATUL DE LA AMSTERDAM

4.1.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Amsterdam

Printre obiectivele Uniunii Europene stabilite la art. B din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht), era prevăzută și menținerea integrală a *acquis*-ului comunitar și dezvoltarea acestuia cu scopul de a examina în ce măsură politicile și formele de cooperare instituite prin tratat ar trebui revizuite, în vederea asigurării eficacității mecanismelor și instituțiilor comunitare. În cazul în care s-ar fi impus o revizuire în acest sens, conform art. N din Tratatul de la Maastricht, guvernul oricărui stat membru sau Comisia puteau prezenta Consiliului proiecte de revizuire a tratatelor care stăteau la baza Uniunii Europene. Având în vedere eventualele viitoare extinderi ale Uniunii Europene și, implicit, necesitatea unor schimbări la nivel instituțional, același articol prevedea convocarea unei conferințe a reprezentanților guvernelor statelor membre în anul 1996 pentru a examina, în conformitate cu obiectivele Uniunii, dispozițiile tratatului pentru care era prevăzută o revizuire.

În conformitate cu aceste prevederi, la 29 martie 1996, la Torino (Italia), a fost deschisă o conferință interguvernamentală, care sub președinția succesivă a Italiei, Irlandei și Olandei, a definitivat un proiect de tratat care a fost adoptat la Consiliul European de la Amsterdam (16 - 17 iunie 1997).

Negocierile din cadrul conferinței interguvernamentale s-au axat asupra unor probleme care vizau: modalități de a aduce Europa mai aproape de cetățenii săi; crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție; consolidarea politicii externe și de securitate comună; reformarea instituțiilor Uniunii în scopul de a le face mai democratice și mai eficiente prin prisma pregătirilor pentru extinderea Uniunii care urma să cuprindă statele din Europa Centrală și de Est, precum și Malta și Cipru. Negocierile au fost, de asemenea, caracterizate de preocuparea unor state membre de crearea unei așa-zise „Europe cu două viteze". Comisia Europeană a luat parte la toate negocierile din cadrul conferinței interguvernamentale, în timp ce Parlamentul European a fost doar consultat în cadrul reuniunilor periodice.[122]

Ceremonia de semnare a Tratatului a avut loc la 2 octombrie 1997, la Amsterdam, documentul fiind semnat de către miniștrii de externe ai celor 15 state membre ale

[122] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 50.

Uniunii Europene. După ce a fost ratificat de către statele membre, Tratatul de la Amsterdam[123] a intrat in vigoare începând cu 1 mai 1999.

4.1.2. Structura Tratatului de la Amsterdam

Tratatul de la Amsterdam conține un preambul și este structurat în trei părți, având, totodată, atașate o anexă și 13 protocoale, după cum urmează:

- PRIMA PARTE (MODIFICĂRI DE FOND)

Include amendamente importante la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE), Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (TCECO), Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA sau EURATOM), precum și la Actul anexat deciziei Consiliului din 20 septembrie 1976 privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin vot universal direct;

- PARTEA A DOUA (SIMPLIFICAREA)

Se referă la simplificarea tratatelor de instituire a celor trei Comunități Europene, urmărind să elimine prevederile care nu mai erau actuale și să adapteze textul anumitor prevederi. Această parte prevede abrogarea Convenției privind o serie de instituții comune, din 25 martie 1957, și Tratatul de fuziune, semnat pe 8 aprilie 1965, menținându-le efectele;

- PARTEA A TREIA (DISPOZIȚII GENERALE ȘI FINALE)

Conține prevederi generale și finale ale Tratatului: noul sistem de numerotare a articolelor (în Tratatul de la Maastricht, indexarea era făcută prin litere, prin Tratatul de la Amsterdam este înlocuită cu o indexare pe bază de cifre), procedura de ratificare, versiunile lingvistice, perioada de valabilitate nelimitată. În anexă este inclusă o listă de echivalare privind renumerotarea articolelor TUE și ale TCE.

La Tratatul de la Amsterdam au fost anexate 13 protocoale, după cum urmează:

A. Protocolul anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană:

1. Protocolul privind articolul J.7 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

B. Protocoalele anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul de instituire a Comunității Europene:

2. Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;
3. Protocolul privind aplicarea anumitor dispoziții ale articolului 7a din Tratatul de instituire a Comunității Europene în raport cu Regatul Unit și Irlanda;
4. Protocolul privind poziția Regatului Unit și Irlandei;
5. Protocolul privind poziția Danemarcei;

C. Protocoalele anexate la Tratatul de instituire a Comunității Europene;

6. Protocolul privind dreptul de azil pentru resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene;
7. Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității;
8. Protocolul privind relațiile externe ale statelor membre în ceea ce privește trecerea frontierelor externe;

---

[123] Denumirea completă este: *„Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și altor acte conexe"* și a fost publicat Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 340 din 10 noiembrie 1997

9. Protocolul privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre;

10. Protocolul privind protecția și bunăstarea animalelor;

D. Protocoalele anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatele de instituire a Comunității Europene, a Comunității Europene a Cărbunelui și Otelului și a Comunității Europene a Energiei Atomice:

11. Protocolul privind instituțiile în perspectiva extinderii Uniunii Europene;

12. Protocolul privind stabilirea sediilor unor instituții, organisme și servicii ale Comunităților Europene precum și a sediului Europol;

13. Protocolul privind rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană.

Totodată, la Actul final al Conferinței interguvernamentale (CIG) au fost anexate o serie de declarații, după cum urmează:

1. Declarația privind abolirea pedepsei cu moartea;

2. Declarația privind ameliorarea cooperării dintre Uniunea Europeană și Uniunea Europei Occidentale;

3. Declarația privind Uniunea Europei Occidentale;

4. Declarația privind articolele J.14 și K.10 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

5. Declarația privind articolul J.15 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

6. Declarația privind crearea unei unități de planificare a politicii și de alertă rapidă;

7. Declarația privind articolul K.2 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

8. Declarația privind articolul K.3 litera (e) din Tratatul privind Uniunea Europeană;

9. Declarația privind articolul K.6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană;

10. Declarația privind articolul K.7 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

11. Declarația privind statutul bisericilor și organizațiilor neconfesionale;

12. Declarația privind evaluarea impactului asupra mediului;

13. Declarația privind articolul 7d din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

14. Declarația privind abrogarea articolului 44 din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

15. Declarația privind menținerea nivelului de protecție și securitate asigurat de *acquis*-ul Schengen;

16. Declarația privind articolul 73j punctul (2) litera (b) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

17. Declarația privind articolul 73k din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

18. Declarația privind articolul 73k alineatul (3) litera (a) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

19. Declarația privind articolul 73l alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

20. Declarația privind articolul 73m din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

21. Declarația privind articolul 73o din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

22. Declarația privind persoanele cu handicap;

23. Declarația privind acțiunile de încurajare prevăzute la articolul 109r din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

24. Declarația privind articolul 109r din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

25. Declarația privind articolul 118 din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

26. Declarația privind articolul 118 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

27. Declarația privind articolul 118b alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

28. Declarația privind articolul 119 alineatul (4) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

29. Declarația privind sportul;

30. Declarația privind regiunile insulare;

31. Declarația privind Decizia Consiliului din 13 iulie 1987;

32. Declarația privind organizarea și funcționarea Comisiei;

33. Declarația privind articolul 188c alineatul (3) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

34. Declarația privind respectarea termenelor prevăzute de procedura de codecizie;

35. Declarația privind articolul 191a alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene;

36. Declarația privind țările și teritoriile de peste mări;

37. Declarația privind instituțiile publice de credit din Germania;

38. Declarația privind voluntariatul;

39. Declarația privind calitatea redactării legislației comunitare;

40. Declarația privind procedura de încheiere a acordurilor internaționale de către Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului;

41. Declarația privind dispozițiile legate de transparența, accesul la documente și combaterea fraudei;

42. Declarația privind consolidarea tratatelor;

43. Declarația privind Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității;

44. Declarația privind articolul 2 din Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;

45. Declarația privind articolul 4 din Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;

46. Declarația privind articolul 5 din Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;

47. Declarația privind articolul 6 din Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;

48. Declarația privind Protocolul privind dreptul de azil pentru resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene;

49. Declarația privind litera (d) a articolului unic din Protocolul privind dreptul de azil pentru resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene;

50. Declarația privind Protocolul privind instituțiile în perspectiva extinderii Uniunii Europene;

51. Declarația privind articolul 10 din Tratatul de la Amsterdam;

În plus, Conferința a luat act de declarațiile următoare, care au fost anexate la Actul final:

1. Declarația Austriei și Luxemburgului privind instituțiile de credit;

2. Declarația Danemarcei privind articolul K.14 din Tratatul privind Uniunea Europeană;

3. Declarația Germaniei, Austriei și Belgiei privind subsidiaritatea;

4. Declarația Irlandei privind articolul 3 din Protocolul privind poziția Regatului Unit și Irlandei;

5. Declarația Belgiei privind Protocolul privind dreptul de azil pentru resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene;

6. Declarația Belgiei, Franței și Italiei asupra Protocolului privind instituțiile în perspectiva extinderii Uniunii Europene;

7. Declarația Franței privind situația departamentelor de peste mări în ceea ce privește Protocolul privind integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene;

8. Declarația Greciei privind statutul bisericilor și al asociațiilor sau comunităților neconfesionale.

4.1.3. Reformele realizate de Tratatul de la Amsterdam

4.1.3.1. Aspecte generale

Potrivit art. 12 din Tratatul de la Amsterdam, articolele, titlurile și secțiunile Tratatului privind Uniunea Europeană și ale Tratatului de instituire a Comunității Europene, au fost numerotate conform tabelelor de echivalențe prevăzute în anexa la tratat, care face parte integrantă din acesta.

În ceea ce privește Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), vechea numerotare a articolelor care era făcută cu litere a fost înlocuită cu o nouă numerotare cu cifre (Ex: articolul A a devenit articolul 1; articolul S a devenit articolul 53).

În cazul Tratatului de instituire a Comunității Europene (TCE), unele articole au fost abrogate, altele au fost modificate, fiind introduse, totodată, unele articole noi. În final toate articolele au fost renumerotate, Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE) conținând 314 articole.[124]

4.1.3.2. Reforma în cadrul Pilonului I – Comunitățile Europene

În ceea ce privește reforma instituțiilor comunitare în perspectiva extinderii Uniunii Europene, în cuprinsul art. 137 TCE a fost inserat un paragraf conform căruia numărul parlamentarilor europeni nu putea fi mai mare de 700. De asemenea, la art. 138 TCE s-a adăugat un nou aliniat (4) conform căruia „Parlamentul European stabilește statutul și condițiile generale de exercitare a funcțiilor membrilor săi, după avizul dat de Comisie și cu aprobarea Consiliului, care hotărăște în unanimitate."

Un alt element de noutate a fost extinderea în cadrul Consiliului a votului cu majoritate calificată la următoarele domenii: orientare și acțiuni de încurajare în domeniul ocupării forței de muncă, excluderea socială, libera circulație a persoanelor, măsuri de securitate socială necesare liberei circulații, regimuri speciale pentru cetățenii străini, sănătatea publică, egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, cercetarea și dezvoltarea tehnologică, lupta împotriva fraudei, cooperarea vamală, statistica, protecția datelor (înființarea unei autorități consultative independente), regiuni ultra-periferice[125].

În ceea ce privește Comisia Europeană, a fost modificat textul art.158 alineatul (2) TCE în noua redactare stabilindu-se că desemnarea Președintelui Comisiei Europene nu se va mai face doar cu consultarea, ci numai după aprobarea Parlamentul European. Totodată, guvernele statelor membre, de comun acord cu președintele desemnat,

---

[124] *Treaty establishing the European Community (Consolidated version 1997)*, OJ C 340, 10.11.1997, pp. 173–306.

[125] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 57.

desemnează celelalte personalități pe care intenționează să le numească drept membri ai Comisiei.

Prin Tratatul de la Amsterdam, Curtea de Justiție a Comunităților Europene a dobândit responsabilitatea directă de a veghea la respectarea drepturilor omului, iar jurisdicția sa s-a extins, incluzând următoarele domenii: imigrația, azilul, vizele și trecerea frontierelor.[126]

Odată cu adoptarea Tratatului de la Amsterdam, Comitetul Economic și Social (CES) este consultat în noi domenii: ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, sănătate publică. De asemenea, Comitetul Regiunilor (CR) beneficiază de o mai mare autonomie administrativă, iar domeniile în care această instituție este consultată au fost extinse, incluzând: ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, sănătate publică, protecția mediului, Fondul Social, pregătire profesională și transporturi.[127]

4.1.3.3. Reforma în cadrul Pilonului II - Politica externă și de securitate comună (PESC)

În urma adoptării Tratatului de la Amsterdam, Politica externă și de securitate comună (PESC) a rămas în sfera interguvernamentală, însă au fost aduse o serie de modificări față de prevederile Tratatului de la Maastricht.

Astfel, a fost creat un nou instrument în domeniul PESC, respectiv strategiile comune și, totodată, a fost creată funcția de „Înalt Reprezentant pentru PESC", care avea rolul de a asista Consiliul în probleme de politică externă și de securitate comună, în special prin contribuții la formularea, pregătirea și implementarea deciziilor și, după caz, acționând în numele Consiliului și la cererea Președinției Consiliului UE, prin derularea unui dialog politic cu state terțe[128].

De asemenea, printr-o declarație anexată Tratatului de la Amsterdam a fost înființată o „Unitate de planificare politică și de alertă rapidă" în cadrul Secretariatului Consiliului, care se compune din diplomați și funcționari puși la dispoziția Consiliului de statele membre, Comisia și Uniunea Europei Occidentale (UEO), ca și din funcționari proveniți din Secretariatul general. Unitatea este structurată pe șase niveluri de forțe specializate ce acoperă chestiunile regionale și orizontale, cum ar fi: supravegherea și analizarea dezvoltărilor și furnizarea în timp util a evaluărilor și darea rapidă a alertei în caz de evenimente sau situații susceptibile să aibă repercusiuni importante, inclusiv crizele politice potențiale; furnizarea de evaluări ale intereselor Uniunii și recenzarea domeniilor de care PESC ar putea să se atașeze în viitor; stabilirea documentelor ce prezintă opțiunile privind politica de urmat, ca o contribuție la definirea politicii în cadrul Consiliului.[129]

Ca un element de noutate, Tratatul de la Amsterdam a prevăzut că atunci când era necesară încheierea unui acord cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale în aplicarea Politicii externe și de securitate comună, Consiliul putea, statuând în unanimitate, să autorizeze președinția asistată de Comisie să angajeze negocieri în acest scop, aceste acorduri urmând a fi încheiate de Consiliu cu unanimitatea membrilor săi.[130]

---

[126] *Ibidem*, p. 58.

[127] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 215.

[128] Articolul 26 (fostul art. J.16) din TUE, versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam

[129] *Declaration No 6 annexed to the Final Act of the Treaty of Amsterdam on the establishment of a policy planning and early warning unit (PPEWU)* - Official Journal of the European Communities, No C 340, 10.11.1997.

[130] Articolul 24 (fostul art. J.14) din TUE, versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam

4.1.3.4. Reforma în cadrul Pilonului III - Cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne (JAI)

Tratatul de la Amsterdam a reformulat conținutul Titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană (Cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne - JAI), acesta fiind redenumit „Dispoziții privind cooperarea polițienească și judiciară în materie penală".

Totodată, o parte dintre domeniile care aparținuseră, conform Tratatului de la Maastricht, celui de-al treilea pilon al Uniunii, au fost transferate în primul pilon fiind stabilite măsurile specifice pentru elaborarea unei politici europene comune în domeniul controlului și al dreptului de intrare la frontierele Uniunii Europene și în special în ceea ce privește azilul și imigrarea. Astfel, în cadrul noului titlu introdus în TCE „Vizele, azilul, imigrarea și alte politici legate de libera circulație a persoanelor"[131], se prevedea că într-o perioadă de cinci ani de la intrarea în vigoare a Tratatului, trebuiau luate măsuri care să vizeze:

- suprimarea oricărui control al persoanelor la *frontierele interioare,* indiferent că este vorba de cetățeni ai Uniunii Europene, fie că este vorba de cetățeni din statele terțe;
- stabilirea unor norme și proceduri comune cu privire la controlul persoanelor la *frontierele exterioare* ale Uniunii Europene, a unor reguli comune referitoare la vizele de sejur cu o durată de maximum trei luni.

Tratatul a definit, de asemenea, norme minimale cu privire la: primirea solicitanților de azil în statele membre; condițiile care trebuiau îndeplinite de către cetățenii statelor terțe pentru a putea cere statutul de refugiat; procedurile de acordare și de retragere a statutului de refugiat în statele membre ale Uniunii; protecția temporară a persoanelor din state terțe care nu pot reveni în țara lor de origine și a persoanelor care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională.

Drept urmare, în titlul VI din Tratatul privind Uniunea Europeană au rămas activitățile de prevenire și combatere a rasismului și xenofobiei, terorismului, traficului de persoane și infracțiunile împotriva copiilor, traficul de droguri, traficul de arme, corupția și frauda.[132]

4.2. CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

4.2.1. Elaborarea și adoptarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Având în vedere dispozițiile înscrise în Tratatul de la Maastricht care priveau respectarea drepturilor fundamentale[133], la Consiliul European de la Köln (Germania) din

---

[131] Noul titlu inserat în TCE a devenit Titlul IV din Partea a III-a și cuprindea de art. 61 la art. 69 (fostele art. 73i - 73q în vechea formularea instituită prin Tratatul de la Maastricht)

[132] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 55-56.

[133] În formularea art. F al. (2) din TUE, „Uniunea respectă drepturile fundamentale așa cum sunt ele garantate de Convenția europeană de apărare a drepturilor omului și libertăților fundamentale, semnată la Roma, la 4 noiembrie 1950 și așa cum rezultă ele din tradițiile constituționale comune Statelor Membre, în calitate de principii generale de drept comunitar". De asemenea, art. F1 (inserat în TUE în urma adoptării T Am) stabilește consecințele încălcării grave și persistente a drepturilor fundamentale și un sistem de suspendare a aplicării anumitor drepturi extrase din tratate statului membru în cauză (printre care dreptul la vot).

iunie 1999, șefii de stat sau de guvern din statele membre au convenit că, având în vedere stadiul de dezvoltare din acel moment a Uniunii, se impunea elaborarea unei carte a drepturilor fundamentale aplicabile la nivelul Uniunii Europene, care să includă principiile generale stabilite în Convenția Europeană a Drepturilor Omului (1950), precum și cele derivând din tradițiile constituționale comune ale statelor membre. De asemenea, se dorea ca viitoarea cartă să includă drepturile fundamentale conținute în Carta socială europeană adoptată de Consiliul Europei (1961), cele conținute în Carta Comunității privind drepturile sociale fundamentale ale lucrătorilor (1989), precum și principiile derivate din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și a Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, elaborarea unei Carte a drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a fost, în primul rând, un mesaj politic către cetățenii europeni prin care se reafirmau drepturile fundamentale care stau la baza construcției comunitare europene[134].

Având în vedere aceste argumente, Consiliul European de la Tampere (Finlanda), desfășurat între 15-16 octombrie 1999, a stabilit, printre altele, compoziția, metodele de lucru și modalitățile practice de elaborare a Cartei Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene. Drept urmare, la 17 decembrie 1999, la Bruxelles, s-a constituit Comisia specială de elaborare a Cartei sub numele de „Convenție", care era alcătuită din 62 persoane, după cum urmează: 15 reprezentanți ai șefilor de stat sau de guvern ai statelor membre, 30 reprezentanți ai parlamentelor naționale, 16 reprezentanți ai Parlamentului European și un reprezentant al Comisiei. Consiliul Europei, Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Mediatorul European au avut statutul de observatori[135]. Lucrările Convenției, desfășurate sub președinția lui Roman Herzog (fostul președinte al Republicii Federale a Germaniei și fost judecător al Curții Constituționale Federale), s-au încheiat cu adoptarea unui proiect al Cartei la 2 octombrie 2000.

Consiliul European de la Biarritz (Franța), desfășurat în perioada 13-14 octombrie 2000, a aprobat în unanimitate proiectul de cartă, acesta fiind transmis Parlamentului European și Comisiei Europene spre aprobare. După acordul celor două instituții[136], la 7 decembrie 2000, la reuniunea Consiliului European de la Nisa (Franța), președinții Parlamentului European, Consiliului și Comisiei au semnat și proclamat Carta în numele instituțiilor lor[137].

4.2.2. Structura Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Carta este formată din Preambul și 54 de articole, grupate în șapte capitole, după cum urmează:

- PREAMBULUL

Afirmă obiectivul Uniunii Europene de a promova o dezvoltare echilibrată și durabilă a Europei pe baza respectării valorilor indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității, întărind printr-o cartă protecția drepturilor

---

[134] Cologne European Council (3 - 4 June 1999), Conclusions of the Presidency, Annex IV - European Council Decision on the drawing up of a Charter of Fundamental Rights of the European Union

[135] http://www.europarl.europa.eu/charter/composition_en.htm

[136] Parlamentul European și-a dat acordul la 14 noiembrie 2000, iar Comisia Europeană la 6 decembrie 2000.

[137] Carta a fost publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene C 364/1 din 18.12.2000.

fundamentale în spiritul evoluției societății, a progresului social și a dezvoltărilor științifice și tehnologice.

- CAPITOLUL I – DEMNITATEA

Include articole ce consacră: demnitatea umană, dreptul la viață, dreptul la integritatea persoanei, interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, interzicerea sclaviei și a muncii forțate.

- CAPITOLUL II – LIBERTĂȚILE

Include următoarele drepturi și libertăți: dreptul la libertate și la securitate, respectarea vieții private și de familie, protecția datelor cu caracter personal, dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie, libertatea de gândire, de conștiință și libertatea religioasă, libertatea de exprimare și de informare, libertatea de întrunire și de asociere, libertatea artelor și științelor, dreptul la educație, libertatea profesională și dreptul la muncă, libertatea de a desfășura o activitate comercială, dreptul de proprietate, dreptul la azil, protecția în caz de evacuare, expulzare sau extrădare.

- CAPITOLUL III – EGALITATEA

Conține prevederi privind: egalitatea în drepturi, nediscriminarea, diversitatea culturală, religioasă și lingvistică, egalitatea între bărbați și femei, drepturile copilului, drepturile persoanelor în vârstă, integrarea persoanelor cu dizabilități.

- CAPITOLUL IV – SOLIDARITATEA

Include dispoziții privind: dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderilor, dreptul de negociere și de acțiune colectivă, dreptul de acces la serviciile de plasament, dreptul la protecție în cazul concedierii nejustificate, dreptul la condiții de muncă corecte și echitabile, interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la muncă, viața de familie și viața profesională, securitatea socială și asistența socială, ocrotirea sănătății, accesul la serviciile de interes economic general, protecția mediului, protecția consumatorilor.

- CAPITOLUL V – CETĂȚENIA

Conține articole care reglementează: dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European, în cadrul alegerilor locale, dreptul la o bună administrare, dreptul de acces la documente, dreptul de a sesiza Ombudsmanul European, dreptul de petiționare, libertatea de circulație și de ședere, protecția diplomatică și consulară.

- CAPITOLUL VI – JUSTIȚIA

Acest capitol include următoarele drepturi: dreptul la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, dreptul de a nu fi judecat sau condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune.

- CAPITOLUL VII – DISPOZIȚII GENERALE

Acest capitol enunță dispozițiile generale care reglementează interpretarea și aplicarea Cartei: domeniul de aplicare, întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor, nivelul de protecție, interdicția abuzului de drept.

4.2.3. Statutul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Când statele membre ale Uniunii Europene au lansat ideea redactării unei Carte a drepturilor fundamentale nu au stabilit și ce statut urma să aibă aceasta, amânând acest aspect pentru momentul când textul documentului ar fi fost definitiv adoptat. Odată definitivat proiectul cartei, la Consiliul European de la Nisa s-a decis neîncorporarea

Cartei în tratate (fapt ce i-ar fi conferit o valoare juridică constrângătoare pentru statele membre și instituțiile comunitare), ci examinarea problemei statutului juridic în cadrul dezbaterilor privind viitorul Europei.

Consiliul European, care a avut loc la Laeken (14-15 decembrie 2001), a hotărât să convoace o Convenție, sub președinția lui Valery Giscard d'Estaing, deschisă deopotrivă statelor membre și celor candidate[138]. Rolul acesteia a fost să abordeze problemele majore legate de dezvoltarea Uniunii și să identifice posibile soluții, punându-se problema includerii Cartei Drepturilor Fundamentale în Tratatul de bază și a aderării Comunității Europene la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Lucrările Convenției privind viitorul Europei au demarat pe 28 februarie 2002, creându-se 11 grupuri de lucru, cu scopul de a analiza riguros subiectele de maximă importanță pentru viitorul Europei, care nu puteau fi dezbătute în detaliu în cadrul sesiunilor plenare. Dintre acestea, Grupul II – Carta Drepturilor Fundamentale ale UE s-a concentrat în special pe două aspecte, respectiv modalitățile și consecințele încorporării Cartei în Tratatul Constituțional, precum și modalitățile și consecințele posibilei aderări a acesteia la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

La 10 iulie 2003, Convenția a adoptat Proiectul de Tratat de instituire a unei Constituții pentru Europa, care încorpora Carta Drepturilor Fundamentale. Tratatul constituțional a fost semnat la 29 octombrie 2004, la Roma, dar, după cum se știe, a fost respins prin referendum, în Franța și în Olanda, în anul 2005, motiv pentru care Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene nu a dobândit forță juridică obligatorie[139].

4.3. REFORMA REALIZATĂ PRIN TRATATUL DE LA NISA - PREGĂTIREA UNIUNII EUROPENE PENTRU EXTINDERE

4.3.1. Preliminariile adoptării Tratatului de la Nisa

Având în vedere dinamica construcției comunitare, Consiliul European de la Köln (Germania), desfășurat în perioada 3-4 iunie 1999, a reafirmat necesitatea convocării unei conferințe interguvernamentale care să analizeze problemele nerezolvate la Amsterdam și care trebuiau adoptate înaintea unei extinderi noi a Uniunii Europene.[140]

Drept urmare, la Consiliul European de la Helsinki (Finlanda), desfășurat în perioada 10-11 decembrie 1999, s-a hotărât convocarea unei conferințe interguvernamentale cel mai devreme în februarie 2000, care să aducă în discuție problemele care nu putuseră fi rezolvate, și anume: dimensiunile și compunerea Comisiei, distribuția voturilor în cadrul Consiliului, o posibilă extindere a deciziilor luate cu majoritate calificată, precum și alte

---

[138] La acea dată, Uniunea Europeană avea 15 state membre (Austria, Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Portugalia, Spania și Suedia), iar statutul de candidat îl aveau 13 state (Bulgaria, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Republica Cehă, România, Slovacia, Slovenia, Turcia și Ungaria).

[139] Statutul juridic obligatoriu al Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a fost consacrat odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona. Astfel, conform art. 6 TUE (versiunea consolidată) „Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor".

[140] *Cologne European Council 3-4 June 1999, Conclusions of the Presidency* - http://www.consilium.europa.eu

aspecte cu privire la instituțiile comunitare care rezultau din problemele menționate mai sus sau din aplicarea Tratatului de la Amsterdam. Potrivit concluziilor Consiliului European, la mijlocul anului 2000, era permisă adăugarea ulterioară și a altor subiecte în conformitate cu raportul președinției portugheze care urma să fie prezentat la Consiliul European de la Feira (Portugalia) din perioada 19-20 iunie 2000.[141]

Conform art. 48 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), care stabilea obligația Consiliului de a consulta Comisia și Parlamentul European înaintea convocării unei conferințe interguvernamentale, Comisia și-a prezentat opinia la 26 ianuarie 2000[142], iar Parlamentul European a adoptat o rezoluție la 3 februarie 2000[143]. În urma acordului celor două instituții, Conferința interguvernamentală (CIG) a fost inaugurată la 14 februarie 2000, având mandat pentru a-și definitiva lucrările până la Consiliul European de la Nisa, programat pentru decembrie 2000.

Responsabilitatea politică pentru CIG a aparținut Consiliului Afaceri Generale, iar cu pregătirea lucrărilor s-a ocupat un grup format din reprezentanți guvernamentali, câte unul din fiecare stat membru. Totodată, un reprezentant al Comisiei a participat la toate întrunirile politice și cele pregătitoare. De asemenea, Parlamentul European s-a implicat intens în lucrările CIG, în acest sens doi reprezentanți ai acestui for au asistat la întrunirile reprezentanților guvernamentali, având mandat să exprime punctele de vedere ale PE asupra oricărei probleme aflate în discuție.[144]

Potrivit termenului stabilit, lucrările CIG s-au încheiat cu prezentarea unui proiect de tratat care, la 10 decembrie 2000, a fost adoptat de șefii de stat sau de guvern ai statelor membre întruniți în cadrul Consiliului European de la Nisa[145].

Tratatul a fost semnat la 26 februarie 2001, urmând a intra în vigoare după ratificarea sa de către Înaltele Părți Contractante în conformitate cu normele lor constituționale[146]. Procesul de ratificare a Tratatului de la Nisa a întâmpinat o serie de dificultăți, motiv pentru care a intrat în vigoare începând cu 1 februarie 2003[147].

4.3.2. Structura Tratatului de la Nisa

Tratatul de la Nisa conține un Preambul și două părți, respectiv: Partea I – Modificări de Fond (articolele 1-6) și Partea a II-a – Dispoziții Tranzitorii și Finale (articolele 7-13).

---

[141] *Helsinki European Council 10-11 December 1999, Conclusions of the Presidency* – http://www.consilium.europa.eu

[142] *Commission opinion of 26 January 2000 on „Adapting the institutions to make a success of enlargement"* - COM (2000) 34 - C5-0072/2000.

[143] *Resolution of the European Parliament on the convening of the Intergovernmental Conference* (14094/1999 – C5-0341/1999 – 1999/0825(CNS))

[144] http://www.consilium.europa.eu/App/Cig/Cig2000

[145] http://ec.europa.eu/archives/igc2000/geninfo/index_en.htm

[146] Titulatura completă este „Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe". Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 80 din 10 martie 2001.

[147] Statele membre semnatare ale Tratatului de la Nisa au depus instrumentele de ratificare după cum urmează: Austria (08.01.2002); Belgia (26.08.2002); Danemarca (13.06.2002); Finlanda (29.01.2002); Franța (19.10.2001); Germania (11.02.2002); Grecia (03.06.2002); Irlanda (18.12.2002); Italia (09.07.2002); Luxemburg (24.09.2001); Marea Britanie (25.07.2002); Olanda (28.12.2001); Portugalia (18.01.2002); Spania (27.12.2001); Suedia (25.07.2002) - http://europa.eu/about-eu/eu-history/2000-2009/index_ro.htm

Astfel:

- PARTEA I – MODIFICĂRI DE FOND

- Articolul 1: Modifică Tratatul privind Uniunea Europeană;

- Articolul 2: Modifică Tratatul de instituire a Comunității Europene;

- Articolul 3: Modifică Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice;

- Articolul 4: Modifică Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului;

- Articolul 5: Modifică Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene;

- Articolul 6: Modifică Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene;

- PARTEA A II-A – DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

- Articolul 7: Conform acestui articol, Protocoalele privind Statutul Curții de Justiție anexate la Tratatul de instituire a Comunității Europene și la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice se abrogă și se înlocuiesc cu Protocolul privind Statutul Curții de Justiție anexat prin Tratatul de la Nisa la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul de instituire a Comunității Europene și la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice;

- Articolul 8: Potrivit acestuia Articolele 1 - 20, 44, 45, articolul 46 al doilea și al treilea paragraf și articolele 47 - 49, 51, 52, 54 și 55 din Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului se abrogă;

- Articolul 9: Fără a aduce atingere articolelor din Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului care rămân în vigoare, dispozițiile Protocolului privind Statutul Curții de Justiție anexat prin Tratatul de la Nisa la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul de instituire a Comunității Europene și la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice se aplică în cazul în care Curtea de Justiție își exercită competențele în temeiul dispozițiilor Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului;

- Articolul 10: Decizia Consiliului 88/591/CECO, CEE, Euratom din 24 octombrie 1988 de instituire a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene, modificată, se abrogă, cu excepția articolului 3, în măsura în care Tribunalul de Primă Instanță exercită, în temeiul respectivului articol, competențele conferite Curții de Justiție prin Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului;

- Articolul 11: Prevede că Tratatul se încheie pe o durată nelimitată;

- Articolul 12: Prevede că Tratatul se ratifică de Înaltele Părți Contractante în conformitate cu normele lor constituționale, urmând a intra în vigoare în prima zi a celei de-a doua luni care urmează depunerii instrumentului de ratificare de către ultimul stat semnatar care va îndeplini această formalitate;

- Articolul 13: Prevede că Tratatul, redactat în exemplar unic, în limbile daneză, engleză, finlandeză, franceză, germană, greacă, irlandeză, italiană, olandeză, portugheză, spaniolă și suedeză, textele în fiecare limbă fiind egal autentice, se depune în arhivele Guvernului Republicii Italiene, care va remite câte o copie certificată pentru conformitate fiecăruia dintre guvernele celorlalte state semnatare.[148]

---

[148] *Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts (2001/C 80/01)* - http://old.eur-lex.europa.eu

4.3.3. Principalele reforme realizate de Tratatul de la Nisa

Obiectivul principal al Tratatului de la Nisa a fost să asigure baza legală pentru o viitoare extindere a Uniunii Europene, în acest sens realizând o reformă care s-a axat pe trei direcții principale: componența și modul de funcționare al instituțiilor europene, procedura de decizie din cadrul Consiliului de Miniștri și consolidarea cooperării între instituții.[149]

Astfel, prin Tratatul de la Nisa a fost consolidat rolul de co-legislator al Parlamentului European, iar procedura codeciziei a devenit cea mai importantă procedură din practica legislativă, fiind extinsă și la alte domenii, precum: măsuri de stimulare pentru combaterea discriminării, cooperarea judiciară în cauze ce țin de dreptul civil, măsuri specifice pentru sprijinirea industriei, acțiuni de coeziune economică și socială (în afara Fondurilor Structurale), statutul partidelor politice și măsuri referitoare la politica de acordare a vizelor, azil și imigrație[150].

Noua repartizare a locurilor în Parlamentul European a fost regândită în perspectiva unei Uniuni extinse, fiind stabilit un număr maxim de 732 (în loc de 700, cum prevedea Tratatul de la Amsterdam). De asemenea, au fost extinse domeniile în care Parlamentul putea sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în acest sens putând formula acțiuni pentru motive de necompetență, de încălcare a unor norme fundamentale de procedură, de încălcare a tratatului sau a oricărei norme de drept privind aplicarea acestuia ori de abuz de putere[151].

Cu privire la votul în cadrul Consiliului, Tratatul de la Nisa a stabilit noi reguli ale majorității calificate, care urmau să se aplice începând din 2005. Astfel, în temeiul art. 3 din Protocolul referitor la extinderea Uniunii Europene (anexat la Tratate), s-a prevăzut un sistem menit să simplifice procedura de adoptare a deciziilor prin majoritate calificată care, în cele din urmă, a avut un efect contrar, instituind de fapt o triplă majoritate prin introducerea unei prevederi care stabilea ca pe lângă cele două condiții ale majorității calificate, statele membre puteau solicita confirmarea faptului că voturile favorabile reprezintă cel puțin 62% din populația totală a Uniunii. Totodată, potrivit „Declarației privind sistemul majorității calificate și numărului de voturi al minorității de blocaj într-o Europă extinsă" (adoptată de CIG 2000), era prevăzut ca procedura majorității calificate să evolueze în raport cu ritmul aderării altor state, de la un procentaj mai mic decât cel de la momentul respectiv (de 71,26%) până la unul de maximum 73,4%[152]. Prin adoptarea Tratatului de la Nisa votul cu majoritate calificată a fost extins la următoarele domenii în care, până atunci, era necesară unanimitate: coeziunea economică și socială, încheierea de acorduri internaționale în domeniul proprietății intelectuale și al serviciilor, cooperarea judiciară în materie civilă.

---

[149] Octavian Manolache, *Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor ce instituie Comunitățile Europene si a unor Acte conexe*, București, Editura C.H. Beck, 2002, p. 163.

[150] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 167.

[151] Articolul 230 TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Nisa).

[152] *Declaration No 21: Qualified majority threshold and number of votes of the blocking minority in an enlarged Union*, Official Journal of the European Communities C 80/85, 10.3.2001.

Un alt element de noutate introdus prin Tratatul de la Nisa a fost asigurarea unei baze juridice partidelor politice din statele membre prin definirea unui statut care să permită mai ales stabilirea unor reguli asupra modalităților de finanțare a acestora.[153]

În ceea ce privește componența Comisiei Europene, Tratatul de la Nisa a stabilit că, începând cu 1 ianuarie 2005, Comisia urma să fie formată din câte un cetățean al fiecărui stat membru, numărul de membri ai Comisiei putând fi modificat de Consiliu, hotărând în unanimitate.

Potrivit art. 4 din Protocolul referitor la extinderea Uniunii Europene (anexat la Tratate) s-a prevăzut că în momentul în care Uniunea va avea 27 de state membre, numărul de membri ai Comisiei să fie mai mic decât numărul statelor membre, membrii Comisiei urmând a fi aleși prin rotație, bazată pe principiul egalității, numărul acestora fiind stabilit de Consiliu, hotărând în unanimitate. Această modificare urma să se aplice de la data intrării în funcție a primei Comisii ulterioare datei aderării celui de-al douăzeci și șaptelea stat membru al Uniunii.

De asemenea, prin Tratatul de la Nisa a fost modificată procedura de desemnare a membrilor Comisiei. Astfel, potrivit noii reglementări, Consiliul, reunit la nivel de șefi de stat sau de guvern și hotărând cu majoritate calificată, desemnează persoana pe care intenționează să o numească președinte al Comisiei, această desemnare trebuind a fi aprobată de Parlamentul European. Consiliul, hotărând cu majoritate calificată și de comun acord cu președintele desemnat, adoptă lista celorlalte persoane pe care intenționează să le numească membri ai Comisiei, listă stabilită potrivit propunerilor făcute de fiecare stat membru.[154]

În ceea ce privește componența Curții de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), potrivit art. 221 TCE (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Nisa), Curtea de Justiție era formată din câte un judecător pentru fiecare stat membru și, spre deosebire de procedura anterioară[155], urma să se reunească în Marea Cameră, în conformitate cu regulile prevăzute în acest sens de Statutul Curții de Justiție. Avându-se în vedere faptul că prin extinderea Uniunii Europene urma să crească și numărul cazurilor înaintate CJCE, în scopul eficientizării activității Curții de Justiție și pentru scurtarea termenelor de judecată, Tratatul de la Nisa a prevăzut unele modificări în ceea ce privește competențele Curții de Justiție și cele ale Tribunalului de Primă Instanță[156]. De asemenea, în aceeași ordine de idei, Conferința care a definitivat Tratatul de la Nisa a adoptat o declarație care a dat Curții de Justiție posibilitatea de a solicita instituirea unei camere jurisdicționale competente să judece în primă instanță litigiile dintre Comunitate și agenții săi[157].

În ceea ce privește componența Curții de Conturi, potrivit art. 247 TCE (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Nisa), fiecare stat membru urma să aibă câte un reprezentant, membrii colegiului fiind numiți de către Consiliu care, hotărând cu majoritate calificată după consultarea Parlamentului European, adopta lista membrilor

---

[153] *Declaration on Article 191 of the Treaty establishing the European Community*, Official Journal of the European Communities C 80/79, 10.3.2001.

[154] Articolul 217 TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Nisa)

[155] Potrivit procedurii stabilite prin Tratatul de la Amsterdam Curtea de Justiție se reunea în ședință plenară.

[156] Potrivit art. 225 TCE (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Nisa), acțiunile directe puteau fi depuse numai la Tribunalul de Primă Instanță, care urma să aibă competență și asupra unor anumite acțiuni pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare asupra validității unui act comunitar.

[157] *Declaration on Article 225a of the Treaty establishing the European Community*, Official Journal of the European Communities C 80/80, 10.3.2001.

stabilită în conformitate cu propunerile făcute de fiecare stat membru. Tratatul de la Nisa a acordat Curții de Conturi posibilitatea de a adopta anumite categorii de rapoarte sau opinii în reuniunile din camere și nu în colegiu. Acest tratat a instituit practica ce constă în publicarea unor evaluări specifice în cadrul Declarației de asigurare, pentru fiecare din principalele domenii de activitate ale Uniunii Europene. De asemenea, Tratatul insistă și pe importanța cooperării dintre Curte și Instituțiile Supreme de Audit din statele membre[158].

În ceea ce privește Comitetul Economic și Social European (CESE), potrivit art. 257 TCE (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Nisa), acesta avea un caracter consultativ și era format din reprezentanții diferitelor componente cu caracter economic și social ale societății civile organizate, mai ales ai producătorilor, agricultorilor, transportatorilor, lucrătorilor, comercianților și meșteșugarilor, ai profesiunilor liberale, ai consumatorilor și ai interesului general. Conform prevederilor Tratatului, numărul membrilor Comitetul Economic și Social nu putea depăși trei sute cincizeci.

În cazul Comitetului Regiunilor, Tratatul a stabilit caracterul consultativ al acestuia, precum și faptul că acest comitet este format din reprezentanți ai comunităților regionale și locale și care sunt fie aleși în cadrul unei autorități regionale sau locale, fie răspund din punct de vedere politic în fața unei adunări alese. Ca și în cazul CESE, Tratatul a stabilit că numărul de membri ai Comitetului Regiunilor nu poate depăși trei sute cincizeci.[159]

4.4. TRATATUL INSTITUIND O CONSTITUȚIE PENTRU EUROPA ȘI DIVERGENȚELE DE OPINII ALE STATELOR MEMBRE CU PRIVIRE LA VIITORUL UNIUNII EUROPENE

4.4.1. Aspecte generale

Chiar dacă nu a intrat în vigoare și, implicit, nu a modificat în niciun fel tratatele existente, Tratatul instituind o Constituție pentru Europa (cunoscut și ca Tratatul Constituțional) a prevăzut o serie de inovații care ulterior au fost adaptate și preluate de Tratatul de la Lisabona, motiv pentru care s-a impus o analiză a reformelor propuse de acest tratat.

4.4.2. Preliminariile adoptării Tratatului Constituțional

Pe lângă meritul de a fi găsit soluții la problemele referitoare la reforma instituțiilor comunitare nerezolvate prin Tratatul de la Amsterdam[160], Conferința interguvernamentală (CIG 2000) care a pregătit Tratatul de la Nisa a identificat o serie de probleme ce trebuiau soluționate în viitorul apropiat. Astfel, potrivit Declarației privind viitorul Europei[161]

---

[158] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 177.

[159] Articolul 263 TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Nisa)

[160] Problemele nesoluționate mai sunt cunoscute și sub denumirea de „Amsterdam Leftovers" și se refereau la dimensiunea și componența Comisiei, ponderea voturilor în Consiliu și extinderea votului cu majoritate calificată.

[161] *Declaration on the future of the Union* - Official Journal of the European Communities C 325/12, 4.12.2002.

(anexată la Actul final), odată deschisă calea extinderii Uniunii se impunea o dezbatere mai amplă şi mai profundă cu privire la viitorul Uniunii Europene, care să se axeze, între altele, pe următoarele aspecte:

- modul de a stabili şi apoi de a menţine o delimitare mai precisă a competenţelor între Uniunea Europeană şi statele membre, care să respecte principiul subsidiarităţii;
- statutul Cartei drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene (care a fost proclamată de Consiliul European de la Nisa, dar nu a putut fi învestită cu forţă juridică, datorită opoziţiei unor state membre);
- simplificarea tratatelor pentru a le face mai clare şi mai uşor de înţeles, fără a le modifica înţelesul[162];
- rolul parlamentelor naţionale în arhitectura europeană (cu trimitere directă la legitimitatea deciziilor adoptate de instituţiile comunitare).

Stabilind aceste teme de reflecţie, Conferinţa a recunoscut necesitatea de a îmbunătăţi şi asigura în permanenţă legitimitatea democratică şi transparenţa Uniunii şi a instituţiilor sale, pentru a le apropia de cetăţenii statelor membre, motiv pentru care a considerat că, după încheierea etapelor pregătitoare, era necesară convocarea unei noi Conferinţe a reprezentanţilor guvernelor statelor membre, pentru abordarea aspectelor menţionate mai sus în vederea modificării corespunzătoare a tratatelor.

Abordarea acestor teme a marcat începutul trecerii de la dezbaterea privind reformarea instituţiilor comunitare la cea privind necesitatea unor reforme politice de substanţă la nivelul funcţionării Uniunii Europene. Dezbaterea privind viitorul Europei începea într-un moment când încrederea populaţiei în instituţiile comunitare se afla la cote scăzute, iar preconizata extindere a Uniunii făcea ca problema obţinerii sprijinului opiniei publice să devină o necesitate acută pentru succesul acestui proiect.[163]

În acest sens, Consiliul European de la Laeken (Belgia), desfăşurat în perioada 14-15 decembrie 2001, a adoptat un document intitulat „Declaraţia privind viitorul Uniunii Europene" prin care se reafirma necesitatea de a edifica o Uniune mai democratică, mai transparentă şi mai eficientă. Declaraţia de la Laeken a pus în discuţie 60 de probleme ce vizau viitorul Uniunii Europene, acestea fiind abordate în cadrul a patru teme principale: o mai bună împărţire şi definire a responsabilităţilor în interiorul Uniunii Europene, simplificarea tratatelor, cadrul instituţional şi calea de parcurs către o Constituţie mai aproape de cetăţenii europeni. Totodată, prin Declaraţia de la Laeken, pentru a pregăti drumul către următoarea Conferinţă Interguvernamentală într-o manieră completă şi transparentă, Consiliul European a decis să convoace o Convenţie în componenţa căreia să se regăsească principalele părţi implicate în dezbaterea despre viitorul Uniunii şi care să reflecteze la problemele cheie legate de dezvoltarea viitoare a Uniunii şi să identifice diferitele răspunsuri posibile[164].

Convenţia Europeană şi-a început lucrările la 28 februarie 2002, la Bruxelles, sub preşedinţia fostului şef de stat francez Valéry Giscard d'Estaing, asistat de doi vicepreşedinţi, ambii foşti prim-miniştri, italianul Giuliano Amato şi belgianul Jean Luc

---

[162] Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa, Uniunea Europeană funcţiona în baza a trei tratate comunitare (Tratatul privind Uniunea Europeană - TUE, Tratatul instituind Comunitatea Europeană - TCE şi Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice – TCEEA), cel de-al patrulea Tratat, cel al Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului - TCECO, ieşind din vigoare la 22 iulie 2002.

[163] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 72.

[164] *Declaration on the Future of the European Union - European Council Meeting in Laeken (14 and 15 December 2001), Presidency conclusions* - http://www.european-council.europa.eu

Dehaene. Pe lângă aceştia, Convenţia a fost compusă din 15 reprezentanţi ai şefilor de stat sau guvern ai statelor membre (câte unul din fiecare stat membru), 30 de membri ai parlamentelor naţionale (câte doi din fiecare stat membru), 16 membri ai Parlamentului European şi doi reprezentanţi ai Comisiei. Statele candidate au fost implicate în totalitate în dezbaterile Convenţiei, ele fiind reprezentate în acelaşi mod ca statele membre (un reprezentant al guvernului şi doi membri ai parlamentului naţional) şi având posibilitatea să ia parte la dezbateri, dar fără a putea împiedica consensul la care ar fi ajuns statele membre. Totodată, în caz de absenţă, membrii Convenţiei au putut fi înlocuiţi de membri provizorii, aceştia fiind desemnaţi în aceeaşi manieră ca şi membrii permanenţi.

După 26 de reuniuni plenare şi nenumărate întâlniri ale celor 11 grupuri de lucru, Convenţia a elaborat şi a dezbătut, în câteva etape, un text care a devenit proiectul de Tratat de instituire a unei Constituţii pentru Europa. Proiectul de tratat a fost prezentat Consiliului European de la Salonic (19- 20 iunie 2003), care a considerat că documentul redactat de Convenţie este o bună bază pentru convocarea unei conferinţe interguvernamentale, recomandând în acest sens viitoarei preşedinţii italiene să facă demersurile necesare[165].

La 18 iulie 2003, la Roma, preşedintele Convenţiei, Valéry Giscard d'Estaing, a prezentat Consiliului European un raport asupra lucrărilor Convenţiei şi Proiectul Tratatului instituind o Constituţie pentru Europa, ocazie cu care Convenţia şi-a îndeplinit mandatul încredinţat încheindu-şi, totodată, activitatea.

În urma opiniilor favorabile a Comisiei[166], a Parlamentului European[167] şi a Băncii Centrale Europene[168] cu privire la convocarea unei conferinţe interguvernamentale, la 29 septembrie 2003, Consiliul Afaceri Generale a aprobat ca lansarea conferinţei interguvernamentale să aibă loc la 4 octombrie 2003.

Având în vedere că mare parte din Proiectul de Tratat elaborat de către Convenţie nu ridica probleme de acceptare din partea statelor membre, agenda CIG a fost gândită astfel încât să abordeze doar unele subiecte delicate, făcând astfel posibilă adoptarea Proiectului de Tratat de către Consiliul European din 12-13 decembrie 2003, de la Bruxelles, ceea ce ar fi permis semnarea viitorului Tratat Constituţional înainte de alegerile pentru Parlamentul European, programate pentru 10 – 13 iunie 2004.

În consecinţă, spre deosebire de CIG anterioare, calendarul Conferinţei interguvernamentale a fost conceput ca un proces rapid, ce urma să se desfăşoare la nivel politic, reunind doar şefii de stat sau de guvern asistaţi de către miniştrii de Externe. La lucrările CIG Comisia a fost reprezentată la cel mai înalt nivel chiar de Preşedintele Romano Prodi, iar Parlamentul European de Preşedintele Pat Cox. Stelele în curs de

---

[165] La Consiliul European de la Salonic, preşedintele Convenţiei a prezentat Partea I (Principii şi instituţii, 59 de articole) şi partea a II-a (Carta Drepturilor Fundamentale, 54 de articole) din proiectul Tratatului Constituţional. Părţile III şi IV, au fost prezentate ca texte provizorii, urmând a fi finalizate în perioada următoare. Partea a III-a (Politici, 338 de articole) şi partea a IV-a (Dispoziţii finale, 10 articole) au fost prezentate Preşedinţiei italiene la 18 iulie 2003.

[166] Communication from the Commission - A Constitution for the Union COM (2003) 548 final.

[167] European Parliament resolution on the draft Treaty establishing a Constitution for Europe and the European Parliament's opinion on the convening of the Intergovernmental Conference (IGC) - 11047/2003 - C5-0340/2003 - 2003/0902(CNS)

[168] Opinion of the European Central Bank of 19 September 2003 at the request of the Council of the European Union on the draft Treaty establishing a Constitution for Europe (CON/2003/20)

aderare au fost implicate pe deplin în negocieri (tratatul de aderare fusese semnat înainte de lansarea CIG), iar statele candidate (România, Bulgaria și Turcia) au fost invitate să participe la CIG ca și observatori. În ciuda speranțelor inițiale ridicate, până la data stabilită a fost imposibil să se ajungă la un acord asupra Proiectului de Tratat în ansamblul său, divergențele de opinie vizând mărimea și compoziția Comisiei, precum și definirea și sfera de aplicare a votului cu majoritate calificată.

În aceste condiții, începând cu 1 ianuarie 2004, președinția irlandeză s-a străduit să finalizeze negocierile asupra Tratatului Constituțional, încercând o armonizare a punctelor de vedere a tuturor participanților și, totodată, acceptarea unor formule de compromis. În urma acestor eforturi, s-a ajuns la un acord asupra problemelor aflate în discuție, motiv pentru care, la Consiliul European de la Bruxelles (17-18 iunie 2004), a fost adoptat Proiectul Tratatului Constituțional.

Tratatul instituind o Constituție pentru Europa a fost semnat la 29 octombrie 2004[169], la Roma, urmând a fi ratificat de statele membre conform normelor lor constituționale. Conform art. IV-8 din Tratat, acesta ar fi urmat să intre în vigoare când toate statele membre ar fi depus instrumentele de ratificare, fixându-se ca dată limită 1 noiembrie 2006.

Etapa ratificării Tratatului Constituțional a reprezentat o provocare la fel de importantă ca și Conferința interguvernamentală care l-a definitivat. Astfel, la referendumul organizat în Franța (29 mai 2005) și în Olanda (1 iunie 2005), Tratatul a fost respins, nu puțini fiind cei care credeau că proiectul politic al Europei Unite a murit înainte de a se naște.

Ca urmare a rezultatelor acestor referendumuri, au devenit evidente o serie de probleme și provocări cu care se confrunta Uniunea Europeană. În primul rând, era evidentă deteriorarea relației cu cetățeanul, ca beneficiar direct al politicilor și acțiunilor întreprinse la nivel comunitar. În al doilea rând, se impunea respectarea principiului subsidiarității și păstrarea nivelului național ca nivel principal de decizie și intervenția comunitară doar în cazul în care era evident un plus de valoare. În al treilea rând, strâns legată de respectarea principiului subsidiarității, era și rezolvarea problemei deficitului democratic. Parlamentul European nu reușise să se transforme în organismul reprezentativ pentru cetățenii europeni, așa cum se dorea inițial, drept dovadă fiind faptul că participarea la vot în cadrul alegerilor era destul de scăzută.[170]

Pentru depășirea impasului creat de respingerea Tratatului Constituțional, la Consiliul European de la Bruxelles, desfășurat în perioada 16-17 iunie 2005, s-a decis lansarea unei „perioade de reflecție" în cadrul căreia să aibă loc dezbateri naționale care să antreneze cetățenii, partenerii sociali, instituțiile în vederea găsirii unei soluții pentru viitorul Uniunii.[171]

4.4.3. Structura Tratatului instituind o Constituție pentru Europa

Tratatul Constituțional conține un preambul și patru părți, precum și o serie de protocoale și anexe, după cum urmează:

---

[169] Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 310 din 16 decembrie 2004.

[170] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 74.

[171] *Declaration by the Heads of State or Government of the Member States of the European Union on the ratification of the Treaty establishing a Constitution for Europe, European Council (16/17 June 2005)* - http://www.european-council.europa.eu

PREAMBUL
PARTEA I
Titlul I: Definiția și obiectivele Uniunii (articolele I-1 – I-6);
Titlul II: Drepturile fundamentale și cetățenia Uniunii (articolele I-7 – I-8);
Titlul III: Competențele Uniunii (articolele I-9 – I-17);
Titlul IV: Instituțiile Uniunii (articolele I-18 – I-31);
Titlul V: Exercitarea competențelor Uniunii (articolele I-32 – I-43);
Titlul VI: Viața democratică a Uniunii (articolele I-44 – I-51);
Titlul VII: Finanțele Uniunii (articolele I-52 – I-55);
Titlul VIII: Uniunea și zona de vecinătate (articolul I-56);
Titlul IX: Apartenența la Uniune (articolele I-57 – I-59);
PARTEA II: CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII
Preambul;
Titlul I: Demnitatea (articolele II-1 – II-5);
Titlul II: Libertățile (articolele II-6 – II-19);
Titlul III : Egalitatea (articolele II-20 – II-26);
Titlul IV: Solidaritatea (articolele II-27 – II-38);
Titlul V. Drepturile Cetățenilor (articolele II-39 – II-46);
Titlul VI: Justiția (articolele II-47 – II-50);
Titlul VIII: Dispoziții generale care reglementează interpretarea și aplicarea Cartei (Articolele II-51 – II-54);
PARTEA III: POLITICILE ȘI FUNCȚIONAREA UNIUNII
Titlul I - Clauze cu aplicare generală (articolele III-1 – III-6);
Titlul II - Nediscriminare și cetățenie (articolele III-7 – III-13);
Titlul III - Politici și acțiuni interne (articolele III-14 – III-185);
Titlul IV - Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări (articolele III-186 – III-192);
Titlul V - Acțiunea externă a Uniunii (articolele III-193 – III-231);
Titlul VI - Funcționarea Uniunii (articolele III-232 – III-329);
Titlul VII - Dispoziții Comune (articolele III-330 – III-342);
PARTEA IV: DISPOZIȚII GENERALE ȘI FINALE (articolele IV-1 – IV-10).[172]

4.4.4. Elementele de reformă și inovațiile prevăzute de Tratatul instituind o Constituție pentru Europa

Principalele elemente de reformă și de noutate cuprinse în Tratatul Constituțional pot fi clasificate în patru mari grupe, după cum urmează: principii care stau la baza Uniunii Europene, instituțiile Uniunii Europene, procesul de adoptare a deciziilor și politicile Uniunii Europene.

4.4.4.1. Principiile pe care se întemeiază Uniunea Europeană

- Valorile și obiectivele Uniunii

Importanța Tratatului Constituțional reiese chiar din primul articol, conform căruia „Constituția instituie Uniunea Europeană" și nu „Înaltele Părți Contractante" cum prevedeau

[172] *Treaty establishing a Constitution for Europe* - Official Journal of the European Union C 310/1, 16.12.2004

toate tratatele existente în acel moment, renunțarea la terminologia specifică tratatelor internaționale reliefând, astfel, natura constituțională a tratatului.

În comparație cu tratatele existente la acea dată, Tratatul Constituțional a consacrat noi valori pe care se întemeiază Uniunea Europeană, de remarcat fiind respectarea demnității umane, egalitatea, respectarea drepturilor persoanelor care aparțin minorităților și caracterizarea valorilor admise de către societățile din statele membre[173].

În ceea ce privește obiectivele Uniunii, Tratatul Constituțional a combinat obiectivele interne și externe ale Uniunii conținute în TUE și TCE, scopul Uniunii fiind de a promova pacea, valorile sale și bunăstarea popoarelor sale. La obiectivele deja stabilite în tratate, Tratatul Constituțional a adăugat promovarea progresului științific și tehnologic, a solidarității între generații și a protecției copiilor. Diversitatea culturală și lingvistică, precum și protejarea și consolidarea patrimoniului cultural al Europei, au devenit, de asemenea obiectivele Uniunii, iar coeziunea economică și socială a dobândit o dimensiune teritorială[174].

Tratatul Constituțional a făcut progrese semnificative și în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. În acest sens, Tratatul reafirma garantarea drepturilor fundamentale prevăzute în TUE și stabilea că Uniunea aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), drepturile fundamentale astfel cum sunt garantate de CEDO, precum și cele care rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, urmând a face parte din dreptul Uniunii ca principii generale[175]. În plus, Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile enunțate în Carta Drepturilor Fundamentale care constituie Partea a II-a a Tratatului Constituțional.

Ca un alt element de noutate, Tratatul Constituțional a stabilit o serie de simboluri ale Uniunii Europene, dându-le astfel un statut constituțional[176].

o Competențe

Ca principală inovație, Tratatul constituțional a clarificat distribuția competențelor între Uniune și statele membre, dedicând în acest sens un întreg titlu principiilor care guvernează distribuția competențelor, precum și diferitelor categorii de competențe. Astfel, conform tratatului principiile fundamentale erau: principiul atribuirii (care reglementează delimitarea competențelor Uniunii) și principiile subsidiarității și proporționalității (care reglementează exercitarea acestor competențe).

În ceea ce privește clasificarea competențelor, conform tratatului Uniunea Europeană putea avea:

---

[173] Articolul I-2 din Tratatul Constituțional

[174] Articolul I-3 din Tratatul Constituțional

[175] Protocolul privind Articolul I-9 alineatul (2) din Tratatul Constituțional privind aderarea Uniunii la Convenția europeană de apărare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale (anexat la TC) prevedea că aderarea Uniunii la CEDO trebuie să reflecte necesitatea de a conserva caracteristicile specifice ale Uniunii și ale legislației Uniunii și să nu afecteze situația specială a statelor membre în relația cu CEDO. Mai mult decât atât, o declarație anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale constată existenta unui dialog constant între Curtea de Justiție a Uniunii Europene și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care ar putea fi consolidat cu ocazia aderării Uniunii la Convenție.

[176] Articolul I-8 din Tratatul Constituțional stabilea că: Drapelul Uniunii reprezintă un cerc cu douăsprezece stele aurii pe fond albastru; Imnul Uniunii este extras din „Oda Bucuriei" din Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven; Deviza Uniunii este: „Unită în diversitate"; Moneda Uniunii este EURO; Ziua Europei se sărbătorește la 9 mai în întreaga Uniune.

- competențe exclusive (caz în care numai Uniunea poate legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic, statele membre neputând să facă acest lucru decât dacă sunt abilitate de Uniune sau pentru a pune în aplicare actele Uniunii);

- competențe partajate (Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în acest domeniu. Statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența sau a decis să înceteze să și-o mai exercite);

- competențe complementare (Uniunea dispune de competența de a întreprinde acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, fără a înlocui însă prin aceasta competența lor în aceste domenii)[177].

o Viața democratică

Tratatul Constituțional reafirmă drepturile asociate cu cetățenia europeană și definește, pentru prima dată, fundamentele democratice ale Uniunii, care se întemeiază pe trei principii: egalitatea democratică, democrația reprezentativă și democrația participativă.

Includerea în textul Tratatului a principiilor egalității democratice și a democrației reprezentative nu conferă drepturi noi cetățenilor europeni, dar confirmă principii care corespund spiritului tratatelor.

În ceea ce privește democrația participativă, principala inovație în acest domeniu era includerea unui drept de inițiativă legislativă a cetățenilor. Astfel, la inițiativa a cel puțin un milion de cetățeni ai Uniunii, resortisanți ai unui număr semnificativ de state membre, Comisia poate fi invitată să prezinte, în limitele atribuțiilor sale, o propunere corespunzătoare asupra unor chestiuni pentru care acești cetățeni consideră că este necesar un act juridic al Uniunii pentru punerea în aplicare a Constituției. În temeiul principiului democrației participative, instituțiile acordă cetățenilor și asociațiilor reprezentative posibilitatea de a-și face cunoscute opiniile și de a face schimb de opinii în mod public, în toate domeniile de acțiune ale Uniunii, în acest sens menținând un dialog deschis, transparent și constant cu asociațiile reprezentative și cu societatea civilă[178].

4.3.4.2. Instituțiile Uniunii Europene

Tratatul Constituțional prevedea unele modificări ale cadrului instituțional al Uniunii Europene care, la acea dată, consta din cinci instituții (Parlamentul European, Consiliul de Miniștri, Comisia, Curtea de Justiție, Curtea de Conturi), și alte trei organisme importante (Comitetul Economic și Social, Comitetul Regiunilor, Banca Europeană de Investiții).

Elementele de reformă conținute de Tratatul Constituțional cu privire la sistemul instituțional al Uniunii pot fi sintetizate după cum urmează:

o *Parlamentul European*

- Extinderea competențelor Parlamentului European în procedurile decizionale ale Uniunii;

- Crearea unui nou sistem de distribuire a locurilor între statele membre, în același timp cu limitarea numărului membrilor Parlamentul European la 750, cu un prag minim de 6 locuri și unul maxim de 96.[179]

---

[177] Articolul I-12 din Tratatul Constituțional

[178] Articolul I-47 din Tratatul Constituțional

[179] Articolul I-20 din Tratatul Constituțional

o *Consiliul European*

Tratatul Constituțional a recunoscut pentru prima dată Consiliul European ca o instituție de sine stătătoare a Uniunii cu rolul de a da acesteia impulsurile necesare dezvoltării și de a-i defini orientările și prioritățile politice generale.

Totodată, Tratatul Constituțional a eliminat confuzia care exista între Consiliul European și Consiliul de Miniștri subliniind în mod clar sarcinile și compoziția fiecărei instituții[180]. Distincția clară dintre cele două instituți a fost făcută prin instituirea funcției de Președinte al Consiliului European, ales prin vot cu majoritate calificată de către șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, pentru un mandat de doi ani și jumătate, reînnoibil o singură dată.

o *Consiliul de Miniștri*

Reforma Consiliului a fost în centrul dezbaterilor din Convenția și CIG care au finalizat Tratatul Constituțional, motiv pentru care acesta conține o serie de dispoziții care reformează activitatea Consiliului.

În primul rând, Tratatul Constituțional a făcut o distincție clară între Consiliul de Miniștri și Consiliul European, eliminând astfel orice confuzie dintre cele două instituți.

În al doilea rând, Tratatul Constituțional a adus o serie de modificări în ceea ce privește activitatea Consiliului. Astfel, potrivit art. I-24 TC, Consiliul urma să se întrunească în cadrul a diferite formațiuni, ceea ce corespundea practicii existente, dar nu era prevăzut în niciun tratat existent la acea dată. Tratatul menționează în mod expres două formațiuni ale Consiliului (Consiliul Afaceri Generale și Consiliul Afaceri Externe), restul formațiunilor fiind stabilite printr-o decizie de Consiliul European.

Tratatul Constituțional impunea Consiliului să se întrunească în ședință publică atunci când delibera și vota un proiect de act legislativ, în acest sens, fiecare sesiune a Consiliului fiind divizată în două părți, consacrate hotărârilor cu privire la actele legislative ale Uniunii, respectiv la activitățile nelegislative.

Conform Tratatului Constituțional, președinția formațiunilor Consiliului, cu excepția celei a Afacerilor Externe, era asigurată de către reprezentanții statelor membre în Consiliu după un sistem de rotație egală, conform condițiilor prevăzute printr-o decizie europeană a Consiliului European. Detaliile cu privire la o astfel de decizie sunt incluse într-o declarație anexată la Actul final al CIG, care atestă că președinția Consiliului este asigurată, pe o perioada de 18 luni, de grupuri prestabilite de trei state membre, aceste grupuri fiind formate pe baza unei rotații egale a statelor membre, având în vedere diversitatea acestora și echilibrul geografic al Uniunii. Fiecare membru al unui grup asigură, pe rând, pe parcursul unei perioade de șase luni, președinția tuturor formațiunilor Consiliului, cu excepția formațiunii afacerilor externe, iar ceilalți membri ai grupului asistă președinția în îndeplinirea tuturor responsabilităților acesteia, pe baza unui program comun[181].

o *Comisia Europeană*

Tratatul Constituțional a reconfirmat funcțiile esențiale ale Comisiei și anume dreptul de inițiativă legislativă, funcția executivă, supravegherea aplicării dreptului Uniunii, execuția bugetului și gestionarea programelor. De asemenea, consacră funcția

---

[180] Consiliul European este format din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre și este o instituție oficială a Uniunii (articolul I-21); Consiliul de Miniștri este format din reprezentanți ai statelor membre la nivel ministerial (articolele I-23 și I-24).

[181] Articolul 1 din Declarația cu privire la articolul I-24 alineatul (7) referitor la decizia Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului.

Comisiei de reprezentare externă a Uniunii (cu excepția politicii externe și de securitate comune) și că aceasta adoptă inițiativele de programare anuală și multianuală a Uniunii în vederea încheierii de acorduri interinstituționale.

Principalele inovații introduse de Tratatul Constituțional în ceea ce privește Comisia Europeană se referă la:

- componența Comisiei

Tratatul stabilea că prima Comisie numită cu respectarea Constituției este formată din câte un resortisant al fiecărui stat membru, inclusiv președintele și ministrul afacerilor externe al Uniunii, care este unul dintre vicepreședinții acesteia.

Începând cu sfârșitul mandatului Comisiei menționate mai sus, Comisia urma să fie formată dintr-un număr de membri, inclusiv președintele și ministrul afacerilor externe al Uniunii, care corespunde cu două treimi din numărul statelor membre, atât timp cât Consiliul European, care hotărăște în unanimitate, nu decide modificarea acestui număr[182].

- Ministrul afacerilor externe

Una dintre marile inovații ale Tratatului Constituțional este instituirea postului de Ministru afacerilor externe al Uniunii, cu rolul de a asigura coerența acțiunii externe a Uniunii, fiind însărcinat în cadrul Comisiei (unde ocupă și funcția de vicepreședinte) cu responsabilitățile care îi revin acestei instituții în domeniul relațiilor externe și al coordonării celorlalte aspecte ale acțiunii externe a Uniunii[183].

Potrivit Tratatului Constituțional, în cadrul atribuțiunilor sale, Ministrul afacerilor externe al Uniunii, care prezida Consiliul afacerilor externe, contribuia prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și asigura punerea în aplicare a deciziilor europene de către Consiliul European și Consiliu.

Pentru îndeplinirea mandatului său, ministrul afacerilor externe al Uniunii urma să fie asistat de un serviciu european pentru acțiune externă, care lucra în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre și era format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului și al Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice naționale[184].

4.4.4.3. Procesul decizional în cadrul Uniunii Europene

În reglementarea Tratatului Constituțional, procedurile legislative existente la acea dată erau simplificate, elementele de noutate constând în extinderea procedurii de codecizie care devenea „procedura legislativă ordinară" și reunirea procedurilor de consultare, cooperare și aviz conform care deveneau „proceduri legislative speciale".

În acest sens, Tratatul Constituțional prevedea că legile europene și legile-cadru vor fi adoptate în comun de către Parlamentul European și Consiliul de Miniștri, hotărând la propunerea Comisiei în conformitate cu procedura legislativă ordinară[185]. Prin urmare, în cazul în care un articol face referire la o lege sau lege-cadru, acest lucru înseamnă automat că aplică procedura legislativă ordinară. De asemenea, Tratatul Constituțional extindea procedura legislativă ordinară și la alte domenii fapt ce consolida rolul Parlamentului European care, cu câteva excepții, adopta legile europene împreună cu Consiliul.

---

[182] Articolul I-26 din Tratatul Constituțional
[183] Articolul I-28 din Tratatul Constituțional
[184] Articolul III-296 din Tratatul Constituțional
[185] Articolul I-34 din Tratatul Constituțional

In ceea ce privește procedurile legislative speciale, Tratatul Constituțional prevedea că, în cazurile specifice prevăzute, legile și legile-cadru europene se adoptau de către Parlamentul European cu participarea Consiliului sau de către acesta cu participarea Parlamentului European, conform unor proceduri legislative speciale[186].

Totodată, având în vedere aceste dispoziții, Consiliul European putea adopta o decizie europeană de autorizare a adoptării respectivelor legi sau legi-cadru în conformitate cu procedura legislativă ordinară[187].

Această simplificare a procedurilor legislative era însoțită de introducerea unui nou sistem de vot cu majoritate calificată (cunoscut ca „dubla majoritate"), acesta reprezentând o reformă majoră a procesului decizional în cadrul Uniunii. Astfel, potrivit dispozițiilor Tratatului Constituțional, majoritatea calificată era definită ca fiind egală cu cel puțin 55% din membrii Consiliului, cuprinzând cel puțin cincisprezece dintre aceștia și reprezentând statele membre care întrunesc cel puțin 65% din populația Uniunii. O minoritate de blocare trebuia să cuprindă cel puțin patru membri ai Consiliului, în caz contrar se consideră a fi întrunită majoritatea calificată. Prin derogare de la aceste dispoziții, atunci când Consiliul nu hotăra la propunerea Comisiei sau a ministrului afacerilor externe al Uniunii, majoritatea calificată se definea ca fiind egală cu cel puțin 72% dintre membrii Consiliului, reprezentând state membre care întrunesc cel puțin 65% din populația Uniunii.

Totodată, Tratatul Constituțional a prevăzut extinderea votului cu majoritate calificată și la alte domenii, unele fiind reale inovații menite să conducă către noi politici europene (ex. politica spațială)[188].

4.4.4.4. Politicile Uniunii Europene

Partea a III-a din Tratatul Constituțional (Politicile și funcționarea Uniunii), grupează laolaltă dispozițiile care reglementează politicile Uniunii, Titlul III fiind dedicat în mod special politicilor și acțiunilor interne, în timp Titlurile IV și V abordează acțiunea externă a Uniunii.

Convenția și Conferința interguvernamentală care au definitivat Tratatul Constituțional s-au axat, în special, pe reforma anumitor politici (cum ar fi JAI, PESC sau Politica economică și monetară), celelalte politici, cu câteva excepții, nu au fost modificate semnificativ, fiind preluate dispozițiile cuprinse în TUE și TCE.

Astfel, prin renunțarea la structura pe piloni a Uniunii Europene, Tratatul Constituțional transfera în sfera comunitară toate politicile privind spațiul de libertate, securitate și justiție, procedurile de decizie nemaiavând un caracter interguvernamental. În ceea ce privește acțiunea externă a Uniunii, înlăturarea pilonilor a lăsat să subziste două proceduri de decizie, cea comunitară (în domenii precum politica comercială, cooperarea pentru dezvoltare și ajutorul umanitar) și cea interguvernamentală (în cazul PESC și PESA).[189]

---

[186] Articolul I-34 din Tratatul Constituțional

[187] Articolul IV-444 din Tratatul Constituțional

[188] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 84.

[189] *Ibidem*, p. 85.

4.5. TRATATUL DE LA LISABONA: O ETAPĂ IMPORTANTĂ ÎN EVOLUȚIA UNIUNII EUROPENE

4.5.1. Negocierea și adoptarea Tratatului de la Lisabona

În urma eșecului Tratatului Constituțional, Consiliul European a decis la reuniunea sa din 16-17 iunie 2005 lansarea unor dezbateri naționale care să antreneze cetățenii, partenerii sociali, instituțiile în vederea găsirii unei soluții pentru viitorul Uniunii.

După o perioadă de consultări politice, Consiliul European a convenit să convoace o conferință interguvernamentală în luna iulie 2007, în acest sens fiind adoptat un mandat precis care prevedea în detaliu elementele reformei. Potrivit mandatului primit, misiunea Conferinței Interguvernamentale (CIG) era de a adopta textul unui tratat de reformă care „să modifice tratatele existente în vederea consolidării eficienței și legitimității democratice a Uniunii extinse, precum și a coerenței acțiunii sale externe". De asemenea, în mandat se arăta că se renunță la conceptul constituțional (care consta în abrogarea tuturor tratatelor existente și înlocuirea acestora cu un text unic intitulat „Constituție") și se dorea ca noul tratat să introducă în tratatele existente, care rămâneau în vigoare, elementele de noutate ce urmau să rezulte în urma CIG 2004.[190]

Drept urmare, Portugalia, care a preluat președinția semestrială a Consiliului Uniunii Europene la 1 iulie 2007, a avut pe ordinea de zi, ca prioritate a primei Conferințe interguvernamentale (CIG), redactarea viitorului tratat european.

Pentru ca CIG să își finalizeze sarcina cât de curând posibil, în orice caz înainte de sfârșitul anului 2007, astfel încât să fie suficient timp disponibil pentru ratificarea tratatului respectiv, înainte de alegerile parlamentare din iunie 2009, s-a hotărât ca Președinția portugheză să pregătească o versiune preliminară a textului tratatului, în conformitate cu termenii mandatului, text care să fie prezentat CIG imediat ce aceasta se deschide.

De asemenea, s-a hotărât ca: CIG să se desfășoare sub responsabilitatea generală a șefilor de stat sau de guvern, asistați de membrii Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe; Un reprezentant al Comisiei să participe la Conferință; Parlamentul European să fie asociat și implicat îndeaproape în activitatea Conferinței cu un număr de trei reprezentanți; Secretariatul General al Consiliului să asigure activitățile de secretariat necesare pentru Conferință.[191]

În urma consultărilor și a negocierilor s-a reușit ca în cadrul Consiliului European informal, desfășurat în perioada 18 – 19 octombrie 2007, să se ajungă la un acord asupra textului Tratatului de reformă, acesta urmând a fi semnat cu ocazia summit-ului Consiliului European din decembrie 2007 de la Lisabona (Portugalia).

Tratatul de reformă a fost semnat de către șefii de stat sau de guvern din statele membre ale Uniunii Europene la 13 decembrie 2007, titulatura sa oficială fiind *Tratatul de la Lisabona de amendare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului instituind Comunitatea Europeană*[192].

---

[190] *Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles (21-22 iunie 2007)* - http://www.consilium.europa.eu

[191] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 123.

[192] Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 306/1 din 17.12.2007

4.5.2. Ratificarea și intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona

Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a depins de ratificarea în fiecare dintre statele membre ale Uniunii[193], proces nerealizat până la data limită fixată. Conform dispozițiilor Tratatului de la Lisabona, acesta urma să intre în vigoare la 1 ianuarie 2009 cu condiția ca „toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse sau în prima zi a lunii care urmează depunerii instrumentului de ratificare de către statul semnatar care îndeplinește ultimul această formalitate"[194].

Procesul de ratificare a Tratatului de la Lisabona a întâmpinat dificultăți în unele state, precum Irlanda, Cehia sau Polonia.

În ceea ce privește Irlanda, în urma unui referendum desfășurat la 12 iunie 2008 tratatul a fost respins cu 53,4% din totalul voturilor. Confruntați cu această situație, liderii statelor membre reuniți în cadrul Consiliului European au căutat o soluție pentru ieșirea din impas, care să fie satisfăcătoare atât pentru Irlanda, cât și pentru celelalte state membre. La reuniunile sale din iunie, octombrie și decembrie 2008, Consiliul European a analizat revendicările cetățenilor irlandezi cu privire la menținerea comisarului în cadrul viitoarei Comisii, politica fiscală, familie, aspectele sociale și etice, precum și cu privire la politica comună de securitate și apărare în raport cu politica tradițională de neutralitate a Irlandei. În acest sens, după cum reiese din concluziile Președinției Consiliului European din decembrie 2008, cu condiția ratificării Tratatului de la Lisabona, Irlanda a primit o serie de concesii, fiindu-i oferite garanții juridice cu privire la următoarele trei puncte:

- niciuna dintre dispozițiile Tratatului de la Lisabona nu aduce niciun fel de modificare, pentru niciun stat membru, sferei de cuprindere sau exercitării competențelor Uniunii în domeniul politicii fiscale;
- Tratatul de la Lisabona nu aduce atingere politicii de securitate și de apărare a statelor membre, inclusiv politicii tradiționale de neutralitate a Irlandei și nici obligațiilor majorității celorlalte state membre;
- garanția că dispozițiile Constituției irlandeze privind dreptul la viață, la educație și la familie nu sunt deloc afectate prin atribuirea de către Tratatul de la Lisabona a unui statut juridic Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și prin dispozițiile acestui tratat referitoare la justiție și afaceri interne[195].

De asemenea, în ceea ce privește componența Comisiei, Consiliul European a reamintit că tratatele în vigoare prevăd reducerea numărului de membri ai Comisiei în anul 2009, dar a convenit ca va fi luată o decizie, în conformitate cu procedurile juridice necesare, în sensul menținerii unui resortisant din fiecare stat membru în componența Comisiei.[196]

În urma concesiilor obținute din partea partenerilor europeni, guvernul de la Dublin a organizat la 2 octombrie 2009 un al doilea referendum cu ocazia căruia majoritatea cetățenilor irlandezi (67%) s-au pronunțat în favoarea Tratatului de la Lisabona[197],

---

[193] Parlamentul României a ratificat Tratatul de la Lisabona la 4 februarie 2008 prin Legea de ratificare 1/2008, aceasta fiind promulgată de Președintele României la 6 februarie 2008.

[194] Articolul 6 din Tratatul de la Lisabona

[195] *Consiliul European de la Bruxelles din 11-12 decembrie 2008 - Concluziile Președinției, Nr: 17271/1/08 REV1* - http://www.consilium.europa.eu

[196] *Ibidem*

[197] Klaus-Dieter Borchardt, *The ABC of European Union Law*, Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2010, p. 14.

procesul de ratificare fiind finalizat prin semnarea Tratatului de către președintele Mary McAleese (16 octombrie 2009).

Ratificarea Tratatului de la Lisabona a întâmpinat dificultăți și în Polonia. Astfel, deși parlamentul polonez a aprobat ratificarea Tratatului la 2 aprilie 2008, președintele Lech Kaczynski a anunțat că nu va ratifica Tratatul de la Lisabona[198], considerând chestiunea fără obiect din moment ce irlandezii respinseseră tratatul prin referendum la 12 iunie 2008, totodată, completând că în cazul în care Irlanda ia altă decizie „fără să fie sub presiune, dar și fără să schimbe constituția sa, în același mod ca cea care a fost luată, Polonia nu va pune obstacole"[199].

Având în vedere evoluția procesului de ratificare din Irlanda, la 10 octombrie 2009, președintele polonez, Lech Kaczynski, a semnat Legea de ratificare a Tratatului de la Lisabona în cadrul unei ceremonii desfășurate la Varșovia, în prezența președintelui Consiliului (Fredrik Reinfeldt), a președintelui Comisiei (José Manuel Barroso) și a președintelui Parlamentului European (Jerzy Buzek).

Ultima etapă necesară intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona era semnarea acestuia de către Vaclav Klaus, președintele Republicii Cehe, care era cunoscut pentru opiniile eurosceptice, ultraliberale și deseori diametral opuse față de linia politică general acceptată la Bruxelles[200]. Vaclav Klaus a declarat că până să ajungă la el, tratatul va trebui aprobat de Curtea Constituțională, de Parlament și de Irlanda.

În aceste condiții, Curtea Constituțională a Cehiei a trebuit să se exprime cu privire la compatibilitatea dintre prevederile Tratatului de la Lisabona și Constituția cehă. Astfel, încă din luna noiembrie 2008, Curtea Constituțională a Cehiei a emis un aviz pozitiv privind compatibilitatea dintre Tratatul de la Lisabona și ordinea constituțională cehă, această etapă deschizând calea către continuarea procesului de ratificare.

În perioada următoare, Tratatul de la Lisabona a fost dezbătut de parlamentul ceh, în prima fază de Camera Deputaților și mai apoi de Senat. Astfel, la 18 februarie 2009, camera inferioară a parlamentului ceh a aprobat Tratatul de la Lisabona, cu 125 de voturi pentru și 61 împotrivă, pentru ca, la 6 mai 2009, camera superioară a parlamentului ceh să aprobe Tratatul de la Lisabona cu 54 de voturi pentru, dintr-un total de 79. În aceste condiții, la 8 septembrie 2008, un grup de 17 senatori loiali euroscepticului Vaclav Klaus,

---

[198] Președintele Lech Kaczynski refuza să ratifice chiar tratatul pe care l-a negociat îndelung împreună cu fratele său geamăn, Jaroslaw, pe atunci premier. La aceste negocieri Polonia a primit concesii importante în ceea ce privește aplicarea dispozițiilor Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în special, cele privitoare la dreptul de proprietate (art. 17). Conform acestor dispoziții, orice persoană are dreptul de a deține în proprietate, de a folosi, de a dispune și de a lăsa moștenire bunurile pe care le-a dobândit în mod legal, nimeni neputând fi lipsit de bunurile sale decât în schimbul unei despăgubiri juste acordate în timp util pentru pierderea pe care a suferit-o. Oficialii polonezi s-au temut că dacă acest text s-ar fi aplicat Poloniei, Germania ar fi putut să pretindă despăgubiri pentru bunurile abandonate pe teritoriile germane care astăzi fac parte din teritoriul Poloniei. În plus, frații Kaczynski nu doreau ca prin asumarea Cartei, Polonia să fie obligată să recunoască mariajele între homosexuali. Atitudinea rezervată față de Tratatul de la Lisabona s-a mai datorat și faptului că după usturătoarea înfrângere de la alegerile generale din noiembrie 2007, partidul de orientare conservatoare „Lege și Justiție" al lui Kaczynski și-a regăsit vechile atitudini eurosceptice - Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Editura Pro Universitaria, București, 2011, p. 124.

[199] *Lech Kaczynski interview with Agence France Presse (AFP) on July 2, 2008 in Warsaw* - http://www.afp.com

[200] Jean-Claude Piris, *The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis*, Cambridge University Press, 2010, p. 50.

au contestat tratatul la Curtea Constituțională, motiv pentru care președintele ceh a afirmat că nu îl va semna înainte ca judecătorii constituționali să dea un verdict în cazul acestei sesizări.[201]

Totodată, în luna octombrie 2008, președintele ceh a pus o nouă condiție pentru semnarea Tratatului, respectiv o derogare pentru țara sa referitoare la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, menită să împiedice orice restituire de bunuri confiscate de la etnicii germani care au trăit în regiunea Sudetă și care au fost expulzați după cel de-al doilea război mondial. Doleanțele președintelui ceh au fost luate în discuție la Consiliul European de la Bruxelles (29 - 30 octombrie 2009), unde s-a hotărât ca Protocolul nr. 30 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în Polonia și în Regatul Unit să se aplice și Republicii Cehe[202].

Având în vedere îndeplinirea acestei condiții, precum și avizul pozitiv al Curții Constituționale din 3 noiembrie 2009, președintele Republicii Cehe, Vaclav Klaus, a semnat Legea de ratificare a Tratatului de la Lisabona, încheind astfel procesul de ratificare.

Drept urmare, după depunerea și a ultimului instrument de ratificare la Roma (13 noiembrie 2009) a fost încheiată ultima etapă oficială necesară intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, motiv pentru care, la 19 noiembrie 2009, a fost organizat un summit informal extraordinar, cu scopul de a stabili cine va ocupa posturile cheie create în baza Tratatului[203].

Acest fapt a făcut ca Tratatul de la Lisabona să intre în vigoare începând cu 1 decembrie 2009, punându-se astfel la dispoziția Uniunii cadrul legal și instrumentele juridice necesare pentru a face față provocărilor viitoare și pentru a răspunde așteptărilor cetățenilor europeni.

4.5.3. Structura Tratatului de la Lisabona

Tratatul de la Lisabona conține un preambul, o parte cuprinzând modificări aduse Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene (articolele 1 și 2) și o parte cuprinzând dispoziții finale (articolele 3, 4, 5, 6 și 7).

Conform art.1 din Tratatul de la Lisabona, Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) reflectă cadrul general al Uniunii și principiile sale, incluzând, de asemenea, și dispozițiile specifice privind politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene. Astfel, TUE amendat cuprinde un preambul și este structurat în șase titluri:

- Titlul I: Dispozițiile comune;
- Titlul II: Dispozițiile privind principiile democratice;
- Titlul III: Dispozițiile privind instituțiile;
- Titlul IV: Dispozițiile privind formele de cooperare consolidată;
- Titlul V: Dispozițiile generale privind acțiunea externă a Uniunii și dispozițiile specifice privind politica externă și de securitate comună;
- Titlul VI: Dispoziții finale.

---

[201] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Editura Pro Universitaria, București, 2011, p. 125.

[202] *Consiliul European de la Bruxelles din 29-30 octombrie 2009 - Concluziile Președinției, Nr: 15265/1/09 REV1* - http://www.consilium.europa.eu

[203] Este vorba despre postul de Președinte al Consiliului European și despre cel de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate.

Potrivit art. 2 din Tratatul de la Lisabona, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[204] cuprinde regulile și modalitățile concrete de funcționare a Uniunii Europene, transpunând în practică elementele de principiu descrise în cadrul TUE. De asemenea, TFUE detaliază politicile Uniunii, cu excepția politicii externe și de securitate comună. Structura TFUE, în versiunea consolidată, este următoarea:

- Partea I: Principiile;
- Partea a doua: Nediscriminarea și cetățenia Uniunii;
- Partea a treia: Politicile și acțiunile interne ale Uniunii;
- Partea a patra: Asocierea țărilor și teritoriilor de peste;
- Partea a cincea: Acțiunea externă a Uniunii;
- Partea a șasea: Dispoziții instituționale și financiare;
- Partea a șaptea: Dispoziții generale și finale.[205]

De asemenea, Tratatul de la Lisabona are anexate o serie de protocoale și o anexă, după cum urmează:

A. Protocoalele anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, după caz, la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice:

- Protocolul privind rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană;
- Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității;
- Protocolul privind Eurogrupul;
- Protocolul privind cooperarea structurată permanentă instituită prin articolul 28 A din Tratatul privind Uniunea Europeană;
- Protocolul cu privire la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană referitor la aderarea Uniunii la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Protocolul privind piața internă și concurența;
- Protocolul privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în Polonia și în Regatul Unit;
- Protocolul privind exercitarea competențelor partajate;
- Protocolul privind serviciile de interes general;
- Protocolul privind decizia Consiliului referitoare la punerea în aplicare a articolului 9 C alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană și a articolului 205 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene între 1 noiembrie 2014 și 31 martie 2017, pe de o parte, și începând cu 1 aprilie 2017, pe de altă parte;
- Protocolul privind dispozițiile tranzitorii;

B. Protocoale anexate la Tratatul de la Lisabona:

- Protocolul nr. 1 de modificare a protocoalelor anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și/sau la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice;
- Tabelele de corespondență menționate la articolul 2 din Protocolul nr. 1 de modificare a protocoalelor anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul de instituire a Comunității Europene și/sau la Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice;

[204] Noua denumire a Tratatului instituind Comunitatea Europeană (TCE).
[205] http://eur-lex.europa.eu

- Protocolul nr. 2 de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice.

C. Anexă la Tratatul de la Lisabona:

- Tabelele de corespondență menționate la articolul 5 din Tratatul de la Lisabona.[206]

Totodată, Conferința interguvernamentală (CIG) a adoptat declarațiile enumerate în continuare și care au fost anexate la Actul final:

A. Declarațiile cu privire la dispozițiile tratatelor:

1. Declarația cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;

2. Declarația cu privire la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană;

3. Declarația cu privire la articolul 7a din Tratatul privind Uniunea Europeană;

4. Declarația cu privire la componența Parlamentului European;

5. Declarația cu privire la acordul politic al Consiliului European referitor la proiectul de decizie privind componența Parlamentului European;

6. Declarația cu privire la articolul 9 B alineatele (5) și (6), la articolul 9 D alineatele (6) și (7) și la articolul 9 E din Tratatul privind Uniunea Europeană;

7. Declarația cu privire la articolul 9 C alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană și la articolul 205 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

8. Declarația cu privire la măsurile practice de adoptat la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona în ceea ce privește președinția Consiliului European și cea a Consiliului Afaceri Externe;

9. Declarația cu privire la articolul 9 C alineatul (9) din Tratatul privind Uniunea Europeană referitor la decizia Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului;

10. Declarația cu privire la articolul 9 D din Tratatul privind Uniunea Europeană;

11. Declarația cu privire la articolul 9 D alineatele (6) și (7) din Tratatul privind Uniunea Europeană;

12. Declarația cu privire la articolul 9 E din Tratatul privind Uniunea Europeană;

13. Declarația cu privire la politica externă și de securitate comună;

14. Declarația cu privire la politica externă și de securitate comună;

15. Declarația cu privire la articolul 13a din Tratatul privind Uniunea Europeană;

16. Declarația cu privire la articolul 53 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană;

17. Declarația cu privire la supremație;

18. Declarația cu privire la delimitarea competențelor;

19. Declarația cu privire la articolul 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

20. Declarația cu privire la articolul 16 B din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

21. Declarația cu privire la protecția datelor cu caracter personal în domeniul cooperării judiciare în materie penală și al cooperării polițienești;

22. Declarația cu privire la articolele 42 și 63a din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

---

[206] http://eur-lex.europa.eu

23. Declarația cu privire la articolul 42 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

24. Declarația cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene;

25. Declarația cu privire la articolele 61 H și 188 K din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

26. Declarația cu privire la neparticiparea unui stat membru la o măsură întemeiată pe partea a treia titlul IV din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

27. Declarația cu privire la articolul 69 D alineatul (1) al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

28. Declarația cu privire la articolul 78 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

29. Declarația cu privire la articolul 87 alineatul (2) litera (c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

30. Declarația cu privire la articolul 104 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

31. Declarația cu privire la articolul 140 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

32. Declarație cu privire la articolul 152 alineatul (4) litera (c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

33. Declarația cu privire la articolul 158 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

34. Declarația cu privire la articolul 163 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

35. Declarația cu privire la articolul 176 A din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

36. Declarația cu privire la articolul 188 N din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene privind negocierea și încheierea de către statele membre a unor acorduri internaționale privind spațiul de libertate, securitate și justiție;

37. Declarația cu privire la articolul 188 R din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

38. Declarația cu privire la articolul 222 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene referitor la numărul de avocați generali ai Curții de Justiție;

39. Declarația cu privire la articolul 249 B din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

40. Declarația cu privire la articolul 280 D din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

41. Declarația cu privire la articolul 308 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

42. Declarația cu privire la articolul 308 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

43. Declarația cu privire la articolul 311a alineatul (6) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

B. Declarațiile cu privire la protocoalele anexate tratatelor:

44. Declarația cu privire la articolul 5 din Protocolul privind acquis-ul Schengen integrat în cadrul Uniunii Europene;

45. Declarația cu privire la articolul 5 alineatul (2) din Protocolul privind acquis-ul Schengen integrat în cadrul Uniunii Europene;

46. Declarația cu privire la articolul 5 alineatul (3) din Protocolul privind acquis-ul Schengen integrat în cadrul Uniunii Europene;

47. Declarația cu privire la articolul 5 alineatele (3), (4) și (5) din Protocolul privind acquis-ul Schengen integrat în cadrul Uniunii Europene;

48. Declarația cu privire la Protocolul privind poziția Danemarcei;

49. Declarația cu privire la Italia;

50. Declarația cu privire la articolul 10 din Protocolul privind dispozițiile tranzitorii.

În plus, Conferința interguvernamentală (CIG) a luat act de declarațiile enumerate în continuare și care au fost anexate la Actul final:

51. Declarația Regatului Belgiei cu privire la parlamentele naționale;

52. Declarația Regatului Belgiei, a Republicii Bulgaria, a Republicii Federale Germania, a Republicii Elene, a Regatului Spaniei, a Republicii Italiene, a Republicii Cipru, a Republicii Lituania, a Marelui Ducat al Luxemburgului, a Republicii Ungare, a Republicii Malta, a Republicii Austria, a Republicii Portugheze, a României, a Republicii Slovenia și a Republicii Slovace cu privire la simbolurile Uniunii Europene;

53. Declarația Republicii Cehe cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;

54. Declarația Republicii Federale Germania, a Irlandei, a Republicii Ungare, a Republicii Austria și a Regatului Suediei;

55. Declarația Regatului Spaniei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord;

56. Declarația Irlandei cu privire la articolul 3 din Protocolul privind poziția Regatului Unit și a Irlandei referitor la spațiul de libertate, securitate și justiție;

57. Declarația Republicii Italiene cu privire la componența Parlamentului European;

58. Declarația Republicii Letonia, a Republicii Ungare și a Republicii Malta cu privire la ortografierea denumirii monedei unice în tratate;

59. Declarația Regatului Țărilor de Jos cu privire la articolul 270a din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

60. Declarația Regatului Țărilor de Jos cu privire la articolul 311a din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

61. Declarația Republicii Polone cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;

62. Declarația Republicii Polone cu privire la Protocolul privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în Polonia și în Regatul Unit;

63. Declarația Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu privire la definiția noțiunii „resortisanți";

64. Declarația Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu privire la dreptul de vot la alegerile parlamentare europene;

65. Declarația Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu privire la articolul 61 H din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.[207]

[207] http://eur-lex.europa.eu

4.5.4. Elementele de reformă și inovațiile introduse prin Tratatul de la Lisabona

4.5.4.1. Elementele de reformă privind cadrul general al Uniunii Europene

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană s-a substituit Comunității Europene și i-a succedat acesteia, fiind astfel desființată structura pe piloni a Uniunii Europene.

Noua entitate se întemeiază pe Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și pe Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), ambele având aceeași valoare juridică.

Cu titlu separat a fost menținut Tratatul privind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (TCEEA/Euratom), în care au fost integrate modificările aduse prin Tratatul de la Lisabona. Astfel, printr-un protocol anexat Tratatului de la Lisabona s-a introdus la începutul titlului III din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA) un nou capitol intitulat: „Aplicarea anumitor dispoziții din Tratatul privind Uniunea Europeană și din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene". Prin intermediul modificărilor făcute s-a urmărit ca TCEEA să producă efecte juridice depline în contextul intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în special în domeniile instituțional și financiar.[208]

Ca și elemente de reformă introduse de Tratatul de la Lisabona cu privire cadrul general al Uniunii Europene, pot fi amintite următoarele:

- *Personalitatea juridică a Uniunii Europene*

Până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană nu a dispus de personalitate juridică, interesele sale fiind reprezentate de instituțiile Comunităților Europene care erau comune și Uniunii. În urma revizuirii tratatelor, conform art. 1 din TUE, Uniunea Europeană s-a substituit Comunității Europene și i-a succedat acesteia. În plus, potrivit art. 47 TUE, Uniunii Europene i s-a recunoscut în mod expres personalitatea juridică proprie, distinctă de cea a statelor membre. Această inovație a Tratatului de la Lisabona are efecte importante asupra acțiunii externe a Uniunii, crearea unei singure entități juridice asigurând o mai bună reprezentare a Uniunii la nivel internațional și, totodată, consolidarea rolului Uniunii ca actor principal în relațiile internaționale.

- *Delimitarea clară a competențelor*

Tratatul de la Lisabona marchează un progres important în ceea ce privește clarificarea distribuției de competențe între Uniunea Europeană și statele membre, potrivit noilor dispoziții Uniunea putând acționa doar în limitele competențelor care îi sunt atribuite de statele membre prin tratate în vederea atingerii obiectivelor stabilite de comun acord. Atribuțiile care nu sunt conferite Uniunii prin tratate aparțin în continuare statelor membre.

- *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*

Carta Drepturilor Fundamentale este un document separat de Tratatul de la Lisabona, dar căruia Tratatul i-a recunoscut valoarea juridică obligatorie prin introducerea

---

[208] *Protocolul nr. 2 anexat la Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (TCEEA)* – Monitorul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 306/ 17.12.2007, pp. 199-201.

acesteia în dreptul primar european[209]. Carta reprezintă documentul prin care Uniunea își reafirmă atașamentul la unul din principiile sale de bază și anume respectarea drepturilor fundamentale, textul Cartei fiind un adevărat compendiu al drepturilor de care beneficiază cetățenii europeni, precum dreptul la integritate, interdicția torturii sau a tratamentelor inumane sau degradante, dreptul la libertate, respectul vieții private și familiale, dreptul la educație, dreptul de proprietate, non-discriminarea, egalitatea între sexe, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă.

o *Inițiativa cetățenilor*

Tratatul de la Lisabona a introdus o nouă prevedere care permite unui milion de cetățeni dintr-un număr semnificativ de state membre să ceară direct Comisiei Europene luarea în discuție a unei inițiative de care sunt interesați, într-unul dintre domeniile de competență ale Uniunii Europene[210]. În acest scop, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă dispozițiile referitoare la procedurile și condițiile necesare pentru prezentarea unei inițiative cetățenești[211].

o *Rolul întărit acordat parlamentelor naționale*

Tratatul de la Lisabona a conferit parlamentelor naționale noi atribuții și o serie de competențe consolidate privind procesul decizional al Uniunii Europene. Astfel, parlamentele naționale contribuie în mod activ la buna funcționare a Uniunii prin faptul că sunt informate de către instituțiile Uniunii și prin primirea de notificări privind proiectele de acte legislative ale Uniunii în conformitate cu Protocolul privind rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană (anexat la Tratate).

Potrivit noilor dispoziții, parlamentele naționale: participă la procedurile viitoare de revizuire a Tratatelor; sunt informate cu privire la cererile de aderare la Uniune; participă la mecanismele de evaluare a punerii în aplicare a politicilor Uniunii în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție; sunt implicate în controlul politic al EUROPOL și în evaluarea activităților EUROJUST[212].

o *Clauza de solidaritate*

O inovație cheie a Tratatului de la Lisabona este clauza de solidaritate, conform căreia Uniunea și statele membre acționează solidar atunci când un stat membru este victima unui atac terorist sau a unei calamități naturale sau produse de om. În acest scop, Uniunea Europeană mobilizează toate instrumentele de care dispune, inclusiv mijloacele militare puse la dispoziția sa de statele membre, pentru: prevenirea amenințării teroriste pe teritoriul statelor membre; protejarea instituțiilor democratice și a populației civile de un eventual atac terorist; acordarea de asistență unui stat membru pe teritoriul acestuia, la solicitarea autorităților sale politice, în cazul unui atac terorist sau în cazul unei catastrofe naturale sau provocate de om.[213]

o *Clauza de retragere din Uniune*

O altă inovație a Tratatului de la Lisabona este clauza de retragere, conform căreia orice stat membru poate hotărî, în conformitate cu normele sale constituționale, să se

---

[209] Conform art. 6 al. (1) TUE, Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor.

[210] Articolul 11 al. (4) TUE

[211] Articolul 24 TFUE

[212] Articolul 12 TUE

[213] Articolul 222 TFUE

retragă din Uniune. În acest scop, statul membru care hotărăște să se retragă notifică intenția sa Consiliului European și, în baza orientărilor acestei instituții, Uniunea negociază și încheie cu acest stat un acord care stabilește condițiile de retragere, ținând seama de cadrul viitoarelor sale relații cu Uniunea. Acest acord se încheie în numele Uniunii de către Consiliu, care hotărăște cu majoritate calificată, după aprobarea Parlamentului European[214].

4.5.4.2. Elementele de reformă privind Politicile Uniunii Europene

Principalele aspecte de noutate introduse de Tratatul de la Lisabona cu privire la politicile consacrate ale Uniunii Europene privesc spațiul de libertate, securitate și justiție, energia, mediul – schimbările climatice, Politica de vecinătate, Politica externă și de securitate comună (PESC), precum și Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA).

De asemenea, Tratatul de la Lisabona a introdus baze juridice pentru dezvoltarea și promovarea unor politici noi ale Uniunii, precum cele privind, sportul, turismul, protecția civilă sau spațiul.

o *Spațiul de libertate, securitate și justiție*

Cea mai importantă modificare în domeniul politicilor europene o reprezintă dispariția Pilonului III – Cooperarea polițienească și judiciară în materie penală. Astfel, în urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona, Uniunea Europeană dezvoltă politici comune în materie de azil, imigrație și control al frontierelor exterioare, adoptă măsuri pentru prevenirea criminalității de mare amploare și pentru coordonarea și cooperarea între autoritățile polițienești și judiciare competente.

În același timp, Uniunea facilitează accesul la justiție, în special, pe baza principiului recunoașterii reciproce a deciziilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă.

Tratatul de la Lisabona a consolidat EUROPOL și EUROJUST, pentru a putea răspunde într-un mod mai operativ și eficient actelor de criminalitate organizată, rețelelor de trafic de persoane sau infracțiunilor de spălare de bani, care aduc atingere unui interes comun care face obiectul unei politici a Uniunii.

În ceea ce privește EUROJUST, prin Tratatul de la Lisabona se oferă un temei juridic expres pentru adoptarea legislației privind structura, funcționarea, domeniul de acțiune și atribuțiile EUROJUST.

De asemenea, este prevăzută posibilitatea instituirii Parchetului European, prin regulament, cu votul unanim al Consiliului și aprobarea Parlamentului European.[215]

o *Politica energetică*

Tratatul de la Lisabona a inclus în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) o secțiune specifică dedicată energiei, inaugurând astfel baza legală pentru acțiunea Uniunii în acest domeniu[216]. Tratatul acordă Uniunii competențe partajate cu statele membre în privința asigurării funcționării eficiente a pieței energiei, în special în ceea ce privește aprovizionarea cu energie a statelor membre, asigurarea resurselor energetice, identificarea și dezvoltarea de noi surse de energie si energii regenerabile. Totodată, politica Uniunii urmărește și promovarea interconectării rețelelor energetice.

---

[214] Articolul 50 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[215] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, pp. 194-195.

[216] Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Partea a III-a „Politicile și acțiunile interne ale Uniunii", Titlul XXI – Energia, art. 194.

Noile competențe ale Uniunii în acest domeniu nu aduc atingere dreptului statelor membre de a stabili condițiile de exploatare a propriilor resurse energetice, de a alege diferite surse de energie și structurii generale a aprovizionării cu energie.

O altă noutate adusă de Tratat în acest domeniu este legată de clauza de solidaritate cu efect și în domeniul energiei, care presupune ca, în cazul în care un stat membru se confruntă cu dificultăți grave în aprovizionarea cu anumite produse, în special în acest domeniu, Uniunea poate adopta măsuri pentru remedierea acestei situații.[217]

o *Politica de mediu – schimbări climatice*

Tratatul de la Lisabona a recunoscut combaterea schimbărilor climatice ca fiind una dintre cele mai importante provocări la nivel global, cărora Uniunea trebuie să le răspundă prin identificarea si promovarea pe plan internațional a unor măsuri destinate să le contracareze. Astfel, combaterea schimbărilor climatice a devenit un obiectiv nou al politicii de mediu a Uniunii Europene.[218]

o *Politica de vecinătate*

Importanța relațiilor de vecinătate ale Uniunii a fost consacrată pentru prima dată la nivel de Tratat, ca politică integrată. Astfel, potrivit noilor dispoziții, Uniunea dezvoltă relații privilegiate cu țările învecinate, în vederea stabilirii unui spațiu de prosperitate și de bună vecinătate, întemeiat pe valorile Uniunii și caracterizat prin relații strânse și pașnice, bazate pe cooperare. În acest sens, Uniunea poate încheia acorduri speciale cu țările în cauză, aceste acorduri putând include drepturi și obligații reciproce, precum și posibilitatea de a realiza acțiuni în comun. Punerea lor în aplicare face obiectul unei concertări periodice[219].

o *Modificări aduse în materie de Politică externă și de securitate comună (PESC)*

Pentru o poziție mai fermă pe scena mondială și o mai mare coerență în acțiunea externă a Uniunii Europene, Tratatul de la Lisabona a adus o serie de modificări și completări în acest domeniu. Astfel, competența Uniunii Europene în materie de politică externă și de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum și toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună[220].

Uniunea desfășoară politica externă și de securitate comună prin definirea orientărilor generale, prin adoptarea deciziilor care definesc acțiunile și pozițiile Uniunii și modalitățile de punere în aplicare a acestora, precum și prin consolidarea cooperării sistematice dintre statele membre privind orientarea politicii acestora[221]. Astfel, Consiliul European identifică interesele strategice ale Uniunii, stabilește obiectivele și definește orientările generale ale politicii externe și de securitate comune, inclusiv în ceea ce privește chestiunile având implicații în materie de apărare.

În cazul în care evoluția internațională o impune, președintele Consiliului European convoacă o reuniune extraordinară a Consiliului European pentru a defini liniile strategice ale politicii Uniunii în raport cu această evoluție. Totodată, Consiliul elaborează politica externă și de securitate comună și adoptă deciziile necesare pentru definirea și punerea în

---

[217] Articolul 122 TFUE
[218] Articolul 191 TFUE
[219] Articolul 8 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)
[220] *Ibidem*, Articolul 24
[221] *Ibidem*, Articolul 25

aplicare a acesteia, pe baza orientărilor generale și a liniilor strategice definite de Consiliul European.

Pentru punerea în aplicare a PESC, Tratatul de la Lisabona a creat postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate care, împreună cu Consiliul, asigură unitatea, coerența și eficiența acțiunii Uniunii. Conform noilor dispoziții[222], Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate prezidează Consiliul Afaceri Externe și contribuie prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și asigură punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul European și Consiliu. Totodată, Înaltul Reprezentant reprezintă Uniunea în chestiunile referitoare la politica externă și de securitate comună, desfășurând, în numele Uniunii, dialogul politic cu terții și exprimând poziția Uniunii în cadrul organizațiilor internaționale și al conferințelor internaționale.

În exercitarea mandatului său, Înaltul Reprezentant al Uniunii este susținut de un serviciu european pentru acțiunea externă. Acest serviciu lucrează în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre și este format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului și ale Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice naționale. Organizarea și funcționarea serviciului european pentru acțiunea externă se stabilesc prin decizie a Consiliului. Consiliul European hotărăște la propunerea Înaltului Reprezentant, după consultarea Parlamentului European și cu aprobarea Comisiei.[223]

- *Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA)*

Tratatul de la Lisabona a inovat considerabil în domeniul Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA), urmărind obiectivul de a întări dimensiunea de securitate a Uniunii Europene. Astfel, a fost extins numărul misiunilor Uniunii în domeniul apărării, pe lângă așa numitele misiuni Petersberg (care privesc misiunile umanitare și de evacuare, misiunile de menținere a păcii și misiunile de gestionare a crizelor) fiind adăugate misiuni precum acțiunile comune de dezarmare, misiunile de consiliere și asistență în domeniul militar, misiunile de prevenire a conflictelor și operațiunile de stabilizare la sfârșitul conflictelor, precum și misiuni ce pot contribui la lupta împotriva terorismului, inclusiv prin sprijinul adus statelor terțe pentru combaterea terorismului pe propriul teritoriu[224]. De asemenea, Tratatul de la Lisabona a introdus, în premieră, o clauză de apărare reciprocă conform căreia, în cazul în care un stat membru ar face obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre sunt obligate să îi acorde ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun[225].

- *Politica în domeniul Sportului*

Noile dispoziții introduse prin Tratatul de la Lisabona permit Uniunii Europene să sprijine, să coordoneze și să completeze acțiunile statelor membre, promovând imparțialitatea și transparența în ceea ce privește competițiile sportive și cooperarea dintre organismele sportive. De asemenea, Uniunea are competența de a proteja integritatea fizică și morală a sportivilor, acordând o atenție deosebită tinerilor.[226]

---

[222] *Ibidem*, Articolul 27

[223] Dan Vătăman, "The role of the European External Action Service in the EU's institutional system", in *CKS 2012 (Challenges of the Knowledge Society) Conference*, Bucharest, 2012, p. 719.

[224] Articolul 43 al. (1) TUE

[225] Articolul 42 al. (7) TUE

[226] Articolul 165 al. (2) TFUE

o *Politica în domeniul Turismului*

Tratatul de la Lisabona a acordat o atenție sporită turismului, dedicându-i un întreg titlu din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Astfel, prin introducerea noilor dispoziții s-a urmărit consolidarea statutului Uniunii Europene ca principală destinație turistică a lumii. Astfel, potrivit Tratatului, Uniunea completează acțiunea statelor membre în sectorul turismului, în special prin promovarea competitivității întreprinderilor Uniunii în acest sector. Acțiunile Uniunii au ca scop încurajarea creării unui mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor în acest sector și promovarea cooperării între statele membre, în special prin schimbul de bune practici.[227]

o *Politica în domeniul Protecției Civile*

Potrivit dispozițiilor Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Uniunea Europeană încurajează cooperarea între statele membre pentru a spori eficacitatea sistemelor de prevenire a catastrofelor naturale sau provocate de om și de protecție împotriva acestora. În acest scop, acțiunea Uniunii urmărește: să susțină și să completeze acțiunea statelor membre la nivel național, regional și local care are ca scop prevenirea riscurilor, pregătirea factorilor implicați în protecția civilă din statele membre și intervenția în caz de catastrofe naturale sau provocate de om, în cadrul Uniunii; să promoveze o cooperare operațională rapidă și eficientă, în cadrul Uniunii, între serviciile naționale de protecție civilă; să promoveze consecvența acțiunilor întreprinse la nivel internațional în materie de protecție civilă.[228]

o *Politica în domeniul Spațiului*

Tratatul de la Lisabona a asigurat Uniunii Europene posibilitatea de a elabora o politică europeană a spațiului, în scopul promovării progresului științific și tehnic, a competitivității industriale, precum și pentru punerea în aplicare a politicilor sale.

În acest scop, Uniunea poate promova inițiative comune, poate sprijini cercetarea și dezvoltarea tehnologică și poate coordona eforturile necesare explorării și exploatării spațiului. Pentru a contribui la realizarea acestor obiective, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile necesare, care pot lua forma unui program spațial european. [229]

4.5.4.3. Reforma instituțiilor Uniunii Europene

Tratatul privind Uniunea Europeană (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Lisabona) stabilește că Uniunea Europeană dispune de un cadru instituțional care vizează promovarea valorilor sale, urmărirea obiectivelor sale, susținerea intereselor sale, ale cetățenilor săi și ale statelor membre, precum și asigurarea coerenței, a eficacității și a continuității politicilor și a acțiunilor sale. Totodată, potrivit noilor dispoziții, atât Consiliul European, cât și Banca Centrală Europeană au devenit instituții ale Uniunii Europene, ridicând, astfel, la șapte numărul acestora: Parlamentul European, Consiliul European, Consiliul, Comisia Europeană, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Banca Centrală Europeană, Curtea de Conturi[230].

Reforma realizată de Tratatul de la Lisabona și, în special, noile aranjamente instituționale și mecanisme de lucru, pot fi sintetizate după cum urmează:

---

[227] Articolul 195 TFUE

[228] Articolul 196 TFUE

[229] Articolul 189 TFUE

[230] Articolul 13 al. (1) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

o *Parlamentul European*

Elementele de reformă introduse prin Tratatul de la Lisabona au sporit prerogativele și influența Parlamentului European. Acesta va fi ales direct de către cetățenii Uniunii Europene și va avea noi atribuții privind legislația, bugetul Uniunii Europene și acordurile internaționale. Prin faptul că se va recurge mai des la procedura de codecizie (devenită procedura legislativă ordinară) în cadrul elaborării politicilor europene, Parlamentul European se va afla pe o poziție de egalitate cu Consiliul, care reprezintă statele membre, în ceea ce privește adoptarea celei mai mari părți a legislației Uniunii Europene. În ceea ce privește componența Parlamentului European, Tratatul de la Lisabona a limitat numărul deputaților europeni la 750, plus Președintele Parlamentului European.

o *Consiliul European*

Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, Consiliului European i-a fost conferită în mod expres calitatea de instituție a Uniunii Europene, cu rolul de a oferi impulsurile necesare dezvoltării acesteia și de a-i defini orientările și prioritățile politice generale. Conform noilor dispoziții, Consiliul European este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și din președintele său și președintele Comisiei Europene, la lucrările Consiliului European participând și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.[231] Astfel pentru prima dată Consiliul European are un președinte stabil (cu un mandat de doi ani și jumătate, cu posibilitatea reînnoirii), fapt ce conferă Uniunii mai multă continuitate și vizibilitate politică.

o *Consiliul Uniunii Europene*

În ceea ce privește Consiliul Uniunii Europene, Tratatul de la Lisabona a introdus câteva modificări organizatorice importante, printre care: componența Consiliului este variabilă, acesta putându-se reuni în cadrul diferitelor formațiuni, în funcție de subiectul abordat; președinția formațiunilor Consiliului (cu excepția celei a Consiliul Afaceri Externe[232]) este asigurată de reprezentanții statelor membre în cadrul Consiliului după un sistem de rotație egal, potrivit unei ordini prestabilite, adoptată de Consiliul European cu majoritate calificată[233]; noi extinderi ale sferei de aplicare a votului cu majoritate calificată în Consiliu, realizând, astfel, cea mai amplă extindere a majorității calificate operate de tratatele comunitare din ultimii ani.

În pus, conform noilor dispoziții introduse prin Tratatul de la Lisabona, începând cu anul 2014, calcularea majorității calificate se va baza pe sistemul dublei majorități, a statelor membre și a populației, reflectând astfel dubla legitimitate a Uniunii. Astfel, începând cu 1 noiembrie 2014, majoritatea calificată se definește ca fiind egală cu cel puțin 55% dintre membrii Consiliului, cuprinzând cel puțin cincisprezece dintre aceștia și reprezentând state membre care întrunesc cel puțin 65% din populația Uniunii Europene. Minoritatea de blocare trebuie să cuprindă cel puțin patru membri ai Consiliului, în caz contrar considerându-se a fi întrunită majoritatea calificată[234].

o *Comisia Europeană*

Tratatul de la Lisabona a prevăzut o serie de inovații cu privire la componența Comisiei și desemnarea Președintelui acesteia. Privitor la componența Comisiei

---

[231] Articolul 15 al. (2) TUE

[232] Consiliul Afaceri Externe este prezidat de către Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe si politica de securitate care este și vicepreședintele Comisiei Europene.

[233] Articolul 16 al. (9) TUE

[234] Articolul 16 al. (4) TUE

Europene, s-a stabilit că între data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona și 31 octombrie 2014 Comisia este compusă din câte un resortisant al fiecărui stat membru, inclusiv Președintele și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care este unul dintre vicepreședinții acesteia[235]. Totodată, Tratatul a prevăzut că începând cu 1 noiembrie 2014, Comisia va fi compusă dintr-un număr de membri, incluzând Președintele și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, corespunzător cu două treimi din numărul statelor membre, atât timp cât Consiliul European nu decide modificarea acestui număr, hotărând în unanimitate[236]. Având în vedere presiunile făcute de Irlanda în timpul ratificării Tratatului de la Lisabona, Consiliul European din 11-12 decembrie 2008 a convenit păstrarea unui resortisant din fiecare stat membru în componența Comisiei și după anul 2014. Drept urmare, Comisia prezidată de Jean-Claude Juncker care și-a început mandatul la 1 noiembrie 2014, este alcătuită din 28 de comisari, câte unul din fiecare stat membru al Uniunii, printre care se numără și președintele și vicepreședinții.

o *Curtea de Justiție a Uniunii Europene*

Tratatul de la Lisabona a adus unele modificări dispozițiilor din tratate care privesc organizarea și funcționarea Curții de Justiție, acestea putând fi rezumate astfel:

- În primul rând, tratatul prevede expres că denumirea acestei instituții este *Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)*.[237] De asemenea, stabilește faptul că CJUE, care include Curtea de Justiție propriu-zisă, Tribunalul și tribunale specializate, va continua să fie instituția responsabilă cu interpretarea și aplicarea legislației Uniunii Europene[238];

- În ceea ce privește organizarea CJUE, noile dispoziții introduse de Tratatul de la Lisabona prevăd că Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară (în loc de unanimitate), pot înființa tribunale specializate pe lângă Tribunal, care să aibă competența de a judeca în primă instanță anumite categorii de acțiuni în materii speciale[239];

- În ceea ce privește procedurile în fața CJUE, Tratatul a extins posibilitatea persoanelor fizice de a se adresa direct Curții. Totodată, simplifică acțiunea Comisiei în cazul în care aceasta consideră că un stat membru nu a luat măsurile pe care le impune o hotărâre a CJUE, oferind Comisiei posibilitatea de a sesiza Curtea după ce a dat statului în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile, eliminând astfel etapa „avizului motivat"[240];

- Potrivit Tratatului de la Lisabona, competențele Curții de Justiție a Uniunii Europene au fost extinse, în special în domeniul spațiului de libertate, securitate și justiție[241].

o *Curtea de Conturi a Uniunii Europene*

Poziția Curții de Conturi a fost consolidată odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, acesta atribuind Curții ca sarcină principală auditarea conturilor Uniunii Europene, cu scopul dublu de a îmbunătăți gestiunea financiară și de a raporta în fața

---

[235] Articolul 17 al. (4) TUE

[236] Articolul 17 al. (5) TUE

[237] Articolul 13 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[238] *Ibidem*, Articolul 19

[239] Articolul 257 TFUE

[240] Articolul 260 al. (2) TFUE

[241] Tratatul de la Lisabona a eliminat articolele 35 TUE și 68 TCE, care prevedeau restrângeri ale competenței Curții de Justiție în domeniul spațiului de libertate, securitate și justiție.

cetățenilor Europei asupra modului de utilizare a fondurilor publice de către autoritățile responsabile de gestionarea acestora. În acest scop, Curtea de Conturi prezintă Parlamentului European și Consiliului o declarație de asigurare referitoare la veridicitatea conturilor, precum și la legalitatea operațiunilor și înregistrarea acestora în conturi, declarație care se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Totodată, Curtea de Conturi a Uniunii Europene sprijină Parlamentul European și Consiliul în exercitarea funcției lor de control al execuției bugetare[242].

o *Banca Centrală Europeană*

În urma adoptării Tratatului de la Lisabona, Banca Centrală Europeană (BCE) a fost inclusă în cadrul instituțiilor Uniunii Europene.

Ca un element de noutate, Tratatul îi conferă BCE puteri sporite de a adopta măsuri privind aspecte internaționale legate de uniunea monetară. BCE este responsabilă, printre altele, pentru definirea și aplicarea politicii monetare a celor 19 state membre care au adoptat moneda euro, având dreptul exclusiv de autorizare a emiterii de bancnote în zona euro. [243]

[242] Articolul 287 TFUE

[243] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, Ediția a II-a, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 155.

BU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 5
ADERAREA ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ

5.1. SCURT ISTORIC AL DRUMULUI ROMÂNIEI CĂTRE UNIUNEA EUROPEANĂ

România s-a numărat printre primele state din Europa Centrală şi de Est care, încă din anii '70, a iniţiat demersuri pentru dezvoltarea de relaţii comerciale cu Comunităţile Europene. Astfel, la 31 ianuarie 1972, guvernul român a transmis Consiliului Comunităţilor Europene o cerere prin care solicita acordarea de preferinţe generalizate. Ca răspuns la această cerere, percepută în contextul unei normalizări progresive a relaţiilor între România şi CEE, Consiliul a decis, la 4 iunie 1973, să includă România (începând cu 1 ianuarie 1974) în rândul statelor beneficiare a Sistemului generalizat de preferinţe al Comunităţii Europene (SPG), fapt ce a constat în exceptarea de taxe vamale sau reducerea acestor taxe vamale la importul produselor româneşti. În anii care au urmat, România a semnat cu CEE o serie de acorduri sectoriale cu privire la comerţul cu textile (1977), comerţul cu produse siderurgice (1978), sau comerţul cu produse industriale, altele decât textile şi siderurgice (1981). În anul 1984, România a început negocierile în vederea încheierii unui acord privind cooperarea economică şi comercială cu CEE, dar, după câteva runde de negocieri, acestea au fost întrerupte în anul 1988.

Imediat după căderea comunismului, transformările democratice în plan politic, economic şi social care au avut loc în ţările din Europa Centrală şi de Est au creat premisele pentru aşezarea pe baze noi a relaţiilor acestor state cu Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora. Ca urmare, s-a conturat un nou concept privind apropierea şi integrarea treptată a ţărilor din această zonă geografică în structurile europene prin încheierea de acorduri de asociere, denumite şi Acorduri Europene, în scopul promovării activităţii economice, cooperării şi asistenţei în probleme de interes comun în domeniile economice, social, cultural, tehnico-ştiinţific, precum şi al extinderii comerţului reciproc, astfel încât într-un posibil viitor să se creeze premisele înfiinţării unei zone de comerţ liber pan-europene.

În acest sens, în anul 1990 România a stabilit relaţii diplomatice cu Comunitatea Economică Europeană, iar la 30 ianuarie 1991, Comisia Europeană a acordat României statutul de invitat special pe lângă CEE, prin acesta fiind inclusă în programul de asistenţă PHARE[244] creat iniţial pentru Polonia şi Ungaria.

Pornind de la voinţa României de a deveni, într-un viitor cât mai apropiat, membru cu drepturi depline al acestei Comunităţi, în luna decembrie 1991 au avut loc la Bucureşti discuţii exploratorii privind încheierea unui acord de asociere a României la Comunităţile

[244] PHARE (Poland Hungary Aid for Reconstruction of the Economy) a fost creat la începutul anului 1989 pentru Polonia şi Ungaria, primele două ţări din regiune care au renunţat la comunism şi economia centralizată. Scopul său era de a ajuta aceste două ţări în procesul de tranziţie de la regimul comunist la cel democratic.

Europene şi statele membre ale acestora. Negocierile propriu-zise s-au desfăşurat pe parcursul a şase runde (mai-noiembrie 1992)[245], fiind finalizate prin parafarea Acordului European, consemnând asocierea dintre România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, la 17 noiembrie 1992.

În urma acestor negocieri, la 1 februarie 1993, s-a semnat *Acordul European instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte.*[246] Cu aceeaşi ocazie a fost încheiat şi un Acord interimar privind asocierea României la CEE.[247]

Obiectivele Acordului European instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, erau următoarele:

- să asigure un cadru adecvat dialogului politic între părţi, care să permită dezvoltarea unor legături politice strânse;
- să promoveze dezvoltarea comerţului, precum şi relaţiile economice între părţi, sprijinind astfel dezvoltarea economică în România;
- să asigure baza pentru cooperarea economică, socială, financiară şi culturală;
- să sprijine România în eforturile sale de realizare a tranziţiei către o economie de piaţă şi de consolidare a democraţiei;
- să stabilească instituţii adecvate pentru a face asocierea efectivă;
- să asigure cadrul pentru integrarea treptată a României în Comunitate, scop în care România va acţiona pentru îndeplinirea condiţiilor necesare.

Asocierea a cuprins o perioadă de tranziţie cu o durată de 10 ani, în care România şi CE au stabilit o zonă de liber schimb bazată pe obligaţii reciproce şi echilibrate în concordanţă cu prevederile Acordului de Asociere şi în conformitate cu cele ale Acordului General pentru Tarife şi Comerţ (GATT - OMC).

Potrivit art. 70 din Acordul de Asociere, între problemele avute în vedere în armonizarea legislaţiei române cu cea din cadrul Comunităţii, un loc important l-a ocupat realizarea armonizării sistemului vamal al României cu cel comunitar. Cooperarea în domeniul vamal a cuprins, în special, următoarele:

- schimbul de informaţii;
- introducerea unui document administrativ unic şi a nomenclaturii combinate (declaraţia vamală în detaliu şi, respectiv, codificarea mărfurilor la nivel de opt cifre în tariful vamal);
- simplificarea controlului şi a formalităţilor legate de transportul de mărfuri;
- asistenţa reciprocă în domeniul vamal.

---

[245] În luna mai 1992, Consiliul de Miniştri al Comunităţilor Europene a aprobat mandatul comunitar privind negocierea asocierii României la Comunităţile Europene.

[246] Acordul european instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 1 februarie 1993, a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 357 din 31 decembrie 1994, pp. 2-189. România a ratificat acest acord prin Legea nr. 20/6 aprilie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73/12 aprilie 1993.

[247] Având în vedere procedura complexă de ratificare a Acordului European (procedură care cuprinde ratificarea acestui Acord de către Parlamentul României, Parlamentul European şi Parlamentele naţionale ale ţărilor membre ale C.E.) s-a negociat în paralel şi s-a semnat la aceeaşi dată Acordul Interimar privind comerţul şi aspectele legate de comerţul dintre România, pe de o parte, şi Comunitatea Economică Europeană şi Comunitatea Economică a Cărbunelui şi Oţelului, pe de altă parte, care a permis punerea anticipată în aplicare a prevederilor cu caracter comercial conţinute în Acordul European, începând cu 1 mai 1993. Acordul a fost ratificat de România prin Legea nr. 16/1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 66/30 martie 1993.

O perspectivă mai largă s-a deschis României odată cu intrarea în vigoare a Acordului european instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte (la 1 februarie 1995), ale cărui obiective au urmărit printre altele: să asigure un cadru adecvat pentru dialogul politic între părţi; să promoveze dezvoltarea comerţului, precum şi relaţiile economice armonioase între părţi, sprijinind astfel dezvoltarea economică a României.

Datorită reformei economice şi administrative lente, începerea negocierilor de aderare a fost amânată până la sfârşitul anilor `90. Totuşi, începând cu anul 1995, interesul autorităţilor de la Bucureşti pentru integrarea europeană a devenit din ce în ce mai vizibil, fapt ce reiese şi din adoptarea Hotărârii de Guvern nr.111 din 27 februarie 1995 privind constituirea şi funcţionarea Comisiei de elaborare a Strategiei naţionale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană[248], precum şi a Hotărârii de Guvern nr.140 din 9 martie 1995 prin care constituit Comitetul Interministerial pentru Integrare Europeană, aflat sub conducerea primului ministru.

Principalele atribuţii ale Comitetului Interministerial pentru Integrare Europeană au fost:

- elaborarea şi examinarea periodică a sintezelor privind stadiul aplicării prevederilor Acordului de asociere la Uniunea Europeană şi prezentarea de propuneri Guvernului în vederea respectării întocmai a obiectivelor acordului;
- examinarea, avizarea şi, după caz, supunerea spre aprobare Guvernului a propunerilor de îmbunătăţire a Strategiei naţionale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană, care se vor face pe parcurs;
- examinarea şi avizarea programelor sectoriale de integrare în vederea asigurării coerenţei acestora cu obiectivele Strategiei naţionale de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană;
- elaborarea, examinarea şi propunerea spre aprobare Guvernului a Programului naţional de armonizare a legislaţiei româneşti cu cea comunitară;
- formularea de propuneri privind orientările de bază cu privire la ansamblul acţiunilor vizând procesul de integrare europeană a României;
- elaborarea, examinarea şi avizarea poziţiei părţii române la sesiunile Consiliului şi Comitetului de Asociere.[249]

În acelaşi an a fost adoptată Strategia Naţională de Pregătire a Aderării României la Uniunea Europeană, ale cărei obiective erau următoarele:

- utilizarea cadrului oferit de Acordul European de asociere şi de sistemul de dialog structurat;
- dezvoltarea cooperării în domeniul justiţiei şi afacerilor interne;
- stabilirea structurilor operaţionale compatibile cu statele membre;
- pregătirea integrării în Piaţa Comună, ameliorarea avantajelor comerciale acordate României;
- dezvoltarea cooperării regionale şi subregionale.

Strategia vizează pregătirea integrării europene ca o rezultantă a integrării pe diverse domenii de activitate prin:

- politica industrială coerentă şi convergentă cu cea a Uniunii Europene;

---

[248] Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 42/6 martie 1995.

[249] Articolul 3 din HG nr. 140/9 martie 1995 privind constituirea şi funcţionarea Comitetului Interministerial pentru Integrare Europeană.

- promovarea cooperării industriale, culturale, financiare;
- racordarea sistemului național de cercetare științifică la exigențele societății informaționale;
- integrarea în piața energetică europeană și interconectarea sistemului energetic românesc cu rețelele transeuropene de energie;
- modernizarea și integrarea rețelelor românești de telecomunicații.

Strategia Națională de Pregătire a Aderării României la Uniunea Europeană a fost rezultatul activității unor grupe de lucru inter-instituții și inter-partide și a fost semnată la Snagov de reprezentanții tuturor partidelor politice parlamentare.

În aceste condiții, la 22 iunie 1995, România a prezentat cererea oficială de aderare la Uniunea Europeană, împreună cu Strategia Națională.

În aceeași lună, Consiliul European de la Cannes (Franța) a aprobat Cartea Albă privind pregătirea țărilor asociate din Europa Centrală și de Est pentru integrarea în Piața internă a Uniunii, dată publicității de Comisia Europeană în luna mai 1995. Concluziile președinției au ca anexă un program de îndeplinire a cerințelor piețe unice, program recomandat și statelor candidate.[250]

La sfârșitul anului 1995, Consiliul European de la Madrid a subliniat necesitatea adaptării structurilor administrative și juridice ale țărilor candidate, astfel încât să se creeze condițiile pentru integrarea armonioasă a acestor state și, în același timp, a semnalat că negocierile de aderare vor fi lansate la șase luni după Conferința Interguvernamentală din 1996[251].

Consiliul European de la Florența (iunie 1996) a adoptat un calendar detaliat pentru negocierile cu țările Europei Centrale și de Est. Luând act de concluziile Consiliului de la Madrid, a reiterat necesitatea ca opiniile și rapoartele Comisiei pentru fiecare țară candidată să fie puse la dispoziție la șase luni după încheierea Conferinței Interguvernamentale, astfel încât faza inițială a negocierilor cu țările Europei Centrale și de Est să poată coincide cu începerea negocierilor cu Cipru și Malta.[252]

O nouă strategie de pre-aderare, îmbunătățită, a fost adoptată de Consiliul European de la Dublin, în decembrie 1996. Aceasta se adresa tuturor țărilor candidate din Europa Centrală și de Est și valorifica atât instrumentele existente (Acordurile Europene, Cartea Albă asupra pieței interne, dialogul structurat și programul PHARE), cât și un nou instrument reprezentând piatra de temelie a strategiei – parteneriatele de aderare[253].

Consiliul European de la Amsterdam (iunie 1997) a marcat încheierea cu succes a Conferinței Interguvernamentale prin adoptarea Tratatului de la Amsterdam. Consiliul Afaceri Generale a fost însărcinat să analizeze în detaliu opiniile Comisiei cu privire la extindere și la gradul de pregătire a fiecărei țări candidate, opinii care urmau să fie finalizate în luna iulie 1997[254]. Pe baza acestei analize, Consiliul urma să prezinte un raport amănunțit Consiliului European de la Luxemburg, în decembrie, același an.

---

[250] Presidency Conclusions of Cannes European Council (26 and 27 June 1995) – http://europa.eu/european_council

[251] Presidency Conclusions of Madrid European Council (15 and 16 December 1995) – http://europa.eu/european_council

[252] Presidency Conclusions of Florence European Council (21 and 22 June 1996) – http://europa.eu/european_council

[253] Presidency Conclusions of Dublin European Council (13 and 14 December 1996) – http://europa.eu/european_council

[254] La 15 iulie 1997, Comisia Europeană a publicat Agenda 2000, un document structurat pe trei părți, care se referă la viitorul politicilor comunitare, provocările pe care le presupunea extinderea Uniunii, precum și

Consiliul European de la Luxemburg (decembrie 1997) a stabilit ca priorități pentru anii următori pregătirea țărilor candidate pentru aderarea la Uniune și, totodată, a Uniunii Europene pentru extindere. În acest sens, a fost aprobată analiza Comisiei încorporată în Agenda 2000 și s-a stabilit că îndeplinirea criteriului politic definit la Copenhaga este o condiție esențială pentru deschiderea negocierilor de aderare. Consiliul European a hotărât ca în prima etapă negocierile să înceapă cu Cehia, Estonia, Polonia, Slovenia, Ungaria și Cipru, urmând ca într-o a doua etapă să fie inițiate negocierile cu România, Slovacia, Letonia, Lituania și Bulgaria, dar numai dacă aceste țări înregistrau progrese suficiente în baza parteneriatelor de aderare. Pentru desfășurarea în bune condiții a negocierilor, Consiliul European a luat în considerare două direcții principale de acțiune, și anume: negocierile trebuiau să se deruleze plecând de la principiul conform căruia *acquis*-ul comunitar urma se aplice începând cu data aderării; elaborarea unei strategii consolidate de pre-aderare pentru a ajuta țările candidate să își alinieze legislația la *acquis*-ul comunitar în cel mai scurt timp posibil, preferabil înainte de aderare.

Totodată, Consiliul European de la Luxemburg din decembrie 1997 a decis că, începând cu finalul anului 1998, Comisia va prezenta rapoarte periodice Consiliului, însoțite de recomandările necesare pentru deschiderea conferințelor interguvernamentale bilaterale, trecând în revistă progresele înregistrate de fiecare țară aplicantă din Europa Centrală și de Est în vederea aderării, ținând cont de criteriile de aderare de la Copenhaga[255], în special măsura în care a fost adoptat acquis-ul Uniunii.[256]

Ca urmare a deschiderii în luna martie 1998 a negocierilor de aderare cu Cipru, Cehia, Estonia, Polonia, Slovenia și Ungaria, Consiliul European de la Cardiff (iunie 1998) a luat notă de finalizarea exercițiului de examinare analitică (*screening*) pentru șapte capitole ale *acquis*-ului comunitar. De asemenea, s-a trecut la examinarea analitică a *acquis*-ului pentru Bulgaria, Letonia, Lituania, România și Slovacia, Comisia confirmând că la sfârșitul anului 1998 va prezenta rapoartele de evaluare inițială a progresului făcut de fiecare țară candidată în îndeplinirea criteriilor de aderare. La solicitarea Consiliului European, rapoartele urmau să includă Cipru și Malta.

În elaborarea rapoartelor referitoare la țările candidate din Europa Centrală și de Est, Comisia și-a propus să analizeze dacă, în lumina criteriilor de la Copenhaga, reformele anunțate au fost transpuse în realitate. De asemenea, Comisia a analizat progresul făcut de fiecare țară candidată în ce privește implementarea *acquis*-ului și adaptarea structurilor administrative aferente.

---

perspectivele financiare ale Uniunii Europene pentru perioada 2000-2006. Documentul are atașate opiniile Comisiei, elaborate pe baza criteriilor de aderare de la Copenhaga, privind cererile de aderare formulate de Bulgaria, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Slovenia. Fiecare țară candidată a primit o „foaie de parcurs", pentru evidențierea progresului înregistrat în adoptarea *acquis*-ului comunitar. De asemenea, Agenda 2000 a stabilit un cadru financiar pentru sprijinirea procesului de pre-aderare din țările candidate – *"Agenda 2000: For a stronger and wider Union", COM(97) 2000* - http://europa.eu

[255] Criteriile pe care țările candidate trebuiau să le îndeplinească pentru a deveni membri ai Comunității a fost stabilite la Consiliul European de la Copenhaga (iunie 1993) și se refereau la: stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectul pentru minorități și protecția acestora (criteriul politic); existenta unei economii de piață funcționale, precum și capacitatea de a face față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniunea Europeană (criteriul economic); capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru al Uniunii, incluzând adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare (criteriul privind adoptarea acquis-ului comunitar).

[256] Presidency Conclusions of Luxembourg European Council (12 and 13 December 1997) – http://europa.eu/e uropean_council

Primul raport cu privire la progresele înregistrate de România în îndeplinirea criteriilor de aderare a fost publicat de către Comisia Europeană în luna noiembrie 1998.

În luna iunie 1999, România a înaintat Comisiei Europene primul Program Național de Aderare la Uniunea Europeană și, drept urmare, în cel de-al doilea raport publicat în luna octombrie 1999, Comisia a recomandat începerea negocierilor cu România, în anumite condiții (printre care îmbunătățirea situației copiilor instituționalizați și elaborarea unei strategii economice pe termen mediu). În acest context, Consiliul European de la Helsinki (10-11 decembrie 1999) a decis să deschidă negocierile de aderare cu România, Bulgaria, Lituania, Letonia, Slovacia și Malta. Negocierile efective pentru aderarea României la Uniunea Europeană au fost lansate oficial la 15 februarie 2000, la Bruxelles, în cadrul Conferinței Interguvernamentale pentru Aderare la Uniunea Europeană.

5.2. NEGOCIERILE DE ADERARE A ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ

5.2.1. Aspecte procedurale

La negocierile de aderare au participat Comisia Europeană (în calitate de reprezentant al statelor membre ale Uniunii) și reprezentanții României. În vederea bunei desfășurări a procesului de negociere, Guvernul României a luat măsurile administrative și legislative necesare pentru realizarea unei conduceri și coordonări corespunzătoare a procesului de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană. Astfel, a fost înființat Ministerul Integrării Europene, a fost constituită Delegația națională pentru negocierea aderării României la Uniunea Europeană și, totodată, au fost constituite așa numitele „delegații sectoriale", care erau formate din reprezentanți ai diferitelor ministere sau altor instituții cu atribuții în domeniu.

Ministerul Integrării Europene (MIE) a fost înființat prin HG nr. 14 din 4 ianuarie 2001[257] și a acoperit, prin structura sa, problemele legate de procesul pregătirii României pentru aderarea la Uniunea Europeană, asigurând coerența necesară pentru coordonarea acțiunilor de pregătire a aderării în toate domeniile, prin conlucrare cu toate ministerele și instituțiile implicate, precum și coordonarea activității în cadrul negocierilor pentru aderare. Ministerul Integrării Europene (MIE) a avut următoarele atribuții principale:

- coordonarea raporturilor ministerelor și altor organe de specialitate ale administrației publice centrale cu instituțiile Uniunii Europene și cu statele membre;
- urmărirea îndeplinirii obligațiilor ce decurgeau din Acordul European;
- conducerea și coordonarea activității Delegației naționale pentru negocierea aderării României la Uniunea Europeană;
- fundamentarea și coordonarea procesului de pregătire a aderării, prin elaborarea documentelor de programare strategică;

---

[257] Ministerul Integrării Europene (MIE) a fost înființat și a funcționat în temeiul HG nr. 14 din 4 ianuarie 2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Integrării Europene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16/10 ianuarie 2001. Ulterior, această hotărâre a fost modificată și completată de HG nr. 1075/25 octombrie 2001 (M.Of. nr. 701/2001), HG nr. 734/2003, HG nr.39/2004, HG nr. 402/2004 (M.Of. nr.267/2004), HG nr.243/2006 (M. Of. nr. 194/01.03.2006).

- avizarea, în mod obligatoriu, a proiectelor de acte normative care urmăreau armonizarea legislației naționale cu cea comunitară;

- coordonarea asistenței financiare nerambursabile și monitorizarea cadrului instituțional pentru asigurarea derulării programelor comunitare;

- asigurarea informării, sub forma unor publicații periodice, asupra evoluției procesului național și european de integrare și urmărirea promovării valorilor și a spiritului european în cadrul societății civile;

- promovarea, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, a strategiei de informare, comunicare și imagine în statele membre ale Uniunii Europene și în statele candidate la aderare privind evoluția procesului de pregătire a României pentru aderare.[258]

Delegația națională pentru negocierea aderării României la Uniunea Europeană a fost constituită în baza HG nr. 273/2001, sub conducerea Ministrului delegat, negociator-șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană. Șeful Delegației naționale a avut ca atribuții principale:

- emiterea metodologiilor de elaborare a documentelor de poziție și a dosarelor de fundamentare a acestora, cu caracter obligatoriu pentru toate instituțiile publice participante la procesul de negociere a aderării României la Uniunea Europeană;

- coordonarea elaborării documentelor de poziție, a dosarelor lor de fundamentare și a oricăror alte documente necesare în vederea desfășurării eficiente a procesului de negociere a aderării României la Uniunea Europeană (după avizarea documentelor de către conducătorii instituțiilor publice participante la elaborarea lor negociatorul-șef supunea aceste documente spre dezbatere și aprobare Guvernului României);

- conducerea procesului de negociere prin stabilirea calendarului activităților, a responsabilităților instituționale și a celorlalte elemente necesare pentru desfășurarea eficientă a acestui proces, precum și prin co-prezidarea reuniunilor periodice ale delegațiilor sectoriale;

- supunerea spre aprobare primului-ministru, pe baza propunerilor instituțiilor administrației publice centrale, componența delegațiilor participante la reuniunile de consultări tehnice și la rundele de negociere, precum și mandatele acestora;

- prezentarea unor rapoarte privind desfășurarea procesului de negociere către Guvernul României, primul-ministru, Consiliul și Comitetul interministerial pentru integrare europeană;

- coordonarea procesului de urmărire a îndeplinirii angajamentelor asumate de Romania in cursul procesului de negociere;

- coordonarea grupului interdepartamental permanent de negociatori, compus din reprezentanți ai Ministerului Integrării Europene, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Finanțelor Publice și ai Ministerului Justiției, în vederea asigurării continuității, coerenței și profesionalizării întregului proces de negociere cu Uniunea Europeană.[259]

Deschiderea negocierilor de aderare a fost precedată de reuniuni bilaterale de examinare analitică a *acquis*-ului comunitar (*screening*) în 31 domenii, care ulterior au

---

[258] Articolul 3 din HG nr. 1075/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Integrării Europene, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 701 din 5 noiembrie 2001.

[259] Articolul 4 din HG nr. 273/2001 privind coordonarea, pregătirea și organizarea negocierilor pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 120/9.03.2001.

constituit cadrul de negociere făcând obiectul așa-numitelor capitole de negociere[260]. Pornind de la concluziile reuniunilor bilaterale de examinare a stadiului preluării *acquis*-ului comunitar de către țările candidate, precum și a altor instrumente de monitorizare de care dispunea (tabele de monitorizare țară/capitol, raport de monitorizare și rapoarte de progres privind evoluțiile înregistrate de țările candidate în procesul aderării la Uniune), Comisia Europeană urma să formuleze o opinie cu privire la capitolele pentru care gradul de pregătire a țării candidate permitea începerea negocierilor. Pe baza acestei opinii, Consiliul Uniunii Europene adopta decizia cu privire la capitolele de negociere care erau deschise cu fiecare țară candidată în parte.

În vederea purtării negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană, autoritățile românești au trebuit să întocmească și să transmită Consiliului Uniunii Europene câte un document de poziție corespunzător fiecărui capitol de negociere.

Un document de poziție cuprindea următoarele părți:

I. Poziția generală a României, prezentată sintetic, privind acquis-ul comunitar din capitolul respectiv, adoptat până la 31 decembrie 1999. În această secțiune, după caz, se putea face și expunerea sintetică a derogărilor sau perioadelor de tranziție solicitate.

II. Poziția detaliată a României privind *acquis*-ul comunitar din domeniul respectiv, indicându-se distinct:

- echivalentul în legislația română a *acquis*-ului deja preluat, sau a dispozițiilor celor mai semnificative ale acestuia;
- calendarul și modalitățile de transpunere a *acquis*-ului care nu fuseseră încă preluate.

III. Prezentarea instituțiilor aparținând administrației publice centrale sau de alt tip, cerute de legislația comunitară pentru domeniul respectiv, și anume:

- instituții deja existente, caz în care trebuiau prezentate date statistice care să ateste eficiența funcționării acestora, precum și principalele masuri pentru sporirea eficienței lor;
- instituții care erau încă necesare, caz în care trebuiau prezentate calendarul și măsurile luate pentru crearea acestora.

IV. Explicarea perioadelor de tranziție sau derogărilor, în cazul în care existau asemenea solicitări.[261]

Prin documentele de poziție, România a prezentat stadiul atins în domeniul adoptării și punerii în practică a legislației europene, precum și calendarul continuării procesului de armonizare legislativă cu *acquis*-ul comunitar. Tot prin documentele de poziție, România a putut cere „perioade de tranziție" (amânarea pentru o perioadă limitată a aplicării unei

---

[260] Capitolele de negociere au fost următoarele: Capitol 1: Libera circulație a mărfurilor; Capitol 2: Libera circulație a persoanelor; Capitol 3: Libera circulație a serviciilor; Capitol 4: Libera circulație a capitalului; Capitol 5: Dreptul societăților comerciale; Capitol 6: Politica în domeniul concurenței; Capitol 7: Agricultura; Capitol 8: Pescuitul; Capitol 9: Politica în domeniul transporturilor; Capitol 10: Impozitare; Capitol 11: Uniunea Economică și Monetară; Capitol 12: Statistică; Capitol 13: Politici sociale; Capitol 14: Energie; Capitol 15: Politici industriale; Capitol 16: Întreprinderi mici și mijlocii; Capitol 17: Știință și cercetare; Capitol 18: Educație, formare profesională și tineret; Capitol 19: Telecomunicațiile și tehnologia informațiilor; Capitol 20: Cultură și politica în domeniul audiovizualului; Capitol 21: Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale; Capitol 22: Protecția mediului înconjurător; Capitol 23: Protecția consumatorilor și a sănătății; Capitol 24: Justiția și afacerile interne; Capitol 25: Uniunea vamală; Capitol 26: Relații externe; Capitol 27: Politica externă și de securitate comună; Capitol 28: Control financiar; Capitol 29: Prevederi financiare și bugetare; Capitol 30: Instituții; Capitol 31: Diverse.

[261] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 91-92.

anumite prevederi) sau „derogări" (nepunerea în practică a anumitor reglementări pe teritoriul României), pe care apoi le negocia cu Uniunea Europeană.

Documentelor de poziție ale României li s-a răspuns de către Uniunea Europeană prin poziții comune. In acest sens, Comisia Europeană a realizat „screening-ul" (evaluarea progreselor României în adoptarea *acquis*-ului) și a întocmit documentele de poziție comune după consultarea statelor membre, urmând apoi a fi adoptate de către Consiliul Uniunii Europene. Acesta putea decide închiderea provizorie a negocierilor pe capitolul respectiv sau, în cazul în care considera că este necesar, putea să solicite informații suplimentare sau clarificări din partea țărilor candidate.

După ce se ajungea la o poziție comună a Uniunii Europene și României, capitolul era considerat a fi închis provizoriu, aceasta reprezentând o confirmare a faptului că angajamentele făcute cu privire la armonizarea legislației în domeniu sunt considerate realizabile. Nici un capitol de negociere nu a fost considerat a fi definitiv închis până în momentul în care toate cele 31 de capitole au fost finalizate.

Procesul de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană s-a desfășurat în cadrul strategiei întărite de pre-aderare lansată de Agenda 2000, instrumentul pentru aplicarea acestei strategii în plan intern fiind Programul National de Aderare a României la Uniunea Europeana (PNAR)[262], program care a avut ca obiectiv general îndeplinirea criteriilor de aderare stabilite de Consiliul European de la Copenhaga, iar ca obiectiv intermediar îndeplinirea priorităților Parteneriatului pentru Aderare România – Uniunea Europeană[263].

5.2.2. Evoluția negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană

După cum deja am menționat, negocierile efective pentru aderarea României la Uniunea Europeană au fost lansate oficial la 15 februarie 2000, la Bruxelles, în cadrul Conferinței Interguvernamentale pentru Aderare la Uniunea Europeană.

În primul semestru al anului 2000, pe durata președinției portugheze a Consiliului Uniunii Europene, România a deschis și a închis provizoriu cinci capitole de negociere, și anume: Capitolul 16 - Întreprinderi mici și mijlocii; Capitolul 17 - Știință și cercetare; Capitolul 18 - Educație, formare profesională și tineret; Capitolul 26 - Relații externe; Capitolul 27 - Politica externă și de securitate comună (PESC).

În cadrul celei de a doua reuniuni a Conferinței de aderare la nivel ministerial, care a avut loc la 14 iunie 2000, România a arătat ca este pregătită să înceapă negocieri pentru încă opt capitole. În cursul președinției franceze, Consiliul Uniunii Europene decis, la propunerea Comisiei Europene, deschiderea doar a patru capitole de negociere cu România, după cum urmează: Capitolul 6 – Concurență; Capitolul 12 – Statistică;

---

[262] Programul National de Aderare a României la Uniunea Europeană conținea responsabilități clare, pe capitole de *acquis* comunitar și era actualizat anual. Începând cu anul 2003, acest program a fost înlocuit cu alte documente programatice interne ale României.

[263] Parteneriatul pentru Aderare este documentul convenit între Uniunea Europeană și fiecare țară candidată în parte, actualizat periodic, care conține prioritățile pe termen scurt pentru îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniune. Rolul său este de a orienta și sprijini eforturile țărilor candidate în perioada de pre-aderare, prioritățile pe care le cuprinde constituind liniile directoare ale programelor naționale de aderare la Uniunea Europeană. Implementarea Parteneriatului este monitorizată în cadrul Acordului european de asociere.

Capitolul 19 - Telecomunicații și tehnologia informației; și Capitolul 20 - Cultura și politica în domeniul audio-vizualului. Dintre aceste patru capitole, numai Capitolul 12 - Statistică a fost provizoriu închis, pentru celelalte trei capitole fiind solicitate informații suplimentare din partea autorităților române.

Astfel, la sfârșitul anului 2000, se reușise deschiderea a 9 capitole de negociere, dintre care au fost închise provizoriu 6 capitole de negociere.

Ca urmare a alegerilor desfășurate în anul 2000, noul guvern învestit în luna decembrie a urmărit accelerarea și intensificarea procesului de aderare, în acest scop adoptând măsurile administrative și legislative necesare pentru întărirea conducerii și coordonării procesului de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană. Noua strategie de negociere a aderării României la Uniunea Europeană s-a bazat, în mod special, pe abordarea globală a procesului de negocieri, accentul mutându-se de la capitolele așa zise „ușoare" pe capitolele cu impact economic și social. Astfel, pregătirile negocierilor au fost orientate către capitolele esențiale legate de cele patru libertăți fundamentale (libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor), capitole care nu fuseseră abordate deloc până la sfârșitul anului 2000. De asemenea, au fost abordate capitolele deosebit de dificile, precum Protecția mediului, Agricultura, Politici regionale, Control financiar și Prevederi financiar bugetare.

În anul 2001, ca efect al noii abordări strategice și instituționale, au fost elaborate și trimise oficial Uniunii Europene 31 documente de poziție (17 documente de poziție, 8 documente de poziție complementare, 4 documente de poziție revizuite și 2 documente referitoare la *acquis*-ul pe 2000). Pe durata președințiilor suedeze și belgiene ale Consiliului Uniunii Europene din anul 2001, au avut loc mai multe Conferințe Interguvernamentale de Aderare România – Uniunea Europeană, ocazii cu care au fost deschise negocierile pentru 8 noi capitole: Capitolul 4 - Libera circulație a capitalului; Capitolul 5 - Dreptul societăților comerciale; Capitolul 8 – Pescuitul; Capitolul 9 - Politica în domeniul transporturilor; Capitolul 10 – Impozitarea; Capitolul 13 - Politica regională și ocuparea forței de muncă; Capitolul 23 - Protecția consumatorului și a sănătății; Capitolul 25 - Uniunea Vamală). Dintre acestea, au fost închise provizoriu negocierile pentru 3 capitole (Capitolul 8 – Pescuitul; Capitolul 23 - Protecția consumatorului și a sănătății; Capitolul 5 - Dreptul societăților comerciale).

În urma eforturilor depuse, la sfârșitul anului 2001 se reușise deschiderea negocierilor pentru 17 capitole de negociere în total, dintre care 9 capitole au fost provizoriu închise.

Pentru anul 2002, principalul obiectiv al negocierilor de aderare a fost deschiderea tuturor capitolelor de negociere, închiderea provizorie a cât mai multor capitole de negociere pe baza progreselor înregistrate, precum și îndeplinirea angajamentelor asumate în negocieri. În timpul președinției spaniole și apoi a celei daneze, în anul 2002 Consiliul Uniunii Europene a aprobat deschiderea a încă 13 capitole de negociere, și anume: Capitolul 1 - Libera circulație a mărfurilor; Capitolul 2- Libera circulație a persoanelor; Capitolul 3 - Libera circulație a serviciilor; Capitolul 7 - Agricultura; Capitolul 11 - Uniunea economică și monetară; Capitolul 14 – Energia; Capitolul 15 - Politica Industrială; Capitolul 21 - Politica regională; Capitolul 22 - Protecția mediului; Capitolul 24 - Justiție și afaceri interne; Capitolul 28 - Control financiar; Capitolul 29 - Prevederi financiar bugetare; Capitolul 30 – Instituții. Ca urmare a progreselor înregistrate, în anul 2002 au fost închise provizoriu 7 capitole de negociere, după cum urmează: Capitolul 11 - Uniunea economică și monetară; Capitolul 13 - Politici sociale și

ocuparea forței de muncă; Capitolul 15 - Politica Industrială; Capitolul 19 - Telecomunicații și tehnologia informației; Capitolul 20 - Cultura și politica în domeniul Audiovizualului.

Începând cu anul 2003, procesul de armonizare legislativă a fost derulat pe baza Programului legislativ pentru susținerea procesului de aderare la Uniunea Europeană, care a constituit o parte componentă a Planului de măsuri prioritare pentru integrare europeană (noiembrie 2002 – decembrie 2003). Programul a urmărit, în mod esențial, îndeplinirea cerințelor exprimate de Comisia Europeană în Raportul de țară pe anul 2002[264].

Efortul legislativ de compatibilizare a legislației românești cu *acquis*-ul comunitar în anul 2003 a fost superior anilor precedenți și s-a înscris în aceeași tendință ascendentă evidentă începând cu anul 2001. Din punct de vedere statistic, numărul actelor normative interne cu relevanță comunitară s-a ridicat la peste 820, în timp ce actele normative care au preluat în mod direct norme ale Uniunii Europene s-au cifrat la peste 410. Progresele înregistrate în anul 2003 în direcția transpunerii legislației comunitare privesc îndeosebi următoarele domenii: criteriile politice și cele economice, libera circulație a mărfurilor, libera circulație a serviciilor, agricultura, politica socială și ocuparea forței de muncă, telecomunicații și tehnologia informației, protecția mediului, justiție și afaceri interne[265].

Drept urmare, în primul semestru al anului 2003, pe timpul președinției elene a Consiliului Uniunii Europene, au fost închise provizoriu: Capitolul 4 - Libera circulație a capitalului; Capitolul 1 - Libera circulație a mărfurilor; și Capitolul 10 - Impozitarea.

Odată cu preluarea președinției Consiliului de către Italia, la 1 iulie 2003, un obiectiv important pe agenda de lucru a fost schițarea unui itinerariu care să facă posibilă finalizarea negocierilor de aderare pentru Romania și Bulgaria în anul 2004. În acest scop, eforturile au fost concentrate pe închiderea capitolelor privind libera circulație a persoanelor și serviciilor și, pe cât posibil, înregistrarea unor progrese în capitolele privind agricultura, concurența, protecția mediului și dezvoltare regională. Având în vedere progresele înregistrate, în luna decembrie 2003 au fost închise provizoriu încă trei capitole: Capitolul 2 - Libera circulație a persoanelor; Capitolul 9 - Politica în domeniul transporturilor; și Capitolul 28 - Controlul financiar.

Anul 2004 a marcat progrese importante în procesul de armonizare a legislației românești cu legislația comunitară. În vederea asigurării unui proces legislativ fluid și eficient, care să permită respectarea termenelor de finalizare a măsurilor asumate în cadrul pregătirii României pentru aderare, Ministerul Integrării Europene[266], în urma consultării cu celelalte ministere și instituții cu responsabilități în domeniu, a elaborat Programele legislative prioritare (la nivel de lege) pentru integrarea în Uniunea Europeană, pe semestrele I și II ale anului 2004. Cele două programe au cuprins legile relevante atât pentru capitolele de negociere, cât și pentru criteriile politice și economice pe care a trebuit să le îndeplinească România. Adoptarea acestor legi a fost necesară pentru finalizarea negocierilor până la sfârșitul anului 2004.

România a finalizat negocierile de aderare prin închiderea ultimelor capitole de negociere în seara zilei de 8 decembrie 2004, la Bruxelles, cu ocazia Conferinței de aderare România-Uniunea Europeană.

---

[264] http://www.mie.ro/_documente/dialog_Ro_UE/Plan_masuri_2002_2003.htm

[265] http://www.mie.ro/_documente/arhiva_mie/ro/relatiile_ro_ue/armonizare_legislativa.htm

[266] În acest scop, organizarea și funcționarea Ministerului Integrării Europene au fost revizuite prin Hotărârea de Guvern nr. 402/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 267 din 26 martie 2004.

Calendarul de aderare a fost reconfirmat în cadrul Consiliului European de la Bruxelles din 16-17 decembrie 2004, prilej cu care șefii de stat sau de guvern din statele membre au considerat că România va fi capabilă să își asume obligațiile în calitate de stat membru al Uniunii Europene începând cu 1 ianuarie 2007. În același timp, Consiliul European a recomandat României să continue reformele și să implementeze angajamentele asumate în negocieri referitoare la *acquis*-ul comunitar, în special în ceea ce privește justiția și afacerile interne, politica în domeniul concurenței și politica în domeniul mediului.[267]

Drept urmare, procesul de armonizare a legislației românești cu reglementările comunitare a continuat și în anul 2005. La propunerea Ministerului Integrării Europene, Guvernul a adoptat Programele legislative prioritare (la nivel de lege) pentru integrarea în Uniunea Europeană, pe semestrele I și II ale anului 2005, care conțineau măsuri legislative și de implementare rezultate din angajamentele României în procesul de aderare[268].

Rezultatele negocierilor au fost încorporate într-un proiect de tratat de aderare, elaborat de Comisia Europeană în colaborare cu viitoarele state membre, România și Bulgaria. Acest document a fost supus spre avizare Parlamentului European, care a emis un aviz conform la 13 aprilie 2005. Având în vedere avizul Comisiei și al Parlamentului European, la 25 aprilie 2005, Consiliul Uniunii Europene a acceptat cererile de admitere depuse de România și Bulgaria și, totodată, a stabilit că condițiile de admitere și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, implicate de această admitere, urmează să facă obiectul unui acord între statele membre ale Uniunii și cele două state candidate[269].

Tratatul de aderare a României și a Bulgariei la Uniunea Europeană a fost semnat la 25 aprilie 2005, la Luxemburg, atât de către șefii de stat sau de guvern din statele membre ale Uniunii, cât și de reprezentanții României și a Bulgariei. Conform articolului 4 din Tratatul de aderare, acesta urma să fie ratificat de către statele semnatare în conformitate cu normele lor constituționale, instrumentele de ratificare urmând a fi depuse pe lângă guvernul Republicii Italiene cel târziu la 31 decembrie 2006. Tratatul de aderare era programat să intre în vigoare la 1 ianuarie 2007, cu condiția ca toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse înaintea acestei date[270].

5.3. TRATATUL DE ADERARE A ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ

5.3.1. Aspecte generale și clarificări

Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană este comun cu Tratatul de aderare a Bulgariei[271] și a fost elaborat pe baza acelorași principii și după aceeași metodă

---

[267] *Presidency Conclusions of the Brussels European Council (16/17 December 2004)* - http://www.consilium.europa.eu

[268] Trebuie subliniat faptul că toate proiectele de lege prevăzute în Programul legislativ prioritar au fost supuse Parlamentului spre dezbatere și adoptare în procedură de urgență, potrivit art. 76 al. (3) din Constituția României.

[269] Decizia Consiliului Uniunii Europene din 25 aprilie 2005 privind admiterea în Uniunea Europeană a Republicii Bulgaria și a României - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 21.6.2005, p. 9.

[270] Nota a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 21.6.2005, p. 10.

[271] Denumirea completă a documentului este: „Tratatul între Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica

de lucru utilizate la redactarea Tratatului de aderare a celor zece noi state care au aderat la 1 mai 2004.

Spre deosebire de acestea, în cazul României şi Bulgariei, prin Tratatul de aderare s-a prevăzut şi posibilitatea aderării la Tratatul de instituire a unei Constituţii pentru Europa, dacă acesta ar fi fost ratificat de către toate statele membre până la data aderării efective a României şi Bulgariei. În consecinţă, având în vedere faptul că Tratatul de aderare a României şi a Bulgariei trebuia să conţină şi adaptările necesare aduse Tratatului de instituire a unei Constituţii pentru Europa, s-au redactat în paralel un „Act de aderare" şi un „Protocol de aderare"[272].

Actul de aderare cuprinde modificările aduse prin aderarea României şi Bulgariei la Uniunea Europeană tratatelor institutive în vigoare la acel moment: Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), Tratatul de instituire a Comunităţii Europene (TCE) şi Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA).

Protocolul de aderare adaptează Tratatul de aderare pentru a face posibilă aderarea României şi Bulgariei la Tratatul de instituire a unei Constituţii pentru Europa.

Actul şi Protocolul au, în principiu, un conţinut identic, diferind doar trimiterile la textele din Tratatul de instituire a unei Constituţii pentru Europa, Tratatul instituind Comunitatea Europeană şi Tratatul privind Uniunea Europeană.

În Tratatul de aderare s-a prevăzut intrarea în vigoare alternativă a Actului şi a Protocolului, în funcţie de intrarea în vigoare a Tratatului de instituire a unei Constituţii pentru Europa. Astfel, în cazul în care Tratatul de instituire a unei Constituţii pentru Europa ar fi intrat în vigoare înaintea aderării României şi Bulgariei (1 ianuarie 2007), ar fi intrat direct în vigoare şi s-ar fi aplicat prevederile Protocolului de aderare.

Având în vedere însă că Tratatul de instituire a unei Constituţii pentru Europa nu a intrat în vigoare înainte de data aderării României şi Bulgariei la Uniunea Europeană, începând cu data de 1 ianuarie 2007 Protocolul de aderare a fost abrogat şi a intrat în vigoare Actul de aderare care a început să producă efecte juridice.

5.3.2. Structura şi conţinutul Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană

Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană cuprinde:

- Partea generală constituită din Tratatul propriu-zis, Actul de aderare / Protocolul de aderare;
- Anexele: măsurile convenite în cadrul negocierilor (măsuri permanente şi măsuri temporare); şi
- Declaraţiile.

Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Ţărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) şi Republica Bulgaria şi România privind aderarea Republicii Bulgaria şi a României la Uniunea Europeană". Tratatul a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L157 din 21.6.2005, pp. 11-28.

[272] Denumirile complete ale acestor documente sunt: „Act privind condiţiile de aderare a Republicii Bulgaria şi a României şi adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană" şi „Protocol privind condiţiile şi aranjamentele referitoare la admiterea Republicii Bulgaria şi a României în Uniunea Europeană".

o *Tratatul de Aderare*

Tratatul de aderare cuprinde șase articole în care se consacră aderarea României și a Bulgariei la Uniunea Europeană, precum și faptul că prin aderare cele două state devin parte la Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa, în condițiile reglementate prin Protocolul anexat la acest Tratat.[273] De asemenea, se precizează data la care Tratatul de aderare urma să intre în vigoare (data aderării), precum și faptul că acesta trebuie ratificat de părțile contractante conform procedurilor interne din fiecare stat membru, instrumentele de ratificare trebuind a fi depuse până la 31 decembrie 2006. Conform clauzei finale, dacă unul dintre cele două state nu depunea instrumentul de ratificare până la această dată, Tratatul urma să intre în vigoare pentru celălalt stat, Consiliul urmând să adopte ajustările necesare Protocolului de aderare sau, după caz, Actului de aderare[274].

o *Actul de Aderare / Protocolul de Aderare*

Actul de aderare și Protocolul de aderare au un conținut asemănător, după cum urmează:

1. Partea I: Principiile

Partea I a Actului/Protocolului de aderare conține definiții și prevederi privind caracterul obligatoriu pentru România și Bulgaria al tratatelor originare și al actelor adoptate de instituțiile comunitare și de Banca Centrală Europeană anterior aderării acestora la Uniunea Europeană.

Aplicarea dispozițiilor tratatelor institutive și ale actelor instituțiilor au fost supuse derogărilor convenite în cursul negocierilor de aderare cu fiecare stat candidat în parte. Astfel, este statuată obligația celor două noi state membre de a adera la convențiile și acordurile încheiate de Uniunea Europeană cu unele state terțe, convențiile încheiate între statele membre, precum și însușirea *acquis*-ului Schengen[275].

În măsura în care acordurile încheiate între Bulgaria, România sau amândouă aceste state, pe de o parte, și una sau mai multe țări terțe, pe de altă parte, nu erau compatibile cu obligațiile care decurgeau din Actul/Protocolul de aderare, cele două state aveau obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a elimina incompatibilitățile constatate, iar în cazul în care ar fi întâmpinat dificultăți în adaptarea unui acord încheiat cu una sau mai multe țări terțe înainte de aderare, trebuiau să se retragă din acordul respectiv, în conformitate cu clauzele acordului.

Potrivit Actului/Protocolului de aderare, Bulgaria și România urmau să participe la Uniunea economică și monetară de la data aderării în calitate de state membre care beneficiază de derogare în înțelesul articolului 122 din Tratatul CE, respectiv, după caz, articolului III-197 din Constituție.

2. Partea a II-a: Adaptări ale tratatelor / Adaptarea Constituției

Partea a II-a a Actului/Protocolului de aderare conține prevederile instituționale, respectiv alte adaptări.

În ceea ce privește participarea României în cadrul instituțiilor Uniunii Europene, Actul/Protocolul de aderare au stabilit că, pentru perioada 2007 – 2009, România avea

---

[273] Articolul 2 din Tratatul de aderare prevede intrarea în vigoare alternativă a Actului de aderare și a Protocolului de aderare în funcție de ratificarea și intrarea în vigoare a Tratatului de instituire a unei Constituții pentru Europa.

[274] *Acte privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană* – http://eur-lex.europa.eu

[275] Lista convențiilor încheiate între statele membre constituie Anexa 1 a Actului/Protocolului, iar lista dispozițiilor *acquis*-ului Schengen constituie Anexa 2.

dreptul la 35 de locuri în Parlamentul European, după această dată, numărul locurilor în Parlamentul European urmând a fi stabilit prin Decizie a Consiliului European. Totodată, România avea dreptul la 14 voturi în Consiliul Uniunii, un judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene și unul la Tribunalul de Primă Instanță, 15 membri în Comitetul Economic și Social European și 15 membri în Comitetul Regiunilor, precum și dreptul de a numi membri în Comitetul Director al Băncii Europene de Investiții și în Comitetul Științific și Tehnic prevăzut de Tratatul CEEA/EURATOM.

Printre alte adaptări, s-a stabilit că prevederile tratatului de aderare se aplică tuturor statelor membre și, totodată, versiunile tratatului de aderare în limbile bulgară, cehă, daneză, engleză, estonă, finlandeză, greacă, maghiară, irlandeză, letonă, lituaniană, malteză, polonă, portugheză, română, slovacă, slovenă, spaniolă și suedeză sunt, de asemenea, autentice. Astfel, limba română și limba bulgară au devenit limbi oficiale ale Uniunii.

3. Partea a III-a: Dispoziții Permanente

Partea a III-a a Actului/Protocolului de aderare stipulează acceptarea măsurilor permanente negociate (prevăzute în Anexele 3, 4 și 5), precum și referirea la mecanismul efectuării adaptărilor tehnice ale *acquis*-ului adoptat până la 1 octombrie 2004. Este vorba despre actele adoptate de instituțiile Uniunii Europene în diferite domenii care urmau a fi adaptate în vederea aplicării acestora la România și Bulgaria

4. Partea a IV-a: Dispoziții Temporare

Partea a IV-a a Actului/Protocolului de aderare se referă la măsurile tranzitorii convenite în cadrul negocierilor (Titlul I), prevederile instituționale (Titlul II) și prevederile financiare cu caracter temporar (Titlul III), precum și alte dispoziții (Titlul IV).

Potrivit prevederilor instituționale cu caracter temporar, România a deținut 35 locuri în Parlamentul European în perioada cuprinsă între data aderării efective la Uniune și data la care s-au desfășurat noi alegeri pentru Parlamentul European. În ipoteza în care Constituția Europeană ar fi intrat în vigoare în 2007, până în 2009 s-ar fi menținut sistemul de vot „Nisa", România având 14 voturi în cadrul Consiliului UE, precum și numărul de 15 locuri în Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor.

Conform prevederilor financiare cu caracter temporar, România a trebuit să contribuie la capitalul subscris Băncii Europene de Investiții cu 42,3 milioane Euro. Contribuția României la Fondul de Cercetare pentru Cărbune și Oțel a fost de 29,88 milioane Euro.

De asemenea, în perioada de tranziție, România a beneficiat de Facilitatea Schengen având ca scop finanțarea acțiunilor desfășurate la frontiera externă în vederea implementării *acquis*-ului Schengen, precum și de Facilitatea pentru fluxuri monetare (*Cash-flow Facility*), având ca scop îmbunătățirea acestora.

Totodată, Partea a IV-a conține și trei clauze generale de salvgardare:

a) *Clauza de salvgardare generală*, potrivit căreia în cazul în care până la împlinirea unui termen de cel mult trei ani de la aderare, ar fi apărut dificultăți grave și persistente într-un anumit sector economic sau care ar fi putut deteriora situația economică într-un anumit domeniu, România sau Bulgaria puteau solicita Comisiei autorizația de a lua măsuri de protecție pentru a ameliora situația creată și a ajusta respectivul sector economic al Pieței Interne. În aceleași circumstanțe, orice stat membru putea solicita autorizația de a lua măsuri protecționiste cu privire la unul sau ambele noi state membre;

b) *Clauza de salvgardare privind Piața Internă*, potrivit căreia dacă în primii trei ani de la aderare, România și Bulgaria nu își îndeplineau angajamentele asumate în cadrul negocierilor periclitând astfel funcționarea Pieței Interne, Comisia Europeană, din proprie

inițiativă sau la solicitarea unui stat membru, putea să ia măsurile necesare pentru remedierea acestei situații (această clauză putea fi invocată și înainte de data aderării celor două state);

c) *Clauza de salvgardare pe justiție și afaceri interne*, potrivit căreia dacă în România și Bulgaria existau întârzieri cu privire la transpunerea sau implementarea prevederilor comunitare referitoare la recunoașterea mutuală în domeniul civil și penal, Comisia, din proprie inițiativă sau la solicitarea unui stat membru, putea, până la sfârșitul a trei ani de la intrarea în vigoare a Tratatului, să ia măsurile necesare și să specifice condițiile de aplicare a acestora. Aceste măsuri trebuiau să fie justificate și menținute nu mai mult decât este strict necesar pentru remedierea situației.

Față de tratatele prin care au aderat în anul 2004 cele zece noi state, în cazul României și al Bulgariei se putea aplica o clauză de amânare a aderării. Consiliul, prin vot în unanimitate, la recomandarea Comisiei, putea lua decizia de a amâna data aderării cu un an, până la 1 ianuarie 2008, dacă în urma monitorizării Comisiei se constata că stadiul pregătirii și implementării *acquis*-ului de către cele două state demonstra pregătirea insuficientă a acestora pentru a deveni membre ale Uniunii. În plus, în ceea ce privește România, Consiliul putea decide, prin vot cu majoritate calificată, amânarea aderării cu un an, până la 1 ianuarie 2008, dacă se constata o pregătire insuficientă în domeniul justiției și afacerilor interne și în domeniul concurenței (în acest sens există 11 obligații menționate la Anexa IX, pct. 1 și 2).

5. Partea a V-a: Dispoziții privind punerea în aplicare a Actului / Protocolului de Aderare

Partea a V-a conține trei titluri, acestea având următorul conținut:

a) Titlul I - Compunerea Instituțiilor și Organismelor, conține dispoziții referitoare la necesitatea adaptării de către instituțiile comunitare (Consiliul, Comisia și Curtea de Justiție a Comunităților Europene) a regulilor de procedură prin prisma aderării noilor state. În temeiul acestor dispoziții, România și Bulgaria au numit câte un membru al Comisiei Europene, la data aderării, al cărui mandat a expirat o dată cu expirarea mandatelor celorlalți membri ai Comisiei. Comisarii român și bulgar au fost numiți de Consiliu, cu majoritate calificată, în acord cu Președintele Comisiei și cu avizul Parlamentului European. Astfel, spre deosebire de tratatele prin care au aderat cele zece state în anul 2004, în cazul numirii noilor comisari s-a cerut și avizul Parlamentului European, pentru a se asigura o mai mare transparență a deciziei. Totodată, România și Bulgaria au numit câte un judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene și la Tribunalul de primă instanță. De asemenea, România și Bulgaria au numit membri la Curtea Europeană de Conturi, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor.

b) Titlul II – Aplicabilitatea actelor Instituțiilor, prevede obligația României și Bulgariei de a adopta toate măsurile necesare pentru a se conforma, de la data aderării, directivelor și deciziilor adoptate de instituții și comunicate statelor membre. Aceste măsuri includeau și obligația de a opera modificările legislative interne necesare.

c) Titlul III – Dispoziții finale, prevede transmiterea către România și Bulgaria a unei copii certificate a unor instrumente juridice: Tratatul de instituire a Comunității Europene, Tratatul Uniunii Europene, precum și tratatele internaționale deținute în arhivele Secretariatului General al Consiliului.

Datorită conținutului asemănător, atât Actul de aderare, cât și Protocolul de aderare au atașate o serie de anexe identice, și anume:

- Anexa I - Lista convențiilor și protocoalelor la care Bulgaria și România devin părți la data aderării (menționată la articolul 3 alineatul (3) din Actul/ Protocolul de aderare);
- Anexa II - Lista dispozițiilor *acquis*-ului Schengen, astfel cum este integrat în cadrul Uniunii Europene, precum și actele adoptate în temeiul acestuia sau conexe acestuia, care urmează să devină obligatorii și aplicabile pe teritoriul noilor state membre de la data aderării (menționată la articolul 4 alineatul (1) din Actul/Protocolul de aderare);
- Anexa III - Lista menționată la articolul 19 din Actul/Protocolul de aderare (adaptări ale actelor adoptate de instituții);
- Anexa IV - Lista menționată la articolul 20 din Actul/Protocolul de aderare (adaptări suplimentare ale actelor adoptate de instituții);
- Anexa V - Lista menționată la articolul 21 din Actul/Protocolul de aderare (alte dispoziții permanente);
- Anexa VI - Lista menționată la articolul 23 din Actul/Protocolul de aderare (măsuri tranzitorii privind Bulgaria);
- Anexa VII - Lista menționată la articolul 23 din Actul/Protocolul de aderare (măsuri tranzitorii privind România);
- Anexa VIII - Dezvoltarea rurală (menționată la articolul 34 din Actul/Protocolul de aderare);
- Anexa IX - Angajamente speciale asumate și cerințe acceptate de către România la încheierea negocierilor de aderare la 14 decembrie 2004 (menționată la articolul 39 din Actul/Protocolul de aderare).

o *Declarațiile*

La Tratatul de aderare au fost anexate mai multe declarații cu caracter politic, după cum urmează:

a) Declarația comună a actualelor state membre, care cuprinde:
- Declarația comună privind libera circulație a lucrătorilor: Bulgaria;
- Declarația comună privind leguminoasele pentru boabe: Bulgaria;
- Declarația comună privind libera circulație a lucrătorilor: România;
- Declarația comună privind dezvoltarea rurală: Bulgaria și România;

b) Declarația comună a actualelor state membre și a Comisiei
- Declarația comună privind pregătirile Bulgariei și ale României pentru aderare

c) Declarația comună a diferitelor actuale state membre:
- Declarația comună a Republicii Federale Germania și a Republicii Austria privind libera circulație a lucrătorilor: Bulgaria și România;

d) Declarația Republicii Bulgaria
- Declarația Republicii Bulgaria privind utilizarea alfabetului chirilic în cadrul Uniunii Europene.[276]

276 Pentru detalii a se vedea *Documente privind aderarea Republicii Bulgariei și a României la Uniunea Europeană* - http://eur-lex.europa.eu, Portalul de acces la documentele Uniunii Europene.

5.4. EFECTELE SEMNĂRII TRATATULUI DE ADERARE A ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ

După semnarea Tratatului de aderare şi până la momentul aderării efective, România a devenit stat în curs de aderare şi a beneficiat de statutul de observator activ în cadrul instituţiilor europene implicate în procesul de luare a deciziilor la nivelul Uniunii Europene. Potrivit acestui statut, autorităţile române au avut posibilitatea de a prezenta poziţia României cu privire la toate problemele existente pe agenda de lucru.

Obiectivele României, în calitatea de observator activ, au fost: acomodarea cu procedurile de lucru comunitare (formale şi informale) şi cultura instituţională specifică instituţiilor comunitare, poziţionarea interesului naţional în contextul european, conştientizarea intereselor naţionale majore şi stabilirea de parteneriate strategice cu state având interese convergente.

Pentru realizarea acestor obiective, autorităţile de la Bucureşti şi-au canalizat eforturile pe trei direcţii importante: Asigurarea continuării pregătirii interne care să permită aderarea efectivă la 1 ianuarie 2007; Asigurarea ratificării Tratatului de Aderare până la sfârşitul anului 2006, astfel încât aderarea să fie posibilă la 1 ianuarie 2007; Asumarea statutului de observator la activitatea instituţiilor europene.

o *Asigurarea pregătirii interne care să permită aderarea efectivă la 1 ianuarie 2007*

Finalizarea negocierilor a marcat intrarea într-o etapă de monitorizare extrem de exigentă din partea Comisiei Europene, care a evaluat îndeplinirea pe fond a angajamentelor asumate de România în procesul de negociere, în raport cu cerinţele funcţionării ca stat membru. Instrumentul central de monitorizare a fost Raportul comprehensiv de monitorizare.

Primul Raport de monitorizare a fost publicat la 25 octombrie 2005, împreună cu Documentul comun de Strategie (*Composite Paper*) pentru România şi Bulgaria, care cuprinde o evaluare sintetică a progreselor celor două ţări şi detalierea paşilor ce urmau a fi făcuţi de Comisie pentru perioada următoare. Acest raport a arătat că România era deja într-un stadiu avansat în pregătirea pentru aderare, dar a identificat o serie de domenii în care erau necesare eforturi suplimentare, printre care: continuarea reformei în domeniul administraţiei publice; reforma sistemului judiciar; lupta împotriva corupţiei.[277]

Anul 2006 a fot crucial pentru aderarea României la Uniunea Europeană, întrucât Comisia Europeană a monitorizat atent îndeplinirea angajamentelor asumate în procesul de negociere şi în cel de pregătire pentru aderare, un aspect esenţial fiind reprezentat de continuarea armonizării legislaţiei româneşti cu cea comunitară şi adoptarea unor legi pe deplin compatibile cu *acquis*-ul comunitar.

Drept urmare, autorităţile de la Bucureşti au luat măsuri pentru asigurarea unui proces legislativ fluid şi eficient, care să permită respectarea termenelor de finalizare a măsurilor asumate în cadrul pregătirii României pentru aderare şi evitarea înregistrării unor restanţe. În acest sens, au fost definitivate Programele legislative prioritare (la nivelul de lege) pentru integrarea în Uniunea Europeană, pe semestrele I şi II ale anului 2006. Ambele Programe legislative prioritare au fost realizate pe următoarea structură:

---

[277] Communication from the Commission, Comprehensive monitoring report on the state of preparedness for EU membership of Bulgaria and Romania, COM (2005) 534, Brussels, 25 October 2005.

- pentru măsurile aflate deja în procedură parlamentară s-au avut în vedere: măsura legislativă, instituția responsabilă, termenul de finalizare a procedurii parlamentare, observații;

- pentru proiectele de legi prioritare care trebuiau aprobate de către Guvern și transmise spre dezbatere și adoptare Parlamentului s-au avut în vedere: măsura legislativă, instituția responsabilă, termenul pentru prezentarea în ședința de Guvern, termenul de finalizare a procedurii parlamentare, observații.[278]

Raportul de monitorizare privind situația pregătirii Bulgariei și a României pentru aderarea la UE, prezentat la 16 mai 2006, la Bruxelles, examina pregătirile României pentru aderare, concentrându-se asupra domeniilor în care erau necesare mai multe progrese conform celor trei criterii de aderare de la Copenhaga. Raportul identifica progresul înregistrat începând cu luna octombrie 2005 și deficiențele din domeniul politicilor, al legislației și al punerii în aplicare care mai trebuiau rezolvate. Pe baza acestor elemente, Comisia a examinat, într-o Comunicare prezentată o dată cu acest raport, dacă era necesar sau nu să recomande amânarea datei de aderare, în acest sens arătând că „Bulgaria și România ar trebui să fie pregătite pentru aderare la 1 ianuarie 2007, cu condiția să rezolve un anumit număr de probleme restante".[279]

Comisia a luat în calcul posibilitatea amânării datei de aderare raportându-se la articolul 39 din Actul/Protocolul de aderare, conform căruia în cazul în care, în temeiul urmăririi continue de către Comisie a îndeplinirii angajamentelor asumate de România în contextul negocierilor de aderare, și în special în temeiul rapoartelor Comisiei în această privință, ar fi existat dovezi clare că stadiul pregătirii pentru adoptarea și aplicarea acquis-ului în România era de asemenea natură încât să existe un risc semnificativ ca, într-un număr important de domenii, oricare dintre aceste state să fie în mod evident nepregătit să îndeplinească obligațiile care decurg din calitatea de membru la data aderării, 1 ianuarie 2007, Consiliul putea să hotărască în unanimitate, la recomandarea Comisiei, ca data aderării României să fie amânată cu un an, până la 1 ianuarie 2008 .

Într-un nou Raport, prezentat la 26 septembrie 2006, Comisia Europeană a arătat că România a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește criteriile politice, în lupta împotriva corupției la nivel înalt, precum și în reforma în domeniul justiției. Din punct de vedere al criteriilor economice, se arăta că România continua să aibă o economie de piață funcțională (deși politica fiscală ar fi trebuit întărită pentru a crește rata de colectare a taxelor) și era pe drumul cel bun în îndeplinirea criteriului referitor la capacitatea de a face față presiunilor pieței din cadrul Uniunii. Cu toate acestea, se arăta că mai rămâneau un număr limitat de domenii în care Comisia dorea să vadă progrese în lunile dinaintea și după momentul aderării. În comunicarea prezentată odată cu acest raport, Comisia considera că Bulgaria și România au făcut eforturi considerabile pentru adaptarea propriei legislații și administrații la legislație și regulile Uniunii Europene, iar în ceea ce privea numărul limitat de rămâneri în urmă, s-a considerat că problemele restante vor fi surmontate cu sprijinul susținut al Uniunii Europene, existând suficiente garanții în *acquis* și în Tratatul de Aderare pentru a asigura funcționarea adecvată a politicilor și instituțiilor Uniunii. Drept urmare, ca rezultat al progreselor obținute, Comisia a arătat că

[278] http://www.mie.ro/_documente/arhiva_mie/ro/relatiile_ro_ue/armonizare_legislativa.htm

[279] Communication from the Commission, Monitoring report on the state of preparedness for EU membership of Bulgaria and Romania, COM/2006/0214 final, Brussels, 16 May 2006.

Bulgaria și România vor fi în situația de a-și asuma drepturile și obligațiile de state membre cu drepturi depline ale Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007.[280]

o *Asigurarea ratificării Tratatului de Aderare până la sfârșitul anului 2006, astfel încât aderarea să fie posibilă la 1 ianuarie 2007*

Ratificarea Tratatului de Aderare de către statele membre ale Uniunii Europene a reprezentat un obiectiv prioritar pentru România, motiv pentru care acest proces a fost urmărit cu mare atenție și, totodată, susținut de acțiuni concertate de lobby extern în vederea sprijinirii ratificării Tratatului de aderare prin informarea statelor membre ale Uniunii Europene asupra progreselor făcute de România în perspectiva aderării la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007.

Cronologia ratificării Tratatului de Aderare este următoarea: Slovacia (21 iunie 2005), Ungaria (26 septembrie 2005), Slovenia (29 septembrie 2005), Republica Cipru (27 octombrie 2005), Republica Elenă (2 noiembrie 2005), Estonia (16 noiembrie 2005), Republica Cehă (6 decembrie 2005), Spania (14 decembrie 2005), Italia (22 decembrie 2005), Malta (24 ianuarie 2006), Letonia (26 ianuarie 2006), Marea Britanie (16 februarie 2006), Portugalia (8 martie 2006), Lituania (30 martie 2006), Polonia (30 martie 2006), Suedia (9 mai 2006), Austria (11 mai 2006), Olanda (13 iunie 2006), Finlanda (19 iunie 2006), Irlanda (21 iunie 2006), Luxemburg (29 iunie 2006), Franța (3 octombrie 2006), Belgia (13 octombrie 2006), Danemarca (21 noiembrie 2006) și Germania (24 noiembrie 2006)[281].

Camerele reunite ale Parlamentului României au ratificat Tratatul de aderare la 17 mai 2005 prin Legea nr. 157/2005[282], iar la 27 mai 2005, România a depus instrumentul de ratificare a Tratatului de aderare la Uniunea Europeană, concomitent cu Bulgaria. Ceremonia depunerii instrumentelor de ratificare a avut loc la Roma, la Ministerul Afacerilor Externe al Italiei, stat care a îndeplinit funcția de depozitar al Tratatului.

Depunerea instrumentului de ratificare a reprezentat ultima etapă procedurală în exprimarea consimțământului României pentru aderarea la Uniunea Europeană. Totodată, organizarea unei ceremonii simultane pentru depunerea de către România și Bulgaria, în același timp a instrumentelor de ratificare, a prezentat semnificația simbolică a parcursului comun al celor două state pe drumul integrării europene.

o *Asumarea statutului de observator la activitatea instituțiilor europene*

Conform procedurii puse în practică și cu cele zece state care au aderat la Uniunea Europeană în luna mai 2004, România a beneficiat de statutul de observator din momentul semnării Tratatului de Aderare. România a avut astfel proprii reprezentanți la activitatea instituțiilor Uniunii și, în această calitate, a luat parte la elaborarea legislației comunitare.

---

[280] Communication from the Commission, Monitoring report on the state of preparedness for EU membership of Bulgaria and Romania, COM/2006/549/final, Brussels, 26 September 2006.

[281] http://ue.mae.ro

[282] Legea pentru ratificarea Tratatului dintre Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană, semnat de România la Luxemburg la 25 aprilie 2005 - publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 465 din 1 iunie 2005

După semnarea Tratatului de Aderare, România a fost asociată pe fond la toate activitățile Uniunii Europene, în toate domeniile. România și-a asumat *de facto* aceleași responsabilități cu cele care reveneau celorlalte state membre ale Uniunii, fiind implicată în procesul de elaborare a legislației comunitare, fără însă să aibă drept de vot.

În aceste condiții, România a luat parte la toate reuniunile Consiliului European, a avut proprii reprezentanți în toate comitetele și grupurile de lucru ale Consiliului, a participat la activitățile grupurilor gestionate de Comisia Europeană și a asigurat o prezență la nivelul Comitetului Regiunilor și al Comitetului Economic și Social European.

În urma propunerii făcută la 9 iunie 2005 de Conferința Președinților din Parlamentul European prin care România și Bulgaria erau invitate să își trimită observatorii începând cu 26 septembrie, atunci când urma să înceapă a doua sesiune plenară a Parlamentului European, atât România, cât și Bulgaria au trimis parlamentari naționali, în calitate de observatori în Parlamentul European. Reprezentanții celor două țări (35 români și 18 bulgari) au avut dreptul să asiste la lucrările Parlamentului European, dar nu au avut drept de vot, nu au putut pronunța discursuri și nu au avut posibilitatea de a fi aleși în funcții interne. În schimb, ei au avut dreptul la cuvânt în comisiile parlamentare și au putut participa la lucrările grupurilor politice.

De asemenea, o provocare complementară pentru România a fost reprezentată de asocierea la politicile generale majore ale Uniunii: Programul Haga, Strategia Lisabona.

5.5. MĂSURILE TRANZITORII APLICABILE ROMÂNIEI CONVENITE ÎN CADRUL NEGOCIERILOR DE ADERARE

Începând cu data aderării, România a avut obligația de a aplica în întregime *acquis*-ul comunitar, cu excepția actelor legislative la care au fost obținute perioade de tranziție în cadrul negocierilor de aderare. Astfel, perioadele de tranziție și derogările obținute de România sunt conținute în Anexa VII la Actul de aderare, iar angajamente specifice asumate și cerințele acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare constituie Anexa IX la Actul de aderare.

5.5.1. Perioade de tranziție și derogări obținute de România în cadrul negocierilor de aderare

Perioadele de tranziție și derogările obținute de România sunt conținute în Anexa VII la Actul de aderare, lista acestor măsuri tranzitorii fiind menționată la articolul 23 din Actul de aderare. Măsurile tranzitorii prevăzute pentru România au fost repartizate pe structura capitolelor de negociere, după cum urmează:

- *Capitolul 2 – Libera circulație a persoanelor*

Prin derogare de la articolele 1 - 6 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68[283] și până la sfârșitul unei perioade de doi ani după data aderării, state membre au putut aplica măsuri de drept intern, sau măsuri rezultate din acorduri bilaterale, care reglementau accesul

[283] Regulamentul (CEE) al Consiliului nr. 1612/68 din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, 19.10.1968, p. 2), modificat prin Directiva 2004/38/CE (JO L 158, 30.4.2004, p. 77) și Directiva 2004/38/CE (JO L 158, 30.4.2004, p. 77).

resortisanților români pe piața forței de muncă din fiecare din aceste state. Totodată, a fost prevăzută posibilitatea statelor membre de a pot continua să aplice aceste măsuri până la expirarea unei perioade de cinci ani după data aderării. Chiar și la sfârșitul acestei perioade de cinci ani, un stat membru putea continua să mențină măsuri de drept intern sau măsuri care rezultă din acorduri bilaterale, dar numai în cazul în care pe piața forței de muncă din respectivul stat membru se produceau sau exista riscul să se producă perturbări grave, precum și după ce notifica Comisia că dorește să aplice aceste măsuri până la sfârșitul unei perioade de șapte ani de la data aderării. În lipsa unei astfel de notificări, se aplicau dispozițiile articolelor 1 - 6 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68.

Astfel, perioada tranzitorie de 7 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană, de-a lungul căreia vechile state membre aveau dreptul să impună cetățenilor români restricții privind accesul pe piețele naționale ale muncii, s-a încheiat la data de 31 decembrie 2013.

- *Capitolul 3 – Libera circulație a serviciilor*

România a obținut o perioadă de tranziție de cinci ani pentru transpunerea Directivei nr. 97/9/CE, privind schemele de compensare a investitorilor[284]. Astfel, prin derogare de la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 97/9/CE, cuantumul minim de 20.000 EURO al compensării nu s-a aplicat în România până la data de 31 decembrie 2011.

Pe parcursul acestei perioade de tranziție, România și-a asumat angajamentul ca sistemul său de compensare pentru investitori să prevadă o despăgubire în valoare de minim 4.500 EURO de la 1 ianuarie 2007 și până la 31 decembrie 2007, de minim 7 000 EURO de la 1 ianuarie 2008 și până la 31 decembrie 2008, de minim 9 000 EURO de la 1 ianuarie 2009 și până la 31 decembrie 2009, de minim 11 000 EURO de la 1 ianuarie 2010 și până la 31 decembrie 2010 și de minim 15 000 EURO de la 1 ianuarie 2011 și până la 31 decembrie 2011.

Totodată, în cursul acestei perioade de tranziție, celelalte state membre și-au menținut dreptul de a nu permite funcționarea unei sucursale a unei societăți românești de investiții, stabilită pe teritoriul acestora, în cazul în care și atât timp cât respectiva sucursală nu era înscrisă într-unul din sistemele de compensare pentru investitori recunoscute oficial pe teritoriul statului membru în cauză, în vederea acoperirii diferenței dintre cuantumul românesc al compensației și cuantumul minim prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 97/9/CE.

- *Capitolul 4 – Libera circulație a capitalurilor*

Fără a aduce atingere obligațiilor prevăzute de tratatele pe care se întemeiază Uniunea Europeană, România a putut menține în vigoare, timp de cinci ani de la data aderării, restricțiile stabilite de legislația sa, existente la momentul semnării tratatului de aderare, cu privire la dobândirea proprietății asupra terenurilor pentru reședințe secundare de către resortisanții statelor membre sau ai statelor parte la Acordul privind Spațiul Economic European (ASEE), nerezidenți în România, precum și de către societățile constituite în conformitate cu legislația altui stat membru sau a unui stat membru al ASEE și care nu erau stabilite, și nici nu aveau o sucursală sau reprezentanță pe teritoriul României.

De asemenea, România a putut menține în vigoare, timp de șapte ani de la data aderării, restricțiile stabilite de legislația sa, existente la momentul semnării tratatului de aderare, privind dobândirea proprietății asupra terenurilor agricole, pădurilor și terenurilor

[284] Directiva 97/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 martie 1997 privind sistemele de compensare pentru investitori (JO L 84, 26.3.1997, p. 22).

forestiere de către resortisanții statelor membre sau ai statelor parte la Acordul privind Spațiul Economic European, precum și de către societăți constituite în conformitate cu legislația altui stat membru sau a unui stat parte a ASEE și care nu erau nici stabilite, nici înregistrate în România. În nici un caz, un cetățean al unui stat membru nu putea fi tratat mai puțin favorabil în ceea ce privește dobândirea de teren agricol, păduri sau teren forestier decât la data semnării Tratatului de aderare sau nu putea fi tratat în mod mai restrictiv decât un resortisant al unei țări terțe.

Drept urmare, după expirarea perioadei de tranziție, începând cu 1 ianuarie 2014 a fost liberalizată piața funciară din România, terenurile putând fi tranzacționate fără restricții.

o *Capitolul 6 –Politica în domeniul concurenței*

În domeniul concurenței au fost stabilite unele măsuri tranzitorii cu privire la ajutorul fiscal și restructurarea sectorului siderurgic.

În ceea ce privește ajutorul fiscal, fără a aduce atingere dispozițiilor articolelor 87 și 88 din Tratatul CE pentru întreprinderile cărora li s-a dat certificatul de investitor permanent într-o zonă defavorizată înainte de 1 iulie 2003, România a putut continua să acorde scutiri de la impozitul pe profit în baza Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 24/1998 privind regimul zonelor defavorizate, după cum urmează:

- pentru 3 zone defavorizate (Brad, Valea Jiului, Bălan) până la data de 31 decembrie 2008 inclusiv;
- pentru 22 de zone defavorizate (Comănești, Bucovina, Altân Tepe, Filipești, Ceptura, Albeni, Schela, Motru, Rovinari, Rusca Montană, Bocșa, Moldova Nouă-Anina, Baraolt, Apuseni, Ștei-Nucet, Borod Șuncuiuș-Dobrești-Vadu Crișului, Popești-Derna-Aleșd, Ip, Hida-Surduc- Jibou-Bălan, Șărmășag-Chiejd-Bobota, Baia Mare, Borșa Vișeu, Rodna) până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv;
- pentru 3 zone defavorizate (Cugir, Zimnicea, Copșa Mică) până la data de 31 decembrie 2010 inclusiv.

Pe durata acestei perioade de tranziție România a avut obligația de a transmite Comisiei informații și rapoarte semestriale privind monitorizarea ajutorului acordat.

În ceea ce privește restructurarea sectorului siderurgic, România a obținut o perioadă de tranziție până la 31 decembrie 2008, cu condiția ca punerea în aplicare a restructurării să aibă loc în deplină transparență și pe baza principiilor sănătoase ale economiei de piață. Comisia și Consiliul au monitorizat îndeaproape punerea în aplicare a programului de restructurare și a planurilor individuale de afaceri, precum și îndeplinirea condițiilor stabilite înainte și după aderare până în anul 2009.

România a cooperat pe deplin cu toate sistemele de monitorizare, respectându-și obligația de a transmite Comisiei rapoarte semestriale, primul raport fiind transmis la 15 martie 2005 și ultimul la 15 martie 2009.

o *Capitolul 7 – Agricultura*

În cadrul acestui capitol de negociere au fost adoptate unele măsuri tranzitorii cu privire la legislația în domeniul agriculturii, precum și cea din domeniul veterinar și fitosanitar.

În ceea ce privește legislația în domeniul agriculturii, prin derogare de la dispozițiile articolului 19 alineatele (1)-(3) din Regulamentul (CE) nr. 1493/1999[285], România a obținut

[285] Regulamentul (CE) nr. 1493/1999 al Consiliului din 17 mai 1999 privind organizarea comună a pieței vitivinicole (JO L 179, 14.7.1999, p. 1), modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1795/2003 al Comisiei din 13.10.2003 (JO L 262, 14.10.2003, p. 13).

o perioadă de tranziție de 8 ani, până la 31 decembrie 2014, pentru defrișarea suprafețelor de 30.000 ha ocupate cu varietăți hibride de viță de vie și replantarea acestora cu soiuri din specia Vitis vinifera, cu recunoașterea dreptului de replantare.

Cu privire la legislația veterinară, România a obținut o perioadă de tranziție până la 31 decembrie 2009 pentru aplicarea cerințelor structurale prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 852/2004[286] anexa II capitolul II (Cerințe sanitare pentru încăperile în care se prepară, se tratează sau se prelucrează produse alimentare) și de Regulamentul (CE) nr. 853/2004[287] anexa III secțiunea I (Carne de ungulate[288] domestice) capitolele II și III, secțiunea II capitolele II și III (Cerințe care se aplică abatoarelor și secțiilor de tranșare) și secțiunea V capitolul I, după cum urmează:

- modernizarea și retehnologizarea unităților de tăiere și alinierea la cerințele europene a unităților de procesare a cărnii (26 unități);
- modernizarea și retehnologizarea unităților de procesare a cărnii de pasăre (2 unități);
- modernizarea și retehnologizarea unităților de procesare a laptelui (28 unități), precum și pentru organizarea centrelor de colectare și a celor de standardizare lapte.

În ceea ce privește legislația fitosanitară, România a obținut o perioadă de tranziție până la 31 decembrie 2009 pentru aplicarea Directivei 91/414/CEE[289]. Astfel, în perioada amintită România a putut amâna termenele de furnizare a informațiilor prevăzute în Directiva 91/414/CEE privind produsele de uz fitosanitar autorizate în România și comercializate exclusiv pe teritoriul românesc care cuprind compuși ai cuprului (sulfat, oxiclorura sau hidroxid), sulf, clorură de acetil, dimetoat.

o *Capitolul 9 – Politica în domeniul transporturilor*

Prin derogare de la articolul 1 din Regulamentul (CEE) nr. 3118/93[290] și până la sfârșitul celui de-al treilea an de la data aderării, transportatorii stabiliți în România au fost excluși de la prestarea serviciilor de transport rutier național de marfă în celelalte state membre, iar transportatorii stabiliți în celelalte state membre au fost excluși de la prestarea serviciilor de transport rutier național de marfă în România.

România a obținut o perioadă de tranziție de 7 ani, până la 31 decembrie 2013, pentru aplicarea integrală a prevederilor referitoare la greutățile maxime ale Directivei 96/53/CE[291], care stabilește dimensiunile maxime admise în traficul național și internațional și greutățile maxime admise în traficul internațional. Perioada de tranziție a

---

[286] Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind igiena alimentelor (JO L 139, 30.4.2004, p. 1).

[287] Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 de stabilire a normelor speciale de igienă a alimentelor de origine animală (JO L 139, 30.4.2004, p. 55).

[288] UNGULATE s. f. pl. supraordin de mamifere erbivore sau omnivore care au ultima falangă acoperită de o unghie protectoare; copitate.

[289] Directiva 91/414/CEE a Consiliului din 15 iulie 1991 privind introducerea pe piață a produselor de uz fitosanitar (JO L 230, 19.8.1991, p. 1), modificată ultima dată prin Directiva 2004/99/CE a Comisiei din 1.10.2004 (JO L 309, 6.10.2004, p. 6).

[290] Regulamentul (CEE) nr. 3118/93 al Consiliului din 25 octombrie 1993 privind stabilirea condițiilor în care transportatorii nerezidenți pot presta servicii de transport rutier național de marfă în interiorul unui stat membru (JO L 279, 12.11.1993, p. 1), modificat ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 484/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 1.3.2002 (JO L 76, 19.3.2002, p. 1).

[291] Directiva 96/53/CE a Consiliului din 25 iulie 1996 privind stabilirea, pentru anumite autovehicule care circulă în interiorul Comunității, a dimensiunilor maxime autorizate în traficul național și internațional și a maselor maxime autorizate în traficul internațional (JO L 235, 17.9.1996, p. 59), modificată ultima dată prin Directiva 2002/7/CE al Parlamentului European și a Consiliului din 18.2.2002 (JO L 67, 9.3.2002, p. 47).

fost acordată pentru depășirea greutății maxime pe axa motoare (nu și pentru depășirea greutății totale) și s-a aplicat pentru rețeaua de drumuri secundare nereabilitată.

Totodată, a fost stabilit un calendar în vederea reabilitării rețelei de drumuri secundare din România, urmând ca, pe parcursul realizării reabilitării, să aibă loc o deschidere treptată a rețelei românești de drumuri secundare pentru vehiculele aflate în trafic internațional care respectau valorile-limită ale Directivei 96/53/CE. Conform calendarului stabilit, reabilitarea rețelei de drumuri secundare trebuia să se desfășoare pe o perioadă de 7 ani, lucrările cumulate urmând a însuma 8 260 km până la sfârșitul anului 2013.

o *Capitolul 10 – Impozitarea*

În vederea aplicării articolului 28 alineatul (3) litera (b) din Directiva 77/388/CEE[292], România a putut menține scutirea de taxa pe valoarea adăugată a transportului internațional de călători, prevăzută la punctul (17) din anexa F la directivă, până la data la care condițiile stabilite la articolul 28 alineatul (4) din directivă au fost îndeplinite sau atât timp cât aceeași scutire era aplicată de oricare dintre actualele state membre, reținându-se prima dintre aceste date în ordine cronologică.

De asemenea, prin derogare de la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 92/79/CEE[293], România a putut amâna până la 31 decembrie 2009 aplicarea accizei minime totale aplicate la prețul de vânzare cu amănuntul (care includea toate taxele) al țigaretelor din categoria de preț cea mai vândută, cu condiția ca în această perioadă România să-și ajusteze treptat cotele accizelor la acciza minimă totală prevăzută de directivă.

România a fost autorizată să nu aplice dispozițiile articolului 1 din Directiva 2003/49/CE[294] până la 31 decembrie 2010. Pe durata acestei perioade de tranziție, cota impozitului pe plățile de dobândă sau redevențe efectuate către o societate asociată din alt stat membru sau către un sediu permanent situat în alt stat membru al unei societăți asociate dintr-un stat membru nu a trebuit să depășească 10 %.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 7 din Directiva 2003/96/CE[295], România a obținut următoarele perioade de tranziție:

- până la 1 ianuarie 2011, să alinieze nivelul național de impozitare a benzinei fără plumb utilizată drept carburant la nivelul minim de 359 EURO pentru 1 000 l;

- până la 1 ianuarie 2013, să alinieze nivelul național de impozitare a motorinei utilizată drept carburant la nivelul minim de 330 EURO pentru 1 000 l. Cota efectivă de impozitare aplicată motorinei utilizată drept carburant nu poate fi mai mică de 274 EURO

---

[292] Directiva Consiliului 77/388/CE din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitul pe cifra de afaceri - sistemul comun privind taxa pe valoarea adăugată: baza unitară de stabilire (JO L 145, 13.6.1977, p. 1), modificată prin Directiva 2004/66/CE a Consiliului din 26.4.2004 (JO L 168, 1.5.2004, p. 35).

[293] Directiva 92/79/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind apropierea taxelor pentru țigarete (JO L 316, 31.10.1992, p. 8), modificată prin Directiva 2003/117/CE a Consiliului din 5.12.2003 (JO L 333, 20.12.2003, p. 49).

[294] Directiva 2003/49/CE a Consiliului din 3 iunie 2003 privind sistemul comun de impozitare aplicabil plăților de dobânzi și redevențe efectuate între societăți asociate din diferite state membre (JO L 157, 26.6.2003, p. 49), modificată ultima dată prin Directiva 2004/76/CE a Consiliului din 29.4.2004 (JO L 157, 30.4.2004, p. 106).

[295] Directiva 2003/96/CE a Consiliului din 27 octombrie 2003 privind restructurarea cadrului comunitar pentru impozitarea produselor energetice și a energiei electrice (JO L 283, 31.10.2003, p. 51), modificată prin Directiva 2004/75/EC a Consiliului din 29.4.2004 (JO L 157, 30.4.2004, p. 100).

pentru 1 000 l începând de la 1 ianuarie 2008 și de 302 EURO pentru 1 000 l începând de la 1 ianuarie 2011.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 9 din Directiva 2003/96/CE, România a obținut următoarele perioade de tranziție:

- până la 1 ianuarie 2010, să alinieze nivelul național de impozitare a gazului natural utilizat pentru încălzire în scopuri necomerciale la nivelul minim de impozitare stabilit;
- până la 1 ianuarie 2010, să alinieze nivelul național de impozitare a păcurei grele utilizate în termoficare la nivelul minim de impozitare stabilit;
- până la 1 ianuarie 2009, să adapteze nivelul național de impozitare a păcurei grele utilizată în alt scop decât în termoficare, la nivelul minim de impozitare stabilit.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 10 din Directiva 2003/96/CE, România a putut aplica o perioadă de tranziție până la 1 ianuarie 2010 pentru alinierea nivelului național de impozitare a energiei electrice la nivelele minime de impozitare stabilite.

o *Capitolul 14 – Energia*

Prin derogare de la dispozițiile articolului 1 alineatul (1) din Directiva 68/414/CEE[296], nivelul minim al stocurilor de produse petroliere nu s-a aplică în România până la 31 decembrie 2011. Astfel, România a obținut o derogare și o perioadă de tranziție referitoare la obligația menținerii unor stocuri minime de țiței și produse petroliere, dar a trebuit să garanteze că nivelul minim al stocurilor de produse petroliere corespundea pentru cel puțin următorul număr de zile de consum mediu intern zilnic definit la articolul 1 alineatul (1):

- 68,75 zile până la 1 ianuarie 2007;
- 73 zile până la 31 decembrie 2007;
- 77,25 zile până la 31 decembrie 2008;
- 81,5 zile până la 31 decembrie 2009;
- 85,45 zile până la 31 decembrie 2010;
- 90 zile până la 31 decembrie 2011.

o *Capitolul 22 – Protecția mediului înconjurător*

În domeniul protecției mediului înconjurător, România a obținut perioade de tranziție în ceea ce privește calitatea aerului, managementul deșeurilor, calitatea apei, precum și poluarea industrială și managementul riscului.

Referitor la calitatea aerului, prin derogare de la dispozițiile articolului 3 și ale anexei I la Directiva 94/63/CE[297], cerințele privind instalațiile de depozitare existente în cadrul terminalelor nu s-au aplicat pe teritoriul României:

- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 115 instalații de depozitare din cadrul a 12 terminale și până la 31 decembrie 2008 unui număr de 4 instalații de depozitare din cadrul unui singur terminal, care tranzitează o cantitate situată între 25 000 și 50 000 tone/an;

---

[296] Directiva 68/414/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1968 privind obligația statelor membre ale CEE de a menține stocuri minime de țiței și/sau produse petroliere (JO L 308, 23.12.1968, p. 14), modificată prin Directiva 98/93/CE a Consiliului din 14.12.1998 (JO L 358, 31.12.1998, p. 100).

[297] Directiva 94/63/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind controlul emisiilor de compuși organici volatili (COV) rezultați din depozitarea carburanților și din distribuția acestora de la terminale la stațiile de distribuție a carburanților (JO L 365, 31.12.1994, p. 24), modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29.9.2003 (JO L 284, 31.10.2003, p. 1).

- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 138 instalații de depozitare din cadrul a 13 terminale, până la 31 decembrie 2008 unui număr de 57 instalații de depozitare din cadrul a 10 terminale, și până la 31 decembrie 2009 unui număr de 526 instalații de depozitare din cadrul a 63 de terminale, care tranzitează o cantitate de cel mult 25 000 tone/an.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 4 și ale anexei II la Directiva 94/63/CE, cerințele privind încărcarea și descărcarea cisternelor existente în cadrul terminalelor nu s-au aplicat pe teritoriul României:

- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 36 de instalații de încărcare-descărcare din cadrul a 12 terminale, care tranzitează o cantitate situată între 25 000 și 150 000 tone/an;
- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 82 de instalații de încărcare-descărcare din cadrul a 18 terminale, până la 31 decembrie 2008 unui număr de 14 instalații de încărcare-descărcare din cadrul a 11 terminale și până la 31 decembrie 2009 unui număr de 114 instalații de încărcare-descărcare din cadrul a 58 de terminale, care tranzitează o cantitate de cel mult 25 000 tone/an.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 5 din Directiva 94/63/CE, cerințele privind cisternele existente în cadrul terminalelor nu s-au aplicat pe teritoriul României:

- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 31 de autocisterne;
- până la 31 decembrie 2008 unui număr suplimentar de 101 de autocisterne;
- până la 31 decembrie 2009 unui număr suplimentar de 432 de autocisterne.

Prin derogare de la dispozițiile articolului 6 și ale anexei III la Directiva 94/63/CE, cerințele privind încărcarea rezervoarelor existente în cadrul stațiilor de distribuție a carburanților nu s-au aplicat pe teritoriul României:

- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 116 de stații de distribuție a carburanților, până la 31 decembrie 2008 unui număr suplimentar de 19 stații și până la 31 decembrie 2009 unui număr suplimentar de 106 stații, care tranzitează o cantitate mai mare de 1 000 m3/an;
- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 49 de stații de distribuție a carburanților, până la 31 decembrie 2008 unui număr suplimentar de 11 stații și până la 31 decembrie 2009 unui număr suplimentar de 85 de stații, care tranzitează o cantitate situată între 500 și 1 000 m3/an;
- până la 31 decembrie 2007 unui număr de 23 de stații de distribuție a carburanților, până la 31 decembrie 2008 unui număr suplimentar de 14 stații și până la 31 decembrie 2009 unui număr suplimentar de 188 de stații, care tranzitează o cantitate de cel mult 500 m3/an.

În ceea ce privește managementul deșeurilor, prin derogare de la Regulamentul (CEE) nr. 259/93[298], până la 31 decembrie 2011 autoritățile române competente au putut formula obiecții cu privire la transporturile către România cuprinzând o serie deșeuri destinate recuperării. Acest termen ar fi putut să fie prelungit până la 31 decembrie 2015 cel târziu, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 18 al Directivei

[298] Regulamentul (CEE) nr. 259/93 al Consiliului din 1 februarie 1993 privind supravegherea și controlul transporturilor de deșeuri în interiorul, înspre și dinspre Comunitatea Europeană (JO L 30, 6.2.1993, p. 1), modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2557/2001 al Comisiei din 28.12.2001 (JO L 349, 31.12.2001, p.1).

75/442/CEE a Consiliului din 15 iulie 1975 privind deşeurile, modificată prin Directiva 91/156/CEE a Consiliului[299].

Prin derogare de la dispoziţiile Directivei 94/62/CE[300] privind ambalajele şi deşeurile de ambalaje, România a avut următoarele obligaţii:

- să atingă obiectivul global de recuperare sau incinerare în instalaţiile de incinerare a deşeurilor cu recuperare de energie la 31 decembrie 2011 în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 32 % din masă la 31 decembrie 2006, 34 % în anul 2007, 40 % în anul 2008, 45 % în anul 2009 şi 48 % în anul 2010;
- să atingă obiectivul global de recuperare sau incinerare în instalaţiile de incinerare a deşeurilor cu recuperare de energie la 31 decembrie 2013 în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 53 % din masă în anul 2011 şi 57 % în anul 2012;
- să atingă obiectivul de reciclare a plasticului la 31 decembrie 2011 în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 8 % din masă la 31 decembrie 2006, 10 % în anul 2007, 11 % în anul 2008, 12 % în anul 2009 şi 14 % în anul 2010;
- să atingă obiectivul global de reciclare la 31 decembrie 2013 în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 26 % din masă la 31 decembrie 2006, 28 % în anul 2007, 33 % în anul 2008, 38 % în anul 2009, 42 % în anul 2010, 46 % în anul 2011 şi 50 % în anul 2012;
- să atingă obiectivul de reciclare a sticlei la 31 decembrie 2013, în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 21 % din masă la 31 decembrie 2006, 22 % în anul 2007, 32 % în anul 2008, 38 % în anul 2009, 44 % în anul 2010, 48 % în anul 2011 şi 54 % în anul 2012;
- să atingă obiectivul de reciclare a plasticului, luând în considerare exclusiv materialul reciclat sub formă de plastic, la 31 decembrie 2013, în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 16 % din masă în anul 2011 şi 18 % în anul 2012;
- să atingă obiectivul de reciclare a lemnului la 31 decembrie 2011, în conformitate cu următoarele obiective intermediare: 4 % din masă la 31 decembrie 2006, 5 % în anul 2007, 7 % în anul 2008, 9 % în anul 2009 şi 12 % în anul 2010.

În ceea ce priveşte calitatea apei, prin derogare de la dispoziţiile Directivei 83/513/CEE[301], valorile limită pentru evacuările de cadmiu şi mercur în apele prevăzute la articolul 1 din Directiva 76/464/CEE a Consiliului din 4 mai 1976 privind poluarea cauzată de anumite substanţe periculoase evacuate în mediul acvatic al Comunităţii nu s-au aplicat pe teritoriul României până la 31 decembrie 2009 la 27 instalaţii industriale.

Prin derogare de la dispoziţiile Directivei 91/271/CEE[302], cerinţele privind sistemele de colectare şi tratare a apelor urbane reziduale nu se aplică în întregime pe teritoriul

---

[299] JO L 78, 26.3.1991, p. 32

[300] Directiva 94/62/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind ambalajele şi deşeurile de ambalaje (JO L 365, 31.12.1994, p. 10), modificată prin Directiva 2004/12/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 11.2.2004 (JO L 47, 18.2.2004, p. 26).

[301] Directiva 83/513/CEE a Consiliului din 26 septembrie 1983 privind valorile limită şi obiectivele de calitate pentru evacuările de cadmiu (JO L 291, 24.10.1983, p. 1), modificată prin Directiva 91/692/CEE a Consiliului din 23.12.1991 (JO L 377, 31.12.1991, p. 48); Directiva 84/156/CEE a Consiliului din 8 martie 1984 privind valorile limită şi obiectivele de calitate pentru evacuările de mercur din alte sectoare decât cel al electrolizei cloralcanilor (JO L 74, 17.3.1984, p. 49); Directiva 91/692/CEE a Consiliului din 23.12.1991 (JO L 377, 31.12.1991, p. 48).

[302] Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale (JO L 135, 30.5.1991, p. 40), modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European şi al Consiliului din 29.9.2003 (JO L 284, 31.10.2003, p. 1).

României până la 31 decembrie 2018, în conformitate cu următoarele obiective intermediare:

- la 31 decembrie 2013, conformarea cu dispozițiile articolului 3 din Directivă trebuie realizată în aglomerările urbane cu un echivalent-locuitor mai mare de 10 000;
- la 31 decembrie 2015, conformarea cu dispozițiile articolului 5 alineatul (2) din Directivă trebuie realizată în aglomerările urbane cu un echivalent-locuitor mai mare de 10 000.

Totodată, România și-a asumat obligația de a asigura extinderea treptată a sistemelor de colectare în conformitate cu următoarele niveluri minime generale de echivalent locuitori:

- 61 %, la 31 decembrie 2010;
- 69 %, la 31 decembrie 2013;
- 80 %, la 31 decembrie 2015.

De asemenea, să asigure extinderea treptată a tratării apelor reziduale în conformitate cu următoarele niveluri minime generale de echivalent-locuitor:

- 51 %, la 31 decembrie 2010;
- 61 %, la 31 decembrie 2013;
- 77 %, la 31 decembrie 2015.

Prin derogare de la dispozițiile Directivei 98/83/CE[303], valorile stabilite pentru următorii parametri nu se aplică în întregime pe teritoriul României în condițiile stabilite mai jos:

- până la 31 decembrie 2010, pentru oxidabilitate în aglomerările urbane cu mai puțin de 10 000 de locuitori;
- până la 31 decembrie 2010, pentru oxidabilitate și turbiditate în aglomerările urbane cuprinzând între 10 000 și 100 000 de locuitori;
- până la 31 decembrie 2010, pentru oxidabilitate, amoniu, aluminiu, pesticide, fier și mangan în aglomerările urbane cu peste 100 000 de locuitori;
- până la 31 decembrie 2015, pentru amoniu, nitrați, turbiditate, aluminiu, fier, plumb, cadmiu și pesticide în aglomerările urbane cu mai puțin de 10 000 de locuitori;
- până la 31 decembrie 2015, pentru amoniu, nitrați, aluminiu, fier, plumb, cadmiu, pesticide și mangan în aglomerările urbane cuprinzând între 10 000 și 100 000 de locuitori.

În ceea ce privește poluarea industrială și managementul riscului, prin derogare de la dispozițiile articolului 5 alineatul (1) din Directiva 96/61/CE[304], condițiile de autorizare a instalațiilor existente nu s-au aplicat pe teritoriul României unui număr de 195 de instalații până la data indicată pentru fiecare instalație în parte, cu condiția respectării obligației de a opera aceste instalații în conformitate cu valorile limită de emisii, parametrii echivalenți sau măsurile tehnice disponibile.

De asemenea, prin derogare de la dispozițiile articolelor 6, 7 alineatul (1) și 11 din Directiva 2000/76/CE[305], valorile limită ale emisiilor și cerințele de măsurare nu s-au

---

[303] Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman (JO L 330, 5.12.1998, p. 32), modificată prin Regulamentul (CE) al Parlamentului European și al Consiliului nr. 1882/2003 din 29.9.2003 (JO L 284, 31.10.2003, p. 1).

[304] Directiva 96/61/CE a Consiliului din 24 septembrie 1996 privind prevenirea și controlul integrat al poluării (JO L 257, 10.10.1996, p. 26), modificată prin Regulamentul (CE) al Parlamentului European și al Consiliului nr. 1882/2003 din 29.9.2003 (JO L 284, 31.10.2003, p. 1).

[305] Directiva 2000/76/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 decembrie 2000 privind incinerarea deșeurilor (JO L 332, 28.12.2000, p. 91).

aplicat pe teritoriul României până la 31 decembrie 2007 unui număr de 52 de incineratoare pentru deşeuri medicale şi până la 31 decembrie 2008 unui număr de 58 de incineratoare pentru deşeuri medicale.

Începând cu 30 martie 2007, România a fost obligată să raporteze Comisiei, până la încheierea primului trimestru al fiecărui an calendaristic, cu privire la situaţia închiderii instalaţiilor neconforme pentru tratarea termică a deşeurilor periculoase şi a cantităţilor de deşeuri medicale tratate în cursul anului anterior.[306]

5.5.2. Angajamente specifice asumate şi cerinţe acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare

Conform articolului 39 alineatul (1) din Actul de aderare, în cazul în care, în temeiul urmăririi continue de către Comisie a îndeplinirii angajamentelor asumate de România în contextul negocierilor de aderare, şi în special în temeiul rapoartelor Comisiei în această privinţă, existau dovezi clare că stadiul pregătirii pentru adoptarea şi aplicarea *acquis*-ului era de asemenea natură încât exista un risc semnificativ ca, într-un număr important de domenii, România să fie în mod evident nepregătită să îndeplinească la data aderării, 1 ianuarie 2007, obligaţiile de stat membru, Consiliul putea să hotărască, la recomandarea Comisiei, ca data aderării să fie amânată cu un an, până la 1 ianuarie 2008.

Angajamente specifice asumate şi cerinţele acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare se referă la Capitolul 24 - Justiţie şi Afaceri Interne şi Capitolul 6 - Politica în domeniul concurenţei.

o *Capitolul 24 - Justiţie şi Afaceri Interne*

Conform articolului 39 alineatul (2) din Actul de aderare, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, la recomandarea Comisiei, putea să ia o decizie cu privire la amânarea aderării României la Uniunea Europeană în cazul în care erau constatate deficienţe semnificative în îndeplinirea de către România a unuia sau a mai multora dintre angajamentele şi cerinţele acceptate la încheierea negocierilor de aderare, care sunt enumerate în Anexa IX punctul I la Actul de aderare, după cum urmează:

- Punerea în aplicare fără întârziere Planului de acţiune Schengen, astfel cum a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 129 bis/10.02.2005, modificat în conformitate cu *acquis*-ul şi cu respectarea termenelor convenite;

- Accelerarea în mod considerabil a eforturilor în ceea ce priveşte modernizarea echipamentului şi infrastructurii la frontiera verde, albastră şi în punctele de trecere a frontierei, precum şi continuarea întăririi capacităţii de analiză a riscului, pentru a asigura un înalt nivel al controlului şi supravegherii viitoarelor frontiere externe ale Uniunii Europene. Aceasta trebuia să fie reflectată într-un singur plan multi-anual de investiţii, realizat până în martie 2005 şi care să permită Comisiei să evalueze anual progresele până la data aderării României la spaţiul Schengen. De asemenea, România trebuia să accelereze considerabil punerea în aplicare a planurilor de recrutare a 4 438 agenţi şi ofiţeri ai poliţiei de frontieră şi, în special, să asigure un nivel de acoperire cu personal, până la aderare, pe cât posibil până la nivelul de 100 %, de-a lungul frontierei cu Ucraina,

[306] Pentru detalii privind perioadele de tranziţie şi derogările obţinute de România la încheierea negocierilor de aderare (lista menţionată la articolul 23 din Actul de aderare) a se vedea Anexa VII la Actul de aderare, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 21.6.2005, pp. 311-361.

Moldova și coasta Mării Negre. În plus, România trebuia să pună în aplicare toate măsurile necesare pentru a combate efectiv imigrația ilegală, inclusiv întărirea cooperării cu țările terțe;

- Dezvoltarea și punerea în aplicare a unui plan de acțiune și a unei strategii de reformă a sistemului judiciar actualizate și integrate, inclusiv principalele măsuri pentru punere în aplicare a Legii de organizare a sistemului judiciar, a Legii privind statutul magistraților și a Legii privind Consiliul Superior al Magistraturii, care au intrat în vigoare la 30 septembrie 2004. Ambele documente actualizate trebuiau să fie prezentate Uniunii Europene până în martie 2005 cel târziu; trebuiau asigurate resursele financiare și umane adecvate pentru punerea în aplicare a planului de acțiune, iar acesta trebuia pus în aplicare fără întârziere și în conformitate cu calendarul stabilit. România trebuia, de asemenea, să demonstreze până la sfârșitul lunii martie 2005 funcționarea deplină a noului sistem de distribuire aleatorie a cazurilor;

- Accelerarea considerabilă a luptei împotriva corupției și, în special, împotriva corupției la nivel înalt, prin asigurarea unei aplicări riguroase a legislației anticorupție și a independenței efective a Parchetului National Anticorupție (PNA), precum și prin prezentarea anuală, începând cu noiembrie 2005, a unui raport convingător al activității PNA în lupta împotriva corupției la nivel înalt. Se impunea ca Parchetului National Anticorupție să i se asigure personal, resurse financiare și de formare, precum și echipamentul necesar pentru îndeplinirea funcției sale vitale;

- Realizarea unei auditări independente privind rezultatele și impactul generat de Strategia națională anticorupție; reflectarea concluziilor și a recomandărilor acestui audit în noua strategie anticorupție multianuală, care se dorea a fi un document cuprinzător, redactat până în luna martie 2005 cel târziu, însoțit de un plan de acțiune care să cuprindă repere și rezultate bine definite, precum și dispozițiile bugetare adecvate;

- Asigurarea, până la sfârșitul lunii martie 2005, a unui cadru legislativ clar cu privire la sarcinile jandarmeriei și poliției, precum și la cooperarea dintre acestea, inclusiv în ce privește punerea în aplicare a legislației, dezvoltarea și punerea în aplicare, pentru ambele instituții, a unui plan clar de recrutare de personal până la mijlocul anului 2005, în vederea înregistrării unui progres considerabil pentru ocuparea celor 7 000 de posturi din poliției și a celor 18 000 de posturi din jandarmerie până la data aderării;

- Dezvoltarea și implementarea unei strategii multi-anuale coerente împotriva criminalității, care să includă acțiuni concrete pentru a reduce statutul României de țară de origine, tranzit și destinație a victimelor traficului de persoane și să prezinte anual, începând cu martie 2005, statistici credibile privind modul în care acest fenomen infracțional este controlat.

o *Capitolul 6 – Politica în domeniul concurenței*

Conform articolului 39 alineatul (3) din Actul de aderare, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, la recomandarea Comisiei și după o evaluare amănunțită efectuată în toamna anului 2005 a progreselor realizate de România în domeniul politicii de concurență, putea să adopte o decizie cu privire la amânarea aderării României la Uniunea Europeană în cazul în care erau constatate deficiențe semnificative în îndeplinirea de către România a obligațiilor asumate în temeiul Acordului european de asociere[307] sau a

[307] Acordul european de instituire a asocierii între Comunitățile Economice Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și România, pe de altă parte (JO L 357, 31.12.1994, p. 2). Acord astfel cum a fost

unuia ori mai multora dintre angajamentele şi cerinţele enumerate în Anexa IX punctul II la Actul de aderare, şi anume:

- Asigurarea unui control efectiv, prin intermediul Consiliului Concurenţei, al oricărui ajutor de stat potenţial, inclusiv în ceea ce priveşte ajutorul de stat sub forma reeşalonării plăţilor obligaţiilor din domeniul fiscal sau social către bugetul de stat ori a reeşalonării plaţilor privind furnizarea de energie;

- Consolidarea fără întârziere a mecanismelor de monitorizare a ajutorului de stat şi asigurarea un nivel satisfăcător al monitorizării atât în domeniul politicii antimonopol, cât şi în domeniul ajutorului de stat;

- Adoptarea, până la mijlocul lunii decembrie 2004, a variantei revizuite a Strategiei de restructurare a industriei siderurgice şi a Planurilor individuale de viabilitate în conformitate cu obligaţiile prevăzute în Protocolul 2 al Acordului European. În acest context, România şi-a asumat următoarele angajamente: să respecte integral angajamentul de a nu acorda sau plăti, începând cu 1 ianuarie 2005 până la 31 decembrie 2008, nici un ajutor de stat către combinatele siderurgice incluse în Strategia naţională de restructurare precum şi să respecte integral volumul ajutoarelor de stat şi condiţiile privind reducerea capacităţilor de producţie stabilite în conformitate cu Protocolul 2, privind produsele CECO, din Acordul european instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte;

- Continuarea dezvoltării capacităţii administrative a Consiliului Concurenţei prin alocarea de resurse financiare adecvate şi suficiente, precum şi prin calificarea corespunzătoare a personalului.[308]

5.6. MONITORIZAREA ROMÂNIEI ÎN VEDEREA ÎNDEPLINIRII ANGAJAMENTELOR ASUMATE PRIN TRATATUL DE ADERARE

Conform Tratatului de aderare, România a avut obligaţia de a notifica Comisia Europeană cu privire la măsurile luate pentru transpunerea *acquis*-ul comunitar, respectiv să înainteze oficial Comisiei legislaţia naţională relevantă şi tabelele de concordanţă aferente.

Temeiul juridic al notificării se află Actul de aderare, conform căruia România avea obligaţia să pună în aplicare măsurile necesare pentru a se conforma, de la data aderării, dispoziţiilor directivelor şi deciziilor în înţelesul articolului 249 din Tratatul CE şi al articolului 161 din Tratatul CEEA. În acest sens, România trebuia să comunice măsurile respective Comisiei până la data aderării cel târziu sau, după caz, până la termenul prevăzut în Actul de aderare[309].

De asemenea, Actul final prevede obligaţia României de a transmite Comisiei şi celorlalte Înalte Părţi Contractante toate informaţiile necesare în vederea aplicării Actului

---

modificat ultima dată prin Decizia nr. 2/2003 a Consiliului de Asociere UE/România din 25.9.2003 (nepublicată încă în Jurnalul Oficial).

[308] Pentru detalii privind Angajamentele specifice asumate şi cerinţele acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare din 14 decembrie 2004 (menţionate la articolul 39 din Actul de aderare) a se vedea *Anexa IX la Actul de aderare*, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 21.6.2005, pp. 374-375.

[309] Articolul 53 din Actul privind condiţiile de aderare a Republicii Bulgaria şi a României şi adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157, 21.6.2005, pp. 203–375

de aderare, fiind reliefată importanța primordială a notificării în timp util a măsurilor adoptate[310].

În lipsa notificării menționate mai sus, Comisia Europeană declanșa în mod automat procedura de încălcare a obligației de comunicare a măsurilor luate pentru transpunerea *acquis*-ul comunitar.

De la 1 ianuarie 2007, România a devenit stat membru al Uniunii Europene, această calitate implicând nu numai drepturi, ci și obligații. Astfel, aderarea României la Uniunea Europeană a implicat aderarea la un spațiu de reguli bine definite, care reglementează buna funcționare a Uniunii în majoritatea politicilor existente, neaplicarea acestor reguli putând genera măsuri corective la adresa tuturor statelor membre prevăzute de *acquis*-ul comunitar: măsuri de salvgardare punctuale, corecții financiare cu privire la fondurile europene, măsuri privind politica concurenței sau declanșarea unor acțiuni în constatarea neîndeplinirii unei obligații (*infringement procedures*). Drept urmare, începând cu data aderării, România a fost supusă, similar celorlalte state membre, posibilității aplicării acestor măsuri corective, în cazul nerespectării legislației Uniunii Europene și respectiv a obligațiilor de stat membru[311].

În temeiul dispozițiilor cuprinse în Titlul al IV-lea din Actul de aderare a României la Uniunea Europeană, Comisia a identificat unele chestiuni rămase nerezolvate în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar și ale organelor de aplicare a legii, motiv pentru care a considerat necesară instituirea unui mecanism de cooperare și de verificare a progreselor realizate de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției. În consecință, prin Decizia Comisiei (2006/928/CE)[312] a fost înființat un Mecanism de Cooperare și Verificare (MCV) privind justiția și combaterea corupției pentru România și Bulgaria în scopul menținerii, după aderare, a unei monitorizări atente a progreselor în aceste domenii, fără a genera, însă, alte tipuri de măsuri asiguratorii în raport cu cele prevăzute prin Tratatul de aderare.

În ceea ce privește România, Mecanismul de Cooperare și Verificare (MCV) și obiectivele de referință („*benchmark*")[313] aferente acestuia au fost instituite pentru a

---

[310] Punctul 3 din Actul final al Conferinței dintre statele membre ale Uniunii Europene și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157, 21.6.2005, pp. 377–395.

[311] Alături de aceste măsuri, în Tratatul de aderare al României și Bulgariei au fost incluse unele clauze asiguratorii specifice, cu aplicabilitate pe o perioadă de trei ani de la data aderării (în cazul României, această perioadă s-a încheiat la 31 decembrie 2009).

[312] Decizia Comisiei (2006/928/CE) din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției, JOUE L 354/56 din 14.12.2006.

[313] În cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) au fost stabilite pentru România patru obiective de referință în domeniul reformei sistemului judiciar și al combaterii corupției, aceste obiective sunt interdependente și trebuie avute în vedere împreună, ca parte a unei reforme ample și de lungă durată a sistemului judiciar și a combaterii corupției. Cele patru obiective de referință sunt următoarele:

- Asigurarea unei transparențe și eficiențe sporite a actului de justiție, în special prin consolidarea capacității și răspunderii Consiliului Superior al Magistraturii. Raportarea și monitorizarea impactului noilor coduri de procedură civilă și penală;
- Înființarea, după cum a fost prevăzut, a unei agenții de integritate competentă să verifice averea, incompatibilitățile și potențialele conflicte de interese, precum și să emită hotărâri cu caracter obligatoriu pe baza cărora să se poată aplica sancțiuni disuasive;

permite României să demonstreze, periodic, că a înregistrat progrese în reforma sistemului judiciar și în combaterea corupției. Autorităților române le-a revenit sarcina de a demonstra faptul că sistemul judiciar funcționa și că anchetele demarate în cazurile de corupție conduceau la arestări, urmărire penală și, în funcție de hotărârea instanței, la condamnări și la confiscarea bunurilor.

Referitor la progresele realizate de România, Comisia Europeană a prezentat o serie de rapoarte de evaluare în marja Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV), acestea fiind fundamentate pe contribuțiile autorităților române, ale serviciilor Comisiei, pe rapoarte ale experților din statele membre și pe informații din partea experților tehnici și a societății civile.

În primul raport de evaluare privind progresele realizate de România în cadrul MCV, publicat la 27 iunie 2007, Comisia a constatat că România a înregistrat progrese, într-o măsură mai mică sau mai mare, în atingerea obiectivelor specifice stabilite în cadrul MCV, și a atras atenția că pe viitor aceste obiective specifice să fie percepute ca reprezentând mai mult decât o listă de verificare a unor acțiuni individuale care pot fi bifate una câte una, ele neputând fi avute în vedere separat, ci împreună, ca parte a unei ample reforme a sistemului judiciar care necesită un angajament politic de lungă durată. Drept urmare, Comisia a considerat că sunt necesare dovezi mai ample de punere în practică pentru a demonstra că schimbările sunt ireversibile.[314]

În cel de-al doilea raport al Comisiei, publicat la 4 februarie 2008, se arăta că perioada de șase luni scursă de la primul raport este considerată prea scurtă pentru a permite României să remedieze deficiențele și pentru a permite Comisiei să revizuiască evaluarea din luna iunie a anului 2007. Prin urmare, raportul prezintă o actualizare a progreselor, fără a se efectua o evaluare a rezultatelor obținute în cadrul fiecărui obiectiv de referință. În plus, raportul conține o vedere de ansamblu asupra asistenței acordate României în domeniile aferente obiectivelor de referință, acest aspect fiind inclus în vederea identificării posibilelor lacune în ceea ce privește asistența, precum și pentru a asigura României unui sprijin complet și relevant. Ca și concluzii, Comisia a reliefat faptul că România a continuat să facă eforturi în vederea remedierii deficiențelor care, altfel, ar împiedica aplicarea eficace a legislației, politicilor și programelor europene, dar, cu toate acestea, în unele domenii cheie cum ar fi lupta împotriva corupției la nivel înalt, nu s-a făcut încă dovada unor rezultate convingătoare. Drept urmare, Comisia a sugerat României să își intensifice eforturile în acest domeniu și să își consolideze eforturile destinate menținerii stabilității juridice și instituționale a cadrului de combatere a corupției din România. Totodată, raportul lua notă de anumite îngrijorări pe care România trebuia să le abordeze înainte de efectuarea unei noi evaluări complete de către Comisie, la mijlocul anului 2008.[315]

- Pe baza progreselor înregistrate până în prezent, continuarea realizării unor anchete profesioniste și imparțiale în cazul sesizărilor de corupție la nivel înalt;
- Adoptarea unor măsuri suplimentare de prevenire și de combatere a corupției, în special în administrația locală.

[314] Report from the Commission to the European Parliament and the council on Romania's Progress on Accompanying Following Accession, COM (2007)378 final, Brussels, 27 June 2007.

[315] Interim Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM/2008/0062 final, Brussels, 4 February 2008.

Conform programării stabilite, la 23 iulie 2008, Comisia a prezentat cel de-al treilea raport în care a oferit o evaluare completă a progreselor în cadrul fiecăruia dintre cele patru obiective de referință stabilite pentru România. Cu toate că a regăsit elementele fundamentale ale unui sistem care funcționează, raportul a menționat existența unui cadru juridic și instituțional încă fragil și a unui grad ridicat de politizare a deciziilor privind corupția. De asemenea, raportul arăta că după o perioadă de incertitudine, Guvernul și-a accelerat eforturile de reformare a sistemului judiciar și de luptă împotriva corupției, dar angajamentul de reformare din partea instituțiilor-cheie din România a fost inegal, motiv pentru care Comisia a subliniat că era nevoie de un consens neechivoc, inclusiv în Parlament și în sistemul judiciar, pentru a elimina corupția la nivel înalt. În consecință, Comisia a încurajat cu tărie România să își intensifice reformele și să mențină o relație de strânsă colaborare cu celelalte state membre și Comisia, astfel încât să se poată face față cu succes, împreună, provocărilor semnificative rămase.[316]

Un al patrulea raport actualizat a fost publicat la data de 12 februarie 2009, ocazia cu care Comisia a arătat că ritmul progreselor nu a fost menținut și a sugerat ca autoritățile române să se reîncadreze pe linia dinamică a reformării sistemului judiciar și a luptei împotriva corupției, astfel încât să contrabalanseze regresele din ultimele luni. Totodată, raportul a identificat unele semnale pozitive, precum elaborarea proiectului de Cod civil și a proiectului de Cod penal, și un grad mai mare de implicare în procesul de reformă a sistemului judiciar din partea unor autorități, însă a reliefat că rezultatele sunt dificil de demonstrat. În consecință, Comisia a recomandat României să remedieze deficiențele din cadrul reformei sistemului judiciar și să obțină rezultate convingătoare și concrete în lupta împotriva corupției, progresele în acest sens urmând a fi evaluate în vara anului 2009 prin intermediul unui nou raport care urma să evidențieze măsura în care România a fost capabilă să demonstreze existența unui sistem judiciar stabil și care să funcționeze autonom, capabil să încerce să sancționeze cazurile de corupție și să mențină statul de drept[317].

Al cincilea raport al Comisiei a fost publicat la 22 iulie 2009 și evidențiază progresele înregistrate de România de la ultimul raport complet din anul 2008. Astfel, în raport se arată că România a întreprins o serie de măsuri binevenite în vederea relansării procesului de reformă, dându-se un nou impuls în acest sens, care a condus la întreprinderea unor măsuri pozitive. În același timp, raportul sublinia că aceste schimbări pozitive nu aveau încă un fundament solid, rămâneau fragmentate și nu erau traduse încă în rezultate practice pentru cetățenii români. Mai mult, reforma nu era însoțită de un angajament neechivoc al tuturor partidelor politice, iar Parlamentul ar fi trebuit să își arate angajamentul deplin în ceea ce privește continuarea luptei împotriva corupției la nivel înalt. Drept urmare, Comisia a amintit că pentru a putea înregistra progrese constante, procesul de reformare a sistemului judiciar nu ar trebui să fie politizat și, în același timp, ar trebui ca toate părțile implicate să ajungă la un consens pentru ca sistemul judiciar să funcționeze în mod independent, astfel încât anchetele imparțiale ale cazurilor de corupție să ducă la decizii rapide și eficace. Pentru a acorda asistență României în vederea concentrării eforturilor privind reforma, Comisia a propus o listă de recomandări

[316] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM/2008/0494 final, Brussels, 23 July 2007.

[317] Interim Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM/2009/0070 final, Brussels, 12 February 2009.

în ceea ce privește reforma sistemului judiciar, unificarea jurisprudenței, combaterea corupției la nivel înalt și la nivel local, invitând România să continue procesul de reformă și să pună în aplicare recomandările pe care i le-a făcut. De asemenea, Comisia a arătat că este nevoie de presiuni continue pentru a se obține rezultate, motiv pentru care a invitat celelalte state membre să continue să acorde asistență României în ceea ce privește procesul de reformă.[318]

În primăvara anului 2010, Comisia a publicat cel de-al șaselea raport MCV. Raportul s-a limitat la o actualizare factuală a progreselor înregistrate, în mod deliberat acesta neprezentând o evaluare detaliată a rezultatelor înregistrate în cadrul fiecărui obiectiv de referință, ci doar un rezumat al modului în care a evoluat situația de la jumătatea anului 2009. În linii mari, raportul arată că România nu a reușit să mențină ritmul reformelor pe care și-l stabilise, reforma judiciară înregistrând rezultate modeste. În ceea ce privește lupta împotriva corupției, raportul a apreciat rezultatele înregistrate de Direcția Națională Anticorupție privind investigarea și judecarea cazurilor de corupție la nivel înalt, rezultate considerate ca fiind convingătoare, și a observat o consolidare continuă a rezultatelor înregistrate de Agenția Națională de Integritate în urmărirea administrativă a incompatibilităților, a conflictelor de interese și a averilor nejustificate. Totodată, evidenția faptul că datele privind măsurile luate în vederea combaterii corupției la nivel local arătau o creștere semnificativă a activității desfășurate de organele locale de urmărire penală și, ca răspuns la recomandările formulate de Comisie, România a întreprins câteva măsuri menite să consolideze coordonarea și monitorizarea strategiei naționale anticorupție pentru sectoarele vulnerabile și pentru administrația publică locală. Pentru sprijinirea în continuare a reformele necesare, Comisia a solicitat României să confere o importanță națională stabilirii unei cooperări strânse și constructive între diverșii actori politici și sistemul juridic, trebuind să își intensifice, în special, eforturile menite să asigure adoptarea rapidă a proiectelor privind Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și legislația de punere în aplicare și studiile de impact care se impuneau.[319]

Al șaptelea raport MCV al Comisiei, publicat la 20 iulie 2010, prezintă evaluarea efectuată cu privire la stadiul procesului de reformă și cuprinde recomandări privind măsurile care trebuie luate pentru a continua reformele necesare. În acest raport, Comisia a arătat că, începând cu al doilea trimestru al anului 2010, s-au realizat progrese importante în ceea ce privește reforma judiciară prin adoptarea de către Parlament a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală, prin publicarea unui proiect de strategie multianuală pentru dezvoltarea justiției, prin pregătirea unui proiect privind „mica reformă a justiției" în vederea accelerării soluționării proceselor, precum și printr-o implicare mai mare a magistraților și a asociațiilor profesionale în procesul de reformă. Cu toate acestea, Comisia a indicat unele deficiențe importante în eforturile României de a realiza progrese în cadrul MCV, arătând că România nu a demonstrat un angajament politic suficient de a sprijini procesul de reformă și de a imprima direcția acestui proces, iar factorii de decizie din sistemul judiciar au manifestat o anumită reticență de a coopera și de a își asuma responsabilități. Potrivit Comisiei, aceste

[318] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM/2009/0401 final, Brussels, 22 July 2009.

[319] Interim Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2010)113 final, Brussels, 23 March 2010.

deficiențe trebuiau corectate rapid pentru a permite României să își redinamizeze procesul de reformă.[320]

Următorul raport MCV al Comisiei Europene, cel de-al optulea, a fost prezentat la 18 februarie 2011, evaluarea axându-se pe răspunsul României la recomandările Comisiei incluse în ultimul raport din anul 2010. Astfel, raportul a reliefat răspunsul constructiv al României la recomandările Comisiei și a evidențiat o serie de evoluții semnificative, atât în domeniul reformei judiciare, cât și în ceea ce privește lupta împotriva corupției. Pentru consolidarea dinamismului reformei, care a fusese revigorată în ultimele luni, raportul sugera că România ar trebui să se concentreze pe o pregătire temeinică în vederea punerii în aplicare a noului cadru legislativ în dreptul civil și penal. De asemenea, raportul recomanda României să se concentreze pe lansarea unei revizuiri independente a sistemului judiciar, reforma sistemului disciplinar privind magistrații și măsurile de natură să sporească celeritatea actului de justiție în cazuri de corupție la nivel înalt și să consolideze politica de ansamblu în lupta împotriva corupției.[321]

La 20 iulie 2011, Comisia Europeană a publicat cel de-al nouălea raport de evaluare în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV), document în care se sublinia faptul că România a înregistrat progrese în ceea ce privește eficiența justiției, a modificat temeiul juridic al Agenției Naționale de Integritate, a continuat pregătirile pentru punerea în aplicare a celor patru noi coduri, a lansat pregătirile pentru o revizuire a modului de funcționare a sistemului judiciar și a efectuat un studiu de impact al politicii sale anticorupție. În același timp, potrivit raportului, consecvența și înregistrarea de rezultate în mai multe domenii rămâneau o provocare și trebuia înregistrat în continuare un progres în lupta împotriva corupției. Ca și recomandări, raportul arata că România trebuia să adopte măsuri urgente pentru accelerarea judecării dosarelor de corupție la nivel înalt și pentru evitarea prescrierii acestora din cauza împlinirii termenului de prescripție. În plus, lupta împotriva corupției ar trebui să rămână o prioritate majoră și ar trebui să se bucure de sprijinul Parlamentului; ar trebui adoptate măsuri urgente pentru a îmbunătăți recuperarea produselor infracțiunii, urmărirea în justiție a cazurilor de spălare de bani, precum și protecția împotriva conflictelor de interese în gestionarea fondurilor publice. Pentru etapa următoare, Comisia a arătat că se impunea un angajament continuu pentru a pune în aplicare noile coduri, pentru a adopta deciziile necesare restructurării sistemului judiciar, pentru a consolida politica anticorupție și pentru a se înregistra rezultate mai bune în confiscarea bunurilor a căror proveniență nu poate fi justificată și în aplicarea de sancțiuni disuasive în cazurile de incompatibilitate.[322]

Al zecelea raport al Comisiei în cadrul MCV a fost prezentat la 8 februarie 2012, și s-a concentrat asupra acțiunilor întreprinse de România ca răspuns la recomandările Comisiei incluse în ultimul raport din anul 2011. Raportul semnalează o serie de progrese importante care au avut loc, printre acestea: intrarea în vigoare în octombrie 2011 a noului Cod civil; preconizata intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă în iunie 2012; accelerarea procesului de judecare a cazurilor de corupție la nivel înalt. Raportul menționează, de asemenea, domeniile în care se așteptau mai multe progrese în lunile

[320] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2010) 401 final, Brussels, 20 July 2010.

[321] Interim Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2011) 80 final, Brussels, 18 February 2011.

[322] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2011) 460 final, Brussels, 20 July 2011.

următoare, printre acestea numărându-se: punerea în aplicare a noilor Coduri, consolidarea integrității și responsabilității în cadrul sistemului judiciar, creșterea efectului de descurajare al urmăririi judiciare în cazurile de corupție la nivel înalt și garantarea unui sprijin larg acordat la nivel politic strategiei naționale anticorupție. Totodată, Comisia a arătat că evoluțiile din România în cursul ultimelor luni scoteau în evidență o serie de domenii în care erau necesare acțiuni suplimentare, cum ar fi: continuarea pregătirilor pentru punerea în aplicare a Codului penal și a Codului de procedură penală, în cadrul unui plan clar și cuprinzător de punere în aplicare; întărirea capacității factorilor de decizie din sistemul judiciar de a răspunde în mod adecvat la problemele privind integritatea și responsabilitatea în cadrul sistemului judiciar; un sprijin clar din partea tuturor instituțiilor pentru maximizarea efectului de pârghie al strategiei naționale anticorupție.[323]

Raportul adoptat de Comisie la 18 iulie 2012 în cadrul mecanismului de cooperare și verificare (MCV), are o importanță deosebită întrucât se referă la o perioadă de cinci ani, de la aderarea României la Uniunea Europeană în anul 2007, și prezintă evaluarea Comisiei privind progresele înregistrate de România în cursul acestei perioade, concentrându-se pe reforma sistemului judiciar și combaterea corupției. Astfel, cel de-al unsprezecelea raport MCV a scos în evidență faptul că, deși în cei cinci ani scurși de la aderarea României la Uniunea Europeană s-au înregistrat progrese privind reforma sistemului judiciar și combaterea corupției, aceste progrese au fost puse sub semnul întrebării de atingerile aduse statului de drept de Guvernul și Parlamentul din România în vara anului 2012. Comisia a considerat că măsurile adoptate de Guvernul României au generat preocupări serioase privind respectarea principiilor fundamentale, aceste măsuri fiind luate într-un sistem politic excesiv de polarizat, în care neîncrederea dintre entitățile politice și acuzațiile sunt o practică obișnuită. Totuși, acest context politic nu putea explica natura sistematică a mai multor acțiuni care ridică îndoieli serioase privind angajamentul față de respectarea statului de drept sau privind modul în care este înțeles statul de drept într-un sistem democratic pluralist: contestarea la nivel politic a unor decizii judiciare, subminarea Curții Constituționale, răsturnarea unor proceduri stabilite și eliminarea unor mecanisme-cheie prin care puterile în stat exercită controlul asupra activității celorlalte puteri pun sub semnul întrebării angajamentul guvernului de a respecta statul de drept și independența controlului jurisdicțional. Prin urmare, raportul a conținut recomandări specifice pentru a răspunde situației create și pentru a sprijini restabilirea respectării principiilor care stau la temelia democrației europene, cel mai important dintre pașii următori fiind acela ca Guvernul și instituțiile esențiale din România să își demonstreze angajamentul față de pietrele de temelie indispensabile ale statului de drept și ale independenței sistemului judiciar.[324]

La 30 ianuarie 2013, Comisia Europeană a prezentat un raport de evaluare a progreselor realizate de România în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor din cadrul Mecanismului de cooperare și verificare (MCV), precum și a întrebărilor specifice legate de statul de drept și de independența sistemului judiciar în România care au apărut ca urmare a evenimentelor din vara anului 2012 în România. Astfel, cel de-al doisprezecelea

[323] Interim Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2012) 56 final, Brussels, 8 February 2012.

[324] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2012) 410 final, Brussels, 18 July 2012.

raport în cadrul MCV arată că România a pus în aplicare doar unele dintre recomandările Comisiei care vizau restabilirea statului de drept și a independenței sistemului judiciar. Deși Constituția și rolul și hotărârile Curții Constituționale au fost respectate, angajamentele referitoare la protecția sistemului judiciar împotriva atacurilor, la înlocuirea miniștrilor împotriva cărora au fost pronunțate hotărâri în materie de integritate și la demisia parlamentarilor care fac obiectul unor hotărâri definitive în materie de incompatibilitate și conflicte de interese sau care au fost condamnați definitiv pentru corupție la nivel înalt nu au fost puse în aplicare pe deplin. În același timp, se accentua faptul că până la data raportului nu fuseseră încă făcute numirile la conducerea Ministerului Public și a DNA-ului. Având în vedere alegerea unui nou Parlament și investirea unui nou guvern în anul 2012, Comisia Europeană a considerat că sunt întrunite condițiile pentru ca autoritățile de la București să ia măsurile necesare pentru respectarea pe deplin și cu rapiditate a recomandărilor referitoare la reforma sistemului judiciar, la integritate și la lupta împotriva corupției, Comisia arătând că va monitoriza îndeaproape progresele înregistrate.[325]

Următorul raport privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare, cel de-al treisprezecelea, a fost dat publicității de către Comisia Europeană la data de 22 ianuarie 2014. Analiza Comisiei s-a întemeiat pe o evaluare a progreselor realizate de autoritățile române, precum și pe informațiile prezentate de statele membre, de organizații internaționale, de experți independenți, precum și pe informații din diverse alte surse. Raportul Comisiei din anul 2014 evidențiază faptul că, de la rapoartele MCV precedente, România a înregistrat progrese în numeroase domenii, rezultatele principalelor instituții judiciare și de integritate se menținându-se pozitive. În plus, a continuat adoptarea unor modificări legislative necesare și îndelung așteptate, iar un anumit spirit de cooperare între instituțiile judiciare și Ministerul Justiției a contribuit la soluționarea problemelor de ordin managerial. Cu toate acestea, Comisia a arătat că existau în continuare îngrijorări cu privire la independența sistemului judiciar, fiind numeroase exemplele de rezistență la măsurile de integritate și anticorupție, atât la nivel politic, cât și la nivel administrativ. Modificarea precipitată și netransparentă a Codului penal în decembrie 2013 a declanșat o îngrijorare la scară largă, fiind percepută ca o atingere fundamentală adusă regimului juridic de combatere a corupției și de promovare a integrității, în ciuda faptului că, prin constatarea caracterului neconstituțional al acestei modificări, Curtea Constituțională a demonstrat existența unui echilibru de puteri. În ceea ce privește măsura importantă a numirilor în posturi-cheie, Comisia a accentuat faptul că unele proceduri se desfășoară într-un mod deschis, transparent și bazat pe merite, în timp ce altele sunt criticabile, din motive de intervenție politică. Luând în considerare faptul că aceste aspecte pot avea urmări asupra caracterului durabil al reformei, Comisia a invitat România să ia măsurile care se impun cu privire la: independența sistemului judiciar și statul de drept, reforma structurală a sistemului judiciar, consolidare cadrului de integritate, lupta împotriva corupției la toate nivelurile.[326]

---

[325] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2013) 47 final, Brussels, 30 January 2013.

[326] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM (2014) 37 final, Brussels; 22 January 2014.

La 28 ianuarie 2015, Comisia Europeană a prezentat un raport privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare (MCV), acest raport fiind rezultatul unui proces atent de analiză din partea Comisiei, pe baza contribuțiilor transmise de autoritățile române, de societatea civilă și de alte părți interesate. În Raportul Comisiei au fost constatate progrese în multe domenii și au fost evidențiate rezultatele pozitive obținute de instituțiile-cheie în lupta împotriva corupției, acestea fiind calificate drept un pas important în sensul asigurării durabilității reformelor în domeniu. În același timp, Raportul a observat că atacurile politice la adresa elementelor fundamentale ale reformei au indicat că nu există un consens în ceea ce privește urmărirea obiectivelor MCV. În consecință, Comisia a invitat România să ia măsuri în următoarele domenii: Independența justiției; Reforma sistemului judiciar; Integritatea; Lupta împotriva corupției. Totodată, Comisia a arătat că printr-o asumare mai activă și mai consecventă a obiectivelor urmărite și printr-o ierarhizare eficientă a priorităților, România poate, împreună cu partenerii săi din Uniunea Europeană, să mențină și în anul următor dinamismul reformelor.[327]

5.7. ACȚIUNI LA NIVEL NAȚIONAL PENTRU REALIZAREA REFORMELOR NECESARE ÎN CADRUL MECANISMULUI DE COOPERARE ȘI VERIFICARE (MCV)

Deși rapoartele cu privire la progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare (MCV) reflectă caracterul durabil și ireversibil al reformelor puse în aplicare, încă mai conțin recomandări în chestiunile legate de respectarea statului de drept și a independenței sistemului judiciar.

Dacă este să ne referim la aspectele pozitive ale reformei, trebuie amintit faptul că de la aderarea sa la Uniunea Europeană, România a urmărit un ambițios program legislativ cuprinzând Noul Cod civil și Noul Cod penal, precum și codurile de procedură aferente, toate acestea având ca obiectiv explicit modernizarea actului de justiție. Procesul de modernizare a sistemului judiciar, reprezentată în principal de adoptarea noilor coduri, a înregistrat progrese incontestabile în ultima perioadă, fapt recunoscut ca atare și în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV).

Cu toate acestea, provocările care stau în fața sistemului judiciar pe calea eficientizării și funcționării la parametri optimi sunt în continuare numeroase, sistemul trebuind să facă față noilor provocări generate de schimbările la nivel legislativ și de asigurarea resurselor necesare aplicării acestuia.

Aceste aspecte au fost abordate și în „Strategia de Dezvoltare a Sistemului Judiciar 2015 – 2020" elaborată de către Ministerul Justiției în octombrie 2014. Potrivit acestui document, misiunea sistemului judiciar este de a îndeplini un act de justiție eficient și accesibil, realizat în condiții de independentă, integritate, stabilitate legislativă și instituțională, cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În acest scop, strategia urmărește modernizarea sistemului judiciar, prin implementarea unui sistem de management strategic în domeniul justiției, utilizarea eficientă a resurselor,

[327] Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, COM(2015) 35 final, Brussels, 28 January 2015.

recurgerea la soluții inovative de creștere a performanței sistemului judiciar român, precum și a accesibilității sale față de cetățean[328].

De asemenea, strategia Ministerul Justiției stabilește direcțiile de acțiune, obiectivele strategice și obiectivele specifice în vederea realizării unui sistem judiciar modern.

Astfel, în ceea ce privește eficientizarea justiției ca serviciu public, strategia prevede: crearea și implementarea unui sistem unitar de management strategic la nivelul sistemului judiciar; definitivarea procesului de punere în aplicare a noilor coduri (civil/penal, de procedură civilă/ penală); optimizarea organizării și funcționării instanțelor și parchetelor; Îmbunătățirea condițiilor de detenție și creșterea șanselor de reintegrare socială a persoanelor private de libertate.

În același timp, au fost identificate și o serie de măsuri necesare pentru consolidarea instituțională a sistemului judiciar, cum ar fi: consolidarea cadrului legislativ aferent sistemului judiciar, cu respectarea principiilor stabilității și predictibilității normelor; dezvoltarea capacității instituționale și decizionale a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), Institutului National al Magistraturii (INM) și Școlii Naționale de Grefieri (SNG); consolidarea capacității administrative a Ministerului Justiției și instituțiilor din subordinea și din coordonarea sa; creșterea gradului de recuperare a creanțelor provenite din infracțiuni.

Pentru integritatea sistemului judiciar din România, strategia Ministerului Justiției conține o serie de propuneri, și anume: consolidarea integrității în cadrul sistemului judiciar prin promovarea măsurilor anticorupție și a standardelor etice profesionale; modernizarea statutului unor profesii juridice organizate în mod autonom (arbitri, avocați, experți, notari, practicieni în insolvență, executori judecătorești, traducători și interpreți) și al mediatorilor, în scopul consolidării standardelor etice.[329]

Din analiza măsurilor preconizate a fi luate în perioada 2015 – 2020, reiese clar dorința autorităților române de a elimina îngrijorările exprimate de Comisia Europeană cu privire la independența sistemului judiciar și statul de drept, prin măsurile adoptate urmărindu-se consolidarea legislativă și instituțională a sistemului judiciar.

[328] *Strategia de Dezvoltare a Sistemului Judiciar 2015 – 2020. Proiect*, Octombrie 2014 – http://www.just.ro
[329] Strategia de Dezvoltare a Sistemului Judiciar 2015 – 2020. Proiect, Octombrie 2014 – http://www.just.ro

UCJ IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Partea a II-a

ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE

- UNIUNEA EUROPEANĂ: O CREAȚIE A DREPTULUI ȘI O COMUNITATE BAZATĂ PE DREPT
- PERSONALITATEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE
- PROCESUL LEGISLATIV LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE
- ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN CONTEXTUL UNIFORMIZĂRII DREPTULUI LA NIVEL EUROPEAN

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 6
UNIUNEA EUROPEANĂ: O CREAȚIE A DREPTULUI ȘI O COMUNITATE BAZATĂ PE DREPT

6.1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009, Uniunea Europeană are personalitate juridică și a preluat competențele conferite anterior Comunității Europene. Prin urmare, dreptul comunitar a devenit dreptul Uniunii Europene și include, de asemenea, toate dispozițiile adoptate în trecut în temeiul Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), în versiunea anterioară Tratatului de la Lisabona. Astfel, expresia „drept comunitar" este utilizată atunci când se face referire la dreptul Uniunii din perioada anterioară intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

6.2. NOȚIUNEA ȘI TRĂSĂTURILE CARACTERISTICE ALE DREPTULUI UNIUNII EUROPENE

Dreptul Uniunii Europene aparține, din punct de vedere formal, dreptului internațional public deoarece este întemeiat pe tratate încheiate între state suverane prin care acestea au determinat drepturile și obligațiile lor reciproce și au stabilit norme de conduită pe care s-au obligat să le respecte. Prin urmare, dreptul Uniunii a luat naștere prin acordul de voință al statelor membre, care au acceptat să renunțe la o parte din suveranitatea[330] lor și să se supună deciziilor adoptate de instituțiile supranaționale create de ele.

Spre deosebire de ordinea juridică internațională care se întemeiază pe ideea de cooperare și colaborare fără a aduce în nici un fel atingere atribuțiilor specifice suveranității de stat, dreptul Uniunii este un drept comun statelor membre și, conform unei interpretări a Curții de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), acesta constituie „o ordine juridică proprie, integrată sistemului juridic al statelor membre"[331].

Astfel, cunoașterea specificului dreptului Uniunii Europene presupune o analiză, pe de o parte, din punct de vedere al conținutului, al obiectului și al subiectelor dreptului Uniunii, iar pe de altă parte, prin raportare la ordinea juridică internă a statelor membre, precum și a poziției sale în raport cu ordinea juridică internațională.

---

[330] Conform dreptului internațional public, suveranitatea determină limitele în care statul își stabilește propriile prerogative și priorități constituționale. Principiul egalității suverane a statelor este consacrat în art. 2 din Carta O.N.U.

[331] *Order of the Court of 3 June 1964, Case 6/64 - Flaminio Costa v. ENEL. Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano - Italy*. Cauza Costa are o importanță deosebită pentru dreptul comunitar, deoarece a consacrat existența unui principiu esențial în ceea ce privește raportul dintre dreptul comunitar și dreptul intern al statelor membre. Practic, CJCE a afirmat faptul că în conflictul care apare între o normă comunitară și o normă națională contrară, întotdeauna prima dintre ele va avea prioritate, deci o forță juridică superioară.

Referitor la conținutul dreptului Uniunii Europene, acesta are caracter de *ordine juridică*, adică reprezintă un ansamblu organizat și structurat de norme juridice având propriile sale izvoare, dotat cu organe și proceduri apte să le emită, să le interpreteze, precum și să constate și să sancționeze eventualele încălcări[332].

În ceea ce privește obiectul dreptului Uniunii Europene, acesta este constituit din ansamblul raporturilor juridice încheiate între subiectele dreptului Uniunii, raporturi juridice care sunt reglementate și apărate prin normele juridice ale dreptului Uniunii Europene.

Noțiunea de subiecte de drept al Uniunii Europene denumește, în esență, acele entități care, aflându-se în raport direct cu normele juridice ale dreptului Uniunii, au capacitatea de a fi titulare de drepturi și obligații decurgând direct din aceste norme.

Raportat la ordinea juridică internă a statelor membre, dreptul Uniunii Europene este o ordine juridică autonomă și originală care presupune următoarele aspecte: autonomia izvoarelor, autonomia noțiunilor de drept comunitar care nu depind de calificările recunoscute prin dreptul național, autonomia normelor comunitare care nu pot fi lipsite de eficacitate prin reguli de drept intern al statelor membre. Totodată, deși autonom în raport cu dreptul intern al statelor membre, dreptul Uniunii este o ordine juridică integrată în sistemul juridic al statelor membre, specific concretizat prin faptul că instanțele naționale trebuie să aplice normele dreptului Uniunii identic în spațiu și timp fără a contrazice unitatea și uniformitatea acestora.[333]

Raportat la ordinea juridică internațională, specificul dreptului Uniunii constă în faptul că a luat naștere în urma tratatelor încheiate de statele membre și dintr-o multitudine de alte acte normative care au fost emise de instituțiile și organele Uniunii pe baza și în aplicarea tratatelor. De asemenea, o altă trăsătură caracteristică a dreptului Uniunii constă în faptul că legislația Uniunii Europene se aplică la nivelul statelor membre în mod direct, motiv pentru care se poate spune că ordinea juridică a Uniunii Europene implică raporturi de subordonare, principiul aplicabilității directe presupunând consecințe atât în ceea ce privește statele și autoritățile naționale, inclusiv instanțele de judecată, cât și în privința persoanelor[334].

Conform doctrinei, dreptul Uniunii Europene cuprinde normele juridice incluse în tratatele institutive ale Comunităților Europene împreună cu convențiile și protocoalele anexate lor, tratatele modificatoare (inclusiv tratatele privind aderarea de noi state), precum și regulile conținute în actele adoptate de instituțiile Uniunii Europene de-a lungul timpului.

Pe lângă acestea, dreptul Uniunii mai include și acele reguli nescrise aplicabile în ordinea juridică a Uniunii Europene, ca de exemplu: principiile generale de drept comune sistemelor de drept ale statelor membre; jurisprudența CJUE, regulile reieșite din angajamentele externe ale Uniunii Europene sau normele complementare care izvorăsc din actele convenționale încheiate de statele membre în aplicarea tratatelor.

În doctrina de specialitate s-au formulat mai multe criterii de clasificare a normelor juridice comunitare, criteriul forței juridice având cea mai largă susținere. Astfel, în funcție de izvoarele sale, dreptul Uniunii se împarte în:

---

[332] Julie Dickson, Pavlos Eleftheriadis (Editors), *Philosophical Foundations of European Union Law*, Oxford University Press, 2012, pp. 28-30.

[333] Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, București, Editura C.H. Beck, 2006, p. 67.

[334] Felician Cotea, *Drept comunitar european*, București, Editura Wolters Kluwer, 2009, p. 413.

- drept primar sau originar (creat de tratatele institutive şi cele modificatoare, inclusiv protocoalele şi declaraţiile anexate lor, precum şi tratatele de aderare a noilor membri);
- drept derivat sau secundar (rezultat din activitatea instituţiilor Uniunii în aplicarea tratatelor).

De asemenea, în funcţie de conţinutul său, dreptul Uniunii Europene se divide în:
- drept instituţional;
- drept material.

Regulile de drept instituţional reglementează în principal aspecte ca: domeniul de aplicare a tratatelor, revizuirea lor şi aderarea de noi state; personalitatea juridică a Uniunii Europene; organizarea instituţiilor Uniunii, funcţiunile şi atribuţiile lor şi relaţiile dintre ele. Regulile de drept material se referă în special la exercitarea atribuţiilor organelor de elaborare a politicilor naţionale şi administrative prin intermediul interdicţiilor comunitare în scopul aplicării dreptului Uniunii, fie printr-o acţiune (de abrogare, modificare sau adoptare a legislaţiei Uniunii), fie printr-o inacţiune (neluarea unor măsuri). Totodată, ele privesc stabilirea unor norme de conduită pentru persoanele care intră în sfera de influenţă a dreptului Uniunii.[335]

În concluzie, având în vedere cele arătate mai sus, dreptul Uniunii Europene poate fi definit ca fiind o ordine juridică cu caracter autonom, unitar şi original, integrată în sistemul juridic al statelor membre, care grupează totalitatea normelor cuprinse în tratatele europene (atât tratatele institutive ale Comunităţilor Europene/Uniunii Europene, cât şi tratatele de reformă adoptate de-a lungul timpului), precum şi în actele legislative adoptate de instituţiile Uniunii Europene în aplicarea tratatelor europene.

6.3. IZVOARELE DREPTULUI UNIUNII EUROPENE

6.3.1. Aspecte generale privind izvoarele dreptului Uniunii Europene

În literatura de specialitate s-au formulat mai multe opinii cu privire la ierarhia izvoarelor dreptului Uniunii Europene, acestea fiind clasificate în funcţie de mai multe criterii. Printre acestea, criteriul cu cea mai mare susţinere este cel al forţei juridice, raportat la care putem stabili o ierarhie a izvoarelor dreptului Uniunii Europene, după cum urmează:
- izvoare primare (reprezentate de tratatele institutive şi cele modificatoare însoţite de anexele lor, precum şi actele de adeziune aferente lărgirii Uniunii Europene);
- izvoare derivate sau secundare (reprezentate de regulamente, directive, decizii, recomandări şi avize);
- normele de drept care provin din angajamentele externe ale Uniunii Europene (acorduri cu statele terţe sau organizaţii internaţionale, precum şi unele tratate încheiate de statele membre cu statele terţe);
- izvoare complementare (regulamentele de ordine internă emise de instituţiile comunitare; unele acorduri sau declaraţiile interinstituţionale);
- izvoare nescrise (principiile generale de drept, jurisprudenţa Curţii de Justiţie)[336].

[335] Octavian Manolache, *op. cit.*, p. 65.
[336] Această clasificare a izvoarelor dreptului Uniunii Europene a fost consacrată în doctrina de specialitate, în acest sens putând aminti: Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, Ediţia a 5-a, Bucureşti, Editura

6.3.2. Izvoarele primare ale dreptului Uniunii

Dreptul primar al Uniunii Europene include ansamblul normelor juridice conținute în tratatele institutive ale celor trei Comunități Europene (CECO[337], CEE și CEEA), însoțite de numeroase anexe și protocoale[338], precum și actele de aderare a noi membri și alte tratate comunitare care au modificat prevederile tratatelor institutive (Tratatul de fuziune de la Bruxelles, Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam, Tratatul de la Nisa, Tratatul de la Lisabona).

Tratatele comunitare au o structură aproape identică, care se bazează pe patru categorii de clauze:

- preambulul și dispozițiile preliminarii (care conțin motivația creării fiecărei Comunități Europene și obiectivele socio-economice a fiecărui tratat în parte, fiind enumerate acțiunile ce trebuie întreprinse pentru îndeplinirea scopurilor propuse);
- dispoziții instituționale (care creează sistemul instituțional comunitar și determină organizarea, funcționarea și competențele instituțiilor comunitare);
- dispoziții materiale (care constituie cea mai mare parte a dispozițiilor tratatelor, acestea definind regimul economic și social – sau economic și tehnic în cazul TCEEA – specific fiecărui tratat în parte);
- dispoziții finale (care menționează, în fiecare tratat institutiv, modalitățile de angajare a părților contractante, momentul intrării în vigoare al tratatelor, precum și revizuirea acestora).[339]

În sistemul izvoarelor dreptului Uniunii, tratatele institutive au un loc prioritar, acestea impunându-se tuturor subiectelor de drept comunitar și prevalând asupra actelor de drept comunitar derivat.

Importanța deosebită a acestora se reflectă și din reglementarea minuțioasă a procedurilor de revizuire și intrare în vigoare. Astfel, în ceea ce privește revizuirea tratatelor, potrivit art. 48 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), tratatele pot fi modificate în conformitate cu o procedură de revizuire ordinară, putând fi modificate, totodată, în conformitate cu unele proceduri de revizuire simplificate. Procedura de revizuire ordinară presupune transmiterea proiectelor de revizuire a tratatelor[340] de către guvernul oricărui stat membru, Parlamentul European sau

---

Universul Juridic, 2011; Nicoleta Diaconu, *Dreptul Uniunii Europene. Tratat*, București, Editura Lumina Lex, 2011; Felician Cotea, *Drept comunitar european*, București, Editura Wolters Kluwer, 2009; Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, București, Editura C.H. Beck, 2006; Klaus-Dieter Borchardt, *ABC-ul dreptului Uniunii Europene*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011; Jean Boulouis, *Droit institutionnel de l'Union européenne*, 6e édition, Editeur: Montchrestien, 1997; Stéphane Leclerc, *Droit de l'Union européenne* : sources, caractères, contentieux, Paris: Gualino, 2009; Laurent Coutron, *Droit de l'Union européenne - Institutions, sources, contentieux*, 2e édition, Editeur: Dalloz, 2013.

[337] În prezent Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) nu mai este în vigoare, acesta expirând la 23 iulie 2002.

[338] Tratatele comunitare sunt însoțite de numeroase instrumente juridice anexe, care conform art. art. 311 TCE, art. 84 TCECO și art. 207 TCEEA, făceau parte integrantă din acestea și aveau aceeași putere juridică. Acest fapt a fost reconfirmat și în art. 51 din Tratatul privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), unde se arată că protocoalele și anexele la tratate fac parte integrantă din acestea.

[339] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 12.

[340] Aceste proiecte pot viza, printre altele, fie extinderea, fie reducerea competențelor atribuite Uniunii în cadrul tratatelor.

Comisie către Consiliu, care le transmite, la rândul său, Consiliului European şi le notifică parlamentelor naţionale. În cazul în care Consiliul European, după consultarea Parlamentului European şi a Comisiei, adoptă cu majoritate simplă o decizie favorabilă examinării modificărilor propuse, preşedintele Consiliului European convoacă o Convenţie compusă din reprezentanţi ai parlamentelor naţionale, ai şefilor de stat sau de guvern ai statelor membre, ai Parlamentului European şi ai Comisiei, care are rolul de a analiza proiectele de revizuire şi de a adopta prin consens o recomandare adresată Conferinţei reprezentanţilor guvernelor statelor membre în vederea adoptării de comun acord a modificărilor care trebuie aduse tratatelor. Modificările intră în vigoare după ce au fost ratificate de toate statele membre în conformitate cu normele lor constituţionale.

În cazul procedurilor de revizuire simplificate, guvernul oricărui stat membru, Parlamentul European sau Comisia pot prezenta Consiliului European proiecte de revizuire, integrală sau parţială, a dispoziţiilor părţii a treia din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), privind politicile şi acţiunile interne ale Uniunii. Consiliul European poate adopta o decizie de modificare, integrală sau parţială, a acestor dispoziţii, hotărând în unanimitate, după consultarea Parlamentului European şi a Comisiei, precum şi a Băncii Centrale Europene, în cazul unor modificări instituţionale în domeniul monetar. Această decizie intră în vigoare numai după aprobarea de către statele membre, în conformitate cu normele lor constituţionale.

După cum se observă, intrarea în vigoare a tratatelor nu are loc imediat după semnarea lor de către reprezentanţii statelor membre, ci după ce au fost ratificate de către părţile contractante în conformitate cu normele lor constituţionale şi cu condiţia ca toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse sau, în caz contrar, în prima zi a lunii care urmează depunerii instrumentului de ratificare de către statul semnatar care îndeplineşte ultimul această formalitate[341].

6.3.3. Izvoarele derivate ale dreptului Uniunii

Această categorie a izvoarelor dreptului Uniunii Europene este formată din ansamblul actelor emise de instituţiile Uniunii, în virtutea competenţelor care le-au fost conferite şi în aplicarea dispoziţiilor din tratate. Astfel, deşi aceste acte au o poziţie de subordonare ierarhică faţă de tratatele pe care le aplică, este de preferat folosirea termenului de „izvoare derivate" decât cel de „izvoare secundare" deoarece în această categorie sunt incluse instrumente care, departe de a fi secundare, dau formă şi substanţă anumitor politici ale Uniunii.

Nomenclatura şi definiţiile legale ale diferitelor categorii de acte comunitare au fost cuprinse iniţial în cele trei tratate institutive. Astfel, la art.189 TCEE, art. 161 TCEEA şi art. 14 TCECO au fost înscrise prevederi similare referitoare la principalele categorii de acte ale instituţiilor comunitare, articolele menţionate cuprinzând şi o prezentare cu caracter sistematic a efectelor juridice specifice fiecărei categorii de acte.

Având în vedere evoluţia construcţiei europene, în special după adoptarea Tratatului de la Lisabona conform căruia Uniunea Europeană s-a substituit Comunităţii Europene şi i-a succedat acesteia, analiza izvoarelor derivate ale dreptului Uniunii va avea la bază

[341] Articolul 54 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

prevederile art. 288 TFUE (fostul art. 249 TCE) potrivit căruia, pentru exercitarea competențelor Uniunii, instituțiile adoptă regulamente, directive, decizii, recomandări și avize.

o *Regulamentul*

Potrivit art. 288 TFUE, regulamentul are aplicabilitate generală, este obligatoriu în toate elementele sale și este direct aplicabil în orice stat membru. De aici rezultă că regulamentul are următoarele trei caracteristici:

- aplicabilitate generală (conține prevederi generale și impersonale, adresându-se unei categorii abstracte de persoane, fiind un act normativ prin definiție);
- caracter obligatoriu în toate dispozițiile sale, neputând fi aplicat într-o manieră incompletă sau selectivă;
- aplicabilitate directă în toate statele membre (se adresează direct subiectelor de drept intern, statele membre neputând adopta măsuri naționale care să modifice scopurile sau să adauge prevederilor sale, cu excepția cazurilor când însuși regulamentul prevede asta)[342].

Curtea de Justiție a Comunităților Europene a stabilit în Cauza 43/71 că regulamentele au întotdeauna un efect direct „complet" [343], care intervine atât în relațiile între persoanele fizice și stat (efect direct vertical), cât și în relațiile între persoanele fizice (efect direct orizontal).

Efectul direct al regulamentelor a fost confirmat și în Cauza 39/72, cu privire la aplicarea regulamentelor comunitare în sectorul zootehnic și în cel al produselor lactate de către Italia. În hotărârea sa, Curtea a arătat că în conformitate cu dispozițiile TCEE, regulamentele se aplică direct în toate statele membre și intră în vigoare prin simpla lor publicare în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, la data pe care o stabilesc sau, în lipsa acesteia, în momentul stabilit în tratat. Prin urmare, sunt contrare tratatului orice modalități de punere în aplicare care „ar putea să reprezinte un obstacol pentru efectul direct al regulamentelor comunitare și să compromită, astfel, aplicarea simultană și uniformă a acestora în întreaga Comunitate"[344].

Ulterior, în Cauza C-253/00, Curtea a arătat că în conformitate cu dispozițiile TCE, „regulamentele au aplicabilitate generală și se aplică direct în toate statele membre". În consecință, Curtea a statuat că „datorită naturii lor și a locului lor în sistemul de izvoare ale dreptului comunitar, regulamentele acționează pentru a conferi drepturi particularilor, drepturi pe care instanțele naționale au datoria de a le proteja"[345]. În același sens Curtea s-a pronunțat și în Cauza C-438/05, ocazie cu care a arătat că regulamentele „au un efect direct orizontal care să confere unei întreprinderi private drepturi opozabile unei alte părți private"[346].

---

[342] În conformitate cu art. 297 TFUE, regulamentele trebuie publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE), urmând a intra în vigoare la data prevăzută în textul lor sau, în cazul în care aceasta nu este indicată în mod expres, în a douăzecea zi de la publicare.

[343] Judgment of the Court of 14 December 1971, Case 43/71 - Politi S.A.S v. Ministry for Finance of the Italian Republic. Reference for a preliminary ruling: Tribunale civile e penale di Torino - Italy.

[344] Judgment of the Court of 7 February 1973, Case 39/72 – Commission of the European Communities v. Italian Republic, Premiums for slaughtering cows.

[345] Judgment of the Court of 17 September 2002, Case C-253/00 – Antonio Muñoz y Cia SA and Superior Fruiticola SA v. Frumar Ltd and Redbridge Produce Marketing Ltd.

[346] Judgment of the Court (Grand Chamber) of 11 December 2007, Case C-438/05 – International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union v. Viking Line ABP and OÜ Viking Line Eesti.

o *Directiva*

Ca și regulamentul, directiva are forță obligatorie pentru statele membre, dar, în ceea ce privește rezultatul ce trebuie obținut, lasă instanțelor naționale competențele legate de forma și mijloacele utilizate în acest scop.

Din definiția dată de art. 288 TFUE reiese că directiva are următoarele trei caracteristici:

- are forță obligatorie în ceea ce privește rezultatul care trebuie atins (deși nu stabilește forma și mijloacele necesare atingerii unui rezultat, directiva fixează anumite termene destinatarilor săi pentru atingerea rezultatelor urmărite, iar statele membre au obligația să comunice Comisiei măsurile luate în aplicarea directivei);

- statele membre sunt libere să aleagă forma și mijloacele necesare implementării unei directive (acestea trebuie alese într-o manieră care să asigure funcționarea efectivă a directivei, dispozițiile trebuind să fie aplicate „cu o forță constrângătoare incontestabilă, cu specificitatea, precizia și claritatea cerute pentru a fi satisfăcute exigențele securității juridice").

- directiva are efect direct (chiar dacă nu este direct aplicabilă, din moment ce creează drepturi și obligații de care resortisanții statelor membre se pot prevala în fața instanțelor naționale).

Curtea de Justiție a Comunităților Europene a stabilit în hotărârea dată în Cauza 41/74 că o directivă „are efect direct și conferă particularilor drepturi pe care aceștia le pot invoca în justiție într-un stat membru și pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze"[347]. În completarea acestei hotărâri, în Cauza C-62/00 Curtea a subliniat că „persoanele fizice au dreptul de a invoca în fața instanțelor naționale dispozițiile unei directive împotriva statului", iar „instanțele naționale trebuie să aplice directivele în practică și, în aceiași măsură, cu implementarea lor în dreptul național"[348].

Într-o altă hotărâre, Curtea a statuat că excluderea, în principiu, a posibilității ca persoanele vizate să poată invoca obligația pe care directiva o impune, ar fi incompatibilă cu efectul obligatoriu pe care articolul 189 TCEE îl atribuia acesteia[349].

Cu toate acestea, într-o altă hotărâre Curtea a arătat că efectul direct nu poate fi decât vertical, adică în relațiile între persoanele fizice și stat, și este valabil numai dacă statele membre nu au transpus directiva în termenul prevăzut. Prin urmare, statul membru care nu a adoptat în termenul stabilit măsurile de punere în aplicare impuse de directivă nu poate invoca împotriva persoanelor particulare propria neîndeplinire a obligațiilor conținute de această directivă. Astfel, după expirarea termenului stabilit pentru punerea în aplicare a unei directive, un stat membru nu poate să aplice legea internă - chiar dacă prevede sancțiuni penale – dacă aceasta nu a fost încă adaptată în conformitate cu directiva respectivă, unei persoane care s-a conformat dispozițiilor directivei menționate[350].

Curtea de Justiție a Comunităților Europene a stabilit că în cazul în care un stat membru a luat măsuri pentru transpunerea unei directive după expirarea termenului stabilit, aplicarea retroactivă în întregime a acestor măsuri face posibilă înlăturarea

---

[347] Judgment of the Court of 4 December 1974, Case 41/74 – Yvonne van Duyn v. Home Office

[348] Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 11 July 2002, Case C-62/00 – Marks & Spencer plc v. Commissioners of Customs & Excise

[349] Judgment of the Court of 1 February 1977, Case 51/76 – Verbond van Nederlandse Ondernemingen v. Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen

[350] Judgment of the Court of 5 April 1979, Case 148/78 – Criminal proceedings against Tullio Ratti. Reference for a preliminary ruling: Pretura di Milano – Italy.

consecințelor transpunerii cu întârziere, cu condiția ca directiva să fi fost transpusă într-un mod corect[351].

o *Decizia*

Deciziile nu cuprind reguli generale care să fie valabile *erga omnes*, ele fiind doar acte administrative individuale prin care este aplicat dreptul comunitar. Potrivit art. 288 TFUE, decizia este obligatorie în toate elementele sale, iar în cazul în care se indică destinatarii, decizia este obligatorie numai pentru aceștia. De asemenea, conform art. 297 TFUE, deciziile care se adresează tuturor statelor membre, în cazul în care acestea nu indică destinatarii, se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene și intră în vigoare la data prevăzută de textul lor sau, în absența acesteia, în a douăzecea zi de la data publicării. Deciziile care se adresează unui destinatar se notifică destinatarilor lor și produc efecte prin această notificare.

Din analiza dispozițiilor articolelor menționate mai sus se poate afirma că, în comparație cu directiva, decizia este obligatorie nu numai în ceea ce privește rezultatul ce trebuie atins, ea putând să prevadă chiar și mijloacele cu care se poate îndeplini rezultatul impus. Destinatarii unei decizii pot fi statele membre, instituțiile Uniunii sau persoanele particulare, adresanții fiind clar determinați, specificați sau identificabili.

Curtea de Justiție a Comunităților Europene a stabilit în jurisprudența sa că, datorită caracterului lor obligatoriu, deciziile creează drepturi și obligații persoanelor cărora li se adresează, drept urmare putând fi invocate direct în fața instanțelor naționale, care trebuie să le considere ca elemente de drept comunitar[352].

o *Recomandările și avizele*

În conformitate cu art. 288 TFUE, recomandările și avizele se disting față de actele examinate anterior prin faptul că nu sunt obligatorii. Acestea constituie un mijloc pentru instituțiile Uniunii de a-și exprima o opinie, de a da o informație sau de a anunța anumite texte cu caracter de constrângere.

Recomandările sunt folosite, de regulă, pentru a obține o anumită acțiune sau conduită din partea celor cărora le sunt adresate. Chiar dacă recomandările nu au forță juridică obligatorie și nu sunt susceptibile de a crea drepturi care pot fi invocate direct în fața instanțelor naționale, Curtea de Justiție a Comunităților Europene a stabilit că organele naționale de jurisdicție sunt obligate să ia în considerare recomandările în scopul de a soluționa litigiile ce le sunt deduse, în special când ele clarifică interpretarea măsurilor naționale adoptate în scopul de a le implementa sau dacă ele sunt destinate să suplimenteze unele prevederi obligatorii[353].

În ceea ce privește avizele, acestea sunt folosite pentru a exprima un punct de vedere, având caracterul unor simple sfaturi și fiind solicitate atunci când o instituție dorește să adopte un act normativ, să ia o măsură sau să întreprindă o acțiune care are tangență cu activitatea altei instituții. Aceste avize nu trebuie confundate cu avizele cu caracter consultativ date de instituțiile sau organele Uniunii în cadrul unei proceduri de decizie.[354]

---

[351] Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 3 October 2000, Case C-371/97 – Cinzia Gozza and Others v. Università degli Studi di Padova and Others.

[352] Judgment of the Court (Second Chamber) of 10 November 1992, Case C-156/91 – Hansa Fleisch Ernst Mundt GmbH & Co. KG v. Landrat des Kreises Schleswig-Flensburg

[353] Judgment of the Court (Second Chamber) of 13 December 1989, Case C-322/88 – Salvatore Grimaldi v. Fonds des maladies professionnelles.

[354] Aici pot fi amintite avizele date de Parlamentul European, Comitetul Economic și Social sau Comitetul Regiunilor.

Avându-se în vedere faptul că recomandările și avizele sunt emise de instituțiile sau organele Uniunii în exercitarea competențelor cu care au fost învestite, acestea sunt considerate izvoare de drept comunitar, dar potrivit art. 263 TFUE, nu intră sub incidența controlului Curții de Justiție a Uniunii Europene asupra legalității actelor legislative.

6.3.4. Normele de drept care provin din angajamentele externe ale Uniunii Europene

Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană s-a substituit Comunității Europene și i-a succedat acesteia. Astfel, conform art. 216 TFUE, Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale acestea fiind obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre.

Datorită faptului că angajamentele externe ale Uniunii Europene sunt luate în temeiul dispozițiilor din tratate și în conformitate cu o procedură care implică colaborarea mai multor instituții și organe ale Uniunii și, totodată, produc efecte juridice fiind obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre, sunt considerate izvoare ale dreptului Uniunii.

În ceea ce privește poziția pe care angajamentele externe ale Uniunii Europene o ocupă în ordinea juridică a Uniunii, acestea ocupă un loc inferior tratatelor institutive, dar superior dreptului derivat. Aceasta reiese din prevederile art. 218 al. (11) TFUE, unde se arată că un stat membru, Parlamentul European, Consiliul sau Comisia pot obține avizul Curții de Justiție cu privire la compatibilitatea unui acord preconizat cu dispozițiile tratatelor, iar în cazul în care acordul a făcut obiectul unui aviz negativ al Curții de Justiție, acesta poate intra în vigoare numai după modificarea lui sau revizuirea tratatelor.

Curtea de Justiție a Comunităților Europene a hotărât că un acord încheiat de Consiliu în conformitate cu TCEE, constituie, în ceea ce privește Comunitatea, un act adoptat de una dintre instituții, iar dispozițiile unui astfel de acord fac parte integrantă, de la data intrării în vigoare a acestuia, din ordinea juridică comunitară. Drept urmare, în cadrul acestei ordini juridice, Curtea este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea acestui acord[355]. De asemenea, Curtea a stabilit că asigurând respectarea angajamentelor care decurg dintr-un acord încheiat de instituțiile comunitare, statele membre îndeplinesc, în ordinea comunitară, o obligație față de Comunitate, care și-a asumat răspunderea pentru buna executare a acordului[356].

6.3.5. Izvoarele nescrise ale dreptului Uniunii Europene

În această categorie a izvoarelor dreptului Uniunii pot fi incluse principiile generale de drept și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

- *Principiile generale de drept*

În procesul complex al elaborării și aplicării normelor dreptului Uniunii, principiile generale de drept au ocupat și continuă să ocupe un loc important. Deși majoritatea

[355] Judgment of the Court of 30 April 1974, Case 181/73 - R. & V. Haegeman v. Belgian State

[356] Judgment of the Court of 26 October 1982, Case 104/81- Hauptzollamt Mainz v. C.A. Kupferberg & Cie KG a.A.

principiilor generale de drept nu și-au găsit încă o consacrare în ordinea juridică a Uniunii, în câteva cazuri tratatele fac trimitere la ele[357].

Deși în activitatea sa Curtea de Justiție apelează în mod liber la principiile de drept, exercițiul acestora este totuși condiționat de respectarea anumitor reguli:

- trimiterea la aceste principii se poate face doar în cazurile în care se constată existența unor lacune în dreptul Uniunii, în cazul existenței unor dispoziții în acest sens aplicarea acestora fiind obligatorie;
- în cazul în care în soluționarea unor cauze Curtea de Justiție trebuie să rețină și să aplice și principii generale de drept desprinse din ordinea juridică națională a statelor membre sau din ordinea juridică internațională, trimiterea la aceste principii se poate face numai în cazul în care acestea sunt compatibile cu principiile comunitare și cu specificul ordinii juridice consacrată în textele comunitare.[358]

In concluzie, principiile generale de drept capătă autoritate în cadrul dreptului Uniunii prin intermediul practicii jurisprudențiale, însă se bazează întotdeauna pe consacrarea lor într-un sistem juridic organizat fie la nivelul statelor membre (sistem unic), fie comun statelor membre sau rezultând din natura Uniunii Europene.

Printre principiile generale de drept reținute de Curtea de Justiție în practica sa pot fi amintite:

- principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- principiul respectării dreptului la apărare;
- principiul autorității de lucru judecat;
- principiul certitudinii juridice;
- principiul egalității;
- principiul proporționalității;
- principiul loialității.[359]

o *Jurisprudența Curții de Justiție*

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene este un izvor important de drept întrucât în numeroase probleme Curtea completează și interpretează dispozițiile tratatelor concomitent cu garantarea respectării lor. Calitatea de izvor de drept al Uniunii a fost recunoscută jurisprudenței Curții de Justiție în cuprinsul art. 150 TCEEA și art. 267 TFUE, potrivit cărora Curtea de Justiție este competentă să hotărască, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea tratatelor și la validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii.

Sub acest aspect, competențele Curții de Justiție au fost de folos în interpretarea uniformă a dreptului Uniunii, mai ales că în numeroase cazuri tratatele sau legislația adoptată de instituțiile Uniunii conțineau formulări cu un înalt grad de generalitate sau chiar incomplete.

---

[357] Potrivit art. 188 TCEEA și art. 340 TFUE, în materie de răspundere extracontractuală, Uniunea este obligată să repare, în conformitate cu principiile generale comune ordinilor juridice ale statelor membre, prejudiciile cauzate de instituțiile sale sau de agenții săi în exercițiul funcțiunilor lor. De asemenea, prin derogare de la aceste dispoziții, Banca Centrală Europeană trebuie să repare, în conformitate cu principiile generale comune statelor membre, prejudiciile cauzate de aceasta sau de agenții săi în exercitarea funcțiilor lor.

[358] Felician Cotea, *op. cit.*, p. 463.

[359] Octavian Manolache, *op. cit.*, pp. 24-45.

În mai multe cazuri Curtea de Justiție s-a referit la hotărârile sale anterioare, argumentându-și și susținându-și soluțiile pronunțate[360]. De asemenea, în alte situații, potrivit circumstanțelor specifice fiecărei cauze[361], Curtea de Justiție a decis că nu este obligată de hotărârile adoptate în situații precedente și că tribunalele naționale sunt îndreptățite să ceară o nouă hotărâre preliminară dacă ele nu vor să urmeze o decizie dată asupra unei probleme asemănătoare într-o cauză anterioară, aceste tribunale având libertatea de a folosi hotărârile preliminare fără consultarea Curții, chiar dacă ele sunt tribunale de ultimă instanță și care sunt obligate în mod normal să ceară darea unei hotărâri preliminare asupra tuturor problemelor de drept comunitar.[362]

[360] Judgment of the Court of 26 February 1976, Joined cases 88 to 90/75 – Società SADAM and others v Comitato Interministeriale dei Prezzi and others; Judgment of the Court of 27 March 1980, Case 61/79 – Amministrazione delle finanze dello Stato v Denkavit Italiana Srl.

[361] Judgment of the Court of 27 March 1963, Joined cases 28 to 30/62 – Da Costa en Schaake NV, Jacob Meijer NV, Hoechst-Holland NV v Netherlands Inland Revenue Administration; Judgment of the Court of 12 March 1987, Case 178/84 - Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany.

[362] Octavian Manolache, *op. cit.*, p. 50.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 7
PERSONALITATEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE

7.1. ASPECTE GENERALE PRIVIND DOBÂNDIREA ŞI EXERCITAREA PERSONALITĂŢII JURIDICE DE CĂTRE ORGANIZAŢIILE INTERNAŢIONALE INTERGUVERNAMENTALE

În momentul creării unei organizaţii internaţionale, statele fondatoare învestesc noua entitate cu anumite funcţii şi competenţe în vederea promovării unor interese comune. Astfel, organizaţia internaţională dobândeşte personalitate juridică proprie, distinctă de cea a statelor care au creat-o şi care este opozabilă *erga omnes*. În ceea ce priveşte opozabilitatea personalităţii juridice a organizaţiei internaţionale faţă de statele nemembre sau terţe, conform Convenţiei de la Viena privind dreptul tratatelor, „un tratat nu creează nici obligaţii şi nici drepturi pentru un stat terţ fără consimţământul acestuia"[363].

Odată ce a dobândit personalitatea juridică, organizaţia internaţională o poate exercita atât în ordinea juridică internă a statelor membre, cât şi în ordinea juridică internaţională.

În ceea ce priveşte personalitatea juridică de drept intern a organizaţiilor internaţionale, pentru realizarea scopurilor pentru care a fost creată, o organizaţie internaţională are capacitatea de a fi titulară de drepturi şi obligaţii în raporturi de drept intern pe teritoriul oricărui stat membru.

Recunoaşterea personalităţii juridice de drept intern a organizaţiilor internaţionale este consacrată în mod expres în actele constitutive ale acestora, care sunt opozabile statelor semnatare. Un exemplu în acest sens îl reprezintă art. 104 din Carta ONU, care prevede că: „Organizaţia se bucură pe teritoriul fiecăruia dintre membrii săi de capacitatea juridică necesară pentru îndeplinirea funcţiilor şi realizarea scopurilor sale". De altfel, aceste dispoziţii din Carta ONU se regăsesc în marea majoritate a actelor constitutive ale organizaţiilor internaţionale, acestea conţinând prevederi similare.

Trebuie menţionat faptul că recunoaşterea personalităţii de drept intern a organizaţiilor internaţionale nu echivalează cu asimilarea acestora cu subiectele de drept intern din aceste state, pentru că organizaţiile internaţionale dispun de unele privilegii şi imunităţi[364] derogatorii de la dreptul comun[365].

---

[363] Articolul 34 din Convenţia de la Viena privind dreptul tratatelor (1969)

[364] În acest sens a se vedea: art. 26 din Constituţia Comitetului Interguvernamental pentru Migraţie Europeană (CIME/ICEM); art. 9 din Convenţia de la Paris privind înfiinţarea Organizaţiei Europene pentru Cercetări Nucleare (CERN); art. 35 din Convenţia de la Stockholm privind înfiinţarea Asociaţiei Europene a Liberului Schimb (AELS/EFTA); art. 105 din Carta ONU; art. 40 din Constituţia Organizaţiei Internaţionale a Muncii (OIM/ILO); art. 57 din Constituţia Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii (OMS/WHO); art. 1 din Constituţia Uniunii Internaţionale a Telecomunicaţiilor (UIT/ITU); art. 27 din Constituţia Organizaţiei Meteorologice Mondiale (OMM/WMO).

[365] Raluca Miga-Beşteliu, *Organizaţii internaţionale interguvernamentale*, Bucureşti, Editura C.H. Beck, 2006, p. 34.

Noțiunea de „personalitate juridică internațională" se află în strânsă legătură cu cea de „subiect de drept internațional" ele definindu-se, adesea, una prin cealaltă. Pentru identificarea unui subiect de drept internațional este necesar să se constate dacă acesta posedă personalitate juridică în cadrul ordinii juridice internaționale, altfel spus, dacă are capacitatea juridică de acționa pe plan internațional.

Analiza conceptului de subiect de drept internațional a fost făcută cu acuratețe de către Curtea Internațională de Justiție (CIJ), care în avizul său consultativ din 11 aprilie 1949, dat la cererea Adunării Generale a ONU asupra Reparării daunelor suferite în serviciul Națiunilor Unite, arăta că ONU „este subiect de drept internațional, fapt ce înseamnă că este titulară de drepturi și obligații internaționale și, drept urmare, are capacitatea de a se prevala de drepturile sale pe cale de reclamație internațională".[366]

În același aviz, Curtea Internațională de Justiție (CIJ) arăta că ONU se bucură de funcții și drepturi „care nu pot fi explicate decât pe baza posedării într-o mare măsură a personalității internaționale și a capacității de a acționa pe plan internațional", motiv pentru care Curtea a ajuns la concluzia că „organizația este o persoană internațională [...] ceea ce înseamnă că este capabilă să posede drepturi și obligații internaționale".[367]

Cu toate că avizul Curții Internaționale de Justiție (CIJ) se referă doar la Organizația Națiunilor Unite, el poate avea aplicabilitate în cazul tuturor celorlalte organizații internaționale, care prin actul lor constitutiv dobândesc drepturi și își asumă obligații în cadrul ordinii juridice internaționale.

În ceea ce privește calitatea de a fi titular de drepturi și obligații în ordinea juridică internațională, există unele deosebiri între state și organizațiile internaționale.

Astfel, dacă statele, în virtutea suveranității lor și egalității lor suverane, se pot angaja în raporturi juridice internaționale în orice domeniu al relațiilor internaționale, capacitatea organizațiilor internaționale de a intra în asemenea raporturi este limitată la un anumit domeniu al relațiilor internaționale, în strânsă legătură cu scopul și obiectivele specifice pentru care aceste organizații au fost create[368].

Referitor la exercitarea personalității juridice de către organizațiile internaționale, o organizație internațională se manifestă în virtutea propriei sale personalități juridice, pe de o parte, ca subiect de drept internațional, iar pe de altă parte, ca persoană juridică de drept intern în fiecare dintre statele membre.

În calitate de subiecte de drept internațional, organizațiile internaționale au capacitatea de a încheia acorduri internaționale, au dreptul de legație, pot prezenta reclamații internaționale și, de asemenea, pot elabora (independent sau împreună cu statele membre) norme și reguli de drept internațional, de control și/sau sancționare în raport cu statele membre.

Capacitatea organizațiilor internaționale de a încheia tratate[369] cu statele, între ele și cu alte subiecte de drept internațional a fost confirmată de Convenția de la Viena privind

---

[366] Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion: ICJ Reports, 1949, p. 179.

[367] *Ibidem*

[368] Dan Vătăman, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura C.H. Beck, 2009, p. 16.

[369] Doctrina a fundamentat capacitatea organizației internaționale de a încheia tratate (*treaty making power*), fie pe personalitatea ei juridică, fie pe teoria competenței implicite, fie pe voința (manifestată în mod expres sau doar prezumată) statelor fondatoare a organizației – Ion M. Anghel, *Dreptul tratatelor*, vol. 1, București, Editura Lumina Lex, 2000, p. 85.

dreptul tratatelor din anul 1986, conform căreia „capacitatea unei organizații internaționale de a încheia tratate este guvernată de regulile organizației"[370], care desemnează mai ales actele constitutive, deciziile și rezoluțiile adoptate în conformitate cu acestea. Printr-o interpretare extensivă a acestei formulări se poate concluziona că o organizație internațională nu poate încheia tratate care nu au nicio legătură cu statutul, scopul și funcțiile în vederea cărora a fost constituită[371].

Tratatele încheiate de către organizațiile internaționale se referă, în general, la funcționarea lor administrativă și la activitatea pe care o desfășoară pentru atingerea scopurilor și obiectivelor lor. Aici pot fi amintite acordurile referitoare la privilegii și imunități, acordurile cu privire la sediul organizației, ca și acordurile încheiate cu alte organizații cu privire la cooperarea dintre ele sau coordonarea activităților lor.

În ceea ce privește dreptul de legație, acesta a fost inițial un atribut exclusiv al statelor, dar în urma proliferării organizațiilor internaționale dreptul diplomatic a tins să înregistreze activitatea acestora și să o reflecte adaptând regulile tradiționale. În consecință, practicile urmate în cazul organizațiilor internaționale sunt similare celor aplicabile misiunilor diplomatice ale statelor și agenților diplomatici.

Misiunea diplomatică a fost definită ca „organ al unui subiect de drept internațional, instituit în mod permanent pe lângă un alt subiect de drept internațional și însărcinat cu asigurarea relațiilor diplomatice a acestui subiect".[372] Plecând de la această definiție se poate reliefa o diferență fundamentală între misiunile permanente ale unui stat pe lângă alt stat (ambasadele) și misiunile permanente ale unui stat pe lângă o organizație internațională. Dacă ambasada reprezintă statul acreditant și acționează în numele lui pe lângă statul acreditar, reprezentanța permanentă pe lângă o organizație internațională asigură nu numai aceasta reprezentare pe lângă organizația respectivă, ci participă și la realizarea funcțiilor acesteia.[373]

O premisă a înființării unei misiuni diplomatice o constituie calitatea de titular al dreptului de legație (*ius legationis*), care constă în dreptul de *legație pasivă* (înțeles ca fiind capacitatea unei entități de a primi misiunea diplomatică a altei entități) și dreptul de *legație activă* (înțeles ca fiind capacitatea de a trimite pe lângă un alt subiect de drept internațional o misiune diplomatică). Acestea sunt, în general, corelative, dar din cauza inițiativei mai limitate pe care o presupune dreptul de legație pasivă, acesta este recunoscut cu mai multă larghețe decât dreptul de legație activă.[374]

---

[370] Articolul 6 din Convenția de la Viena asupra dreptului tratatelor între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale (1986).

[371] Raluca Miga-Beșteliu, *op. cit.*, p. 41.

[372] Philippe Cahier, *La droite diplomatique contemporaine, II*ème édition, Éditeur : Librairie Droz, Genève, 1964, p. 55.

[373] Există și alte diferențe între misiunile permanente tradiționale și cele pe lângă organizații internaționale, cum ar fi: în ceea ce privește scrisorile de acreditare, șeful misiunii tradiționale le primește de la șeful statului acreditant, pe când șeful reprezentanței permanente le primește, de cele mai multe ori, de la ministrul de externe; în ceea ce privește organul care primește acreditarea, șeful misiunii tradiționale este acreditat pe lângă șeful statului acreditar, pe când în cazul organizațiilor internaționale nu este stabilit, în mod uniform, cine este competent a primi scrisorile de acreditare ale reprezentantului permanent; referitor la formele în care trebuie să se efectueze acreditarea, ceremonialul solemn este mult simplificat în cazul organizațiilor internaționale – Ion M. Anghel, *Drept diplomatic și consular*, vol. I, București, Editura Lumina Lex, 2002, pp. 94-95.

[374] Louis Cavaré, *Le droit international public positif. Les Modalités des relations juridiques internationales, les compétences respectives des États, tome 2*, 2ème édition, Ed. Pedone, Paris, 1962, pp. 16-17.

În ceea ce privește dreptul de a prezenta reclamații internaționale pentru pagube suferite de organizație, ca entitate distinctă, sau de agenții ei, menționăm că această problemă a fost clarificată de Curtea Internațională de Justiție (CIJ) în avizul său consultativ din anul 1949. Potrivit CIJ, „competența de a prezenta o reclamație internațională, pentru cei care o posedă, reprezintă capacitatea de a recurge la metodele uzuale recunoscute de dreptul internațional pentru stabilirea, prezentarea și reglementarea reclamațiilor". „Printre aceste metode – se arată în continuare – se pot menționa protestul, cererea de anchetă, negocierea și cererea de a supune cauza unui tribunal arbitrar sau Curții" [375]. Cu același prilej, CIJ a recunoscut dreptul ONU de a prezenta reclamații internaționale cu privire la daunele suferite, chiar împotriva țărilor nemembre, precizând, de asemenea, că ONU poate prezenta reclamații și pentru daunele cauzate agenților săi.

7.2. PERSONALITATEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE PÂNĂ LA ADOPTAREA TRATATULUI DE LA LISABONA

7.2.1. Situația existentă înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht

La momentul adoptării Tratatului de la Maastricht existau trei Comunități Europene (CECO, CEE și CEEA), fiecare dintre acestea fiind înzestrată cu personalitate juridică distinctă de cea a statelor membre.

În ceea ce privește Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), tratatul institutiv stabilea că în relațiile internaționale comunitatea beneficia de capacitatea juridică necesară pentru exercitarea funcțiilor și atingerii scopurilor sale, iar în fiecare dintre statele membre comunitatea poseda cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne[376].

Tratatele instituind Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA) au prevăzut în mod explicit personalitatea juridică distinctă a celor două comunități europene, fiind reglementate atât personalitatea juridică internațională, cât și personalitatea juridică de drept intern. Articolele care reglementează personalitatea juridică a celor două comunități au un conținut asemănător, acestea stabilind că în relațiile internaționale comunitățile beneficiau de capacitatea juridică necesară pentru exercitarea funcțiilor și atingerii scopurilor lor și, totodată, în fiecare dintre statele membre cele două comunități posedau cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne[377].

Chiar dacă prin Tratatul de fuziune adoptat în anul 1965 s-a produs o unificare a instituțiilor comunităților europene, fuziunea instituțională conducând la crearea unui

---

[375] Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion: ICJ Reports, 1949, p. 177.

[376] Articolul 6 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)

[377] În ceea ce privește CEE, personalitatea juridică internațională a fost consacrată expres în cadrul art. 210 TCEE, iar personalitatea juridică de drept intern în cadrul art. 211 TCEE. În cazul CEEA, personalitatea juridică internațională a fost consacrată expres în cadrul art. 184 TCEEA, iar personalitatea juridică de drept intern în cadrul art. 185 TCEEA.

buget unic al comunităților și la apariția unei administrații comunitare unice[378], instituțiile nou create au exercitat puterile și competențele care le reveneau în condițiile prevăzute de fiecare tratat institutiv în parte, cele trei comunități europene rămânând distincte. Drept urmare, chiar dacă aceleași instituții deserveau cele trei Comunități Europene, acestea au continuat să aibă fiecare propria personalitate juridică, având astfel capacitatea de a acționa ca subiecte de drept în ordinea juridică internațională, ordinea juridică comunitară, precum și în ordinile juridice interne ale statelor membre.

La fel s-a întâmplat și după adoptarea Actului Unic European (AUE) în anul 1986, care, deși a efectuat o reformă instituțională și a extins domeniul de competență comunitară, nu a adus vreo modificare cu privire la personalitatea juridică a celor trei comunități europene.[379]

7.2.2. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Maastricht

Chiar dacă Tratatul de la Maastricht a statuat că printre obiectivele Uniunii figurau „afirmarea identității pe scena internațională" sau „instituirea unei cetățenii a Uniunii"[380], nu a prevăzut în mod expres personalitatea juridică a Uniunii Europene, stabilind că aceasta „se bazează pe Comunitățile Europene completate cu politicile și formele de cooperare instaurate de tratat"[381] .

Din acest motiv au apărut o serie de divergențe de opinii cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene, existând păreri conform cărora „lipsa unei asemenea prevederi nu conduce în mod implicit la excluderea ideii potrivit căreia Uniunea Europeană are personalitate juridică"[382]. Potrivit altor opinii, „orice discuție despre faptul că Tratatul asupra Uniunii Europene nu ar fi recunoscut în mod expres personalitate juridică pentru Uniunea Europeană, dar nici nu o exclude în mod implicit constituie o futilitate cel puțin, unele state au respins vehement ideea de personalitate juridică a Uniunii Europene și din această cauză nu s-a prevăzut nimic, iar lipsa unei prevederi pozitive, nu lasă loc de presupuneri"[383].

Luând în considerare ambele opinii și, în baza dispozițiilor Tratatului asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht), putem afirma cu certitudine că Tratatul nu numai că a consfințit menținerea calității de subiecte de drept a Comunităților Europene (fiecare dintre acestea având propria personalitate juridică), dar a și statuat că „sub rezerva dispozițiilor modificând tratatele institutive nicio altă dispoziție a prezentului tratat nu

---

[378] Potrivit art. 28 din Tratatul de fuziune, Comunitățile Europene se bucurau pe teritoriul statelor membre de privilegiile și imunitățile necesare îndeplinirii misiunii lor, în condițiile stabilite în Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene (anexat la Tratat). De asemenea, conform art. 24 din Tratatul de fuziune funcționarii și alți agenți ai celor trei Comunități au devenit, la data intrării în vigoare a Tratatului, funcționari și alți agenți ai Comunităților Europene făcând parte din administrația unică a acestor Comunități.

[379] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 40-41.

[380] Articolul B din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)

[381] Articolul A din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)

[382] Victor Duculescu, *Dreptul integrării europene. Tratat elementar*, București, Editura Lumina Lex, 2003, p. 95.

[383] Ion M. Anghel, *Personalitatea juridică și competențele Comunităților Europene/ Uniunii Europene*, București, Editura Lumina Lex, 2006, p. 51.

afectează Tratatele instituind Comunitățile Europene și nici tratatele și actele subsecvente care le-au modificat și completat"[384].

Astfel, orice speculație despre recunoașterea implicită a personalității juridice a Uniunii Europene este cel puțin forțată, conform definiției clasice a organizațiilor internaționale personalitatea juridică a unei entități nu se prezumă, ci trebuie prevăzută expres în actul constitutiv în termeni care să confirme fără dubii existența acesteia.

7.2.3. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam

Problema atribuirii personalității juridice Uniunii Europene a preocupat statele membre încă din timpul Conferinței interguvernamentale în care s-a negociat Tratatul de la Amsterdam.

Cu toate acestea, deși a adus unele amendamente importante atât la Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE), cât și la tratatele institutive ale Comunităților Europene, Tratatul de la Amsterdam nu a reușit să rezolve toate problemele existente, inclusiv cea legată de personalitatea juridică a Uniunii Europene.

Există totuși unele opinii conform cărora Uniunea Europeană ar fi dobândit personalitate juridică – una implicită – ca urmare a faptului că prin Tratatul de la Amsterdam Consiliul a fost împuternicit să încheie acorduri cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale în aplicarea Politicii externe și de securitate comună. Faptul că o instituție a unei organizații internaționale este abilitată să încheie acorduri în numele acesteia cu unul sau mai multe state sau organizații internaționale, nu înseamnă că respectiva organizație internațională a dobândit și statutul de subiect de drept internațional.

După cum s-a precizat în doctrină, „nu orice organizație internațională are și calitatea de subiect de drept internațional, simpla ei înființare, la fel ca și autorizarea de a încheia tratatele, neechivalând cu apariția în mod automat a unui nou subiect de drept internațional"[385].

Raportându-ne la definiția clasică conform căreia o organizație internațională este „o asociere de state, constituită prin tratat, înzestrată cu o constituție și cu organe comune și posedând o personalitate juridică distinctă de cea a statelor membre"[386], aceste condiții trebuind a fi întrunite în mod cumulativ, putem afirma că nici în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam Uniunea Europeană nu a dobândit personalitate juridică, orice speculație despre recunoașterea implicită a personalității juridice a Uniunii Europene fiind nefondată.

7.2.4. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma adoptării Tratatului de la Nisa

Tratatul de la Nisa a efectuat unele reforme în ceea ce privește componența și modul de funcționare al instituțiilor comunitare, reforme necesare pentru viitoarele extinderi ale Uniunii Europene, dar nu a adus nici o modificare în ceea ce privește personalitatea juridică a Uniunii Europene.

---

[384] Articolul M din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)

[385] Ion M. Anghel, *Drept diplomatic și consular*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, volumul 1, București, Editura Lumina Lex, 2002, p. 517.

[386] *Yearbook of the International Law Commission*, Volume II, 1956, p. 108.

Tratatul de la Nisa a fost considerat ca fiind un „acord imperfect şi insuficient", asta chiar din timpul Conferinţei interguvernamentale (CIG 2000) care a pregătit Tratatul de la Nisa, când au fost identificate o serie de probleme ce trebuiau soluţionate în viitorul apropiat.

7.2.5. Personalitatea juridică a Uniunii Europene în reglementarea Tratatului instituind o Constituţie pentru Europa

Chiar dacă nu a intrat în vigoare şi, implicit, nu a modificat în niciun fel tratatele existente la data adoptării sale, Tratatul Constituţional a prevăzut o serie de inovaţii printre care şi personalitatea juridică a Uniunii Europene – care ulterior au fost adaptate şi preluate de Tratatul de la Lisabona.

Astfel, Tratatul Constituţional stabilea fără echivoc că „Uniunea are personalitate juridică"[387], reglementând totodată problema reprezentării Uniunii, atât din punct de vedere al personalităţii juridice de drept intern, cât şi în ceea ce priveşte personalitatea juridică de drept internaţional.

Dacă este să ne referim la personalitatea juridică de drept intern, conform articolului III-426 din Tratatul Constituţional, în fiecare din statele membre, Uniunea poseda capacitatea juridică cea mai larg recunoscută persoanelor juridice de către legislaţiile naţionale. Uniunea putea, în special, dobândi sau înstrăina bunuri mobile şi imobile şi putea sta în justiţie, în acest scop fiind reprezentată de către Comisie. Cu toate acestea, Uniunea putea fi reprezentată de fiecare instituţie, în temeiul autonomiei lor administrative, pentru chestiunile referitoare la funcţionarea lor.

Personalitatea juridică internaţională a Uniunii Europene reiese din mai multe dispoziţii ale Tratatului Constituţional. Astfel, potrivit Articolul III-292, Uniunea depunea toate eforturile pentru a dezvolta relaţii şi a construi parteneriate cu ţări terţe, cu organizaţii internaţionale, regionale sau globale care împărtăşesc principiile care au stat la temelia creării, dezvoltării şi extinderii Uniunii[388]. De asemenea, conform Articolului III-316, politica Uniunii în domeniul cooperării pentru dezvoltare se desfăşura în cadrul unor principii şi obiective ale acţiunii externe a Uniunii. În baza acestor prevederi, Uniunea poate încheia cu ţările terţe sau cu organizaţiile internaţionale competente orice acord util în realizarea obiectivelor prevăzute în articolele III-292 şi III-316[389].

Tot în ceea ce priveşte personalitatea juridică internaţională a Uniunii Europene, Articolul III-323 stabilea că Uniunea putea încheia acorduri cu una sau mai multe ţări terţe sau organizaţii internaţionale dacă se prevedea astfel în Constituţie sau dacă se impunea încheierea unui acord pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia din obiectivele stabilite prin Constituţie, dacă se prevedea astfel într-un act juridic obligatoriu al Uniunii sau dacă putea influenţa regulile comune sau poate modifica domeniul de aplicare. Potrivit aceluiaşi articol, acordurile încheiate de Uniune obligau instituţiile şi statele membre. De asemenea, conform tratatului, Uniunea putea încheia acorduri de asociere cu unul sau mai multe state terţe sau organizaţii internaţionale pentru a crea o

---

[387] Articolul I-7 din Tratatul Constituţional

[388] Aceste principii sunt stabilite la art. III-292 al. (1) din Tratatul Constituţional după cum urmează: democraţia, statul de drept, universalitatea şi indivizibilitatea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, respectarea demnităţii umane, egalitatea şi solidaritatea şi respectarea principiilor Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite şi a dreptului internaţional.

[389] Articolul III-317 din Tratatul Constituţional

asociere caracterizată prin drepturi și obligații reciproce, prin acțiuni comune și prin proceduri speciale[390]. În acest scop, Consiliul autoriza deschiderea negocierilor, adopta directivele de negociere, autoriza semnarea și încheia acordurile.[391]

7.3. REGLEMENTAREA PERSONALITĂȚII JURIDICE A UNIUNII EUROPENE ÎN URMA REFORMEI REALIZATE PRIN TRATATUL DE LA LISABONA

Personalitatea juridică a Uniunii Europene reiese explicit din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), conform căruia Uniunea Europeană se substituie Comunității Europene și îi succede acesteia[392] (preluând astfel personalitatea juridică existentă a Comunității Europene) și, în plus, tratatul prevede expres că Uniunea Europeană are personalitate juridică[393].

În ceea ce privește personalitatea juridică a Uniunii Europene, cele două tratate pe care se întemeiază Uniunea Europeană (TUE și TFUE) conțin o serie de dispoziții din care reies atât personalitatea juridică a Uniunii Europene în dreptul intern al statelor membre, cât și personalitatea juridică de drept internațional a Uniunii Europene.

Dacă este să ne referim la personalitatea juridică de drept intern, conform art. 335 TFUE (ex-articolul 282 TCE), în fiecare dintre statele membre, Uniunea are cea mai largă capacitate juridică recunoscută persoanelor juridice de către legislațiile interne.

Drept urmare, Uniunea poate, în special, să dobândească sau să înstrăineze bunuri mobile și imobile și poate sta în justiție, în acest scop fiind reprezentată de Comisie. Cu toate acestea, Uniunea este reprezentată de fiecare instituție, în temeiul autonomiei lor administrative, pentru chestiunile referitoare la funcționarea lor.

Personalitatea juridică internațională a Uniunii Europene reiese din dispozițiile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), care stabilește că Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora. Potrivit tratatului, acordurile încheiate de Uniunea Europeană sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre.[394]

De asemenea, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede că Uniunea Europeană poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, pentru a crea o asociere caracterizată de drepturi și obligații reciproce, de acțiuni comune și proceduri speciale.[395] Acordurile dintre Uniune și țări terțe sau organizații internaționale sunt negociate și încheiate în conformitate cu o procedură, în conformitate cu care Consiliul autorizează începerea negocierilor, adoptă directivele de negociere, autorizează semnarea și încheie acordurile.[396]

---

[390] Articolul III-324 din Tratatul Constituțional
[391] Articolul III-325 din Tratatul Constituțional
[392] Articolul 1 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)
[393] Articolul 47 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)
[394] Articolul 216 TFUE
[395] Articolul 217 TFUE
[396] Articolul 218 TFUE

7.4. LIMITELE EXERCITĂRII PERSONALITĂȚII JURIDICE DE CĂTRE UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN CADRUL COMPETENȚELOR SALE

Exercitarea personalității juridice de către Uniunea Europeană are o serie de limite. Astfel, la Actul final al conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona a fost anexată o Declarație, conform căreia „faptul că Uniunea Europeană are personalitate juridică nu o autorizează în niciun fel să legifereze sau să acționeze în afara competențelor care îi sunt conferite de către statele membre prin tratate"[397].

7.4.1. Delimitarea competențelor Uniunii Europene în tratatele europene și în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)

Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) stabilește că delimitarea competențelor Uniunii este guvernată de principiul atribuirii. În temeiul principiului atribuirii, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate și, drept urmare, orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre[398].

Stabilirea competențelor pe care le are Uniunea Europeană a ridicat problema delimitării între sfera de jurisdicție a statelor membre și sfera de jurisdicție a Uniunii, partajarea competențelor fiind foarte sensibilă întrucât aduce în discuție limitarea suveranității statelor membre.

O clarificare în acest sens a fost făcută de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) în cauza *Costa v ENEL* din anul 1964, când a stabilit că „prin instituirea unei Comunități cu o durată nelimitată, dotată cu instituții proprii, cu personalitate, cu capacitate juridică, cu capacitate de reprezentare internațională și, în special, cu puteri reale derivate din limitarea competenței sau din transferul atribuțiilor statelor către Comunitate, acestea din urmă au limitat, chiar dacă în domenii restrânse, drepturile lor suverane și au creat astfel un corp de drept aplicabil resortisanților lor și lor însele"[399].

De asemenea, în Cauza *Max Neumann v Hauptzollamt Hof/Saale* din anul 1967, Curtea de Justiție a stabilit că „transferul efectuat de către state din ordinea lor juridică internă în favoarea ordinii juridice comunitare [...] antrenează o limitare definitivă a drepturilor lor suverane[400].

Tot în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene întâlnim Cauza *Commission of the European Communities v French Republic* din anul 1971, în care Curtea a reținut faptul că „odată ce statele membre au instituit o comunitate pe durată nedeterminată, cu instituții permanente investite cu puteri reale, a avut loc o limitare a autorității și un transfer de atribuții de la state la Comunitate". În opinia Curții, „odată

---

[397] Declarația nr. 24 cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona.

[398] Articolul 5 al. (2) TUE

[399] *Judgment of the Court of 15 July 1964, Flaminio Costa v E.N.E.L./Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano – Italy, Case 6-64* - http://eur-lex.europa.eu

[400] *Judgment of the Court of 13 December 1967, Max Neumann v Hauptzollamt Hof/Saale, Reference for a preliminary ruling: Bundesfinanzhof – Germany, Case 17-67* - http://eur-lex.europa.eu

conferite aceste atribuții Comunității, ele nu mai pot fi preluate de către statele membre decât în baza prevederilor exprese ale unui tratat".[401]

7.4.2. Exercitarea competențelor Uniunii Europene

Exercitarea competențelor Uniunii este reglementată de principiile subsidiarității și proporționalității.

În temeiul principiului subsidiarității, în domeniile care nu sunt de competența sa exclusivă, Uniunea intervine numai dacă și în măsura în care obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate în mod satisfăcător de statele membre nici la nivel central, nici la nivel regional și local, dar datorită dimensiunilor și efectelor acțiunii preconizate, pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii.

În temeiul principiului proporționalității, acțiunea Uniunii, în conținut și formă, nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor tratatelor.[402]

7.4.3. Categoriile și domeniile de competențe ale Uniunii Europene

Categoriile și domeniile de competențe ale Uniunii sunt stabilite în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), conform căruia în cazul în care tratatele atribuie Uniunii competență exclusivă într-un domeniu determinat, numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie, statele membre putând să facă acest lucru numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii[403].

În cazul în care tratatele atribuie Uniunii o competență partajată cu statele membre într-un domeniu determinat, Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în acest domeniu[404]. Statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența. Statele membre își exercită din nou competența în măsura în care Uniunea a hotărât să înceteze să și-o mai exercite[405].

În anumite domenii și în condițiile prevăzute în tratate, Uniunea este competentă să întreprindă acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, fără a înlocui însă prin aceasta competența lor în aceste domenii.[406]

Întinderea și condițiile exercitării competențelor Uniunii sunt stabilite prin dispozițiile tratatelor referitoare la fiecare domeniu. Astfel, printre realizările reformei instituite de Tratatul de la Lisabona se numără și delimitarea cuprinzătoare și amănunțită a competențelor între Uniunea Europeană și statele sale membre, prin modificările introduse tratatul reușind să depășească neajunsul reglementărilor anterioare, care nu prezentau foarte clar domeniile de competență comunitară, stabilind doar caracteristicile generale ale acțiunii comunitare în raport de acțiunea statelor membre în unele domenii.

---

[401] Judgment of the Court of 14 December 1971, Case 7/71 – Commission of the European Communities v. French Republic, Supply agency – http://eur-lex.europa.eu

[402] Articolul 5 al. (4) TUE

[403] Articolul 2 al. (1) TFUE

[404] Potrivit Protocolului privind exercitarea competențelor partajate (anexat la TUE, TFUE și TCEEA), în cazul în care Uniunea desfășoară o acțiune într-un anumit domeniu, domeniul de aplicare al exercitării competențelor sale include doar acele elemente care sunt reglementate de respectivul act al Uniunii și, prin urmare, nu include întregul domeniu.

[405] Articolul 2 al. (2) TFUE

[406] Articolul 2 al. (5) TFUE

CAPITOLUL 8
PROCESUL LEGISLATIV LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

8.1. ASPECTE GENERALE PRIVIND PROCEDURA LEGISLATIVĂ

Spre deosebire de sistemele naționale unde Parlamentul este forul legislativ, în cadrul Uniunii Europene elaborarea deciziei este un proces care implică mai multe instituții și organe ale Uniunii, procedura legislativă având la bază principiul echilibrului instituțional, conform căruia toate instituțiile participă la procesul legislativ. Instituțiile Uniunii care interacționează în cadrul procesului decizional sunt: Consiliul European, Parlamentul European, Consiliul, Comisia Europeană, și alte organe cu rol consultativ precum Comitetul Economic și Social European (CESE) sau Comitetul Regiunilor (CoR).[407]

Consiliul European, pe lângă competențele la nivel general în ceea ce privește orientarea construcției europene prin stabilirea liniilor directoare de ordin politic general, impulsionarea și relansarea politicilor Uniunii, coordonarea acestor politici și definirea noilor sectoare de activitate, are și un rol decizional în problemele rămase în suspensie între statele membre, competență deosebit de importantă care se coroborează cu aceea de a îndeplini un rol de mediere în problemele politice în care există deosebiri de vederi, în scopul convenirii unor soluții convenabile pentru toate statele membre.

În ceea ce privește Parlamentul European, atribuțiile sale au crescut semnificativ pe parcursul evoluției construcției comunitare și, deși învestit inițial doar cu rol consultativ, și-a consolidat progresiv poziția în procesul legislativ la nivelul Comunităților Europene/ Uniunii Europene.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Parlamentul European exercită împreună cu Consiliul, funcțiile legislativă și bugetară, exercitând, totodată, funcții de definire a politicilor și de coordonare, în conformitate cu condițiile prevăzute în tratate[408]. În ceea ce privește puterea legislativă în cadrul Uniunii, aceasta este deținută de către Parlamentul European alături de Consiliu, procedura obișnuită de adoptare a legislației Uniunii fiind codecizia (devenită „procedura legislativă ordinară"). În cazurile specifice prevăzute în tratate, adoptarea unui regulament, a unei directive sau a unei decizii de către Parlamentul European cu participarea Consiliului sau de către Consiliu cu participarea Parlamentului European constituie o procedură legislativă specială[409].

Consiliul Uniunii Europene este principalul for legislativ al Uniunii Europene, exercitându-și această competență fie individual (în anumite domenii precum agricultura, politica economică, vizele și imigrarea, hotărârile revin exclusiv Consiliului, acesta având

[407] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 379.
[408] Articolul 16 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)
[409] Articolul 289 TFUE

obligația de a consulta Parlamentul) sau împreună cu Parlamentul European, cazuri în care procedura legislativă folosită poate să fie codecizia sau procedura de cooperare.

Comisia Europeană are inițiativa legislativă în virtutea căreia pregătește și prezintă Consiliului și Parlamentului European proiecte de acte normative, atât din proprie inițiativă, cât și la solicitarea acestora. Actele legislative ale Uniunii pot fi adoptate numai la propunerea Comisiei, cu excepția cazului în care tratatele prevăd altfel. Celelalte acte se adoptă la propunerea Comisiei, în cazul în care tratatele prevăd acest lucru[410]. Procedura legislativă ordinară constă în adoptarea în comun de către Parlamentul European și Consiliu a unui regulament, a unei directive sau a unei decizii, la propunerea Comisiei[411].

În ceea ce privește Comitetul Economic și Social European (CESE) și Comitetul Regiunilor (CoR), acestea au un rol consultativ. Astfel, potrivit TFUE, Comitetul Economic și Social European este consultat în mod obligatoriu de către Parlamentul European, Consiliu sau de Comisie în cazurile prevăzute de tratate, precum și în toate cazurile pe care aceste instituții le consideră potrivite. Totodată, CESE poate lua inițiativa de a emite un aviz în cazul în care consideră oportun[412]. De asemenea, Comitetul Regiunilor (CoR) este consultat către Parlamentul European, Consiliu sau de Comisie în cazurile prevăzute de tratate și în toate celelalte cazuri (în special atunci când au legătură cu cooperarea transfrontalieră) în care aceste instituții consideră oportun.[413]

Din cele arătate mai sus se poate observa că adoptarea legislației Uniunii Europene cade în sarcina mai multor instituții potrivit unei diviziuni a competențelor bine stabilită, această diviziune fiind reflectată în procedurile legislative, printre care se disting:

- procedura consultării,
- procedura cooperării,
- procedura codeciziei (procedura legislativă ordinară), și
- procedura avizului conform.[414]

8.2. PROCEDURA CONSULTĂRII

În primele faze ale construcției comunitare, Consiliul (în calitatea sa de for decizional) era obligat ca înaintea adoptării unor acte legislative să consulte Parlamentul European, care nu era învestit cu puteri legislative. Actul Unic European și, ulterior, Tratatele de la Maastricht, Amsterdam, Nisa și Lisabona au extins în mod succesiv prerogativele Parlamentului și, astfel, în prezent procedura consultării reprezintă modalitatea cel mai puțin folosită în procesul legislativ.

Obligația de consultare rezultă din dispozițiile specifice ale tratatelor, procedura consultării presupunând adoptarea unui act normativ după consultarea Parlamentului European, a Comisiei, a Curții de Justiție a Uniunii europene sau a Comitetului Economic și Social European și a Comitetului Regiunilor.

---

[410] Articolul 17 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)
[411] Articolul 289 TFUE
[412] Articolul 304 TFUE
[413] Articolul 307 TFUE
[414] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, Ediția a 2-a, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 280.

Astfel, potrivit prevederilor tratatelor, Consiliul consultă Parlamentul European:

- în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, un handicap, vârstă sau orientare sexuală[415];

- pentru adoptarea unor directive care să stabilească măsurile de coordonare și de cooperare necesare pentru a facilita protecția oricărui cetățean al Uniunii, pe teritoriul unei țări terțe în care nu este reprezentat statul membru al cărui resortisant este, din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și cetățenii acelui stat[416];

- în vederea aplicării prevederilor Tratatului cu privire la ajutoarele de stat[417];

- în vederea instituirii Comitetului pentru ocuparea forței de muncă cu caracter consultativ în scopul promovării coordonării politicilor din domeniul ocupării forței de muncă și a piețelor de muncă[418].

Totodată, Consiliul, hotărând în unanimitate în conformitate cu o procedură legislativă specială și după consultarea Parlamentului European și a Comitetului Economic și Social European, adoptă dispozițiile referitoare la armonizarea legislațiilor privind impozitul pe cifra de afaceri, accizele și alte impozite indirecte, în măsura în care această armonizare este necesară pentru a asigura instituirea și funcționarea pieței interne și pentru a evita denaturarea concurenței[419].

Parlamentul European și Consiliul pot înființa tribunale specializate pe lângă Tribunal, hotărârile în acest sens fiind luate fie la propunerea Comisiei și după consultarea Curții de Justiție, fie la solicitarea Curții de Justiție și după consultarea Comisiei[420].

De asemenea, pentru a realiza liberalizarea unui anumit serviciu, în general cele care intervin în mod direct asupra costurilor de producție sau a căror liberalizare contribuie la facilitarea schimburilor de mărfuri, Parlamentul European și Consiliul, hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară, după consultarea Comitetului Economic și Social European[421].

Ținând seama de aspectele speciale privind transporturile, Parlamentul European și Consiliul consultă Comitetului Economic și Social European când stabilesc norme comune aplicabile transporturilor internaționale, efectuate dinspre sau către teritoriul unui stat membru ori prin traversarea teritoriului unuia sau mai multor state membre, precum și a condițiilor de admitere a transportatorilor nerezidenți pentru a efectua transporturi naționale într-un stat membru.[422]

Procedura consultării presupune mai multe etape:

- *Elaborarea unei propuneri*

Comisia este cea care elaborează o propunere referitoare la ceea ce se dorește a se legifera. În conceperea propunerii sale, Comisia urmărește trei obiective constante: să identifice interesul european, să ceară consultanță oricât este nevoie și să respecte principiul subsidiarității.

---

[415] Articolul 19 TFUE
[416] Articolul 23 TFUE
[417] Articolul 109 TFUE
[418] Articolul 150 TFUE
[419] Articolul 113 TFUE
[420] Articolul 257 TFUE
[421] Articolul 59 TFUE
[422] Articolul 91 TFUE

Referitor la inițiativa legislativă, Comisia are atât atribuții generale cât și specifice. Atribuțiile specifice derivă din numărul mare de reglementări practice prevăzute în Tratat, care cer Comisiei să facă primul pas în adoptarea regulamentelor, directivelor sau deciziilor în anumite domenii. Odată făcută propunerea legislativă, Comisia va fi în continuare implicată în procesul legislativ, având reprezentanți la toate întâlnirile Consiliului și își poate oricând modifica propunerea. Odată ce Comisia a înaintat formal o propunere legislativă către Consiliu și Parlamentul European, procesul elaborării actului legislativ depinde, în mare măsură, de cooperarea eficientă dintre cele trei instituții. Comisia nu are un drept exclusiv de inițiativă legislativă în cele două domenii de cooperare interguvernamentală vizate de Tratatul Uniunii Europene - politici externe și de securitate comune și Cooperare polițienească și judiciară în materie de infracționalitate. Însă, ea poate înainta propuneri la fel ca și guvernele naționale și participă la dezbateri la toate nivelurile[423].

- *Etapa consultării*

Înainte de a lua o decizie Consiliul va verifica dacă celelalte instituții ale Uniunii trebuie să fie consultate. Parlamentul European trebuie consultat cu privire la toate deciziile politice importante (consultare obligatorie), neconsultarea acestuia reprezentând un grav viciu de formă, împotriva căruia se poate introduce un recurs în anulare (art. 263 TFUE). Există și o posibilitate facultativă ca Parlamentul European să fie consultat și în cazul celorlalte proiecte de acte normative.

În vederea consultării, Consiliul transmite Parlamentului European propunerea Comisiei, solicitând, totodată, un aviz. Președintele Parlamentului supune propunerea comisiei parlamentare competente, apoi concluziile acesteia sunt examinate în sesiune plenară și, numai după aceea, Parlamentul European își dă avizul cu privire la propunerea legislativă pe marginea căreia a fost consultat.

Consiliul nu este obligat să urmeze avizele și propunerile de amendament ale Parlamentului, însă nu poate adopta o decizie în lipsa acestora. În cursul perioadei următoare adoptării de către Parlament a unei poziții privind o propunere a Comisiei, președintele și raportorul comisiei competente urmăresc derularea procedurii care conduce la adoptarea propunerii de către Consiliu, în special în scopul de a se asigura că angajamentele asumate de către Consiliu sau Comisie față de Parlament cu privire la amendamentele acestuia sunt respectate efectiv.

- *Decizia*

După consultările descrise mai sus, Comisia va prezenta din nou propunerea sa Consiliului care va lua o decizie definitivă ce va închide acest traseu normativ.

- *Publicarea*

Când actul respectiv a fost formulat în forma sa definitivă, acesta este tradus în toate cele 24 de limbi oficiale[424], apoi este hotărât definitiv de Consiliu, semnat de către președintele Consiliului și, în cele din urmă, este publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Actele legislative intră în vigoare la data prevăzută de textul lor sau, în absența acesteia, în a douăzecea zi de la publicare[425].

---

[423] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 381-382.

[424] Începând cu 1 iulie 2013, odată cu aderarea Croației, Uniunea Europeană funcționează cu 24 de limbi oficiale, toate acestea fiind și limbi de lucru.

[425] Articolul 297 TFUE

8.3. PROCEDURA COOPERĂRII

Cooperarea între Consiliu și Parlamentul European a fost introdusă prin art. 6 din Actul Unic European (AUE). Prin introducerea procedurii cooperării, AUE a realizat o adevărată concertare a Consiliului, Comisiei și a Parlamentului European în vederea adoptării actelor normative. In cuprinsul art. 7 AUE (care a modificat unele dispoziții ale art. 149 TCEE) se prevedea adoptarea de către Consiliu a actelor normative cu caracter general în cooperare cu Parlamentul European, ceea ce a însemnat recunoașterea rolului acestuia în adoptarea unor astfel de acte.

După adoptarea Tratatului de la Maastricht, procedura de cooperare a constituit una dintre principalele proceduri legislative. În scurt timp însă, Tratatul de la Amsterdam a redus simțitor numărul cazurilor în care s-a recurs la procedura de consultare, în detrimentul procedurii de codecizie.[426]

Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, procedura de consultare a fost reformulată. Astfel, Parlamentul European, Consiliul și Comisia se consultă reciproc și organizează, de comun acord, condițiile cooperării lor. În acest scop, acestea pot, cu respectarea tratatelor, să încheie acorduri interinstituționale care pot avea un caracter obligatoriu.[427]

8.4. PROCEDURA LEGISLATIVĂ ORDINARĂ (FOSTA PROCEDURĂ DE CODECIZIE)

Procedura de codecizie a fost introdusă odată cu adoptarea Tratatului de la Maastricht, moment din care Parlamentul European a devenit asociat Consiliului Uniunii Europene, beneficiind de competență legislativă efectivă, procedura de codecizie prevăzând o adevărată divizare a puterii legislative între Parlament și Consiliu. Sub incidența acestei proceduri legislative au fost plasate domenii cărora anterior li se aplicau procedura cooperării (libera circulație a lucrătorilor, libertatea domiciliului, libertatea serviciilor, rețele trans-europene, sănătate, cultură).[428]

Tratatul de la Amsterdam a simplificat procedura de codecizie, care astfel a devenit mai rapidă, mai eficientă și mai transparentă. In plus, ea a fost extinsă la noi domenii cum ar fi: excluderea socială, sănătatea publică și combaterea fraudei care aduce prejudicii intereselor financiare ale Comunității Europene.[429]

După cu adoptarea Tratatului de la Nisa, procedura codeciziei a devenit cea mai importantă procedură din practica legislativă, ea fost extinsă și la alte domenii, precum: măsuri de stimulare pentru combaterea discriminării, cooperarea judiciară în cauze ce țin de dreptul civil, măsuri specifice pentru sprijinirea industriei, acțiuni de coeziune economică și socială (în afara Fondurilor Structurale), statutul partidelor politice și măsuri referitoare la politica de acordare a vizelor, azil și imigrație.[430]

---

[426] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 46.
[427] Articolul 295 TFUE
[428] Articolul 189B din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)
[429] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 57.
[430] *Ibidem*, p. 67.

În scopul eficientizării procedurii codeciziei, Parlamentul European, Consiliul și Comisia au adoptat la 4 mai 1999 o „Declarație comună asupra modalităților practice ale noii proceduri de codecizie" menită să surmonteze dificultățile în aplicarea acesteia[431]. Declarația comună a jucat un rol important în facilitarea punerii în practică a procedurii de codecizie și în urma evoluțiilor semnificative din perioada următoare a fost necesară revizuirea și actualizarea Declarației. Astfel, în anul 2007, a fost adoptată o nouă Declarație care, în general, descrie mai în detaliu modalitățile practice convenite. Aceasta clarifică termeni importanți și foarte utilizați, precum „trilog"; acordă mai multă atenție stadiilor procedurii de codecizie care precedă concilierea și definește etapele finale ale procedurii, între acordul politic și publicarea în Jurnalul Oficial[432].

Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, procedura de codecizie a fost redenumită „procedura legislativă ordinară" și a fost extinsă la mai multe domenii, sfera de aplicare a acesteia aproape că s-a dublat, extinzându-se la 85 de domenii de activitate de la cele 44 existente în temeiul Tratatului de la Nisa. Concret, aceasta înseamnă că Parlamentul a dobândit un real statut de putere legislativă, în aceeași măsură ca și Consiliul, în cazul anumitor domenii-cheie de activitate în care Parlamentul avea înainte doar dreptul la consultare. Printre acestea, se numără în special: agricultura și pescuitul; libertate, securitate și justiție, în special domeniile de natură penală și drept penal, Eurojust, Europol și cooperarea polițienească; liberalizarea serviciilor în sectoare specifice; cooperarea cu țările terțe; chestiuni judiciare; acte de punere în aplicare (comitologie)[433].

Procedura legislativă ordinară este reglementată în cuprinsul art. 294 TFUE și constă dintr-un număr de până la trei etape (lecturi), cu posibilitatea ca cele două instituții colegiuitoare să încheie discuțiile în oricare dintre aceste stadii, dacă se ajunge la un acord general sub forma unui proiect comun.

o *Prima lectură*

Inițiativa legislativă aparține Comisiei și, în anumite cazuri prevăzute în tratat, poate veni și din partea unui grup de state membre, la recomandarea Băncii Centrale Europene sau la solicitarea Curții Europene de Justiție. De asemenea, chiar Parlamentul European și Consiliul pot cere Comisiei să prezinte orice propunere corespunzătoare privind chestiunile despre care consideră că necesită elaborarea unui act al Uniunii pentru punerea în aplicare a tratatelor[434].

Proiectele de acte legislative emise de Comisie sunt transmise Parlamentului European și Consiliului, în același timp fiind transmise și parlamentelor naționale[435].

În continuare, Parlamentul European, hotărând cu majoritate simplă, adoptă poziția în prima lectură privind propunerea Comisiei, sub forma unei rezoluți legislative. În acest stadiu, Parlamentul are trei opțiuni: să respingă propunerea în întregime, să o aprobe fără a propune amendamente, sau, cazul cel mai frecvent, să aprobe propunerea, sub rezerva depunerii unui număr de amendamente.

---

[431] Joint Declaration of the European Parliament, the Council and the Commission of 4 May 1999 on practical arrangements for the new co-decision procedure (Article 251 of the EC Treaty) - OJ C 148, 28.05.1999, p. 1.

[432] Joint Declaration of the European Parliament, the Council and the Commission of 13 June 2007 on practical arrangements for the codecision procedure (Article 251 of the EC Treaty) - OJ C 145, 30.6.2007, p. 5.

[433] Raportul A6-0013/2008 privind Tratatul de la Lisabona 2007/2286 - http://www.europarl.europa.eu

[434] Articolele 225 și 241 TFUE

[435] Articolul 2 din Protocolul nr. 1 privind rolul parlamentelor naționale și articolul 4 din Protocolul nr. 2 privind principiile subsidiarității și proporționalității,

După încheierea primei lecturi în Parlament, Comisia poate adopta o propunere modificată, care să includă amendamentele Parlamentului pe care le consideră acceptabile, conform poziției pe care Comisia și-a exprimat-o în plen înainte de votul Parlamentului în prima lectură.

În cazul în care Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, aprobă toate amendamentele PE (de exemplu, în contextul unui acord în prima lectură) sau dacă Parlamentul aprobă propunerea fără amendamente, Consiliul poate adopta actul în prima lectură. Astfel, procedura legislativă se încheie în această etapă.[436]

În cazul în care nu aprobă în totalitate rezultatul primei lecturi a Parlamentului, Consiliul își adoptă poziția în prima lectură (cunoscută anterior sub denumirea de „poziție comună" a Consiliului) și o comunică Parlamentului, care demarează a doua lectură. Consiliul informează Parlamentul asupra tuturor motivelor care au stat la baza poziție sale. De asemenea, Comisia informează pe deplin Parlamentul European cu privire la poziția sa.[437]

o *A doua lectură*

În cazul în care, în termen de trei luni de la data transmiterii[438], Parlamentul European aprobă poziția Consiliului din prima lectură sau nu s-a pronunțat, actul respectiv se consideră adoptat cu formularea care corespunde poziției Consiliului.

Dacă Parlamentul și-a adoptat poziția în prima lectură fără să fi ajuns la un acord cu Consiliul, este încă posibil să se încheie un acord înainte de a doua lectură a Parlamentului (așa-numitul „acord timpuriu în a doua lectură"). În acest caz, negocierile interinstituționale au loc după votul din plen din prima lectură. Consiliul adoptă apoi formal rezultatele acestor negocieri ca poziția sa în prima lectură, pe care o transmite Parlamentului. Adoptând poziția Consiliului în prima lectură fără amendamente drept poziție a Parlamentului în a doua lectură, acesta din urmă finalizează procedura.

În caz că Parlamentul respinge poziția Consiliului din prima lectură (cu majoritate absolută, adică minimum 376 de voturi pentru dintr-un total posibil de 751), actul propus este considerat ca nefiind adoptat și procedura legislativă se termină.[439]

Dacă Parlamentul aduce doar amendamente poziției Consiliului (tot cu majoritate absolută), procedura legislativă continuă. În acest caz, textul astfel modificat se transmite Consiliului și Comisiei, care emite un aviz cu privire la aceste modificări.

În cazul în care, în termen de trei luni de la primirea modificărilor Parlamentului European, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, aprobă toate aceste modificări, actul respectiv este considerat aprobat. Dacă sunt respinse o parte din amendamente de către Consiliu sau dacă nu întrunește majoritatea cerută, președintele Consiliului, în consens cu președintele Parlamentului European, este obligat ca în termen de șase săptămâni să convoace comitetul de conciliere.

Comitetul de conciliere, care reunește membrii Consiliului sau reprezentanții lor și tot atâția membri care reprezintă Parlamentul European[440], are misiunea de a ajunge la un

---

[436] *Ghid privind activitatea de colegislator a Parlamentului European în procedura legislativă ordinară. Decembrie 2014* - http://www.europarl.europa.eu/code/information/guide_ro.pdf

[437] Pe întreaga durată a stadiului de primă lectură, Parlamentul European și Consiliul nu sunt constrânse de niciun termen în care să încheie prima lectură a propunerii.

[438] Conform art. 294 al. (14) TFUE, termenul de trei luni poate fi prelungit cu cel mult o lună la inițiativa Parlamentului European sau a Consiliului.

[439] Dacă Parlamentul respinge poziția Consiliului în prima lectură, procedura legislativă se încheie. Procedura poate fi relansată doar printr-o nouă propunere a Comisiei.

acord asupra unui proiect comun în termen de șase săptămâni de la data convocării, pe baza pozițiilor Parlamentului și ale Consiliului din a doua lectură[441].

Comisia Europeană participă la lucrările comitetului de conciliere și ia toate inițiativele necesare promovării unei apropieri între pozițiile celor două instituții aflate în divergență, în scopul de a facilita adoptarea actului legislativ.

În cazul în care, în termen de șase săptămâni (sau opt, în cazul în care s-a convenit asupra unei prelungiri), comitetul de conciliere nu aprobă niciun proiect comun, actul propus este considerat neadoptat[442].

o *A treia lectură*

În cazul în care, în termenul stabilit, comitetul de conciliere aprobă un proiect comun, Parlamentul European și Consiliul dispun fiecare de un alt termen de șase săptămâni pentru a adopta actul respectiv așa cum a fost convenit, fără a-i mai putea aduce alte modificări.

Parlamentul European și Consiliul supun separat la vot proiectul comun. În cazul Parlamentului, votul în plen asupra proiectului comun este precedat de o dezbatere, după care se supune la vot în plen proiectul comun. Proiectul comun se aprobă cu majoritatea simplă a voturilor exprimate, în caz contrar fiind respins. În ceea ce privește Consiliul, proiectul comun trebuie aprobat cu majoritate calificată. În general, Consiliul votează după cea de-a treia lectură a Parlamentului.[443]

În concluzie, pentru a deveni act cu putere de lege, un proiect comun trebuie aprobat atât de Parlament, cât și de Consiliu. Dacă niciuna dintre cele două instituții nu aprobă proiectul comun, procedura legislativă se încheie și poate fi relansată doar printr-o nouă propunere a Comisiei.

8.5. PROCEDURA AVIZULUI CONFORM

O altă formă principală a implicării parlamentare în procedura legislativă este reprezentată de procedura avizului conform, conform căreia un instrument juridic poate fi adoptat doar cu aprobarea prealabilă a Parlamentului. Totuși, această procedură nu permite Parlamentului European să influențeze în mod direct natura dispozițiilor juridice. De exemplu, acesta nu poate propune sau impune nicio modificare în cadrul procedurii avizului conform, rolul său constând doar în aprobarea sau respingerea instrumentului juridic propus.[444]

Această procedură a fost introdusă prin Actul Unic European (AUE) și reprezintă o modalitate de aprobare a unei propuneri a Consiliului. Procedura avizului conform presupune nu doar obligația Consiliului de a cere părerea Parlamentului European înainte

---

[440] Comitetul de conciliere este compus din reprezentanți ai celor 28 de state membre și 28 de deputați europeni.

[441] Conform art. 294 al. (14) TFUE, termenul de șase săptămâni poate fi prelungit cu cel mult două săptămâni la inițiativa Parlamentului European sau a Consiliului.

[442] Astfel de cazuri sunt foarte rare, în decursul timpului existând doar două situații în care delegațiile Parlamentului și Consiliului nu au reușit să ajungă la un acord în cadrul comitetului de conciliere cu privire la un proiect comun (Directiva privind timpul de lucru și Regulamentul privind alimentele noi).

[443] *Ghid privind activitatea de colegislator a Parlamentului European în procedura legislativă ordinară, Decembrie 2014* - http://www.europarl.europa.eu/code/information/guide_ro.pdf

[444] Articolele 8 și 9 AUE

de luarea unei decizii, dar și de a respecta poziția exprimată de acesta, în caz contrar fiind în imposibilitate de a adopta actul normativ aflat în discuție.

Avizul conform trebuie adoptat cu majoritatea absolută a membrilor Parlamentului European. Totuși, această procedură nu permite Parlamentului European să acționeze direct. Trebuie subliniat că în cadrul acestei proceduri, Parlamentul European are la dispoziție doar exprimarea acordului sau opoziției față de actul respectiv, neputând propune sau impune amendamente. [445]

Procedura avizului conform se aplică în cazul:

- Cererii unui stat european de a deveni membru al Uniunii Europene (la încheierea negocierilor, dar înainte de semnarea oricărui acord, proiectul de acord se prezintă Parlamentului pentru avizul conform, iar acesta își dă avizul cu privire la cererea unui stat european de a deveni membru al Uniunii Europene, pronunțându-se cu majoritatea membrilor care îl compun, pe baza unui raport al comisiei competente)[446];
- Hotărârii unui stat membru de a se retrage din Uniune (în acest caz Uniunea negociază și încheie cu acest stat un acord care stabilește condițiile de retragere, acordul încheindu-se în numele Uniunii de către Consiliu, care hotărăște cu majoritate calificată, după aprobarea Parlamentului European)[447];
- Acordurilor încheiate între Uniune și unul sau mai multe state terțe sau organizații internaționale. În aceste cazuri Parlamentul European își dă avizul conform cu privire la încheierea, reînnoirea sau modificarea unui acord internațional sau a unui protocol financiar încheiat de Uniune, pronunțându-se prin vot unic cu majoritatea voturilor exprimate, nefiind admisibile amendamente la textul acordului sau protocolului. În cazul în care avizul Parlamentului este negativ, Președintele Parlamentului solicită Consiliului să nu încheie acordul, iar în cazul în care Parlamentul nu își dă avizul conform cu privire la un acord internațional, Președintele Parlamentului informează Consiliul că acordul în cauză nu poate fi încheiat[448].

[445] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 385.
[446] În conformitate cu art. 49 TUE și art. 89 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European.
[447] Articolul 50 TUE.
[448] Articolul 218 TFUE și art. 90 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 9
ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN CONTEXTUL UNIFORMIZĂRII DREPTULUI LA NIVEL EUROPEAN

9.1. CONSIDERENTE GENERALE

Având în vedere specificul dreptului Uniunii Europene, sintetizat de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene ca „o ordine juridică proprie, integrată în sistemul juridic al statelor membre", se impune aprofundarea particularităților dreptului Uniunii în scopul înțelegerii cât mai exacte și, totodată, a aplicării acestuia.

Complexitatea structurii Uniunii Europene și ordinea juridică a acesteia nu sunt ușor de înțeles, această dificultate fiind cauzată, în parte, chiar de formularea tratatelor, care este adesea oarecum neclară și ale cărei implicații nu sunt ușor de apreciat.

Din această cauză este necesară o analiză a ordinii juridice a Uniunii Europene, prin prisma efectului direct al normelor obligatorii din dreptul Uniunii Europene în dreptul intern al statelor membre și, totodată, în contextul obligației de interpretare uniformă a dreptului Uniunii Europene în toate statele membre, în vederea asigurării efectului deplin al acestora.

În același timp, ordinea juridică a Uniunii Europene necesită o analiză și prin prisma interesului actual al României în calitate de stat membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, interes materializat într-o înțelegere cât mai exactă și o aplicare cât mai corectă a relației dintre cele două sisteme de drept (dreptul intern românesc și dreptul Uniunii Europene).

9.2. APLICABILITATEA DREPTULUI UNIUNII EUROPENE ÎN DREPTUL INTERN AL STATELOR MEMBRE

Conform precizărilor Curții de Justiție a Uniunii Europene, dreptul Uniunii este distinct de sistemele de drept naționale, cu toate acestea el se impune statelor membre și resortisanților lor, fiind un drept intern al Uniunii Europene, care este integrat în ordinea juridică internă a fiecărui stat membru.

Astfel, între ordinea juridică a Uniunii Europene și cea a statelor membre s-au dezvoltat raporturi bazate, pe de o parte, pe principiul integrării dreptului Uniunii în dreptul intern al statelor membre, principiu ce s-ar traduce prin construirea la nivelul dreptului Uniunii a unui sistem juridic autonom, independent, absorbit în sistemele de drept ale statelor membre, iar pe de altă parte, principiul supremației dreptului Uniunii asupra dreptului intern al statelor membre.

În consecință, dreptului Uniunii îi sunt definitorii următoarele caracteristici: aplicabilitate imediată, aplicabilitate directă și aplicabilitate prioritară.

9.2.1. Aplicabilitatea imediată

În ceea ce privește relația dintre dreptul Uniunii și dreptul național al fiecărui stat membru, cel dintâi consacră principiul monismului[449], acesta derivând din însăși natura Comunităților Europene/Uniunii Europene, adică din ansamblul sistemului tratatelor institutive.

Consacrarea principiului supremației dreptului Uniunii nu se regăsește în niciunul dintre textele tratatelor, aceasta realizându-se în practica jurisdicțională a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Astfel, raportându-se la relația dintre dreptul comunitar și dreptul național al statelor membre, în decizia sa în Cauza 6/64, Flaminio Costa vs. ENEL[450] din 15 iulie 1964, Curtea a stabilit că ordinea juridică comunitară este integrată sistemelor juridice ale statelor membre, urmând a prevala jurisdicțiilor acestora. Ca urmare, în hotărârea dată, Curtea a emis două concluzii fundamentale cu privire la relația dintre dreptul Uniunii și dreptul național al statelor membre:

- în primul rând, se arată că statele membre au transferat definitiv drepturi suverane către o comunitate creată de acestea, în acest context eventuale măsuri ulterioare, unilaterale, ar fi incompatibile cu conceptul de drept al Uniunii Europene;
- în al doilea rând, că dreptul Uniunii este unul uniform și general aplicabil pe întreg spațiul Uniunii Europene (cu alte cuvinte, Curtea de Justiție afirma faptul că, în conflictul care apare între o normă comunitară și o normă națională contrară, întotdeauna prima dintre ele va avea prioritate, deci o forță juridică superioară).

9.2.2. Aplicabilitatea directă

Aplicabilitatea directă sau efectul direct al dreptului Uniunii înseamnă că acesta conferă drepturi și impune obligații în mod direct nu doar instituțiilor, organelor, oficiilor, agențiilor Uniunii și statelor membre, ci și persoanelor fizice și juridice, resortisanți ai acestora. Astfel, orice persoană fizică sau juridică are dreptul de a cere judecătorului național să-i aplice prevederile tratatelor și a actelor juridice ale Uniunii (regulamente, directive și decizii)[451].

Principiul efectului direct al dreptului Uniunii Europene a fost consacrat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în hotărârea Van Gend en Loos din data de 5 februarie 1963[452], ocazie cu care a stabilit că dreptul Uniunii nu generează numai obligații pentru statele membre, ci și drepturi pentru persoanele fizice care se pot prevala de acestea și pot invoca în mod direct normele europene în fața instanțelor naționale și europene.

---

[449] Teoria monistă pornește de la existența unei singure ordini juridice care cuprinde atât dreptul internațional cât și cel intern, într-un sistem unitar, pe baza unei ierarhii. Există teoria monistă care consacră primatul dreptului intern asupra dreptului internațional (școala de la Bonn - reprezentată de Erich Kaufman și Max Wenzel) și varianta monismului cu primatul dreptului internațional asupra dreptului intern, care pretinde că dreptul internațional se află pe un plan superior, dreptul intern fiindu-i subordonat (școala de la Viena – reprezentată de Alfred Verdross, Hans Kelsen, Josef Kunz).

[450] Judgment of the Court of 15 July 1964, Case 6/64 – Flaminio Costa v. ENEL - Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano - Italy

[451] Paul Craig, Grainne de Burca, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, 5 edition, Publisher: Oxford University Press, 2011. p. 182.

[452] Judgment of the Court of 5 February 1963, Case 26/62 – NV Algemene Transport en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration

În ceea ce privește actele juridice ale Uniunii, acestea nu au aceeași aplicabilitate și nici același efect direct, acestea având o intensitate diferită în funcție de categoria căreia îi aparțin. Astfel, pe baza soluțiilor diferite adoptate de CJUE, se poate afirma că unele acte legislative au o aplicabilitate directă, necondiționată și completă, unele un efect direct condiționat și complet, în timp ce altele au doar un efect condiționat și restrâns[453].

Actele care se bucură de un efect direct, necondiționat și complet sunt:

- regulamentele (dispozițiile art. 288 TFUE, conform cărora regulamentul este direct aplicabil în toate statele membre, au permis CJUE să statueze că regulamentul, prin natura sa proprie și prin funcțiunea pe care o îndeplinește în sistemul surselor de drept al Uniunii, produce efecte imediate și este apt să confere particularilor drepturi pe care jurisdicțiile naționale sunt obligate să le protejeze);
- deciziile (conform art. 299 TFUE, deciziile adresate particularilor creează drepturi și obligații unor destinatari expres precizați și, în consecință, au o aplicabilitate directă, imediată și necondiționată în ordinea juridică internă a statului căruia îi aparține destinatarul, fiind chiar executorii dacă conțin o obligație pecuniară).

În categoria actelor care se bucură de un efect direct, condiționat și complet intră actele juridice ale Uniunii care pot fi invocate în orice litigiu, dar care, înainte de toate, trebuie să îndeplinească unele condiții în acest scop. Aici se includ tratatele institutive ale Comunităților Europene și tratatele internaționale.

În categoria actelor considerate ca având efect direct, condiționat și restrâns se includ directivele și deciziile adresate statelor membre. Potrivit jurisprudenței CJUE, în toate cazurile când o directivă este corect aplicată, efectele sale îi ating pe particulari prin intermediul măsurilor de aplicare luate de statul respectiv.[454] Efectul direct al unei directive poate fi invocat în cazul în care statul membru nu a aplicat o directivă sau mai ales când dispozițiile acesteia au rămas neexecutate la expirarea termenului stabilit pentru punerea ei în aplicare.

În ceea ce privește deciziile, sunt valabile aceleași argumente ca și în cazul directivelor, exceptând faptul că ele nu presupun, în mod necesar, adoptarea unor reglementări pentru aplicarea lor, fie pentru faptul că ele nu sunt adresate statului, fie pentru că obligațiile pe care le impun nu sunt adresate particularilor.

9.2.3. Aplicabilitatea prioritară

Ca urmare a faptului că tratatele institutive ale Comunităților Europene nu conțineau clauze exprese cu privire la prioritatea dreptului comunitar, Curtea de Justiție s-a preocupat să elucideze raportul care trebuia să existe între dreptul național și cel comunitar.

Astfel, Curtea de Justiție a formulat așa-zisa teză „comunitară", conform căreia raportul dintre dreptul național și cel comunitar trebuia analizat și soluționat doar prin normele dreptului comunitar.

Prin Hotărârea sa din 9 martie 1978, în Cauza 106/77 - Amministrazione delle finanze dello Stato v. Simmenthal[455], Curtea de Justiție a statuat că dreptului creat prin tratat nu-i poate, pe motivul naturii sale specifice originare, să-i fie opus, din punct de vedere

---

[453] Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a III-a, București, Editura Universul Juridic, 2006, p. 166.

[454] Judgment of the Court of 19 January 1982, Case 8/81 – Ursula Becker v. Finanzamt Münster-Innenstadt.

[455] Judgment of the Court of 9 March 1978, Case 106/77 – Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA - Reference for a preliminary ruling: Pretura di Susa – Italy.

judiciar, un text intern, oricare ar fi el, fără a pierde caracterul său comunitar și fără ca să pună în discuție baza juridică a Comunității însăși. Totodată, Curtea a arătat că prioritatea normelor comunitare are ca efect „împiedicarea formării valabile de noi acte legislative naționale, în măsura în care acestea ar fi incompatibile cu normele comunitare anterioare".

Această hotărâre a Curții de Justiție vine în continuarea și în completarea hotărârii date în Cauza Costa vs. ENEL, aducând precizări suplimentare, mai ales cu privire la rolul judecătorului național. Acesta din urmă poate lăsa, la nevoie, neaplicată o normă națională pe care o constată contrară dreptului comunitar, fără a aștepta înlăturarea acesteia pe cale legislativă sau constituțională, fiind vorba despre o consecință a principiului aplicabilității prioritare consacrat prin intermediul speței Costa vs. ENEL.

De asemenea, în Cauza 100/77 - Commission of the European Communities v. Italian Republic și în Cauza 102/79 - Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a arătat ca un stat membru nu poate invoca dificultățile interne sau dispozițiile din ordinea sa juridica națională, chiar și constituțională pentru a justifica neîndeplinirea obligațiilor și a termenelor rezultate din Directivele comunitare. Mai mult, în Cauza 149/79 - Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium, Curtea a hotărât că indiferent care sunt dispozițiile incidente conținute de Constituția Belgiei, recurgerea la norme din ordinea juridică internă pentru limitarea aplicării dispozițiilor comunitare afectează unitatea și eficacitatea dreptului comunitar și nu poate fi admisă.

Într-o hotărâre mai recentă, dată în Cauza C-213/2007 - Michaniki AE v. Ethniko Simvoulio Radiotileorasis and Ipourgos Epikratias, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reafirmat prioritatea dreptului comunitar asupra oricărei norme interne contrare, și a stabilit că dreptul comunitar trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale care instituie o prezumție absolută de incompatibilitate între sectorul mass-media și cea a contractelor de achiziții publice, o astfel de măsură încălcând principiul proporționalității.[456]

Având în vedere jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene putem concluziona că principiul priorității dreptului Uniunii se referă la toate sursele acestuia care, indiferent de categoria lor, au o forță juridică superioară dreptului intern al statelor membre. În virtutea priorității dreptului Uniunii, dispozițiile tratatelor și a actelor juridice ale Uniunii au ca efect, prin simpla lor intrare în vigoare, să facă inaplicabilă orice dispoziție contrară aparținând dreptului intern.

9.3. OBLIGAȚIA STATELOR MEMBRE DE A TRANSPUNE ȘI APLICA LEGISLAȚIA UNIUNII EUROPENE

9.3.1. Aspecte generale

Uniunea Europeană este fondată în spiritul legii și urmărește aplicarea multora dintre politicile sale prin intermediul legislației, bazându-se pe respectarea statului de drept. Reușita realizării numeroaselor sale obiectivele stabilite în tratate depinde de aplicarea eficace a legislației Uniunii în statele membre, aceasta neputându-și îndeplini în totalitate scopurile

[456] Judgment of the Court (Grand Chamber) of 16 December 2008, Case C-213/07 – Michaniki AE v. Ethniko Symvoulio Radiotileorasis and Ypourgos Epikrateias.

dacă actele legislative nu sunt puse în aplicare corect și dacă implementarea acestora nu este controlată în mod corespunzător.

În vederea realizării unei mai bune legiferări, este necesar să se acorde o prioritate deosebită procesului de aplicare a legislației, să se identifice motivele pentru care au fost întâmpinate eventuale dificultăți în punerea în aplicare și în controlul implementării acesteia și să se evalueze posibilitățile de îmbunătățire a abordării gestionării aspectelor legate de aplicarea și controlul implementării legislației. Aplicarea și controlul implementării legislației Uniunii implică numeroși factori - instituțiile europene, statele membre, inclusiv autoritățile și instanțele judecătorești de la nivelul local și cel regional.[457]

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona au fost stabilite competențele Uniunii Europene și au fost atribuite Comisiei Europene câteva funcții de monitorizare și de aplicare, menținându-se în același timp unele dintre regulile generale. Astfel, în conformitate cu art. 4 din TUE a fost menținută obligația fundamentală a statelor membre de a-și îndeplini obligațiile care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii prin luarea tuturor măsurilor pentru a asigura aplicarea corectă a legislației Uniunii Europene[458]. Totodată, art. 17 al. (1) din TUE menține responsabilitatea Comisiei de a asigura aplicarea tratatelor, precum și a măsurilor adoptate de instituții în temeiul acestora, în acest scop supraveghind aplicarea dreptului Uniunii sub controlul Curții de Justiție a Uniunii Europene[459].

9.3.2. Procedura în constatarea neîndeplinirii obligațiilor statelor membre care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii

Aplicarea efectivă a dreptului Uniunii Europene de către statele membre este esențială pentru ca Uniunea să își poată atinge obiectivele stabilite în tratate. După cum reiese din dispozițiile articolelor menționate mai sus, în timp ce statelor membre le revine responsabilitatea de a transpune legislația Uniunii Europene în termenele prevăzute și cu acuratețe, precum și de a aplica și de a pune în practică în mod corect întregul *acquis*, Comisia trebuie să monitorizeze eforturile statelor membre și să asigure că legislația acestora este conformă cu dreptul Uniunii Europene.

În acest scop, Comisia poate să conteste în mod oficial punerea în aplicare de către statele membre a dreptului Uniunii, din proprie inițiativă, dar poate să acționeze, de asemenea, pe baza petițiilor primite de la Parlamentul European și a plângerilor primite de la cetățeni, întreprinderi, ONG-uri și alte părți interesate care evidențiază posibile încălcări ale dreptului Uniunii Europene, de exemplu, transpunerea incorectă sau aplicarea defectuoasă a acestuia.

În conformitate cu dispozițiile art. 258 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[460], Comisia Europeană are competența de a iniția procedura formală de

---

[457] *Comunicarea Comisiei „Către o Europă a rezultatelor – aplicarea legislației comunitare", COM(2007) 502 final* - http://eur-lex.europa.eu

[458] Până la Tratatul de la Lisabona această obligație a statelor membre era prevăzută de art. 10 din Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE)

[459] Calitatea de „gardian al tratatelor", conform căreia Comisia este învestită cu autoritate și responsabilitate în privința respectării legislației comunitare a fost prevăzută la art. 211 TCE

[460] Competența Comisiei Europene de a iniția procedura de nerespectare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru a fost stabilită în cuprinsul articolelor 226 și 228 din TCE.

constatare a neîndeplinirii obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene[461].

Trebuie subliniat faptul că în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene, Comisia Europeană are autoritatea de a decide dacă se impun proceduri privind încălcarea dreptului Uniunii[462] și, în cazul în care ia această hotărâre, momentul în care inițiază aceste proceduri[463]. Totodată, Comisia are libertatea de a hotărî dacă și când trimite cauza în fața Curții de Justiție[464].

În domeniul procedurilor în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Comisia aplică normele privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei stabilite prin Regulamentul (CE) nr. 1049/2001[465], astfel cum au fost puse în aplicare în conformitate cu dispozițiile anexei la Decizia Comisiei 2001/937/CE, CECO, Euratom din 5 decembrie 2001 de modificare a Regulamentului său de procedură[466] și astfel cum sunt interpretate de către Curte Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

În temeiul art. 260 TFUE, în cazul în care Curtea de Justiție a Uniunii Europene constată că un stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, acest stat este obligat să ia măsurile pe care le impune executarea hotărârii Curții.

Cu privire la procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor trebuie evidențiate două elemente noi introduse odată cu Tratatul de la Lisabona.

Primul element de noutate se referă la situația în care Curtea de Justiție a constatat că un stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, caz în care s-a eliminat etapa precontencioasă a avizului motivat prevăzut de art. 228 al. (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE). De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în cazul în care consideră că statul membru în cauză nu a executat corect o hotărâre a Curții, Comisia trebuie să efectueze o singură etapă de procedură precontencioasă, și anume trimiterea unei scrisori de punere în întârziere prin care invită statul membru în cauză să își prezinte observațiile. În cazul în care consideră că statul membru în cauză nu a luat măsurile pe care le impune executarea hotărârii Curții sau statul membru nu răspunde solicitării, Comisia poate sesiza direct Curtea de Justiție.[467]

Al doilea element de noutate se referă la faptul că atunci când introduce o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Comisia poate solicita Curții de Justiție să impună

---

[461] Procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor poate fi, de asemenea, inițiată și în temeiul altor dispoziții ale Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, de exemplu, articolul 106 al. (3) TFUE, coroborat cu articolele 101 și 102 din TFUE.

[462] Judgment of the Court of 6 December 1989, Case C-329/88 – Commission of the European Communities v. Hellenic Republic, Failure by a Member State to fulfil its obligations - Failure to transpose a directive; Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 21 January 1999, Case C-207/97 – Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium, Failure of a Member State to fulfil its obligations - Council Directive 76/464/EEC - Water pollution - Failure to transpose.

[463] Judgment of the Court of 1 June 1994, Case C-317/92 – Commission of the European Communities v. Federal Republic of Germany, Medicinal products and medical instruments - National rules on the indication of expiry dates - Barrier to the free movement of goods - Failure to notify the Commission; Judgment of the Court of 10 May 1995, Case C-422/92 – Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany, Failure of a Member State to fulfil its obligations.

[464] Judgment of the Court (First Chamber) of 6 October 2009, Case C-562/07 – Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain-Failure of a Member State to fulfil obligations.

[465] Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei - JO L 145, 31.5.2001, p. 43.

[466] JO L 345, 29.12.2001, p. 94.

[467] Articolul 260 al. (2) TFUE.

sancțiuni financiare[468] unui stat membru pentru transpunerea tardivă a unei directive adoptate în conformitate cu o procedură legislativă, având posibilitatea chiar de a indica, în cazul în care consideră necesar, cuantumul sumei forfetare sau al penalității cu titlu cominatoriu care urmează a fi plătită de statul respectiv[469].

Obiectivul acestei inovații introduse prin Tratatul de la Lisabona este de a motiva și mai mult statele membre să transpună directivele în termenele stabilite de legislator și de a asigura astfel o eficacitate reală a legislației Uniunii. Astfel, Tratatul de la Lisabona a ținut seama de importanța capitală a transpunerii în timp util a directivelor de către statele membre. Acest lucru va salvgarda interesele generale urmărite de legislația Uniunii, care nu poate tolera întârzierile, protejând, mai presus de toate, cetățenii europeni ale căror drepturi subiective rezultă din această legislație. În ultimă instanță, credibilitatea dreptului Uniunii în ansamblul său este subminată dacă durează ani de zile ca actele legislative să aibă efecte juridice depline în statele membre.[470]

În comunicarea sa „Către o Europă a rezultatelor – aplicarea legislației comunitare", Comisia Europeană a sugerat inițierea unui proiect pentru a testa angajamentul consolidat, cooperarea și parteneriatul între Comisie și statele membre în cadrul acestei activități. În acest sens a sugerat un nou angajament comun al Comisiei și al autorităților statelor membre în vederea testării posibilității de a colabora mai strâns și mai intens pentru a oferi răspunsuri și soluții mai rapide și mai complete la întrebări și probleme, obiectivul fiind acela de a utiliza această metodă de lucru pentru remedierea, ori de câte ori este posibil, într-o fază timpurie, a situațiilor de încălcare a legislației Uniunii, fără a mai fi necesar să se recurgă la proceduri privind constatarea neîndeplinirii obligațiilor[471].

La rândul său, Consiliul European a făcut un apel pentru reducerea sarcinii globale reprezentate de reglementare atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național, propunând măsuri printre care eliminarea birocrației și îmbunătățirea cadrului de reglementare.[472]

Ca urmare, în încercarea de a îmbunătăți comunicarea și soluționarea problemelor între serviciile Comisiei și autoritățile statelor membre cu privire la aplicarea legislației Uniunii sau la conformitatea legii dintr-un stat membru cu legislația Uniunii într-un stadiu incipient, a fost conceput așa numitul sistem „EU Pilot", obiectivul acestuia constând în oferirea de răspunsuri mai rapide și mai cuprinzătoare la întrebări, precum și soluții la problemele rezultate din aplicarea legislației Uniunii Europene, în special la chestiunile ridicate de către cetățeni, întreprinderi sau și reprezentanți ai intereselor societății civile, care necesită confirmarea situației de fapt sau de drept într-unul dintre statele membre.

De regulă, atunci când s-ar putea recurge la o procedură în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, EU Pilot este utilizat înainte de inițierea de către Comisie a unei astfel de

---

[468] Posibilitatea impunerii de sancțiuni financiare unui stat membru care nu a executat o hotărâre în constatarea neîndeplinirii obligațiilor a fost introdusă prin Tratatul de la Maastricht, care a modificat în acest sens articolul 171 din Tratatul CEE (devenit articolul 228 din Tratatul CE), precum și articolul 143 din Tratatul CEEA/Euratom.

[469] În temeiul art. 260 al. (3) TFUE, în cazul în care constată neîndeplinirea obligației, Curtea poate impune statului membru respectiv plata unei sume forfetare sau a unei penalități cu titlu cominatoriu, în limita valorii indicate de Comisie.

[470] *Comunicarea Comisiei cu privire la punerea în aplicare a articolului 260 alineatul (3) din TFUE* – Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 12/1, 15.1.2011

[471] COM(2007) 502 final, p.8.

[472] Conclusions of the European Council (24/25 March 2011) – http://www.european-council.europa.eu

proceduri în temeiul articolului 258 din TFUE. Acest demers a înlocuit procedura anterioară prin care Comisia trimitea scrisori administrative în acest scop.

Cu toate acestea, în cazul în care o situație urgentă sau alt interes major impun inițierea imediată a unei proceduri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 258 din TFUE, pot fi autorizate derogări și procedurile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor pot fi inițiate fără stabilirea anterioară a unor contacte prin intermediul sistemului EU Pilot. În astfel de situații excepționale, Comisia poate să reacționeze imediat la o presupusă neîndeplinire a obligațiilor de către un stat membru și poate cere statului membru respectiv să acționeze în conformitate cu legislația Uniunii. Sistemul gestionează cererile și plângerile primite de la cetățeni și întreprinderi, dar poate iniția și cazuri din oficiu. Acestea se referă la probleme ridicate de Comisie în cadrul Comisiei pentru petiții a Parlamentului European sau prin intermediul unei scrisori din partea unui membru al Parlamentului European[473].

9.3.3. Măsuri adoptate la nivelul Uniunii Europene în vederea îmbunătățirii procesului de reglementare și pentru simplificarea, codificarea sau reformarea legislației

Procesul de reglementare de la nivelul Uniunii Europene reprezintă o parte esențială a societății moderne și a bunei guvernanțe, ținând seama de toate dimensiunile acesteia (politică, economică, socială și de mediu).

Răspunzând necesității de a îmbunătăți continuu guvernanța și de a o consolida, Comisia Europeană a elaborat o amplă politică de reglementare inteligentă menită să faciliteze realizarea obiectivelor de politică publică ale Uniunii Europene. Astfel, în ultimii ani Comisia Europeană a făcut un efort concertat pentru eficientizarea legislației și pentru reducerea sarcinilor impuse de procesul de reglementare, în acest demers înscriindu-se și inițierea unui program privind o reglementare adecvată și funcțională (Regulatory Fitness and Performance Programme - REFIT), care are drept obiectiv un cadru de reglementare simplu, clar și predictibil pentru întreprinderi, lucrători și cetățenii europeni.

Programul REFIT vizează înlăturarea birocrației, eliminarea sarcinilor legate de reglementare, precum și simplificarea și îmbunătățirea formei și calității legislației, astfel încât obiectivele de politică să fie realizate și drepturile pe care le conferă legislația Uniunii Europene să fie exercitate cu cel mai scăzut cost și cu o sarcină administrativă minimă, respectându-se pe deplin tratatele, în special principiile subsidiarității și proporționalității. În cadrul programului REFIT, Comisia analizează în mod continuu și sistematic întregul corpus legislativ al Uniunii Europene pentru a identifica sarcinile, inconsecvențele și măsurile ineficace și pentru a găsi acțiuni corective[474].

Punerea în aplicare rapidă și temeinică a programului REFIT a reprezentat o prioritate pentru Comisie și, drept urmare, s-au înregistrat progrese considerabile în ceea ce privește elaborarea propunerilor, adoptarea lor de către Parlamentul European și Consiliu și punerea lor în aplicare de către statele membre.

---

[473] COM(2011) 930 final – Al doilea Raport de evaluare al Comisiei privind Proiectul „EU PILOT"
[474] COM(2013) 685 final

Potrivit Comunicării Comisiei privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT)[475], programul face parte din politica mai amplă de reglementare inteligentă a Comisiei, care include și instrumentele de reglementare care constau în evaluarea impactului, consultarea părților interesate și analize.

În ceea ce privește evaluarea impactului, sistemul Comisiei de evaluare intervine într-un stadiu incipient al ciclului de elaborare a politicilor, atunci când noile propuneri sunt în curs de elaborare, pentru ca acestea să fie fundamentate pe elemente concrete, în vederea elaborării de politici în cunoștință de cauză, și pentru a se asigura respectarea principiului subsidiarității și al proporționalității. În cadrul evaluării *ex post* sistematice a reglementărilor Uniunii, se verifică dacă au fost obținute rezultatele și impacturile preconizate ale acestora.

Consultarea părților interesate este consacrată în tratatele pe care se întemeiază Uniunea Europeană și este deosebit de importantă în ceea ce privește identificarea aspectelor legate de proporționalitate și subsidiaritate[476], drept pentru care Comisia desfășoară consultări în fiecare etapă a ciclului de elaborare a politicilor. Astfel, dialogul cu cetățenii, cu partenerii sociali și cu alte părți interesate din mediul de afaceri și societatea civilă contribuie la garantarea faptului că procesul de adoptare a legislației UE este transparent, bine orientat și coerent.

Un alt aspect important al reglementării inteligente îl reprezintă măsurarea costurilor și a beneficiilor, întrucât precizia măsurării costurilor și a beneficiilor în evaluările de impact și în evaluările *ex post* depinde de calitatea datelor furnizate de statele membre, de partenerii sociali și de părțile interesate[477].

Reducerea sarcinii de reglementare se poate realiza prin îmbunătățirea eficienței, a coerenței și a consecvenței, precum și prin reducerea cerințelor de raportare. Din acest motiv cerințele de raportare sunt deseori corelate, astfel încât, de exemplu, o obligație a Comisiei de a prezenta rapoarte Consiliului sau Parlamentului poate introduce obligații suplimentare de prezentare a unor rapoarte de către autoritățile statelor membre, părțile interesate și întreprinderi.

Referitor la adecvarea reglementărilor, Consiliul European a recunoscut eforturile deja depuse în ultimii ani pentru reducerea sarcinii impuse de legislație și a îndemânat Comisia, Parlamentul European și Consiliul să pună rapid în aplicare programul REFIT, printre altele prin simplificarea dreptului Uniunii existent, prin retragerea propunerilor care nu mai sunt necesare și prin abrogarea legislației depășite. În acest sens, Consiliul European a subliniat necesitatea monitorizării progreselor prin intermediul unui tablou de bord complet, pentru a urmări progresele înregistrate la nivel european și la nivel național și pentru a facilita dialogul cu privire la adecvarea reglementărilor. Totodată, a salutat măsurile luate de către statele membre și UE în scopul unei mai bune identificări a sarcinii de reglementare excesive, dar a subliniat că mai sunt necesare eforturi semnificative, atât la nivelul UE, cât și la nivel național.[478]

---

[475] COM(2014) 368 final

[476] Consultarea părților interesate este prevăzută la articolul 11 din TEU și în articolul 2 din Protocolul nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității. Consultarea cu partenerii sociali în contextul politicii sociale este prevăzută la articolele 153, 154 și 155 din TFUE, care oferă, de asemenea, oportunități pentru implicarea lor în programul REFIT.

[477] *Ibidem*

[478] Conclusions of the European Council (24/25 October 2013) – http://www.european-council.europa.eu

După cum reiese din comunicarea Comisiei din anul 2014 privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT), din experiența acumulată cu punerea în aplicare a programului REFIT până în prezent pot fi trase mai multe învățăminte, și anume:

- reglementarea inteligentă și adecvarea reglementărilor necesită un angajament politic ferm și o ajustare corespunzătoare a politicilor și a proceselor la toate nivelurile - în cadrul Comisiei, între instituțiile europene și la nivelul statelor membre;
- este nevoie de un control al proceselor de reglementare;
- activitatea de cuantificare (din perspectiva costurilor și a beneficiilor) este o parte necesară a evaluării reglementărilor;
- necesitatea asigurării securității juridice și a predictibilității, împreună cu perioada de timp necesară pentru a modifica legislația la nivelul UE sunt argumente împotriva unor soluții rapide și atractive de reducere a normelor legislative (fiecare modificare are un cost și costurile din perioada de tranziție pe care le presupune schimbarea nu sunt întotdeauna luate în considerare în mod corespunzător);
- depistarea sarcinilor și costurilor inutile de către cei afectați direct de legislație poate fi o completare importantă a evaluării cantitative, consultările și dezbaterile fiind, așadar, esențiale.[479]

Luând în considerare aceste observații și orientându-se spre viitor, Comisia a hotărât că va continua să acorde prioritate reglementării inteligente și să păstreze ritmul de activitate în acest domeniu, concentrându-se asupra domeniilor cu o valoare adăugată semnificativă la nivelul Uniunii Europene, cu respectarea principiilor subsidiarității și proporționalității.

9.4. RAPORTUL DINTRE DREPTUL UNIUNII EUROPENE ȘI DREPTUL ROMÂNESC ÎN CONTEXTUL UNIFORMIZĂRII DREPTULUI LA NIVEL EUROPEAN

În ceea ce privește relația dintre dreptul internațional și dreptul intern, Constituția României prevede că „statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte, acestea, odată ratificate de Parlament, făcând parte din dreptul intern". Totodată, Constituția României statuează că „în cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției"[480].

În completarea acestor dispoziții, Constituția României stabilește prioritatea tratatelor internaționale cu privire la drepturile omului, în acest sens arătându-se că „dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte". În plus, Constituția stabilește că „dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile"[481].

---

[479] COM(2014) 368 final, pp. 20-21.

[480] Articolul 11 din Constituția României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 din 31 octombrie 2003.

[481] *Ibidem*, Articolul 20

Pe lângă recunoașterea priorității tratatelor internaționale la care România este parte, Constituția clarifică pe deplin și raportul dintre dreptul intern și dreptul Uniunii Europene. Astfel, în legătură cu integrarea României în Uniunea Europeană, Constituția stabilește că „prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare, aceste prevederi aplicându-se, în mod corespunzător, și pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene"[482].

Se pune întrebarea firească dacă sintagma „legile interne" include și dispozițiile constituționale sau, altfel spus, în ce măsură prioritatea dreptului Uniunii Europene se aplică și asupra normelor constituționale, mai ales că legea fundamentală consacră principiul supremației Constituției, potrivit căruia „în Romania, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie"[483].

Cu privire la acest subiect există mai multe curente de gândire, unul susținând supremația Constituției, inclusiv față de dreptul Uniunii Europene, chiar dacă acceptă prioritatea de aplicare a acestuia din urmă, în normele sale obligatorii, față de toate celelalte norme din dreptul intern, iar altul prioritatea de aplicare sistematică și necondiționată a tuturor dispozițiilor din dreptul Uniunii Europene față de toate normele din dreptul intern, inclusiv față de constituțiile naționale. Unele jurisdicții constituționale europene de tradiție au ajuns, în anumite momente și contexte istorice, inclusiv la concluzia că este de competența lor să efectueze controlul constituționalității dreptului Uniunii Europene, integrat în ordinea juridică internă, în virtutea rolului lor de gardiene ale supremației legii fundamentale (spre exemplu, Tribunalul Constituțional din Germania)[484]. Altele curți au acceptat însă un rol extrem de activ în aplicarea uniformă a dreptului Uniunii Europene, efectuând chiar și trimiteri preliminare la CJUE: instanțele constituționale din Belgia, Austria, Lituania, Italia, Spania, Franța, cel mai recent chiar Germania, unele dintre acestea după revirimente jurisprudențiale neașteptate.[485]

In jurisprudența sa, Curtea Constituțională a României nu a analizat încă raportul dintre dreptul constituțional românesc și dreptul Uniunii Europene. După cum reiese din

---

[482] *Ibidem*, Articolul 148.

[483] *Ibidem*, Articolul 1 al. (5)

[484] Curtea Constituțională a Germaniei a stabilit la 29 mai 1974 că are competența de a se pronunța, de la caz la caz, asupra legislației secundare comunitare, atâta timp cât dreptul comunitar nu a atins un nivel de protecție în domeniul drepturilor fundamentale echivalent cu cel prevăzut în Constituția germană. Ulterior, printr-o hotărâre din 22 octombrie 1986, Curtea Constituțională germană a considerat ca sistemul de protecție a drepturilor omului prevăzut de dreptul comunitar a ajuns la un nivel echivalent cu cel prevăzut de Constituție, și atâta timp cât se menține acest nivel de protecție efectivă, Curtea Constituțională germană nu va mai controla legislația comunitară secundară care implică protecția drepturilor fundamentale. Prin Decizia din 30 iunie 2009 referitoare la conformitatea Tratatului de la Lisabona cu Constituția Germaniei, Curtea Constituțională a examinat în detaliu relația dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul constituțional german, precizând că verifică dacă un conținut inviolabil, de bază, al identității constituționale a Legii fundamentale este respectat. In acest sens, prin aceeași decizie, a arătat că garantarea identității constituționale naționale în cadrul constituțional și în cadrul legislației Uniunii converg în domeniul juridic european - Opinia concurentă formulată de judecătorul Iulia Motoc la Decizia Curții Constituționale nr. 1656 din 28 decembrie 2010, asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 31 ianuarie 2011.

[485] http://www.forumuljudecatorilor.ro

opinia concurentă formulată de judecătorul Iulia Motoc la Decizia Curții Constituționale nr. 1656 din 28 decembrie 2010, *«ordinea juridică a Uniunii Europene și ordinea constituțională internă constituie seturi complementare de norme juridice, iar relația dintre ele nu se bazează pe o ierarhie a normelor, astfel încât conceptul de „supremație" este înlocuit de conceptul de „prioritate". De altfel, nici Curtea de Justiție a Uniunii Europene în jurisprudența sa nu folosește conceptul de ordine juridică superioară sau inferioară»*[486].

Principiul priorității dreptului Uniunii Europene a fost consacrat și în Noul Cod Civil, intrat in vigoare la data de 1 octombrie 2011, care stabilește că „în materiile reglementate de prezentul cod, normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților"[487].

Astfel, stabilirea priorității normelor europene în raport cu cele din dreptul intern încurajează subiectele de drept (atât persoanele fizice, cât și persoanele juridice) să se prevaleze de normele europene în fata instanțelor judecătorești, atunci când acestea consideră că le-au fost încălcate drepturile.

În corelație cu aceste dispoziții vin și cele ale articolului 4 din Noul Cod Civil, care stabilește aplicabilitatea prioritară a tratatelor privind drepturile omului la care Romania este parte, și anume: „Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care Romania este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile"[488].

Aceste prevederi sunt relevante și în contextul în care la nivel european au avut loc modificări legislative majore în ceea ce privește drepturile omului, odată cu Tratatul de la Lisabona fiind recunoscută valoarea juridică obligatorie a Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, prin introducerea acesteia în dreptul primar european[489]. Mai mult, Tratatul de la Lisabona a stabilit că principiile protecției drepturilor omului la nivel european derivă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), motiv pentru care Uniunea Europeană aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale[490].

Aplicarea prioritară dreptului Uniunii Europene și a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului a fost consacrată și în Noul Cod de Procedură Civilă (NCPC). Astfel, în materiile reglementate de în Noul Cod de Procedură Civilă, „normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților"[491]. Totodată, în Noul Cod de Procedură Civilă prevede că „în materiile

---

[486] *Decizia Curții Constituționale nr. 1656 din 28 decembrie 2010, asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 31 ianuarie 2011.

[487] Articolul 5 din Noul Cod Civil - Republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 505 din 15 iulie 2011, în temeiul art. 218 din Legea 71/2011 pentru punerea in aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

[488] *Ibidem*, Articolul 4

[489] Conform art. 6 al. (1) TUE, Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor.

[490] Articolul 6 al. (2) TUE

[491] Articolul 4 din Noul Cod de Procedură Civilă - Legea nr. 134/2010 privind Noul Cod de Procedură Civilă, republicată în Monitorul Oficial nr. 545 din 3 august 2012, în temeiul art. 80 din Legea nr. 76/2012, dându-se textelor o nouă numerotare.

reglementate, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte". În plus, stabilește că „dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile"[492].

Pe lângă aceste dispoziții care consacră fără echivoc prioritatea dreptului Uniunii Europene, Noul Cod Civil conține o serie de trimiteri la legislația Uniunii Europene în vederea determinării legii aplicabile unui raport de drept internațional privat. Astfel se prevede că dispozițiile Noului Cod Civil „sunt aplicabile în măsura în care convențiile internaționale la care România este parte, dreptul Uniunii Europene sau dispozițiile din legile speciale nu stabilesc o altă reglementare"[493]. În cazul retrimiterii atunci când „legea străină nu cuprinde și normele ei conflictuale în cazul în care părțile au ales legea străină aplicabilă, în cazul legii străine aplicabile formei actelor juridice și obligațiilor extracontractuale, precum și în alte cazuri speciale prevăzute de convențiile internaționale la care România este parte, de dreptul Uniunii Europene sau de lege"[494].

În ceea ce privește înlăturarea aplicării legii străine, Noul Cod Civil stabilește că aplicarea legii străine se înlătură „dacă încalcă ordinea publică de drept internațional privat român în care ar conduce la un rezultat incompatibil cu principiile fundamentale ale dreptului român ori ale dreptului Uniunii Europene și cu drepturile fundamentale ale omului"[495].

De asemenea, Noul Cod Civil stabilește că „legea aplicabilă obligației de întreținere se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene"[496].

Privitor la legea aplicabilă obligațiilor contractuale, Noul Cod Civil prevede că aceasta „se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene". Totodată, stabilește că „în materiile care nu intră sub incidența reglementărilor Uniunii Europene sunt aplicabile dispozițiile prezentului cod privind legea aplicabilă actului juridic, dacă nu se prevede altfel prin convenții internaționale sau prin dispoziții speciale"[497].

În cazul obligațiilor extracontractuale, Noul Cod Civil prevede, de asemenea, că „legea aplicabilă se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene, iar în materiile care nu intră sub incidența reglementărilor Uniunii Europene se aplică legea care cârmuiește fondul raportului juridic preexistent între părți, dacă nu se prevede altfel prin convenții internaționale sau prin dispoziții speciale"[498].

Principiul aplicării prioritare a tratatelor internaționale și a dreptului Uniunii Europene a fost consacrat și de către Noul Cod Penal și Noul Cod de Procedură Penală.

Astfel, în cazul aplicării dispozițiilor legii penale în spațiu, Codul Penal stabilește că acestea „se aplică dacă nu se dispune altfel printr-un tratat internațional la care România este parte"[499].

---

[492] Articolul 3 din Noul Cod de Procedură Civilă
[493] Articolul 2.557 din Noul Cod Civil
[494] Articolul 2.559 din Noul Cod Civil
[495] Articolul 2.564 din Noul Cod Civil
[496] Articolul 2.612 din Noul Cod Civil
[497] Articolul 2.640 din Noul Cod Civil
[498] Articolul 2.641 din Noul Cod Civil
[499] Articolul 12 din Noul Cod Penal – Legea nr. 286/2009 privind noul Cod Penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, stabilind principiile și limitele aplicării legii procesuale penale, Noul Cod de Procedură Penală prevede că „normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte"[500].

Pornind de la dispozițiile legale conținute de noile coduri, doctrina juridică[501] a apreciat ca fiind integrate dreptului intern normele convenționale, normele europene, precum și celelalte norme cuprinse în documente internaționale la care România a aderat, cu menționarea faptului că prin primele două categorii de norme trebuie să se înțeleagă atât normele „primare", cât și cele „derivate", rezultate din hotărârile celor două instanțe europene, Curtea Europeană a Drepturilor Omului[502] și Curtea de Justiție a Uniunii Europene[503].

Având în vedere cele de mai sus se poate afirma că aplicarea prioritară în dreptul intern a dreptului Uniunii Europene constituie o exigență fundamentală în contextul statutului României de stat membru al Uniunii, orice recunoaștere a priorității a legislației naționale reprezentând o neîndeplinire a obligațiilor asumate și, totodată, o încălcare gravă a dispozițiilor tratatelor care stau la baza Uniunii Europene.

---

[500] Articolul 1 din Noul Cod de Procedură Penală – Legea nr. 135/2010 privind Noul Cod de Procedură Penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010

[501] Ion Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Ediție revăzută, completată și actualizată*, vol. 1, București, Editura Universul Juridic, 2013, p. 58.

[502] Potrivit art. 46 alin. (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, înaltele Părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți, astfel fiind instituită regula forței obligatorii a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

[503] Conform art. 51 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, dispozițiile cartei se adresează instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, cu respectarea principiului subsidiarității, precum și statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. Prin urmare, acestea respectă drepturile și principiile și promovează aplicarea lor în conformitate cu atribuțiile pe care le au în acest sens și cu respectarea limitelor competențelor conferite Uniunii de tratate.

Partea a III-a

SISTEMUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE

- CARACTERISTICILE SISTEMULUI INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE
- PARLAMENTUL EUROPEAN
- CONSILIUL EUROPEAN
- CONSILIUL UNIUNII EUROPENE
- COMISIA EUROPEANĂ
- CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
- BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ
- CURTEA DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE
- ORGANE, SERVICII ȘI AGENȚII ALE UNIUNII EUROPENE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 10
CARACTERISTICILE SISTEMULUI INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE

10.1. ASPECTE GENERALE PRIVIND INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE

Crearea Comunităților Europene în anii `50 a avut ca element de unitate constituirea unor entități numite instituții comunitare menite să asigure atingerea obiectivelor și sarcinilor Comunităților Europene. Astfel, au apărut patru categorii de instituții comunitare: decizionale (Consiliul Special de Miniștri - CECO și Consiliul în cazul CEE și CEEA); de execuție (Înalta Autoritate - CECO și Comisia în cazul CEE și CEEA); de control (Adunarea Comună - CECO și Adunarea în cazul CEE și CEEA) și de jurisdicție (Curtea de Justiție).

Această structură instituțională asemănătoare a Comunităților Europene a permis ca în timp cele patru instituții specifice fiecărei Comunități să fuzioneze. Astfel, în anul 1957 prin adoptarea Convenției privind unele instituții comune Comunităților Europene au apărut Adunarea Parlamentară[504] și Curtea de Justiție a Comunităților Europene, iar mai târziu, prin Tratatul de la Bruxelles din anul 1965, Consiliul Miniștrilor și Comisia au devenit instituții comune pentru cele trei Comunități Europene.

În urma acestor fuziuni au rezultat instituțiile Comunităților Europene: Parlamentul European; Comisia Europeană; Consiliul; Curtea de Justiție[505].

Cu toate că aceste instituții au devenit comune pentru cele trei Comunități, fiecare dintre acestea a continuat să exercite competențe diferite în funcție de tratatul institutiv în limitele căruia acționa.

Un factor de progres în evoluția comunitară l-a reprezentat și apariția Consiliului European, care a fost reglementată prin art. 2 din AUE (și mai apoi în art. D din TUE). Importanța întâlnirilor șefilor de stat sau de guvern în cadrul Consiliului European a sporit în amploare astfel încât ele au dat esența evoluției de ansamblu a Comunităților Europene.

Progresul în materia unificării instituționale a dus la adoptarea Tratatului de la Maastricht (Tratatul de instituire a Uniunii Europene - TUE), care a confirmat vechile instituții comunitare completând competențele și dezvoltând raporturile dintre acestea, în sensul democratizării și strângerii legăturilor dintre ele.

Până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, structura instituțională de bază a Comunităților Europene a fost comună și Uniunii Europene, aceasta neavând un cadru instituțional distinct de cel comunitar. Astfel, identitatea dintre cadrul instituțional al Uniunii Europene și cel al Comunităților Europene a fost consacrată în art. C, par. 1 din Tratatul de la Maastricht (TUE), unde se arata că: *„Uniunea dispune de un cadru instituțional unic care asigură coerența și continuitatea acțiunilor întreprinse în scopul*

---

[504] Printr-o rezoluție din 20 martie 1958 s-a stabilit denumirea comună de „Adunare Parlamentară", pentru ca apoi prin rezoluția din 30 martie 1962 să se adopte denumirea de „Parlament European".

[505] În baza prevederilor AUE, începând cu anul 1988 acestor instituții li s-a adăugat Tribunalul de primă instanță ca instituție asociată Curții de justiție. De asemenea, ca urmare a cererii Parlamentului European, prin Tratatul de revizuire a dispozițiilor bugetare, adoptat la 22 iulie 1972, a fost instituită Curtea de Conturi. Prin Tratatul de la Maastricht i s-a conferit acesteia calitatea de instituție a Uniunii Europene alături de Parlament European, Consiliul Uniunii, Comisia Europeană și Curtea de justiție.

atingerii obiectivelor sale, respectând și dezvoltând aquis-ul comunitar". De asemenea, faptul că aceste instituții au avut competențe diferite este specificat în art. E din TUE, în care se arată că: *„Parlamentul European, Consiliul, Comisia și Curtea de Justiție își exercită atribuțiile, pe de o parte, în dispozițiile tratatelor instituind Comunitățile Europene și ale tratatelor și actelor ulterioare care le-au modificat sau completat și, pe de altă parte, în celelalte dispoziții ale prezentului tratat*".[506]

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, care prevede că Uniunea Europeană se substituie Comunității Europene și îi succede acesteia, delimitarea competențelor Uniunii este guvernată de principiul atribuirii conform căruia Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate, exercitarea acestor competențe fiind reglementată de principiile subsidiarității și proporționalității. Drept urmare, instituțiile Uniunii aplică în acțiunea lor aceste principii în conformitate cu Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității anexat la tratate.

Conform Tratatului privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Uniunea dispune de un cadru instituțional care vizează promovarea valorilor sale, urmărirea obiectivelor sale, susținerea intereselor sale, ale cetățenilor săi și ale statelor membre, precum și asigurarea coerenței, a eficacității și a continuității politicilor și a acțiunilor sale. În enumerarea Tratatului privind Uniunea Europeană, instituțiile Uniunii sunt: Parlamentul European; Consiliul European; Consiliul; Comisia Europeană; Curtea de Justiție a Uniunii Europene; Banca Centrală Europeană; Curtea de Conturi. Fiecare instituție acționează în limitele atribuțiilor care îi sunt conferite prin tratate, în conformitate cu procedurile, condițiile și scopurile prevăzute de acestea, având obligația de a coopera unele cu altele.[507]

10.2. PRINCIPII INSTITUȚIONALE

Din dispozițiile tratatelor care reglementează competențele și mecanismele de funcționare a instituțiilor Uniunii Europene se desprinde un set de principii care stau la baza activității acestora. Astfel, putem aminti: principiul reprezentării intereselor, principiul atribuirii competențelor, principiul echilibrului instituțional, principiul cooperării instituționale, principiul autonomiei instituționale.

10.2.1. Principiul reprezentării intereselor

Acest principiu, deși nu este consacrat în mod expres în tratatele pe care se întemeiază Uniunea Europeană, reiese din analiza atribuțiilor fiecărei instituții în parte.

Având în vedere că membrii Parlamentului European sunt aleși prin sufragiu universal direct în toate cele 28 state membre, Parlamentul European este instituția Uniunii Europene care reprezintă cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, dând astfel legitimitate și constituind baza democratică a întregii Uniuni. Pornind de la ideea înscrisă în Preambulul Tratatului de la Maastricht conform căreia se urmărea crearea unei

---

[506] Conform art. 1 pct. 7 din Tratatul de la Amsterdam, în această formulare s-au intercalat și cuvintele: „ și Curtea de Conturi".

[507] Articolul 13 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

uniuni cât mai strânse între popoarele Europei în care „decizia să fie luată cât mai aproape de cetățean", în prezent Parlamentul European s-a impus ferm în calitatea sa de colegislator, are competențe bugetare și exercită un control democratic asupra tuturor instituțiilor europene[508].

În ceea ce privește Consiliul, acesta este compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul statului membru pe care îl reprezintă și să exercite dreptul de vot și, drept urmare, reprezintă interesele statelor membre. În virtutea acestui fapt Consiliul este principalul for legislativ al Uniunii, luarea deciziilor și stabilirea unor reguli aplicabile în tot spațiul comunitar fiind expresia comună a tuturor satelor Uniunii.

Misiunea Comisiei Europene este de a promova interesul general al Uniunii Europene, motiv pentru care a fost învestită cu puterea de a participa la procesul decizional, în special prin prezentarea de propuneri pentru legislația europeană, prin supravegherea punerii în aplicare corecte a tratatelor și a legislației europene, prin punerea în practică a politicilor comune și gestionarea fondurilor.

La rândul său, Curtea de Justiție a Uniunii Europene este cea care veghează asupra modului în care instituțiile și celelalte organe ale Uniunii Europene, precum și statele membre își îndeplinesc obligațiile rezultate din tratate și interpretează dreptul Uniunii. Astfel, aceasta reprezintă autoritatea judiciară a Uniunii Europene și, în colaborare cu instanțele din statele membre, asigură aplicarea și interpretarea uniformă a dreptului Uniunii Europene.

Curtea de Conturi Europeană este formată din câte un resortisant al fiecărui stat membru, aceștia exercitându-și atribuțiile în deplină independență, în interesul general al Uniunii. Prin urmare, activitatea Curții reprezintă o garanție a faptului că sistemul Uniunii Europene funcționează în mod economic, eficient, efectiv și transparent.

10.2.2. Principiul atribuirii competențelor

În conformitate cu prevederile art. 13 al. (2) TUE, fiecare instituție acționează în limitele atribuțiilor care îi sunt conferite prin tratate, în conformitate cu procedurile, condițiile și scopurile prevăzute de acestea.

Din această formulare reiese existenta principiului atribuirii competențelor, potrivit căruia fiecare instituție sau organ al Uniunii Europene trebuie să exercite doar competențele cu care au fost învestite, acestea având un caracter limitativ.

10.2.3. Principiul echilibrului instituțional

Conform principiului echilibrului instituțional, fiecare instituție sau organ al Uniunii Europene trebuie să-și exercite competențele fără a împiedica în niciun fel exercitarea competențelor ce au fost atribuite celorlalte instituții.

Prin aceasta se urmărește ca echilibrul stabilit de tratate să nu fie modificat printr-un transfer de atribuții de la o instituție la alta, în sensul că instituțiile Uniunii Europene nu pot să renunțe la exercitarea competențelor lor prin transferarea sau delegarea acestora către altă instituție sau organ comunitar.

---

[508] Aceste competențe ale Parlamentului European au fost consacrate și în cuprinsul art.15 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona) unde se arată că Parlamentul European exercită, împreună cu Consiliul, funcțiile legislativă și bugetară exercitând, totodată, funcții de control politic și consultative, în conformitate cu condițiile prevăzute în tratate.

Se poate afirma astfel că pe lângă caracterul limitat, exercitarea competențelor de către instituțiile Uniunii Europene are și un caracter exclusiv.

10.2.4. Principiul cooperării instituționale

Principiul cooperării instituționale sau principiul cooperării loiale a fost enunțat în mod expres în art. 13 al. (2) TUE, unde se arată că instituțiile Uniunii Europene au obligația de a coopera în mod loial cu celelalte instituții. Existența acestui principiu a fost evidențiată și în practica Curții de Justiție a Uniunii Europene care a subliniat faptul că instituțiile Uniunii, pe lângă obligația de a-și exercita competențele cu care au fost învestite, au datoria de a coopera pentru realizarea obiectivelor Uniunii Europene. Totodată, în temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.

10.2.5. Principiul autonomiei instituționale

Principiul autonomiei instituționale recunoaște dreptul instituțiilor Uniunii Europene de a se organiza liber în limitele stabilite prin tratate, această autonomie permițând fiecărei dintre acestea să-și adopte regulamentul interior și să-și organizeze propria activitate în scopul realizării sarcinilor care le-au fost atribuite prin tratate.

Totuși, prin această libertate nu trebuie să se modifice echilibrul instituțional sau repartizarea competențelor, motiv pentru care nu este permisă derogarea de la regulile de funcționare a instituțiilor Uniunii dacă acestea sunt expres prevăzute în tratate.

10.3. REPARTIZAREA COMPETENȚELOR ÎNTRE INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE

Având în vedere principiile instituționale care stau la baza funcționării instituțiilor Uniunii, se poate afirma că aceste instituții exercită în mod interdependent o serie de funcții în scopul atingerii obiectivelor Uniunii Europene în strânsă corelare cu interesele naționale ale statelor membre. Astfel, putem distinge: funcția legislativă, funcția executivă, funcția bugetară, funcția de control și funcția de reprezentare în plan internațional.

10.3.1. Funcția legislativă

Funcția legislativă presupune adoptarea actelor juridice ale Uniunii, în exercitarea acestei funcții instituțiile Uniunii Europene acționând fie individual, fie în colaborare, potrivit competențelor atribuite de tratate

Procesul legislativ la nivelul Uniunii Europene prezintă o serie de particularități. Astfel, spre deosebire de sistemele naționale unde Parlamentul este forul legislativ, în cadrul Uniunii Europene elaborarea deciziei este un proces care implică mai multe instituții și organe ale Uniunii, procedura legislativă având la bază principiul echilibrului instituțional, conform căruia toate instituțiile participă la procesul legislativ.

Instituțiile Uniunii care interacționează în cadrul procesului decizional sunt: Consiliul European, Parlamentul European, Consiliul, Comisia Europeană sau alte organe cu rol consultativ, precum Comitetul Economic și Social European sau Comitetul Regiunilor[509].

10.3.2. Funcția executivă

Funcția executivă constă în activitatea de executare a legislației Uniunii Europene și de organizare a aplicării și executării la situații concrete a acesteia, precum și de asigurare a bunei funcționări a structurii organizatorice a Uniunii.

În sistemele de drept naționale această funcție este exercitată de guvern și de celelalte autorități publice centrale autonome sau aflate în subordinea guvernului, pe când în cadrul Uniunii această funcție este rezervată Comisiei Europene.

În acest sens, Comisia are competențe prevăzute de tratate și atribuții normative transferate de către Consiliu. Astfel, potrivit art. 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), un act legislativ poate delega Comisiei competența de a adopta acte fără caracter legislativ și cu domeniu de aplicare general, care completează sau modifică anumite elemente neesențiale ale unui act legislativ. Totodată, conform art. 291 TFUE, în cazul în care sunt necesare condiții unitare de punere în aplicare a actelor obligatorii din punct de vedere juridic ale Uniunii, aceste acte conferă Comisiei competențe de executare sau Consiliului în cazuri speciale și temeinic justificate, precum și în cazul politicii externe și de securitate comună.

10.3.3. Funcția bugetară

Procedura privind adoptarea bugetului Uniunii Europene implică participarea mai multor instituții ale Uniunii, care au diferite roluri și competențe în deciderea bugetului. Astfel, potrivit art. 314 TFUE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, adoptă bugetul anual al Uniunii pe baza unei propuneri care cuprinde proiectul de buget prezentat de către Comisie.

În cadrul procedurii bugetare, fiecare instituție își exercită atribuțiile care îi sunt acordate în temeiul art. 314 TFUE cu respectarea tratatelor și a actelor adoptate în aplicarea acestora, în special în ceea ce privește resursele proprii ale Uniunii și echilibrul veniturilor și cheltuielilor.

Conform art. 317 TFUE, Comisia, în cooperare cu statele membre, execută bugetul, în conformitate cu dispozițiile regulamentelor prin care s-au adoptat normele financiare care definesc în special procedura care trebuie adoptată pentru stabilirea și execuția bugetului și pentru predarea și verificarea conturilor, precum și normele de organizare a controlului răspunderii participanților la execuția bugetului, în special a ordonatorilor și contabililor.

Execuția bugetului se face pe propria răspundere și în limita creditelor alocate, în conformitate cu principiul bunei gestiuni financiare.

Statele membre cooperează cu Comisia astfel încât creditele să fie folosite în conformitate cu principiile bunei gestiuni financiare.

---

[509] Pentru detalii a se vedea Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 279-286.

10.3.4. Funcția de control

Funcția de control implică mai multe instituții ale Uniunii și poate fi analizată prin prisma controlului politic și a controlului jurisdicțional.

Referitor la controlul politic, această funcție este exercitată, în special, de către Parlamentul European[510].

În ceea ce privește controlul jurisdicțional la nivelul Uniunii Europene, acesta este exercitat de Curtea de justiție a Uniunii Europene, Tribunalul și tribunalele specializate, care asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor[511].

Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea tratatelor și la validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii[512].

10.3.5. Funcția de reprezentare în plan internațional

Potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), în acțiunea sa pe scena internațională Uniunea depune toate eforturile pentru a dezvolta relații și a construi parteneriate cu țările terțe și cu organizațiile internaționale, regionale sau globale care împărtășesc principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea Uniunii și pe care aceasta intenționează să le promoveze în lumea întreagă[513].

Astfel, pe baza principiilor și a obiectivelor Uniunii, Consiliul European identifică interesele și obiectivele strategice ale Uniunii și ia decizii cu privire la politica externă și de securitate comună, precum și în celelalte domenii ale acțiunii externe a Uniunii.

Dacă rolul Consiliului European este de a defini liniile strategice ale politicii externe a Uniunii, Consiliul Uniunii Europene elaborează politica externă și de securitate comună și adoptă deciziile necesare pentru definirea și punerea în aplicare a acesteia, pe baza orientărilor generale și a liniilor strategice definite de Consiliul European.

Consiliul și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate asigură unitatea, coerența și eficiența acțiunii Uniunii. Politica externă și de securitate comună este pusă în aplicare de Înaltul Reprezentant și de statele membre, utilizând mijloacele naționale și ale Uniunii[514]. Totodată, Înaltul Reprezentant reprezintă Uniunea în chestiunile referitoare la politica externă și de securitate comună, acesta desfășurând, în numele Uniunii, dialogul politic cu terții și exprimând poziția Uniunii în cadrul organizațiilor internaționale și al conferințelor internaționale[515].

De asemenea, delegațiile Uniunii în țările terțe și pe lângă organizațiile internaționale asigură reprezentarea Uniunii. Delegațiile Uniunii se află sub autoritatea Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și acționează în strânsă cooperare cu misiunile diplomatice și consulare ale statelor membre[516].

---

[510] Pentru detalii privind mijloacele prin care Parlamentul exercită un control democratic asupra celorlalte instituții și organe ale Uniunii a se vedea *infra*, Capitolul 11 – Parlamentul European

[511] Articolul 19 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[512] Articolul 267 TFUE

[513] Articolul 21 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[514] Articolul 26 al. (3) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[515] Articolul 27 al. (2) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[516] Articolul 221 TFUE

CAPITOLUL 11
PARLAMENTUL EUROPEAN

11.1. CONSTITUIREA PARLAMENTULUI EUROPEAN

În tratatele institutive ale Comunităților Europene erau menționate trei adunări parlamentare, compoziția și funcționarea acestora fiind reglementate de fiecare tratat în parte. Odată cu semnarea Tratatelor de la Roma (25 martie 1957) a fost adoptată și Convenția referitoare la unele instituții comune ale Comunităților Europene prin care s-a stabilit ca în loc de trei „Adunări" să existe una singură, comună celor trei Comunități Europene.

Noua Adunare s-a întrunit pentru prima dată în perioada 19-21 martie 1958 la Strasbourg, ocazie cu care, în baza Convenției adoptate în 1957, a adoptat o Rezoluție prin care s-a autodenumit „Adunarea Parlamentară Europeană".[517] Câțiva ani mai târziu, prin Rezoluția din 30 martie 1962[518], Adunarea Parlamentară Europeană și-a schimbat numele în „Parlamentul European", denumire care a fost oficializată prin Actul Unic European (art.4). Utilizarea formulei de „Parlament European" s-a generalizat odată cu Tratatul de la Maastricht.

11.2. COMPONENȚA PARLAMENTULUI EUROPEAN

Potrivit art. 14 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Parlamentul European este compus din reprezentanții cetățenilor Uniunii, membrii Parlamentului European fiind aleși prin vot universal direct, liber și secret pentru un mandat de cinci ani.

Mandatul membrilor Parlamentului European este reprezentativ, astfel încât fiecare parlamentar reprezintă nu doar corpul electoral al țării unde a fost ales, ci și toate popoarele Uniunii Europene, deci pe toți cetățenii Uniunii. Mandatul parlamentar nu poate fi revocat, irevocabilitatea fiind garanția independenței. De asemenea, mandatul membrilor Parlamentului European este personal și netransmisibil, ceea ce înseamnă că nu poate fi cedat, concesionat, înlocuit sau substituit, altfel spus, poate fi exercitat numai de titular, direct și personal, și nu poate fi delegat și nici exercitat prin corespondență.

Incompatibilitățile mandatului de parlamentar european privesc calitatea de membru în guvernele naționale ale statelor membre sau de membru al Comisiei, Consiliului, Curții de Justiție ori a grefei Curții de Justiție, Curții de Conturi, Consiliului Economic și Social

---

[517] *Résolution relative à la dénomination de l'Assemblée (20 mars 1958)*, in Journal officiel des Communautés européennes (JOCE), 24.04.1958, p. 6.

[518] *Résolution de l'Assemblée parlementaire européenne, du 30 mars 1962, relative à la dénomination de l'Assemblée*, in Journal officiel des Communautés européennes (JOCE), 26.04.1962, p. 1045.

European sau de oficial sau funcționar administrativ al unei instituții a Uniunii Europene sau al unui organ de pe lângă aceasta[519].

Membrii Parlamentului European beneficiază de imunitățile și privilegiile stabilite prin Protocolul nr. 7 anexat la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[520], adică: libera circulație; imunitate personală pe durata mandatului; scutiri de taxe vamale; imunitate de jurisdicție penală privind cercetarea, reținerea și anchetarea datorită opiniilor și voturilor exprimate în exercitarea funcțiilor lor.

Imunitatea este valabilă inclusiv pe perioada deplasării la locul reuniunii Parlamentului European, cât și la întoarcere. Cu toate acestea, imunitatea nu poate fi invocată în caz de flagrant delict și nici nu poate constitui o piedică pentru Parlamentul European de a ridica imunitatea unuia dintre membri săi.

În ceea ce privește modul de alegere a membrilor forului parlamentar european, acesta a evoluat de-a lungul timpului, parcurgând mai multe etape. Astfel, în Adunarea Comună a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), conform prevederilor înscrise în Tratatul institutiv, membrii acesteia erau fie numiți, fie aleși prin „sufragiu universal, direct, după procedura fixată de fiecare Înaltă Parte Contractantă". În fapt, însă, toți membrii Adunării erau delegați ai parlamentelor naționale.

După apariția Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) și, odată cu acestea, instituirea Adunării Parlamentare Europene, conform art.138 al. (1) din TCEE forul parlamentar comunitar era format din delegații desemnați de parlamentele naționale dintre proprii lor membri, conform procedurii stabilite de fiecare stat membru. Totodată, la art. 138 al. (3) se prevedea că „Adunarea elaborează proiecte în vederea organizării de alegeri prin vot universal direct, conform unei proceduri uniforme în toate statele membre". Consiliul ar fi trebuit apoi în unanimitate să adopte „dispozițiile a căror aprobare de către statele membre o va recomanda, în conformitate cu regulile lor constituționale respective".

În acest sens, la Summitul de la Paris, desfășurat în perioada 9-10 decembrie 1974, liderii celor nouă state membre ale Comunităților Europene au stabilit că alegerile directe ar trebui să aibă loc „începând cu 1978" și au invitat Parlamentul European să prezinte noi propuneri, în măsura în care proiectul de convenție pe care îl adoptase în 1960 nu mai era de actualitate. Drept urmare, în ianuarie 1975, Parlamentul European a aprobat un nou proiect pe baza căruia, după depășirea anumitor divergențe, șefii de stat sau de guvern ai statelor membre au ajuns la un acord în luna iulie 1976.

La 20 septembrie 1976, Consiliul a adoptat „Actul pentru alegerea reprezentanților în Adunare cu sufragiu universal direct" prin care s-au pus bazele sufragiului direct la nivelul Comunităților Europene în privința membrilor Parlamentului European. După ratificarea sa de către toate statele membre, textul a intrat în vigoare la 1 iulie 1978, iar primele alegeri având loc între 7 și 10 iunie 1979.[521]

---

[519] *Council Decision 2002/772/EC of 25 June 2002 and 23 September 2002 amending the Act concerning the election of the representatives of the European Parliament by direct universal suffrage, annexed to Decision 76/787/ECSC, EEC, Euratom* - OJ L 283, 21.10.2002, pp. 1-4

[520] Potrivit art. 343 TFUE (ex-articolul 291 TCE) Uniunea se bucură, pe teritoriile statelor membre, de privilegiile și imunitățile necesare pentru îndeplinirea misiunii sale, în condițiile definite în Protocolul încheiat la 8 aprilie 1965 privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene.

[521] *Actul privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin vot universal direct* - J.O. L 278 din 08/10/1976, pp. 5-11.

Începând cu anul 1979, alegerile au avut loc la un interval de cinci ani, respectiv în 1984, 1989, 1994, 1999, 2004, 2009 și, cel mai recent, în 2014. Astfel, după fiecare extindere a Comunităților Europene, alegerile europarlamentare au fost organizate pentru a oferi posibilitatea noilor state membre să-și aleagă reprezentanții în Parlamentul European.

Dacă primele alegeri prin vot universal direct s-au desfășurat în condițiile în care statele membre aveau legislații electorale diferite, după alegerile din anul 1979 Parlamentul European a încercat crearea unui sistem electoral uniform, promovând, în mod repetat, rezoluții, rapoarte publice, interpelări și propuneri în materia dreptului electoral european.

Deși prin Tratatul de la Maastricht s-au completat prevederile art. 138 TCEE, noul alineat introdus stipulând că alegerile pentru Parlamentul European trebuie organizate în toate statele membre conform unei proceduri uniforme, statele membre nu au reușit să-și armonizeze pozițiile în acest sens și, drept urmare, prin Tratatul de la Amsterdam a fost introdusă o prevedere cu privire la respectarea obligatorie a unui „set de principii comune"[522].

Aceste principii au fost implementate în practica statelor membre prin Deciziile Consiliului 93/109/CE din 6 decembrie 1993 (publicată în JOCE L 329 din 30.12.1993, pp. 34-38) și 2002/772/CE din 25 iunie și 23 septembrie 2002 (publicată în JOCE L 283 din 21.10.2002, pp. 1-4).[523]

Având în vedere unele nemulțumiri ale statelor membre ale Uniunii cu privire la distribuirea numărului de locuri în cadrul Parlamentului European, în urma Consiliului European din iunie 2007, Parlamentul European a primit solicitarea de a prezenta un raport cu privire la modificarea sistemului de distribuire a numărului de europarlamentari atribuit fiecărui stat membru. Parlamentul European i-a însărcinat pe europarlamentarii Adrian Severin și Alain Lamassoure să întocmească un raport în acest sens, cei doi finalizând acest document la 11 septembrie 2007, dată la care a fost prezentat Comisiei pentru afaceri constituționale a Parlamentului European.

Raportul Severin-Lamassoure a fost prezentat în plenul Parlamentului European în luna octombrie 2007, ocazie cu care raportorii au propus ca distribuirea locurilor în Parlamentul European să se facă pe baza principiului „proporționalității descrescătoare", conform căruia raportul între populația și numărul de locuri ale fiecărui stat membru trebuie să varieze în funcție de populația statului respectiv, astfel ca fiecare deputat al unui stat membru mai populat să reprezinte mai mulți cetățeni decât fiecare deputat al unui stat membru mai puțin populat și invers, dar și ca niciun stat membru mai puțin populat să nu aibă mai multe locuri decât un stat mai populat.

Pe baza Raportului Severin-Lamassoure, la 11 octombrie 2007, Parlamentul European a adoptat o rezoluție care avea anexat un Proiect de decizie al Consiliului European privind stabilirea componenței Parlamentului European[524].

---

[522] Principiile comune prevăd că: membrii Parlamentului European sunt aleși în fiecare stat membru prin sufragiu universal direct, liber și secret, pe bază de liste sau cu vot unic transferabil de tip proporțional; în funcție de specificul lor național statele membre pot constitui circumscripții sau subdiviziuni electorale fără însă a aduce prejudicii caracterului proporțional al scrutinului; membrii Parlamentului European beneficiază de privilegii și imunități în virtutea Protocolului din 8 aprilie 1965 asupra privilegiilor și imunităților în cadrul Comunităților Europene; mandatul de europarlamentar are o durată de cinci ani și este incompatibil cu calitatea de membru al Comisiei Europene, judecător al Curții de Justiție a Uniunii Europene, membru al Curții de Conturi, membru al Comitetului Economic și Social European, oficial sau funcționar al oricărei instituții comunitare, precum și cu calitatea de membru al parlamentelor și guvernelor naționale.

[523] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 62.

[524] *Rezoluția Parlamentului European 2007/2169(INI) din 11 octombrie 2007 privind componența Parlamentului European* - http://www.europarl.europa.eu/

Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007, a prevăzut că numărul de deputați europeni „nu poate depăși șapte sute cincizeci, plus președintele", reprezentarea cetățenilor „fiind asigurată în mod proporțional descrescător, cu un prag minim de șase membri pentru fiecare stat membru, niciunui stat membru neatribuindu-i-se mai mult de nouăzeci și șase de locuri"[525]. Odată cu Tratatul de la Lisabona, Conferința interguvernamentală a adoptat și mai multe declarații, două dintre acestea prevăzând atribuirea unui loc suplimentar în Parlamentul European pentru Italia și necesitatea acordului politic al Consiliul European cu privire la proiectul revizuit al deciziei privind componența Parlamentului European pentru legislatura 2009-2014.[526]

Luând în considerare eventualitatea ca Tratatul de la Lisabona să intre în vigoare după alegerile europene din anul 2009 (ceea ce s-a și întâmplat), la reuniunea sa din decembrie 2008, Consiliul European a adoptat o declarație în care sublinia necesitatea adoptării cât mai repede posibil a unor măsuri tranzitorii, în conformitate cu procedurile legale necesare, în scopul de a crește de la 736 la 754, până la sfârșitul mandatului parlamentar 2009-2014, potrivit cifrelor prevăzute în cadrul Conferinței interguvernamentale care a aprobat Tratatul de la Lisabona, numărul de deputați europeni ai celor douăsprezece state membre pentru care s-a stabilit această creștere[527].

Pentru că sosirea a 18 deputați suplimentari în cursul legislaturii 2009-2014 urma să mărească numărul de deputați europeni la 754, depășindu-se astfel numărul de 751 prevăzut în Tratatul de la Lisabona, la 25 noiembrie 2009, Parlamentul European a modificat Regulamentul său de procedură pentru a permite sosirea, în calitate de observatori, a deputaților suplimentari, în așteptarea intrării în vigoare a măsurilor care să le permită acestora să-și ia în primire mandatele.

De asemenea, la 6 mai 2010, Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la proiectul de protocol de modificare a Protocolului nr. 36 privind dispozițiile tranzitorii cu privire la componența Parlamentului European pentru restul legislaturii 2009-2014[528]. În această rezoluție, Parlamentul European a considerat că propunerea de modificare a Protocolului nr. 36, solicitată de Consiliul European, rezultă în mod direct din noile dispoziții ale Tratatului de la Lisabona și constituie, astfel, o soluție de tranziție, care va permite tuturor statelor membre care dispun de mandate suplimentare să desemneze deputații în cauză. Drept urmare, Parlamentul European a acceptat că cei 18 deputați suplimentari trebuie aleși în Parlament pentru restul legislaturii 2009-2014 dar, cu toate acestea, a insistat ca toți cei 18 deputați să își ia în primire mandatele în Parlament în același timp, pentru a nu perturba echilibrul de naționalități din Parlament. Totodată, Parlamentul European a reamintit faptul că, în intervalul de timp dintre aprobarea modificării Protocolului nr. 36 și intrarea în vigoare a acestuia, deputații suplimentari vor

---

[525] Articolul 1 pct. 15 din Tratatul de la Lisabona

[526] În acest sens a se vedea *Declarația cu privire la componența Parlamentului European* și *Declarația cu privire la acordul politic al Consiliului European referitor la proiectul de decizie privind componența Parlamentului European*, ambele anexate la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C115 din 9 mai 2008, p. 337.

[527] *Declarația Consiliului European: Tratatul de la Lisabona - Măsuri tranzitorii privind componența Parlamentului European* – http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions

[528] Rezoluția Parlamentului European 2011/C 81 E/15 din 6 mai 2010 referitoare la proiectul de protocol de modificare a Protocolului nr. 36 privind dispozițiile tranzitorii cu privire la componența Parlamentului European pentru restul legislaturii 2009-2014: avizul Parlamentului European (articolul 48 alineatul (3) din Tratatul UE).

avea posibilitatea, în conformitate cu articolul 11 alineatul (4) din Regulamentul său de procedură, de a-şi exercita mandatul în calitate de observatori.

Având în vedere acordul politic obţinut în cadrul Consiliului European şi rezoluţia Parlamentului European prin care a fost de acord cu suplimentarea numărului de membri, la 26 iunie 2010, reprezentanţii statelor membre ale Uniunii Europene au semnat Protocolul de modificare a Protocolului privind dispoziţiile tranzitorii, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene şi la Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice[529].

Conform Protocolului, pentru perioada rămasă din legislatura 2009-2014, începând de la data intrării în vigoare a Protocolului şi, prin derogare de la articolul 189 al doilea paragraf şi articolul 190 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene (TCE), precum şi de la articolul 107 al doilea paragraf şi articolul 108 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (TCEEA), care erau în vigoare la data alegerilor pentru Parlamentul European din iunie 2009 şi prin derogare de la numărul de locuri prevăzut la articolul 14 alineatul (2) primul paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), 18 locuri suplimentare s-au adăugat celor 736 de locuri existente, astfel încât numărul total al membrilor Parlamentului European a ajuns la 754, cu titlu provizoriu, până la încheierea legislaturii 2009-2014[530]. În plus, Protocolul a stabilit că, înainte de alegerile pentru Parlamentul European din 2014, Consiliul European trebuie să adopte, în conformitate cu articolul 14 alineatul (2) al doilea paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană, o decizie de stabilire a componenţei Parlamentului European[531].

Având în vedere perspectiva aderării Croaţiei la Uniunea Europeană, şi faptul că măsurile tranzitorii prevăzute în Protocolul nr. 36 expirau la sfârşitul legislaturii 2009-2014, la 13 martie 2013, Parlamentul European a adoptat o rezoluţie referitoare la componenţa forului parlamentar în care a propus realocarea mandatelor în perspectiva alegerilor din 2014[532].

În urma propunerii înaintate de Parlamentul European, Consiliul European a adoptat Decizia 2013/312/UE[533] de stabilire a componenţei Parlamentului European după alegerile din 2014. Prin urmare, la alegerile europarlamentare din anul 2014 au fost aleşi 751 de deputaţi, repartizaţi între statele membre după cum urmează: Germania - 96, Franţa - 74, Italia şi Regatul Unit - 73, Spania - 54, Polonia - 51, România - 32, Ţările de Jos - 26, Belgia, Grecia, Ungaria, Portugalia şi Republica Cehă - 21, Suedia - 20, Austria

---

[529] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 263/1 din 29.9.2010

[530] Cei 18 noi membri ai Parlamentului European au fost primiţi oficial în cadrul unei ceremonii organizate cu prilejul sesiunii plenare de la 12 decembrie 2011. Statele care au beneficiat de un număr suplimentar de reprezentanţi în Parlamentul European au fost: Spania (4 mandate); Franţa, Suedia, Austria (2 mandate suplimentare fiecare); Marea Britanie, Italia, Polonia, Olanda, Bulgaria, Letonia, Slovenia şi Malta (câte 1 mandat fiecare).

[531] România a ratificat acest protocol prin Legea nr.112 din 15 iunie 2011 pentru ratificarea Protocolului de modificare a Protocolului privind dispoziţiile tranzitorii, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene şi la Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice, semnat la Bruxelles la 23 iunie 2010 - Monitorul Oficial nr. 487/8 iulie 2011.

[532] Rezoluţia Parlamentului European 2012/2309(INI) din 13 martie 2013 referitoare la componenţa Parlamentului European în perspectiva alegerilor din 2014 - http://www.europarl.europa.eu

[533] Decizia Consiliului European (2013/312/UE) din 28 iunie 2013 de stabilire a componenţei Parlamentului European, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 181/57 din 29.6.2013, pp. 57-58.

- 18, Bulgaria - 17, Finlanda, Danemarca și Slovacia - 13, Croația, Irlanda și Lituania - 11, Letonia și Slovenia - 8, Cipru, Estonia, Luxemburg și Malta - 6[534].

11.3. ORGANIZAREA PARLAMENTULUI EUROPEAN

Organizarea Parlamentului European este reglementată în tratatele pe care se bazează Uniunea Europeană și în Regulamentul de procedură al Parlamentului European[535] care cuprinde ansamblul normelor interne de organizare și funcționare.

Potrivit acestui Regulament, organizarea internă a Parlamentului European cuprinde: organele de conducere, grupurile politice, comisiile și delegațiile interparlamentare și serviciile administrative.

11.3.1. Organele de conducere ale Parlamentului European

Conducerea Parlamentului European este asigurată de către: Președinte, Birou, Conferința președinților, Conferința președinților de comisie, Conferința președinților de delegație.

o *Președintele Parlamentului European*

Președintele Parlamentului European este ales prin vot secret, candidaturile putând fi prezentate (cu acordul celor interesați) numai de un grup politic sau de un număr de cel puțin 40 de deputați. La alegerea Președintelui trebuie să se țină seama de o reprezentare globală echitabilă a statelor membre și a tendințelor politice[536].

Candidaturile trebuie prezentate deputatului care ocupă funcția de Președinte în mod provizoriu, acesta prezentându-le Parlamentului. În cazul în care după trei tururi de scrutin, niciun candidat nu întrunește majoritatea absolută a voturilor exprimate, la al patrulea tur de scrutin pot candida numai primii doi clasați care au întrunit cel mai mare număr de voturi la al treilea tur de scrutin. În cazul în care numărul de voturi este egal, este declarat ales candidatul cel mai în vârstă[537].

Potrivit Regulamentului de procedură, Președintele conduce toate activitățile Parlamentului European și ale organelor sale și dispune de toate competențele pentru a prezida dezbaterile Parlamentului și pentru a asigura buna desfășurare a acestora. În acest scop, Președintele îndeplinește următoarele funcții:

- deschide, suspendă și închide ședințele Parlamentului;
- hotărăște asupra admisibilității amendamentelor, asupra întrebărilor adresate Consiliului și Comisiei și asupra conformității rapoartelor cu Regulamentul de procedură:

---

[534] Dan Vătăman, „The European Parliament before the 2014-2019 parliamentary term in the light of innovations and changes introduced by the Lisbon Treaty", in *Challenges of the Knowledge Society. Public Law*, Bucharest, 16th -17th May 2014, 8th Edition, pp. 410-411.

[535] În temeiul art. 232 TFUE (fostul art. 199TCE), Parlamentul European își adoptă regulamentul de procedură cu majoritatea membrilor săi și, după fiecare actualizare, acesta se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

[536] Articolul 15 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

[537] *Ibidem*, Articolul 16

- asigură respectarea Regulamentului de procedură, menține ordinea, dă cuvântul vorbitorilor, declară închise dezbaterile, supune la vot chestiunile și anunță rezultatele votului;

- adresează comisiilor comunicările care sunt de resortul acestora;

- reprezintă Parlamentul în relațiile internaționale, la ceremonii, în chestiunile administrative, judiciare sau financiare.[538]

o *Biroul Parlamentului European*

Biroul este compus din Președinte, cei paisprezece vicepreședinți ai Parlamentului și 5 chestori (care sunt membri ai Biroului cu funcție consultativă).

Vicepreședinții Parlamentului sunt aleși pe un buletin comun, fiind declarați aleși în primul tur, în limita celor 14 locuri, candidații care întrunesc majoritatea absolută a voturilor exprimate în ordinea numărului de voturi obținute. In cazul în care numărul candidaților aleși este mai mic decât numărul de locuri care urmează a fi ocupate, se procedează la un al doilea tur de scrutin, în aceleași condiții, pentru ocuparea locurilor rămase. Dacă este necesar un al treilea tur de scrutin, pentru locurile care mai trebuie ocupate, alegerea se face cu majoritate relativă. În cazul egalității de voturi, sunt declarați aleși candidații cei mai în vârstă[539].

Chestorii sunt aleși de către Parlamentul European în conformitate cu aceleași reguli care se aplică în cazul alegerii vicepreședinților[540], aceștia fiind însărcinați cu îndeplinirea sarcinilor administrative și financiare care îi vizează în mod direct pe deputați, în conformitate cu orientările adoptate de Birou.

Durata mandatului Președintelui, al vicepreședinților și al chestorilor este stabilită la doi ani și jumătate, iar în cazul în care, înainte de expirarea acestei perioade, un loc devine vacant, deputatul ales ca supleant asigură funcțiile numai pentru perioada rămasă din mandat[541].

Biroul Parlamentului European are următoarele atribuții:

- reglementează chestiunile financiare, organizatorice și administrative privind deputații, organizarea internă a Parlamentului, Secretariatul și organele Parlamentului;

- reglementează chestiunile privind desfășurarea ședințelor (desfășurarea ședințelor include chestiunile privind comportamentul deputaților în cadrul tuturor incintelor Parlamentului);

- adoptă dispozițiile cu privire la statutul și drepturile parlamentare ale deputaților neafiliați, precum și normele privind punerea la dispoziție, executarea și controlul creditelor înscrise în bugetul Parlamentului pentru a acoperi cheltuielile de secretariat și facilitățile administrative ale acestora;

- numește Secretarul General și stabilește organigrama Secretariatului General și normele privind situația administrativă și financiară a funcționarilor și a altor agenți;

- stabilește un proiect preliminar de estimare a bugetului Parlamentului;

- adoptă orientările pentru chestori;

- este organul competent pentru autorizarea reuniunilor comisiilor în afara locurilor obișnuite de desfășurare a activității, a audierilor, precum și a călătoriilor de studiu și de informare efectuate de raportori;

---

[538] *Ibidem*, Articolul 22
[539] *Ibidem*, Articolul 16
[540] *Ibidem*, Articolul 18
[541] *Ibidem*, Articolul 19

- stabilește modalitățile de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 2004/2003 al Parlamentului European și al Consiliului privind statutul și finanțarea partidelor politice la nivel european;

- cu ocazia fiecărei noi alegeri a Parlamentului, Biroul aflat la sfârșit de mandat rămâne în funcție până la prima ședință a noului Parlament.[542]

o *Conferința președinților*

Conferința președinților este compusă din Președintele Parlamentului European și din președinții grupurilor politice, aceștia putând fi reprezentați de un membru al grupului din care fac parte. Deputații neafiliați deleagă un reprezentant din rândul lor care să participe la reuniunile Conferinței Președinților, fără a avea drept de vot.

Conferința președinților vizează realizarea consensului în ceea ce privește chestiunile asupra cărora este sesizată. În cazul în care nu se realizează consensul, se procedează la un vot ponderat în funcție de numărul de membri ai fiecărui grup politic.

Conferința președinților îndeplinește următoarele funcții:

- hotărăște cu privire la organizarea lucrărilor Parlamentului European și la chestiunile aferente programării legislative;

- este organul competent pentru chestiunile referitoare la relațiile cu alte organe și instituții ale Uniunii Europene, precum și cu parlamentele naționale ale statelor membre;

- este organul competent pentru chestiunile aferente relațiilor cu țările terțe și cu instituțiile sau organizațiile din afara Uniunii Europene;

- este organul competent în ceea ce privește organizarea unor consultări structurate cu societatea civilă europeană asupra unor chestiuni de mare însemnătate (aceasta poate include organizarea de dezbateri publice, deschise participării cetățenilor interesați, pe marginea unor subiecte de interes general european);

- întocmește proiectul de ordine de zi pentru perioadele de sesiune ale Parlamentului;

- este organul competent în ceea ce privește componența și competențele comisiilor și ale comisiilor de anchetă, precum și ale comisiilor parlamentare mixte, ale delegațiilor permanente și ale delegațiilor *ad hoc*;

- hotărăște repartizarea locurilor în sala de ședințe;

- prezintă propuneri Biroului în ceea ce privește chestiunile administrative și bugetare ale grupurilor politice.[543]

o *Conferința președinților de comisie*

Conferința președinților de comisie este compusă din președinții tuturor comisiilor permanente sau speciale din Parlamentul European, fiind condusă de un președinte ales dintre aceștia. În cazul în care președintele este absent, reuniunile Conferinței sunt prezidate de decanul de vârstă sau, dacă și acesta din urmă este absent, de deputatul cel mai în vârstă prezent.

În ceea ce privește atribuțiile Conferinței președinților de comisie, potrivit Regulamentului de procedură al Parlamentului European, aceasta poate adresa recomandări Conferinței președinților în legătură cu lucrările comisiilor și stabilirea ordinii de zi în perioadele de sesiune.

---

[542] *Ibidem*, Articolul 25

[543] *Ibidem*, Articolul 27

Biroul și Conferința președinților pot delega anumite sarcini Conferinței președinților de comisie.[544]

o *Conferința președinților de delegație*

Conferința președinților de delegație este compusă din președinții tuturor delegațiilor interparlamentare permanente, unul dintre aceștia fiind ales președintele Conferinței. În cazul în care președintele este absent, reuniunile Conferinței sunt prezidate de decanul de vârstă sau, dacă și acesta din urmă este absent, de deputatul cel mai în vârstă prezent.

În cadrul atribuțiilor sale, Conferința președinților de delegație poate adresa recomandări Conferinței președinților în legătură cu lucrările delegațiilor.

Ca și în cazul Conferinței președinților de comisie, Biroul și Conferința președinților pot delega anumite sarcini Conferinței președinților de delegație[545].

11.3.2. Grupurile politice

În cadrul Parlamentului European funcționează grupurile parlamentare, configurate în rațiunea afinităților politice și nu în funcție de naționalitate. Un grup politic este constituit din deputați aleși în cel puțin un sfert din statele membre, numărul minim necesar de deputați pentru a constitui un grup politic fiind de douăzeci și cinci, un deputat putând aparține unui singur grup politic.

În cazul în care numărul de membri ai unui grup scade sub pragul necesar, Președintele Parlamentului European, cu acordul Conferinței președinților, poate permite grupului în cauză să continue să funcționeze până la următoarea ședință constitutivă a Parlamentului, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: membrii grupului reprezintă în continuare cel puțin o cincime din statele membre; grupul există de cel puțin un an.

Constituirea unui grup politic trebuie adusă la cunoștința Președintelui Parlamentului European printr-o declarație în care trebuie menționată denumirea grupului și numele membrilor, precum și componența biroului. Declarația de constituire a unui grup politic se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene[546].

Grupurile politice își exercită funcțiile în cadrul activităților Uniunii, inclusiv sarcinile care le revin în temeiul Regulamentului de procedură. In cadrul organigramei Secretariatului General, grupurile politice dispun de un secretariat, de facilități administrative și de creditele prevăzute în bugetul Parlamentului European. Biroul adoptă normele privind punerea la dispoziție, punerea în aplicare și controlul acestor facilități și credite, precum și cele privind delegarea competențelor de execuție bugetară aferente[547].

Deputații individuali pot forma intergrupuri sau alte grupări neoficiale ale deputaților pentru a organiza schimburi de opinii informale în legătură cu chestiuni specifice între diferite grupuri politice, cu atragerea membrilor unor comisii parlamentare diferite, și pentru a promova contactul între deputați și societatea civilă. Grupările de

[544] *Ibidem*, Articolul 29
[545] *Ibidem*, Articolul 30
[546] *Ibidem*, Articolul 32
[547] *Ibidem*, Articolul 33

acest tip nu se pot implica în activități care pot genera confuzii în raport cu activitățile oficiale ale Parlamentului European sau ale organelor sale.[548]

Unii deputați nu fac parte din niciun grup politic, ei fiind, în acest caz, deputați neafiliați. Statutul și drepturile parlamentare ale acestor deputați sunt reglementate de Birou. De asemenea, Biroul adoptă normele privind punerea la dispoziție, executarea și controlul creditelor înscrise în bugetul Parlamentului pentru a acoperi cheltuielile de secretariat și facilitățile administrative ale deputaților neafiliați.[549]

În decursul anilor s-au constituit grupurile parlamentare socialist, liberal, democratic, al stângii unite, toate aceste grupuri având un rol important în elaborarea pozițiilor și în asigurarea unei reprezentativități politice a lucrărilor și a hotărârilor ce se adoptă. În prezent, grupurile politice parlamentare din Parlamentul European sunt în număr de șapte și anume:

- Grupul Partidului Popular European (Creștin Democrat) / Group of the European People's Party (Christian Democrats) - EPP ;
- Grupul Alianței Progresiste a Socialiștilor și Democraților din Parlamentul European / Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament – S&D;
- Grupul Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa / Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe - ALDE;
- Grupul Verzilor-Alianța Liberă Europeană / Group of the Greens-European Free Alliance – GREENS/EFA;
- Grupul Conservatorii și Reformiștii Europeni / European Conservatives and Reformists Group - ECR;
- Grupul Confederal al Stângii Unite Europene-Stânga Verde Nordică / Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left – GUE/NGL;
- Grupul Europa Libertății și Democrației / Europe of Freedom and Democracy Group – EFD[550].

11.3.3. Comisiile și delegațiile interparlamentare

Conform Regulamentului de procedură, la propunerea Conferinței președinților, Parlamentul European poate înființa comisii permanente, comisii speciale, comisii de anchetă și comisii mixte.

o *Comisiile permanente*

Potrivit Regulamentului de procedură al Parlamentul European, comisiile permanente au misiunea de examina chestiunile în legătură cu care au fost sesizate de Parlament sau, în timpul unei întreruperi a sesiunii, de Președinte, în numele Conferinței președinților. Alegerea membrilor acestor comisii are loc în timpul primei perioade de sesiune a Parlamentului nou-ales și din nou la încheierea unei perioade de doi ani și jumătate.[551]

În prezent, în Parlamentul European funcționează 20 comisii permanente, după cum urmează: Comisia pentru afaceri externe; Comisia pentru dezvoltare; Comisia pentru

---

[548] *Ibidem*, Articolul 34

[549] *Ibidem*, Articolul 35

[550] http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/ro/Grupuri-politice.html

[551] Articolul 196 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

comerț internațional; Comisia pentru bugete; Comisia pentru control bugetar; Comisia pentru afaceri economice și monetare; Comisia pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale; Comisia pentru mediu, sănătate publică și siguranță alimentară; Comisia pentru industrie, cercetare și energie; Comisia pentru piața internă și protecția consumatorilor; Comisia pentru transport și turism; Comisia pentru agricultură și dezvoltare rurală; Comisia pentru pescuit; Comisia pentru cultură și educație; Comisia pentru afaceri juridice; Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne; Comisia pentru afaceri constituționale; Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de gen; Comisia pentru petiții.[552]

o *Comisiile speciale*

La propunerea Conferinței președinților, Parlamentul poate constitui, în orice moment, comisii speciale, ale căror atribuții, componență și mandat sunt stabilite în același timp cu decizia de constituire a acestora. Mandatul acestor comisii este de cel mult 12 luni, cu excepția cazului în care, la sfârșitul acestei perioade, Parlamentul hotărăște prelungirea mandatului. Întrucât atribuțiile, componența și mandatul comisiilor speciale sunt stabilite în același timp cu decizia de constituire a acestora, Parlamentul nu poate decide ulterior modificarea atribuțiilor, nici în sensul restrângeri, nici în sensul extinderi acestora.[553]

o *Comisiile de anchetă*

Parlamentul European poate constitui, la cererea unui sfert dintre membrii care îl compun, o comisie de anchetă pentru examinarea presupuselor încălcări ale dreptului Uniunii sau cazuri de administrare defectuoasă în aplicarea dreptului Uniunii, care ar reprezenta fapta fie a unei instituții sau a unui organ al Uniunii, fie a administrației publice a unui stat membru, fie a unor persoane mandatate prin dreptul Uniunii să îl pună în aplicare. Decizia de constituire a unei comisii de anchetă se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în termen de o lună.

Modalitățile de funcționare a unei comisii de anchetă sunt reglementate de dispozițiile Regulamentului de procedură aplicabile comisiilor, sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute de Decizia Parlamentului European, a Consiliului și a Comisiei din 19 aprilie 1995 privind modalitățile de exercitare a dreptului de anchetă al Parlamentului European[554], care constituie Anexa VIII la Regulamentul de procedură al Parlamentului European.

Cererea de constituire a unei comisii de anchetă trebuie să definească obiectul anchetei și să expună detaliat motivele care o justifică. Parlamentul, la propunerea Conferinței președinților, ia o decizie cu privire la constituirea comisiei și, în cazul unei decizii favorabile, la componența acesteia.

Comisia de anchetă își încheie activitatea prin depunerea unui raport în termen de cel mult douăsprezece luni. Parlamentul poate prelungi de două ori termenul cu încă trei luni. În cadrul comisiei, au drept de vot numai membrii titulari sau, în cazul în care

[552] Competențele și atribuțiile comisiilor parlamentare permanente sunt stabilite în Anexa VI a Regulamentului de procedură al Parlamentului European (Adoptată prin Decizia Parlamentului din 15 ianuarie 2014, P7_TA (2014)0018).

[553] Articolul 197 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

[554] Decizia 95/167/CE, Euratom, CECO – publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 113, 19.5.1995, p. 1.

aceştia sunt absenţi, membrii supleanţi permanenţi. La închiderea lucrărilor, comisia de anchetă prezintă Parlamentului un raport privind rezultatele acestora, menţionând, dacă este cazul, opiniile minoritare. Acest raport se publică.[555]

o *Comisiile mixte*

Parlamentul European poate constitui comisii parlamentare mixte împreună cu parlamentele statelor asociate la Uniunea Europeană sau ale statelor cu care au fost angajate negocieri în vederea aderării. Aceste comisii pot formula recomandări adresate parlamentelor participante. În ceea ce priveşte Parlamentul European, recomandările adresate acestuia se trimit comisiei competente, care prezintă propuneri în legătură cu modul în care li se va da curs.

Competenţele generale ale diferitelor comisii parlamentare mixte sunt definite de Parlamentul European şi prin acordurile încheiate cu ţările terţe. Comisiile parlamentare mixte adoptă un regulament propriu pe care îl supun aprobării Biroului Parlamentului European şi a Biroului Parlamentului partener.

Alegerea membrilor delegaţilor Parlamentului European la comisiile parlamentare mixte, precum şi constituirea birourilor acestor delegaţii se desfăşoară în conformitate cu procedura stabilită pentru delegaţiile interparlamentare.[556]

o *Delegaţiile interparlamentare*

În ceea ce priveşte delegaţiile interparlamentare, Parlamentul European poate constitui delegaţii interparlamentare permanente, stabilind natura acestora şi numărul de membri în funcţie de atribuţiile fiecăreia. Alegerea membrilor delegaţiilor are loc în cursul celei dintâi sau celei de a doua perioade de sesiune a Parlamentului nou-ales pentru întreaga durată a legislaturii.

Alegerea membrilor delegaţiilor are loc după prezentarea candidaţilor în faţa Conferinţei preşedinţilor de către grupurile politice şi deputaţii neafiliaţi. Conferinţa preşedinţilor prezintă Parlamentului European propuneri care ţine seama, în măsura posibilului, de o reprezentare echitabilă a statelor membre şi a tendinţelor politice.

Competenţele generale ale diferitelor delegaţii sunt definite de către Parlamentul European, acesta putând în orice moment să le extindă sau să le restrângă. Dispoziţiile de executare privind activitatea delegaţiilor se stabilesc de către Conferinţa preşedinţilor, la propunerea Conferinţei preşedinţilor de delegaţie. Preşedintele delegaţiei are obligaţia de a prezenta un raport de activitate comisiei competente pentru afaceri externe şi securitate din Parlamentul European.[557]

11.3.4. Serviciile administrative

Parlamentul European este asistat de un Secretar General care conduce un secretariat ale cărui componenţă şi organizare sunt stabilite de Birou. Secretarul General este cel mai înalt funcţionar din cadrul Parlamentului şi, în această calitate, are următoarele atribuţii:

---

[555] Articolul 198 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)
[556] *Ibidem*, Articolul 214
[557] *Ibidem*, Articolul 212

- oferă asistență Președintelui Parlamentului European, Biroului, organelor politice și deputaților;

- asigură o bună desfășurare a lucrărilor parlamentare sub conducerea Președintelui și a Biroului;

- verifică și semnează alături de Președinte a tuturor textelor adoptate în comun de Parlament și Consiliu;

- pregătește elementele de bază ale unui raport, care să permită Biroului elaborarea proiectului de estimare a bugetului Parlamentului European.

Angajații din cadrul Secretariatului General sunt, în cea mai mare parte, funcționari selectați prin concurs din toate statele Uniunii Europene, aceștia fiind în serviciul Parlamentului European.

Secretariatul General are misiunea de a coordona lucrările legislative și de a organiza ședințele plenare și celelalte reuniuni. De asemenea, oferă asistență tehnică și consultanță organelor parlamentare și membrilor Parlamentului, în sprijinul exercitării mandatelor lor.

Secretariatul General conlucrează îndeaproape cu Departamentul juridic care deține un rol primordial în consilierea Parlamentului European asupra problemelor de drept, pe de o parte, și în reprezentarea acestuia în justiție, pe de altă parte. Astfel, Departamentul juridic acordă asistență organelor politice ale Parlamentului European, sprijină comisiile parlamentare în activitățile lor legislative și reprezintă Parlamentul European în instanțele europene și naționale[558].

Activitatea Secretariatului-General se desfășoară în cadrul unor direcții generale, după cum urmează: Direcția Generală Președințe; Direcția Generală Politici Interne; Direcția Generală Politici Externe; Direcția Generală Servicii de Cercetare Parlamentară; Direcția Generală Comunicare; Direcția Generală Personal; Direcția Generală Infrastructură și Logistică; Direcția Generală Traducere; Direcția Generală Interpretare și Conferințe; Direcția Generală Finanțe; Direcția Generală pentru Inovare și Asistență Tehnică (ITEC); Direcția Generală Securitate.[559]

11.4. FUNCȚIONAREA PARLAMENTULUI EUROPEAN

11.4.1. Sesiunile Parlamentului European

În conformitate cu art. 229 TFUE (fostul art. 196 TCE) și art. 146 din Regulamentul de procedură, Parlamentul European se întrunește în sesiune anuală ordinară, în fiecare a doua zi de marți din luna martie, putându-se reuni și în sesiuni extraordinare mai scurte datorate, în principal, problemelor de buget.[560]

---

[558] *Ibidem*, Articolul 222

[559] http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/ro/Secretariatul-General.html

[560] Potrivit art. 145 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European: „Legislatura coincide cu durata mandatului deputaților prevăzută în Actul pentru alegerea reprezentanților în Parlament prin vot universal direct, anexat la Decizia Consiliului din 20 septembrie 1976; Sesiunea corespunde unei perioade de un an, în conformitate cu dispozițiile actului menționat și ale tratatelor; Perioada de sesiune reprezintă reuniunea pe care Parlamentul o organizează lunar, ca regulă generală. Aceasta se împarte în ședințe. Ședințele plenare ale Parlamentului care au loc în aceeași zi se consideră o singură ședință".

La cererea majorității membrilor care compun Parlamentul European sau la cererea Comisiei sau a Consiliului, Președintele, după consultarea Conferinței președinților, convoacă Parlamentul cu titlu excepțional. De asemenea, Președintele poate convoca cu titlu excepțional Parlamentul, cu acordul Conferinței președinților, în caz de urgență.

Potrivit art. 115 din Regulamentul de procedură, dezbaterile din cadrul Parlamentului European sunt publice, Parlamentul asigurând o transparență maximă a activităților sale, în conformitate cu dispozițiile articolului 1 al doilea paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), ale articolului 15 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și ale articolului 42 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. De asemenea, reuniunile comisiilor Parlamentului European sunt, în mod normal, publice. Cu toate acestea, comisiile pot decide, cel târziu la momentul adoptării ordinii de zi a reuniunii respective, să împartă ordinea de zi a unei reuniuni în puncte la care accesul publicului este permis și în puncte la care accesul acestuia nu este permis.

Parlamentul European își are sediul la Strasbourg, unde au loc cele douăsprezece sesiuni plenare lunare, inclusiv sesiunea bugetară. Perioadele sesiunilor plenare suplimentare se țin la Bruxelles, tot aici având sediul și Comisiile Parlamentului European. Secretariatul General al Parlamentului European și serviciile acestuia își păstrează sediul la Luxemburg.[561]

11.4.2. Ordinea lucrărilor Parlamentului European

Proiectul de ordine de zi este întocmit de Conferința președinților pe baza recomandărilor Conferinței președinților de comisie și ținând seama de programul legislativ anual convenit, prevăzut în Regulamentul de procedură. Proiectul definitiv de ordine de zi se distribuie deputaților cu cel puțin trei ore înainte de începerea perioadei de sesiune.[562]

În ceea ce privește procedura în plenul Parlamentului European, orice propunere de act legislativ (în primă lectură), precum și orice propunere de rezoluție fără caracter legislativ adoptate în comisie, în cazul în care mai puțin de o zecime dintre membrii comisiei votează împotriva textelor, se înscriu în proiectul de ordine de zi a Parlamentului pentru adoptarea fără amendamente. Acest punct face obiectul unui vot unic, cu excepția cazului în care, înainte de întocmirea proiectului definitiv de ordine de zi, grupuri politice sau deputați în nume individual, reprezentând împreună o zecime dintre membrii Parlamentului, au cerut în scris autorizația de a depune amendamente, caz în care Președintele stabilește termenul de depunere.

Punctele înscrise în proiectul definitiv de ordine de zi în vederea votării fără amendamente nu mai formează obiectul unei dezbateri, cu excepția cazului în care Parlamentul hotărăște altfel, cu ocazia adoptării ordinii de zi la începutul perioadei de sesiune, la propunerea Conferinței președinților sau la cererea unui grup politic sau a unui număr de cel puțin 40 de deputați.

În momentul întocmirii proiectului definitiv de ordine de zi a perioadei de sesiune, Conferința președinților poate propune înscrierea altor puncte fără amendamente sau

---

[561] *Protocolul nr. 6 anexat la TUE și TFUE privind sediile unor instituții și a anumitor organe, oficii, agenții și servicii ale Uniunii Europene* - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326 din 26.10.2012, p. 265.

[562] Articolul 149 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

dezbateri. La adoptarea ordinii de zi, Parlamentul nu poate reține astfel de propuneri în cazul în care un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați și-au manifestat în scris opoziția cu cel puțin o oră înainte de deschiderea perioadei de sesiune. În cazul în care un punct se examinează fără dezbatere, raportorul sau președintele comisiei competente poate face o declarație cu o durată de cel mult două minute imediat înainte de vot[563].

Referitor la adoptarea și modificarea ordinii de zi, potrivit art. 152 din Regulamentul de procedură, la începutul fiecărei perioade de sesiune Parlamentul se pronunță cu privire la proiectul definitiv de ordine de zi. Propunerile de modificare pot fi prezentate de o comisie, un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați. Președintele trebuie să fie sesizat cu privire la aceste propuneri cu cel puțin o oră înainte de deschiderea perioadei de sesiune. Pentru fiecare propunere, Președintele poate da cuvântul autorului, unui vorbitor în favoarea și unui vorbitor împotriva propunerii. Timpul afectat luării de cuvânt este limitat la un minut. După adoptare, ordinea de zi nu poate fi modificată, cu excepția unor cazuri prevăzute expres în Regulamentul de procedură (articolele 154 și 187-191) sau la propunerea Președintelui. În cazul în care se respinge o moțiune de procedură având ca obiect modificarea ordinii de zi, aceasta nu poate fi reintrodusă în aceeași perioadă de sesiune. Înainte de închiderea ședinței, Președintele comunică Parlamentului data, ora și ordinea de zi a următoarei ședințe.

Pe ordinea de zi poate fi înscrisă și o dezbatere extraordinară pe o temă de interes major privind politica Uniunii Europene, această cerere putând fi făcută de un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați. În mod normal, nu se organizează mai mult de o dezbatere extraordinară în cursul unei perioade de sesiune, caz în care durata totală a dezbaterii nu poate depăși șaizeci de minute, iar la final nu se adoptă vreo rezoluție. Momentul în care va avea loc dezbaterea este stabilit de Președintele Parlamentului.[564]

De asemenea, conform art. 154 din Regulamentul de procedură, Președintele, o comisie, un grup politic, un număr de cel puțin 40 de deputați, Comisia sau Consiliul pot propune Parlamentului dezbaterea în regim de urgență a unei propuneri care face obiectul consultării Parlamentului. În acest scop, trebuie prezentată o cerere motivată, în scris. De îndată ce Președintele este sesizat cu o cerere de dezbatere în regim de urgență, acest lucru este anunțat Parlamentului. Votul asupra cererii are loc la începutul ședinței care urmează celei în cursul căreia cererea a fost anunțată, cu condiția ca propunerea pentru care este făcută cererea să fi fost distribuită în limbile oficiale. În cazul în care există mai multe cereri pentru același subiect, adoptarea sau respingerea cererii de dezbatere în regim de urgență se referă la toate cererile legate de acest subiect. Înainte de a se proceda la vot, pot fi audiați timp de cel mult trei minute fiecare, numai autorul cererii, un vorbitor pentru, un vorbitor împotrivă și președintele și/sau raportorul comisiei competente. Punctele pentru care s-a hotărât procedura de urgență au prioritate față de celelalte puncte de pe ordinea de zi. Președintele stabilește momentul dezbaterii și al votării acestora. Dezbaterea în regim de urgență poate avea loc și în absența unui raport sau, în mod excepțional, pe baza unui simplu raport oral al comisiei competente.

---

[563] *Ibidem*, Articolul 150
[564] *Ibidem*, Articolul 152

11.4.3. Desfășurarea ședințelor

Cu excepția deputaților, a membrilor Comisiei și ai Consiliului, a Secretarului General al Parlamentului, a membrilor personalului care îi deservește pe aceștia, a experților sau a funcționarilor Uniunii, nicio persoană nu poate intra în sala de ședințe. Publicul este admis în sala de ședințe (dar numai la tribune) cu condiția să dețină un ecuson de acces eliberat periodic în acest scop de către Președinte sau Secretarul General. Toate persoanele admise au obligația de a rămâne așezate și de a păstra liniștea, oricare dintre acestea care își exprimă aprobarea sau dezaprobarea fiind imediat scoasă afară de aprozi[565].

Deputații răspund în cazul în care, persoanele pe care le angajează sau cărora le facilitează accesul în Parlament, nu respectă, în interiorul clădirilor Parlamentului, regulile de conduită aplicabile deputaților. Președintele sau reprezentanții săi pot exercita competențe disciplinare cu privire la aceste persoane sau la orice altă persoană din exteriorul Parlamentului care se găsește în incintele acestuia. [566]

În Parlamentul European toți deputații au dreptul să se exprime în limba oficială pe care o aleg, intervențiile într-una dintre limbile oficiale interpretându-se simultan în fiecare dintre celelalte limbi oficiale și în orice altă limbă pe care Biroul o consideră necesară. În cursul reuniunilor comisiilor și delegaților interpretarea se asigură din și în limbile oficiale utilizate și solicitate de membri titulari și supleanți ai comisiei sau ai delegației în cauză[567].

Toate documentele Parlamentului se redactează în limbile oficiale, iar documentele folosite ca bază a dezbaterilor și a deciziilor Parlamentului se tipăresc și se distribuie deputaților. Totodată, aceștia au acces direct la sistemul informatic intern al Parlamentului pentru consultarea oricărui document pregătitor fără caracter confidențial (proiect de raport, proiect de recomandare, proiect de aviz, document de lucru, amendamente depuse în comisie).[568]

Repartizarea timpului afectat luărilor de cuvânt și lista vorbitorilor pot fi propuse de Conferința președinților, Parlamentul hotărând fără dezbatere asupra acestei propuneri. Potrivit art. 162 din Regulamentul de procedură, niciun deputat nu poate lua cuvântul dacă nu a fost invitat de Președinte. Vorbitorul ia cuvântul de la locul său și se adresează Președintelui. În cazul în care un vorbitor se îndepărtează de la subiect, Președintele îi atrage atenția cu privire la aceasta. Ca regulă generală, Președintele dă cuvântul deputaților pentru cel mult un minut și se asigură, în măsura posibilului, că intervin alternativ vorbitori reprezentând curente politice diferite și provenind din state membre diferite. La cerere, se poate acorda prioritar cuvântul președintelui sau raportorului comisiei competente și președinților de grupuri politice care se exprimă în numele grupului lor sau vorbitorilor care îi înlocuiesc. De asemenea, Președintele poate da cuvântul deputaților care indică, prin ridicarea unui cartonaș albastru, dorința lor de a adresa o întrebare cu o durată de cel mult o jumătate de minut unui alt deputat, în timpul luării de cuvânt a

---

[565] *Ibidem*, Articolul 157

[566] *Anexa XV: Orientări privind interpretarea regulilor de conduită aplicabile deputaților* la Regulamentul de procedură al Parlamentului European

[567] Conform Deciziei P7_TA(2014)0145 a Parlamentului European din 26 februarie 2014, în cursul unei perioade de tranziție, care se va încheia la sfârșitul celei de-a opta legislaturi (2019), se poate deroga de la aceste dispoziții dacă și în măsura în care, deși s-au luat toate măsurile necesare în acest sens, nu se poate dispune de un număr suficient de interpreți și traducători pentru o anumită limbă oficială.

[568] Articolul 160 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

acestuia din urmă, dacă vorbitorul este de acord şi dacă Preşedintele este convins că acest lucru nu va întrerupe dezbaterea. Deputaţii care nu au luat cuvântul în cursul unei dezbateri pot preda, cel mult o dată în timpul unei perioade de sesiune, o declaraţie scrisă de cel mult 200 de cuvinte, care va fi anexată la stenograma dezbaterii.

Conform dispoziţiilor din Regulamentul de procedură, comportamentul deputaţilor trebuie să fie caracterizat de respect reciproc, să se bazeze pe valorile şi principiile definite în textele fundamentale ale Uniunii Europene, să păstreze demnitatea Parlamentului şi să nu compromită buna desfăşurare a lucrărilor parlamentare, nici liniştea în oricare dintre incintele Parlamentului. În virtutea funcţiei sale, Preşedintele cheamă la ordine orice deputat care aduce atingere bunei desfăşurări a şedinţei sau al cărui comportament nu este compatibil cu dispoziţiile pertinente prevăzute mai sus. În caz de recidivă, Preşedintele cheamă deputatul respectiv din nou la ordine, iar acest fapt se consemnează în procesul-verbal. Dacă perturbarea continuă, sau în cazul unei noi recidive, Preşedintele poate retrage dreptul la cuvânt deputatului respectiv şi acesta sau aceasta poate fi exclus(ă) din sală de către Preşedinte pentru restul şedinţei. De asemenea, în cazuri deosebit de grave, Preşedintele poate să recurgă la această ultimă măsură imediat, fără o a doua chemare la ordine. Secretarul General asigură, fără întârziere, punerea în aplicare a unei astfel de măsuri disciplinare cu ajutorul aprozilor şi, dacă este necesar, al personalului de securitate al Parlamentului. În cazul în care se produce agitaţie, iar aceasta compromite continuarea dezbaterilor, Preşedintele, în vederea restabilirii ordinii, suspendă şedinţa pentru o perioadă de timp determinată sau o închide. În cazul în care nu se poate face auzit, Preşedintele părăseşte fotoliul prezidenţial, fapt ce atrage suspendarea şedinţei. Aceasta se reia la convocarea Preşedintelui. Competenţele prevăzute Preşedintelui Parlamentului European sunt atribuite, *mutatis mutandis*, preşedintelui de şedinţă al organelor, al comisiilor şi al delegaţiilor, astfel cum sunt definite în Regulamentul de procedură.[569]

În ceea ce priveşte sancţiunile, conform art. 166 din Regulamentul de procedură, în cazul în care un deputat tulbură şedinţa într-un mod excepţional de grav sau perturbă lucrările Parlamentului încălcând principiile stabilite mai sus, Preşedintele, după audierea deputatului respectiv, adoptă o decizie motivată prin care pronunţă sancţiunea corespunzătoare, pe care o notifică deputatului în cauză şi preşedinţilor organelor, ai comisiilor şi ai delegaţiilor din care deputatul face parte înainte de a o aduce la cunoştinţa plenului. La aprecierea comportamentelor manifestate, trebuie luat în considerare caracterul punctual, recurent sau permanent, precum şi gradul de gravitate al acestora, sancţiunea pronunţată putând să consiste în una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

- mustrare;
- pierderea dreptului la indemnizaţia de şedere pentru o perioadă care poate să dureze între două şi zece zile;
- fără a aduce atingere dreptului de vot în şedinţă plenară şi sub rezerva, în acest caz, a respectării stricte a regulilor de conduită, suspendarea temporară a participării la toate sau la o parte din activităţile Parlamentului pentru o perioadă care poate să dureze între două şi zece zile consecutive în care Parlamentul sau oricare dintre organele, comisiile sau delegaţiile sale se reunesc;

---

[569] *Ibidem*, Articolul 165

- supunerea în atenția Conferinței președinților a unei propuneri de suspendare sau de retragere a mandatului sau a mandatelor elective deținute în Parlament[570].

În cazul aplicării unei sancțiuni, deputatul în cauză poate să introducă o cale de atac internă în fața Biroului în termen de două săptămâni de la notificarea sancțiunii impuse de către Președinte. Această cale de atac suspendă aplicarea sancțiunii. Biroul poate, în cel mult patru săptămâni de la introducerea căii de atac, să anuleze, să confirme sau să reducă sancțiunea impusă, fără a aduce atingere căilor de atac externe aflate la dispoziția celui interesat. În cazul în care Biroul nu decide în termenul prevăzut, sancțiunea este declarată nulă și neavenită[571].

11.4.4. Cvorumul și votul

o Cvorumul

Potrivit art. 168 din Regulamentul de procedură, Parlamentul poate delibera, stabili ordinea de zi și adopta procesul-verbal, indiferent de numărul de deputați prezenți.

În ceea ce privește cvorumul necesar desfășurării ședințelor, acesta este întrunit în cazul în care în sala de ședințe se află o treime dintre membrii care compun Parlamentul.

Orice vot este valabil, indiferent de numărul de votanți, în cazul în care, în momentul votării, Președintele nu constată, la cererea prealabilă a unui număr de cel puțin 40 de deputați, că nu este întrunit cvorumul. În cazul în care, în urma votului, se constată că nu este întrunit cvorumul, votul se înscrie pe ordinea de zi a ședinței următoare. O cerere de constatare a cvorumului poate fi prezentată numai de un număr de cel puțin 40 de deputați. O cerere prezentată în numele unui grup politic nu se admite.

Pentru a se stabili rezultatul votului, trebuie luați în calcul toți deputații prezenți în sala de ședințe și toți deputații care au cerut constatarea cvorumului. În acest caz, nu se utilizează sistemul electronic de vot și nu se admite închiderea ușilor sălii de ședințe. În cazul în care numărul deputaților prezenți necesar întruniri cvorumului nu este atins, Președintele nu pronunță rezultatul votului, ci constată neîntrunirea cvorumului.[572]

o *Depunerea și prezentarea amendamentelor*

Amendamentele pot fi depuse pentru examinare în plen de către Comisia competentă, un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați. Amendamentele trebuie depuse în scris și semnate de autori. Amendamentele la documentele cu caracter legislativ pot fi însoțite de justificări succinte, autorul având responsabilitatea acestor justificări care nu se supun la vot.

Fără a aduce atingere restricțiilor prevăzute de Regulamentul de procedură, un amendament poate viza modificarea oricărei părți a unui text, precum și eliminarea,

---

[570] În temeiul art. 21 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European, hotărând cu o majoritate de trei cincimi din voturile exprimate, reprezentând cel puțin trei grupuri politice, Conferința președinților poate propune Parlamentului să pună capăt mandatului Președintelui, al unui vicepreședinte, al unui chestor, al președintelui sau vicepreședintelui unei comisii, al președintelui sau vicepreședintelui unei delegații interparlamentare sau al oricărui alt titular al unui mandat, ales în Parlament, în cazul în care consideră că deputatul în cauză a comis o abatere gravă. Parlamentul aprobă propunerea cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate, reprezentând majoritatea membrilor care îl compun.

[571] Articolul 167 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

[572] *Ibidem*, Articolul 168

adăugarea sau înlocuirea unor cuvinte sau cifre. În sensul acestor prevederi, prin „text" se înțelege ansamblul unei propuneri de rezoluție, al unui proiect de rezoluție legislativă, al unei propuneri de decizie sau al unei propuneri de act legislativ.

Conform art. 170 din Regulamentul de Procedură, un amendament este inadmisibil în cazul în care:

- conținutul acestuia nu se referă în mod direct la textul vizat spre a fi modificat;
- are drept scop eliminarea sau înlocuirea unui text în ansamblu;
- are drept scop modificarea a mai mult de un articol sau un alineat din textul căruia i se aplică (această dispoziție nu se aplică în cazul amendamentelor de compromis sau al amendamentelor care conduc la modificări identice ale unei formulări speciale în ansamblul textului);
- se constată că, în cel puțin una dintre limbile oficiale, redactarea textului vizat de amendament nu implică modificări (în acest caz, Președintele, împreună cu persoanele interesate, caută o soluție lingvistică adecvată).

Un amendament devine caduc în cazul în care este incompatibil cu deciziile luate anterior pentru același text în timpul aceluiași vot.

o *Procedura de vot*

Potrivit art. 171 din Regulamentul de procedură, pentru votarea rapoartelor (prima lectură), Parlamentul aplică procedura următoare:

- se votează mai întâi eventualele amendamente la textul la care se referă raportul comisiei competente;
- ulterior, se votează textul în ansamblu, eventual modificat;
- ulterior, se votează amendamentele la propunerea de rezoluție sau la proiectul de rezoluție legislativă;
- în final, se votează propunerea de rezoluție sau proiectul de rezoluție legislativă în ansamblul lor (vot final).

Procedura care se aplică în a doua lectură este următoarea:

- în absența unei propuneri de respingere sau de modificare a poziției Consiliului, aceasta se consideră adoptată;
- o propunere de respingere a poziției Consiliului se supune la vot înainte de orice amendament;
- în cazul în care au fost depuse mai multe amendamente la poziția Consiliului, acestea se supun la vot în ordinea indicată mai sus;
- în cazul în care Parlamentul a supus la vot modificarea poziției Consiliului, un vot suplimentar privind textul în ansamblu poate avea loc numai după votarea amendamentelor și audierea unei declarații a Comisiei.

Procedura care se aplică în a treia lectură este următoarea:

- în cazul în care comitetul de conciliere a căzut de acord asupra unui proiect comun, punctul se înscrie pe ordinea de zi a unei ședințe plenare care urmează să aibă loc în termen de șase săptămâni sau, în cazul în care termenul a fost prelungit, în termen de opt săptămâni de la data aprobării proiectului comun de către comitetul de conciliere;
- președintele delegației sau un alt membru desemnat al delegației la comitetul de conciliere face o declarație privind proiectul comun, care este însoțit de un raport;
- nu se pot depune amendamente la proiectul comun;
- proiectul comun în ansamblu face obiectul unui vot unic și este aprobat dacă întrunește majoritatea voturilor exprimate;

- în cazul în care nu se ajunge la un acord asupra unui proiect comun în cadrul comitetului de conciliere, președintele sau un alt membru desemnat din delegația Parlamentului la comitetul de conciliere face o declarație, care este urmată de o dezbatere.[573]

o *Votul*

Conform art. 177 din Regulamentul de Procedură, deputații votează individual și personal, orice încălcare a acestor prevederi considerându-se drept o perturbare gravă a ședinței care va avea consecințele juridice menționate de regulament.

Ca regulă generală, Parlamentul votează prin ridicarea mâinii. În cazul în care Președintele hotărăște că rezultatul nu este clar, Parlamentul este consultat prin vot electronic, iar în caz de pană a sistemului electronic de votare, Parlamentul este consultat prin „ridicare în picioare".

La votarea oricărei propuneri de act legislativ, indiferent dacă aceasta se face prin vot unic și/sau vot final, Parlamentul votează prin apel nominal, utilizând sistemul electronic de votare.

Votul prin apel nominal este utilizat pentru alegerea sau respingerea Comisiei, precum și pentru votarea moțiunii de cenzură împotriva Comisiei. În plus față de aceste cazuri, se procedează la vot prin apel nominal în cazul în care un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați au cerut în scris acest lucru în seara precedentă votului, cu excepția cazului în care Președintele a hotărât un alt termen.

Votul prin apel nominal se efectuează prin sistemul electronic de votare, modalitățile tehnice de utilizare a acestui sistem fiind reglementate de instrucțiunile Biroului. În cazul în care, din motive tehnice, acesta din urmă nu poate fi utilizat, apelul nominal se face în ordine alfabetică și începe cu numele deputatului tras la sorți. Președintele votează ultimul. Se votează pronunțând cu voce tare „da", „nu" sau „mă abțin". Pentru adoptarea sau respingerea textului, se iau în calcul, la numărul de voturi exprimate, numai voturile „pentru" și „împotrivă", Președintele fiind cel care stabilește și pronunță rezultatul votului. Rezultatul votului este consemnat în procesul-verbal al ședinței. Lista votanților se stabilește pe grupuri politice, în ordinea alfabetică a numelor deputaților și precizează, în cazul fiecărui deputat, sensul în care a fost dat votul[574].

În cazul numirilor în funcțiile de conducere se utilizează votul secret. De asemenea, votul poate fi secret în cazul în care cel puțin o cincime dintre membrii care compun Parlamentul solicită acest lucru, cererea trebuind a fi prezentată înainte de deschiderea votării. În acest caz, Parlamentul are obligația de a proceda la un astfel de vot. O cerere de vot secret are prioritate față de o cerere de vot prin apel nominal. Numărarea voturilor exprimate în cazul votului secret se face de către doi până la opt observatori trași la sorți dintre deputați, cu excepția cazurilor în care se votează electronic. Numele deputaților care au luat parte la votul secret sunt înregistrate în procesul-verbal al ședinței în cursul căreia s-a desfășurat votul[575].

Pentru fiecare vot în parte, Președintele declară votul deschis și, ulterior, închis. Din momentul în care Președintele a declarat votul deschis, nu se mai admite nicio intervenție,

---

[573] Procedura aplicabilă în a treia lectură este enunțată la articolul 72 din Regulamentul de procedură (a opta legislatură – iulie 2014)

[574] Articolul 180 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

[575] *Ibidem*, Articolul 182

cu excepția unei intervenții a Președintelui, până în momentul în care acesta declară votul închis.

După anunțarea rezultatelor unui vot prin ridicarea mâinii, se poate cere o verificare a acestora prin sistemul electronic de votare. Președintele hotărăște validitatea rezultatului anunțat, decizia acestuia neputând fi contestată.[576]

11.5. FUNCȚIILE ȘI COMPETENȚELE PARLAMENTULUI EUROPEAN

Încă de la înființarea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) s-a pus problema unui element de legitimitate democratică în cadrul Comunității și, drept urmare, membrii fondatori au creat o adunare parlamentară pe care au învestit-o cu un rol consultativ. Odată cu apariția celorlalte Comunități Europene și instituirea unei singure adunări parlamentare, noua entitate și-a consolidat progresiv poziția în cadrul sistemului instituțional comunitar, evoluând dintr-un organism pur consultativ, într-o instituție fundamentală a Uniunii Europene. Astfel, competențele Parlamentului European au crescut în mod continuu, fiecare nou tratat european adoptat acordându-i puteri sporite. Drept urmare, în prezent, Parlamentul European se impune ferm în calitatea sa de colegislator, are competențe bugetare și competență în materie de relații externe și exercită un control democratic asupra tuturor instituțiilor Uniunii Europene.

11.5.1. Funcția legislativă

Funcția legislativă a Parlamentului European este consacrată la art. 14 al. (1) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), unde se arată că Parlamentul exercită, împreună cu Consiliul, funcțiile legislativă și bugetară având, totodată, funcții de control politic și consultative.

Parlamentul European este asociat în grade diferite în procesul de adoptare a legislației Uniunii Europene, în funcție de procedura legislativă aplicabilă. Pentru fiecare hotărâre trebuie precizată baza legală (prevederile specifice din Tratate), stabilindu-se astfel care este procedura legislativă care trebuie urmată. Cele patru proceduri legislative în vigoare sunt: cooperarea, consultarea, procedura legislativă ordinară și avizul conform[577].

În prezent, procedura obișnuită de adoptare a legislației comunitare este procedura legislativă ordinară, care acordă putere de decizie egală Parlamentului European și Consiliului și se aplică pentru legislația dintr-o gamă largă de domenii, precum: piața internă, libera circulație a lucrătorilor, educația și cultura, protecția sănătății, securității și intereselor economice ale consumatorilor, rețele de transport europene, etc.

Prin derogare de la procedura legislativă ordinară, Consiliul poate să adopte hotărâri în conformitate cu o procedură legislativă specială, după consultarea Parlamentului European, situație în care Parlamentul emite avize conforme sau consultative. Astfel, Consiliul solicită un aviz conform din partea Parlamentului ori de câte ori tratatele dispun

---

[576] *Ibidem*, Articolul 184

[577] Pentru detalii privind procedurile legislative a se vedea *supra* Capitolul 8 – Procesul legislativ la nivelul Uniunii Europene.

în acest sens, propunerea legislativă dobândind putere de lege numai în cazul în care Parlamentul şi-a dat avizul, motiv pentru care Consiliul este obligat să se conformeze conținutului acestor avize. În ceea ce privește avizele consultative, Consiliul are obligația de solicita un punct de vedere din partea Parlamentului ori de câte ori tratatele dispun în acest sens, iar după onorarea acestei obligații are libertatea de ține sau nu seama de conținutul acestora.

De asemenea, în baza competențelor sale legislative Parlamentul European impulsionează procesul de legiferare stabilind ce acte legislative se impun a fi adoptate şi, în funcție de programul de lucru anual al Comisiei, să-i solicite acestei instituții să prezinte propuneri Consiliului în acest sens. [578]

11.5.2. Funcția bugetară

Potrivit dispozițiilor din tratate, Parlamentul European are un rol fundamental în adoptarea bugetului Uniunii Europene efectuând, totodată, şi controlul execuției bugetare în curs, precum şi descărcarea de gestiune a Comisiei Europene.

Funcția bugetară a Parlamentului European este consacrată în art. 314 TFUE, unde se arată că Parlamentul şi Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, adoptă bugetul anual al Uniunii. În exercitarea acestei funcții, Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Curții de Conturi, adoptă prin regulamente normele financiare care definesc în special procedura care trebuie adoptată pentru stabilirea şi execuția bugetului şi pentru predarea şi verificarea conturilor, precum şi normele de organizare a controlului răspunderii participanților la execuția bugetului, în special a ordonatorilor şi contabililor.[579]

În ceea ce privește controlul Parlamentului European asupra execuției bugetare, conform art. 95 din Regulamentul său de procedură, această sarcină este încredințată comisiilor competente pentru buget şi control bugetar, precum şi altor comisii interesate. Parlamentul examinează în fiecare an, înainte de prima lectură a proiectului de buget aferent exercițiului următor, problemele privind execuția bugetară în curs, dacă este necesar, pe baza unei propuneri de rezoluție prezentate de comisia competentă.

În cazul descărcării de gestiune a Comisiei Europene, aceasta are obligația de a prezenta anual Parlamentului European şi Consiliului conturile exercițiului încheiat, aferente operațiunilor bugetare. De asemenea, Comisia le comunică un bilanț financiar care descrie activul şi pasivul Uniunii, precum şi un raport de evaluare a finanțelor Uniunii bazat pe rezultatele obținute.[580] Parlamentul European adoptă, la recomandarea Consiliului, descărcarea Comisiei de execuția bugetară şi, în acest scop, analizează, ulterior Consiliului, conturile, bilanțul financiar şi raportul de evaluare prevăzute mai sus, raportul anual al Curții de Conturi însoțit de răspunsurile instituțiilor controlate la observațiile Curții de Conturi, declarația de certificare a Curții de Conturi referitoare la veridicitatea conturilor, precum şi la legalitatea operațiunilor şi înregistrarea acestora în conturi, precum şi rapoartele speciale corespunzătoare ale Curții de Conturi[581]. Înainte de a da descărcare Comisiei sau în orice alt scop care se încadrează în exercitarea atribuțiilor acesteia în materie de execuție bugetară, Parlamentul European poate cere să audieze

[578] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 87-88.
[579] Articolul 322 TFUE
[580] Articolul 318 TFUE
[581] Articolul 319 TFUE

Comisia cu privire la efectuarea cheltuielilor sau la funcționarea sistemelor de control financiar[582].

11.5.3. Competența Parlamentului European în materie de relații externe

Conform art. 108 din Regulamentul de procedură, Parlamentul European își dă avizul sau aprobarea cu privire la încheierea, reînnoirea sau modificarea unui acord internațional sau a unui protocol financiar încheiat de Uniunea Europeană, pronunțându-se prin vot unic cu majoritatea voturilor exprimate. Nu sunt admisibile amendamente la textul acordului sau protocolului. În cazul în care avizul Parlamentului este negativ, Președintele Parlamentului European informează Consiliul că acordul în cauză nu poate fi încheiat și solicită Consiliului să nu încheie acordul

Cu excepția cazului în care acordul se referă exclusiv la politica externă și de securitate comună, Consiliul adoptă decizia privind încheierea acordului, după aprobarea Parlamentului European, în următoarele cazuri: acorduri de asociere; acordul privind aderarea Uniunii la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; acorduri de instituire a unui cadru instituțional specific prin organizarea procedurilor de cooperare; acorduri care au implicații bugetare importante pentru Uniune; acorduri în domeniile în care se aplică procedura legislativă ordinară sau procedura legislativă specială în cazul în care este necesară aprobarea Parlamentului European. În celelalte cazuri Consiliul poate adopta decizia de încheiere a acordului doar cu consultarea Parlamentului European care emite avizul într-un termen pe care Consiliul îl poate stabili în funcție de urgența problemei.[583]

11.5.4. Funcția de control asupra celorlalte instituții ale Uniunii Europene

În conformitate cu dispozițiile tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, Parlamentul European exercită un control democratic asupra celorlalte instituții și organe ale Uniunii Europene.

Astfel, în ceea ce privește Comisia Europeană, funcția de control este exercitată prin alegerea președintelui Comisiei Europene și apoi a întregului colegiu al comisarilor, în ansamblu.[584] Pe durata întregului mandat, Comisia răspunde politic în fața Parlamentului European, care poate prezenta o „moțiune de cenzură" prin care să solicite demisia în bloc a Comisiei. La un nivel mai general, Parlamentul European își exercită controlul prin examinarea periodică a rapoartelor trimise de către Comisie (raportul general anual, rapoarte privind punerea în aplicare a bugetului etc.). Pe lângă acestea, membrii Parlamentului European au posibilitatea de a adresa întrebări, în scris și oral, membrilor Comisiei Europene, la care aceștia au obligația legală de a răspunde.[585]

---

[582] Procedura care se aplică pentru examinarea și adoptarea deciziilor privind acordarea descărcării de gestiune a Comisie Europene constituie Anexa V la Regulamentul de procedură al Parlamentului European

[583] Articolul 218 TFUE

[584] Articolele 117 și 118 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European (a opta legislatură – iulie 2014)

[585] *Ibidem*, Articolul 119

Parlamentul European supraveghează, de asemenea, activitatea Consiliului Uniunii Europene. În acest sens, membrii Parlamentului European transmit întrebări Consiliului în mod periodic, iar Consiliul este obligat să răspundă la aceste întrebări într-un termen adecvat, astfel încât Parlamentul să poată fi informat corespunzător[586]. De asemenea, un grup politic sau un număr de cel puțin 40 de deputați pot prezenta o propunere de recomandare adresată Consiliului privind domeniile tratate în titlul V din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) sau în cazul în care Parlamentul nu a fost consultat cu privire ajutoarele de stat în conformitate cu articolele 108 sau 109 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).[587]

Parlamentul European contribuie la fiecare reuniune a Consiliului European, președintele Parlamentului fiind invitat la deschiderea fiecărei reuniuni la nivel înalt să prezinte punctele de vedere ale Parlamentului, precum și preocupările acestei instituții cu privire la problemele curente și subiectele de discuție de pe agenda Consiliului European. De asemenea, conform art. 15 al. (6) lit. d) din TUE, președintele Consiliului European prezintă Parlamentului European un raport după fiecare reuniune a Consiliului European, iar membrul Consiliului European care reprezintă statul membru care asigură președinția Consiliului prezintă Parlamentului European prioritățile președinției sale și rezultatele obținute pe parcursul semestrului.

În cazul numirii judecătorilor și avocaților generali ai Curți de Justiție a Uniuni Europene, la propunerea comisiei competente, Parlamentul European desemnează o persoană pentru comitetul format din șapte persoane (prevăzut la art. 255 TFUE) însărcinat să controleze capacitatea candidaților de a exercita funcțiile de judecător și avocat general în cadrul Curți de Justiție și în cadrul Tribunalului[588].

În ceea ce privește numirea membrilor Curții de Conturi, într-o primă fază, personalitățile desemnate ca membri ai Curții sunt invitate să facă o declarație în fața comisiei competente și să răspundă la întrebările adresate de membrii acesteia. Comisia competentă face o recomandare Parlamentului cu privire la numirea candidaților propuși sub forma unui raport care cuprinde o propunere de decizie distinctă pentru fiecare candidat. Parlamentul votează separat asupra fiecărei candidaturi, prin vot secret, și se pronunță cu majoritatea voturilor exprimate. În cazul în care Parlamentul emite un aviz negativ cu privire la o candidatură individuală, Președintele solicită Consiliului să retragă această candidatură și să prezinte Parlamentului o nouă candidatură[589].

Parlamentul European are competență și în numirea membrilor Comitetului executiv al Bănci Centrale Europene. În acest caz, candidatul propus pentru președinția Bănci Centrale Europene este invitat să facă o declarație în fața comisiei parlamentare competente și să răspundă la întrebările adresate de membri. Comisia competentă face o recomandare Parlamentului privind aprobarea sau respingerea candidaturi propuse, votul urmând a avea loc în termen de două luni de la primirea propuneri, cu excepția cazului în care, la cererea comisiei competente, a unui grup politic sau a unui număr de cel puțin 40 de deputați, Parlamentul ia o altă decizie. În cazul în care Parlamentul emite un aviz negativ, Președintele solicită Consiliului să retragă această propunere și să prezinte o

[586] *Ibidem*, Articolul 128 al. (3)
[587] *Ibidem*, Articolul 134 al. (1)
[588] *Ibidem*, Articolul 120
[589] *Ibidem*, Articolul 121

nouă propunere Parlamentului. Aceeași procedură se aplică în cazul candidaților propuși pentru posturile de vicepreședinte și de membri ai Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene.[590]

Mijloacele prin care Parlamentul European își exercită controlul asupra celorlalte instituții și organe ale Uniunii sunt următoarele:

o *Dreptul de petiționare al cetățenilor*

Potrivit art. 227 TFUE și art. 215 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European, orice cetățean al Uniunii Europene, precum și orice persoană fizică sau juridică având reședința sau sediul social într-un stat membru are dreptul de a înainta cu titlu individual sau în asociere cu alți cetățeni sau persoane, o petiție Parlamentului European, privind un subiect care face parte din domeniile de activitate ale Uniunii Europene și care îl sau o privește în mod direct.

În virtutea dreptului de petiționare al cetățenilor, Parlamentul European numește un mediator (*ombudsman*) care este împuternicit să primească plângeri din partea oricărui cetățean al Uniunii sau a oricărei persoane fizice sau juridice cu reședința sau sediul social într-un stat membru, care privesc cazuri de administrare defectuoasă în activitatea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, cu excepția Curții de Justiție a Uniunii Europene în exercitarea funcțiilor acesteia. Potrivit misiunii sale, Ombudsmanul efectuează investigațiile pe care le consideră justificate, din proprie inițiativă sau pe baza plângerilor care i-au fost adresate direct sau prin intermediul unui membru al Parlamentului European, cu excepția cazului în care pretinsele fapte fac sau au făcut obiectul unei proceduri judiciare. În cazul în care Ombudsmanul constată un caz de administrare defectuoasă, acesta sesizează instituția, organul, oficiul sau agenția în cauză, care dispune de un termen de trei luni pentru a-i comunica punctul său de vedere. Ombudsmanul transmite apoi un raport Parlamentului European și instituției în cauză, totodată informând și persoana care a formulat plângerea cu privire la rezultatul acestor investigații[591].

o *Anchetele*

În vederea îndeplinirii misiunilor sale, Parlamentul European poate, la cererea unui sfert dintre membrii săi, să constituie o comisie temporară de anchetă care să investigheze cazurile de încălcare sau aplicare defectuoasă a dreptului Uniunii de către statele membre, precum și dreptul la o cale de atac în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, aceasta făcându-se sub rezerva atribuțiilor conferite prin tratate altor instituții sau organe ale Uniunii Europene[592].

o *Dreptul la o cale de atac în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene*

Conform art. 263 TFUE, Curtea de Justiție a Uniunii Europene are competența să se pronunțe cu privire la acțiunile formulate de un stat membru, de Parlamentul European, de Consiliu sau de Comisie, pentru motive de necompetență, de încălcare a unor norme fundamentale de procedură, de încălcare a tratatelor sau a oricărei norme de drept privind aplicarea acestora ori de abuz de putere.

---

[590] *Ibidem*, Articolul 122

[591] Articolul 228 TFUE

[592] Conform art. 226 TFUE, modalitățile de exercitare a dreptului de anchetă se stabilesc de Parlamentul European, hotărând prin regulamente, din proprie inițiativă, în conformitate cu o procedură legislativă specială, după aprobarea de către Consiliu și Comisie.

În virtutea acestor dispoziții, Parlamentul European poate solicita Curții de Justiție acțiunea în anulare a unui act adoptat în conformitate cu dreptul Uniunii Europene, consecința admiterii acțiunii fiind declararea nulității actului respectiv.

Totodată, potrivit art. 265 TFUE, în cazul în care prin încălcarea prevederilor tratatelor, celelalte instituții, organe, oficii și agenții ale Uniunii se abțin să hotărască, Parlamentul poate sesiza Curtea de Justiție pentru a constata această încălcare. Această acțiune este admisibilă numai în cazul în care instituția, organul, oficiul sau agenția respectivă a fost solicitată în prealabil să acționeze. În cazul în care, la expirarea unui termen de două luni de la data acestei solicitări, instituția, organul, oficiul sau agenția nu și-a precizat poziția, acțiunea poate fi formulată într-un nou termen de două luni.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 12
CONSILIUL EUROPEAN

12.1. CONSTITUIREA ŞI EVOLUŢIA CONSILIULUI EUROPEAN

Premisele constituirii Consiliului European sunt reprezentate de o serie de conferinţe la nivel înalt, desfăşurate sporadic în perioada de după instituirea Comunităţilor Europene. Astfel, într-o primă fază, reuniunile şefilor de state sau de guverne din ţările membre ale Comunităţilor Europene au avut un caracter neregulat, fiind de fapt conferinţe diplomatice multilaterale obişnuite.

În anul 1961, pe fondul apropierii franco-germane promovate de generalul Charles de Gaulle şi cancelarul Konrad Adenauer, s-a încercat crearea unei comunităţi politice. În acest sens, şefii de stat sau de guvern din ţările membre au încredinţat unui comitet condus de Christian Fouchet, ministrul de externe francez, misiunea de a elabora un proiect de tratat cu privire la crearea unei Uniuni de State.

Proiectul, cunoscut ca „Planul Fouchet", a fost publicat în noiembrie 1961 şi propunea crearea unei Uniuni Politice Europene, guvernată de principii interguvernamentale, pentru coordonarea politicilor externe ale statelor membre, prevedea un Consiliu de Şefi de State, o Comisie Politică Europeană compusă din înalţi oficiali ai afacerilor externe şi o Adunare Parlamentară Europeană. Planul Fouchet a fost respins de partenerii comunitari ai Franţei, fiind perceput ca un complot gaullist pentru subminarea Comunităţilor Europene.[593]

Un al doilea „Plan Fouchet" a fost publicat la 18 ianuarie 1962, acesta fiind mai limitativ decât primul, prevăzând doar elaborarea în comun a politicii externe a statelor membre, a politicii de apărare şi a celei culturale.

În urma negocierilor dintre statele membre ale Comunităţilor Europene, având în vedere concepţiile antifederaliste ale generalului Charles de Gaulle, nici acest proiect nu a fost adoptat[594].

Începând cu anul 1969, aceste reuniuni au dat impulsul politic necesar depăşirii unor momente de criză şi, totodată, au făcut posibilă adoptarea unor decizii esenţiale pentru viitorul construcţiei comunitare.

Cu ocazia reuniunii şefilor de stat sau guvern din statele membre ale Comunităţilor Europene, desfăşurată în perioada 1-2 decembrie 1969, la Haga (Olanda), cei şase au reafirmat necesitatea de a unifica politic Europa[595]. În consecinţă, la 27 octombrie 1970,

---

[593] Preşedintele francez se pronunţa vehement împotriva oricărei organizaţii supranaţionale, motiv pentru care el a recunoscut cu greu CEE şi era determinat să-i limiteze puterea şi influenţa şi să le reducă cu cât mai mult posibil. Preferinţa lui era o asociere de şefi de state. În Memoriile sale, Charles de Gaulle declara: „Creatorii de mituri vor să vadă în Adunarea de la Strasbourg un „Parlament European", care nu are, bineînţeles, nici o putere efectivă, dar care dă „executivului" de la Bruxelles o aparenţă de responsabilitate democratică"- Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir. Le renouveau. 1958-1962*, Librairie Plon, 1970, p. 195

[594] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Pro Universitaria, 2011, pp. 34-35.

[595] Aceasta a fost posibilă datorită demisiei lui Charles de Gaulle, la 28 aprilie 1969, care a manifestat o opoziţie încrâncenată faţă de extinderea Comunităţilor Europene. La summit-ul de la Haga din anul 1969, succesorul lui de Gaulles, Georges Pompidou, şi-a dat acordul pentru reluarea negocierilor, Franţa primind în

la Luxembourg, a fost adoptat „Raportul Davignon" care era un acord în formă simplificată ce nu constituia o modificare a tratatelor institutive, ci presupunea doar o obligație morală pentru statele membre. Raportul era format din patru părți, după cum urmează:

- în prima parte erau enunțate câteva considerente generale privind uniunea politică europeană care trebuia „să se fondeze pe un patrimoniu comun de respect al libertății și drepturilor omului și să adune în cadrul ei statele democratice dotate cu un parlament ales în mod liber";
- în partea a doua erau precizate obiectivele și mijloacele (armonizarea punctelor de vedere și acțiuni concertate în politica externă, obținute în urma unor reuniuni periodice ale miniștrilor de externe pregătite de un comitet permanent de tipul celui care elaborase Raportul);
- în partea a treia miniștrii se angajau să continue acest proces de reflecție și să redacteze un nou raport care să evalueze rezultatele obținute;
- partea a patra prevedea asocierea la acest proces a țărilor candidate la aderarea la Comunitățile Europene[596].

Totodată, raportul Davignon propunea miniștrilor de externe elaborarea unui al doilea raport care să evalueze rezultatele obținute prin procesul de consultare politică dintre țările membre.

În urma întâlnirii la nivel înalt de la Paris, desfășurată în perioada 19-21 octombrie 1972, a fost lansată ideea ambițioasă de a „transforma, în conformitate absolută cu tratatele semnate, toate relațiile de colaborare instituite între statele membre, într-o Uniune Europeană până la sfârșitul anilor '80". În declarația finală a summit-ului de la Paris se arăta că trebuie îmbunătățită cooperarea politică între statele membre prin intensificarea consultărilor la toate nivelurile, scopul acestei cooperări fiind rezolvarea problemelor curente și, pe cât posibil, dezvoltarea unor acțiuni comune pe termen mediu și lung ținând cont de implicațiile și efectele în domeniul politicii internaționale a politicilor comunitare. Pentru realizarea acestui deziderat, șefii de stat sau de guvern din statele membre au hotărât ca miniștrii de externe să se întâlnească de patru ori în loc de două ori pe an, prima sarcină trasată pentru miniștrii de externe fiind aceea de a elabora un raport până la data de 30 iunie 1973 cu privire la metodele de îmbunătățire a cooperării politice.[597]

Drept urmare, la 23 iulie 1973, la Copenhaga, miniștrii de externe ai statelor membre ale Comunităților Europene au adoptat un raport privind consolidarea cooperării politice europene în materie de politica externă, document care ce sublinia necesitatea ca Europa să se prezinte ca o entitate distinctă pe arena mondială, mai ales în negocierile internaționale, să identifice poziții comune asupra marilor probleme ale vieții internaționale și să țină seama de consecințele acestora asupra politicii internaționale. Potrivit raportului, pentru realizarea obiectivului de a transforma întregul complex de relații dintre statele membre într-o Uniune Europeană, trebuiau adoptate o serie de măsuri printre care: intensificarea consultărilor între miniștrii de externe chiar și în afara celor patru întâlniri anuale stabilite; instituirea unui Comitet Politic al statelor membre ale Comunităților Europene în vederea pregătirii reuniunilor ministeriale și îndeplinirea atribuțiilor care le

---

schimbul acordului său privind extinderea, permisiunea din partea celorlalte state membre de a finaliza și dezvolta proiectul Politicii agricole comune.

[596] *Report by the Foreign Ministers of the Member States on the problems of political unification (Davignon Report), Luxembourg, 27 October 1970* - Bulletin of the European Communities, No. 11/1970, pp. 9-14.

[597] *Declaration of the Heads of State and Government of the Member States of the enlarged Community meeting, Paris, 21 October 1972* - Bulletin of the European Communities, No. 10/1972, pp. 14-23.

sunt încredințate de către miniștrii de externe; înființarea unui „grup de corespondenți" cu sarcina de a pregăti lucrările Comitetului Politic și de a monitoriza punerea în aplicare a măsurilor de cooperare politică; înființarea unor grupuri de lucru reunind oficiali de rang înalt ai Ministerelor Afacerilor Externe din statele membre care să contribuie la implementarea măsurilor de cooperare politică.[598]

Propunerile conținute în cel de-al doilea raport Davignon asupra cooperării politice au fost aprobate la reuniunea la nivel înalt de la Copenhaga, 14-15 decembrie 1973, ocazie cu care șefii de state sau de guverne din cele nouă state membre au adoptat o declarație în care și-au afirmat hotărârea de a introduce conceptul de „identitate europeană" în relațiile externe comune. Potrivit declarației, definirea identității europene presupunea: revizuirea patrimoniul comun, interesele și obligațiile speciale ale celor nouă state membre, precum și gradul de unitate realizat până la acea dată în cadrul Comunității; evaluarea măsurii în care cele nouă state membre acționează deja împreună în raport cu restul lumii și responsabilitățile care decurg din aceasta; luarea în considerare a naturii dinamice a unificării europene.[599]

În urma evoluției situației internaționale din anul 1973, care a culminat cu criza petrolieră și dezordinea monetară legată de suspendarea convertibilității dolarului, precum și a noilor provocări apărute în urma creșterii numărului statelor membre, s-a simțit nevoia unui for care să ofere Comunităților Europene legitimitatea politică necesară perioadelor de criză și adoptării deciziilor majore de natură politică.[600]

Momentul culminant în atingerea acestui obiectiv s-a produs la 31 ianuarie 1974, prilej cu care Comisia Europeană a adresat șefilor de stat sau de guvern din statele membre o declarație asupra situației Comunităților Europene, în care îi invita solemn să colaboreze pentru combaterea crizei politice și economice care afecta „Europa celor Nouă", în acest sens insistând asupra necesității relansării construcției comunitare prin convergența politicilor naționale și prin definirea unor noi politici comune.[601]

Ca urmare a acestei invitații din partea Comisiei Europene, în perioada 9-10 decembrie 1974, s-a desfășurat reuniunea la nivel înalt de la Paris, unde șefii de stat sau de guvern ai celor nouă state membre, asistați de miniștrii de externe și Președintele Comisiei Europene, s-au întâlnit pentru a examina problemele cu care se confrunta Europa. În urma acestei reuniuni a fost dat publicității un comunicat în care se recunoștea necesitatea unei abordări globale atât a problemelor interne cu implicații în realizarea unității europene, cât și a problemelor externe cu care se confruntau statele membre, considerându-se că este esențială asigurarea progresului și coerenței globală în activitățile Comunităților și în activitatea de cooperare politică. Pentru realizarea acestor obiective, s-a hotărât ca șefii de guvern ai celor nouă state membre, asistați de miniștrii de externe, să se întâlnească de trei ori pe an, sau de câte ori este necesar, într-un Consiliu al Comunităților, în vederea cooperării politice[602]. Astfel, a luat ființă Consiliul European.

---

[598] *Second Report on European Political Co-operation on Foreign Policy (Copenhagen, 23 July 1973)* - Bulletin of the European Communities, No. 9/1973, pp. 14-21.

[599] *Declaration on European Identity (Copenhagen, 14 December 1973)* - Bulletin of the European Communities, No. 12/1973, pp. 118-122.

[600] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 99.

[601] *Commission statement on the State of the Community (31 January 1974)* - Bulletin of the European Communities, No. 1/1974, pp. 5-8.

[602] *Final communiqué of the meeting of heads of Government of the Community (Paris, 9 and 10 December 1974)* - Bulletin of the European Communities, No. 12/1974, pp. 7-12.

Denumirea de Consiliu European a fost introdusă oficial în urma adoptării Declarației solemne asupra Uniunii Europene (Stuttgart, 19 iunie 1983), document în care se arăta că „șefii de stat sau de guvern ai statelor membre ale Comunităților Europene, întruniți în cadrul Consiliului European", erau hotărâți să continue eforturile pentru crearea unei Europe unite, „care este mai mult decât oricând necesară pentru a veni în întâmpinarea provocărilor situației internaționale, și care trebuie să fie capabilă să își asume responsabilitățile care îi revin în virtutea rolului său politic, a potențialului său economic și a legăturilor sale multiple cu alte popoare". Conform Declarației, Consiliul European reunea șefii de state sau de guverne și președintele Comisiei, asistați de miniștrii afacerilor externe din țările membre ale Comunităților Europene și, în perspectiva realizării Uniunii Europene, avea o serie de atribuții, printre care: asigurarea dinamicii unei politici generale de construcție a Europei; definirea orientării construcției europene prin stabilirea liniilor directoare de ordin politic general; inițierea cooperării în cadrul unor noi sectoare de activitate; exprimarea unei poziții comune cu privire la relațiile externe[603].

Actul Unic European (AUE) a conferit Consiliului European fundamentul juridic, prevăzând dispozițiile comune cu privire la înființarea acestuia, compunerea sa și periodicitatea reuniunilor. Astfel, în reglementarea Actului Unic European (AUE), Consiliul European reunea șefii de stat sau de guvern ai statelor membre și pe Președintele Comisiei Comunităților Europene, aceștia fiind asistați de către miniștrii afacerilor externe și de către un membru al Comisiei. Cu privire la periodicitatea reuniunilor, conform AUE Consiliul European urma să se reunească cel puțin de două ori pe an"[604].

Aceste dispoziții au fost preluate și completate de Tratatul de la Maastricht, în conformitate cu care: „Consiliul European impulsionează dezvoltarea Uniunii și definește orientările politice generale ale acesteia. Consiliul European reunește șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și președintele Comisiei. Aceștia sunt asistați de miniștrii afacerilor externe ai statelor membre și de un membru al Comisiei. Consiliul European se întrunește cel puțin de două ori pe an, sub președinția șefului de stat sau de guvern al statului membru care deține președinția Consiliului. Consiliul European prezintă Parlamentului European un raport după fiecare reuniune, precum și un raport scris anual privind progresele realizate de Uniune"[605]

Un pas înainte în evoluția Consiliului European l-a constituit semnarea Tratatului instituind o Constituție pentru Europa (cunoscut și ca Tratatul Constituțional) care, deși nu a intrat în vigoare și, implicit, nu a modificat în niciun fel tratatele existente la data adoptării sale, a prevăzut o serie de inovații care ulterior au fost adaptate și preluate de Tratatul de la Lisabona. Astfel, Tratatul Constituțional a recunoscut Consiliul European ca o instituție de sine stătătoare cu rolul de a da Uniunii impulsurile necesare dezvoltării acesteia și de a-i defini orientările și prioritățile politice generale. Totodată, Tratatul Constituțional elimina confuzia care exista între Consiliul European și Consiliul de Miniștri subliniind în mod clar sarcinile și compoziția fiecărei instituții. Distincția clară dintre cele două instituții a fost făcută prin instituirea funcției de Președinte al Consiliului European, ales prin vot cu majoritate calificată de către șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, pentru un mandat de doi ani și jumătate, reînnoibil o singură dată. [606]

---

[603] *Solemn Declaration on European Union (Stuttgart, 19 June 1983)* - Bulletin of the European Communities, No. 6/1983, pp. 24-29.

[604] Articolul 2 din Actul Unic European (AUE)

[605] Articolul D din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)

[606] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 82.

Plecând de la inovațiile și elementele de noutate cuprinse în Tratatul Constituțional, odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona au fost aduse cele mai importante modificări în reglementarea activității Consiliului European. Astfel, potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Consiliului European i-a fost conferită în mod expres calitatea de instituție a Uniunii Europene, cu rolul de a oferi impulsurile necesare dezvoltării acesteia și de a-i defini orientările și prioritățile politice generale.[607]

12.2. COMPONENȚA ȘI ORGANIZAREA CONSILIULUI EUROPEAN

Conform art. 15 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Consiliul European este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și din președintele său și președintele Comisiei Europene. De asemenea, la lucrările Consiliului European participă și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

Potrivit art. 4 din Regulamentul de procedură al Consiliului European[608], atunci când ordinea de zi impune aceasta, fiecare membru al Consiliului European poate decide să fie asistat de un ministru și, în ceea ce îl privește pe președintele Comisiei, de un membru al Comisiei. Delegațiile al căror acces este autorizat în imobilul în care are loc reuniunea Consiliului European nu pot depăși 20 de persoane pentru fiecare stat membru și pentru Comisie și cinci persoane pentru Înaltul Reprezentant. Acest număr nu cuprinde personalul tehnic care efectuează sarcini specifice de securitate sau de sprijin logistic. Numele și funcțiile membrilor delegațiilor în cauză se notifică în prealabil Secretariatului General al Consiliului.

În ceea ce privește Președintele Consiliului European, acesta este ales cu majoritate calificată, pentru o durată de doi ani și jumătate, cu posibilitatea reînnoirii mandatului o singură dată. Potrivit art. 15 al. (6) din TUE, președintele Consiliului European are următoarele atribuții: prezidează și impulsionează lucrările Consiliului European; asigură pregătirea și continuitatea lucrărilor Consiliului European, în cooperare cu președintele Comisiei și pe baza lucrărilor Consiliului Afaceri Generale; acționează pentru facilitarea coeziunii și a consensului în cadrul Consiliului European; prezintă Parlamentului European un raport după fiecare reuniune a Consiliului European. Președintele Consiliului European asigură, de asemenea, la nivelul său și în această calitate, reprezentarea externă a Uniunii în probleme referitoare la politica externă și de securitate comună, fără a aduce atingere atribuțiilor Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. Președintele Consiliului European nu poate exercita un mandat național.

Conform prevederilor din Regulamentul de procedură, Consiliul European și președintele acestuia sunt asistați de Secretariatul General al Consiliului, sub autoritatea Secretarului General al acestuia. Secretarul General al Consiliului asistă la reuniunile Consiliului European și ia toate măsurile necesare pentru organizarea lucrărilor. Totodată,

---

[607] Articolele 13 și 15 din Tratatul privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[608] Regulamentul de procedură al Consiliului European a fost adoptat prin Decizia Consiliului European 2009/882/UE din 1 decembrie 2009 , publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 315/52 din 2.12.2009.

Secretarul General al Consiliului are răspundere deplină în gestionarea creditelor înscrise în secțiunea II a bugetului (Consiliul European și Consiliu) și adoptă toate măsurile necesare pentru a asigura gestionarea corespunzătoare a acestora. Acesta execută creditele în cauză în conformitate cu dispozițiile regulamentului financiar aplicabile bugetului Uniunii[609].

12.3. DESFĂȘURAREA REUNIUNILOR CONSILIULUI EUROPEAN

12.3.1. Aspecte generale

Consiliul European se reunește în general de patru ori pe an. Se întâmplă să se reunească și mai frecvent în situații urgente, cum a fost, de exemplu, cazul apărut după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001.

Dacă, în trecut, Consiliul European se întrunea în țara care deținea președinția semestrială a Consiliului Uniunii Europene, începând cu anul 2003 se întrunește sistematic la Bruxelles, la sediul Consiliului.

Reuniunile Consiliului European durează în general o zi și jumătate. Din 1987, aceste reuniuni sunt precedate de o intervenție a președintelui Parlamentului European. Începe apoi o primă reuniune de lucru, urmată de discuții informale în timpul dineului șefilor de stat sau de guvern și al celui al miniștrilor afacerilor externe.

După dineu, președinția și funcționarii Secretariatului General al Consiliului finalizează proiectul de concluzii pe baza discuțiilor din prima zi și a textelor privind chestiunile specifice, care va face obiectul negocierilor în ziua următoare, înainte de a fi aprobat.

O altă ședință plenară are loc în dimineața celei de a doua zile și se poate prelungi până după amiaza.

La sfârșitul reuniunii, concluziile președinției sunt distribuite *mass media*.

Consiliul European se încheie printr-o conferință de presă acordată de președintele Consiliului European și de președintele Comisiei.

Aceasta este urmată de conferințele de presă ale celorlalți șefi de stat sau de guvern[610].

12.3.2. Convocarea și locul de desfășurare a reuniunilor

În conformitate cu prevederile art. 15 al. (3) din TUE și art. 1 al. (1) din Regulamentul de procedură, Consiliul European se întrunește de două ori pe semestru la convocarea președintelui său care, cu cel puțin un an înaintea începerii semestrului și în strânsă cooperare cu statul membru care deține președinția pe durata semestrului respectiv, face publice datele preconizate pentru reuniunile Consiliului European care urmează să se desfășoare pe durata respectivului semestru. De asemenea, președintele poate convoca o reuniune extraordinară a Consiliului European atunci când situația o impune.

Consiliul European se întrunește la Bruxelles, iar în situații excepționale, președintele Consiliului European, cu acordul Consiliului Afaceri Generale și al Comitetului Reprezentanților Permanenți, hotărând în unanimitate, poate decide ca o reuniune a Consiliului să se desfășoare în alt loc[611].

---

[609] Articolul 13 din Regulamentul de procedură al Consiliului European

[610] www.european-council.europa.eu – site-ul oficial al Consiliului European

[611] Articolul 1 din Regulamentul de procedură al Consiliului European

12.3.3. Pregătirea lucrărilor Consiliului European

Pregătirea și continuitatea lucrărilor Consiliului European este asigurată de președintele Consiliului European în cooperare cu președintele Comisiei și pe baza lucrărilor Consiliului Afaceri Generale, care pregătește reuniunile Consiliului European și urmărește aducerea la îndeplinire a măsurilor adoptate, în colaborare cu președintele Consiliului European și cu Comisia.

Pentru desfășurarea în condiții optime a reuniunilor, Președintele Consiliului European stabilește o strânsă cooperare și coordonare cu președinția Consiliului și cu președintele Comisiei, în special prin reuniuni periodice. În cazul în care președintele Consiliului European nu își poate exercita funcția din motive de sănătate, în caz de deces sau în cazul în care și-a încheiat mandatul, în conformitate cu art. 15 al. (5) din TUE, acesta este înlocuit, după caz, până la alegerea succesorului său, de către membrul Consiliului European care reprezintă statul membru care asigură președinția semestrială a Consiliului[612].

În scopul pregătirii lucrărilor Consiliului European, cel puțin cu patru săptămâni înaintea fiecărei reuniuni ordinare a Consiliului European, președintele acestuia, în strânsă cooperare cu membrul Consiliului European care reprezintă statul membru care asigură președinția semestrială a Consiliului și cu președintele Comisiei, transmite Consiliului Afaceri Generale un proiect adnotat al ordinii de zi. Contribuțiile celorlalte formațiuni ale Consiliului la lucrările Consiliului European se transmit Consiliului Afaceri Generale cu cel puțin două săptămâni înaintea reuniunii Consiliului European.

Președintele Consiliului European, în strânsă cooperare astfel cum s-a arătat mai sus, pregătește un proiect de orientări pentru concluziile Consiliului European și, după caz, proiectele de concluzii și proiectele de decizii ale Consiliului European, care sunt dezbătute în cadrul Consiliului Afaceri Generale, care se reunește ultima dată cu cel mult cinci zile înaintea reuniunii Consiliului European. Astfel, în virtutea ultimei dezbateri, președintele Consiliului European stabilește ordinea de zi provizorie. Cu excepția cazurilor în care există motive imperative și imprevizibile legate, de exemplu, de actualitatea internațională, nicio altă formațiune sau grup de pregătire al Consiliului nu poate dezbate un punct transmis Consiliului European între reuniunea Consiliului Afaceri Generale la finalul căreia a fost stabilită ordinea de zi provizorie a Consiliului European și reuniunea Consiliului European[613].

12.3.4. Desfășurarea lucrărilor Consiliului European

Potrivit art. 4 din Regulamentul de procedură al Consiliului European, fiecare reuniune ordinară a Consiliului European se desfășoară pe o perioadă de maxim două zile, cu excepția cazului în care Consiliul European sau Consiliul Afaceri Generale decide altfel, la inițiativa președintelui Consiliului European. Membrul Consiliului European care reprezintă statul membru care asigură președinția Consiliului prezintă Consiliului European, în consultare cu președintele său, lucrările Consiliului. De asemenea, președintele Parlamentului European poate fi invitat de Consiliul European pentru a fi audiat, acest schimb de opinii având loc la începutul reuniunii Consiliului European, cu

[612] Articolul 2 din Regulamentul de procedură al Consiliului European
[613] Articolul 3 din Regulamentul de procedură al Consiliului European

excepția cazului în care Consiliul European decide altfel în unanimitate. Întrunirile cu reprezentanți ai statelor terțe sau ai organizațiilor internaționale sau cu alte personalități în marja reuniunii Consiliului European nu pot avea loc decât în mod excepțional și cu acordul prealabil al Consiliului European, hotărând în unanimitate, la inițiativa președintelui Consiliului European.

În ceea ce privește cvorumul necesar pentru adoptarea deciziilor, este necesară prezența a două treimi dintre membrii Consiliului European pentru ca acesta să poată trece la vot, președintele Consiliului European și președintele Comisiei neintrând în calculul cvorumului.

Conform art. art. 15 al. (4) din TUE, Consiliul European se pronunță prin consens, cu excepția cazului în care tratatele dispun altfel. În cazurile în care, în conformitate cu tratatele, Consiliul European adoptă o decizie și trece la vot, votarea are loc la inițiativa președintelui acestuia. De asemenea, președintelui i se solicită să inițieze o procedură de vot la inițiativa unui membru al Consiliului European, cu condiția ca majoritatea membrilor săi să se pronunțe în acest sens.

În temeiul art. 235 al. (1) din TFUE, în caz de vot, fiecare membru al Consiliului European poate primi delegare din partea unui singur alt membru. Totodată, în cazul în care Consiliul European se pronunță prin vot, președintele acestuia și președintele Comisiei nu participă la vot.

Deciziile Consiliului European privind o chestiune urgentă pot fi adoptate prin vot exprimat în scris, atunci când președintele Consiliului European propune să se recurgă la această procedură. Votul exprimat în scris poate fi utilizat dacă toți membrii Consiliului European cu drept de vot sunt de acord cu această procedură. Secretariatul General al Consiliului are obligația de a elabora periodic o sinteză a actelor adoptate prin procedura scrisă.

Deciziile adoptate de Consiliul European sunt semnate de președintele acestuia și de Secretarul General al Consiliului. În cazul în care nu indică destinatarul, acestea se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, iar în cazul în care au un destinatar, deciziile se aduc la cunoștința acestuia de către Secretarul General al Consiliului[614].

Cu ocazia fiecărei reuniuni a Consiliului European se întocmește un proces-verbal, al cărui proiect este pregătit de Secretarul General al Consiliului în termen de cincisprezece zile. Acest proiect este supus spre aprobare Consiliului European, apoi semnat de Secretarul General al Consiliului. Procesul-verbal cuprinde: menționarea documentelor transmise Consiliului European; menționarea concluziilor aprobate; deciziile adoptate; declarațiile făcute de Consiliul European și cele a căror includere a fost solicitată de un membru al Consiliului European[615].

Cu excepția cazurilor în care Consiliul European hotărăște, în unanimitate și din motive de urgență, contrariul, Consiliul European deliberează și ia decizii numai pe baza unor documente și proiecte elaborate în limbile prevăzute de regimul lingvistic în vigoare.

Orice membru al Consiliului European poate să se opună dezbaterii dacă textele oricăror modificări propuse nu sunt elaborate în limbile prevăzute de regimul lingvistic în vigoare și specificate de Regulamentul de procedură al Consiliului European[616].

---

[614] Articolul 12 din Regulamentul de procedură al Consiliului European
[615] Articolul 8 din Regulamentul de procedură al Consiliului European
[616] Articolul 9 din Regulamentul de procedură al Consiliului European

În cazul în care, în conformitate cu tratatele, Consiliul European adoptă o decizie, acesta poate decide, conform modalității de vot aplicabile pentru adoptarea respectivei decizii, să facă publice rezultatele voturilor, precum și declarațiile incluse în procesul său verbal și punctele din procesul-verbal respectiv privind adoptarea acestei decizii.

Atunci când rezultatul unui vot este făcut public, explicațiile voturilor prezentate în momentul votului se fac, de asemenea, publice, la cererea membrului Consiliului European în cauză, cu respectarea regulamentului de procedură, a securității juridice și a intereselor Consiliului European.

Dispozițiile privind accesul public la documentele Consiliului Uniunii Europene (care figurează în Anexa II la Regulamentul de procedură al Consiliului[617]) se aplică *mutatis mutandis* documentelor Consiliului European[618].

Astfel, orice cetățean european este îndreptățit să aibă acces la documentele Consiliului European în condițiile prevăzute prin Decizia Consiliului (2009/937/UE), Secretariatul General al Consiliului fiind obligat să-i răspundă în termen de 15 zile lucrătoare, termen care poate fi prelungit, în mod excepțional, cu alte 15 zile lucrătoare suplimentare.

Accesul se efectuează, în general, prin eliberarea unei copii a documentului sau, după caz, a unei copii electronice.

Pentru a facilita căutarea documentelor care pot face obiectul unei cereri, Secretariatul General al Consiliului pune la dispoziție, pe internet, un registru public al documentelor Consiliului. Anumite categorii de documente, în special în cazul în care Consiliul acționează în calitate de legislator, sunt accesibile *on line* din momentul în care au fost difuzate delegaților statelor membre. În plus, documentele care au fost puse la dispoziție în urma unor cereri individuale sunt, de asemenea, accesibile prin intermediul registrului.

Accesul la un document poate fi refuzat în cazul în care ar aduce atingere protecției anumitor interese. În acest caz, solicitantul dispune de 15 zile lucrătoare pentru a adresa o cerere de confirmare.

În cazul respingerii totale sau parțiale a unei cereri de confirmare, solicitantul poate depune o plângere adresată Ombudsmanului și/sau înainta un recurs Tribunalului de Primă Instanță al Uniunii Europene[619].

Fără a aduce atingere dispozițiilor privind accesul public la documente, deliberările Consiliului European intră sub incidența secretului profesional, cu excepția cazurilor în care Consiliul European decide altfel.

Consiliul European poate autoriza utilizarea în justiție a unei copii sau a unui extras din documentele Consiliului European care nu au fost date deja publicității în conformitate cu Anexa II la Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene[620].

---

[617] Decizia Consiliului (2009/937/UE) din 1 decembrie 2009 de adoptare a regulamentului său de procedură, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 325/35 din 11.12.2009.

[618] Articolul 10 din Regulamentul de procedură al Consiliului European.

[619] www.consilium.europa.eu - site-ul oficial al Consiliului Uniunii Europene.

[620] Articolul 11 din Regulamentul de procedură al Consiliului European.

12.4. COMPETENȚELE CONSILIULUI EUROPEAN ÎN URMA ADOPTĂRII TRATATULUI DE LA LISABONA

o *Competențe de politică generală*

Urmare a adoptării Tratatului de la Lisabona, Consiliului European i-a fost conferită în mod expres calitatea de instituție a Uniunii Europene, cu rolul de a oferi impulsurile necesare dezvoltării acesteia și de a-i defini orientările și prioritățile politice generale[621].

o *Competențe în domeniul politicii externe și de securitate comună*

Consiliul European identifică interesele strategice ale Uniunii, stabilește obiectivele și definește orientările generale ale politicii externe și de securitate comune (inclusiv în ceea ce privește chestiunile având implicații în materie de apărare) și adoptă deciziile necesare. Totodată, în cazul în care evoluția internațională o impune, președintele Consiliului European convoacă o reuniune extraordinară a Consiliului European pentru a defini liniile strategice ale politicii Uniunii în raport cu această evoluție[622].

Importanța Consiliului European în ceea ce privește politica externă și de securitate comună reiese și din cuprinsul art. 32 TUE, care stabilește că statele membre se pun de acord în cadrul Consiliului European și Consiliului în orice chestiune de interes general în domeniul de politică externă și de securitate în vederea definirii unei abordări comune. Înainte de a întreprinde orice acțiune pe scena internațională sau de a-și asuma orice angajament care ar putea leza interesele Uniunii, fiecare stat membru consultă celelalte state în cadrul Consiliului European sau al Consiliului, statele membre asigurând, prin convergența acțiunilor lor, că Uniunea își poate promova interesele și valorile pe scena internațională.

Totodată, rolul predominant al Consiliului European în ceea ce privește politica externă și de securitate comună reiese și din cuprinsul art. 18 TUE, conform căruia Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, cu acordul președintelui Comisiei, numește Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, Consiliul European putând pune capăt mandatului acestuia în conformitate cu aceeași procedură.

o *Competențe în domeniul spațiului de libertate securitate și justiție*

Potrivit art. 68 TFUE, Consiliul European definește orientările strategice ale planificării legislative și operaționale în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție.

În ceea ce privește cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii Europene, normele minime sunt stabilite de Parlamentul European și Consiliu, hotărând prin directive în conformitate cu procedura legislativă ordinară. Cu toate acestea, în cazul în care un stat membru consideră că un proiect de directivă ar aduce atingere aspectelor fundamentale ale sistemului său de justiție penală, acesta poate solicita sesizarea Consiliului European și, în acest caz, procedura legislativă ordinară se suspendă. După dezbateri, în caz de consens, Consiliul European, în termen de patru luni de la suspendare, retrimite proiectul Consiliului, prin aceasta încetând suspendarea procedurii legislative ordinare[623].

În ceea ce privește cooperarea polițienească, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili măsuri referitoare

---

[621] Articolul 15 TUE
[622] Articolul 26 TUE
[623] Articolul 82 TFUE

la acțiuni în acest domeniu. Totodată, Consiliul poate stabili măsurile privind cooperarea operativă între autoritățile naționale, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, care presupune votul cu unanimitate, după consultarea Parlamentului European. În cazul în care nu există unanimitate, un grup compus din cel puțin nouă state membre poate solicita ca proiectul de măsuri să fie trimis spre examinare Consiliului European. În acest caz, procedura în cadrul Consiliului se suspendă. După dezbateri, în caz de consens, Consiliul European, în termen de patru luni de la suspendare, retrimite proiectul Consiliului, spre adoptare[624].

[624] Articolul 87 TFUE

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 13
CONSILIUL UNIUNII EUROPENE

13.1. ÎNFIINȚAREA ȘI EVOLUȚIA CONSILIULUI UNIUNII EUROPENE

Consiliul Uniunii Europene a luat ființă pe cale convențională fiind prevăzut în cele trei tratate institutive ale Comunităților Europene. Astfel, la înființarea lor, fiecare comunitate avea câte o instituție similară care purta o denumire diferită, și anume: „Consiliul Special de Miniștri", în cazul CECO; respectiv „Consiliul", în cazul CEE și CEEA.

Prin Tratatul de Fuziune, semnat la Bruxelles în anul 1965, s-a realizat contopirea celor trei Consilii, noua entitate purtând denumirea de „Consiliul de Miniștri al Comunităților Europene"[625].

În urma intrării în vigoare a Tratatului de la Maastricht, potrivit Deciziei nr. 93/591 din 8 noiembrie 1993, Consiliul Comunităților Europene și-a schimbat denumirea în „Consiliul Uniunii Europene"[626].

13.2. COMPONENȚA CONSILIULUI UNIUNII EUROPENE

Conform art. 16 al. (2) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Consiliul este constituit din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul respectiv și să exercite dreptul de vot. Prin urmare, membrii Consiliului nu acționează în mod independent, ci sunt exponenții intereselor naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene.

Modul de întrunire a Consiliului a fost reglementat în art. 16 al. (6) din TUE, potrivit căruia Consiliul se reunește în cadrul diferitelor formațiuni, lista acestora fiind adoptată în conformitate cu art. 236 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[627].

Potrivit art. 2 din Regulamentul de procedură al Consiliului[628], componența acestuia este variabilă, putându-se reuni în cadrul diferitelor formațiuni, în funcție de subiectul abordat.

---

[625] Articolul 1 din Tratatul instituind un Consiliu unic și o Comisie unică pentru Comunitățile Europene - JO 152, 13.7.1967, p. 4.

[626] Consiliul este denumit de acum înainte „Consiliul Uniunii Europene" și este astfel desemnat în special în toate actele pe care le adoptă, inclusiv cele adoptate în temeiul titlurilor V și VI din Tratatul privind Uniunea Europeană; astfel, declarațiile politice pe care Consiliul le adoptă în cadrul politicii externe și de securitate comună sunt făcute în numele „Uniunii Europene"- Decizia Consiliului (93/591/UE, Euratom, CECO, CE) privind denumirea acestuia ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului privind Uniunea Europeană, JO L 281, 16.11.1993, p. 18.

[627] Potrivit art. 236 din TFUE, Consiliul European adoptă cu majoritate calificată: (a) o decizie de stabilire a listei formațiunilor Consiliului, altele decât cea Afaceri Generale și cea Afaceri Externe, în conformitate cu art. 16, al. 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană; (b) o decizie referitoare la președinția formațiunilor Consiliului, cu excepția celei Afaceri Externe, în conformitate cu art. 16, al. 9 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

Lista formațiunilor Consiliului, cu excepția formațiunii Afaceri Generale și a formațiunii Afaceri Externe, se adoptă de către Consiliul European hotărând cu majoritate calificată[629].

În prezent Consiliul se reunește în cadrul a zece formațiuni:

- Afaceri Generale (structură instituită prin art. 16 din TUE);
- Afaceri Externe (structură instituită prin art. 16 din TUE);
- Afaceri Economice și Financiare (inclusiv Bugetul);
- Justiție și Afaceri Interne (inclusiv Protecția civilă);
- Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori;
- Competitivitate (piață internă, industrie și cercetare, inclusiv Turismul);
- Transporturi, Telecomunicații și Energie;
- Agricultură și Pescuit;
- Mediu;
- Educație, Tineret și Cultură (inclusiv domeniul audiovizualului)[630].

Consiliul Afaceri Generale asigură coerența lucrărilor diferitelor formațiuni ale Consiliului. Acesta pregătește reuniunile Consiliului European și urmărește aducerea la îndeplinire a măsurilor adoptate, în colaborare cu președintele Consiliului European și cu Comisia. Printre responsabilitățile sale se numără coordonarea generală a politicilor, a chestiunilor instituționale și administrative, a dosarelor orizontale care afectează mai multe politici ale Uniunii, cum ar fi cadrul financiar multianual și extinderea, precum și a oricărui dosar care i-a fost încredințat de Consiliul European, ținând seama de regulile de funcționare ale Uniunii economice și monetare. Totodată, Consiliul Afaceri Generale asigură, în colaborare cu Comisia, coerența și continuitatea lucrărilor diferitelor formațiuni ale Consiliului în cadrul unui program multianual.

Consiliul Afaceri Externe elaborează acțiunea externă a Uniunii, în conformitate cu liniile strategice stabilite de Consiliul European, și asigură coerența acțiunii Uniunii. Consiliului Afaceri Externe îi revine răspunderea pentru întreaga acțiune externă a Uniunii Europene, și anume politica externă și de securitate comună, politica de securitate și de apărare comună, politica comercială comună cooperarea în scopul dezvoltării și ajutorul umanitar. Președinția Consiliului Afaceri Externe este asigurată de Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care poate să fie înlocuit, în caz de necesitate, de membrul acestei formațiuni care reprezintă statul membru care exercită președinția semestrială a Consiliului.[631]

13.3. ORGANIZAREA CONSILIULUI UNIUNII EUROPENE

13.3.1. Aspecte generale

Datorită faptului că reprezentanții statelor membre ale Uniunii în cadrul Consiliului se întâlnesc în reuniuni periodice și avându-se în vedere importanța acestei instituții,

---

[628] Actualul Regulament de procedură al Consiliului a fost aprobat prin Decizia Consiliului 2009/937/UE din 1 decembrie 2009, publicată în JO L325/35 din 11.12.2009.

[629] Aceste două teze reiau și adaptează articolul 16 alineatul (6) primul paragraf din TUE și articolul 236 litera (a) din TFUE.

[630] Anexa 1 la Decizia Consiliului 2009/937/UE din 1 decembrie 2009 de adoptare a regulamentului său de procedură.

[631] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 109.

Consiliul este ajutat în activitatea sa de Secretariatul General și Comitetul Reprezentanților Permanenți, precum și de o serie de comitete și grupuri de lucru.

13.3.2. Secretariatul General

Conform art. 240 TFUE, Consiliul este asistat de Secretariatul General, aflat sub autoritatea unui secretar general numit de Consiliu.

Secretariatul General este un suport logistic care reunește mai mulți funcționari și care asigură permanența și stabilitatea Consiliului, fiind implicat îndeaproape și continuu în organizarea, coordonarea și controlul consecvenței lucrărilor Consiliului și a punerii în aplicare a programului său pe 18 luni.

De asemenea, Secretariatul General asigură pregătirea reuniunilor, redactează rapoarte, note, procese-verbale și alte documente și pregătește proiectele de ordine de zi a reuniunilor. Secretariatul General se află în special la dispoziția Președinției Consiliului, sprijinind-o în sarcinile de căutare a soluțiilor de compromis, de coordonare a activităților și de sinteză. Secretariatul General asigură continuitatea procedurilor în Consiliu și este custodele arhivelor și actelor Consiliului.

Sub autoritatea Consiliului, Secretarul general adoptă toate măsurile necesare pentru a asigura buna funcționare a Secretariatului General. Secretarul general prezintă Consiliului un proiect de estimare a cheltuielilor Consiliului în timp util pentru a se asigura că termenele prevăzute în dispozițiile financiare sunt respectate.

Secretarul general are răspundere deplină în gestionarea creditelor înscrise în secțiunea II a bugetului (Consiliul European și Consiliul) și adoptă toate măsurile necesare pentru a asigura buna gestiune a acestora. Acesta execută creditele în cauză în conformitate cu dispozițiile regulamentului financiar aplicabile bugetului Uniunii[632].

13.3.3. Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER)

Baza legală de funcționare a Comitetului Reprezentanților Permanenți (COREPER) este stabilită la art. 240 TFUE, conform căruia un comitet constituit din reprezentanții permanenți ai guvernelor statelor membre răspunde de pregătirea lucrărilor Consiliului Uniunii Europene și de executarea mandatelor care îi sunt încredințate de către acesta.

Conform Regulamentului de procedură al Consiliului, în toate situațiile, COREPER asigură consecvența politicilor și acțiunilor Uniunii Europene și veghează la respectarea următoarelor principii și norme:

- principiile legalității, subsidiarității, proporționalității și al justificării actelor;
- normele de stabilire a competențelor instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii;
- dispozițiile bugetare;
- normele privind procedura, transparența și calitatea redactării.

Toate punctele înscrise pe ordinea de zi a unei reuniuni a Consiliului fac obiectul unei examinări prealabile a COREPER, cu excepția cazurilor în care acesta din urmă hotărăște contrariul. COREPER depune toate eforturile pentru a ajunge la un acord la nivelul său, care este prezentat Consiliului în vederea adoptării. Acesta asigură

[632] Articolul 23 din Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene

prezentarea adecvată a dosarelor către Consiliu și, dacă este cazul, prezintă orientări, opțiuni sau sugestii de soluții. În cazul unei urgențe, Consiliul, hotărând în unanimitate, poate decide să delibereze fără ca această examinare prealabilă să aibă loc.[633]

Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER) se întrunește o dată pe săptămână în cadrul a două formațiuni, și anume: COREPER I și COREPER II.

În ceea ce privește alcătuirea COREPER I, această formațiune este compusă din reprezentanții permanenți adjuncți ai fiecărui stat membru, reuniunile sale fiind prezidate de reprezentantul permanent adjunct al statului care asigură președinția Consiliului Afaceri Generale.

COREPER I pregătește lucrările a șase formațiuni ale Consiliului, după cum urmează: agricultură și pescuit (doar chestiuni financiare sau măsuri tehnice privind legislația veterinară, fitosanitară sau alimentară); competitivitate; educație, tineret, cultură și sport; ocuparea forței de muncă, politică socială, sănătate și consumatori; mediu; transport, telecomunicații și energie.

COREPER II este compus din reprezentanții permanenți ai fiecărui stat membru, aceștia fiind, de fapt, ambasadorii pe lângă Uniunea Europeană care exprimă poziția guvernelor lor. COREPER II este prezidat de reprezentantul permanent al statului care asigură președinția Consiliului Afaceri Generale. COREPER II pregătește lucrările a patru formațiuni ale Consiliului, după cum urmează: afaceri economice și financiare; afaceri externe; afaceri generale; justiție și afaceri interne.

Pot fi constituite comitete sau grupuri de lucru de către sau cu aprobarea COREPER cu scopul de a realiza anumite lucrări pregătitoare sau studii definite în prealabil. În prezent, reuniunile COREPER sunt pregătite de două grupuri, fiecare denumit după primul său președinte: „Grupul Mertens", care pregătește lucrările COREPER I; „Grupul Antici", care pregătește lucrările COREPER II. Aceste grupuri informale contribuie la formularea unei idei inițiale privind pozițiile pe care delegațiile diferitelor state membre le vor lua la reuniunea COREPER.[634]

Pentru pregătirea reuniunilor formațiunilor Consiliului care se întrunesc o dată pe semestru, în cazul în care aceste reuniuni se desfășoară în prima jumătate a semestrului, reuniunile altor comitete decât COREPER și cele ale grupurilor de lucru desfășurate în cursul semestrului precedent sunt prezidate de delegatul statului membru care trebuie să exercite președinția reuniunilor Consiliului menționate anterior.

Sub rezerva aplicabilității unui alt tip de președinție, în cazul în care un dosar este analizat în principal în cursul unui semestru, un delegat al statului membru care deține președinția în timpul semestrului respectiv poate, în cursul semestrului precedent, să prezideze reuniunile comitetelor, cu excepția COREPER, cât și ale grupurilor de lucru, atunci când acestea dezbat dosarul respectiv. Aplicarea practică a acestor prevederi face obiectul unui acord între cele două președinții în cauză.

În cazul particular al examinării bugetului Uniunii pentru un anumit exercițiu financiar, reuniunile grupurilor de pregătire ale Consiliului, altele decât COREPER, care se ocupă cu pregătirea punctelor de pe ordinea de zi a Consiliului privind examinarea bugetului sunt prezidate de un delegat al statului membru care deține președinția Consiliului în cursul celui de al doilea semestru al anului anterior exercițiului financiar în

[633] Articolul 19 al. (2) din Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene
[634] www.consilium.europa.eu – site-ul oficial al Consiliului Uniunii Europene.

cauză. Același lucru se aplică, cu acordul celeilalte președinții, în ceea ce privește prezidarea reuniunilor Consiliului în momentul în care se discută punctele menționate anterior privind bugetul. Președințiile vizate se consultă cu privire la modalitățile practice.

COREPER poate adopta unele decizii de procedură, cu condiția ca punctele referitoare la acestea să fi fost incluse pe ordinea de zi provizorie cu cel puțin trei zile lucrătoare înainte de reuniune, orice derogare de la această perioadă impunând o decizie în unanimitate în cadrul COREPER. În conformitate cu dispozițiile relevante din Regulamentul de procedură al Consiliului, COREPER poate adopta următoarele decizii de procedură:

- decizia de desfășurare a unei reuniuni a Consiliului într-un alt loc decât Bruxelles sau Luxemburg[635];
- autorizația de realizare a unei copii sau a unui extras al unui document al Consiliului pentru a fi folosit în proceduri judiciare[636];
- decizia de a ține o dezbatere publică în cadrul Consiliului sau de a nu a ține o anumită deliberare a Consiliului în public[637];
- decizia de a face publice rezultatele voturilor și declarațiile înscrise în procesele verbale ale Consiliului în cazurile stabilite la articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Consiliului;
- decizia de a utiliza procedura scrisă[638];
- aprobarea sau modificarea proceselor-verbale ale Consiliului[639];
- decizia de a publica sau de a nu publica un text sau un act în Jurnalul Oficial[640];
- decizia de a consulta o instituție sau un organism ori de câte ori această consultare este impusă de tratate;
- decizia de a stabili sau de a prelungi un termen limită pentru consultarea unei instituții sau a unui organism;
- decizia de a prelungi termenele prevăzute la articolul 294 al. (14) din TFUE;
- aprobarea formulării unei scrisori care urmează a fi transmisă unei instituții sau unui organism[641].

13.3.4. Comitete și grupuri de lucru

Comitetele și grupurile de lucru nu pot fi instituite decât de Consiliu sau de COREPER sau cu aprobarea acestora. Grupurile de lucru *ad-hoc* își încetează existența în momentul îndeplinirii mandatului lor specific.

Mandatul lor trebuie să precizeze în mod expres această regulă sau ar trebui să fie limitat în timp. În categoria acestor organe sunt incluse:

- Comitetele instituite de tratate, prin decizie interguvernamentală;
- Comitetele instituite prin acte ale Consiliului
- Comitetele și grupurile instituite de COREPER.[642]

---

[635] Articolul 1 al. (3) din Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene
[636] *Ibidem*, Articolul 6 alineatul (2)
[637] *Ibidem*, Articolul 8 alineatele (1), (2) și (3)
[638] *Ibidem*, Articolul 12 alineatul (1)
[639] *Ibidem*, articolul 13 alineatele (2) și (3)
[640] *Ibidem*, Articolul 17 alineatele (2), (3) și (4)
[641] Articolul 19 al. (7) din Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene
[642] *Lista grupurilor de pregătire ale Consiliului*, Nr. doc. ant.: 12111/1/13 REV 1, Bruxelles, 14 ianuarie 2014

13.3.4.1. Comitetele instituite de tratate și prin decizie interguvernamentală

Comitetele instituite de tratate și prin decizie interguvernamentală sunt următoarele:

o *Comitetul economic și financiar*

Acest organism consultativ, instituit în temeiul articolului 134 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), formulează avize la cererea Consiliului sau a Comisiei și contribuie la pregătirea lucrărilor Consiliului. Acesta dispune de un președinte ales și de un secretariat asigurat de către Comisie. Comitetul se întrunește sub conducerea președintelui în două configurații: fie cu membrii selectați din administrații, din băncile centrale naționale, din Comisie și din BCE, fie cu membrii din administrații, din Comisie și din BCE. Comitetul revizuiește regulat, în ședințe plenare, lista chestiunilor care necesită prezența la reuniuni a membrilor reprezentând băncile centrale naționale. În îndeplinirea sarcinilor care le revin, membrii comitetului și supleanții au în vedere interesul general al Uniunii.[643]

o *Comitetul pentru ocuparea forței de muncă*

Acest comitet, prevăzut la articolul 150 din TFUE, a fost creat pentru a promova coordonarea între statele membre a politicilor în materie de ocupare a forței de muncă și de piață a muncii. Comitetul are ca misiuni: să urmărească evoluția situației ocupării forței de muncă și a politicilor de ocupare a forței de muncă în statele membre și în Uniune; să formuleze avize la cererea Consiliului sau a Comisiei ori din proprie inițiativă și să contribuie la pregătirea hotărârilor Consiliului cu privire la liniile directoare de care statele membre țin seama în politicile naționale de ocupare a forței de muncă.[644]

o *Comitetul pentru politică comercială*

Comitetul pentru politică comercială sprijină Comisia în cadrul negocierii acordurilor comerciale și îi oferă consiliere în ceea ce privește politica comercială comună. Rolul consultativ al acestuia nu aduce atingere funcțiilor conferite grupurilor de lucru geografice competente, responsabile cu relațiile bilaterale cu țări terțe.

Până a intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona acest organism consultativ se numea „Comitetul articolului 133", întrucât a fost instituit în baza art. 133 TCE în scopul de a asista Comisia în cadrul negocierilor. În prezent mai este denumit și „Comitetul articolului 207", deoarece art. 207 TFUE statuează că negocierea acordurilor comerciale este desfășurată de Comisie, în consultare cu un comitet special desemnat de Consiliu pentru a o asista în această misiune și cu respectarea directivelor pe care Consiliul i le-ar putea adresa.

o *Comitetul politic și de securitate*

Conform art. 38 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), sarcina acestui comitet este de urmări situația internațională în domeniile care țin de politica externă și de securitate comună și contribuie la definirea politicilor emițând avize adresate Consiliului, la cererea acestuia, a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, sau din proprie inițiativă. De asemenea, Comitetul supraveghează punerea în aplicare a politicilor convenite, fără a aduce atingere atribuțiilor Înaltului Reprezentant.

---

[643] Decizia Consiliului nr. 245/2012 privind revizuirea statutului Comitetului economic și financiar - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 121 din 5.08.2012

[644] Decizia Consiliului 2000/98/CE din 24 ianuarie 2000 de constituire a Comitetului pentru ocuparea forței de muncă - JO L 29, 4.2.2000, p. 21.

În cadrul Capitolului 2 din Titlul V din TUE (Dispoziții speciale privind politica externă și de securitate comună), Comitetul Politic și de Securitate exercită, sub autoritatea Consiliului și a Înaltului Reprezentant, controlul politic și conducerea strategică a operațiilor de gestionare a crizelor prevăzute la art. 43 din TUE[645]. Consiliul poate autoriza Comitetul ca, în vederea unei operații de gestionare a crizei și pe durata acesteia, în conformitate cu cele stabilite de Consiliu, să ia deciziile corespunzătoare de control politic și de conducere strategică a operației.

În conformitate cu Decizia Consiliului European 2009/881/UE[646], președinția Comitetului politic și de securitate este asigurată de un reprezentant al Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. În temeiul Deciziei Consiliului 2009/908/UE[647], responsabilitatea numirii președintelui Comitetului de securitate îi aparține Înaltului Reprezentant, aceste numiri făcându-se pe baza competenței și asigurându-se echilibrul geografic și transparența corespunzătoare. Înaltul Reprezentant se asigură că persoana pe care intenționează să o numească în calitate de președinte se va bucura de încrederea statelor membre.

o *Comitetul permanent pentru cooperarea operațională în materie de securitate internă (COSI)*

Acest comitet, prevăzut la articolul 71 din TFUE, a fost creat prin decizie a Consiliului cu scopul de a asigura în cadrul Uniunii promovarea și consolidarea cooperării operaționale în materie de securitate internă. Fără a aduce atingere atribuțiilor COREPER stabilite la art. 240 TFUE, comitetul promovează coordonarea acțiunii autorităților competente ale statelor membre. La lucrările comitetului pot fi implicați reprezentanții organelor, ai oficiilor și ai agențiilor în cauză ale Uniunii. Parlamentul European și parlamentele naționale sunt informate cu privire la derularea acestor lucrări.

o *Comitetul pentru protecție socială*

Acest organism consultativ a fost instituit în temeiul articolului 160 din TFUE, cu scopul de a de a promova cooperarea în materie de protecție socială între statele membre și cu Comisia. Potrivit Deciziei Consiliului 2004/689/CE[648], în cadrul misiunii sale, Comitetul pentru protecție socială urmărește situația socială și evoluția politicilor de protecție socială în statele membre și în Uniune și, totodată, facilitează schimbul de informații, de experiență și de bune practici între statele membre și cu Comisia.

Comitetul lucrează, după caz, în cooperare cu alte organe și comitete corespunzătoare, ocupându-se de probleme de politică socială și economică precum Comitetul pentru Ocuparea Forței de Muncă și Comitetul pentru Politica Economică. În vederea îndeplinirii mandatului său, comitetul stabilește contacte corespunzătoare cu

---

[645] Misiunile în cadrul cărora Uniunea poate recurge la mijloace civile și militare, includ acțiunile comune în materie de dezarmare, misiunile umanitare și de evacuare, misiunile de consiliere și de asistență în probleme militare, misiunile de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii, misiunile forțelor de luptă pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiunile de restabilire a păcii și operațiile de stabilizare după încetarea conflictelor. Toate aceste misiuni pot contribui la combaterea terorismului, inclusiv prin sprijinul acordat țărilor terțe în combaterea terorismului pe teritoriul acestora.

[646] Decizia Consiliului European (2009/881/UE) din 1 decembrie 2009 privind exercitarea președinției Consiliului - JO L 315, 2.12.2009, p. 50

[647] Decizia Consiliului (2009/908/UE) din 1 decembrie 2009 de instituire a măsurilor de punere în aplicare a Deciziei Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului și privind președinția grupurilor de pregătire ale Consiliului - JO L 322, 9.12.2009, p.28.

[648] Decizia Consiliului 2004/689/CE din 4 octombrie 2004 de instituire a Comitetului pentru protecția socială și de abrogare a Deciziei 2000/436/CE - JO L 314, 13.10.2004, pp. 8-10

partenerii sociali şi organizaţiile sociale neguvernamentale, luând în considerare rolul şi responsabilităţile lor în domeniul protecţiei sociale. Parlamentul European este, de asemenea, ţinut la curent în legătură cu activităţile comitetului.

o *Comitetul special pentru agricultură*

Comitetul special pentru agricultură a fost instituit printr-o decizie a reprezentanţilor guvernelor statelor membre din 12 mai 1960, în vederea pregătirii deciziilor Consiliului pentru agricultură. Acest comitet este organismul care pregăteşte lucrările Consiliului Agricultură, în special pentru toate aspectele privind organizarea pieţei comune, structurile agricole şi dezvoltarea rurală.

Comitetul se reuneşte săptămânal, de obicei lunea. Statele membre sunt reprezentate în acest comitet de funcţionarii superiori responsabili de politica agricolă fie în cadrul propriilor reprezentanţe permanente, fie în capitalele ţărilor respective. În ceea ce priveşte reuniunile Consiliului, Comisia Europeană participă la toate reuniunile Comitetului special pentru agricultură. Secretariatul General al Consiliului sprijină comitetul şi grupurile de lucru specializate în realizarea sarcinilor acestora.[649]

13.3.4.2. Comitetele instituite prin acte ale Consiliului Uniunii Europene

Comitetele instituite prin acte ale Consiliului Uniunii Europene sunt următoarele:

o *Comitetul militar*

Comitetul Militar al Uniunii Europene a fost instituit Decizia Consiliului 2001/79/PESC din 22 ianuarie 2001[650], fiind alcătuit din şefii de stat major ai statelor membre, reprezentaţi de reprezentanţii lor militari. În cadrul misiunilor şi funcţiilor sale, Comitetul Militar acordă consultanţă militară şi face recomandări Comitetului Politic şi de Securitate (CPS) şi stabileşte orientarea militară a Statului Major al Uniunii Europene (SMUE). Preşedintele Comitetului Militar este desemnat de către Consiliu la recomandarea comitetului întrunit la nivel de şefi de stat major, mandatul preşedintelui fiind de trei ani, cu excepţia cazului în care Consiliul decide altfel.

o *Comitetul însărcinat cu aspectele civile ale gestionării crizelor*

Acest comitet a fost instituit prin Decizia Consiliului 2000/354/PESC din 22 mai 2000[651] şi funcţionează ca un grup de lucru al Consiliului în coordonarea Comitetului Reprezentanţilor Permanenţi. Acesta oferă informaţii, formulează recomandări şi oferă consiliere cu privire la aspectele civile ale gestionării crizelor, atât Comitetului Politic şi de Securitate, cât şi celorlalte organisme corespunzătoare ale Consiliului, în conformitate cu competenţele lor respective.

o *Comitetul pentru politică economică*

Acest comitet a fost instituit la 18 februarie 1974 prin Decizia Consiliului 74/122/EEC[652] în scopul de a îmbunătăţi coordonarea politicilor economice şi bugetare ale statelor membre. Odată cu intrarea în a treia etapă a Uniunii Economice şi Monetare (UEM), la 1 ianuarie 1999, s-a impus revizuirea cadrului legal de organizare şi funcţionare a Comitetului. Prin urmare, la 29 septembrie 2000, a fost adoptată Decizia Consiliului

---

[649] www.consilium.europa.eu – site-ul oficial al Consiliului Uniunii Europene.

[650] Decizia Consiliului 2001/79/PESC din 22 ianuarie 2001 privind înfiinţarea Comitetului Militar al Uniunii Europene - JO L 27, 30.01.2001 pp. 4-6.

[651] Decizia Consiliului 354/2000 PESC din 22 mai 2000 de reglementare a Comitetului pentru aspectele civile ale managementului crizelor - JO L 127, 27.05.2000, p. 1.

[652] Council Decision 74/122/EEC of 18 February 1974 setting up an Economic Policy Committee – OJ L 63, 05.03.1974, pp. 21-22.

2000/604/CE[653] prin care s-au stabilit componența și statutul Comitetului de politică economică. Avându-se în vedere faptul că la 1 mai 2004 zece noi state urmau să adere la Uniunea Europeană, componența și statutul Comitetului de politică economică au trebuit modificate în consecință, Consiliul adoptând Decizia 2003/475/CE[654] pentru a asigura funcționarea eficientă a Comitetului după extindere.

Potrivit Deciziei 2003/475/CE, Comitetul de politică economică contribuie la pregătirea lucrărilor Consiliului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre și ale Comunității și oferă consiliere Comunității și Consiliului. Comitetul contribuie la pregătirea lucrărilor Consiliului furnizând analize economice, avize metodologice și formulări preliminare ale recomandărilor politice, în special în ceea ce privește politicile structurale privind creșterea potențialului de dezvoltare și ocuparea forței de muncă în Comunitate. În ceea ce privește componența Comitetului, statele membre, Comisia și Banca Centrală Europeană numesc fiecare câte doi membri ai Comitetului. Dintre aceștia, Comitetul își alege, cu votul majorității membrilor săi, un președinte și până la trei vicepreședinți pentru o perioadă de doi ani.

o *Comitetul pentru servicii financiare*

Comitetul pentru servicii financiare a fost instituit prin Decizia Consiliului 2003/165/CE[655], cu rolul de a oferi Consiliului și Comisiei capacitate de consiliere și supraveghere cu privire la o gamă de chestiuni ale pieței financiare. Potrivit deciziei de înființare, Comitetul pentru servicii financiare are următoarele atribuții: reflecția strategică transsectorială, distinctă de procesul legislativ; contribuirea la definirea strategiei pe termen mediu și lung pentru chestiunile privind serviciile financiare; luarea în discuție a aspectelor specifice pe termen scurt; evaluarea progreselor realizate și a punerii în aplicare; furnizarea de consultanță politică și supraveghere atât în privința chestiunilor interne (de exemplu, piața unică, inclusiv punerea în aplicare a planului de acțiune în favoarea serviciilor financiare) cât și a aspectelor externe (de exemplu, OMC).

În ceea ce privește compoziția Comitetului pentru servicii financiare, acesta este alcătuit din reprezentanți la nivel înalt ai statelor membre și ai Comisiei Europene. Statul membru al cărui reprezentant este numit președinte are un reprezentant în plus în comitet pentru perioada mandatului președintelui. Banca Centrală Europeană și comitetele de reglementare relevante ale UE au un statut de observator, la fel ca fiecare stat în curs de aderare până la data aderării, moment în care devin membri titulari ai Comitetului pentru servicii financiare.

o *Comitetul de securitate*

Comitetul de securitate a fost instituit prin Decizia Consiliului 2011/292/UE[656], cu rolul de a examina și evalua subiectele referitoare la securitate legate de lucrările Consiliului și, dacă este necesar, de a propune recomandări. Comitetul de securitate este alcătuit din reprezentanți ai serviciilor naționale de securitate sau ai altor autorități relevante din statele membre. Trei subgrupuri de experți sunt subordonate Comitetului de

---

[653] Decizia Consiliului 2000/604/CE din 29 septembrie 2000 privind componența și statutul Comitetului de politică economică - JO L 257, 11.10.2000, p. 28.

[654] Decizia Consiliului 2003/475/CE din 18 iunie 2003de modificare a Deciziei 2000/604/CE a Consiliului privind componența și statutul Comitetului de politică economică - JO L 158, 27.6.2003, pp. 55-57.

[655] Decizia Consiliului 2003/165/CE din 18 februarie 2003 privind instituirea Comitetului pentru servicii financiare - JO L 67, 12.3.2003, p. 17.

[656] Decizia Consiliului 2011/292/UE din 31 martie 2011 privind normele de securitate pentru protecția informațiilor UE clasificate - JO L 141, 27.5.2011, p. 17.

securitate. La reuniuni participă și reprezentanți ai Comisiei și ai Serviciului European de Acțiune Externă. Comitetul este prezidat de secretarul general al Secretariatului General al Consiliului sau de delegatul acestuia.

13.3.4.3. Comitetele și grupurile de lucru instituite de COREPER

Comitetele și grupurile de lucru instituite de COREPER se ocupă de chestiuni foarte specifice, de la subiecte legate de cercetare și energie nucleară la fructe și legume, în funcție de domeniul formațiunii Consiliului pe care o sprijină. Comitetele și grupurile de lucru respective sunt alcătuite din experți din fiecare stat membru și sunt prezidate de un delegat din țara care asigură prin rotație, timp de șase luni, președinția Consiliului. Aceste grupuri de pregătire pot fi permanente dacă este necesar. În plus, pentru un anumit scop, pot fi create comitete *ad-hoc*, care încetează să existe atunci când și-au îndeplinit misiunea.

Printre domeniile în care COREPER a instituit comitete și grupuri de lucru, pot fi enumerate:

- Afaceri generale (17 grupuri de lucru și 1 comitet);
- Afaceri externe (33 grupuri de lucru);
- Afaceri economice și financiare (10 grupuri de lucru și 1 comitet);
- Justiție și afaceri interne (16 grupuri de lucru și 2 comitete);
- Agricultură și pescuit (27 grupuri de lucru);
- Competitivitate (12 grupuri de lucru și 1 comitet);
- Transporturi, telecomunicații și energie (8 grupuri de lucru);
- Ocuparea forței de muncă, politică socială, sănătate și consumatori (4 grupuri de lucru);
- Mediu (2 grupuri de lucru);
- Educație, tineret, cultură și sport (3 grupuri de lucru și 2 comitete).[657]

13.4. FUNCȚIONAREA CONSILIULUI UNIUNII EUROPENE

Funcționarea Consiliului este reglementată atât în tratatele pe care se bazează Uniunea Europeană, cât și în Regulamentul de procedură adoptat de către Consiliu cu majoritate simplă în baza art. 240 TFUE.

În funcționarea sa, Consiliul Uniunii Europene ridică problema președinției și a modului de deliberare.

13.4.1. Președinția Consiliului Uniunii Europene

Conform art. 16 al. (9) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), președinția formațiunilor Consiliului (cu excepția celei a Consiliul

[657] Pentru detalii privind Comitetele și grupurile de lucru ale Consiliului a se vedea http://www.consilium.europa.eu/council/committees-and-working-parties

Afaceri Externe[658]) este asigurată de reprezentanții statelor membre în cadrul Consiliului după un sistem de rotație egal, potrivit unei ordini prestabilite[659].

Potrivit art.1 al. (4) din Regulamentul de procedură, președinția Consiliului, cu excepția formațiunii Afaceri Externe, este asigurată, pe o perioadă de 18 luni, de grupuri prestabilite de trei state membre, așa-numita „Troică prezidențială", în cadrul căreia cele trei state membre își asumă sarcinile Președinției Consiliului Uniunii Europene pe perioada respectivă, pe baza unui program convenit în prealabil.

Aceste grupuri sunt formate în baza unui sistem egal de rotație a statelor membre, avându-se în vedere diversitatea acestora și echilibrul geografic al Uniunii. Un element important care contribuie la eficiența președințiilor îl reprezintă componența „troicii": un stat membru mare și/sau fondator, cu o experiență considerabilă, alături de o țară care a aderat mai târziu, precum și de un stat membru „nou".[660]

Fiecare membru al unui grup asigură, prin rotație, pentru o durată de șase luni, președinția tuturor formațiunilor Consiliului, cu excepția formațiunii Afaceri Externe. Ceilalți membri ai grupului sprijină președinția în îndeplinirea tuturor responsabilităților acesteia, pe baza unui program comun.

Totodată, cu șapte luni înainte de începerea semestrului în cauză, pentru fiecare formațiune a Consiliului și după consultările corespunzătoare, președinția face cunoscute datele pe care le preconizează pentru reuniunile Consiliului care trebuie să aibă loc pentru ca acesta să își efectueze activitatea legislativă sau pentru a lua decizii operaționale. Datele pentru toate formațiunile Consiliului sunt incluse într-un document unic.

De asemenea, potrivit art. 2 al. (6) din Regulamentul de procedură al Consiliului, pentru fiecare perioadă de 18 luni, grupul prestabilit al celor trei state membre care asigură președinția Consiliului pe perioada respectivă elaborează un program al activităților Consiliului pentru perioada în cauză. Proiectul se elaborează împreună cu președintele Consiliului Afaceri Externe în ceea ce privește activitățile acestei formațiuni pe parcursul perioadei respective. Acest proiect de program este elaborat în strânsă colaborare cu Comisia și cu președintele Consiliului European, după consultările corespunzătoare. Proiectul se prezintă sub forma unui document unic, cu cel puțin o lună înainte de începerea perioadei în cauză, pentru ca acesta să poată fi aprobat de Consiliul Afaceri Generale[661].

---

[658] Consiliul Afaceri Externe este prezidat de către Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate care este și vicepreședintele Comisiei Europene.

[659] Actuala ordine de exercitare a președinției Consiliului până în anul 2020 a fost stabilită prin Decizia Consiliului 2007/5/CE,EURATOM de stabilire a ordinii de exercitare a președinției Consiliului, publicată în JO L 1 din 4.1.2007, p. 11. În conformitate cu Articolul 3 din Decizia Consiliului (2009/908/UE) din 1 decembrie 2009 de instituire a măsurilor de punere în aplicare a Deciziei Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului și privind președinția grupurilor de pregătire ale Consiliului (JO L 322, 9.12.2009, p.28), ordinea în care statele membre exercită președinția începând cu 1 iulie 2020 va fi hotărâtă de Consiliu înainte de 1 iulie 2017.

[660] Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, statele membre care exercită Președinția colaborează strâns în grupuri de trei, numite „triouri". Pe perioada 1 iulie 2014 - 31 decembrie 2015 trioul a fost format din președințiile italiană, letonă și luxemburgheză, iar pentru perioada 1 ianuarie 2016 – 30 iunie 2017 trioul va fi format din președințiile olandeză, slovacă și malteză.

[661] Programul pe 18 luni include o secțiune introductivă generală care situează programul în contextul orientărilor strategice pe termen lung ale Uniunii. Cele trei președinții responsabile cu elaborarea programului

Președinția care își va desfășura mandatul în perioada respectivă întocmește, după consultările corespunzătoare, pentru fiecare formațiune a Consiliului, proiecte de ordine de zi pentru reuniunile Consiliului programate pentru semestrul următor, prezentând cu titlu indicativ activitatea legislativă și deciziile operaționale preconizate. Aceste proiecte sunt întocmite cu cel puțin o săptămână înainte de începerea semestrului în cauză, pe baza programului pe 18 luni, după consultarea Comisiei. Proiectele pentru toate formațiunile Consiliului sunt incluse într-un document unic. În cazul în care se consideră necesar, se pot prevedea reuniuni suplimentare ale Consiliului, în afara celor planificate anterior. În cazul în care pe parcursul unui semestru oricare din reuniunile planificate pe parcursul perioadei în cauză nu se mai justifică, președinția nu mai convoacă reuniunea menționată.

Potrivit tratatelor și a Regulamentului de procedură al Consiliului, reprezentantul statului care asigură președinția are următoarele atribuții:

- convoacă și conduce reuniunile Consiliului;
- având în vedere programul pe 18 luni al Consiliului, președintele stabilește ordinea de zi provizorie pentru fiecare reuniune pe care o comunică cu cel puțin 14 zile înainte de reuniune celorlalți membri ai Consiliului și ai Comisiei, precum și parlamentelor naționale și statelor membre;
- semnează actele adoptate de Consiliu și cele adoptate în comun de către Consiliu și Parlamentul European conform procedurii legislative ordinare;
- reprezintă Consiliul în fața Parlamentului European, putând interveni în oricare dintre dezbaterile din cadrul ședințelor plenare[662].

13.4.2. Modul de deliberare în cadrul Consiliului

Conform art. 16 al. (8) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Consiliul se întrunește în ședință publică atunci când deliberează și votează un proiect de act legislativ[663]. În acest scop, fiecare sesiune a Consiliului este divizată în două părți, consacrate deliberărilor privind actele legislative ale Uniunii,

---

pe 18 luni se consultă cu cele trei președinții ulterioare, în cadrul «consultărilor corespunzătoare» menționate. Proiectul de program pe 18 luni trebuie, de asemenea, să țină seama, printre altele, de aspectele relevante care rezultă din dialogul privind prioritățile politice pentru anul respectiv, desfășurat la inițiativa Comisiei.

[662] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 103.

[663] Potrivit art. 8 din Regulamentul de procedură al Consiliului există și alte cazuri de deliberări ale Consiliului deschise publicului și de dezbateri publice. Astfel, în cazul în care i se prezintă Consiliului o propunere fără caracter legislativ referitoare la adoptarea de norme care sunt obligatorii din punct de vedere juridic în sau pentru statele membre, prin intermediul unor regulamente, directive, decizii-cadru sau decizii, pe baza dispozițiilor relevante ale tratatelor, cu excepția măsurilor interne, a actelor administrative sau bugetare, a actelor privind relațiile interinstituționale sau internaționale sau a actelor neobligatorii (precum concluziile, recomandările sau rezoluțiile), prima deliberare a Consiliului privind noile propuneri importante este deschisă publicului. Președinția identifică propunerile noi care sunt importante, însă Consiliul sau COREPER pot hotărî altfel, după caz. Președinția poate hotărî, de la caz la caz, ca deliberările ulterioare ale Consiliului cu privire la propunerile menționate la primul paragraf să fie deschise publicului, exceptând cazul în care Consiliul sau COREPER hotărăsc altfel. De asemenea, pe baza unei decizii a Consiliului sau a COREPER, hotărând cu o majoritate calificată, Consiliul poate organiza dezbateri publice pe marginea unor chestiuni importante care afectează interesele Uniunii Europene și ale cetățenilor săi. Președinția, oricare dintre membrii Consiliului sau Comisia pot propune teme sau subiecte specifice pentru aceste dezbateri, luând în considerare importanța chestiunii și interesul pe care îl prezintă pentru cetățeni.

respectiv activităților fără caracter legislativ. Comisia este invitată să ia parte la reuniunile Consiliului, aceeași dispoziție aplicându-se și pentru Banca Centrală Europeană în cazurile în care aceasta își exercită dreptul de inițiativă. Cu toate acestea, Consiliul poate decide să delibereze fără ca Banca Centrală Europeană sau Comisia să fie prezente.

Atunci când Consiliul deliberează și votează un proiect de act legislativ, ordinea sa de zi include o parte intitulată „Deliberări legislative". Documentele prezentate Consiliului care sunt înscrise la un punct de pe ordinea de zi din partea „Deliberări legislative" sunt făcute publice, precum și elementele din procesul-verbal al Consiliului referitoare la această parte din ordinea de zi. Deschiderea către public a reuniunilor Consiliului pentru partea „Deliberări legislative" a ordinii sale de zi se face prin transmitere publică prin intermediul mijloacelor audiovizuale, în special într-o sală suplimentară și prin transmiterea în toate limbile oficiale ale instituțiilor Uniunii Europene prin difuzare video în direct (*video streaming*). O versiune înregistrată rămâne disponibilă cel puțin o lună pe site-ul web al Consiliului. Rezultatul votului se indică prin mijloace vizuale. Secretariatul General asigură informarea prealabilă a publicului cu privire la datele și orele aproximative la care au loc transmisiile audiovizuale și ia toate măsurile practice pentru a asigura punerea în aplicare corespunzătoare a prezentului articol. Rezultatele voturilor și explicațiile voturilor membrilor Consiliului sau ale reprezentanților acestora în comitetul de conciliere prevăzut în procedura legislativă ordinară, precum și declarațiile consemnate în procesele-verbale ale Consiliului și punctele din procesele-verbale referitoare la reuniunea comitetului de conciliere sunt făcute publice.

În cazul în care i se prezintă propuneri sau inițiative legislative, Consiliul se abține de la adoptarea unor acte care nu sunt prevăzute în tratate, precum rezoluțiile, concluziile sau declarațiile, altele decât cele care țin de adoptarea actului și care urmează să fie consemnate în procesul-verbal al Consiliului[664].

În ceea ce privește modul în care se exercită votul în cadrul Consiliului, conform art. 11 din Regulamentul de procedură, inițiativa votului aparține președintelui, acesta trebuind să inițieze o procedură de vot și la inițiativa unui membru al Consiliului sau al Comisiei, cu condiția ca majoritatea membrilor Consiliului să se pronunțe în acest sens.

Membrii Consiliului votează în ordinea statelor membre conform listei de succesiune a președințiilor, începând cu membrul care, în conformitate cu ordinea menționată, urmează membrului care exercită funcția de președinte.

Potrivit art. 239 TFUE, în caz de vot, fiecare membru al Consiliului poate primi mandat din partea unui singur alt membru.

Consiliul poate vota numai în prezența majorității membrilor Consiliului care au drept de vot în conformitate cu tratatele. Atunci când se votează, președintele, asistat de Secretariatul General, verifică dacă este întrunit cvorumul.

În procesul de votare Consiliul poate utiliza procedura scrisă obișnuită și procedura tacită. Astfel, actele Consiliului privind o problemă urgentă pot fi adoptate printr-un vot exprimat în scris, în cazul în care Consiliul sau COREPER decid în unanimitate să folosească procedura menționată. În împrejurări speciale, președintele poate propune, de asemenea, utilizarea acestei proceduri, în acest caz, putând fi utilizat votul exprimat în scris dacă toți membrii Consiliului sunt de acord cu această procedură. În cazul în care votul exprimat în scris se referă la o problemă pe care Comisia a înaintat-o Consiliului, se solicită acceptarea de către Comisie a utilizării procedurii scrise.

---

[664] Articolul 7 din Regulamentul de procedură al Consiliului Uniunii Europene.

Secretariatul General elaborează lunar o sinteză a actelor adoptate prin procedura scrisă. Această sinteză include eventualele declarații care urmează să fie consemnate în procesul-verbal al Consiliului. Din această sinteză, părțile referitoare la adoptarea actelor legislative sunt făcute publice.

La inițiativa președinției, Consiliul poate acționa prin intermediul unei proceduri scrise simplificate, denumite „procedura tacită" care poate fi utilizată:

- în scopul adoptării textului unui răspuns la o întrebare cu solicitare de răspuns scris sau, după caz, la o întrebare cu solicitare de răspuns oral înaintată Consiliului de un membru al Parlamentului European, după ce proiectul de răspuns a fost examinat de COREPER;

- în scopul numirii membrilor Comitetului Economic și Social și a membrilor Comitetului Regiunilor, precum și a supleanților acestora, după ce proiectul de decizie a fost examinat de COREPER;

- în scopul luării deciziei de consultare a altor instituții, organe, oficii sau agenții, ori de câte ori consultarea este impusă de tratate;

Secretariatul General constată finalizarea procedurilor scrise.

Pentru adoptarea deciziilor Consiliului sunt necesare majoritatea simplă, calificată sau unanimitatea voturilor exprimate. Stabilirea votului majoritar sau al celui unanim nu depinde de președintele Consiliului, care decide doar trecerea la vot, ci de dispozițiile care guvernează diferitele sectoare de activitate ale Uniunii Europene. Tratatele pe care se bazează Uniunea Europeană consacră trei tipuri de vot și anume: majoritatea simplă, majoritatea calificată și unanimitatea. Astfel:

o *Majoritatea simplă*

Majoritatea simplă se întrunește dacă cel puțin 15 membri ai Consiliului votează favorabil (51 %). Votul cu majoritate simplă este utilizat de Consiliu pentru:

- adoptarea Regulamentului său interior și în privința organizării Secretariatului General (art. 240 TFUE);

- solicitarea adresată Comisiei de a efectua toate studiile pe care Consiliul le consideră oportune pentru realizarea obiectivelor comune și de a prezenta propuneri corespunzătoare (art. 241 TFUE);

- adoptarea, după consultarea Comisiei, a statutului comitetelor prevăzute de tratate (art. 242 TFUE);

- fixarea condițiilor și a limitelor în care Comisia poate solicita și primi toate informațiile și poate proceda la toate verificările necesare (art. 337 TFUE).

o *Majoritatea calificată*

Conform art. 16 al. (3) din TUE, Consiliul hotărăște cu majoritate calificată, cu excepția cazului în care tratatele dispun altfel.

Votul cu majoritate calificată este procedura cel mai frecvent folosită în cadrul Consiliului, acesta reprezentând un sistem de vot ponderat, pe criterii demografice și economice, combinate cu reguli de echilibru politic.

Potrivit dispozițiilor înscrise în TUE, începând cu 1 noiembrie 2014, majoritatea calificată se definește ca fiind egală cu cel puțin 55% dintre membrii Consiliului, cuprinzând cel puțin cincisprezece dintre aceștia și reprezentând state membre care întrunesc cel puțin 65% din populația Uniunii Europene. Minoritatea de blocare trebuie să

cuprindă cel puțin patru membri ai Consiliului, în caz contrar considerându-se a fi întrunită majoritatea calificată[665].

Celelalte condiții privind votul cu majoritate calificată au fost stabilite la art. 238 al. (2) din TFUE. Astfel, prin derogare de la art. 16 alineatul (4) din TUE, începând cu 1 noiembrie 2014 și sub rezerva dispozițiilor stabilite prin Protocolul privind dispozițiile tranzitorii, în cazul în care Consiliul nu hotărăște la propunerea Comisiei sau a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, majoritatea calificată se definește ca fiind egală cu cel puțin 72% din membrii Consiliului reprezentând statele membre participante, care reunesc cel puțin 65% din populația Uniunii.

Începând cu 1 noiembrie 2014 și sub rezerva dispozițiilor tranzitorii stabilite prin Protocolul privind dispozițiile tranzitorii, în cazul în care, în temeiul tratatelor, nu toți membrii Consiliului participă la vot, majoritatea calificată va fi definită ca fiind egală cu cel puțin 55% din membrii Consiliului reprezentând statele membre participante, care reunesc cel puțin 65% din populația acestor state. Minoritatea de blocare trebuie să includă cel puțin numărul minim de membri din Consiliu, care reprezintă mai mult de 35% din populația statelor membre participante, plus un membru, în caz contrar majoritatea calificată se consideră a fi întrunită.

Prin derogare de la cele prezentate mai sus, în cazul în care Consiliul nu hotărăște la propunerea Comisiei sau a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, majoritatea calificată se definește ca fiind egală cu cel puțin 72% din membrii Consiliului reprezentând statele membre participante, care reunesc cel puțin 65% din populația respectivelor state.

O abținere în cadrul votului cu majoritate calificată este calculată ca un vot împotrivă. Abținerea nu este echivalentă cu neparticiparea la vot. Orice membru se poate abține de la vot în orice moment.

În ceea ce privește numărul total de voturi din cadrul Consiliului, odată cu aderarea Croației la 1 iulie 2013, acestea au crescut la 352, majoritatea calificată întrunindu-se dacă se îndeplinesc cumulativ următoarele două condiții: vot favorabil din partea a 15 state membre; și minimum 260 de voturi „pentru" din totalul voturilor.

Actuala repartizare a voturilor în cadrul Consiliului este următoarea: Germania, Franța, Italia, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord - 29 voturi, fiecare; Spania, Polonia - 27 câte voturi; România - 14 voturi; Olanda - 13 voturi; Belgia, Republica Cehă, Grecia, Portugalia și Ungaria - câte 12 voturi; Austria, Bulgaria și Suedia – câte 10 voturi; Croația, Danemarca, Irlanda, Lituania, Slovacia și Finlanda - câte 7 voturi; Cipru, Estonia, Letonia, Luxemburg și Slovenia - câte 4 voturi; Malta - 3 voturi.[666]

o *Unanimitatea*

Unanimitatea este o procedură de vot restrânsă, aceasta fiind necesară în domeniile prevăzute în mod expres de tratate și aplicându-se în cazurile în care se impune luarea unor decizii majore privind Uniunea Europeană.

Conform art. 238 al. (4) TFUE, pentru ca o hotărâre a Consiliului să fie adoptată în unanimitate nu este necesar ca toate statele membre să voteze în favoarea acesteia,

---

[665] Dispozițiile tranzitorii privind definiția majorității calificate care s-a aplicat până la 31 octombrie 2014, precum și cele care se aplică în perioada 1 noiembrie 2014-31 martie 2017 sunt prevăzute în Protocolul privind dispozițiile tranzitorii (JO C 306/160 din 17.12.2007)

[666] Pentru detalii a se vedea http://www.consilium.europa.eu/council/voting-system-at-the-council

abținerile membrilor prezenți sau reprezentanți neîmpiedicând adoptarea hotărârilor Consiliului pentru care este necesară această procedură.

În prezent votul cu unanimitate este utilizat pentru:

- deciziile referitoare la politica de securitate și apărare comună (art. 42 TUE);
- autorizarea statelor membre de a recurge la o formă de cooperare consolidată într-unul dintre domeniile prevăzute de tratate, cu excepția domeniilor de competență exclusivă și a politicii externe și de securitate comune (art. 329 TFUE);
- stabilirea măsurilor privind dreptul familiei ce au implicații transfrontaliere (art. 81 al. (3) TFUE);
- stabilirea măsurilor privind cooperarea polițienească (articolele 87 și 89 TFUE);
- înlocuirea membrilor Comisiei care au demisionat sau au decedat (art. 246 TFUE);
- stabilirea dispozițiilor privind normele și procedura pentru asocierea țărilor și teritoriilor la Uniune (art. 203 TFUE);
- stabilirea regimului lingvistic al instituțiilor Uniunii (art. 342 TFUE);
- mărirea numărului de avocați generali care asistă Curtea de Justiție a Uniunii Europene (art. 252 TFUE)
- stabilirea dispozițiilor necesare care să permită alegerea membrilor Parlamentului European prin vot universal direct în conformitate cu o procedură uniformă în toate statele membre sau în conformitate cu principii comune tuturor statelor membre (art. 223 TFUE)[667].

13.5. ATRIBUȚIILE CONSILIULUI UNIUNII EUROPENE

13.5.1. Aspecte generale

Atribuțiile Consiliului Uniunii Europene sunt definite și prezentate într-o manieră generală de către tratate, acestea încredințând Consiliului competențele necesare realizării obiectivelor stabilite prin tratate și în condițiile prevăzute de acestea.

Conform art. 16 al. (1) TUE, Consiliul exercită (împreună cu Parlamentul European) funcțiile legislativă și bugetară, având, totodată, funcții de definire a politicilor și de coordonare, în conformitate cu condițiile prevăzute în tratate. Totodată, potrivit tratatelor europene, Consiliului îi revin și alte responsabilități esențiale, cum ar fi: încheierea acordurilor între Uniune și una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale; elaborarea politicii externe și de securitate comună și adoptarea deciziilor necesare pentru definirea și punerea în aplicare a acesteia; adoptarea măsurilor necesare pentru realizarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție unic în interiorul frontierelor Uniunii[668].

13.5.2. Negocierea și adoptarea legislației Uniunii Europene

Consiliul Uniunii Europene exercită funcția legislativă în majoritatea cazurilor împreună cu Parlamentul European prin procedura legislativă ordinară, cunoscută și sub

---

[667] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 106-107.

[668] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, pp. 96-97.

numele de codecizie. Procedura legislativă ordinară se utilizează pentru domenii de politică în care Uniunea Europeană are competență exclusivă sau competență partajată cu statele membre, în aceste cazuri Consiliul legiferând în temeiul propunerilor care îi sunt transmise de Comisia Europeană.

13.5.3. Adoptarea bugetului Uniunii Europene

Conform art. 314 TFUE, Parlamentul European și Consiliu, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, adoptă bugetul anual al Uniunii. Astfel, deși Parlamentului European îi revine votul decisiv, Consiliul are o serie de atribuții importante:

- adoptă poziția sa asupra proiectului de buget prezentat de către Comisie și informează Parlamentul asupra motivelor care l-au condus la adoptarea poziției respective;
- în cazul în care Parlamentul aduce unele amendamente proiectului de buget, Consiliul participă în cadrul unui comitet de conciliere care are misiunea de a ajunge, pe baza pozițiilor Parlamentului European și ale Consiliului, la un acord asupra unui proiect comun.

13.5.4. Coordonarea politicilor statelor membre

Potrivit art. 121 TFUE, statele membre își consideră politicile economice ca fiind o chestiune de interes comun și le coordonează în cadrul Consiliului Uniunii Europene. Drept urmare, Consiliul, la recomandarea Comisiei, elaborează un proiect privind orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre și ale Uniunii și prezintă Consiliului European un raport în acest sens. Consiliul European, pe baza raportului Consiliului, dezbate concluziile privind orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre și ale Uniunii. În temeiul acestor concluzii, Consiliul adoptă o recomandare care stabilește aceste orientări generale.

În scopul asigurării unei coordonări mai strânse a politicilor economice și a unei convergențe durabile a performanțelor economice ale statelor membre, Consiliul, în temeiul rapoartelor prezentate de Comisie, supraveghează evoluția economică în fiecare dintre statele membre și în Uniune, precum și conformitatea politicilor economice cu orientările generale și efectuează periodic o evaluare de ansamblu.

13.5.5. Definirea și punerea în aplicare a Politicii externe și de securitate comună

Conform art. 24 TUE, competența Uniunii în materie de politică externă și de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum și toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună. În temeiul art. 26 TUE, Consiliul este instituția care, pe baza orientărilor generale și a liniilor strategice definite de Consiliul European, elaborează politica externă și de securitate comună și adoptă deciziile necesare pentru definirea și punerea în aplicare a acesteia. Totodată, Consiliul împreună cu Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate asigură unitatea, coerența și eficiența acțiunii Uniunii.

Pentru o mai bună promovare a intereselor Uniunii pe scena internațională, statele membre au obligația de a fi solidare între ele și de a se pune de acord în orice chestiune de interes general în domeniul de politică externă și de securitate în vederea definirii unei abordări comune. În acest sens, înainte de a întreprinde orice acțiune sau de a-și asuma orice angajament care ar putea leza interesele Uniunii, fiecare stat membru consultă celelalte state în cadrul Consiliului European sau al Consiliului[669].

13.5.6. Încheierea acordurilor internaționale

Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora. Potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), acordurile încheiate de Uniune sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre[670].

Acordurile dintre Uniune și țări terțe sau organizații internaționale sunt negociate și încheiate în conformitate cu o procedură stabilită, conform căreia Consiliul autorizează începerea negocierilor, adoptă directivele de negociere, autorizează semnarea și încheie acordurile.

În cazul în care acordul în cauză privește exclusiv sau în principal politica externă și de securitate comună, Comisia sau Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate prezintă recomandări Consiliului care adoptă o decizie de autorizare a începerii negocierilor și desemnează, în funcție de domeniul acordului în cauză, negociatorul sau șeful echipei de negociatori a Uniunii.[671]

Cu excepția cazului în care acordul se referă exclusiv la politica externă și de securitate comună, Consiliul adoptă decizia privind încheierea acordului, după aprobarea Parlamentului European, în următoarele cazuri: acorduri de asociere; acordul privind aderarea Uniunii la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; acorduri de instituire a unui cadru instituțional specific prin organizarea procedurilor de cooperare; acorduri care au implicații bugetare importante pentru Uniune; acorduri în domeniile în care se aplică procedura legislativă ordinară sau procedura legislativă specială în cazul în care este necesară aprobarea Parlamentului European.

În celelalte cazuri Consiliul poate adopta decizia de încheiere a acordului doar cu consultarea Parlamentului European care emite avizul într-un termen pe care Consiliul îl poate stabili în funcție de urgența problemei.[672]

---

[669] Articolul 32 TUE
[670] Articolul 216 TFUE
[671] Articolul 218 al. (3) TFUE
[672] Articolul 218 al. (6) TFUE

CAPITOLUL 14
COMISIA EUROPEANĂ

14.1. CONSTITUIREA ŞI EVOLUŢIA COMISIEI EUROPENE

Comisia Europeană este instituţia care promovează interesul general al Uniunii Europene, revenindu-i totodată sarcina, printre altele, de a aplica politicile Uniunii, de a coordona programele acesteia şi de a asigura aplicarea corespunzătoare a tratatelor în vigoare, motiv pentru care mai este numită şi „gardianul tratatelor".

În prima etapă de dezvoltare a construcţiei comunitare au existat instituţii similare pentru fiecare dintre cele trei Comunităţi Europene.

Astfel, Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) prevedea existenţa unei instituţii numite „Înalta Autoritate"[673], în timp ce Tratatele instituind Comunitatea Economică Europeană (CEE) şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA) făceau referire la Comisii separate pentru cele două Comunităţi, fiecare instituţie acţionând în limitele atribuţiilor conferite de fiecare tratat în parte.[674]

Denumirea de „Comisie Europeană" a fost consacrată prin Tratatul instituind un Consiliu unic şi o Comisie unică pentru Comunităţile Europene din 1965 (cunoscut şi sub numele de Tratatul de Fuziune), care a prevăzut unirea celor trei Comisii existente la acel moment într-o singură instituţie. Astfel, s-a instituit o Comisie a Comunităţilor Europene, care a înlocuit Înalta Autoritate a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului, precum şi Comisia Comunităţii Economice Europene şi Comisia Comunităţii Europene a Energiei Atomice. Conform Tratatului de Fuziune, noua entitate urma să exercite puterile şi competenţele care reveneau acestor trei instituţii în condiţiile prevăzute de fiecare tratat institutiv în parte[675].

În urma adoptării Actului Unic European (AUE), aceste prevederi au fost completate, stabilindu-se că „instituţiile Comunităţilor Europene îşi exercită puterile şi competenţele în condiţiile şi în scopurile prevăzute de Tratatele de instituire a Comunităţilor şi în tratatele şi actele ulterioare de modificare sau completare a acestora"[676].

Prin Tratatul de la Maastricht au fost abrogate articolele 10-19 din Tratatul de fuziune şi art. 2 din AUE care făceau referire la compunerea şi organizarea Comisiei, în locul acestora fiind inserate în cele trei tratate comunitare dispoziţii având un conţinut identic[677].

Principalele modificări aduse de Tratatul de la Maastricht se referă desemnarea şi durata mandatului Comisiei care până atunci era de patru ani, această perioadă fiind

---

[673] Organizarea şi funcţionarea Înaltei Autorităţi erau reglementate în cuprinsul articolelor 8-19 TCECO.
[674] Dispoziţiile privitoare la cele două Comisii sunt cuprinse în articolele 155-163 în cazul TCEE, respectiv articolele 124-135 în cazul TCEEA.
[675] Articolul 9 din Tratatul de fuziune
[676] Articolul 3 din AUE
[677] Articolul P al. (1) din Tratatul asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht).

mărită la cinci ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului[678], situând astfel Comisia într-o anumită dependență față de Parlamentul European. În ceea ce privește competențele Comisiei Europene, potrivit tratatului aceasta era competentă să: vegheze asupra aplicării dispozițiilor tratatului ca și a dispozițiilor luate de instituții în virtutea acestuia; să formuleze recomandări sau avize asupra materiilor care fac obiectul tratatului, dacă acesta o prevedea în mod explicit sau dacă Comisia considera că este necesar; dispunea de putere de decizie proprie și participa la formularea actelor Consiliului și Parlamentului European în condițiile prevăzute de tratat; exercita competențele pe care Consiliul i le conferă pentru executarea regulilor stabilite de el.[679]

În perspectiva extinderii Uniunii Europene a fost adoptat Tratatul de la Amsterdam, prin care s-au realizat o serie de reforme în ceea ce privește organizarea și funcționarea Uniunii Europene[680]. În ceea ce privește Comisia Europeană, a fost modificat textul art.158 alineatul (2) TCE[681] în noua redactare stabilindu-se că desemnarea Președintelui Comisiei Europene nu se va mai face doar cu consultarea, ci numai după aprobarea Parlamentul European. Totodată, guvernele statelor membre, de comun acord cu președintele desemnat, urmau să desemneze celelalte personalități pe care intenționau să le numească drept membri ai Comisiei. De asemenea, potrivit unui nou paragraf adăugat la art. 163 TCE[682], Comisia urma să își îndeplinească misiunea cu respectarea orientărilor politice definite de președintele său.

Tratatul de la Nisa a adus unele modificări în ceea ce privește alegerea Președintelui și a membrilor Comisiei. Astfel, conform art. 2 pct. 22 din Tratatul de la Nisa (care a modificat conținutul art. 214 al. (2) TCE), Consiliul, reunit în prezența șefilor de stat sau de guvern și statuând cu majoritate calificată, numea persoana pe care intenționa să o numească Președinte al Comisiei Europene, această nominalizare trebuind a fi aprobată de către Parlamentul European. În ceea ce privește restul membrilor Comisiei, Consiliul, statuând cu majoritate calificată și de comun acord cu președintele desemnat, urma să adopte lista celorlalte personalități pe care intenționa să le numească membrii ai Comisiei, listă stabilită în concordanță cu propunerile făcute de către fiecare stat membru. Președintele și ceilalți membri ai Comisiei astfel desemnați urmau a fi supuși, în calitate de colegiu, votului de aprobare a Parlamentului European și, în cazul aprobării Parlamentului, Consiliul numea Președintele și ceilalți membri ai Comisiei statuând cu majoritate calificată.

Totodată, conform art. 4 din Protocolul asupra extinderii Uniunii Europene (anexat la Tratatul de la Nisa) s-a stabilit că de la 1 ianuarie 2005 și cu efect din momentul când

---

[678] Articolul 158 TCE

[679] Articolul 155 TCE

[680] Potrivit art. 12 din Tratatul de la Amsterdam, articolele, titlurile și secțiunile Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE) și ale Tratatului de instituire a Comunității Europene (TCE), așa cum au fost modificate prin dispozițiile Tratatului de la Amsterdam, au fost numerotate conform tabelelor de echivalențe prevăzute în anexa la tratat, care face parte integrantă din acesta. În ceea ce privește Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), vechea numerotare a articolelor care era făcută cu litere a fost înlocuită cu o nouă numerotare cu cifre (Ex: articolul A a devenit articolul 1; articolul S a devenit articolul 53). În cazul Tratatului de instituire a Comunității Europene (TCE), unele articole au fost abrogate, altele au fost modificate, fiind introduse, totodată, unele articole noi. În final toate articolele au fost renumerotate, Tratatul conținând 314 articole.

[681] În urma renumerotării adoptate prin Tratatul de la Amsterdam art. 158 TCE a devenit art. 214 TCE.

[682] În urma renumerotării adoptate prin Tratatul de la Amsterdam art. 163 TCE a devenit art. 219 TCE.

prima Comisie de după această dată își va începe mandatul, art. 213 al. (1) din Tratatul instituind Comunitatea Europeană și art. 126 al. (1) din Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice vor fi înlocuite. Astfel, conform modificărilor aduse, Comisia trebuia să includă câte un cetățean al fiecărui stat membru, numărul membrilor Comisiei putând fi schimbat de Consiliu printr-un vot unanim. De asemenea, s-a prevăzut ca din momentul în care Uniunea Europeană va număra 27 de state membre, numărul membrilor Comisiei trebuie să fie mai mic decât numărul statelor membre, membrii Comisiei urmând a fi aleși pe baza unui sistem rotativ întemeiat pe principiul egalității, aranjamentele necesare fiind adoptate de Consiliu prin vot unanim. Acest amendament era prevăzut să se aplice de la data de la care urma să-și înceapă mandatul prima Comisie de după aderarea celui de-al douăzeci și șaptelea stat membru.

În perioada de după adoptarea Tratatului de la Nisa, confruntați cu perspectiva unei extinderi cu 10 noi state membre, șefii de stat sau de guvern întruniți la Consiliul European de la Laeken din decembrie 2001 au propus stabilirea unei Convenții pentru viitorul Europei, care a redactat un proiect de Tratat Constituțional. Drept urmare, la Consiliul European de la Bruxelles, desfășurat în perioada 17-18 iunie 2004, șefii de stat sau de guvern ai statelor membre au ajuns la un acord referitor la textul Tratatului de instituire a unei Constituții pentru Europa (cunoscut și ca Tratatul Constituțional), acesta fiind semnat la 29 octombrie 2004, la Roma.

Chiar dacă nu a intrat în vigoare și, implicit, nu a modificat în niciun fel tratatele existente, Tratatul Constituțional a prevăzut o serie de inovații privind instituțiile Uniunii Europene. În ceea ce privește Comisia Europeană, Tratatul Constituțional a reconfirmat funcțiile esențiale ale Comisiei și anume dreptul de inițiativă legislativă, funcția executivă, supravegherea aplicării dreptului Uniunii, execuția bugetului și gestionarea programelor. De asemenea, a consacrat funcția Comisiei de reprezentare externă a Uniunii (cu excepția politicii externe și de securitate comune) și faptul că aceasta urma să adopte inițiativele de programare anuală și multianuală a Uniunii în vederea încheierii de acorduri interinstituționale.[683]

Noul tratat de reformă semnat la Lisabona, la 13 decembrie 2007, a introdus o serie de inovații și elemente de noutate, în cazul Comisiei Europene reforma privind componența și desemnarea Președintelui acesteia.

14.2. COMPONENȚA COMISIEI EUROPENE ȘI STATUTUL MEMBRILOR ACESTEIA

Componența Comisiei Europene a variat de-a lungul timpului. Astfel, inițial a fost compusă din 9 membri[684], apoi a trecut la 13 (după aderarea Marii Britanii, Irlandei și Danemarcei), la 14 (după aderarea Greciei) și la 17 (după aderarea Spaniei și a Portugaliei).

Începând din anul 1995 (data aderării Austriei, Finlandei și Suediei) Comisia a reunit 20 de membri[685], iar din anul 2004, odată cu extinderea Uniunii Europene la 25 de state, numărul membrilor Comisiei s-a ridicat la 30. Astfel, cele 15 state deja membre ale

[683] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 83.
[684] Conform art. 9 TCECO, art. 157 TCEE și art. 126 TCEEA
[685] Desemnați în conformitate cu Articolul 214 TCE.

Uniunii Europene şi-au păstrat numărul de 20 de reprezentanţi în cadrul Comisiei, acestora adăugându-li-se câte un reprezentant din cele 10 noi state membre[686]. Noii membri nu au deţinut un portofoliu propriu şi au fost repartizaţi timp de şase luni (în perioada 1 mai - 1 noiembrie) pe lângă vechii comisari europeni. În perioada 1 noiembrie 2004 – 1 ianuarie 2007, Comisia Europeană a numărat 25 de membri, câte unul pentru fiecare stat membru. Începând cu 1 ianuarie 2007, odată cu aderarea României şi a Bulgariei, Comisia a avut 27 de membri, iar după aderarea Croaţiei la 1 iulie 2013 numărul membrilor Comisiei Europene a crescut la 28.

Referitor la componenţa Comisiei Europene, Tratatul privind Uniunea Europeană (aşa cum a fost modificat prin Tratatul de la Lisabona) a prevăzut că între data intrării în vigoare tratatului şi 31 octombrie 2014 Comisia este compusă din câte un resortisant al fiecărui stat membru, inclusiv Preşedintele şi Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate, care este unul dintre vicepreşedinţii acesteia[687]. De asemenea, Tratatul a prevăzut că începând cu 1 noiembrie 2014, Comisia va fi compusă dintr-un număr de membri, incluzând Preşedintele şi Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate, corespunzător cu două treimi din numărul statelor membre[688], atât timp cât Consiliul European nu decide modificarea acestui număr, hotărând în unanimitate.

Prin intermediul acestui element de flexibilitate introdus de tratat, Consiliul European a hotărât ca şi după 31 octombrie 2014 Comisia să fie alcătuită dintr-un număr de membri egal cu numărul de state membre.[689]

În conformitate cu procedura învestiturii prevăzută la art. 17 al. (7) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), ţinând seama de alegerile pentru Parlamentul European şi după ce a procedat la consultările necesare, Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, propune Parlamentului European un candidat la funcţia de preşedinte al Comisiei. Acest candidat este ales de Parlamentul European cu majoritatea membrilor care îl compun. În cazul în care acest candidat nu întruneşte majoritatea, Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, propune, în termen de o lună, un nou candidat, care este ales de Parlamentul European în conformitate cu aceeaşi procedură. Consiliul, de comun acord cu preşedintele ales, adoptă lista celorlalte personalităţi pe care le propune pentru a fi numite membri ai Comisiei. Alegerea acestora se efectuează, pe baza sugestiilor făcute de statele membre.

Preşedintele, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate şi ceilalţi membri ai Comisiei sunt supuşi, în calitate de organ colegial, unui vot de aprobare al Parlamentului European. Pe baza acestei aprobări, Comisia este numită de Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată. Preşedintele Comisiei Europene se bucură de o poziţie marcantă prin faptul că instituţia trebuie să îşi desfăşoare activitatea „cu respectarea orientărilor politice definite de preşedinte". Preşedintele Comisiei are astfel „puterea de conducere", care se reflectă în responsabilităţile organizatorice, în

---

[686] Cele zece noi state care au aderat la Comunităţile Europene în anul 2004 sunt: Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia şi Ungaria.

[687] Articolul 17 al. (4) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona).

[688] Articolul 17 al. (5) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona).

[689] În ceea ce priveşte componenţa Comisiei, Consiliul European de la Bruxelles (11-12 decembrie 2008) a convenit, la solicitarea Irlandei, cu condiţia intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, că se va lua o decizie, în conformitate cu procedurile juridice necesare, în sensul menţinerii unui resortisant din fiecare stat membru în componenţa Comisiei şi după anul 2014.

dreptul de a lua parte la alegerea celorlalți membri ai Comisiei, precum și prin faptul că este membru al Consiliului European.

În ceea ce privește statutul membrilor Comisiei Europene, conform art. 17 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), aceștia sunt aleși dintre resortisanții statelor membre în conformitate cu un sistem de rotație strict egal între statele membre care să reflecte diversitatea demografică și geografică a tuturor statelor membre.

Potrivit art. 244 TFUE, acest sistem se stabilește de către Consiliul European și se întemeiază pe următoarele principii:

- statele membre sunt tratate în mod absolut egal în ceea ce privește stabilirea ordinii de rotație și a duratei prezenței reprezentanților lor în cadrul Comisiei; în consecință, diferența dintre numărul total de mandate deținute de resortisanții a două state membre date nu poate fi niciodată mai mare de unu;

- sub rezerva acestor dispoziții, fiecare dintre Comisiile succesive este constituită astfel încât să reflecte în mod satisfăcător diversitatea demografică și geografică a statelor membre.

În temeiul art. 17 TUE, membrii Comisiei sunt aleși pe baza competenței lor generale și a angajamentului lor față de ideea europeană, dintre personalitățile care prezintă toate garanțiile de independență. Astfel, Comisia își exercită responsabilitățile în deplină independență, ceea ce înseamnă că membrii Comisiei Europene nu solicită și nu acceptă instrucțiuni din partea niciunui guvern, instituție, organ, oficiu sau agenție, aceștia abținându-se de la orice act incompatibil cu funcțiile lor sau cu îndeplinirea sarcinilor lor. Această independență se manifestă în raport cu guvernele statelor membre, inclusiv cu cel care i-a desemnat, în îndeplinirea sarcinilor ce le revin fiindu-le interzisă solicitarea sau acceptarea de instrucțiuni de la guvernele statelor membre sau alt organ comunitar. Pentru aceasta comisarii dispun de o serie de privilegii și imunități, cum ar fi: imunitatea de jurisdicție pentru actele săvârșite în îndeplinirea mandatului; sunt scutiți de taxe și impozite pe salarii și alte drepturi bănești acordate[690].

Potrivit art. 245 TFUE, membrii Comisiei se abțin de la orice act incompatibil cu natura funcțiilor lor, statele membre având obligația de a respecta independența acestora și de a nu încerca să îi influențeze în îndeplinirea sarcinilor lor. Pe durata mandatului lor, membrii Comisiei nu pot exercita nici o altă activitate profesională, remunerată sau nu. La instalarea în funcție, aceștia se angajează solemn să respecte, pe durata mandatului și după încetarea acestuia, obligațiile impuse de mandat și, în special, obligație de onestitate și prudență în a accepta, după încheierea mandatului, anumite funcții sau avantaje. În cazul în care nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sale sau în care a comis o abatere gravă, orice membru al Comisiei poate fi destituit de Curtea de Justiție, la plângerea Consiliului hotărând cu majoritate simplă sau a Comisiei[691].

În ceea ce privește durata mandatului membrilor Comisiei, aceasta este cinci ani cu posibilitatea reînnoirii[692]. Astfel, mandatul Comisiei coincide cu cel al Parlamentului European, care este tot de cinci ani. Conform art. 246 TFUE, în afară de înlocuirea ordinară și de deces, funcțiile membrilor Comisiei încetează în mod individual prin

---

[690] Protocolul nr. 7 privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene (anexat la TUE și TFUE) – JOUE C115/266 din 9.5.2008.

[691] Articolul 247 TFUE

[692] Articolul 17 al. (3) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona).

demisie sau prin destituire. Membrul Comisiei care a demisionat sau a decedat este înlocuit pe perioada rămasă până la încheierea mandatului de un nou membru având aceeași cetățenie, numit de Consiliu, de comun acord cu președintele Comisiei, după consultarea Parlamentului European și în conformitate cu criteriile menționate mai sus.

Consiliul, hotărând în unanimitate, la propunerea președintelui Comisiei, poate decide că nu este necesară înlocuirea, în special în cazul în care durata rămasă până la încheierea mandatului membrului Comisiei este scurtă. În caz de demisie, de destituire sau de deces, președintele Comisiei este înlocuit pentru restul mandatului, pentru înlocuirea acestuia aplicându-se procedura prevăzută pentru numirea președintelui Comisiei. În caz de demisie, de destituire sau de deces, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate este înlocuit, până la încheierea mandatului, de Consiliul European (hotărând cu majoritate calificată) cu acordul președintelui Comisiei.

Comisia, în calitate de organ colegial, răspunde în fața Parlamentului European, acesta putând adopta o moțiune de cenzură împotriva Comisiei cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate și de către majoritatea membrilor care compun Parlamentul European. În acest caz, membrii Comisiei trebuie să demisioneze colectiv din funcțiile lor, iar Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate trebuie să demisioneze din funcțiile pe care le exercită în cadrul Comisiei. Membrii Comisiei rămân în funcție și continuă să gestioneze afacerile curente până la înlocuirea lor efectivă în conformitate cu prevederile Tratatului. Mandatul membrilor Comisiei numiți pentru a-i înlocui expiră la data la care ar fi trebuit să expire mandatul membrilor Comisiei obligați să demisioneze colectiv din funcțiile lor[693].

14.3. ORGANIZAREA COMISIEI EUROPENE

Organizarea Comisiei Europene este reglementată de tratate și de Regulamentul de procedură al Comisiei prevăzut de art. 249 TFUE care prevede că pentru a asigura funcționarea sa și a serviciilor sale, Comisia își stabilește regulamentul de procedură și asigură publicarea acestuia[694].

Potrivit art.17 al. (7) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Comisia își exercită misiunea în cadrul orientărilor definite de către președintele Comisiei care, pentru a asigura coerența, eficacitatea și colegialitatea acțiunilor acesteia, decide și organizarea internă a Comisiei. Totodată, președintele Comisiei numește vicepreședinții, alții decât Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, dintre membrii Comisiei.

Fără a aduce atingere atribuțiilor Înaltului Reprezentant[695], președintele atribuie membrilor Comisiei domenii de activitate specifice, pentru care sunt anume responsabili în ceea ce privește pregătirea activităților Comisiei și punerea în aplicare a deciziilor sale

---

[693] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 113.

[694] Regulamentul de procedură a fost adoptat prin Decizia Comisiei 2010/138/UE, Euratom din 24 februarie 2010 (JOUE L55 din 5.03.2010, pp. 60-67), modificată prin Decizia Comisiei 2011/737/UE, Euratom din 9 noiembrie 2011 de modificare a regulamentului său de procedură (JOUE L 296 din 15.11.2011, p. 58.

[695] Conform art. 18 al. (4) din TUE, Înaltul Reprezentant este unul dintre vicepreședinții Comisiei. Acesta asigură coerența acțiunii externe a Uniunii. Acesta este însărcinat, în cadrul Comisiei, cu responsabilitățile care îi revin acesteia din urmă în domeniul relațiilor externe și cu coordonarea celorlalte aspecte ale acțiunii

De asemenea, în temeiul art. 19 din Regulamentul de procedură, președintele Comisiei adoptă normele privind componența cabinetelor de care dispun membrii Comisiei în scopul de a-i asista în îndeplinirea sarcinilor lor și în elaborarea deciziilor Comisiei. Membrii Comisiei aprobă modalitățile de lucru cu serviciile aflate în responsabilitatea lor, aceste modalități trebuind să precizeze, în special, modul în care membrii Comisiei transmit instrucțiuni serviciilor în cauză, acestea din urmă furnizându-le în mod regulat toate informațiile legate de domeniul lor de activitate și necesare exercitării responsabilităților acestora.

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, președintele Comisiei este sprijinit de Secretarul general, care îl asistă pe președinte la pregătirea lucrărilor și la conducerea ședințelor Comisiei. Secretarul general se asigură că procedurile decizionale sunt puse în aplicare corect și că deciziile prevăzute de regulament sunt executate. De asemenea, secretarul general contribuie la asigurarea coordonării necesare între servicii în etapele pregătitoare și veghează la respectarea calității de fond și a regulilor de formă a documentelor prezentate Comisiei. Cu excepția cazurilor speciale, secretarul general ia măsurile necesare pentru a asigura notificarea și publicarea în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene a actelor Comisiei, precum și transmiterea către alte instituții ale Uniunii Europene a documentelor Comisiei și serviciilor sale. Totodată, secretarul general asigură relațiile oficiale cu celelalte instituții ale Uniunii, sub rezerva competențelor pe care Comisia decide să le exercite sau să le atribuie membrilor săi sau serviciilor sale, monitorizând lucrările celorlalte instituții ale Uniunii și informând Comisia în acest sens[696].

Activitatea curentă a Comisiei este asigurată de un număr de direcții generale și servicii asimilate care formează un singur serviciu administrativ. În ceea ce privește direcțiile generale, acestea sunt: Afaceri economice și financiare (ECFIN); Afaceri Interne (HOME); Afaceri maritime și pescuit (MARE); Agricultură și dezvoltare rurală (AGRI); Ajutorul umanitar și protecția civilă (ECHO); Buget (BUDG); Centrul Comun de Cercetare (JRC); Cercetare și inovare (RTD); Combaterea schimbărilor climatice (CLIMA); Comerț (TRADE); Comunicare (COMM); Concurență (COMP); Dezvoltare și Cooperare EuropeAid (DEVCO); Educație și cultură (EAC); Energie (ENER); Eurostat (ESTAT); Extindere (ELARG); Impozitare și uniune vamală (TAXUD); Informatică (DIGIT); Interpretare (SCIC); Întreprinderi și industrie (ENTR); Justiție (JUST); Mediu (ENV); Mobilitate și Transporturi (MOVE); Ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune (EMPL); Piața internă și servicii (MARKT); Politica regională (REGIO); Resurse umane și securitate (HR); Rețele de Comunicare, Conținut și Tehnologie (CNECT); Sănătate și consumatori (SANCO); Secretariatul-General (SG); Serviciul Instrumente de Politică Externă (FPI); Traduceri (DGT).

Serviciile Comisiei se ocupă cu probleme administrative de ordin general sau au un mandat specific, după cum urmează: Arhive istorice; Biblioteca centrală; Biroul Consilierilor de Politică Europeană (BEPA); Infrastructură și logistică - Bruxelles (OIB); Infrastructură și logistică - Luxemburg (OIL); Oficiul de Administrație și Plată a Drepturilor Individuale (PMO); Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF); Oficiul

externe a Uniunii. În exercitarea acestor responsabilități în cadrul Comisiei, și numai cu privire la aceste responsabilități, Înaltul Reprezentant se supune procedurilor care reglementează funcționarea Comisiei.

[696] Articolul 20 din Regulamentul de procedură al Comisiei.

pentru Publicații (OP); Responsabilul cu protecția datelor din cadrul Comisiei Europene; Serviciul de audit intern (IAS); Serviciul juridic (SJ).[697]

Potrivit art. 21 din Regulamentul de procedură, direcțiile generale și serviciile asimilate sunt împărțite în direcții, iar direcțiile în unități. În cazuri speciale Comisia poate crea funcții și structuri specifice însărcinate cu anumite chestiuni stabilind, totodată, atribuțiile și modalitatea lor de funcționare.

Cooperarea și coordonarea între servicii este reglementată în art. 23 din Regulamentul de procedură, unde se arată că pentru a se asigura eficiența activității Comisiei, serviciile lucrează în strânsă cooperare și coordonat pentru elaborarea sau punerea în aplicare a deciziilor. Astfel, înainte ca un document să fie prezentat Comisiei, serviciul responsabil consultă în timp util serviciile asociate sau interesate, în temeiul domeniului de competență, al atribuțiilor sau al motivelor ce țin de natura cauzelor, și informează Secretariatul General de orice început de consultare, în cazul în care acesta nu face parte dintre serviciile consultate. Consultarea serviciului juridic este obligatorie în cazul tuturor proiectelor de acte și propunerilor de acte juridice precum și al tuturor documentelor care ar putea avea o incidență juridică. Consultarea directoratelor generale însărcinate cu bugetul, personalul și administrația este obligatorie în cazul tuturor documentelor care au o eventuală incidență asupra bugetului, finanțelor, personalului și, respectiv, administrației. Același lucru este valabil, dacă este cazul, pentru directoratul general însărcinat cu controlul financiar. Serviciul responsabil depune eforturi pentru a elabora o propunere care întrunește acordul serviciilor consultate. În caz de dezacord, fără a aduce atingere art. 12 din Regulamentul intern[698], trebuie să anexeze la propunerea sa părerile diferite exprimate de respectivele servicii.

14.4. FUNCȚIONAREA COMISIEI EUROPENE

14.4.1. Aspecte generale

Comisia este un organ colegial cu activitate permanentă, care acționează colectiv în conformitate cu regulile sale de procedură și în îndeplinirea orientărilor politice stabilite de președintele său.[699] Astfel, potrivit orientărilor politice definite de către președinte, Comisia își stabilește obiectivele strategice multianuale și strategia politică anuală, în temeiul cărora adoptă în fiecare an programul său de lucru și proiectul de buget preliminar pentru anul următor.

---

[697] Pentru detalii privind direcțiile generale și serviciile asimilate ale Comisiei Europene, a se vedea www.ec.europa.eu – site-ul oficial al Comisiei Europene.

[698] Articolul 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei: „Acordul membrilor Comisiei asupra unui proiect al unuia sau mai multor membri poate fi exprimat printr-o procedură scrisă, sub rezerva ca aceasta să fi primit acordul directoratelor generale direct interesate și avizul favorabil al Serviciului Juridic. În acest sens, textul propunerii se comunică în scris tuturor membrilor Comisiei, în limbile stabilite de aceasta conform articolului 25, împreună cu termenul acordat pentru a face cunoscute rezervele sau modificări pe care doresc să le propună. Orice membru al Comisiei poate solicita în cursul procedurii scrise ca propunerea să facă obiectul unei dezbateri. Acesta adresează atunci președintelui o cerere motivată în acest sens. O propunere asupra căreia nici un membru al Comisiei nu a formulat sau menținut vreo rezervă în termenul stabilit pentru o procedură scrisă este considerată adoptată de către Comisie. Propunerile adoptate sunt înscrise într-o notă zilnică care este menționată în procesul-verbal al proximei ședințe a Comisiei".

[699] Articolul 1 din Regulamentul de procedură al Comisiei Europene

14.4.2. Şedinţele Comisiei Europene

Comisia Europeană este convocată de preşedintele său (şedinţa ţinându-se cel puţin o dată pe săptămână şi ori de câte ori este necesar), acesta având competenţa convocării unor reuniuni suplimentare, care pot fi decise în funcţie de problemele apărute. Membrii Comisiei sunt obligaţi să fie prezenţi la toate şedinţele, preşedintele apreciind fiecare situaţie care ar putea conduce la nerespectarea acestei obligaţii.

Ordinea de zi a şedinţelor Comisiei este adoptată de preşedinte. Fără a aduce atingere acestui drept al preşedintelui, orice propunere care implică cheltuieli semnificative trebuie prezentată cu acordul membrului Comisiei responsabil cu bugetul. Orice chestiune a cărei înscriere pe ordinea zilei este propusă de către un membru al Comisiei trebuie comunicată preşedintelui în condiţiile prevăzute de Comisie, în conformitate cu normele de punere în aplicare a regulamentului de procedură. Ordinea de zi şi documentele necesare sunt comunicate membrilor Comisiei, în condiţiile stabilite de aceasta, în conformitate cu normele de punere în aplicare. Orice chestiune, a cărei retragere de pe ordinea de zi este propusă de un membru al Comisiei, se amână, cu acordul preşedintelui pentru şedinţa următoare[700].

La propunerea preşedintelui, Comisia poate delibera asupra oricărei chestiuni care nu este înscrisă pe ordinea de zi sau cu privire la care documentele de lucru necesare au fost distribuite cu întârziere. Comisia poate decide să nu delibereze asupra unui punct de pe ordinea de zi.

Potrivit art. 250 TFUE, hotărârile Comisiei sunt valabil adoptate cu majoritatea membrilor săi, cvorumul fiind stabilit prin regulamentul de procedură al acesteia. Drept urmare, la art. 7 din Regulamentul de procedură s-a stabilit că numărul de membri a căror prezenţă este necesară pentru a constitui cvorumul este egal cu majoritatea numărului de membri prevăzut de tratat.

În ceea ce priveşte adoptarea deciziilor, potrivit art. 8 din Regulamentul de procedură, Comisia ia decizii pe baza propunerilor unuia sau mai multor membri ai săi. Comisia procedează la vot la cererea oricărui membru, votul putând fi asupra proiectului iniţial sau asupra proiectului textului modificat de către membrul sau membrii iniţiatori ori sau de către preşedinte. Preşedintele constată rezultatul deliberărilor, care se consemnează în procesul-verbal al şedinţei. Proiectul de proces-verbal se supune Comisiei spre aprobare în cadrul unei şedinţe ulterioare, iar după ce a fost aprobat este autentificat prin semnătura preşedintelui şi a secretarului general[701].

În afară de procedura normală (ordinară) de adoptare a deciziilor Comisiei există trei proceduri speciale şi anume: procedura scrisă, procedura de abilitare şi procedura de delegare.

- *Procedura scrisă*

Acordul membrilor Comisiei asupra unui proiect al unuia sau mai multor membri poate fi exprimat printr-o procedură scrisă, sub rezerva ca aceasta să fi primit acordul directoratelor generale direct interesate şi avizul favorabil al Serviciului Juridic. În acest sens, textul propunerii se comunică în scris tuturor membrilor Comisiei, împreună cu termenul acordat pentru a face cunoscute rezervele sau modificări pe care doresc să le propună.

---

[700] *Ibidem*, Articolul 6
[701] *Ibidem*, Articolul 11

Orice membru al Comisiei poate solicita în cursul procedurii scrise ca propunerea să facă obiectul unei dezbateri. Acesta adresează atunci președintelui o cerere motivată în acest sens. O propunere asupra căreia nici un membru al Comisiei nu a formulat sau menținut vreo rezervă în termenul stabilit pentru o procedură scrisă este considerată adoptată de către Comisie. Propunerile adoptate sunt înscrise într-o notă zilnică care este menționată în procesul-verbal al proximei ședințe a Comisiei.[702]

o *Procedura abilitării*

Cu condiția respectării depline a principiului răspunderii sale colegiale, Comisia poate abilita pe unul sau mai mulți dintre membrii săi să ia măsuri de gestionare sau de administrare, în numele său și în limitele și condițiile stabilite de ea. De asemenea, Comisia poate însărcina unul sau mai mulți dintre membrii săi, cu acordul președintelui, să adopte textul definitiv al unui act sau al unei propuneri ce trebuie înaintată celorlalte instituții, al cărui conținut îl definește în cursul deliberărilor sale. Competențele astfel atribuite pot face obiectul unei subdelegări a directorilor generali și a șefilor de servicii, cu condiția ca decizia de abilitare să nu interzică acest lucru în mod expres[703].

o *Procedura delegării*

Comisia poate, cu condiție respectării depline a principiului răspunderii colegiale, delega adoptarea unor măsuri de gestionare sau de administrare directorilor generali și șefilor de servicii, în numele său și în limitele și condițiile stabilite de ea. Deciziile adoptate prin procedură de abilitare și de delegare se înscriu într-o notă zilnică care se menționează în procesul-verbal al următoarei ședințe a Comisiei.

Limbile oficiale de lucru ale Comisiei sunt engleza, franceza și germana, iar documentele oficiale, în totalitatea lor, sunt traduse și tipărite în cele 24 limbi oficiale ale Uniunii Europene[704].

14.5. ATRIBUȚIILE COMISIEI EUROPENE

14.5.1. Aspecte generale

Comisia este instituția care reunește ansamblul funcțiilor executive în cadrul Uniunii Europene și, prin urmare, principalele sale atribuții sunt circumscrise exprimării și asigurării realizării interesului Uniunii Europene. Cadrul general al atribuțiilor Comisiei Europene a fost stabilit în cuprinsul art. 17 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), unde se precizează că această instituție:

- promovează interesul general al Uniunii și ia inițiativele corespunzătoare în acest scop;
- asigură aplicarea tratatelor, precum și a măsurilor adoptate de instituții în temeiul acestora;
- supraveghează aplicarea dreptului Uniunii sub controlul Curții de Justiție a Uniunii Europene;

---

[702] *Ibidem*, Articolul 12

[703] *Ibidem*, Articolul 13

[704] Cu un personal permanent format din aproximativ 1.750 de lingviști și 600 de asistenți, Comisia Europeană deține unul dintre cele mai mari servicii de traducere din lume. Departamentul de interpretariat al Comisiei se bazează pe serviciile a 600 de interpreți permanenți, 3 000 de interpreți independenți și 250 de angajați încadrați ca personal de sprijin - http://europa.eu/about-eu/facts-figures/administration/index_ro.htm

- execută bugetul şi gestionează programele;
- exercită funcţii de coordonare, de executare şi de administrare, în conformitate cu condiţiile prevăzute în tratate;
- asigură reprezentarea externă a Uniunii cu excepţia politicii externe şi de securitate comune şi a altor cazuri prevăzute în tratate;
- adoptă iniţiativele de programare anuală şi multianuală a Uniunii, în vederea încheierii unor acorduri interinstituţionale.

De aici deducem că principalele funcţii exercitate de Comisie în cadrul sistemului instituţional al Uniunii Europene sunt următoarele: funcţia de iniţiativă legislativă; funcţia de execuţie; funcţia de decizie; funcţia de supraveghere; funcţia de reprezentare.

14.5.2. Funcţia de iniţiativă legislativă

În baza funcţiei de iniţiativă legislativă Comisia elaborează propuneri de acte normative şi le trimite spre adoptare Consiliului şi Parlamentului European. Potrivit art. 17 al. (2) din TUE, actele legislative ale Uniunii pot fi adoptate numai la propunerea Comisiei, cu excepţia cazului în care tratatele prevăd altfel. Totodată, celelalte acte se adoptă la propunerea Comisiei, în cazul în care tratatele prevăd acest lucru.

Deşi la prima vedere Comisia deţine monopolul în ceea ce priveşte iniţiativa legislativă, există cazuri în care şi alte instituţii dispun de dreptul de iniţiativă legislativă. Astfel, potrivit art. 293 TFUE, în cazul în care, în temeiul tratatelor, Consiliul hotărăşte la propunerea Comisiei, acesta poate modifica propunerea numai hotărând în unanimitate, cu excepţia cazurilor prevăzute de tratat. Cu toate acestea, atât timp cât Consiliul nu a luat o hotărâre, Comisia îşi poate modifica propunerea pe tot parcursul procedurilor care duc la adoptarea unui act al Uniunii. De asemenea, conform art. 223 TFUE, Parlamentul European are dreptul de iniţiativă legislativă elaborând în acest sens un proiect pentru a stabili dispoziţiile necesare care să permită alegerea membrilor săi prin vot universal direct în conformitate cu o procedură uniformă în toate statele membre sau în conformitate cu principii comune tuturor statelor membre. Totodată, în temeiul art. 225 TFUE, Parlamentul European, hotărând cu majoritatea membrilor care îl compun, poate cere Comisiei să prezinte orice propunere corespunzătoare privind chestiunile despre care consideră că necesită elaborarea unui act al Uniunii pentru punerea în aplicare a tratatelor.

O altă noutate în materie de iniţiativă legislativă a fost introdusă odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona şi se referă la dreptul cetăţenilor Uniunii de a prezenta o propunere în acest sens. Astfel, la iniţiativa a cel puţin un milion de cetăţeni ai Uniunii, resortisanţi ai unui număr semnificativ de state membre, Comisia Europeană poate fi invitată să prezinte, în limitele atribuţiilor sale, o propunere corespunzătoare în materii în care aceşti cetăţeni consideră că este necesar un act juridic al Uniunii, în vederea aplicării tratatelor[705].

Tot în baza funcţiei de iniţiativă legislativă Comisia poate formula recomandări sau avize. Avizele şi recomandările se întocmesc în mod obligatoriu în acele situaţii în care tratatele prevăd acest lucru, Comisia având libertatea de a considera ea însăşi dacă se impune elaborarea unor asemenea recomandări

[705] Articolul 11 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona).

14.5.3. Funcția de execuție

Comisia este organul executiv al Uniunii Europene, având înalta responsabilitate a implementării și coordonării politicilor Uniunii.

În această calitate, Comisia gestionează bugetului Uniunii și, împreună cu Curtea de Conturi, veghează asupra modului în care sunt cheltuite resursele bugetare de către beneficiarii acestora. Astfel, potrivit art. 314 TFUE, Comisia întocmește un proiect de buget care cuprinde veniturile și cheltuielile estimate pentru exercițiul bugetar următor, această propunere fiind prezentată Parlamentului European și Consiliului până la data de 1 septembrie a anului care precede anul execuției bugetului. De asemenea, în temeiul art. 317 TFUE, Comisia, în cooperare cu statele membre, execută bugetul, în conformitate cu dispozițiile regulamentelor adoptate pentru punerea în aplicare a articolului 322 TFUE[706], pe propria răspundere și în limita creditelor alocate, în conformitate cu principiul bunei gestiuni financiare. Regulamentele amintite prevăd obligațiile de control și de audit ale statelor membre în execuția bugetului, precum și răspunderile care decurg din acestea stabilind, totodată, răspunderile și normele potrivit cărora fiecare instituție participă la execuția propriilor cheltuieli. În această calitate, Comisia prezintă anual Parlamentului European și Consiliului conturile exercițiului încheiat, aferente operațiunilor bugetare și le comunică un bilanț financiar care descrie activul și pasivul Uniunii[707]. Apoi, conform art. 319 TFUE, Parlamentul European adoptă, la recomandarea Consiliului, descărcarea Comisiei de execuția bugetară.

În virtutea funcției de execuție Comisia mai are următoarele competențe:

- prezintă propuneri referitoare la elaborarea și punerea în aplicare a politicii agricole comune, inclusiv înlocuirea organizărilor naționale cu una dintre formele de organizare comună prevăzute de TFUE[708], precum și la punerea în aplicare a măsurilor speciale prevăzute de tratat;
- examinează, din proprie inițiativă sau la cererea unui stat membru, tarifele și condițiile care includ orice element de sprijin sau de protecție în beneficiul uneia sau mai multor întreprinderi sau industrii anume, pentru transporturi efectuate în cadrul Uniunii, ținând seama în special, de cerințele unei politici economice regionale corespunzătoare, de necesitățile regiunilor subdezvoltate, precum și de problemele regiunilor grav afectate de conjuncturi politice, pe de o parte, și de efectele acestor tarife și condiții asupra concurenței între diferitele moduri de transport, pe de altă parte (art. 96 TFUE);

---

[706] Articolul 322 TFUE:
(1) Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Curții de Conturi, adoptă prin regulamente: (a) normele financiare care definesc în special procedura care trebuie adoptată pentru stabilirea și execuția bugetului și pentru predarea si verificarea conturilor; (b) normele de organizare a controlului răspunderii participanților la execuția bugetului, în special a ordonatorilor și contabililor.
(2) Consiliul, hotărând la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European și a Curții de Conturi, stabilește metodele și procedura prin care veniturile bugetare prevăzute de regimul resurselor proprii ale Uniunii se pun la dispoziția Comisiei și definește măsurile care trebuie aplicate pentru a răspunde, dacă este cazul, necesităților trezoreriei.

[707] Articolul 318 TFUE

[708] Conform art. 40 TFUE, în funcție de produse această organizare îmbracă una dintre următoarele forme: reguli de concurență, coordonarea obligatorie a diferitelor organizări naționale ale pieței, organizarea europeană a pieței.

- asigură aplicarea principiilor consacrate în tratat în domeniul liberei concurențe[709] și, la cererea unui stat membru sau din oficiu și în cooperare cu autoritățile competente ale statelor membre, care îi acordă sprijin, investighează presupusele cazuri de încălcare a principiilor menționate mai sus (art.105 TFUE);

- verifică permanent, împreună cu statele membre, regimurile ajutoarelor existente în aceste state pentru ca acestea să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre (art. 108 TFUE);

- în baza informațiilor transmise de statele membre cu privire la măsurile importante pe care le-au adoptat în domeniul politicii lor economice, Comisia prezintă rapoarte Consiliului care, în scopul asigurării unei coordonări mai strânse a politicilor economice și a unei convergențe durabile a performanțelor economice ale statelor membre, supraveghează evoluția economică în fiecare dintre statele membre și în Uniune, precum și conformitatea politicilor economice cu orientările generale (art. 121 al.3 TFUE);

- promovează consultarea partenerilor sociali la nivelul Uniunii și adoptă orice măsură utilă pentru a facilita dialogul acestora, asigurând o susținere echilibrată a părților (art. 154 TFUE);

- administrează Fondul Social European, în îndeplinirea acestei sarcini fiind sprijinită de un Comitet prezidat de un membru al Comisiei și format din reprezentanți ai guvernelor și ai organizațiilor sindicale și patronale (art. 163 TFUE);

- în cadrul efortului Uniunii de reducere a decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare a diferitelor regiuni și a rămânerii în urmă a regiunilor defavorizate, la fiecare trei ani, Comisia prezintă Parlamentului European, Consiliului, Comitetului Economic și Social și Comitetului Regiunilor un raport privind progresele înregistrate în realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale și modul în care au contribuit la acest progres diferitele mijloace prin care Uniunea a susținut realizarea acestor obiective (art. 175 TFUE).

14.5.4. Funcția de decizie

Conform dispozițiilor art. 288 TFUE, pentru exercitarea competențelor Uniunii, Comisia are competență decizională proprie, în acest sens putând adopta regulamente, directive, decizii, recomandări și avize.

În virtutea acestei funcții, Comisia are putere de decizie într-o serie de situații prevăzute de tratate și, drept urmare, are următoarele competențe:

- își stabilește regulamentul de procedură pentru a asigura funcționarea sa și a serviciilor sale (art. 249 TFUE);

- în cazul în care constată încălcarea principiilor consacrate de tratate în domeniul liberei concurențe, emite decizii motivate pe care le poate publica și, totodată, poate autoriza statele membre să ia măsurile necesare pentru remedierea situației, măsuri ale căror condiții și norme de aplicare tot ea le stabilește (art. 105 TFUE);

---

[709] Potrivit art. 101 TFUE, sunt incompatibile cu piața internă și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune. Totodată, art. 102 TFUE stabilește că este incompatibilă cu piața internă și interzisă, în măsura în care poate afecta comerțul dintre statele membre, folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia.

- adresează statelor membre directivele sau deciziile corespunzătoare în cazul în care constată că statele membre adoptă sau mențin o măsură care contravine prevederilor tratatelor în ceea ce privește întreprinderile publice sau întreprinderile cărora le acordă drepturi speciale sau exclusive (art. 106 TFUE);

- examinează cazurile de discriminare în transporturile în interiorul Uniunii și după consultarea oricărui stat membru în cauză, adoptă deciziile necesare în temeiul reglementării adoptate de Consiliu prin care sunt interzise discriminările care constă în aplicarea de către un transportator, pentru aceleași mărfuri și pe aceleași rute de transport, a unor tarife și condiții de transport diferite în funcție de țara de origine sau de destinație a produselor transportate (art. 95 TFUE).

14.5.5. Funcția de supraveghere

În baza funcției de supraveghere Comisia veghează la respectarea prevederilor tratatelor, precum și a măsurilor adoptate de instituțiile Uniunii în temeiul acestora. În virtutea acestei atribuții Comisia poate să declanșeze anumite proceduri juridice care au menirea de a stabili dacă, Consiliu ori statele membre îndeplinesc obligațiile ce le revin din tratate. În ceea ce privește statele membre, una dintre obligații este armonizarea legislativă, probleme fiind la transpunerea defectuoasă a directivelor. Statele au obligația de a notifica Comisiei modul de îndeplinire a obligațiilor ce le revin. Astfel, Comisia a realizat o bază de date pe care statele membre o au la dispoziție, acestea având obligația să completeze cu următoarele date :

- directiva, actul normativ intern prin care au transpus-o;
- să anexeze un exemplar al Monitorului Oficial în care a apărut actul intern;
- să transmită o variantă în limbile engleză sau franceză a textului transpus.

Potrivit art. 258 TFUE, în situația în care Comisia consideră că un stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, aceasta emite un aviz motivat cu privire la acest aspect, după ce a oferit statului în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile, iar dacă statul în cauză nu se conformează acestui aviz în termenul stabilit de Comisie, aceasta poate sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

În temeiul art. 337 TFUE, în exercitarea acestei funcții Comisia poate solicita și primi toate informațiile și poate proceda la toate verificările necesare, în limitele și condițiile stabilite de Consiliu în conformitate cu dispozițiile tratatelor.

14.5.6. Funcția de reprezentare

Conform art. 220 TFUE, Uniunea stabilește orice formă de cooperare utilă cu organele Organizației Națiunilor Unite și cu instituțiile sale specializate, cu Consiliul Europei, cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și cu Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, asigurând, de asemenea, legăturile oportune cu alte organizații internaționale. Responsabilitatea stabilirii și asigurării acestor relații cad în sarcina Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și Comisiei.

De asemenea, o altă formă de reprezentare a Uniunii de către Comisie este consacrată la art. 335 TFUE, unde se arată că, în virtutea capacității sale juridice, Uniunea poate să dobândească sau să înstrăineze bunuri mobile şi imobile şi poate sta în justiție, în acest scop fiind reprezentată de Comisie.

În altă ordine de idei, Comisia are rolul de negociator al Uniunii întrucât, la autorizarea Consiliului, desfăşoară negocieri în vederea încheierii de acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau cu organizații internaționale. Astfel, potrivit art. 207 TFUE, pentru negocierea şi încheierea unor acorduri în domeniul politicii comerciale comune, Comisia desfăşoară negocierile în consultare cu un comitet special desemnat de Consiliu pentru a o asista în această misiune şi cu respectarea directivelor pe care Consiliul i le-ar putea adresa. Comisia are obligația de a raporta periodic comitetului special şi Parlamentului European cu privire la stadiul negocierilor. Totodată, conform art. 218 TFUE, în cazul în care acordul în cauză priveşte exclusiv sau în principal politica externă şi de securitate comună, Comisia sau Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate prezintă recomandări Consiliului care adoptă o decizie de autorizare a începerii negocierilor şi desemnează, în funcție de domeniul acordului în cauză, negociatorul sau şeful echipei de negociatori a Uniunii.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITARA

CAPITOLUL 15
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

15.1. ÎNFIINȚAREA ȘI EVOLUȚIA CURȚII DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE/UNIUNII EUROPENE

Constituirea, organizarea și funcționarea Curții de Justiție sunt prevăzute în tratatele institutive ale Comunităților Europene, atât în Tratatul de la Paris (1951), cât și în Tratatele de la Roma (1957), precum și în cele două Protocoale cu privire la Statutul Curții de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), care le completează.

Prin Convenția cu privire la unele instituții comune ale Comunităților Europene, adoptată odată cu Tratatele de la Roma (25 martie 1957), s-a realizat o armonizare între textele celor trei tratate institutive cu privire la curtea de Justiție[710], iar prin Regulamentul de procedură[711] elaborat de Curte și aprobat de Consiliul de Miniștri au fost detaliate unele prevederi conținute de cele două Protocoale amintite.

Pe măsura evoluției construcției comunitare europene și a aderărilor succesive, numărul acțiunilor înaintate Curții de Justiție a crescut și a apărut necesitatea, pe de o parte, de a descongestiona activitatea Curții, iar pe de altă parte, de a instaura un al doilea grad de jurisdicție.

Modificând tratatele institutive ale Comunităților Europene, Actul Unic European (AUE) a dat posibilitatea Consiliului de a alătura Curții o jurisdicție de primă instanță. Ca urmare, la solicitarea Curții de Justiție, Consiliul a adoptat la 24 octombrie 1988 o decizie prin care a înființat Tribunalul de Primă Instanță al Comunităților Europene[712], completând astfel cadrul jurisdicțional comunitar.

Ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht), a Tratatului de la Amsterdam și a Tratatului de la Nisa, au avut loc o serie de transferuri de competență de la Curtea de Justiție către Tribunalul de Primă Instanță.

Între timp, datorită creșterii volumului de muncă al Tribunalului de Primă Instanță și în conformitate cu Declarația nr. 16 referitoare la articolul 225 din Tratatul CE anexată la

---

[710] Potrivit art. 3 din Convenția cu privire la unele instituții comune ale Comunităților Europene, competențele conferite Curții de Justiție de Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE) și de Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEEA) „se exercită, în conformitate cu tratatele menționate, de o singură Curte de Justiție, compusă și numită în conformitate cu dispozițiile articolelor 165-167 TCEE și articolelor 137-139 TCEEA". Totodată, conform art. 4 al Convenției, la preluarea atribuțiilor sale, Curtea unică de Justiție înlocuiește și Curtea de Justiție prevăzută la articolul 32 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui Oțelului (TCECO), exercitând atribuțiile acesteia în conformitate cu dispozițiile TCECO.

[711] *Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities of 3 March 1959* - Official Journal of the European Communities 17/60 of 18 January 1960

[712] Decizia 88/591/CECO, CEE, Euratom a Consiliului din 24 octombrie 1988 de instituire a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene - JO L 319 din 25.11.1988, p. 1

Actul Final al Conferinței care a pregătit Tratatul de la Nisa, a fost nevoie de crearea unei noi camere jurisdicționale competente pentru a lua hotărâri în primă instanță în litigiile dintre Comunitate și agenții ei. Astfel, printr-o decizie adoptată la 2 noiembrie 2004[713], Consiliul a înființat Tribunalul Funcției Publice al Uniunii Europene, crearea acestei instanțe specializate permițând eliminarea din competența Tribunalului de Primă Instanță a litigiilor dintre Comunități și funcționarii acestora în temeiul art. 236 din TCE și a art. 152 din TCEEA, inclusiv în litigiile dintre orice organe sau agenții și funcționarii acestora pentru care competența era atribuită Curții de Justiție.

O reformă importantă privind organizarea și funcționarea Curții de Justiție a fost realizată prin Tratatul de la Lisabona, document care a adus unele modificări atât Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), cât și Tratatului instituind Comunitatea Europeană (TCE) care a fost redenumit Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

Astfel, la art. 13 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), a fost stabilită denumirea acestei instituții ca fiind „Curtea de Justiție a Uniunii Europene", iar prin dispozițiile art. 19 TUE au fost completate prevederile tratatelor precedente în ceea ce privește organizarea și funcționarea Curții de Justiție.

15.2. COMPUNEREA ȘI ORGANIZAREA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

15.2.1. Aspecte generale

Curtea de Justiție reprezintă instituția jurisdicțională a Uniunii Europene și este compusă din trei instanțe, și anume: Curtea de Justiție, Tribunalul de Primă Instanță (Tribunalul) și Tribunalul Funcției Publice.

Misiunile esențiale ale acestor trei instanțe judecătorești sunt examinarea legalității actelor juridice ale Uniunii Europene și asigurarea interpretării și aplicării uniforme a dreptului Uniunii Europene.

15.2.2. Curtea de Justiție

15.2.2.1. Componență

Potrivit art. 19 al. (2) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Curtea de justiție este compusă din câte un judecător pentru fiecare stat membru. Totodată, în temeiul art. 252 TFUE, Curtea de Justiție este asistată de avocați generali[714], aceștia având rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în

---

[713] Decizia Consiliului 2004/752/CE, Euratom din 2 noiembrie 2004 de instituire a Tribunalului Funcției Publice al Uniunii Europene, J.O L 333 din 9.11.2004, p. 7

[714] În conformitate cu Declarația nr. 38 cu privire la articolul 252 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene referitor la numărul de avocați generali ai Curții de Justiție, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, la 16 ianuarie 2013, Curtea de Justiție a solicitat majorarea cu trei a numărului de avocați generali ai Curții de Justiție (unsprezece, în loc de opt). Ca urmare,

deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția lor.

Judecătorii și avocații generali sunt desemnați de comun acord de către guvernele statelor membre, pentru o perioadă de șase ani, după consultarea unui comitet care emite un aviz cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcțiile de judecător și avocat general în cadrul Curții de Justiție și al Tribunalului, înainte ca guvernele statelor membre să facă nominalizările. Comitetul este format din șapte personalități alese dintre foștii membri ai Curții de Justiție și ai Tribunalului, dintre membrii instanțelor naționale supreme și din juriști reputați, dintre care unul este propus de Parlamentul European[715].

15.2.2.2. Statutul judecătorilor și avocaților generali

Potrivit Statutului Curții de Justiție a Uniunii Europene, înainte de a intra în funcție, fiecare judecător depune în fața Curții de Justiție, reunită în ședință publică, jurământul că își va exercita atribuțiile cu deplină imparțialitate și potrivit conștiinței sale și că nu va divulga nimic din secretul deliberărilor.

Judecătorii beneficiază de imunitate de jurisdicție, iar în ceea ce privește actele îndeplinite de aceștia inclusiv luările de poziție în calitatea lor oficială, ei continuă să beneficieze de imunitate chiar și după încetarea funcției lor. Imunitatea unui judecător poate fi ridicată de Curtea de Justiție întrunită în ședință plenară. În cazul în care decizia se referă la un membru al Tribunalului sau al unui tribunal specializat, Curtea decide după consultarea tribunalului în cauză. Dacă după ridicarea imunității se declanșează o acțiune penală împotriva unui judecător, acesta poate fi judecat, în oricare stat membru, numai de instanța care are competența de a judeca magistrații celei mai înalte autorități judiciare naționale.

Judecătorii nu pot exercita nici o funcție politică sau administrativă și nici o activitate profesională, fie că este sau nu remunerată, în afara cazului în care Consiliul, hotărând cu majoritate simplă, acordă o derogare cu titlu excepțional.

La instalarea în funcție, judecătorii își iau angajamentul solemn de a respecta, pe durata funcției lor și după încetarea acesteia, obligațiile care decurg din această funcție, în special îndatoririle de a da dovadă de onestitate și de discreție în acceptarea anumitor poziții sau avantaje, după încetarea funcției lor.

În afară de schimbarea ordinară și de deces, funcția de judecător încetează în mod individual prin demisie. În caz de demisie a unui judecător, scrisoarea de demisie se adresează președintelui Curții de Justiție, pentru a fi transmisă președintelui Consiliului, această ultimă notificare antrenând eliberarea postului.

Judecătorii pot fi înlăturați din funcție sau declarați decăzuți din dreptul la pensie sau din alte avantaje echivalente numai în cazul în care, în opinia unanimă a judecătorilor și avocaților generali ai Curții de Justiție, nu mai corespund condițiilor cerute sau nu mai îndeplinesc obligațiile aferente funcției lor. Judecătorul în cauză nu ia parte la aceste deliberări. Grefierul aduce decizia Curții la cunoștința președintelui Parlamentului

---

la 25 iunie 2013, Consiliul a adoptat Decizia 2013/336/UE privind majorarea numărului de avocați generali ai Curții de Justiție a Uniunii Europene (JO L 179 din 29.6.2013, p. 92), prin care a stabilit ca numărul avocaților generali ai Curții de Justiție a Uniunii Europene să se majoreze la nouă începând cu 1 iulie 2013 (data de aderare a Croației), urmând ca de la 7 octombrie 2015, odată cu reînnoirea parțială a componenței Curții, numărul avocaților generali să crească la unsprezece.

[715] Articolele 253 și 255 TFUE

European şi al Comisiei şi o notifică preşedintelui Consiliului. În cazul deciziei de înlăturare din funcţie a unui judecător, această ultimă notificare antrenează eliberarea postului.

Judecătorii ale căror funcţii încetează înainte de expirarea mandatului sunt înlocuiţi pentru restul mandatului.

Dispoziţiile prezentate mai sus se aplică şi avocaţilor generali.[716]

15.2.2.3. Organizarea Curţii de Justiţie

Organizarea şi funcţionarea Curţii de Justiţie sunt reglementate în cuprinsul tratatelor, în Statutul Curţii de Justiţie a Uniunii Europene (anexat la TUE şi TFUE), precum şi în Regulamentul său de procedură[717].

În ceea ce priveşte organizarea Curţii de Justiţie, reţin atenţia aspecte legate de judecători şi avocaţii generali, preşedinţia Curţii şi constituirea camerelor, completele de judecată, grefa, serviciile Curţii sau raportorii adjuncţi.

Potrivit art. 253 TFUE, la fiecare trei ani are loc o înlocuire parţială a judecătorilor şi avocaţilor generali în condiţiile prevăzute de Statutul Curţii de Justiţie a Uniunii Europene (CJUE). Astfel, în cazul în care, la fiecare trei ani, judecătorii sunt înlocuiţi parţial, se înlocuiesc paisprezece judecători. În cazul avocaţilor generali această înlocuire parţială priveşte de fiecare dată patru dintre aceştia.[718]

Imediat după înlocuirea parţială prevăzută mai sus, judecătorii aleg dintre ei pe preşedintele Curţii, pentru o perioadă de trei ani. În cazul în care mandatul preşedintelui Curţii încetează înainte de expirarea termenului stabilit, se procedează la înlocuirea acestuia pentru perioada rămasă. În cadrul acestor alegeri votul este secret şi este ales judecătorul care obţine voturile a mai mult de jumătate din judecătorii care compun Curtea. În cazul în care niciunul dintre judecători nu obţine această majoritate, se organizează alte tururi de scrutin până când aceasta este obţinută[719].

Preşedintele conduce lucrările Curţii şi prezidează reuniunile generale ale membrilor Curţii, precum şi şedinţele şi deliberările Plenului şi ale Marii Camere. Totodată, preşedintele asigură buna funcţionare a serviciilor instituţiei.

Vicepreşedintele îl asistă pe preşedintele Curţii în exercitarea funcţiilor sale şi îl înlocuieşte în caz de împiedicare. La cererea preşedintelui, vicepreşedintele îl înlocuieşte în exercitarea funcţiilor sale jurisdicţionale, condiţiile în care vicepreşedintele îl înlocuieşte pe preşedintele Curţii fiind stabilite printr-o decizie a Curţii care se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene[720].

În caz de împiedicare a preşedintelui şi a vicepreşedintelui Curţii, preşedinţia este asigurată de către unul dintre preşedinţii de cameră de cinci judecători sau, în lipsă, de către unul dintre preşedinţii de cameră de trei judecători sau, în lipsă, de către unul dintre

---

[716] Statutul judecătorilor şi avocaţilor generali este reglementat în cuprinsul articolelor 2-8 din Statutul Curţii de Justiţie a Uniunii Europene, anexat la TUE şi TFUE, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE, Euratom) nr. 741/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 august 2012 (JO L 228, 23 august 2012, p. 1) şi prin articolul 9 din Actul privind condiţiile de aderare a Republicii Croaţia, precum şi adaptările la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene şi la Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (JO L 112 din 24 aprilie 2012, p. 21).

[717] Regulamentul de procedură al Curţii de Justiţie din 25 septembrie 2012 (JO L 265, 29.9.2012), astfel cum a fost modificat la 18 iunie 2013 (JO L 173, 26.6.2013, p. 65).

[718] Articolul 9 din Statutul Curţii de Justiţie a Uniunii Europene

[719] Articolul 8 din Regulamentul de procedură al Curţii de Justiţie a Uniunii Europene.

[720] *Ibidem*, Articolul 10

ceilalți judecători, potrivit ordinii stabilite la articolul 7 din Regulamentul de procedură[721].

În temeiul cu art. 16 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, Curtea constituie în cadrul ei camere de cinci și de trei judecători și decide cu privire la repartizarea judecătorilor pe camere.

Imediat după alegerea președintelui și a vicepreședintelui Curții, judecătorii procedează la alegerea, pentru o perioadă de trei ani, a președinților camerelor de cinci judecători. În continuare, judecătorii îi aleg pe președinții camerelor de trei judecători pentru o perioadă de un an.[722] Totodată, Curtea desemnează pentru o perioadă de un an pe primul avocat general. Alegerile și desemnarea prezentate mai sus se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.[723]

În ceea ce privește completele de judecată, potrivit art. 251 TFUE, Curtea se poate întruni în următoarele formule: ședința plenară, compusă din toți judecătorii; Marea Cameră, compusă din 15 judecători; și camerele compuse din cinci sau din trei judecători.

Curtea se întrunește în ședință plenară în cazurile speciale prevăzute de tratate, cum ar fi: destituirea Ombudsmanului în cazul în care nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sale sau a comis o abatere gravă (art. 228 al. (2) TFUE); demiterea unui comisar european care nu a respectat obligațiile ce îi revin, a comis o abatere gravă sau nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sale (art. 245 și 247 TFUE); destituirea membrilor Curții de Conturi în cazul în care se constată că au încetat să corespundă condițiilor cerute sau să îndeplinească obligațiile care decurg din funcția lor (art. 286 al. (6) TFUE). În plus, în cazul în care consideră că o cauză cu care este sesizată are o importanță excepțională, Curtea poate decide, după ascultarea avocatului general, să trimită cauza la ședința plenară.[724] Deliberările Curții întrunite în Plen sunt valabile numai în cazul în care sunt prezenți șaptesprezece judecători.[725]

Curtea se întrunește în Marea Cameră la cererea unui stat membru sau a unei instituții care este parte într-un proces, precum și în cauzele deosebit de complexe sau de importante. Pentru fiecare cauză, Marea Cameră este compusă din președintele și vicepreședintele Curții, trei președinți de cameră de cinci judecători, judecătorul raportor și numărul de judecători necesar pentru a fi în număr de cincisprezece. Deliberările Marii Camere sunt valabile numai în cazul în care sunt prezenți unsprezece judecători.[726]

Celelalte cauze sunt soluționate în camere de cinci sau de trei judecători. Camerele de cinci și de trei judecători sunt compuse, pentru fiecare cauză, din președintele camerei, judecătorul raportor și numărul de judecători necesar pentru a fi în număr de cinci și, respectiv, de trei judecători. Pentru compunerea camerelor de cinci judecători, după alegerea președinților acestora, se întocmesc liste cuprinzând toți judecătorii care fac parte din camera respectivă, cu excepția președintelui acesteia. De asemenea, pentru compunerea camerelor de trei judecători, după alegerea președinților acestor camere, se întocmesc liste cuprinzând toți judecătorii care fac parte din camera respectivă, cu

---

[721] Vechimea judecătorilor și a avocaților generali se calculează fără distincție de la intrarea în funcție. La vechime egală în funcție, vârsta determină rangul de vechime.

[722] Articolul 12 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[723] *Ibidem*, Articolul 14

[724] Articolul 16 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[725] *Ibidem*, Articolul 17

[726] Articolele 16 și 17 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

excepția președintelui acesteia. Listele se întocmesc în ordinea prevăzută de art. 7 din Regulamentul de procedură și se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene[727]. Deciziile camerelor formate din trei sau din cinci judecători sunt valabile numai în cazul în care se iau de trei judecători.[728]

Grefa care funcționează pe lângă Curtea de Justiție are un rol important activitatea acesteia fiind responsabilă cu păstrarea dosarelor cauzelor aflate pe rol și ținerea registrului în care sunt înregistrate toate actele de procedură. De asemenea, grefa primește, păstrează și comunică cererile introductive, memoriile și alte acte de procedură adresate Curții de avocații sau de agenții părților. Totodată, acesteia îi revine sarcina de a se ocupa de corespondența referitoare la desfășurarea procedurilor în fața Curții.

Potrivit Regulamentului de procedură, Curtea numește grefierul pentru o perioadă de șase ani, mandatul acestuia putând fi reînnoit. Grefierul nu poate fi eliberat din funcție decât dacă nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale. Dacă funcția grefierului încetează înainte de expirarea mandatului său, Curtea numește un nou grefier pentru o perioadă de șase ani. De asemenea, potrivit procedurii prevăzute pentru grefier, Curtea poate numi un grefier adjunct, însărcinat să îl asiste pe grefier și să îl înlocuiască în caz de împiedicare.[729]

În ceea ce privește serviciile Curții de Justiție, în conformitate cu regulamentul său de procedură, Curtea adoptă sau modifică planul de organizare a serviciilor sale. Totodată, Curtea poate înființa un serviciu lingvistic compus din experți cu o cultură juridică adecvată și o cunoaștere aprofundată a mai multor limbi oficiale ale Curții. Administrarea Curții, gestiunea financiară și contabilitatea sunt asigurate, sub autoritatea președintelui, de către grefier, asistat de un administrator.

Activitatea Curții de Justiție presupune și implicarea judecătorilor raportori și a raportorilor adjuncți. Potrivit Regulamentului de procedură, cât mai curând cu putință după depunerea actului de sesizare, președintele Curții desemnează în cauză un judecător raportor, acesta fiind ales dintre judecătorii camerei desemnate, la propunerea președintelui acelei camere. În cazul în care camera decide să nu judece cauza potrivit procedurii de urgență, președintele Curții poate reatribui cauza unui judecător raportor care face parte dintr-o altă cameră. Totodată, președintele Curții ia măsurile necesare în caz de împiedicare sau de absență a unui judecător raportor[730].

De asemenea, în cazul în care apreciază a fi necesar pentru studierea cauzelor cu care este sesizată și pentru cercetarea judecătorească a acestora, Curtea propune, în conformitate cu articolul 13 din Statutul Curții, numirea unor raportori adjuncți. Raportorii adjuncți sunt însărcinați în special cu asistarea președintelui în procedura măsurilor provizorii și cu asistarea judecătorilor raportori în îndeplinirea sarcinilor lor. În exercitarea funcției lor, raportorii adjuncți răspund, după caz, în fața președintelui Curții, a președintelui unei camere sau a unui judecător raportor. Înainte de a intra în funcție, raportorii adjuncți depun în fața Curții jurământul prevăzut regulamentul de procedură.[731]

---

[727] Articolul 28 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[728] Articolul 17 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[729] Dispozițiile privind Grefa Curții de Justiție sunt cuprinse în articolele 18-22 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene.

[730] Articolul 15 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[731] *Ibidem*, Articolul 17

15.2.2.4. Funcționarea Curții de Justiție

Potrivit Regulamentului de procedură al Curții de Justiție, datele și orele ședințelor Marii Camere și ale ședințelor plenare sunt stabilite de către președintele Curții, iar datele și orele ședințelor camerelor de cinci și de trei judecători sunt stabilite de către președintele fiecărei camere. Totodată, pentru desfășurarea uneia sau mai multor ședințe determinate, Curtea poate să aleagă un alt loc decât acela al sediului său[732].

Dacă, urmare a unui caz de împiedicare sau de absență a unui judecător, numărul judecătorilor este par, judecătorul cel mai nou în funcție se abține să participe la deliberări, cu excepția cazului în care acesta este judecătorul raportor. În acest caz, se abține să participe la deliberări judecătorul care îl precedă imediat în rang pe acesta[733].

În cazul în care, fiind convocată Marea Cameră, se constată că nu este întrunit cvorumul prevăzut (unsprezece judecători), președintele Curții desemnează unul sau mai mulți alți judecători potrivit ordinii stabilite în Regulamentul de procedură[734].

În cazul în care, pentru o cauză trimisă unei camere de cinci sau de trei judecători, nu este posibil să se atingă cvorumul prevăzut (trei judecători) președintele Curții desemnează unul sau mai mulți alți judecători potrivit ordinii stabilite pentru Marea Cameră. În cazul în care nu este posibilă înlocuirea judecătorului aflat într-un caz de împiedicare cu un judecător care face parte din aceeași cameră, președintele camerei respective îl informează de îndată cu privire la aceasta pe președintele Curții, care desemnează un alt judecător pentru a completa camera.[735]

Anul judecătoresc începe la data de 7 octombrie a anului calendaristic și se încheie la data de 6 octombrie a anului următor. Vacanțele judecătorești sunt stabilite de Curte, datele vacanțelor și lista zilelor de sărbătoare legală publicându-se anual în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Pe durata vacanțelor judecătorești, în caz de urgență, președintele poate convoca judecătorii și avocații generali.[736]

15.2.2.5. Procedura de judecată

Indiferent de natura cauzei, procedura include o fază scrisă și o fază orală care, în general, este publică.

o *Procedura scrisă*

În temeiul art. 20 din Statutul Curții de Justiție (anexat la TUE, TFUE și TCEEA), procedura scrisă cuprinde comunicarea adresată părților și instituțiilor Uniunii ale căror decizii sunt în cauză, cereri, memorii, apărări și observații și eventual replici, precum și toate actele și documentele ce le susțin sau copiile acestora certificate conform.

Procedura scrisă este demarată prin sesizarea Curții de Justiție printr-o cerere adresată grefierului, aceasta trebuind să cuprindă numele și domiciliul reclamantului, calitatea

---

[732] Curtea de Justiție a Uniunii Europene are sediul la Luxemburg în conformitate cu Protocolul nr. 6 (anexat la TUE, TFUE și TCEEA) privind stabilirea sediilor unor instituții și a anumitor organe, oficii, agenții și servicii ale Uniunii Europene.

[733] Articolul 33 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[734] Conform art. 27 al. (4) din Regulamentul de procedură, lista cu ceilalți judecători se întocmește cu respectarea ordinii stabilite la articolul 7 din Regulamentul de procedură alternativ cu ordinea inversă: primul judecător de pe această listă este primul potrivit ordinii stabilite la articolul sus-menționat, al doilea judecător de pe listă este ultimul potrivit acestei ordini, al treilea judecător este al doilea potrivit acestei ordini, al patrulea judecător este penultimul potrivit acestei ordini și așa mai departe.

[735] Articolul 35 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[736] *Ibidem*, Articolul 24

semnatarului, numele părții sau părților împotriva cărora se înaintează cererea, obiectul litigiului, concluziile și o expunere sumară a motivelor invocate. După caz, cererea trebuie să fie însoțită de actul a cărui anulare este cerută sau, în situația menționată la articolul 265 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), de o probă scrisă a datei invitației de a acționa adresate unei instituții, în conformitate cu articolul menționat. În cazul în care aceste acte nu sunt anexate la cerere, grefierul cere părții în cauză să le prezinte într-un termen rezonabil, fără ca decăderea din drepturi să poată fi opusă părții în cazul în care actele sunt prezentate după expirarea termenului de introducere a acțiunii.[737]

În ceea privește depunerea actelor de procedură, originalul oricărui act de procedură trebuie să poarte semnătura manuscrisă a agentului sau a avocatului părții ori, în cazul observațiilor prezentate în cadrul unei proceduri preliminare, pe cea a părții din litigiul principal sau a reprezentantului său dacă normele de procedură naționale aplicabile acelui litigiu permit aceasta. Acest act, însoțit de toate anexele menționate în cuprinsul său, se depune împreună cu cinci copii pentru Curte, iar în alte proceduri decât procedurile preliminare, și cu atâtea copii câte părți sunt în cauză. Aceste copii sunt certificate pentru conformitate cu originalul de către partea care le depune. Fiecărui act de procedură i se anexează un dosar care conține înscrisurile și mijloacele materiale de probă invocate în susținerea acestuia și un opis al acestor înscrisuri și mijloace materiale de probă.[738]

Atunci când se închide faza scrisă a procedurii, președintele stabilește data la care judecătorul raportor prezintă reuniunii generale a Curții un raport preliminar. Raportul preliminar cuprinde propuneri cu privire la necesitatea luării în cauză a unor măsuri speciale de organizare a procedurii sau a unor măsuri de cercetare judecătorească ori, dacă este cazul, cu privire la necesitatea adresării unor cereri de lămuriri instanței de trimitere, precum și cu privire la completul de judecată căruia trebuie să îi fie trimisă cauza. Raportul cuprinde de asemenea propunerea judecătorului raportor cu privire la eventuala omitere a ședinței de audiere a pledoariilor, precum și cu privire la eventuala omitere a concluziilor avocatului general în cazul în care consideră că respectiva cauză nu pune o problemă nouă de drept. Curtea, după ascultarea avocatului general, decide cu privire la măsurile ce se impun a fi luate ca urmare a propunerilor judecătorului raportor.[739]

o *Procedura orală*

Procedura în fața Curții implică și o fază orală care, potrivit art. 20 din Statutul Curții de Justiție, cuprinde audierea de către Curte a agenților, consilierilor și avocaților, a concluziilor avocatului general, precum și, dacă este necesar, audierea martorilor și experților.

Eventualele cereri motivate de organizare a unei ședințe de audiere a pledoariilor se depun în termen de trei săptămâni de la notificarea către părți sau către persoanele interesate a închiderii fazei scrise a procedurii. La propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, Curtea poate decide să nu organizeze o ședință de audiere a pledoariilor în cazul în care consideră, după lectura memoriilor sau a observațiilor depuse în cursul fazei scrise a procedurii, că este suficient informată pentru a se pronunța.[740]

---

[737] Articolul 21 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[738] Articolul 57 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[739] *Ibidem*, Articolul 59

[740] *Ibidem*, Articolul 76

Atunci când similitudinile existente între mai multe cauze de aceeași natură o permit, Curtea poate decide să organizeze o ședință de audiere a pledoariilor comună acestor cauze. Dezbaterile sunt deschise și conduse de președinte, care exercită poliția ședinței. În cursul ședinței de audiere a pledoariilor, membrii completului de judecată, precum și avocatul general pot să pună întrebări agenților, consilierilor sau avocaților părților și părților din litigiul principal sau reprezentanților acestora. După ascultarea pledoariilor părților sau a persoanelor interesate, președintele pronunță închiderea ședinței de audiere a pledoariilor. Concluziile avocatului general se prezintă după închiderea ședinței de audiere a pledoariilor și, după prezentarea concluziilor avocatului general, președintele pronunță închiderea fazei orale a procedurii. Grefierul întocmește un proces-verbal al fiecărei ședințe, care se semnează de către președinte și de către grefier și constituie act autentic.[741]

o *Procedurile speciale*

În activitatea sa, Curtea de Justiție a Uniunii Europene poate utiliza și o serie de proceduri speciale, cum ar fi: Procedura simplificată; Procedura accelerată; Procedura preliminară de urgență; Procedura măsurilor provizorii.[742]

o *Hotărârile Curții de Justiție*

Potrivit Regulamentului de procedură, hotărârile Curții se pronunță în ședință publică și trebuie să conțină următoarele elemente obligatorii: mențiunea că este pronunțată de către Curte; indicarea completului de judecată; data pronunțării; numele președintelui și cele ale judecătorilor care au luat parte la deliberări, cu indicarea judecătorului raportor; numele avocatului general; numele grefierului; indicarea părților sau a persoanelor interesate care au participat la procedură; numele agenților, consilierilor sau avocaților părților; în cazul acțiunilor directe și al recursurilor, concluziile părților; dacă este cazul, data ședinței de audiere a pledoariilor; mențiunea că avocatul general a fost ascultat și, dacă este cazul, data concluziilor sale; expunerea sumară a faptelor; motivele; dispozitivul, inclusiv soluția privitoare la cheltuielile de judecată.[743]

Originalul hotărârii, semnat de președinte, de judecătorii care au luat parte la deliberări și de grefier, este sigilat și depus la grefă; o copie certificată pentru conformitate cu originalul se notifică fiecărei părți și, dacă este cazul, instanței de trimitere, persoanelor interesate și Tribunalului.[744]

15.2.2.6. Competența Curții de Justiție

Potrivit art. 19 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona), Curtea de Justiție a Uniunii Europene hotărăște, în conformitate cu tratatele, cu privire la acțiunile introduse de un stat membru, de o instituție ori de persoane fizice sau juridice; cu titlu preliminar, la solicitarea instanțelor judecătorești naționale, cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea actelor adoptate de instituții; în celelalte cazuri prevăzute în tratate.

---

[741] Pentru detalii privind Procedura orală în fața Curții a se vedea articolele 76-85 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[742] Pentru detalii privind Procedurile speciale a se vedea http://curia.europa.eu – site-ul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[743] Articolul 87 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene

[744] *Ibidem*, Articolul 88

Pentru îndeplinirea în bune condiții a misiunii sale, Curtea de Justiție are atribuite competențe jurisdicționale bine definite, pe care le exercită în cadrul procedurii întrebărilor preliminare și al diferitelor categorii de acțiuni.

o *Procedura întrebărilor preliminare*

Curtea de Justiție colaborează cu instanțele judecătorești din statele membre, care sunt instanțele de drept comun în materia dreptului Uniunii Europene. Pentru a asigura o aplicare efectivă și omogenă a legislației Uniunii Europene și pentru a evita orice interpretare divergentă, instanțele naționale pot și uneori trebuie să se adreseze Curții de Justiție solicitându-i să clarifice un aspect privind interpretarea dreptului Uniunii Europene, în scopul de a le permite, de exemplu, să verifice conformitatea legislației naționale cu dreptul Uniunii Europene. Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare poate de asemenea avea ca obiect controlul validității unui act de drept al Uniunii Europene.

Răspunsul Curții de Justiție nu ia forma unui simplu aviz, ci a unei hotărâri sau a unei ordonanțe motivate. Instanța națională destinatară este ținută de interpretarea dată atunci când soluționează litigiul aflat pe rolul său. Hotărârea Curții de Justiție este în aceeași măsură obligatorie pentru celelalte instanțe naționale sesizate cu o problemă identică.

Tot prin intermediul cererilor de pronunțare a unei hotărâri preliminare, fiecare cetățean european poate să obțină precizarea normelor Uniunii care îl privesc. Într-adevăr, cu toate că această cerere nu poate fi formulată decât de o instanță judecătorească națională, toate părțile din procedura în fața acesteia din urmă, statele membre și instituțiile europene pot participa la procedura inițiată la Curtea de Justiție. Astfel, mai multe principii importante ale dreptului Uniunii au fost stabilite în urma unor întrebări preliminare, adresate uneori de către instanțele judecătorești naționale de rang inferior[745].

o *Acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor*

Această acțiune permite Curții de Justiție să controleze respectarea de către statele membre a obligațiilor care le revin în temeiul dreptului Uniunii. Sesizarea Curții de Justiție este precedată de o procedură prealabilă inițiată de Comisie prin care i se dă statului membru posibilitatea de a răspunde motivelor invocate împotriva sa. Dacă această procedură nu determină statul membru să își îndeplinească obligațiile, poate fi introdusă la Curtea de Justiție o acțiune privind încălcarea dreptului Uniunii.

Această acțiune poate fi introdusă fie de către Comisie (cazul cel mai frecvent întâlnit în practică), fie de către un stat membru. În cazul în care Curtea de Justiție constată neîndeplinirea obligațiilor, statul este obligat să pună imediat capăt acestei situații. Dacă, în urma unei noi sesizări din partea Comisiei, Curtea de Justiție constată că statul membru în cauză nu s-a conformat hotărârii sale, aceasta îi poate impune plata unei sume forfetare sau a unor penalități cu titlu cominatoriu[746].

o *Acțiunea în anulare*

Prin intermediul acestei acțiuni, reclamantul solicită anularea unui act al unei instituții (regulament, directivă, decizie). Curtea de Justiție este singura competentă să soluționeze acțiunile introduse de către un stat membru împotriva Parlamentului European și/sau împotriva Consiliului (cu excepția actelor acestuia din urmă în materie de ajutoare de stat, dumping sau competențe de executare) sau pe cele introduse de către o instituție a Uniunii împotriva alteia. Tribunalul este competent să judece, în primă

[745] Pentru detalii privind competența Curții a se vedea http://curia.europa.eu – site-ul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[746] *Ibidem*

instanță, toate celelalte acțiuni de acest tip și îndeosebi acțiunile introduse de către persoanele private[747].

o *Acțiunea în constatarea abținerii de a acționa*

Această acțiune permite Curții să controleze legalitatea inacțiunii instituțiilor Uniunii. Cu toate acestea, o asemenea acțiune nu poate fi introdusă decât după ce instituției respective i s-a solicitat să acționeze. Atunci când s-a constatat nelegalitatea abținerii, instituția în cauză trebuie să pună capăt abținerii de a acționa, luând măsurile adecvate. Competența de a judeca acțiunea în constatarea abținerii de a acționa este împărțită între Curtea de Justiție și Tribunal în funcție de aceleași criterii precum acțiunea în anulare[748].

o *Recursul*

Curtea de Justiție poate fi sesizată cu recursuri limitate la motive de drept, formulate împotriva hotărârilor și a ordonanțelor pronunțate de Tribunalul de Primă Instanță. Dacă recursul este admisibil și fondat, Curtea de Justiție anulează decizia Tribunalului de Primă Instanță. În cazul în care cauza este în stare de a fi judecată, Curtea poate să o rețină spre soluționare. În caz contrar, trebuie să trimită cauza Tribunalului, care este ținut de decizia pronunțată în recurs.

o *Reexaminarea*

Deciziile Tribunalului de Primă Instanță care statuează asupra acțiunilor introduse împotriva hotărârilor Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene pot, în mod excepțional, să facă obiectul unei reexaminări din partea Curții de Justiție.[749]

15.2.3. Tribunalul

15.2.3.1. Componența Tribunalului

Componența Tribunalului este stabilită la art. 19 TUE (versiunea consolidată), art. 254 TFUE și art. 48 din Statutul CJUE (anexat la TUE, TFUE și TCEEA). Potrivit acestor dispoziții, Tribunalul se compune din 28 de judecători, cel puțin un judecător pentru fiecare stat membru. Spre deosebire de Curtea de Justiție, Tribunalul nu dispune de avocați generali permanenți și, drept urmare, membrii Tribunalului pot fi chemați să exercite funcția de avocat general.

Membrii Tribunalului sunt numiți de comun acord de către guvernele statelor membre pentru un mandat de 6 ani, care poate fi reînnoit. Numirea se face după consultarea unui comitet format din șapte personalități alese dintre foștii membri ai Curții de Justiție și ai Tribunalului, dintre membrii instanțelor naționale supreme și din juriști reputați, dintre care unul este propus de Parlamentul European, care are rolul de a emite un aviz cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcțiile de judecător și avocat general în cadrul Tribunalului[750].

Conform art. 4 din Regulamentul de procedură al Tribunalului[751], înainte de a intra în funcție, judecătorii depun în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene un jurământ și,

---

[747] *Ibidem*
[748] *Ibidem*
[749] *Ibidem*
[750] Articolul 255 TFUE
[751] Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, JO L 136, 30.5.1991, rectificare în JO L 317, 19.11.1991, p. 34, Ediție specială, 01/vol. 10, p. 3, cu modificările din 15 septembrie 1994 (JO L 249,

imediat după depunerea jurământului, judecătorii semnează o declarație prin care își iau angajamentul solemn de a respecta, pe durata funcției lor și după încetarea acesteia, obligațiile care decurg din această funcție, în special îndatoririle de a da dovadă de onestitate și de discreție în acceptarea anumitor poziții sau avantaje după încetarea funcției lor.

Atunci când Curtea este chemată să decidă, după consultarea Tribunalului, dacă un judecător nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă acesta nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale, președintele Tribunalului îl invită pe judecătorul în cauză să se prezinte în camera de consiliu pentru a-și prezenta observațiile, fără participarea grefierului. Avizul Tribunalului se motivează. Avizul prin care se constată că un judecător nu mai corespunde condițiilor cerute sau nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale trebuie să exprime cel puțin voturile majorității judecătorilor Tribunalului. În acest caz, repartiția voturilor se transmite Curții. Votul este secret, judecătorul în cauză neparticipând la deliberare[752].

15.2.3.2. Organizarea Tribunalului

Imediat după înlocuirea parțială prevăzută de art. 254 TFUE, judecătorii îl aleg dintre ei pe președintele Tribunalului, pentru o perioadă de trei ani. În cazul în care mandatul președintelui Tribunalului încetează înainte de expirarea termenului stabilit, se procedează la înlocuirea acestuia pentru perioada rămasă. În cadrul acestor alegeri votul este secret, fiind ales judecătorul care obține voturile a mai mult de jumătate din judecătorii care compun Tribunalul. În situația în care niciunul dintre judecători nu obține această majoritate, se organizează alte tururi de scrutin până când aceasta este obținută[753].

În caz de împiedicare sau de absență a președintelui Tribunalului sau în cazul în care funcția de președinte al Tribunalului este vacantă, președinția este asigurată de către unul dintre președinții camerelor. În caz de împiedicare sau de absență concomitentă a președintelui Tribunalului și a președinților camerelor sau în cazul în care funcțiile lor sunt vacante simultan, președinția este asigurată de către unul dintre ceilalți judecători, potrivit rangului acestora care se determină, fără distincție, în raport cu vechimea în funcție[754].

Tribunalul înființează în cadrul său camere compuse din trei și din cinci judecători și o Mare Cameră compusă din treisprezece judecători și decide cu privire la repartizarea judecătorilor pe camere. Judecătorii aleg dintre ei pe președinții camerelor pentru o perioadă de trei ani, mandatul acestora putând fi reînnoit o dată. În cazul în care mandatul unui președinte de cameră încetează înainte de expirarea termenului stabilit, se procedează la înlocuirea acestuia pentru perioada rămasă.

24.9.1994, p. 17), din 17 februarie 1995 (JO L 44, 28.2.1995, p. 64), din 6 iulie 1995 (JO L 172, 22.7.1995, p. 3), din 12 martie 1997 (JO L 103, 19.4.1997, p. 6, rectificare în JO L 351, 23.12.1997, p. 72), din 17 mai 1999 (JO L 135, 29.5.1999, p. 92), din 6 decembrie 2000 (JO L 322, 19.12.2000, p. 4), din 21 mai 2003 (JO L 147, 14.6.2003, p. 22), din 19 aprilie 2004 (JO L 132, 29.4.2004, p. 3), din 21 aprilie 2004 (JO L 127, 29.4.2004, p. 108), din 12 octombrie 2005 (JO L 298, 15.11.2005, p. 1), din 18 decembrie 2006 (JO L 386, 29.12.2006, p. 45), din 12 iunie 2008 (JO L 179, 8.7.2008, p. 12), din 14 ianuarie 2009 (JO L 24, 28.1.2009, p. 9), din 16 februarie 2009 (JO L 60, 4.3.2009, p. 3), din 7 iulie 2009 (JO L 184, 16.7.2009, p. 10), din 26 martie 2010 (JO L 92, 13.4.2010, p. 14), din 24 mai 2011 (JO L 162, 22.6.2011, p. 18) și din 19 iunie 2013 (JO L 173, 26.6.2013, p. 66).

[752] Articolul 5 din Regulamentul de procedură al Tribunalului

[753] *Ibidem*, Articolul 7

[754] *Ibidem*, Articolul 9

Tribunalul dispune de o grefă proprie, însă recurge la serviciile Curții de Justiție pentru alte nevoi administrative și lingvistice. Potrivit Regulamentului de procedură, Tribunalul numește grefierul pentru o perioadă de șase ani și, potrivit aceleiași proceduri, poate numi unul sau mai mulți grefieri adjuncți, însărcinați să îl asiste pe grefier și să îl înlocuiască în condițiile stabilite de instrucțiunile pentru grefier prevăzute regulament. Grefierul nu poate fi eliberat din funcție decât dacă nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale. Dacă funcția grefierului încetează înainte de expirarea mandatului său, Tribunalul numește un nou grefier pentru o perioadă de șase ani. În caz de împiedicare sau de absență a grefierului și, dacă este cazul, a grefierului adjunct sau atunci când posturile acestora sunt vacante, președintele Tribunalului desemnează funcționarii sau personalul auxiliar însărcinat cu îndeplinirea atribuțiilor de grefier.[755]

Grefa ține, sub răspunderea grefierului, un registru în care toate actele de procedură și înscrisurile justificative sunt înregistrate cronologic și în ordinea depunerii lor. Grefierul face mențiune cu privire la înregistrarea în registru pe exemplarele originale și, la cererea părților, pe copiile pe care acestea le prezintă în acest scop. Orice persoană interesată poate consulta registrul la grefă și poate obține copii sau extrase din acesta după achitarea tarifului grefei, stabilit de Tribunal, la propunerea grefierului. De asemenea, orice parte într-un proces poate obține, după achitarea tarifului grefei, copii ale actelor de procedură, precum și copii ale ordonanțelor și hotărârilor, certificate pentru conformitate cu originalul[756].

Totodată, Tribunalul beneficiază de sprijinul unor servicii. Funcționarii și personalul auxiliar însărcinați să asiste direct președintele, judecătorii și grefierul sunt numiți în condițiile prevăzute de regulamentul privind statutul personalului. Potrivit art. 52 din Statutul CJUE (anexat la TUE, TFUE și TCEEA), președintele Curții de Justiție și președintele Tribunalului stabilesc de comun acord modul în care funcționarii și ceilalți membri ai personalului repartizat Curții de Justiție își desfășoară activitatea în cadrul Tribunalului, pentru a-i asigura funcționarea.

Anumiți funcționari sau membri ai personalului auxiliar se subordonează grefierului Tribunalului, care la rândul lui se subordonează președintelui Tribunalului. Administrarea Tribunalului, gestiunea financiară și contabilitatea sunt asigurate, sub autoritatea președintelui Tribunalului, de către grefier, asistat de serviciile Curții.[757]

15.2.3.3. Funcționarea Tribunalului

Conform art. 31 din Regulamentul de procedură, datele și orele ședințelor Tribunalului sunt stabilite de către președintele acestuia. Tribunalul poate, pentru desfășurarea uneia sau mai multor ședințe determinate, să aleagă un alt loc decât acela al sediului său.

Dacă, urmare a unui caz de împiedicare sau de absență a unui judecător, numărul judecătorilor este par, judecătorul cel mai nou în funcție se abține să participe la deliberări, cu excepția cazului în care acesta este judecătorul raportor. În acest caz, se abține să participe la deliberări judecătorul care îl precedă imediat în rang pe acesta.

[755] Articolele 20-22 din Regulamentul de procedură al Tribunalului
[756] *Ibidem*, Articolul 24
[757] Articolele 28-30 din Regulamentul de procedură al Tribunalului

Dacă, urmare a desemnării unui avocat general, numărul judecătorilor în ședința plenară a Tribunalului este par, președintele Tribunalului desemnează, înainte de ședință, potrivit unui sistem de rotație prestabilit de către Tribunal și publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, judecătorul care nu va participa la judecarea cauzei.În cazul în care, fiind convocată ședința plenară, se constată că nu este întrunit cvorumul, președintele Tribunalului amână ședința până când cvorumul este întrunit. În situația în care, într-o cameră compusă din trei sau din cinci judecători, nu este întrunit cvorumul de trei judecători, președintele camerei respective îl înștiințează pe președintele Tribunalului în legătură cu acest fapt, iar acesta desemnează un alt judecător pentru a completa camera.[758]

Cvorumul Marii Camere este de nouă judecători. În cazul în care nu este întrunit acest cvorum, președintele Tribunalului desemnează un alt judecător pentru a completa camera. În cazul în care, în Marea Cameră sau într-una dintre camerele compuse din cinci judecători, ca urmare a unui caz de împiedicare sau de absență a unui judecător, intervenit înaintea datei deschiderii procedurii orale, numărul judecătorilor prevăzut de regulament nu este întrunit, această cameră este completată de către un judecător desemnat de președintele Tribunalului pentru a restabili numărul necesar de judecători.

În cazul în care, într-una dintre camerele compuse din trei sau din cinci judecători, numărul judecătorilor repartizați camerei este mai mare de trei, respectiv de cinci, președintele camerei desemnează judecătorii care urmează să participe la judecarea cauzei. În caz de împiedicare sau de absență a judecătorului unic căruia îi este delegată sau repartizată cauza, președintele Tribunalului desemnează un alt judecător care să îl înlocuiască.[759]

În ceea ce privește deliberările, Tribunalul deliberează în camera de consiliu, la acestea putând lua parte numai judecătorii care au participat la faza orală a procedurii. Fiecare judecător prezent la deliberări își exprimă părerea și o motivează, decizia Tribunalului fiind determinată de concluziile adoptate în urma discuției finale de majoritatea judecătorilor. Tribunalul decide în caz de divergență cu privire la obiectul, conținutul și ordinea întrebărilor sau cu privire la interpretarea unui vot. În cazul în care deliberările Tribunalului privesc chestiuni administrative, grefierul asistă la acestea, în afară de cazul în care Tribunalul decide altfel. În situația în care Tribunalul judecă fără participarea grefierului, acesta îl însărcinează pe judecătorul cel mai nou în funcție să întocmească, dacă este cazul, un proces-verbal care se semnează de președinte și de judecătorul respectiv.[760]

Vacanțele judecătorești sunt stabilite ca și în cazul Curții de Justiție, pe durata acestora președinția fiind asigurată la sediul Tribunalului fie de către președinte, care ține legătura cu grefierul, fie de către un președinte de cameră sau de către un alt judecător desemnat de președinte să îl înlocuiască[761].

15.2.3.4. Procedura în fața Tribunalului

Potrivit art. 53 din Statutul Curții de Justiție (anexat la TUE, TFUE și TCEEA), cauzele introduse la Tribunal sunt soluționate după aceeași procedură ca a Curții de

[758] *Ibidem*, Articolul 32
[759] *Ibidem*
[760] Articolul 33 din Regulamentul de procedură al Tribunalului
[761] *Ibidem*, Articolul 34

Justiție cu mențiunea că procedura în fața Tribunalului este precizată și completată, în măsura necesară, de regulamentul său de procedură.

Pentru evitarea unor conflicte de competență între Curtea de Justiție și Tribunal s-a stabilit că în cazul în care Tribunalul constată că nu are competența de a soluționa o cauză care ține de competența Curții, își va declina competența și va transmite cauza acesteia spre judecare. În mod similar, în cazul în care Curtea de Justiție constată că o cauză ține de competența Tribunalului, o transmite acestuia, care nu mai își mai poate declina competența în acest caz, fiind obligat să o judece.

În cazul în care Curtea de Justiție și Tribunalul sunt sesizate cu cauze având același obiect, care ridică aceeași chestiune de interpretare sau care pun în discuție validitatea aceluiași act, Tribunalul, după audierea părților, poate suspenda procedura până la pronunțarea hotărârii de către Curtea de Justiție sau, atunci când acțiunea este introdusă în temeiul art. 263 TFUE[762], își poate declina competența pentru a permite Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la aceste acțiuni. În aceeași situație, Curtea de Justiție poate, de asemenea, decide să suspende procedura, caz în care procedura în fața Tribunalului continuă. Totodată, atunci când un stat membru și o instituție a Uniunii contestă același act, Tribunalul își declină competența, astfel încât Curtea de Justiție să se poată pronunța cu privire la aceste acțiuni.

Ca și în cazul Curții de Justiție, procedura în fața Tribunalului urmează cele două faze principale (faza scrisă și faza orală) cu deosebirea că nu toate procedurile speciale întâlnite în fața Curții se regăsesc și în fața Tribunalului.

Una dintre procedurile speciale de judecată specifică doar Tribunalului este reglementată în cuprinsul articolelor 117-121 din Regulamentul său de procedură și se referă la hotărârile Tribunalului pronunțate după anularea cu trimitere spre rejudecare. Astfel, în cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță a Tribunalului și decide să trimită cauza acestuia din urmă spre rejudecare, Tribunalul este sesizat prin hotărârea de trimitere. În cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță a unei camere, președintele Tribunalului poate repartiza cauza unei alte camere compuse din același număr de judecători. Când Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță pronunțată de Tribunal întrunit în ședință plenară sau în Marea Cameră, cauza este repartizată completului care a pronunțat decizia respectivă, iar în cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță pronunțată de un judecător unic, președintele Tribunalului repartizează cauza unei camere de trei judecători, din compunerea căreia nu face parte judecătorul respectiv.

---

[762] Potrivit art. 263 TFUE, Curtea de Justiție a Uniunii Europene controlează legalitatea actelor legislative, a actelor Consiliului, ale Comisiei și ale Băncii Centrale Europene, altele decât recomandările și avizele, și a actelor Parlamentului European și ale Consiliului European menite să producă efecte juridice față de terți. Aceasta controlează, de asemenea, legalitatea actelor organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii destinate să producă efecte juridice față de terți. În acest scop, Curtea are competența să se pronunțe cu privire la acțiunile formulate de un stat membru, de Parlamentul European, de Consiliu sau de Comisie, pentru motive de necompetență, de încălcare a unor norme fundamentale de procedură, de încălcare a tratatelor sau a oricărei norme de drept privind aplicarea acestuia ori de abuz de putere. În aceleași condiții, Curtea are competența să se pronunțe cu privire la acțiunile formulate de Curtea de Conturi, de Banca Centrală Europeană și de Comitetul Regiunilor, care urmăresc salvgardarea prerogativelor acestora. De asemenea, orice persoană fizică sau juridică poate formula, în aceleași condiții, o acțiune împotriva actelor al căror destinatar este sau care o privesc direct și individual, precum și împotriva actelor normative care o privesc direct și care nu presupun măsuri de executare.

Atunci când, într-o cauză, intervine o hotărâre de trimitere spre rejudecare, dacă procedura scrisă în fața Tribunalului, în cauza respectivă, era terminată, procedura de rejudecare se desfășoară după cum urmează:

- în termen de două luni de la comunicarea hotărârii Curții, reclamantul poate depune un memoriu cuprinzând observații scrise;
- în termen de o lună de la comunicarea acestui memoriu pârâtului, acesta din urmă poate depune un memoriu cuprinzând observații scrise. Termenul acordat pârâtului pentru depunerea acestui memoriu nu poate în niciun caz să fie mai mic de două luni, calculat de la data la care i s-a comunicat hotărârea Curții;
- în termen de o lună de la comunicarea concomitentă a observațiilor reclamantului și ale pârâtului către intervenient, acesta din urmă poate depune un memoriu cuprinzând observații scrise. Termenul acordat intervenientului pentru depunerea acestui memoriu nu poate în niciun caz să fie mai mic de două luni, calculat de la data la care i s-a comunicat hotărârea Curții.

Atunci când, într-o cauză, intervine o hotărâre de trimitere spre rejudecare, dacă procedura scrisă în fața Tribunalului, în cauza respectivă, nu era terminată, aceasta se reia din stadiul în care se afla, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii hotărâte de Tribunal[763].

15.2.3.5. Competența Tribunalului

Potrivit art. 256 al. (1) TFUE, Tribunalul are competența să judece în primă instanță acțiunile menționate la articolele 263, 265, 268, 270 și 272 (cu excepția celor care sunt atribuite unui tribunal specializat și a celor rezervate prin statut Curții de Justiție[764]), putându-i fi prevăzute prin Statutul CJUE competențe și în alte categorii de acțiuni.

În concluzie, din analiza dispozițiilor articolelor prezentate mai sus, Tribunalul are competența de a judeca:

- acțiuni directe introduse de persoane fizice sau juridice care au ca obiect anularea actelor instituțiilor, ale organelor, ale oficiilor ori ale agențiilor Uniunii Europene, ale căror destinatare sunt sau care le privesc direct și individual, precum și acțiuni introduse împotriva unor acte normative care le privesc direct și care nu presupun măsuri de executare și acțiuni introduse de aceleași persoane prin care se urmărește constatarea abținerii acestor instituții, organe, oficii sau agenții de a acționa;
- acțiuni introduse de statele membre împotriva Comisiei;

---

[763] *Ibidem*, Articolul 119

[764] În conformitate cu art. 51 din Statutul CJUE, prin derogare de la regula prevăzută la art. 256 TFUE, se rezervă Curții de Justiție acțiunile menționate la articolele 263 și 265 TFUE atunci când acestea sunt introduse de un stat membru împotriva: (a) unui act sau a unei abțineri de a hotărî a Parlamentului European sau a Consiliului, sau a celor două instituții împreună, cu excepția: deciziilor adoptate de Consiliu conform art. 108 al. (2) al treilea paragraf din TFUE; actelor Consiliului adoptate în temeiul unui regulament al Consiliului privind măsuri de apărare comercială în sensul art. 207 TFUE; actelor Consiliului prin care acesta își exercită competențele de executare în conformitate cu art. 291 al. (2) din TFUE; (b) unui act sau a unei abțineri de a hotărî a Comisiei în temeiul art. 331 al. (1) din TFUE. De asemenea, se rezervă Curții de Justiție acțiunile menționate la aceleași articole atunci când acestea sunt introduse de o instituție a Uniunii împotriva unui act sau a unei abțineri de a hotărî a Parlamentului European sau a Consiliului, a celor două instituții împreună sau a Comisiei sau sunt introduse de o instituție a Uniunii împotriva unui act sau a unei abțineri de a hotărî a Băncii Centrale Europene.

- acțiuni introduse de statele membre împotriva Consiliului cu privire la actele adoptate în domeniul ajutoarelor de stat, la măsurile de protecție comercială *(„dumping")* și la actele prin care Consiliul exercită competențe de executare;

- acțiuni prin care se urmărește obținerea unor despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de instituțiile comunitare sau de funcționarii acestora;

- acțiuni care se întemeiază pe contrate încheiate de Uniunea Europeană în care se prevede în mod expres competența Tribunalului;

- acțiuni în domeniul proprietății intelectuale îndreptate împotriva Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele) și împotriva Oficiului Comunitar pentru Soiuri de plante;

- recursuri împotriva deciziilor Tribunalului Funcției Publice, limitate la chestiuni de drept;

- acțiuni formulate împotriva deciziilor Agenției Europene pentru Produse Chimice.

Deciziile Tribunalului pot fi atacate în termen de două luni cu recurs, limitat la chestiuni de drept, la Curtea de Justiție.[765]

15.2.4. Tribunalul Funcției Publice

15.2.4.1. Constituirea și componența Tribunalului Funcției Publice

Avându-se în vedere numărul mare de cauze care aveau ca obiect litigiile dintre Comunitate și agenții săi, prin adoptarea Tratatului de la Nisa la 26 februarie 2001 s-a creat posibilitatea înființării unor camere jurisdicționale independente și specializate. Astfel, conform art. 225A TCE (versiunea revizuită prin Tratatul de la Nisa), Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European și a Curții de Justiție, sau la cererea Curții de Justiție și după consultarea Parlamentului European și a Comisiei, putea institui camere jurisdicționale competente să audieze și să decidă în prima instanță în anumite categorii de acțiuni formulate în domenii specifice[766].

În temeiul dispozițiilor tratatului și în vederea îmbunătățirii funcționării sistemului jurisdicțional comunitar, la 2 noiembrie 2004, Consiliul a decis constituirea unei jurisdicții specifice pentru contenciosul funcției publice competentă să judece în primă instanță cu privire la aceste litigii, judecate până atunci de Tribunalul de Primă Instanță al Comunităților Europene. Drept urmare, Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene a fost înființat prin Decizia Consiliului 2004/752/CE, Euratom[767], ca prima dintre „camerele jurisdicționale" astfel cum au fost ele prevăzute la articolul 225A TCE.

---

[765] Ca și în cazul Curții de Justiție, recursul în fața Tribunalului este limitat la chestiuni de drept și poate să privească lipsa de competență a Tribunalului Funcției Publice, încălcarea procedurii în fața instanței care a adus atingere intereselor părților și încălcarea dreptului Uniunii de către membrii Tribunalului – pentru detalii privind competența Tribunalului a se vedea http://curia.europa.eu – site-ul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[766] Dispozițiile privind înființarea tribunalelor specializate au fost completate prin Tratatul de la Lisabona. Astfel, potrivit art. 257 TFUE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin regulamente (fie la propunerea Comisiei și după consultarea Curții de Justiție, fie la solicitarea Curții de Justiție și după consultarea Comisiei) în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot înființa tribunale specializate pe lângă Tribunal, care să aibă competența de a judeca în primă instanță anumite categorii de acțiuni în materii speciale.

[767] Decizia Consiliului (2004/752/CE, Euratom) din 2 noiembrie 2004 de instituire a Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene, publicată în JOUE L333 din 9.11.2004, p. 7.

Tribunalul Funcției Publice este alcătuit din șapte judecători numiți de Consiliu (hotărând cu unanimitate), după consultarea unui comitet alcătuit din șapte persoane selectate dintre foști membri ai Curții de Justiție și ai Tribunalului și dintre juriști recunoscuți pentru competențele lor. Comitetul își dă avizul asupra caracterului corespunzător al candidaților de a exercita funcția de judecător al Tribunalului Funcției Publice. Comitetul atașează avizului său o listă de candidați care dețin cea mai potrivită experiență de nivel înalt, aceasta conținând numele a cel puțin de două ori mai mulți candidați față de numărul judecătorilor ce urmează a fi numiți de Consiliu.

Judecătorii sunt numiți pentru o perioadă de șase ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Orice post vacant este completat prin numirea unui nou judecător pe o perioadă de șase ani. La numirea judecătorilor, Consiliul asigură o componență cât mai echilibrată a tribunalului pe criteriul geografic cât mai extins posibil dintre resortisanții statelor membre și în ceea ce privește sistemele juridice naționale reprezentate.[768]

15.2.4.2. Organizarea Tribunalului Funcției Publice

Potrivit art. 2 din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice[769], mandatul unui judecător începe de la data stabilită în acest sens în actul de numire, iar în cazul în care data nu este stabilită în actul de numire, mandatul începe de la data acestui act.

Înainte de a intra în funcție, judecătorii depun în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene un jurământ și, imediat după acesta, semnează o declarație prin care își iau angajamentul solemn de a respecta, pe durata funcției lor și după încetarea acesteia, obligațiile care decurg din această funcție, în special îndatoririle de a da dovadă de onestitate și de discreție în acceptarea anumitor poziții sau avantaje după încetarea funcției lor.

Atunci când Curtea de Justiție este chemată să decidă, după consultarea Tribunalului, dacă un judecător nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă acesta nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale, președintele Tribunalului îl invită pe judecătorul în cauză să se prezinte în camera de consiliu pentru a-și prezenta observațiile, fără participarea grefierului. Avizul prin care se constată că un judecător nu mai corespunde condițiilor cerute sau nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale trebuie să exprime cel puțin voturile majorității judecătorilor Tribunalului. În acest caz, repartiția voturilor se transmite Curții de Justiție. Votul este secret, judecătorul în cauză neparticipând la deliberare.[770]

În conformitate cu articolul 4 al. (1) din Anexa I la Statutul Curții de Justiție (anexat la TUE, TFUE și TCEEA), judecătorii aleg dintre ei pe președintele Tribunalului, pentru o perioadă de trei ani, mandatul acestuia poate fi reînnoit. În cazul în care mandatul președintelui Tribunalului încetează înainte de expirarea termenului stabilit, se procedează la înlocuirea acestuia pentru perioada rămasă. În cadrul acestor alegeri votul este secret și este ales judecătorul care obține majoritatea absolută. În cazul în care niciunul dintre judecători nu obține majoritatea absolută a voturilor, se organizează un al

[768] Articolele 1-3 din Anexa I la Statutul Curții de Justiție

[769] Regulament de procedură al Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene, publicat în JO L 206 din 14.7.2014, pp. 1-45. Acest regulament a înlocuit Regulamentul de procedură al Tribunalului adoptat la 25 iulie 2007, astfel cum a fost modificat la 18 mai 2011 (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 162, 22 iunie 2011, pagina 19).

[770] Articolul 5 din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice

doilea tur de scrutin și este ales judecătorul care obține cel mai mare număr de voturi. În caz de egalitate de voturi, este ales judecătorul cel mai vârstnic.

Potrivit Regulamentului de procedură al Tribunalului Funcției Publice, președintele conduce lucrările și serviciile Tribunalului. Acesta prezidează ședințele, precum și deliberările desfășurate în camera de consiliu ale ședinței plenare, a camerei compuse din cinci judecători și a oricărei camere compuse din trei judecători, dacă face parte din aceasta. În caz de împiedicare sau de absență a președintelui Tribunalului ori în cazul în care funcția de președinte al Tribunalului este vacantă, președinția este asigurată potrivit ordinii stabilite de regulamentul de procedură.[771]

In ceea ce privește completele de judecată, în conformitate cu art. 4 al. (2) din Anexa I la Statutul Curții de Justiție, Tribunalul Funcției Publice judecă în camere formate din trei judecători. În anumite cazuri prevăzute de regulamentul său de procedură, cauzele pot fi judecate în ședință plenară, în cameră alcătuită din cinci judecători sau de un judecător unic.

Tribunalul decide cu privire la repartizarea judecătorilor pe camere. În cazul în care numărul judecătorilor repartizați unei camere este mai mare decât numărul judecătorilor care participă la judecarea unei cauze, Tribunalul decide asupra modalității de desemnare a judecătorilor care urmează să intre în compunerea completului.[772]

În temeiul prevederilor articolului 4 al. (3) din Anexa I la Statutul Curții de Justiție, judecătorii aleg dintre ei, pentru o perioadă de trei ani, pe președinții camerelor compuse din trei judecători. Alegerile au loc în conformitate cu procedura prevăzută pentru președintele Tribunalului și mandatul acestora poate fi reînnoit.

Președinții camerelor conduc lucrările camerei respective și prezidează ședințele de judecată, precum și deliberările acesteia. În caz de împiedicare sau de absență a președintelui unei camere ori în cazul în care funcția de președinte al unei camere este vacantă, camera este prezidată de către unul dintre membrii acesteia, potrivit ordinii stabilite de regulamentul de procedură. Președintele Tribunalului prezidează completul în cazul în care, în mod excepțional, în vederea legalei compuneri a completului, este necesar ca președintele Tribunalului să facă parte din acesta.[773]

Sub rezerva situațiilor în care o cauză este trimisă Plenului, camerei de cinci judecători sau judecătorului unic, Tribunalul judecă în camere de trei judecători.

Potrivit art. 14 din Regulamentul de procedură, o cauză poate fi trimisă spre judecare în ședință plenară sau camerei compuse din cinci judecători atunci când dificultatea problemelor de drept ridicate, importanța cauzei ori împrejurări speciale justifică această măsură. Decizia de trimitere se adoptă de Tribunal în ședință plenară la propunerea camerei sesizate cu soluționarea cauzei sau a oricărui membru al Tribunalului. Această decizie se poate adopta în orice stadiu al procedurii.

Referitor la trimiterea unei cauze judecătorului unic, cauzele atribuite unei camere de trei judecători pot fi judecate de judecătorul raportor care hotărăște în calitate de judecător unic dacă, ținând seama de lipsa dificultății problemelor de drept sau de fapt ridicate, de importanța limitată a cauzei și de absența altor împrejurări speciale, se consideră adecvat să fie judecate astfel. Cauzele care ridică chestiuni privind legalitatea unui act de aplicabilitate generală nu se pot trimite judecătorului unic, cu excepția cazului

---

[771] *Ibidem*, Articolele 8-9
[772] *Ibidem*, Articolul 11
[773] *Ibidem*, Articolul 12

în care Curtea, Tribunalul Uniunii Europene sau Tribunalul s-a pronunțat deja asupra acestor chestiuni. Decizia de trimitere se adoptă în unanimitate, după ascultarea părților, de către camera pe rolul căreia se află cauza. Această decizie se poate adopta în orice stadiu al procedurii.[774]

In activitatea sa, Tribunalul Funcției Publice este ajutat de grefă și de o serie de servicii. Astfel, Tribunalul numește grefierul pentru o perioadă de șase ani, mandatul acestuia putând fi reînnoit. Înainte de a intra în funcție, grefierul depune în fața Tribunalului jurământul prevăzut de regulamentul de procedură. Grefierul nu poate fi eliberat din funcție decât dacă nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale. Grefierul nu poate fi înlăturat din funcție decât dacă nu mai corespunde condițiilor cerute sau dacă nu mai îndeplinește obligațiile aferente funcției sale. Dacă funcția grefierului încetează înainte de expirarea mandatului său, Tribunalul numește un nou grefier pentru o perioadă de șase ani.[775]

Tribunalul poate numi, potrivit procedurii prevăzute pentru numirea grefierului, un grefier adjunct însărcinat să îl asiste pe grefier și să îl înlocuiască în condițiile stabilite de instrucțiunile pentru grefier prevăzute de regulamentul de procedură. În caz de împiedicare sau de absență a grefierului și, dacă este cazul, a grefierului adjunct sau atunci când posturile acestora sunt vacante, președintele Tribunalului desemnează funcționarii sau personalul auxiliar însărcinați cu îndeplinirea atribuțiilor de grefier[776].

Potrivit art. 20 din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice, grefierul asistă Tribunalul, președintele și judecătorii în exercițiul tuturor funcțiilor lor. Acesta răspunde de organizarea și de activitățile grefei sub autoritatea președintelui Tribunalului. Totodată, grefierul păstrează sigiliile și răspunde de arhive și se îngrijește de publicațiile Tribunalului. Sub autoritatea președintelui Tribunalului, grefierul este însărcinat cu primirea, transmiterea și păstrarea tuturor înscrisurilor, precum și cu efectuarea comunicărilor pe care le presupune aplicarea regulamentului de procedură.

Funcționarii și personalul auxiliar însărcinați să asiste direct președintele Tribunalului, judecătorii și grefierul sunt numiți în condițiile prevăzute de Statutul funcționarilor. Aceștia răspund în fața grefierului, sub autoritatea președintelui Tribunalului.[777]

Administrarea, gestiunea financiară și contabilitatea Tribunalului Funcției Publice sunt asigurate, sub autoritatea președintelui Tribunalului, de către grefier, asistat de serviciile Curții de Justiție și ale Tribunalului Uniunii Europene[778].

15.2.4.3. Funcționarea Tribunalului Funcției Publice

Conform art. 24 din Regulamentul de procedură, datele și orele ședințelor Tribunalului Funcției Publice sunt stabilite de către președintele acestuia. Tribunalul poate, pentru desfășurarea uneia sau mai multor ședințe determinate, să aleagă un alt loc decât acela al sediului său.

Ședințele Tribunalului se pot desfășura numai cu respectarea cvorumului de cinci judecători în cazul ședinței plenare și trei judecători în cazul camerei compuse din cinci judecători și al camerelor compuse din trei judecători.[779]

---

[774] *Ibidem*, Articolul 15

[775] *Ibidem*, Articolele 16-17

[776] *Ibidem*, Articolele 18-19

[777] *Ibidem*, Articolul 23

[778] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 141.

Dacă, urmare a unui caz de împiedicare sau de absență a unui judecător, cvorumul nu este întrunit, președintele amână ședința până la încetarea cazului de împiedicare sau absență. De asemenea, în vederea întrunirii cvorumului în cadrul unei camere, președintele poate, pentru buna desfășurare a judecății, să dispună ca din compunerea completului să facă parte un alt judecător din aceeași cameră sau, dacă aceasta nu este posibil, să propună președintelui Tribunalului desemnarea unui judecător din cadrul altei camere. Judecătorul respectiv este desemnat prin rotație, potrivit ordinii stabilite de regulamentul de procedură, cu exceptarea, în măsura posibilului, a președintelui Tribunalului și a președinților camerelor. În cazul în care, ulterior ședinței, completul de judecată se compune potrivit modului descris mai sus, se dispune redeschiderea procedurii orale. Dacă, în cadrul camerei compuse din cinci judecători, anterior ședinței, intervine un caz de împiedicare sau de absență, președintele Tribunalului desemnează un alt judecător, prin rotație, potrivit ordinii stabilite de regulamentul de procedură. Cu toate acestea, ședința se poate desfășura, sub condiția întrunirii cvorumului, chiar dacă numărul de cinci judecători nu poate fi atins[780].

15.2.4.4. Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice

Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice se desfășoară conform dispozițiilor din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene[781], în special a cele cuprinse în Anexa I la acesta, precum și propriului său regulament de procedură.

Ca și în cazul celorlalte instanțe descrise mai înainte, procedura în fața Tribunalului Funcției Publice cuprinde o fază scrisă și una orală.

În ceea ce privește faza scrisă, aceasta cuprinde prezentarea cererii și a memoriului în apărare, cu excepția cazului în care Tribunalul Funcției Publice hotărăște că este necesar un al doilea schimb de memorii scrise. Atunci când are loc un al doilea schimb de memorii, Tribunalul Funcției Publice poate decide, cu acordul părților, să se pronunțe fără procedură orală. În toate etapele procedurii, inclusiv în momentul depunerii cererii, Tribunalul Funcției Publice poate examina posibilitățile unei soluționări pe cale amiabilă a litigiului și poate încerca facilitarea unei asemenea soluționări. În toate etapele procedurii, inclusiv în momentul depunerii cererii, Tribunalul Funcției Publice poate examina posibilitățile unei soluționări pe cale amiabilă a litigiului și poate încerca facilitarea unei asemenea soluționări[782].

Atunci când o cerere sau un alt act de procedură adresat Tribunalului Funcției Publice este depus din greșeală la grefierul Curții de Justiție sau al Tribunalului, acesta va fi transmis de îndată de grefierul respectiv grefierului Tribunalului Funcției Publice. De asemenea, atunci când o cerere sau un alt act de procedură adresat Curții de Justiție sau Tribunalului este depus din greșeală la grefierul Tribunalului Funcției Publice, acesta va fi trimis de îndată de grefierul respectiv grefierului Curții de Justiție sau celui al Tribunalului.

În situația în care Tribunalul Funcției Publice constată că nu are competența să judece o acțiune care este de competența Curții de Justiție sau a Tribunalului, acesta

---

[779] Articolul 26 din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice

[780] *Ibidem*, Articolele 27-28

[781] Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice este reglementată de titlul III din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, cu excepția art. 22 (recursul împotriva deciziilor Comitetului de arbitraj constituit în baza art. 18 TCEEA) și art. 23 (hotărârile cu titlu prejudiciar în cazurile prevăzute la art. 267 TFUE).

[782] Articolul 7 al. (3) din Anexa I la Statutul Curții de Justiție

trimite cauza Curții de Justiție sau Tribunalului. De asemenea, atunci când Curtea de Justiție sau Tribunalul constată că o cauză este de competența Tribunalului Funcției Publice, instanța sesizată trimite cauza Tribunalului Funcției Publice, care nu-și mai poate declina competența.

Atunci când Tribunalul Funcției Publice și Tribunalul sunt sesizate în cauze în care se ridică aceeași chestiune de interpretare sau în care este pusă în discuție validitatea aceluiași act, Tribunalul Funcției Publice, după audierea părților, poate suspenda procedura până la pronunțarea hotărârii de către Tribunalul Uniunii Europene. Atunci când Tribunalul Funcției Publice și Tribunalul sunt sesizate în cauze care au același obiect, Tribunalul Funcției Publice își declină competența, astfel încât Tribunalul Uniunii Europene să se poată pronunța în aceste cauze[783].

Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice implică, de asemenea, și o fază orală. În cursul fazei orale are loc, în mod obișnuit, o ședință publică. În cadrul acesteia, judecătorii pot adresa întrebări reprezentanților părților și, dacă este cazul, părților personal[784]. Judecătorul raportor redactează un raport de ședință în care sunt expuse elementele esențiale ale cauzei și în care se indică aspectele asupra cărora părțile trebuie să își concentreze pledoariile. Acest document este pus la dispoziția publicului în limba de procedură. Judecătorii deliberează pe baza proiectului de motivare redactat de judecătorul raportor, iar hotărârea se pronunță în ședință publică. Președintele declară terminată procedura orală la sfârșitul dezbaterilor. Procesul-verbal al ședinței de judecată este întocmit de către grefier, care îl și semnează alături de președinte. Părțile pot consulta la grefă orice proces-verbal și pot obține o copie a acestuia pe cheltuiala lor.[785]

Potrivit art. 9 din Anexa I la Statutul Curții de Justiție, se poate formula recurs în fața Tribunalului în termen de două luni de la notificarea deciziei atacate împotriva deciziilor Tribunalului Funcției Publice prin care se finalizează judecata și a deciziilor acestuia prin care se soluționează parțial fondul unui litigiu sau prin care se pune capăt unui incident de procedură referitor la o excepție de necompetență sau de inadmisibilitate. Un asemenea recurs poate fi formulat de oricare dintre părți care cade, în tot sau în parte, în pretenții. Cu toate acestea, intervenienții, alții decât statele membre și instituțiile Uniunii, pot formula recurs numai atunci când decizia Tribunalului Funcției Publice îi afectează în mod direct.

Un recurs în fața Tribunalului este limitat la chestiuni de drept, acesta putând fi fondat pe lipsa de competență a Tribunalului Funcției Publice, pe încălcarea procedurii în fața tribunalului care aduce atingere intereselor părții în cauză, cât și pe încălcarea dreptului Uniunii de către Tribunalul Funcției Publice. Atunci când recursul este întemeiat, Tribunalul anulează decizia Tribunalului Funcției Publice și se pronunță el însuși asupra litigiului. Acesta trimite cauza Tribunalului Funcției Publice spre rejudecare în cazul în care litigiul nu este în stare de judecată. Atunci când cauza este trimisă Tribunalului Funcției Publice spre rejudecare, acesta este ținut de dezlegarea dată chestiunilor de drept prin decizia Tribunalului[786].

---

[783] *Ibidem*, Articolul 8

[784] Articolul 63 din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice

[785] Pentru detalii privind procedura în fața Tribunalului Funcției Publice a se vedea http://curia.europa.eu – site-ul Curții de Justiție a Uniunii Europene

[786] Articolele 11-13 din Anexa I la Statutul Curții de Justiție.

15.2.4.5. Competența Tribunalului Funcției Publice

Potrivit art. 1 din Anexa I la Statutul Curții de Justiție, Tribunalul Funcției Publice exercită în primă instanță competențe în litigiile dintre Uniune și funcționarii acesteia în temeiul articolului 270 TFUE, inclusiv în litigiile dintre orice organe, oficii sau agenții și funcționarii acestora pentru care competența este atribuită Curții de Justiție a Uniunii Europene.

De asemenea, Tribunalul Funcției Publice are competența de a judeca litigiile privind anumite categorii de personal, îndeosebi personalul din cadrul Eurojust, al Europol, al Băncii Centrale Europene, al Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OAPI) și al Serviciului European de Acțiune Externă. În schimb, Tribunalul Funcției Publice nu poate judeca litigiile dintre administrațiile naționale și agenții acestora. Deciziile pronunțate de Tribunalul Funcției Publice pot face obiectul unui recurs limitat la probleme de drept. Acest recurs poate fi introdus în termen de două luni în fața Tribunalului. În condiții excepționale, deciziile pronunțate de Tribunal în recurs pot face, la rândul lor, obiectul unei reexaminări în fața Curții de Justiție.[787]

[787] Pentru detalii privind competența Tribunalului Funcției Publice a se vedea http://curia.europa.eu – site-ul Curții de Justiție a Uniunii Europene

CAPITOLUL 16
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ

16.1. CONSTITUIREA ŞI EVOLUŢIA BĂNCII CENTRALE EUROPENE

Conform Tratatului de la Maastricht, printre obiectivele Uniunii Europene se afla şi stabilirea unei uniuni economice şi monetare care să includă în timp o monedă unică. Crearea Uniunii economice şi monetare (UEM) era prevăzută să se desfăşoare în trei etape, cea de-a treia dintre acestea constând în crearea unei monede unice la 1 ianuarie 1999 şi înfiinţarea Băncii Centrale Europene.

La întrunirea Consiliului European de la Luxembourg, desfăşurată între 12-13 decembrie 1997, a fost adoptată o rezoluţie[788] cu privire la coordonarea politicilor economice a statelor membre în etapa a treia a UEM, fiind acordată o atenţie deosebită evoluţiile economice naţionale şi politicilor care puteau influenţa condiţiile monetare şi financiare în întreaga zonă euro sau buna funcţionare a pieţei interne.

La 25 martie 1998, Comisia Europeană a publicat un raport elaborat în conformitate cu articolul 109j alineatul (1) din TCE, document în care a reliefat progresele realizate de statele membre în îndeplinirea obligaţiilor ce le reveneau pentru realizarea Uniunii economice şi monetare (UEM)[789]. Totodată, în conformitate cu articolul 109j alineatul (2) din TCE, a prezentat o recomandare Consiliului cu privire la cele 11 state membre îndeplineau condiţiile necesare pentru adoptarea monedei unice, la 1 ianuarie 1999[790].

Având în vedere recomandările Comisiei, la 1 mai 1998, Consiliul a emis Recomandarea 98/316/CE[791] în care se arăta că 11 state membre[792] îndeplinesc criteriile de convergenţă conform art. 109J, al. (2) TCE[793] şi legislaţiile lor naţionale, inclusiv statutele băncilor centrale naţionale, sunt compatibile cu art. 107 şi 108 TCE şi cu statutul Sistemului European de Bănci Centrale (SEBC). În consecinţă, la 3 mai 1998, Consiliul a adoptat Decizia 98/317/CE[794] în care a stabilit cele 11 state membre care îndeplineau criteriile de

---

[788] *Resolution of the European Council of 13 December 1997 on economic policy coordination in stage 3 of EMU and on Treaty Articles 109 and 109b of the EC Treaty* - Official Journal of the European Communities, No C 35, 2.02.1998, p. 1.

[789] *Commission report of 25 March 1998 on progress towards convergence, COM (98) 1999 final* - Not published in the Official Journal.

[790] *Commission recommendation for a Council recommendation in accordance with Article 109J (2) of the EC Treaty, COM(1998) 1999 final* - Not published in the Official Journal.

[791] *Council Recommendation 98/316/EC of 1 May 1998 in accordance with Article 109j(2) of the Treaty*, Official Journal of the European Communities L 139, 11. 5. 1998, p. 21.

[792] Cele 11 state membre erau: Belgia, Germania, Spania, Franţa, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Austria, Portugalia şi Finlanda. Totodată, Consiliul a menţionat că Grecia şi Suedia nu îndeplineau criteriile de convergenţă stabilite, motiv pentru care acestea nu puteau adopta moneda unică. Celelalte două state membre, Danemarca şi Marea Britanie, au decis să nu participe la a treia etapă a UEM, notificând Consiliul în acest sens.

[793] Articolul 109 J a devenit art. 121TCE în urma renumerotării adoptate prin Tratatul de la Amsterdam.

[794] *Council Decision (98/317/EC) of 3 May 1998 in accordance with Article 109j(4) of the EC Treaty* - Official Journal of the European Communities L 139, 11. 5. 1998, pp. 30-35.

convergență și, în aceeași zi, a adoptat Regulamentul nr. 974/98/CE[795] prin care a stabilit introducerea „euro" ca monedă a statelor participante începând cu 1 ianuarie 1999.

Ca urmare, la 25 mai 1998, guvernele celor 11 state membre selectate au numit președintele, vicepreședintele și pe ceilalți patru membri ai Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene (BCE), preluarea funcțiilor de către aceștia, la 1 iunie 1998, marcând înființarea BCE.

Conform art. 123 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE)[796], odată cu înființarea Băncii Centrale Europene (BCE) aceasta a preluat toate sarcinile Institutului Monetar European (IME), care și-a încheiat activitatea. De asemenea, potrivit art. 8 TCE, odată cu BCE a luat ființă și Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC), statutele ambelor entități fiind cuprinse într-un Protocol anexat la Tratatul de la Maastricht.

Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE) considera Banca Centrală Europeană o instituție care, fără să fie caracterizată drept comunitară, se asemăna cu instituțiile comunitare. Această concluzie a avut la bază faptul că Banca Centrală Europeană nu este enumerată la art. 7 TCE (care stabilea instituțiile ce asigurau sarcinile încredințate Comunității Europene), dar apărea menționată la art. 8 TCE, care instituia un Sistem European de Bănci Centrale (SEBC) și o Bancă Centrală Europeană (BCE), însărcinată cu implementarea acordurilor SEBC.

Potrivit Protocolului privind statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene (anexat la Tratatul de la Maastricht), BCE dispunea de personalitate juridică în conformitate cu dreptul public internațional, fiind concepută ca nucleu al Eurosistemului și al SEBC.

În urma adoptării Tratatului de la Lisabona, Banca Centrală Europeană a fost inclusă în cadrul instituțiilor Uniunii Europene[797], tratatul conferindu-i puteri sporite în adoptarea măsurilor privind aspecte legate de uniunea monetară.

16.2. COMPONENȚA ȘI ORGANIZAREA BĂNCII CENTRALE EUROPENE

16.2.1. Aspecte generale

Structura organizatorică a Băncii Centrale Europene (BCE) conține trei organe decizionale, respectiv: Consiliul guvernatorilor, Comitetul executiv și Consiliul general.

Organele de decizie ale BCE sunt asistate în îndeplinirea sarcinilor lor de o serie de comitete.

16.2.2. Consiliul guvernatorilor

16.2.2.1.Componență

Consiliul guvernatorilor este principalul organ de decizie al Băncii Centrale Europene (BCE), fiind constituit din membrii Comitetului executiv al BCE și din guvernatorii băncilor centrale naționale ale statelor membre a căror monedă este euro[798].

---

[795] *Council Regulation (98/974/EC) of 3 May 1998 on the introduction of the euro* - Official Journal of the European Communities L 139, 11. 5. 1998, pp. 1-5.

[796] Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE) a reprezentat Titlul II din Tratatul de la Maastricht.

[797] Articolul 1, pct. 14 din Tratatul de la Lisabona.

[798] Articolul 283 TFUE

Potrivit Codului de conduită pentru membrii Consiliului guvernatorilor[799], aceştia trebuie să respecte cele mai înalte standarde de conduită etică şi să dea dovadă de onestitate, independenţă, imparţialitate, discernământ, să nu urmărească realizarea propriilor interese şi să evite orice situaţii susceptibile de a da naştere unui conflict de interese personal. Totodată, membrii Consiliului guvernatorilor trebuie să fie conştienţi de importanţa propriilor îndatoriri şi responsabilităţi, să aibă în vedere caracterul public al acestei funcţii şi să se manifeste într-un mod care să menţină şi să întărească încrederea publicului în BCE.

În conformitate cu art. 130 TFUE şi cu art. 7 din Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale şi al Băncii Centrale Europene (în continuare Statutul SEBC şi al BCE)[800], în exercitarea competenţelor şi în îndeplinirea misiunilor şi a îndatoririlor care le-au fost conferite, membrii Consiliului guvernatorilor nu pot solicita sau accepta instrucţiuni de la instituţiile, organele, oficiile şi agenţiile Uniunii, de la guvernele statelor membre sau de la orice alt organism. Totodată, instituţiile, organele, oficiile şi agenţiile Uniunii, precum şi guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu şi să nu încerce să influenţeze membrii organelor de decizie ale BCE sau ale băncilor centrale naţionale în îndeplinirea misiunilor acestora.

Respectarea principiului independenţei este incompatibilă cu solicitarea, primirea sau acceptarea din orice alte surse, cu excepţia celor din cadrul SEBC, a oricăror avantaje, recompense, remuneraţii sau cadouri, financiare ori ne-financiare, cu o valoare mai mare de 200 de EURO, şi care sunt asociate în orice fel exercitării funcţiei de membru al Consiliului Guvernatorilor. Aceştia pot accepta, totuşi, invitaţii la conferinţe, recepţii sau evenimente culturale şi divertismentele asociate, inclusiv ospitalitatea corespunzătoare, dacă participarea la eveniment este compatibilă cu îndeplinirea îndatoririlor ce le revin în calitate de membri ai Consiliului Guvernatorilor. În acest sens, ei pot accepta rambursarea de către organizatori a cheltuielilor de transport şi de cazare corespunzătoare duratei angajamentului lor, cu excepţia cazului în care organizatorii sunt instituţii aflate sub supravegherea lor.

Membrii Consiliului Guvernatorilor trebuie să manifeste o prudenţă deosebită în ceea ce priveşte invitaţiile care le sunt adresate individual. Aceste norme se aplică în egală măsură şi soţilor sau partenerilor, dacă invitaţiile le sunt adresate şi acestora şi dacă participarea acestora este în concordanţă cu uzanţele acceptate pe plan internaţional. Membrii Consiliului Guvernatorilor nu vor accepta pentru sine onorarii pentru prelegerile sau discursurile rostite în calitatea lor oficială de membri ai Consiliului Guvernatorilor[801].

16.2.2.2. Desfăşurarea reuniunilor Consiliului guvernatorilor

Potrivit art. 2 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene[802], Consiliul guvernatorilor stabileşte datele reuniunilor sale la propunerea preşedintelui. În

---

[799] Memorandumul de înţelegere privind Codul de conduită pentru membrii Consiliului Guvernatorilor din 16 mai 2002 (JO C 123 din 24.5.2002), modificat prin Memorandum 2007/C 10/08, publicat în JO C 10/6 din 16.1.2007.

[800] Protocolul (nr. 4) privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale şi al Băncii Centrale Europene (anexat la TUE şi TFUE) - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326 din 26.10.2012, p. 230.

[801] Dan Vătăman, *Drept instituţional al Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2011, p. 146.

[802] Decizia Băncii Centrale Europene (BCE/2004/2) din 19 februarie 2004 de adoptare a Regulamentului de procedură al Băncii Centrale Europene (JO L 80 din 18.3.2004, p. 33), astfel cum a fost modificată prin Decizia BCE/2009/5 (JO L 100, 18.4.2009, p. 10) şi prin Decizia BCE/2014/1 (JO L 95, 29.3.2014, p. 56).

principiu, Consiliul guvernatorilor se întrunește la intervale regulate în conformitate cu un calendar pe care îl stabilește din timp, înainte de începutul fiecărui an calendaristic[803].

Președintele convoacă o reuniune a Consiliului guvernatorilor în cazul în care cel puțin trei membri ai Consiliului guvernatorilor prezintă o cerere în acest sens. De asemenea, președintele poate convoca reuniuni ale Consiliului guvernatorilor ori de câte ori consideră necesar. În principiu, reuniunile Consiliului guvernatorilor au loc la sediul BCE, dar pot avea loc sub și formă de teleconferință, dacă nu se opun cel puțin trei guvernatori.[804]

Participarea la reuniunile Consiliului guvernatorilor este deschisă numai membrilor acestuia, președintelui Consiliului Uniunii Europene și unui membru al Comisiei Europene. În mod normal, fiecare guvernator poate fi însoțit de o singură persoană. În cazul în care un guvernator nu poate fi prezent la o reuniune poate desemna, în scris, un supleant cu obligația de a trimite această notificare scrisă președintelui în timp util, înaintea reuniunii. În principiu, supleantul în cauză poate fi însoțit de o persoană. De asemenea, președintele desemnează un membru al personalului BCE în funcția de secretar, care asistă Comitetul executiv în pregătirea reuniunilor Consiliului guvernatorilor și redactează procesele-verbale ale acestora. Totodată, Consiliul guvernatorilor poate invita și alte persoane să participe la reuniunile sale, în cazul în care consideră necesar acest lucru.[805]

În ceea ce privește votul în cadrul Consiliului guvernatorilor, în conformitate cu dispozițiile art. 10.2 din Statutul SEBC și al BCE, începând cu data de la care numărul membrilor Consiliului guvernatorilor ajunge la douăzeci și doi, guvernatorii sunt repartizați în trei grupuri și se implementează un sistem conform căruia guvernatorii băncilor centrale naționale să dispună pe rând de drepturi de vot în cadrul Consiliului guvernatorilor. Astfel, rotația drepturilor de vot contribuie la menținerea capacității Consiliului guvernatorilor de a adopta măsuri odată cu creșterea treptată a numărului țărilor din zona euro și, implicit, a numărului membrilor Consiliului guvernatorilor.

Statele membre din zona euro sunt împărțite pe grupuri în funcție de mărimea cotei deținute de statul membru căruia îi aparține banca centrală națională din produsul intern brut total la prețul pieței și din bilanțul agregat total al instituțiilor financiare monetare ale statelor membre a căror monedă este euro[806].

Astfel, în prezent repartizarea pe grupuri este următoarea:

- statele clasate pe primele cinci poziții (Germania, Franța, Italia, Spania și Olanda) dispun în comun de patru drepturi de vot;

---

[803] Conform art. 10.5 din Statutul SEBC și al BCE, Consiliul guvernatorilor se întrunește de cel puțin zece ori pe an.

[804] Articolul 2 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene

[805] *Ibidem*, Articolul 3

[806] Potrivit art. 3a din Regulamentul de procedură al BCE, cota deținută de statul membru căruia îi aparține banca centrală națională din bilanțul agregat total al instituțiilor financiare monetare se calculează pe baza unei medii anuale a datelor medii lunare de-a lungul celui mai recent an calendaristic pentru care sunt disponibile datele. Atunci când produsul intern brut total la prețul pieței se ajustează în conformitate cu articolul 29.3 din Statutul SEBC și al BCE sau când o țară devine stat membru și banca centrală națională a acesteia devine parte a Sistemului European al Băncilor Centrale, bilanțul agregat total al instituțiilor financiare monetare din statele membre care au adoptat moneda euro se recalculează pe baza datelor referitoare la cel mai recent an calendaristic pentru care sunt disponibile datele.

- celelalte 14 state (Austria, Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Grecia, Irlanda, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Portugalia, Slovenia, Slovacia) au, în total, 11 drepturi de vot.[807]

Guvernatorii sunt repartizați în fiecare grup în conformitate cu o listă a băncilor centrale naționale ale acestora care respectă ordinea alfabetică a denumirilor statelor membre în limbile lor naționale. Rotația drepturilor de vot în cadrul fiecărui grup respectă această ordine și începe cu un punct aleatoriu din listă.

Drepturile de vot în cadrul fiecărui grup se rotesc în fiecare lună, începând cu prima zi a celei dintâi luni a punerii în aplicare a sistemului de rotație.

Pentru primul grup, numărul drepturilor de vot care se rotesc în fiecare interval de o lună este unu; pentru cel de-al doilea și cel de-al treilea grup, numărul drepturilor de vot care se rotesc în fiecare interval de o lună este egal cu diferența dintre numărul guvernatorilor alocat grupului și numărul drepturilor de vot atribuite acestuia, minus doi. Mărimea și/sau structura grupurilor se adaptează de fiecare dată când produsul intern brut total la prețul pieței se ajustează în conformitate cu articolul 29.3 din Statutul SEBC și al BCE sau de fiecare dată când numărul guvernatorilor crește. Banca Centrală Europeană publică în prealabil, pe site-ul BCE, o listă a membrilor Consiliului guvernatorilor cu drept de vot. [808]

Potrivit art. 4 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene, pentru a vota, Consiliul guvernatorilor trebuie să întrunească un cvorum de două treimi din membrii săi cu drept de vot. În cazul în care cvorumul nu este întrunit, președintele poate convoca o ședință extraordinară în cadrul căreia deciziile pot fi luate indiferent de cvorum.

Consiliul guvernatorilor procedează la vot la cererea președintelui, care poate iniția procedura de vot la cererea oricărui membru al Consiliului guvernatorilor. Abținerile nu împiedică adoptarea deciziilor de către Consiliul guvernatorilor în temeiul prevederilor din statut.

Președintele poate iniția o procedură de vot secret la cererea a cel puțin trei membri ai Consiliului guvernatorilor. În cazul în care membrii Consiliului guvernatorilor sunt afectați personal de o propunere de decizie în temeiul articolelor 11.1, 11.3 sau 11.4 din Statutul SEBC și al BCE, se procedează la vot secret. În aceste cazuri, membrii în cauză ai Consiliului guvernatorilor nu participă la vot.

Deciziile pot fi luate, de asemenea, și prin intermediul unei proceduri scrise, cu excepția cazului în care se opun cel puțin trei membri ai Consiliului guvernatorilor. O procedură scrisă necesită, de regulă, acordarea a cel puțin cinci zile lucrătoare în vederea examinării de către fiecare membru al Consiliului guvernatorilor, semnătura fiecărui membru al Consiliului guvernatorilor (sau a supleantului său), precum și consemnarea acestor decizii în procesul-verbal al reuniunii următoare a Consiliului guvernatorilor.

În temeiul art. 5 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene, Consiliul guvernatorilor adoptă ordinea de zi a fiecărei reuniuni. Comitetul executiv redactează o ordine de zi provizorie, pe care o trimite, împreună cu documentele conexe,

---

[807] Pentru detalii privind calendarul rotației drepturilor de vot în cadrul Consiliului guvernatorilor a se vedea https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/votingrights.en.html

[808] Articolul 3a din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene

membrilor Consiliului guvernatorilor și altor participanți autorizați cu cel puțin opt zile înainte de reuniunea în cauză, cu excepția situațiilor de urgență, caz în care Comitetul executiv acționează în mod corespunzător, ținând seama de circumstanțe.

Consiliul guvernatorilor poate decide, la propunerea președintelui sau a oricărui membru al Consiliului guvernatorilor, eliminarea sau adăugarea unor puncte pe ordinea de zi provizorie. Un anumit punct este eliminat de pe ordinea de zi la cererea a cel puțin trei membri ai Consiliului guvernatorilor, în cazul în care documentele conexe nu au fost prezentate membrilor Consiliului guvernatorilor în timp util.

Procesele-verbale ale deliberărilor Consiliului guvernatorilor sunt aprobate la reuniunea următoare (sau, dacă este cazul, anterior, prin intermediul procedurii scrise) de către membrii Consiliului guvernatorilor care au dispus de drept de vot la reuniunea la care se referă procesul-verbal și sunt semnate de președinte.

16.2.2.3. Responsabilitățile Consiliului guvernatorilor

În temeiul art. 12.1 din Statutul SEBC și al BCE, Consiliul guvernatorilor adoptă orientările și ia deciziile necesare pentru îndeplinirea misiunilor încredințate SEBC prin tratate și prin statut.

Astfel, Consiliul guvernatorilor definește politica monetară a Uniunii, inclusiv, dacă este cazul, deciziile privind obiectivele monetare intermediare, ratele dobânzilor de referință și constituirea rezervelor în cadrul SEBC, și stabilește orientările necesare aplicării lor.

În contextul noilor responsabilități ale BCE legate de supravegherea bancară, adoptarea deciziilor referitoare la cadrul general în care sunt luate deciziile în materie de supraveghere și adoptarea proiectelor de decizii complete propuse de Consiliul de supraveghere în cadrul procedurii aplicabile în cazul absenței unei obiecții[809].

16.2.3. Comitetul executiv

16.2.3.1. Componență

Conform art. 283 al. (2) din TFUE și art. 11.1 din Statutul SEBC și al BCE, Comitetul executiv este constituit din președinte, un vicepreședinte și alți patru membri.

Președintele, vicepreședintele și ceilalți membri ai Comitetului executiv sunt numiți de Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, la recomandarea Consiliului și după consultarea Parlamentului European și a Consiliului guvernatorilor Băncii Centrale Europene, dintre persoane a căror autoritate și experiență profesională în domeniul monetar sau bancar sunt recunoscute. Mandatul acestora este pe termen de opt ani și nu poate fi reînnoit. Pot fi membri ai Comitetului executiv doar resortisanții statelor membre.

Membrii Comitetului executiv își exercită funcțiile cu normă întreagă, niciunul dintre ei neputând exercita o altă profesie, remunerată sau nu, în afară de cazul în care i s-a acordat în mod excepțional o derogare de către Consiliul guvernatorilor.

Condițiile de angajare a membrilor Comitetului executiv, în special salariile, pensiile și alte prestații de asigurări sociale fac obiectul contractelor încheiate cu BCE și se

[809] Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit (1), în special articolul 25 alineatul (2) și articolul 26 alineatul (12) - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 287 din 29.10.2013, p. 63.

stabilesc de Consiliul guvernatorilor la propunerea unui comitet format din trei membri numiți de Consiliul guvernatorilor și din trei membri numiți de Consiliu Uniunii Europene[810].

În cazul în care un membru al Comitetului executiv nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sale sau în care a comis o abatere gravă, Curtea de Justiție îl poate demite, la cererea Consiliului guvernatorilor sau a Comitetului executiv.

Locurile vacante din Comitetul executiv sunt ocupate prin numirea de noi membri de către Consiliul European, în conformitate cu procedura amintită mai sus.

16.2.3.2. Desfășurarea reuniunilor Comitetului executiv

Potrivit art. 8 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene, Comitetul executiv decide în privința modului de organizare a reuniunilor sale. În ceea ce privește data și locul reuniunilor, Comitetul executiv stabilește datele reuniunilor sale la propunerea președintelui. De asemenea, președintele poate convoca reuniuni ale Comitetului executiv ori de câte ori consideră necesar[811].

Conform art. 2 din Regulamentul de procedură al Comitetului executiv (care completează Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene)[812], președintele numește în funcția de secretar un membru al personalului Băncii Centrale Europene, care răspunde de organizarea și redactarea minutelor tuturor reuniunilor Comitetului executiv. În lipsa președintelui și a vicepreședintelui, Comitetul executiv este prezidat de membrul cu cea mai mare vechime în funcție iar, în cazul în care doi sau mai mulți membri au aceeași vechime în funcție, de cel mai vârstnic. Comitetul executiv poate invita alți membri ai personalului BCE să participe la reuniunile sale.

Ordinea de zi a fiecărei reuniuni se adoptă de către Comitetul executiv. În acest sens, președintele elaborează o ordine de zi provizorie, pe care o trimite, în principiu, împreună cu documentele conexe, membrilor Comitetului executiv cu cel puțin două zile lucrătoare înaintea reuniunii în cauză, cu excepția situațiilor de urgență, în care președintele acționează în funcție de circumstanțe. Minuta reuniunii Comitetului executiv se prezintă spre aprobare membrilor Comitetului la următoarea reuniune (sau mai devreme, dacă este necesar, printr-o procedură scrisă) și se semnează de către președinte[813].

La cererea președintelui, Comitetul executiv poate lua decizii prin intermediul teleconferinței, dacă nu se opun cel puțin doi membri ai Comitetului executiv. Sunt necesare circumstanțe speciale pentru ca o decizie să fie luată prin teleconferință. Președintele stabilește natura acestor circumstanțe, iar membrii Comitetului executiv pot solicita notificarea prealabilă atât a teleconferinței, cât și a obiectului deciziei. Decizia luată de președinte în privința circumstanțelor speciale și deciziile Comitetului executiv adoptate prin teleconferință se înregistrează în minutele reuniunilor Comitetului executiv[814].

Comitetul executiv poate autoriza unul sau mai mulți dintre membri săi să adopte, în numele său și pe răspunderea sa, măsuri manageriale sau administrative clar definite, inclusiv acte pregătitoare pentru o decizie care urmează a fi luată în mod colectiv de

---

[810] Articolul 11.3 din Statutul SEBC și al BCE

[811] Articolul 6 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene.

[812] Acesta a fost adoptat prin Decizia Băncii Centrale Europene (BCE/1999/7) din 12 octombrie 1999 privind Regulamentul de procedură al Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene, publicată în JOCE L314/34 din 8.12.1999.

[813] Articolul 3 din Regulamentul de procedură al Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene

[814] *Ibidem*, Articolul 4

membrii Comitetului executiv la o dată ulterioară şi acte de punere în aplicare a deciziilor definitive luate de Comitetul executiv. De asemenea, cu acordul preşedintelui, Comitetul executiv poate solicita unuia sau mai multor membri ai săi să adopte textul definitiv al oricărui act menţionat mai sus (cu condiţia ca fondul actului respectiv să fi fost deja stabilit prin discuţii) şi decizii finale, dacă această delegare implică prerogative executive limitate şi definite în mod clar, iar exercitarea acestora este supusă unui control strict pe baza unor criterii obiective stabilite de Comitetul executiv. Aceste delegări se înregistrează în minutele reuniunilor Comitetului executiv, iar competenţele astfel conferite pot fi subdelegate numai în cazul în care există o dispoziţie specifică în acest sens în decizia de împuternicire[815].

În ceea ce priveşte votul, fiecare membru al Comitetului executiv prezent la şedinţe are dreptul să voteze şi dispune în acest scop de un vot. În cazul în care nu există dispoziţii contrare, deciziile Comitetului executiv se iau cu majoritatea simplă a voturilor exprimate, iar în cazul în care există un număr egal de voturi, votul preşedintelui este hotărâtor.[816] Procedura de vot este precizată în art. 7 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene unde se arată că, pentru a vota, Comitetul executiv trebuie să întrunească un cvorum de două treimi din membrii acestuia. În cazul în care nu se întruneşte cvorumul, preşedintele poate convoca o reuniune extraordinară în cadrul căreia deciziile pot fi luate indiferent de întrunirea cvorumului.

Deciziile pot fi luate, de asemenea, prin intermediul unei proceduri scrise, dacă nu se opun cel puţin trei membri ai Comitetului executiv. Membrii Comitetului executiv care sunt afectaţi personal de o decizie care urmează a fi luată în temeiul articolelor 11.1, 11.3 sau 11.4 din Statutul SEBC şi al BCE, nu participă la vot.

16.2.3.3. Responsabilităţile Comitetului executiv

În temeiul art. 11.6 din Statutul SEBC şi al BCE, Comitetul executiv este responsabil pentru administrarea curentă a Băncii Centrale Europene.

De asemenea, Comitetul executiv are şi alte responsabilităţi, după cum urmează:

- pregăteşte reuniunile Consiliului guvernatorilor;
- aplică politica monetară pentru zona euro, în conformitate cu orientările şi deciziile adoptate de Consiliul guvernatorilor (în acest sens, Comitetul executiv furnizează instrucţiunile necesare BCN din zona euro);
- exercită anumite competenţe care i-au fost delegate de către Consiliul guvernatorilor (unele dintre acestea au caracter de reglementare)[817].

16.2.4. Consiliul general

16.2.4.1. Componenţă

Conform art. 44 din Statutul SEBC şi al BCE, fără a aduce atingere art. 129 al. (1) din TFUE[818], Consiliul general se constituie ca cel de-al treilea organ de decizie al BCE.

---

[815] *Ibidem*, Articolul 5

[816] Articolul 11.5 din Statutul SEBC

[817] Pentru detalii privind competenţa Comitetului executiv şi distribuţia responsabilităţilor între membrii acestuia a se vedea http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/eb/html/index.ro.html

[818] Potrivit art. 129 al. (1) TFUE, SEBC este condus de organele de decizie ale Băncii Centrale Europene, care sunt: Consiliul guvernatorilor şi Comitetul executiv.

Consiliul general este format din președintele și vicepreședintele BCE, precum și din guvernatorii Băncilor centrale naționale (BCN). Ceilalți membri ai Comitetului executiv pot participa, fără drept de vot, la reuniunile Consiliului general.

16.2.4.2. Desfășurarea reuniunilor Consiliului general

Potrivit Regulamentului de procedură al Consiliului general al Băncii Centrale Europene[819], data și locul reuniunilor Consiliului general sunt stabilite la propunerea președintelui. Acesta poate convoca o reuniune a Consiliului general în cazul în care cel puțin trei membri ai Consiliului general prezintă o cerere în acest sens și ori de câte ori consideră necesar. În principiu, reuniunile Consiliului general au loc la sediul Băncii Centrale Europene sau, dacă nu se opun cel puțin trei guvernatori, pot avea loc prin intermediul unei teleconferințe.

Participarea la reuniunile Consiliului general este deschisă numai membrilor acestuia, celorlalți membri ai Comitetului executiv, președintelui Consiliului Uniunii Europene și unui membru al Comisiei Europene. În mod normal, fiecare guvernator poate fi însoțit de o persoană. În cazul în care un membru al Consiliului general nu poate fi prezent la o reuniune poate desemna, în scris, un supleant care să participe la reuniune și să voteze în numele său. Această notificare scrisă se trimite președintelui în timp util, înaintea reuniunii. Totodată, Consiliul general poate invita și alte persoane să participe la reuniunile sale, în cazul în care consideră necesar acest lucru[820].

În ceea ce privește organizarea reuniunilor Consiliului general, președintele numește un membru al personalului BCE în funcția de secretar, acesta având sarcina de a-l asista pe președinte în pregătirea reuniunilor Consiliului general și de a redacta procesele-verbale ale acestora.

Ordinea de zi a fiecărei reuniuni este adoptată de către Consiliul general. În acest sens, președintele redactează o ordine de zi provizorie, pe care o trimite, împreună cu documentele conexe, membrilor Consiliului general și altor participanți autorizați cu cel puțin opt zile înainte de reuniunea în cauză, cu excepția situațiilor de urgență, caz în care președintele acționează în mod corespunzător, ținând seama de circumstanțe. Consiliul general poate decide, la propunerea președintelui sau a oricărui membru al Consiliului general, eliminarea sau adăugarea unor puncte pe ordinea de zi provizorie. Un anumit punct este eliminat de pe ordinea de zi la cererea a cel puțin trei membri ai Consiliului general, în cazul în care documentele conexe nu au fost prezentate membrilor Consiliului general în timp util. Procesul-verbal al deliberărilor Consiliului general este prezentat spre aprobare membrilor acestuia la reuniunea următoare (sau mai devreme, în cazul în care este necesar, prin procedură scrisă) și este semnat de președinte[821].

Pentru a vota, Consiliul general trebuie să întrunească un cvorum de două treimi din membrii săi sau supleanții acestora. În cazul în care nu se întrunește acest cvorum, președintele poate convoca o reuniune extraordinară în cadrul căreia se pot adopta decizii indiferent de cvorumul întrunit. În absența unor prevederi contrare în Statut, deciziile se iau cu majoritate simplă. Consiliul general procedează la vot la cererea președintelui, acesta putând iniția o procedură de vot la cererea oricărui membru al Consiliului general.

---

[819] Adoptat prin Decizia Băncii Centrale Europene (BCE/2004/12) din 17 iunie 2004 de adoptare a Regulamentului de procedură al Consiliului general al Băncii Centrale Europene, JO L 230 din 30.6.2004, p. 61.

[820] Articolul 3 din Regulamentul de procedură al Consiliului general al Băncii Centrale Europene

[821] *Ibidem*, Articolul 5

Deciziile pot fi luate, de asemenea, și prin intermediul unei proceduri scrise, cu excepția cazului în care se opun cel puțin trei membri ai Consiliului general. O procedură scrisă necesită, de regulă, acordarea a cel puțin 10 zile lucrătoare în vederea examinării de către fiecare membru al Consiliului general (această perioadă putând fi redusă la cinci zile lucrătoare în cazul unei urgențe motivate în cerere), semnătura fiecărui membru al Consiliului general și o consemnare a acestor decizii în procesul-verbal al următoarei reuniuni a Consiliului general[822].

16.2.4.3. Responsabilitățile Consiliului General

În ceea ce privește relația sa cu Consiliul guvernatorilor, Consiliul general contribuie la funcțiile consultative ale BCE care, potrivit art. 127 al. (4) TFUE, este consultată cu privire la orice act al Uniunii propus în domeniile care sunt de competența sa și de autoritățile naționale cu privire la orice proiect de reglementare în domeniile care țin de competențele sale, dar în limitele și în condițiile stabilite de Consiliu.

De asemenea, Consiliul general contribuie la sarcinile statistice ale BCE, contribuția sa constând în consolidarea cooperării dintre toate băncile centrale naționale din Uniunea Europeană în vederea sprijinirii sarcinilor BCE în domeniul statistic și armonizarea, acolo unde este necesar, a normelor și practicilor care reglementează colectarea, elaborarea și distribuirea statisticilor de către toate băncile centrale naționale din Uniunea Europeană. În acest sens, Consiliul general prezintă în fața Consiliului guvernatorilor observațiile privind proiectele de recomandări în domeniul statistic, înainte de adoptarea acestora.

Totodată, Consiliul general contribuie la îndeplinirea angajamentelor de raportare ale BCE prezentând Consiliului guvernatorilor observații cu privire la raportul anual, înainte de adoptarea acestuia.

Consiliul general contribuie și la standardizarea normelor contabile și raportarea operațiunilor băncilor centrale naționale prezentând Consiliului guvernatorilor observații cu privire la proiectele acte normative înainte de adoptarea acestora. Consiliul general contribuie la adoptarea altor măsuri privind grila de repartiție pentru subscrierea capitalului prezentând Consiliului guvernatorilor observații cu privire la proiectele privind măsurile în cauză, înainte de adoptarea acestora.

Consiliul general contribuie la elaborarea Condițiilor de angajare a personalului Băncii Centrale Europene, prezentând Consiliului guvernatorilor observații cu privire la proiectul respectiv, înainte de adoptarea acestuia.

Totodată, Consiliul general contribuie la pregătirile necesare pentru stabilirea irevocabilă a cursurilor de schimb ale monedelor statelor membre care fac obiectul unei derogări în raport cu moneda euro, așa cum este prevăzută aceasta la art. 140 al. (3) din TFUE, în acest scop prezentând Consiliului guvernatorilor observații cu privire la proiectele de avize ale BCE cu privire la revocarea unei derogări în îndeplinirea obligațiilor care le revin statelor membre pentru realizarea uniunii economice și monetare, precum și orice alte proiecte de avize ale BCE privind actele juridice comunitare care trebuie adoptate atunci când se abrogă o derogare.[823]

---

[822] *Ibidem*, Articolul 4

[823] Pentru detalii privind responsabilitățile Consiliului general al Băncii Centrale Europene a se vedea http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.ro.html

16.2.5. Comitetele Eurosistemului/SEBC şi unităţile operative din cadrul BCE

16.2.5.1. Aspecte generale

În temeiul art. 9 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene[824], Consiliul guvernatorilor poate înfiinţa sau desfiinţa comitete, acestea având rolul de a asista organele de decizie ale BCE în îndeplinirea sarcinilor lor şi de a prezenta rapoarte Consiliului guvernatorilor prin intermediul Comitetului executiv.

Comitetele sunt compuse din cel mult doi membri de la fiecare BCN din Eurosistem şi de la BCE, desemnaţi de fiecare guvernator şi, respectiv, de Comitetul executiv. Consiliul guvernatorilor stabileşte mandatele comitetelor şi îi desemnează pe preşedinţii acestora care, în principiu, sunt membri ai personalului BCE. Secretariatul comitetelor este asigurat de BCE.

Atât Consiliul guvernatorilor, cât şi Comitetul executiv au dreptul de a solicita comitetelor să pregătească studii pe teme specifice.

Fiecare bancă centrală naţională din afara Eurosistemului poate desemna, de asemenea, cel mult doi membri ai personalului său pentru a participa la reuniunile unui comitet, atunci când acesta examinează probleme care ţin de competenţa Consiliului general, precum şi atunci când preşedintele unui comitet şi Comitetul executiv consideră că această participare este necesară. De asemenea, reprezentanţii altor instituţii şi organisme ale Uniunii şi orice alţi terţi pot fi invitaţi să participe la reuniunile unui comitet atunci când preşedintele unui comitet şi Comitetul executiv consideră că acest lucru este necesar.

În ceea ce priveşte structura internă a Comitetelor Eurosistemului/SEBC, Comitetul executiv stabileşte numărul, numele şi competenţele aferente unităţilor operative din cadrul BCE, dar numai după consultarea Consiliului guvernatorilor. Toate unităţile operative din cadrul BCE sunt plasate sub conducerea Comitetului executiv, care stabileşte responsabilităţile individuale ale membrilor săi în ceea ce priveşte unităţile operative din cadrul BCE şi informează Consiliul guvernatorilor, Consiliul general şi personalul BCE în această privinţă. Orice decizie în această privinţă se ia numai în prezenţa tuturor membrilor Comitetului executiv şi nu poate fi luată împotriva votului preşedintelui.[825]

Potrivit art. 11 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene, fiecare membru al personalului BCE este informat cu privire la poziţia sa în structura BCE, linia ierarhică în care se încadrează şi responsabilităţile sale profesionale. Comitetul executiv adoptă norme de organizare (denumite şi „circulare administrative") care sunt obligatorii pentru personalul BCE. Totodată, Comitetul executiv adoptă şi actualizează un cod de conduită conţinând orientări pentru membrii săi şi pentru membrii personalului BCE.

De asemenea, întregul personal al BCE este selectat, desemnat şi promovat de Comitetul executiv, care trebuie să ţină seama în mod corespunzător de principiile calificării profesionale, publicităţii, transparenţei, egalităţii de tratament şi nediscriminării. Normele şi procedurile de recrutare şi de promovare internă se specifică prin circulare administrative. Condiţiile de angajare şi regimul care se aplică personalului BCE sunt adoptate de Consiliul guvernatorilor la propunerea Comitetului executiv şi după consultarea Consiliului general. În cazul adoptării unor noi Condiţii de angajare sau a

[824] Aşa cum a fost modificat prin Decizia BCE/2014/1 (JO L 95, 29.3.2014, p. 56).
[825] Articolul 10 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene

unui nou Statut al personalului este consultat Comitetul pentru personal, care trebuie să prezinte un aviz Consiliului guvernatorilor sau, respectiv Comitetului executiv[826].

Potrivit art. 36.2 din Statutul SEBC şi al BCE, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene este competentă să soluţioneze orice litigiu dintre BCE şi agenţii acesteia, în limitele şi în condiţiile stabilite prin regimul care se aplică personalului.

16.2.5.2. Comitetele Eurosistemului/SEBC

În cadrul Eurosistemului/SEBC funcţionează mai multe comitete cu atribuţii variate, după cum urmează:

- Comitetul de contabilitate şi venituri monetare (Accounting and Monetary Income Committee - AMICO) oferă consiliere cu privire la toate aspectele legate de contabilitate, raportarea financiară şi alocarea venitului monetar în interiorul Eurosistemului;
- Comitetul pentru bancnote (Banknote Committee - BANCO) asigură consultanţă cu privire la toate chestiunile legate de bancnote şi oferă asistenţă în ceea ce priveşte planificarea strategică a producţiei şi emisiunii de bancnote;
- Comitetul de comunicare al Eurosistemului/SEBC (Eurosystem/ESCB Communications Committee - ECCO) oferă asistenţă în ceea ce priveşte politica de comunicare în interiorul şi în afara sistemului;
- Comitetul de control (Committee on Controlling - COMCO) contribuie la aplicarea şi dezvoltarea în continuare a metodologiei comune a costurilor la nivelul Eurosistemului;
- Comitetul de coordonare IT din cadrul Eurosistemului (Eurosystem IT Steering Committee - EISC) a fost înfiinţat în anul 2007, mandatul încredinţat acestuia constând în susţinerea perfecţionării continue a utilizării tehnologiei informaţiei în cadrul Eurosistemului;
- Comitetul pentru stabilitate financiară (Financial Stability Committee - FSC) oferă asistenţă organelor de decizie în îndeplinirea misiunilor acestora în domeniul supravegherii prudenţiale a instituţiilor de credit şi al stabilităţii sistemului financiar;
- Comitetul pentru tehnologia informaţiei (Information Technology Committee - ITC) oferă asistenţă în domeniul dezvoltării, punerii în aplicare şi întreţinerii reţelelor IT şi infrastructurilor de comunicare care stau la baza sistemelor operaţionale comune;
- Comitetul auditorilor interni (Internal Auditors Committee - IAC) dezvoltă standarde comune de auditare a operaţiunilor Eurosistemului şi auditează proiectele şi sistemele operaţionale comune existente la nivelul Eurosistemului/ SEBC;
- Comitetul de relaţii internaţionale (International Relations Committee - IRC) oferă asistenţă în ceea ce priveşte îndeplinirea misiunilor statutare ale BCE privind cooperarea internaţională şi acţionează ca un forum pentru schimbul de opinii referitoare la chestiuni de interes comun în domeniul relaţiilor internaţionale;
- Comitetul juridic (Legal Committee - LEGCO) oferă consiliere juridică în vederea îndeplinirii de către BCE a atribuţiilor statutare şi pregăteşte actele juridice necesare funcţionării Eurosistemului;
- Comitetul pentru operaţiuni de piaţă (Market Operations Committee - MOC) oferă asistenţă în procesul de derulare a operaţiunilor de politică monetară şi a tranzacţiilor valutare, inclusiv a celor legate de operarea MCS II şi de administrarea rezervelor externe ale BCE;

[826] Articolele 20 şi 21 din Regulamentul de procedură al Băncii Centrale Europene

o Comitetul de politică monetară (Monetary Policy Committee - MPC) oferă, în principal, consiliere pe probleme strategice şi pe termen lung referitoare la formularea politicii monetare şi valutare şi este responsabil cu elaborarea proiecţiilor experţilor Eurosistemului;

o Comitetul pentru sistemele de plăţi şi de decontare (Payment and Settlement Systems Committee - PSSC) oferă consiliere privind operarea şi întreţinerea TARGET2, definirea şi monitorizarea procedurilor de decontare a colateralului, rolul de catalizator al Eurosistemului în realizarea zonei unice de plăţi în euro (Single Euro Payments Area - SEPA), aspectele generale referitoare la politica şi supravegherea sistemelor de plăţi, precum şi aspectele de interes pentru băncile centrale în domeniul decontării şi compensării titlurilor de valoare;

o Comitetul de gestionare a riscurilor (Risk Management Committee - RMC) ajută organele de decizie să asigure un nivel de protecţie adecvat pentru Eurosistem prin gestionarea şi controlarea riscurilor provenite din operaţiunile de piaţă ale acestuia;

o Comitetul de statistică (Statistics Committee - STC) oferă, în principal, consiliere cu privire la conceperea şi compilarea datelor statistice colectate de BCE cu ajutorul BCN;

o Comitetul pentru buget (Budget Committee - BUCOM), format din reprezentanţi ai BCE şi ai BCN din Eurosistem, care oferă asistenţă în chestiuni legate de bugetul BCE şi raportează direct Consiliului guvernatorilor cu privire la acestea;

o Conferinţa privind resursele umane (Human Resources Conference - HRC) a fost creată în anul 2005 şi este formată din şefii de personal de la toate băncile centrale din UE;

o În anul 2014, Consiliul guvernatorilor a instituit un Comitet de audit cu rolul de a întări nivelurile de control intern şi extern existente şi pentru a îmbunătăţi în continuare guvernanţa corporativă a BCE şi a Eurosistemului.[827]

16.3. MISIUNILE SISTEMULUI EUROPEAN AL BĂNCILOR CENTRALE (SEBC) ŞI ALE EUROSISTEMULUI

Misiunile Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) şi ale Eurosistemului[828] sunt prevăzute în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) şi Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), fiind precizate, totodată, şi în Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale şi al Băncii Centrale Europene, care constituie Protocolul nr. 4 anexat la TUE şi TFUE.

Potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), Uniunea are o serie de obiective, printre care o dezvoltare durabilă a Europei, întemeiată pe o creştere

---

[827] Pentru detalii privind Comitetele Eurosistemului/SEBC a se vedea http://www.ecb.int – site-ul oficial al Băncii Centrale Europene.

[828] Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE) face trimitere, în general, la SEBC, şi nu la Eurosistem, în condiţiile în care TFUE a fost redactat pornind de la premisa că toate statele membre ale Uniunii vor adopta în cele din urmă moneda EURO. Aşa cum reiese din articolul 282 al. (1) din TFUE, Eurosistemul este alcătuit din BCE şi Băncile centrale naţionale (BCN) din statele membre ale Uniunii a căror monedă este EURO, în timp ce SEBC are în componenţă BCE şi BCN din toate statele membre ale Uniunii Europene. Drept urmare, atât timp cât există state membre ale Uniunii a căror monedă nu este EURO, va trebui să se facă distincţia între Eurosistem şi SEBC.

economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor[829]. Menținerea stabilității prețurilor reprezintă obiectivul principal al Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), acesta susținând politicile economice generale din Uniune cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii Europene.[830]

După cum se poate observa din dispozițiile TUE și TFUE menționate mai sus, stabilitatea prețurilor nu este numai obiectivul principal al politicii monetare a BCE, ci și un obiectiv al Uniunii Europene în ansamblul său, tratatele pe care se întemeiază Uniunea Europeană evidențiind faptul că stabilitatea prețurilor reprezintă cea mai importantă contribuție pe care o poate avea politica monetară la asigurarea unui mediu economic cu un grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social.

În conformitate cu articolul 127 al. (2) din TFUE, misiunile fundamentale care urmează să fie îndeplinite prin intermediul Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) sunt:

- definirea și punerea în aplicare a politicii monetare pentru zona euro;
- efectuarea operațiunilor de schimb valutar;
- deținerea și administrarea rezervelor valutare oficiale ale statelor din zona euro (administrarea portofoliilor);
- promovarea bunei funcționări a sistemelor de plăți.

În temeiul articolului 127 al. (6) din TFUE, Consiliul poate încredința Băncii Centrale Europene misiuni specifice privind politicile în domeniul supravegherii prudențiale a instituțiilor de credit și a altor instituții financiare, cu excepția întreprinderilor de asigurări. În consecință, la 15 octombrie 2013, Consiliul a adoptat Regulamentul (UE) nr. 1024/2013[831] prin care a conferit Băncii Centrale Europene atribuții specifice privind politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, pentru a contribui la siguranța și soliditatea instituțiilor de credit și la stabilitatea sistemului financiar din Uniune și din fiecare stat membru, ținând seama pe deplin și în mod corespunzător de unitatea și integritatea pieței interne, pe baza tratamentului egal al instituțiilor de credit în vederea prevenirii arbitrajului de reglementare. Banca Centrală Europeană își îndeplinește aceste atribuții în cadrul Mecanismului unic de supraveghere, format din BCE și din autoritățile naționale competente.[832]

Conform Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Banca Centrală Europeană (BCE) are personalitate juridică și este singura abilitată să autorizeze emisiunea de monedă euro. Totodată, BCE este independentă în exercitarea competențelor și în administrarea finanțelor sale, instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii Europene, precum și guvernele statelor membre, fiind obligate să respecte această independență[833].

---

[829] Articolul 3 al. (3) TUE

[830] Articolul 127 al. (1) TFUE

[831] Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 287 din 29.10.2013, p. 63.

[832] Articolul 6 din Regulamentul (UE) nr. 1024/2013

[833] Articolul 282 al. (3) TFUE

Pe lângă misiunile fundamentale stabilite în tratate, Banca Centrală Europeană (BCE) îndeplineşte şi alte misiuni, printre care:

- colectează în colaborare cu BCN informaţiile statistice necesare în vederea îndeplinirii misiunilor SEBC, fie de la autorităţile naţionale, fie direct de la agenţii economici;

- îndeplineşte funcţii de consiliere pentru instituţiile Uniunii şi autorităţile naţionale, în acest sens emiţând avize privind proiectele de acte legislative care vizează aria de competenţă a BCE;

- Administrarea sistemelor IT: BCE şi BCN au stabilit un număr de sisteme operaţionale comune în vederea facilitării efectuării operaţiunilor descentralizate. Aceste sisteme furnizează suportul „logistic" pentru integritatea funcţională a Eurosistemului şi cuprind sisteme de informare, aplicaţii şi proceduri. [834]

[834] Pentru detalii privind atribuţiile Băncii Centrale Europene a se vedea Dan Vătăman, *Instituţiile Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 173-175.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 17
CURTEA DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE

17.1. CONSTITUIREA ŞI EVOLUŢIA CURŢII DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE

Curtea de Conturi a Uniunii Europene nu a fost prevăzută în cele trei tratate institutive ale Comunităţilor Europene, această instituţie fiind înfiinţată ca urmare a nevoii de a se asigura un audit adecvat şi complet independent, care să ajute Parlamentul European şi Consiliul să asigure controlul democratic al finanţelor Comunităţilor Europene.

Principalul impuls în crearea Curţii de Conturi a venit din partea Parlamentului European care, urmare a intrării în vigoare a Tratatului bugetar semnat la 22 aprilie 1970[835], a dobândit o serie de competenţe bugetare, acestea fiindu-i transferate de la Consiliu. Într-o publicaţie din anul 1973, intitulată "The case for a European Audit Office"[836], Parlamentul European a considerat că în dezvoltarea lor instituţională, Comunităţile Europene nu pot acorda autonomie şi responsabilităţi financiare unor entităţi fără a oferi, în acelaşi timp, şi mijloacele prin care să se descarce de gestiune.

Ca urmare a eforturilor depuse de Parlamentul European pentru instituirea unui organism de audit extern la nivel comunitar, la 22 iulie 1975, a fost semnat un al doilea Tratat bugetar[837] prin care au fost modificate anumite dispoziţii financiare prevăzute în tratatele institutive. Tratatul a consolidat puterile bugetare ale Parlamentului European care a obţinut dreptul de respingere a bugetului comunitar şi de a acorda Comisiei descărcarea de gestiune pentru execuţia bugetului. Totodată, tratatul a prevăzut instituirea unei Curţi de Conturi unică pentru cele trei Comunităţi europene, care urma să exercite atribuţiile Comisarilor pentru conturi (prevăzuţi de TCECO), şi cele a Comisiei de Control a Planului de Buget al Comunităţilor Europene (prevăzută de TCEE şi TCEEA).[838]

Curtea de Conturi a Comunităţilor Europene şi-a început activitatea în anul 1977, data intrării în vigoare a Tratatului bugetar, având sediul la Luxemburg.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht (1 noiembrie 1993), Curtea de Conturi a fost ridicată la rangul de instituţie a Comunităţilor Europene, fiind

---

[835] *Tratatul de modificare a unor dispoziţii bugetare ale Tratatelor de instituire a Comunităţilor Europene şi a Tratatului de instituire a unui Consiliu unic şi a unei Comisii unice ale Comunităţilor Europene* – Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene L 2 din 2.1.1971, pp. 1-12

[836] European Parliament, *The case for European Audit Office. Selected Documents*, Introduction by Heinrich Aigner, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, September 1973.

[837] Tratatul de modificare a anumitor dispoziţii financiare ale Tratatelor de instituire a Comunităţilor Europene şi ale Tratatului de instituire a unui Consiliu unic şi a unei Comisii unice ale Comunităţilor Europene – Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene L 359 din 31.12.1977, pp. 1-20.

[838] Articolul 27 din Tratatul bugetar

consolidată astfel independența și autoritatea Curții de Conturi față de celelalte instituții cu care se afla acum pe poziții egale[839].

Potrivit art. 188A TCE, Curtea de Conturi avea sarcina de a asigura controlul financiar-contabil, în acest sens, ea fiind competentă să examineze gestiunea tuturor veniturilor și cheltuielilor Comunității. De asemenea, conform art. 188C TCE, Curtea de Conturi putea examina gestiunea tuturor veniturilor și cheltuielilor oricărui organism creat de Comunitate în măsura în care actul fondator al organismului respectiv nu excludea această examinare. Totodată, Curtea avea datoria de a publica o declarație de asigurare (DAS) cu privire la fiabilitatea conturilor Uniunii Europene și la legalitatea și regularitatea operațiunilor subiacente bugetului Uniunii.

Aceleași atribuții erau prevăzute pentru Curtea de Conturi și în articolele 45a-45c din TCECO, precum și în articolele 160a-160c din TCEEA, așa cum au fost modificate prin Tratatul de la Maastricht.

Rolul Curții de Conturi Europene a fost reconfirmat și consolidat odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam (1 mai 1999) care a împuternicit Curtea să efectueze activități de audit cu privire la buna gestiune financiară, a subliniat rolul acesteia în lupta împotriva fraudei și i-a permis să formuleze recursuri în fața Curții de Justiție pentru a-și proteja prerogativele în raport cu celelalte instituții. Potrivit art. 248 din TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Amsterdam), Curtea de Conturi era competentă să examineze legalitatea și corectitudinea veniturilor și cheltuielilor și să asigure buna gestiune financiară, în această privință ea semnalizând în particular orice ilegalitate. În același articol se prevedea colaborarea cu instituțiile naționale similare, cu respectarea principiului autonomiei.

Aceste atribuții ale Curții de Conturi au fost reiterate la art. 45c din TCECO și art. 160c din TCEEA, așa cum au fost modificate prin Tratatul de la Amsterdam.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa, Curtea de Conturi a reunit câte un reprezentant din partea fiecărui stat membru, lista membrilor Curții de Conturi urmând a fi adoptată de către Consiliu (cu majoritate calificată și după consultarea Parlamentului European) în conformitate cu propunerile făcute de fiecare stat membru[840]. Totodată, Tratatul de la Nisa a permis Curții de Conturi să creeze în cadrul ei camere în vederea adoptării unor categorii de rapoarte sau avize, în condițiile prevăzute de regulamentul său interior.[841]

Poziția Curții de Conturi a fost consolidată odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009. Astfel, prin Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) a fost atribuită Curții de Conturi ca sarcină principală auditarea conturilor Uniunii Europene, cu scopul dublu de a îmbunătăți gestiunea financiară și de a raporta în fața cetățenilor Europei asupra modului de utilizare a fondurilor publice de către autoritățile responsabile de gestionarea acestora. În acest scop, Curtea de Conturi prezintă Parlamentului European și Consiliului o declarație de asigurare referitoare la veridicitatea conturilor, precum și la legalitatea operațiunilor și înregistrarea acestora în

---

[839] Conform art. 4 TCE, art. 7 TCECO și art. 3 TCEEA (așa cum au fost modificate prin Tratatul de la Maastricht), asigurarea sarcinilor încredințate Comunităților urma să fie asigurată de Parlamentul European, Consiliul, Comisia Europeană, Curtea de Justiție și Curtea de Conturi, fiecare dintre acestea acționând în limitele atribuțiilor conferite prin Tratat.

[840] Articolul 247 din TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Nisa)

[841] *Ibidem*, Articolul 248

conturi, declarație care se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Totodată, Curtea de Conturi a Uniunii Europene sprijină Parlamentul European și Consiliul în exercitarea funcției lor de control al execuției bugetare[842].

17.2. COMPONENȚA CURȚII DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE ȘI STATUTUL MEMBRILOR ACESTEIA

Potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Curtea de Conturi este formată din câte un resortisant din fiecare stat membru, aceștia exercitându-și funcțiile în deplină independență, în interesul general al Uniunii.[843]

Membrii Curții de Conturi sunt numiți de către Consiliu după o consultare prealabilă a Parlamentului European, pe baza propunerilor făcute de fiecare stat membru. Membrii Curții de Conturi sunt aleși dintre personalități care fac parte sau au făcut parte în țările lor, din cadrul unor instituții de audit extern, sau care dețin o calificare specială pentru această funcție. Ei sunt aleși pentru un mandat de șase ani care poate fi reînnoit.

În îndeplinirea îndatoririlor lor, membrii Curții de Conturi nu solicită și nici nu acceptă instrucțiuni de la nici un guvern și de la nici un alt organism, abținându-se de la orice act incompatibil cu funcțiile lor. Principiul independenței este incompatibil cu solicitarea, primirea sau acceptarea unui avantaj, a unei recompense sau a unei forme de remunerație care să fie legată în vreun fel de funcția de membru al Curții, dintr-o sursă exterioară, alta decât Curtea.

Pe durata mandatului lor, membrii Curții de Conturi nu pot exercita nici o altă activitate profesională, remunerată sau nu. La instalarea în funcție, aceștia se angajează solemn să respecte, pe durata mandatului și după încetarea acestuia, obligațiile impuse de mandat și, în special, obligația de onestitate și prudență în a accepta, după încheierea mandatului, anumite funcții sau avantaje.

În afară de schimbarea ordinară și de deces, funcțiile membrilor Curții de Conturi încetează în mod individual prin demisie sau prin destituire declarată de Curtea de Justiție. Membrii Curții de Conturi pot fi destituiți din funcțiile lor sau pot fi declarați decăzuți din dreptul la pensie sau la alte avantaje echivalente numai în cazul în care Curtea de Justiție constată, la cererea Curții de Conturi, că au încetat să corespundă condițiilor cerute sau să îndeplinească obligațiile care decurg din funcția lor.[844]

Dispozițiile Protocolului privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene (anexat la TUE, TFUE și TCEEA) care se aplică judecătorilor Curții de Justiție a Uniunii Europene se aplică, de asemenea, membrilor Curții de Conturi.

Pentru a-și îndeplini misiunea, Curtea de Conturi a Uniunii Europene trebuie nu doar să fie o instituție obiectivă, independentă și profesionistă, în care diversele părți interesate pot avea încredere deplină, ci și să fie percepută ca atare. În acest sens, Curtea a

[842] Articolul 287 TFUE
[843] Articolul 285 TFUE
[844] Articolul 286 TFUE

adoptat cerințele stabilite de Codul etic elaborat de INTOSAI[845] pe care le-a inclus în liniile sale directoare în materie de etică[846].

Liniile directoare în materie de etică ale Curții de Conturi a Uniunii Europene au stat la baza elaborării Codului de etică aplicabil membrilor Curții. Conform acestui cod, conduita membrilor Curții de Conturi trebuie să fie conformă cu dispozițiile din tratate, precum și cu legislația care derivă din acestea, membrii Curții trebuind să fie conștienți de importanța atribuțiilor pe care le au, să țină cont de caracterul public al funcțiilor lor și să aibă un comportament care să mențină și să consolideze încrederea publicului în Curtea de Conturi a Uniunii Europene.[847]

17.3. ORGANIZAREA CURȚII DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE

17.3.1. Aspecte generale

Potrivit art. 1 din Regulamentului său de procedură[848], Curtea de Conturi a Uniunii Europene este organizată și funcționează ca un organ colegial, motiv pentru care membrii au obligația de a respecta în orice circumstanțe principiul colegialității Curții, precum și deciziile adoptate de aceasta. Totuși, membrii pot recurge la instrumente juridice prevăzute în dreptul Uniunii în cazul în care consideră că aceste decizii le aduc un prejudiciu personal.

Fără a aduce atingere responsabilităților președintelui în domeniul relațiilor externe, membrii sunt autorizați să comunice și să comenteze în exteriorul Curții rapoartele, avizele și informațiile cărora Curtea decide să le confere un caracter public. Membrii se abțin de la orice comentariu în afara Curții care ar putea dăuna reputației acesteia sau care ar putea fi interpretat ca o luare de poziție a Curții în dezbaterile care nu au legătură cu rolul său instituțional. Aceștia se abțin de a face publică orice observație care ar putea să implice Curtea într-un litigiu.

Totodată, membrii se angajează să respecte caracterul confidențial al activităților Curții de Conturi, aceștia având obligația de a nu divulga informații confidențiale unor persoane neautorizate, precum și de a nu utiliza informațiile confidențiale la care au acces în scopuri personale.

Fără a aduce prejudicii dispozițiilor relevante din tratate, în special protocolului cu privire la privilegii și imunități, precum și textelor care privesc aplicarea acestora, membrii Curții de Conturi colaborează pe deplin cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF), în cadrul anchetelor desfășurate de acesta în domeniul luptei

---

[845] *ISSAI 30 - Code of Ethics, Approved at XVIth Congress of INTOSAI, Montevideo 1998* – http://www.intosai.org - International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)

[846] Liniile directoare în materie de etică ale Curții de Conturi a Uniunii Europene au fost elaborate în scopul de a ajuta membrii Curții să se asigure că deciziile pe care le iau în mod curent atât în sfera auditului, cât și în ceea ce privește funcționarea instituției, sunt conforme cu principiile stabilite în codul adoptat de INTOSAI. Aceste linii directoare se întemeiază pe valorile asumate de Curte: independență, integritate, imparțialitate, profesionalism, valoare adăugată, excelență și eficiență și se aplică întregului personal al Curții: membri, personalul de conducere, auditori și personalul cu atribuții administrative.

[847] Pentru detalii a se vedea http://www.eca.europa.eu – site-ul Curții de Conturi a Uniunii Europene

[848] Regulamentul de procedură al Curții de Conturi a Uniunii Europene a fost adoptat la 11.03.2010 și a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 103 din 23.4.2010, pp. 1-6.

împotriva fraudei, a corupției și a oricărei activități ilegale care poate prejudicia interesele financiare ale Comunităților.[849]

17.3.2. Procedura de alegere a președintelui Curții de Conturi a Uniunii Europene

Membrii Curții de Conturi desemnează dintre ei un președinte pentru o perioadă de trei ani, mandatul acestuia putând fi reînnoit[850]. Votul pentru alegerea președintelui este unul secret, fiind ales în această funcție candidatul care a obținut două treimi din totalul voturilor membrilor Curții. Dacă niciunul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se procedează fără întârziere la un al doilea tur de scrutin și este ales candidatul care a întrunit majoritatea voturilor membrilor Curții. În cazul în care niciun candidat nu a întrunit majoritatea voturilor membrilor Curții în al doilea tur de scrutin, se organizează alte tururi de scrutin în conformitate cu procedura stabilită în normele de aplicare a Regulamentului de procedură al Curții de Conturi.[851]

Președintele prezidează reuniunile Curții și urmărește aplicarea deciziilor Curții precum și buna administrare a instituției și a activităților acesteia. Președintele este cel care reprezintă Curtea în toate relațiile sale externe, în special în relația cu autoritatea care acordă descărcarea de gestiune, cu celelalte instituții ale Uniunii și cu instituțiile supreme de audit din statele membre și din țările beneficiare. Președintele este responsabil și de departamentul de relații externe și de serviciul juridic al Curții de Conturi[852].

17.3.3. Constituirea și organizarea camerelor din cadrul Curții de Conturi a Uniunii Europene

În conformitate cu art. 287 al. (4) din TFUE și în urma aprobării de către Consiliu a modificărilor necesare la regulamentul de procedură al Curții de Conturi a Uniunii Europene, începând cu 1 iunie 2010, a fost instituită oficial o organizare pe camere a Curții de Conturi pentru adoptarea rapoartelor și a avizelor instituției[853].

Astfel, în conformitate cu normele de aplicare a regulamentului de procedură[854], Curtea de Conturi a Uniunii Europene este organizată în cinci camere, cărora le sunt alocați diferiții membri. Patru dintre aceste camere au competențe pentru diferite domenii de cheltuieli și pentru venituri (camere cu caracter vertical), cea de a cincea fiind o cameră cu caracter orizontal, denumită Camera CEAD (Coordonare, evaluare, asigurare și dezvoltare).

Camerele cu caracter vertical sunt compuse din cel puțin cinci membri.

Camera CEAD este compusă din cel puțin trei membri titulari cărora Curtea le-a atribuit responsabilitatea unei sarcini cu caracter orizontal și din câte un membru care reprezintă fiecare dintre cele patru camere cu caracter vertical.

---

[849] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 178.

[850] Articolul 286 al. (2) TFUE.

[851] Articolul 7 din Regulamentul de procedură al Curții de Conturi a Uniunii Europene

[852] Articolul 9 din Regulamentul de procedură al Curții de Conturi a Uniunii Europene

[853] Anterior acestei schimbări, toate rapoartele și avizele de acest tip se adoptau de către plenul colegiului Curții de Conturi Europene.

[854] Normele de aplicare a Regulamentului de procedură au fost adoptate la 11 martie 2010 prin Decizia 26-2010 a Curții de Conturi a Uniunii Europene.

Camerele repartizează sarcinile de care sunt responsabile între membrii care le compun. Deciziile cu privire la atribuirea responsabilităților membrilor se adoptă cu majoritatea voturilor membrilor care compun camera.

În condițiile stabilite la articolul 31 din Regulamentul de procedură, orice plan de audit, orice proiect de capitol pentru raportul anual, orice proiect de observații sau orice proiect de aviz trebuie să fie prezentat unei camere de către un membru raportor în vederea analizării.

La propunerea oricăruia dintre membrii săi, camera poate decide, cu majoritatea voturilor membrilor care o compun, să supună atenției Curții unele dintre documentele sale, în temeiul dispozițiilor articolului 11 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.

Repartizarea ariilor de competență între camere se prezintă astfel:

o *Camera I: Conservarea și gestionarea resurselor naturale*

- EAFRD - Audit financiar;
- FEADR - Audit financiar;
- Performanță – Unitatea A;
- Performanță – Unitatea B;
- Performanță – Unitatea C;
- Pescuit, mediu, sănătate;

o *Camera II: Politici structurale, transporturi și energie*

- FEDR, transporturi și energie – Audit financiar;
- Ocuparea forței de muncă și afaceri sociale – Audit financiar;
- Mediu, societate și asistență socială, turism și cultură – Auditul performanței;
- Capital uman, tehnologie și inovare, întreprinderi, TIC și societatea informațională, asistență tehnică – Auditul performanței;

o *Camera III: Acțiuni externe*

- Cooperare pentru dezvoltare (bugetul general al UE);
- Politici de preaderare și de vecinătate;
- Fondurile europene de dezvoltare (țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific);

o *Camera IV: Venituri, cercetare și politici interne și instituții și organe ale Uniunii Europene*

- Venituri;
- Cheltuieli administrative ale instituțiilor Uniunii Europene;
- Politici interne și activități bancare;
- Cercetare;
- Agenții comunitare și alte organisme descentralizate;

o *Camera CEAD: Coordonare, evaluare, asigurare și dezvoltare*

- Metodologia auditului și asistență;
- Controlul calității;
- Comunicare și rapoarte;
- Supravegherea auditului și asistență pentru auditul financiar/de conformitate;
- Fiabilitatea conturilor și a declarațiilor conducerii[855].

Camerele cooperează între ele în cadrul competențelor pe care le au fiecare.

Decanul fiecărei camere este ales cu majoritatea voturilor membrilor care o compun pentru un mandat de doi ani, care poate fi reînnoit. Este ales decan candidatul care a

[855] Pentru detalii a se vedea http://eca.europa.eu/portal/page/portal/ Organisation/ Organisationchart1

întrunit, la sfârșitul primului tur de scrutin, majoritatea absolută a voturilor membrilor care compun camera.

Dacă niciun candidat nu a întrunit această majoritate, la al doilea tur de scrutin participă doar primii doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. În caz de egalitate a voturilor după primul tur de scrutin, se acordă prioritate celor doi membri care au precedență conform ordinii stabilite la articolul 5 din Regulamentul de procedură. Este ales decan candidatul care a întrunit majoritatea voturilor după cel de al doilea tur de scrutin. În caz de egalitate a voturilor în al doilea tur de scrutin, are prioritate membrul care are precedență conform ordinii stabilite la articolul 5 din Regulamentul de procedură. În Camera CEAD pot fi aleși decani numai membrii titulari.[856]

Decanul asigură coordonarea sarcinilor și veghează la funcționarea corespunzătoare și eficace a camerei.

Acesta inițiază activitățile camerei și le coordonează, mai ales în ceea ce privește următoarele sarcini: convocarea și prezidarea ședințelor camerei; elaborarea deciziilor camerei; luarea dispozițiilor necesare pentru a asigura punerea în aplicare a deciziilor camerei; elaborarea proiectului de program anual de activitate al camerei; repartizarea sarcinilor de audit între membrii camerei; propunerea de repartizare a resurselor umane și bugetare în funcție de diferitele sarcini din programul de activitate; supervizarea modului de monitorizare a îndeplinirii sarcinilor din programul de activitate; reprezentarea camerei în cadrul altor organisme. Decanului îi pot reveni sarcini de audit[857].

Membrii camerei sunt responsabili de utilizarea resurselor umane și financiare alocate de cameră pentru executarea sarcinilor care le sunt încredințate. Printre altele, aceștia asigură: supervizarea activităților echipei (echipelor) de audit, din momentul atribuirii unei sarcini până la prezentarea raportului final în fața autorității care acordă descărcarea de gestiune; prezentarea documentelor echipei (echipelor) de audit (planul de audit, proiectul de raport etc.) în fața camerei și, dacă este cazul, în fața Curții; prezentarea rapoartelor/avizelor în afara Curții[858].

17.3.4. Comitetul administrativ al Curții de Conturi a Uniunii Europene

Comitetul administrativ a fost creat în baza art. 12 din Regulamentul de procedură al Curții de Conturi și este format din președintele Curții și din decanii tuturor camerelor. Secretarul general participă la ședințele Comitetului administrativ, fără drept de vot.

Comitetul administrativ este prezidat de președintele Curții. Interimatul președintelui este asigurat de unul dintre membrii Curții care formează Comitetul administrativ, în conformitate cu ordinea precedenței stabilite la articolul 5 din Regulamentul de procedură. Președintele Curții inițiază și coordonează activitățile comitetului.

Comitetul administrativ este responsabil de orice probleme de natură administrativă pentru soluționarea cărora este necesară adoptarea unei decizii de către Curte, cu excepția celor care țin de competența Curții în calitatea sa de autoritate împuternicită să facă numiri (articolul 2 din Statutul funcționarilor) sau de autoritate abilitată să încheie

---

[856] Articolul 14 din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură a Curții de Conturi a Uniunii Europene

[857] *Ibidem*, Articolul 15

[858] *Ibidem*, Articolul 17

contracte de muncă (articolul 6 din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Comunităților Europene), printre care:

- alocarea creditelor pentru misiuni, aprobate de Curte în buget;
- repartizarea posturilor în conformitate cu cadrul stabilit la nivelul Curții;
- adoptarea planului director de formare și a programului anual de formare, pe baza cadrului stabilit în strategia pentru resursele umane;
- adoptarea de modificări ale deciziilor existente prin care se stabilesc politicile administrative; revizuirea cadrului de control intern;
- amplasarea permanentă/temporară a serviciilor în diferitele clădiri ale Curții;
- modificarea contribuțiilor anuale vărsate diferitelor organizații la care participă Curtea, în cazul în care nu există nicio chestiune de principiu.

În cazul problemelor de natură administrativă care țin de competența Curții în calitatea sa de autoritate împuternicită să facă numiri sau de autoritate abilitată să încheie contracte de muncă, Comitetul administrativ poate adopta decizii cu privire la anumite elemente ale procedurii administrative. Curtea se pronunță cu privire la o astfel de delegare de la caz la caz, la propunerea președintelui.

Comitetul administrativ este responsabil și de orice problemă legată de administrarea tehnologiei informației, fără a aduce atingere competențelor Camerei CEAD în ceea ce privește politica în materie de audit informatic. Comitetul administrativ este responsabil, de asemenea, de adoptarea deciziilor privind orice problemă etică sau deontologică legată de personal.

Secretarul general poate sesiza Comitetul administrativ cu privire la orice problemă de natură administrativă[859].

Făcând apel la contribuții din partea camerelor sau a secretarului general, atunci când este necesar, Comitetul administrativ elaborează deciziile Curții cu privire la chestiuni de politică, de principiu sau de importanță strategică, printre care:

- alocarea creditelor pentru misiuni, aprobate de Curte în buget;
- repartizarea posturilor în conformitate cu cadrul stabilit la nivelul Curții;
- adoptarea planului director de formare și a programului anual de formare, pe baza cadrului stabilit în strategia pentru resursele umane;
- adoptarea de modificări ale deciziilor existente prin care se stabilesc politicile administrative; revizuirea cadrului de control intern;
- amplasarea permanentă/temporară a serviciilor în diferitele clădiri ale Curții;
- modificarea contribuțiilor anuale vărsate diferitelor organizații la care participă Curtea, în cazul în care nu există nicio chestiune de principiu. [860]

17.3.5. Secretarul general

Contractul de angajare a secretarului general se încheie pentru o durată de șase ani. Contractul este reglementat de dispozițiile aplicabile contractelor agenților menționați la articolul 2 litera (a) din Regimul aplicabil celorlalți agenți. Numirea secretarului general poate fi reînnoită de Curte pentru o perioadă de cel mult șase ani, hotărând cu majoritatea absolută a voturilor membrilor care formează Curtea.

---

[859] *Ibidem*, Articolul 22
[860] *Ibidem*, Articolul 23

Secretarul general este numit de Curte în urma unei alegeri prin vot secret desfășurate după următoarea procedură:

- fiecare membru dispune de un drept de vot.
- este declarat ales candidatul care a întrunit majoritatea absolută a voturilor membrilor care formează Curtea.
- dacă, după primul tur de scrutin, nu este ales niciun candidat, candidații care nu au întrunit niciun vot sunt eliminați din procedura de alegere și se organizează imediat un al doilea tur de scrutin.
- dacă, după al doilea tur de scrutin, nu este ales niciun candidat, candidatul (candidații) care nu a(u) întrunit niciun vot sau care a(u) întrunit cel mai mic număr de voturi este (sunt) eliminat (eliminați) din procedura de alegere și se organizează imediat următorul tur de scrutin.
- procedura care se aplică celui de al doilea tur de scrutin se aplică și următoarelor tururi de scrutin.
- cu toate acestea, începând cu al cincilea tur de scrutin, dacă rezultatul unui tur de scrutin este egal cu rezultatul turului precedent, președintele suspendă ședința înainte de a se proceda la următorul tur de scrutin[861].

Fiind responsabil de secretariatul Curții, secretarul general are, printre altele, atribuția de a întocmi proiectele proceselor verbale ale ședințelor Curții și de a păstra în original actele Curții, scrisorile președintelui, toate deciziile Curții, ale camerelor și ale Comitetului administrativ, precum și procesele verbale ale ședințelor Curții, ale camerelor și ale Comitetului administrativ. Secretarul general oferă asistență președintelui în ceea ce privește pregătirea ședințelor Curții și ale Comitetului administrativ și urmărirea respectării procedurilor și a aplicării corecte a deciziilor Curții. Pe lângă responsabilitatea pe care o are în materie de gestionare a resurselor umane și de administrare a Curții, secretarul general este în egală măsură responsabil de buget, de serviciul de traduceri, de formarea profesională și de departamentul de informatică. În caz de indisponibilitate sau de absență de scurtă durată a secretarului general, acesta desemnează, cu acordul președintelui, pe persoana responsabilă să îl înlocuiască, mai ales pentru a întocmi proiectele proceselor verbale ale ședințelor Curții. În cazul în care perioada de absență ori de indisponibilitate a secretarului general depășește o lună sau în cazul în care secretarul general nu este în măsură să își desemneze înlocuitorul, Curții îi revine responsabilitatea de a desemna, la propunerea președintelui, pe membrul personalului care trebuie să asigure interimatul secretarului general[862].

17.3.6. Personalul Curții de Conturi a Uniunii Europene

În ceea ce privește resursele umane, Curtea de Conturi a Uniunii Europene dispune de un personal format din aproximativ 900 angajați incluzând auditori, traducători și personal administrativ. Curtea aplică o politică activă a egalității de șanse, iar personalul său este format din proporții aproape egale de bărbați și de femei.

Pregătirea și experiența profesională a auditorilor, dobândită atât în sectorul public cât și în cel privat, este foarte variată (contabilitate, audit intern și extern, drept sau economie).

---

[861] *Ibidem*, Articolul 34
[862] *Ibidem*, Articolele 35-36

Pentru a asigura o diversitate lingvistică şi profesională în cadrul personalului său, Curtea de Conturi angajează resortisanţi ai tuturor statelor membre ai Uniunii Europene, aceştia intrând sub incidenţa Statutului funcţionarilor Uniunii Europene.

Politica de recrutare a Curţii urmăreşte principiile generale şi condiţiile de angajare din instituţiile europene. Personalul Curţii este format atât din funcţionari permanenţi cât şi din angajaţi pe o perioadă limitată. Concursurile generale în vederea obţinerii unui post la Curtea de Conturi sunt organizate prin intermediul Oficiului European de Selectare a Personalului (OESP/EPSO). Uneori, Curtea oferă stagii unui număr limitat de persoane care deţin diplome universitare pe o durată de la trei la cinci luni.[863]

17.4. FUNCŢIONAREA CURŢII DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE

17.4.1. Şedinţele Curţii şi ale camerelor

Proiectul de ordine de zi a şedinţelor Curţii sau ale camerelor şi documentele care se raportează la acestea sunt comunicate tuturor membrilor Curţii. Cu excepţia cazurilor de urgenţă perfect întemeiate şi apreciate ca atare, de la caz la caz, de către preşedinte sau de către decan la cererea unui membru raportor, aceste proiecte de ordine de zi şi documentele aferente se comunică cu cel puţin cinci zile lucrătoare înainte de şedinţă. Pentru a garanta respectarea acestui termen, membrii Curţii se asigură că aceste documente sunt prezentate în vederea înregistrării la Secretariatul general al Curţii în termenele stabilite.

Dacă, înaintea şedinţei, documentele nu au fost distribuite în limbile de redactare ale Curţii în termenul de cinci zile lucrătoare menţionat mai sus, orice membru al Curţii poate solicita Curţii o amânare sau să nu fie luată nicio decizie în urma dezbaterilor.

Curtea sau o cameră poate decide în unanimitate să delibereze cu privire la o problemă care nu a fost înscrisă pe ordinea de zi. Deciziile cu privire la orice alte probleme legate de ordinea de zi se adoptă cu majoritatea voturilor membrilor prezenţi. La adoptarea ordinii de zi, membrii indică eventualele puncte din procesul verbal (procesele verbale) al(e) şedinţei (şedinţelor) anterioare ce le-a(u) fost prezentat(e) spre aprobare pe care doresc să le ridice în şedinţă şi îşi fac cunoscută intenţia de a ridica alte probleme în discuţie la rubrica „Diverse".[864]

La stabilirea calendarului anual al şedinţelor camerelor, se ţine seama de necesitatea de a da fiecărui membru posibilitatea de a lua parte la şedinţele tuturor camerelor. Calendarul este adoptat de cameră, la propunerea decanului acesteia. Eventualele şedinţe suplimentare se organizează la iniţiativa decanului sau la cererea unui membru al camerei. Şedinţele unei camere sunt prezidate de decan sau, în absenţa decanului, de membrul care asigură interimatul acestuia. Decanul întocmeşte, la propunerea directorului, un proiect de ordine de zi pentru şedinţele camerei. Ordinea de zi este aprobată de cameră la începutul şedinţei.[865]

---

[863] Pentru detalii a se vedea www.eca.europa.eu – site-ul oficial al Curţii de Conturi a Uniunii Europene

[864] Articolul 46 din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură a Curţii de Conturi a Uniunii Europene

[865] *Ibidem*, Articolele 51-52

Camerelor le revine responsabilitatea pentru organizarea și secretariatul propriilor ședințe. Responsabilitatea pentru distribuirea documentelor aferente ședințelor revine Secretariatului general al Curții[866].

17.4.2. Elaborarea, adoptarea și autentificarea deciziilor Curții de Conturi

17.4.2.1. Repartizarea competențelor

Fără a aduce atingere dispozițiilor cuprinse în Normele de aplicare a Regulamentului de procedură a Curții de Conturi a Uniunii Europene, documentele supuse Curții spre adoptare trebuie să fi făcut obiectul unei deliberări și să fi fost aprobate de camera competentă sau de Comitetul administrativ.

În cazul în care un document intră în aria de competență a mai multor camere, Curtea decide, de la caz la caz, procedura care trebuie urmată pentru elaborarea și adoptarea respectivului document.

În ceea ce privește documentele examinate de o cameră verticală în legătură cu care Curtea a decis în mod particular că trebuie să se urmărească o coerență de ansamblu, acestea se examinează și se aprobă în principiu de către Camera CEAD înainte de a fi prezentate în ședința Curții.

Curtea stabilește, într-o decizie specială, procedura care trebuie urmată pentru supunerea în vederea dezbaterii de către Curte a proiectelor de capitole ale raportului anual examinate de camerele verticale.[867]

17.4.2.2. Procedura de adoptare a deciziilor Curții

Următoarele decizii se adoptă cu majoritatea voturilor membrilor care formează Curtea:

- raportul anual prevăzut la articolul 287 alineatul (4) primul paragraf din TFUE;
- declarația de asigurare referitoare la veridicitatea conturilor, precum și la legalitatea operațiunilor și înregistrarea acestora în conturi (DAS), prevăzută la articolul 287 alineatul (1) al doilea paragraf din TFUE;
- rapoartele anuale specifice, avizele și observațiile cu privire la chestiuni specifice prevăzute la articolul 287 alineatul (4) al doilea paragraf din TFUE, care au fost supuse spre dezbatere Curții în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul de procedură sau pentru care s-a înaintat o cerere motivată în temeiul articolului 26 alineatul (4) din Regulamentul de procedură;
- modificările aduse normelor interne de execuție a bugetului;
- previziunile privind cheltuielile și veniturile Curții de Conturi;
- deciziile care se iau în temeiul articolului 10 alineatul (3) și al articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, precum și în temeiul articolului 49 alineatul (3) din normele de aplicare, în cazul ședințelor Curții;
- modificările aduse Regulamentului de procedură;
- modificările aduse normelor de aplicare a Regulamentului de procedură;
- strategia globală și programul de activitate al Curții.[868]

---

[866] *Ibidem*, Articolul 53
[867] *Ibidem*, Articolul 56

Pentru oricare dintre deciziile la care se face referire la art. 25 al. (2) din Regulamentul de procedură, preşedintele poate utiliza procedura scrisă, dar numai dacă textul în cauză a făcut deja obiectul unei dezbateri în cadrul Curţii şi dacă adoptarea sa fără alte dezbateri este justificată de motive practice. De asemenea, toate deciziile la care se face referire la articolul 25 al. (3) din Regulamentul de procedură, pot fi adoptate prin procedura scrisă aplicată de preşedinte din proprie iniţiativă sau la cererea unui membru. Secretarul general asigură demararea procedurilor scrise, controlează desfăşurarea acestora şi constată îndeplinirea lor.

Textul scris cu privire la propunerea de decizie este comunicat de către Secretariatul general tuturor membrilor Curţii, la data stabilită pentru ca aceştia să poate prezenta eventuale contestaţii. Dacă, până la termenul stabilit, niciun membru al Curţii nu a înaintat obiecţii în scris Secretariatului general al Curţii, propunerea se consideră a fi fost adoptată de către Curte. Acest lucru este menţionat în procesul verbal al următoarei şedinţe a Curţii. În cazul înaintării unei obiecţii, propunerea care a făcut obiectul procedurii scrise, este înscrisă pe ordinea de zi a următoarei şedinţe a Curţii. [869]

17.4.2.3. Procedura de adoptare a deciziilor camerelor

Atunci când adoptarea unui document de către o cameră devine definitivă, documentul în cauză este validat prin aplicarea vizei decanului şi prin notificarea documentului către secretarul general.

Camera poate hotărî utilizarea procedurii scrise pentru adoptarea deciziilor. Cu toate acestea, în cazul proiectelor de plan de audit, de raport sau de aviz, se poate recurge la această procedură numai dacă textul în cauză a făcut deja obiectul unei dezbateri în cadrul camerei şi dacă adoptarea sa fără alte dezbateri este justificată de motive practice.

În cazul unui document care se adoptă în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, textul scris al propunerii de decizie este comunicat tuturor membrilor Curţii, indicând termenul stabilit pentru prezentarea eventualelor obiecţii. Termenul pentru prezentarea obiecţiilor nu poate fi mai scurt de două zile lucrătoare. Dacă, până la termenul stabilit, niciun membru al camerei nu a înaintat obiecţii în scris decanului, propunerea se consideră a fi fost adoptată. În cazul înaintării unei obiecţii, propunerea care a făcut obiectul procedurii scrise este înscrisă pe ordinea de zi a următoarei şedinţe a camerei. După încheierea acestei proceduri, documentele care au fost adoptate în acest mod se menţionează în procesul verbal al următoarei şedinţe a camerei. [870]

17.4.3. Transmiterea, publicarea şi difuzarea rapoartelor, a avizelor, a observaţiilor şi a declaraţiilor de asigurare

o *Transmiterea*

După ce au fost adoptate în limbile oficiale şi autentificate în conformitate cu dispoziţiile articolului 28 din Regulamentul de procedură, rapoartele, avizele, observaţiile şi declaraţiile de asigurare sunt transmise de către Camera CEAD, în conformitate cu procedurile stabilite în continuare:

---

[868] *Ibidem*, Articolul 64
[869] *Ibidem*, Articolul 65
[870] *Ibidem*, Articolul 67

a) avizele prezentate în temeiul articolelor 322 şi 325 din TFUE se transmit instituţiilor Uniunii;

b) avizele prezentate în temeiul articolului 287 din TFUE se transmit instituţiilor Uniunii ori de câte ori se referă la propuneri sau la proiecte publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. În caz contrar, avizele se transmit numai instituţiei la solicitarea căreia a fost emis avizul;

c) observaţiile se transmit instituţiei (sau instituţiilor) vizate ale Uniunii;

d) rapoartele anuale specifice care intră în competenţele Curţii se transmit:

- în cazul raportului privind conturile Agenţiei de Aprovizionare a Euratom, către directorul general al Euratom şi către Comisie, precum şi, cu titlu informativ, către Parlament şi Consiliu;

- în cazul raportului privind conturile şcolilor europene, către preşedintele Consiliului superior şi către secretarul general al şcolilor, precum şi către autorităţile responsabile de descărcarea de gestiune şi către Comisie;

- în cazul raportului privind conturile Eurojust, către directorul administrativ, precum şi către instituţiile Uniunii;

- în cazul rapoartelor privind conturile organismelor descentralizate ale Uniunii Europene, al căror audit extern este încredinţat Curţii în temeiul dispoziţiilor articolului 287 din TFUE, către preşedinţii şi directorii respectivi ai acestora, precum şi către instituţiile Uniunii;

- în cazul raportului privind auditul eficienţei administrării Băncii Centrale Europene, către preşedintele acesteia, precum şi către instituţiile Uniunii;

- în cazul rapoartelor privind situaţiile financiare referitoare la gestionarea contractului Schengen, către Consiliu, precum şi către statele membre menţionate la articolul 25 din Decizia nr. 2000/265/CE din 27 martie 2000, astfel cum a fost modificată ultima dată prin Decizia nr. 2008/670/JAI a Consiliului din 24 iulie 2008.

Răspunsurile definitive formulate de instituţia (instituţiile) vizată (vizate) la rapoartele speciale trebuie să fie disponibile în toate limbile oficiale până la termenul stabilit în conformitate cu articolul 144 din Regulamentul financiar. Odată trecut acest termen, Curtea transmite în mod oficial instituţiilor toate versiunile lingvistice ale raportului în cauză, însoţite de răspunsurile disponibile la momentul respectiv.

Rapoartele speciale care au fost publicate sau care sunt „destinate publicului larg" se transmit tuturor instituţiilor Uniunii, precum şi instituţiilor supreme de audit ale statelor membre[871].

o *Publicarea*

Camera CEAD asigură publicarea rapoartelor, a avizelor, a observaţiilor şi a declaraţiilor de asigurare în conformitate cu procedurile descrise în continuare.

Raportul anual privind bugetul general şi raportul anual privind FED, declaraţiile de asigurare aferente acestor rapoarte, rapoartele anuale specifice privind conturile organelor, ale oficiilor şi ale agenţiilor instituite de Uniunea Europeană şi raportul anual privind auditul eficienţei administrării Băncii Centrale Europene se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

Avizele prezentate de Curte în temeiul articolelor 322 şi 325 din TFUE se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

---

[871] *Ibidem*, Articolul 68

Avizele prezentate de Curte în temeiul articolului 287 din TFUE se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene ori de câte ori se referă la propuneri sau la proiecte publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.[872]

o *Difuzarea*

În cazul în care raportul, avizul sau observațiile nu fac obiectul publicării, Curtea sau camera, indică, în faza de adoptare, gradul în care se va difuza sau se va pune la dispoziție în afara Curții documentul în cauză, și anume: difuzare pe scară largă; difuzare selectivă, sub rezerva autorizației din partea camerei în cauză; fără difuzare.

Rapoartele, avizele și observațiile Curții care fac obiectul publicării sunt difuzate de către unitatea competentă din cadrul Curții de Conturi pe site-ul internet al instituției.

La data transmiterii oficiale a documentelor sau a fișierelor electronice către instituții, raportul se publică în limbile oficiale pe site-ul internet al Curții. Mass-media, precum și orice alte persoane care și-au exprimat interesul pentru activitățile Curții sunt informate în același moment prin e-mail că raportul respectiv este disponibil pe site-ul internet al Curții. Membrului raportor i se transmite lista cu mijloacele media care au fost informate.

Comunicatele de presă sunt disponibile pe site-ul internet al Curții începând cu data publicării rapoartelor, a avizelor sau a observațiilor.

Curtea decide dacă rapoartele, avizele și observațiile care nu se publică în Jurnalul Oficial sau prin alte mijloace tipărite urmează a fi puse la dispoziție pe internet[873].

17.5. MISIUNEA ȘI ROLUL CURȚII DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE

În temeiul art. 287 TFUE, Curtea de Conturi verifică totalitatea conturilor de venituri și cheltuieli ale Uniunii și, de asemenea, verifică totalitatea conturilor de venituri și cheltuieli ale oricărui organ, oficiu sau agenție înființată de Uniune, în măsura în care actul constitutiv nu exclude acest control. Totodată, Curtea de Conturi examinează legalitatea și corectitudinea veniturilor și cheltuielilor și asigură buna gestiune financiară. În acest context, Curtea de Conturi semnalează îndeosebi orice neregulă.

Controlul veniturilor se efectuează pe baza veniturilor de realizat și a celor realizate efectiv de Uniune. Controlul cheltuielilor se efectuează pe baza angajamentelor, precum și a plăților. Aceste controale pot fi efectuate înainte de încheierea conturilor exercițiului bugetar avut în vedere.

Controlul se efectuează asupra actelor justificative și, dacă este cazul, la fața locului, la celelalte instituții ale Uniunii, în sediile oricărui organ, oficiu sau agenție care administrează venituri sau cheltuieli făcute în numele Uniunii și în statele membre, inclusiv în imobilele oricărei persoane fizice sau juridice care beneficiază de vărsăminte provenite de la buget. În statele membre, controlul se efectuează în colaborare cu instituțiile naționale de control sau, în cazul în care acestea nu dispun de competențele necesare, cu serviciile naționale competente. Curtea de Conturi și instituțiile naționale de control ale statelor membre practică o cooperare bazată pe încredere și pe respectarea independenței acestora. Aceste instituții sau servicii informează Curtea de Conturi în cazul în care intenționează să participe la control.

---

[872] *Ibidem*, Articolul 70

[873] *Ibidem*, Articolele 72-74

Orice document sau informație necesară îndeplinirii misiunii sale se comunică Curții de Conturi, la cererea sa, de către celelalte instituții ale Uniunii, de către orice organ, oficiu sau agenție care gestionează venituri sau cheltuieli în numele Uniunii, de către persoanele fizice sau juridice care beneficiază de vărsăminte de la buget și de către instituțiile naționale de control sau, în cazul în care acestea nu dispun de competențele necesare, de către serviciile naționale competente.

În ceea ce privește activitatea de gestionare a veniturilor și cheltuielilor Uniunii exercitată de Banca Europeană de Investiții (BEI), dreptul de acces al Curții la informațiile deținute de BEI este reglementat printr-un acord încheiat între Curte, bancă și Comisie. În lipsa acestui acord, Curtea are, cu toate acestea, acces la informațiile necesare pentru a efectua controlul veniturilor și cheltuielilor Uniunii administrate de BEI.

Curtea de Conturi nu are putere juridică și, drept urmare, rapoartele și opiniile sale nu au un caracter obligatoriu din punct de vedere juridic. Cu toate acestea, activitățile Curții permit organelor legislative și instituțiilor responsabile de gestionarea programelor și finanțelor Uniunii să îmbunătățească gestiunea financiară. [874]

[874] Pentru detalii a se vedea www.eca.europa.eu – site-ul oficial al Curții de Conturi a Uniunii Europene

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 18
ORGANE, SERVICII ȘI AGENȚII ALE UNIUNII EUROPENE

18.1. ORGANELE CONSULTATIVE ALE UNIUNII EUROPENE

18.1.1. Aspecte generale

Conform art. 13 al. (4) din TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona) și art. 300 al. (1) din TFUE, Parlamentul European, Consiliul și Comisia sunt asistate de un Comitet Economic și Social și de un Comitet al Regiunilor, două organe care exercită funcții consultative.

Comitetul Economic și Social European este format din reprezentanți ai organizațiilor patronale, salariale și ai altor reprezentanți ai societății civile, în special din domeniile socio-economic, civic, profesional și cultural.

Comitetul Regiunilor este format din reprezentanți ai colectivităților regionale și locale care sunt fie titularii unui mandat electoral în cadrul unei autorități regionale sau locale, fie răspund din punct de vedere politic în fața unei adunări alese.

Normele menționate mai sus referitoare la natura compunerii acestor Comitete sunt revizuite periodic de Consiliu, pentru a ține seama de evoluția economică, socială și demografică a Uniunii. Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă decizii în acest scop.

18.1.2. Comitetul Economic și Social European

18.1.2.1. Înființarea și evoluția Comitetului Economic și Social European

Comitetul Economic și Social European este un organ înființat prin Tratatele de la Roma din anul 1957[875].

Prin Actul Unic European (1986), Tratatul de la Maastricht (1992), Tratatul de la Amsterdam (1997) și Tratatul de la Nisa (2001) au fost acordate prerogative noi Comitetului Economic și Social, întărindu-se astfel rolul acestui organ consultativ în cadrul sistemului instituțional al Uniunii Europene.

Odată cu reforma realizată prin Tratatul de la Lisabona, a fost reafirmată funcția consultativă a Comitetului Economic și Social European, prin aceasta contribuind la consolidarea legitimității democratice și a eficacității Uniunii Europene, oferind astfel organizațiilor societății civile din statele membre posibilitatea să își exprime punctele de vedere la nivel european.

18.1.2.2. Componența Comitetului Economic și Social European și statutul membrilor acestuia

Potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Comitetul Economic și Social European (în continuare Comitetul) este format din reprezentanți ai

[875] Dispozițiile cu privire la Comitetul Economic și Social European erau conținute în articolele 193-198 TCEE și articolele 165-170 TCEEA/Euratom.

organizațiilor patronale, salariale și ai altor reprezentanți ai societății civile, în special din domeniile economic și social, civic, profesional și cultural.[876]

Numărul de membri ai Comitetului nu poate depăși trei sute cincizeci, componența acestui organ consultativ fiind stabilită printr-o decizie a Consiliului, care hotărăște în unanimitate, la propunerea Comisiei. Normele referitoare la natura compunerii Comitetului sunt revizuite periodic de Consiliu, pentru a ține seama de evoluția economică, socială și demografică a Uniunii.[877]

Conform art. 7 din Protocolul nr. 36 (Anexat la TUE și TFUE), până la intrarea în vigoare a deciziei menționate la articolul 301 din TFUE, repartizarea membrilor în cadrul Comitetului este următoarea: Austria – 12; Belgia – 12; Bulgaria - 12; Republica Cehă - 12; Cipru – 6; Danemarca – 9; Estonia – 7; Finlanda – 9; Franța – 24; Germania – 24; Grecia – 12; Irlanda – 9; Italia – 24; Letonia – 7; Lituania – 9; Luxemburg – 6; Malta – 5; Marea Britanie – 24; Olanda – 12; Polonia – 21; Portugalia – 12; România – 15; Slovacia – 9; Slovenia – 7; Spania – 21; Suedia – 12; Ungaria – 12.

Membrii Comitetului sunt împărțiți în 3 grupuri:

- grupul angajatorilor, format din reprezentanți ai asociațiilor de întreprinderi din domeniul industriei, comerțului, serviciilor și agriculturii;
- grupul lucrătorilor, format din reprezentanți ai sindicatelor, confederațiilor și federațiilor sindicale sectoriale naționale;
- grupul pentru activități diverse, care reunește reprezentanți și părți interesate din societatea civilă, în special din domeniul economic, civic, profesional și cultural.

Grupurile organizează și sprijină activitatea membrilor lor și lucrează în colaborare cu Biroul și Secretariatul. Membrii Comitetului care nu se înscriu în niciunul din cele trei grupuri primesc sprijinul material și tehnic corespunzător din partea secretariatului.

Mandatul membrilor Comitetului încetează la împlinirea termenului de cinci ani stabilit de Consiliu în momentul reînnoirii Comitetului. De asemenea, mandatul unui membru al Comitetului poate înceta prin demisie, demitere, deces, forță majoră sau în cazul apariției unei incompatibilități.

Funcția de membru al Comitetului este incompatibilă cu cea de membru al unui guvern, al unui parlament, al unei instituții a Uniunii, al Comitetului Regiunilor sau al Consiliului de Administrație al Băncii Europene de Investiții, precum și cu cea de funcționar sau agent în serviciul activ al Uniunii.

În caz de demisie, deces, forță majoră sau incompatibilitate, președintele Comitetului notifică Consiliul, care constată existența unui loc vacant și pune în aplicare procedura de înlocuire. Cu toate acestea, în caz de demisie, membrul demisionar rămâne în funcție până la data la care devine efectivă numirea înlocuitorului său, cu excepția cazului în care membrul demisionar indică altfel.

În toate cazurile de încetare a mandatului unui membru al Comitetului, înlocuitorul este numit pe durata rămasă a mandatului.[878]

---

[876] Articolul 300 al. (2) TFUE

[877] Articolul 301 TFUE

[878] Pentru detalii privind componența Comitetului Economic și Social European a se vedea http://memberspage.eesc.europa.eu

18.1.2.3. Organizarea Comitetului Economic şi Social European

Potrivit art. 2 din Regulamentul de procedură[879], Comitetul Economic şi Social European este format din organele următoare: Adunarea, Biroul, preşedintele şi secţiunile specializate.

o *Biroul*

La alegerea membrilor Biroului trebuie să se respecte echilibrul global şi geografic între grupuri, acesta trebuind să cuprindă cel puţin un reprezentant şi cel mult trei reprezentanţi din partea fiecărui stat membru. Grupurile negociază şi formulează o propunere privind componenţa Biroului, care este prezentată Adunării.

Biroul Comitetului Economic şi Social European este format din: preşedinte, cei doi vicepreşedinţi; preşedinţii celor trei grupuri; preşedinţii de secţiune specializată; un număr variabil de membri, care nu îl depăşeşte pe cel al statelor membre. Preşedintele Biroului este ales pe rând dintre membrii celor trei grupuri. Preşedintele şi vicepreşedinţii nu pot fi realeşi în funcţiile respective, iar timp de doi ani şi jumătate de la încetarea mandatului său, preşedintele nu mai poate fi membru al Biroului în calitate de vicepreşedinte, preşedinte de grup sau de secţiune specializată. Vicepreşedinţii sunt aleşi dintre membrii celor două grupuri din care nu face parte preşedintele[880].

În cadrul primei şedinţe[881], Comitetul, prezidat de decanul de vârstă, alege dintre membrii săi: preşedintele, cei doi vicepreşedinţi, preşedinţii de secţiune specializată şi ceilalţi membri ai Biroului, cu excepţia preşedinţilor grupurilor, pentru următorii doi ani şi jumătate, începând de la data instalării în funcţie a Comitetului. Sub preşedinţia decanului de vârstă nu poate avea loc nicio dezbatere al cărei subiect nu are legătură cu aceste alegeri.

Şedinţa în cursul căreia are loc alegerea Biroului Comitetului pentru ultimii doi ani şi jumătate din perioada de cinci ani în curs se convoacă de către preşedintele aflat la sfârşit de mandat. Şedinţa se ţine la începutul sesiunii din luna pe parcursul căreia expiră mandatul primului Birou, sub preşedinţia preşedintelui aflat la sfârşit de mandat[882].

Comitetul poate constitui în cadrul său o comisie pregătitoare formată dintr-un reprezentant al fiecărui stat membru şi care are sarcina de a înregistra candidaturile şi de a prezenta Adunării o listă de candidaţi. Comitetul se pronunţă cu privire la lista sau listele de candidaţi la preşedinţie şi la Birou în conformitate cu dispoziţiile Regulamentului de procedură.

Comitetul trece, eventual prin scrutine succesive, la alegerea membrilor Biroului, alţii decât preşedinţii de grup, conform procedurii de vot pe listă. Se pot supune la vot numai listele complete cu candidaţii care au fost propuşi în conformitate cu dispoziţiile Regulamentului de procedură, însoţite de o declaraţie de acceptare din partea fiecărui candidat.

Sunt aleşi membri ai Biroului candidaţii de pe lista care obţine cel mai mare număr din voturile valabil exprimate şi cel puţin o pătrime din acestea.

---

[879] Regulament de procedură al Comitetului Economic şi Social European, adoptat la 14 iulie 2010.

[880] Articolul 3 din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic şi Social European

[881] Pentru prima şedinţă Comitetul este convocat de către decanul de vârstă după fiecare reînnoire din cinci în cinci ani, în măsura posibilului în termen de o lună după ce li se comunică membrilor Comitetului numirea lor de către Consiliu.

[882] Articolul 5 din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic şi Social European

Adunarea alege în continuare cu majoritate simplă președintele și vicepreședinții Comitetului.

Comitetul trece apoi la alegerea cu majoritate simplă a președinților secțiunilor specializate.

În cele din urmă, Comitetul votează Biroul în ansamblul său. Votul pentru trebuie să întrunească cel puțin două treimi din voturile valabil exprimate[883].

În cazul în care un membru al Biroului este în imposibilitatea de a-și exercita mandatul sau într-unul din cazurile menționate mai sus, acesta este înlocuit pentru perioada rămasă din mandatul său. Înlocuirea se votează de către Adunare pe baza unei propuneri a grupului respectiv.

Biroul este convocat de către președinte, fie din oficiu, fie la cererea a zece membri. Pentru fiecare ședință a Biroului se întocmește un proces-verbal al dezbaterilor, acesta fiind înaintat spre aprobare Biroului.

Biroul își stabilește propriile reguli de procedură și, totodată, stabilește procedurile de organizare și funcționare ale Comitetului. După ce consultă grupurile, acesta adoptă normele de aplicare a Regulamentului de procedură.

Biroul și președintele exercită prerogativele bugetare și financiare prevăzute de Regulamentul financiar și Regulamentul de procedură al Comitetului.

Biroul adoptă normele de aplicare a dispozițiilor privind cheltuielile de deplasare și de ședere ale membrilor, ale supleanților acestora, ale delegaților și ale supleanților acestora și ale experților, cu respectarea procedurilor bugetare și financiare în vigoare.

Biroul are responsabilitatea politică a conducerii generale a Comitetului. Acesta exercită această responsabilitate astfel încât să asigure în special că activitățile Comitetului, ale organelor sale și ale personalului său sunt în conformitate cu rolul instituțional care i-a fost atribuit.

De asemenea, Biroul răspunde de buna utilizare a resurselor umane, bugetare și tehnice în vederea îndeplinirii sarcinilor care i-au fost atribuite prin tratat. Acesta intervine în special în procedura bugetară și organizarea secretariatului. Biroul poate constitui în cadrul său grupuri ad-hoc pentru a aborda orice chestiune care este de competența sa. Membrii din afara acestor grupuri pot participa la lucrările grupurilor *ad-hoc*, dar nu pot participa la numirea funcționarilor.

Din șase în șase luni Biroul analizează, pe baza unui raport redactat în acest scop, măsurile care se iau ca urmare a avizelor Comitetului.

La cererea unui membru sau a secretarului general, Biroul aduce precizări cu privire la interpretarea Regulamentului de procedură și a normelor de aplicare a acestuia. Concluziile Biroului au caracter obligatoriu, sub rezerva dreptului de recurs în fața Adunării, care ia hotărârea definitivă.

La momentul reînnoirii din cinci în cinci ani, Biroul al cărui mandat expiră amână discutarea afacerile chestiunilor curente până la prima ședință a Comitetului nou ales. În cazuri excepționale, el poate da unui membru al Comitetului al cărui mandat expiră sarcini punctuale sau care trebuie finalizate într-un anumit termen sau care necesită un anumit nivel de expertiză[884].

---

[883] *Ibidem*, Articolul 6

[884] *Ibidem*, Articolul 8

În cadrul cooperării interinstituționale, Biroul poate mandata președintele să încheie acorduri de cooperare cu instituțiile și organismele Uniunii Europene.

o *Președinția Comitetului Economic și Social European*

Președinția Comitetului Economic și Social European este asigurată de președinte și cei doi vicepreședinți.

Cei doi vicepreședinți sunt președintele grupului pentru buget și, respectiv, președintele grupului pentru comunicare și îndeplinesc această sarcină sub autoritatea președintelui.

Președinția extinsă este formată din președintele Comitetului, cei doi vicepreședinți și președinții grupurilor și are rolul de a pregăti și de a facilita lucrările Biroului.

Președinția Comitetului se întâlnește cu președinții grupurilor pentru pregătirea lucrărilor Biroului și ale Adunării. Președinții de secțiune specializată pot fi invitați să participe la aceste ședințe.

Pentru a defini programarea lucrărilor Comitetului și a evalua progresul acestora, Președinția se reunește cu președinții grupurilor și cu președinții de Secțiune specializată cel puțin de două ori pe an.

Președintele conduce toate activitățile Comitetului în conformitate cu tratatele și în condițiile prevăzute de regulamentul de procedură. Totodată, Președintele dispune de toate prerogativele necesare pentru a prezida dezbaterile Comitetului și a garanta buna sa funcționare.

Președintele implică în mod permanent vicepreședinții în activitățile sale, acesta putându-le încredința sarcini specifice sau delega din responsabilitățile sale.

Președintele are calitatea de a reprezenta Comitetul în relațiile sale externe, această atribuție putând fi delegată, în anumite situații, unui vicepreședinte sau unui membru.

După alegerea sa, președintele își prezintă în sesiunea plenară programul de lucru pe durata mandatului și, în același mod, el prezintă un bilanț al realizărilor la sfârșitul mandatului. Aceste două comunicări pot fi supuse dezbaterii în cadrul Adunării.

Președinția Comitetului se întâlnește cu președinții grupurilor pentru pregătirea lucrărilor Biroului și ale Adunării. Președinții de secțiune specializată pot fi invitați să participe la aceste ședințe.

Pentru a defini programarea lucrărilor Comitetului și a evalua progresul acestora, Președinția se reunește cu președinții grupurilor și cu președinții de Secțiune specializată cel puțin de două ori pe an.[885]

o *Secțiunile Specializate*

Comitetul Economic și Social European are șase secțiuni specializate[886], Adunarea Plenară, la propunerea Biroului, putând înființa și alte secțiuni specializate în domeniile cuprinse în tratate.

Comitetul constituie secțiunile specializate pe parcursul ședinței constitutive, după fiecare reînnoire din cinci în cinci ani, lista și atribuțiile secțiunilor specializate putând fi reexaminate cu ocazia fiecărei reînnoiri.

---

[885] *Ibidem*, Articolele 11 și 12

[886] Secțiunile specializate ale Comitetului Economic și Social European sunt: Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială (ECO); Secțiunea pentru piața unică, producție și consum (INT); Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională (TEN); Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie (SOC); Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului (NAT); Secțiunea pentru relații externe (REX).

Numărul de membri ai secțiunilor specializate se stabilește de către Comitet la propunerea Biroului. Membrii secțiunilor specializate sunt numiți de către Comitet pe o perioadă de doi ani și jumătate, care poate fi reînnoibilă. Înlocuirea unui membru dintr-o secțiune specializată se efectuează prin aceeași procedură ca și numirea lui.

Cu excepția președintelui, fiecare membru al Comitetului trebuie să fie membru a cel puțin uneia dintre secțiunile specializate. Nici un membru nu poate face parte din mai mult de două secțiuni specializate, cu excepția celor care provin dintr-un stat membru care are un număr de cel mult nouă consilieri. Nici un membru nu poate face parte din mai mult de trei secțiuni specializate[887].

Biroul unei secțiuni specializate, ales pentru o perioadă de doi ani și jumătate, este format din doisprezece membri, dintre care un președinte și trei vicepreședinți, câte unul din fiecare grup. Alegerea președinților de secțiuni specializate și a celorlalți membri ai biroului de secțiune se organizează de către Comitet. Președintele și ceilalți membri ai biroului de secțiune pot fi realeși.

Secțiunile specializate au sarcina de a adopta avize sau rapoarte de informare privind chestiunile cu care sunt sesizate. Pentru a trata chestiunile cu care sunt sesizate, secțiunile specializate pot constitui în cadrul lor un grup de studiu sau un grup de redactare sau pot desemna un raportor unic. Numirea raportorilor și, dacă este cazul, a coraportorilor, alcătuirea grupurilor de studiu și a grupurilor de redactare se stabilesc pe baza propunerilor grupurilor.

Raportorul are sarcina de a monitoriza, cu ajutorul expertului, dacă este cazul, măsurile luate ca urmare a adoptării avizului în sesiunea plenară. Secretariatul secțiunii specializate respective acordă asistență raportorului în desfășurarea acestei activități. Secțiunea este informată cu privire la rezultatele monitorizării. [888]

În cazul în care un membru al Comitetului nu poate participa, acesta poate solicita să fie reprezentat de supleantul său în timpul lucrărilor pregătitoare[889], precum și la dezbaterile din cadrul secțiunii specializate. Membrul supleant nu dispune de drept de vot. Numele și calitatea membrului supleant ales trebuie să fie comunicate Biroului Comitetului spre aprobare. În cursul lucrărilor pregătitoare, membrul supleant exercită aceleași funcții ca și membrul titular pe care îl înlocuiește și este supus aceluiași regim în ceea ce privește cheltuielile de deplasare și ședere.

o *Subcomitetele și raportorul general*

La inițiativa Biroului, Comitetul Economic și Social poate înființa, din rândul membrilor săi, cu titlu excepțional, subcomitete solicitate să elaboreze proiecte de aviz sau de rapoarte de informare cu privire la chestiuni strict orizontale cu caracter general, care se prezintă întâi Biroului și ulterior se supun dezbaterii Comitetului.

În perioada dintre sesiuni, Biroul poate înființa subcomitete, sub rezerva unei ratificări ulterioare de către Comitet. Un subcomitet nu poate fi constituit decât pentru un singur domeniu. Acesta își încetează activitatea după votarea de către Comitet a proiectul de aviz sau de raport de informare pe care l-a pregătit.

---

[887] Articolul 15 din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic și Social European

[888] *Ibidem*, Articolul 17

[889] Sunt definite drept lucrări pregătitoare: ședințele grupurilor de studiu; ședințele secțiunilor specializate; ședințele observatoarelor și ale comisiilor consultative; ședințele subcomitetelor.

În cazul în care un subiect este de competența mai multor secțiuni specializate, subcomitetul este format din membri ai secțiunilor specializate respective. Regulile aplicabile secțiunilor specializate se aplică prin analogie și subcomitetelor.

În special în cazul unor sesizări care se referă la teme de interes secundar sau au un caracter urgent, Comitetul poate numi un raportor general, care raportează în fața Adunării, singur și fără dezbatere prealabilă în secțiunea specializată.[890]

o *Comisiile Consultative*

În temeiul art. 24 din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European poate înființa comisii consultative. Acestea sunt formate din membri ai Comitetului și din delegați care provin din diferite domenii ale societății civile organizate, pe care Comitetul dorește să-i implice în activitatea sa.

Aceste comisii se înființează printr-o decizie a Adunării Plenare care confirmă o decizie adoptată de către Birou. Decizia privind înființarea acestor comisii definește aria lor de competență, structura, alcătuirea, durata și regulile lor.

o *Administrația Comitetului Economic și Social European*

Comitetul Economic și Social European este asistat de un secretariat aflat sub conducerea unui secretar general care își îndeplinește atribuțiile sub autoritatea președintelui, care reprezintă Biroul.

Secretarul general participă cu un vot consultativ la reuniunile Biroului și întocmește procesul-verbal. Acesta se angajează solemn în fața Biroului să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate și conștiinciozitate.

Secretarul general asigură executarea deciziilor adoptate de Adunare, de Birou și de președinte pe baza regulamentului de procedură și raportează în scris președintelui din trei în trei luni cu privire la criteriile și măsurile de punere în aplicare luate sau avute în vedere pentru a soluționa problemele administrative sau organizaționale, precum și problemele legate de personal.

Biroul, la propunerea secretarului general, stabilește planul de organizare a Secretariatului General astfel încât acesta să poată asigura funcționarea Comitetului și a organelor sale și să poată asista membrii în exercitarea mandatului lor, în special în ceea ce privește organizarea ședințelor și elaborarea avizelor[891].

Membrii personalului secretariatului sunt angajați pe baza bugetului ca agenți temporari, prerogativele conferite autorității competente să încheie contracte de muncă fiind exercitate de către președinte.

Înainte de data de 1 iunie a fiecărui an, secretarul general prezintă Biroului anteproiectul de estimare a veniturilor și cheltuielilor Comitetului pentru exercițiul financiar următor. Grupul pentru buget examinează proiectul înainte de a-l discuta în Birou și, dacă este cazul, formulează observații sau propune modificări. Biroul întocmește estimarea veniturilor și cheltuielilor Comitetului. Biroul transmite această estimare în condițiile și la termenele stabilite de Regulamentul financiar al Comunităților Europene. Președintele Comitetului, acționând în conformitate cu dispozițiile Regulamentului financiar, inițiază sau dispune inițierea bugetului de venituri și cheltuieli.[892]

---

[890] Articolele 19 și 20 din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic și Social European

[891] Articolul 71 din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic și Social European

[892] *Ibidem*, Articolul 74

18.1.2.4. Funcționarea Comitetului Economic și Social European

o *Consultarea Comitetului*

Pentru a-și îndeplini sarcinile, Comitetul Economic și Social European dispune de următoarele mijloace de exprimare:

- avize în urma unei sesizări din partea Comisiei, a Consiliului și a Parlamentului European;
- avize din proprie inițiativă, care îi permit Comitetului să își exprime opiniile în toate cazurile în care consideră oportun acest lucru;
- avize exploratorii, în care, la cererea unei instituții europene, este însărcinat să reflecteze și să facă sugestii pe o temă dată și care pot duce ulterior la formularea unor propuneri din partea Comisiei;
- rapoarte de informare, pentru examinarea oricăror chestiuni privind procesul de integrare și politicile Uniunii;
- avize suplimentare, care îi permit Comitetului să completeze sau să actualizeze un aviz anterior;
- rezoluții cu privire la orice chestiune care este de competența Comitetului.[893]

Conform art. 29 din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European este convocat de către președintele său pentru adoptarea avizelor solicitate de Consiliu, Comisia Europeană sau Parlamentul European. Comitetul este convocat de către președinte, la propunerea Biroului și cu acordul majorității membrilor săi, pentru a elabora, din proprie inițiativă, avize privind toate chestiunile referitoare la Uniunea Europeană, politicile sale și evoluțiile posibile ale acestora.

Solicitările de avize menționate mai sus se adresează președintelui Comitetului, iar acesta, împreună cu Biroul, organizează lucrările Comitetului ținând seama, în limita posibilului, de termenele stabilite în solicitarea de aviz.

Comitetul poate, la propunerea Biroului, să hotărască elaborarea unui raport de informare pentru a examina orice chestiune cu privire la politicile Uniunii Europene și la evoluțiile posibile ale acestora. De asemenea, la propunerea unei secțiuni specializate, a unuia din grupurile sale sau a unei treimi din membrii săi, Comitetul poate elabora rezoluții cu privire la teme de actualitate, care se adoptă de Adunare. Proiectele de rezoluție au prioritate pe ordinea de zi a Adunării[894].

o *Organizarea lucrărilor*

A. Lucrările secțiunilor specializate

Pentru elaborarea unui aviz sau a unui raport de informare, Biroul desemnează secțiunea specializată competentă pentru pregătirea lucrărilor respective. În cazul în care subiectul este în mod neechivoc de competența unei secțiuni specializate, președintele desemnează secțiunea respectivă și informează Biroul cu privire la aceasta.

Ședințele secțiunilor specializate se pregătesc de către președinții de secțiune specializată, împreună cu biroul acestora. Ședințele sunt prezidate de către președintele secțiunii specializate sau, în absența acestuia, de către unul dintre vicepreședinți.

La ședințele secțiunilor specializate, cvorumul este întrunit dacă mai mult de jumătate din membrii titulari sunt prezenți sau reprezentați. În cazul în care cvorumul nu este întrunit, președintele suspendă ședința și convoacă, la o oră și în condițiile pe care le

[893] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 209.
[894] Articolele 31 și 31a din Regulamentul de procedură al Comitetului Economic și Social European

consideră oportune, dar în cursul aceleiași zile, o altă ședință care este valabil întrunită indiferent de numărul de membri prezenți sau reprezentați[895].

Secțiunea specializată adoptă un aviz pe baza proiectului de aviz prezentat de către raportor și, dacă este cazul, de către coraportor. Avizul secțiunii specializate nu conține decât textele adoptate de către aceasta. Textul amendamentelor respinse se anexează la aviz, împreună cu rezultatul voturilor exprimate, în cazul în care amendamentele au obținut un număr de voturi pentru reprezentând cel puțin o pătrime din voturile exprimate. Avizul secțiunii specializate, împreună cu documentele anexate, se trimite de către președintele secțiunii specializate președintelui Comitetului și se prezintă Comitetului de către Biroul său în cel mai scurt timp posibil. Aceste documente se pun la dispoziția membrilor Comitetului în timp util. Se redactează un proces-verbal succint al dezbaterilor pentru fiecare ședință a secțiunilor specializate. Acest proces-verbal se supune secțiunii specializate spre aprobare. Președintele, de comun acord cu Biroul sau, dacă este cazul, cu Adunarea, poate solicita unei secțiuni specializate să analizeze din nou un subiect în cazul în care consideră că nu au fost respectate dispozițiile prezentului regulament privind procedura de elaborare a avizelor sau dacă consideră că este necesar un studiu suplimentar.[896]

B. Lucrările sesiunilor plenare

Adunarea, formată din totalitatea membrilor Comitetului, se întrunește pe parcursul sesiunilor plenare.

Sesiunile se pregătesc de președinte în colaborare cu Biroul. Pentru organizarea lucrărilor, Biroul se întrunește înaintea fiecărei sesiuni și eventual pe parcursul sesiunii și poate stabili pentru fiecare aviz o limită de timp pentru discuția generală în sesiunea plenară.

Proiectul de ordine de zi stabilit de Birou la propunerea Președinției în colaborare cu președinții grupurilor este transmis de către președinte, cu cel puțin cincisprezece zile înainte de deschiderea sesiunii, fiecăruia dintre membrii Comitetului, precum și Consiliului, Comisiei și Parlamentului European. Proiectul de ordine de zi se supune aprobării Adunării la deschiderea fiecărei sesiuni. Odată adoptată ordinea de zi, punctele trebuie examinate în cursul ședinței pe a cărei ordine de zi au fost înscrise. Documentele necesare dezbaterilor Comitetului se pun la dispoziția membrilor în timp util.[897]

La ședințele Comitetului cvorumul este întrunit dacă mai mult de jumătate din membrii săi sunt prezenți sau reprezentați. În cazul în care cvorumul nu este întrunit, președintele suspendă ședința și convoacă, la o oră pe care o consideră oportună și pe parcursul aceleiași sesiuni, o nouă ședință, în cursul căreia Comitetul poate delibera valabil indiferent de numărul de membri prezenți sau reprezentați.

Președintele deschide ședința, conduce dezbaterile și asigură respectarea regulamentului, fiind asistat de vicepreședinți. În cazul în care este absent, președintele este înlocuit de vicepreședinți, iar dacă vicepreședinții sunt absenți, suplinirea este asigurată de către membrul cel mai în vârstă al Biroului.

Comitetul deliberează pe baza lucrărilor secțiunii specializate competente să raporteze Adunării.

---

[895] *Ibidem*, Articolul 37
[896] *Ibidem*, Articolele 38-42
[897] *Ibidem*, Articolul 46

În cazul în care un text a fost adoptat de o secțiune specializată fără să existe voturi împotrivă, Biroul poate propune Adunării o procedură de vot fără dezbatere. Această procedură se aplică dacă cel puțin 25 de membri ai Comitetului nu formulează obiecțiuni.

În cazul în care un text nu întrunește majoritatea de voturi în Adunare, președintele Comitetului, cu acordul Adunării, poate retrimite avizul secțiunii specializate competente pentru o nouă analiză sau poate numi un raportor general care să prezinte, în cursul aceleiași sesiuni sau în cursul unei alte sesiuni, un nou proiect de aviz[898].

Dacă există amendamente, acestea trebuie redactate în scris, semnate de inițiatorii lor și depuse la secretariat înainte de deschiderea sesiunii. Pentru buna organizare a lucrărilor Adunării, Biroul stabilește procedura de depunere a amendamentelor. Cu toate acestea, Comitetul acceptă depunerea de amendamente până la deschiderea lucrărilor unei ședințe dacă acestea sunt semnate de cel puțin douăzeci și cinci de membri.

Amendamentele trebuie să indice partea din text la care fac trimitere și să fie însoțite de o scurtă expunere de motive. Amendamentele repetitive din punct de vedere al conținutului și al formei sunt examinate în bloc. Ca regulă generală, pentru fiecare amendament Adunarea dă cuvântul numai inițiatorului amendamentului, unui membru care este împotriva amendamentului și raportorului.

Atunci când se examinează un amendament, raportorul poate prezenta oral, cu acordul inițiatorului amendamentului respectiv, propuneri de compromis. În acest caz, Adunarea nu votează decât propunerea de compromis.

În cazul în care există un amendament sau o serie de amendamente care prezintă o poziție total divergentă față de avizul secțiunii specializate, Biroul este cel care decide dacă acesta/acestea reprezintă un aviz contrar sau apreciază, de comun acord cu președintele secțiunii specializate și cu raportorul, dacă este cazul să retrimită avizul secțiunii specializate pentru o nouă examinare.

Dacă este cazul, președintele Comitetului, de comun acord cu președintele și cu raportorul secțiunii specializate competente, poate propune Comitetului ca amendamentele să fie redactate astfel încât să se asigure coerența textului definitiv[899].

Președintele, fie din proprie inițiativă, fie la solicitarea unui membru, poate invita Comitetul să se pronunțe cu privire la limitarea timpului acordat pentru luările de cuvânt, limitarea numărului de vorbitori, cu privire la suspendarea reuniunii sau încheierea dezbaterilor. După încheierea dezbaterilor, nu se mai poate da cuvântul decât pentru explicații privind votul, care se dau după votare și în limita de timp fixată de către președinte. Un consilier poate cere în orice moment și poate obține cuvântul cu prioritate pentru a ridica o problemă de procedură.

Cu ocazia fiecărei sesiuni plenare se redactează un proces-verbal, acesta fiind supus aprobării Comitetului. Forma definitivă a procesului-verbal se semnează de către președinte și de către secretarul general al Comitetului[900].

Avizele Comitetului cuprind, pe lângă enunțarea temeiului juridic, o expunere de motive și avizul Comitetului asupra problemei în ansamblul ei. Rezultatul votului privind textul avizului în ansamblul lui apare în preambulul textului avizului. Atunci când scrutinele au loc în urma unui vot nominal, se menționează numele votanților.

---

[898] *Ibidem*, Articolul 50
[899] *Ibidem*, Articolul 51
[900] *Ibidem*, Articolul 53

Textul şi expunerea de motive ale amendamentelor respinse în sesiunea plenară se anexează la aviz împreună cu rezultatul voturilor exprimate, dacă amendamentele au obţinut un număr de voturi pentru reprezentând cel puţin o pătrime din voturile exprimate. Această condiţie se aplică şi avizelor contrarii. Textul avizelor unei secţiuni specializate respins în favoarea amendamentelor adoptate în Adunare se anexează la avizul Comitetului, împreună cu rezultatul voturilor exprimate, cu condiţia ca textul propus al avizelor secţiunii specializate să fi întrunit un număr de voturi pentru reprezentând cel puţin o pătrime din voturile exprimate.

Atunci când unul dintre grupurile constituite în cadrul Comitetului sau una dintre categoriile vieţii economice şi sociale susţine o poziţie divergentă şi unitară cu privire la un subiect prezentat Adunării spre examinare, poziţia acestora poate fi rezumată, în urma votului nominal care încheie dezbaterea asupra acestui subiect, într-o scurtă declaraţie care se anexează la aviz.

Avizele adoptate de Comitet şi procesul-verbal al sesiunii se transmit Parlamentului European, Consiliului şi Comisiei. De asemenea, avizele adoptate de către Comitet pot fi transmise oricărei alte instituţii sau entităţi interesate.[901]

18.1.2.5. Atribuţiile Comitetului Economic şi Social European

Principala atribuţie a Comitetului Economic şi Social European este aceea de a emite avize cu privire la subiecte de interes european, la solicitarea Consiliului, a Comisiei Europene şi Parlamentului European.

Potrivit art. 304 TFUE, Comitetul este consultat de Parlamentul European, de Consiliu sau de Comisie în cazurile prevăzute de tratate şi în toate cazurile în care aceste instituţii consideră oportun. De asemenea, Comitetul poate emite un aviz şi din proprie iniţiativă, în toate cazurile în care consideră necesar acest lucru.

Funcţia de consultare a Comitetului Economic şi Social European se materializează în emiterea unor avize consultative, acestea fiind cerute când:

- Consiliul, hotărând în unanimitate în conformitate cu o procedură legislativă specială, adoptă dispoziţiile referitoare la armonizarea legislaţiilor privind impozitul pe cifra de afaceri, accizele şi alte impozite indirecte, în măsura în care această armonizare este necesară pentru a asigura instituirea şi funcţionarea pieţei interne şi pentru a evita denaturarea concurenţei (art. 113 TFUE);
- Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsurile privind apropierea actelor cu putere de lege şi a actelor administrative ale statelor membre care au ca obiect instituirea şi funcţionarea pieţei interne (art. 114 TFUE);
- Parlamentul European şi Consiliul adoptă acţiuni de încurajare a cooperării dintre statele membre şi, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea şi completarea acţiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre faţă de conţinutul învăţământului şi de organizarea sistemului educaţional, precum şi diversitatea lor culturală şi lingvistică (art. 165 TFUE);
- Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsuri pentru a contribui la punerea în aplicare a unei politici

[901] Pentru detalii funcţionarea Comitetului Economic şi Social European a se vedea www.eesc.europa.eu

de formare profesională care să sprijine şi să completeze acţiunile statelor membre (art. 166 TFUE);

- Consiliul, hotărând în unanimitate în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă ansamblul de orientări care cuprinde obiectivele, prioritățile, precum şi liniile directoare ale acţiunilor preconizate în domeniul reţelelor transeuropene (art. 171 TFUE).[902]

18.1.3. Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene

18.1.3.1. Înfiinţarea şi evoluţia Comitetului Regiunilor

Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene (în continuare Comitetul) este un organ creat în urma adoptării Tratatului de la Maastricht, înfiinţarea sa având la bază două aspecte principale. În primul rând, aproximativ trei sferturi din legislaţia Uniunii este pusă în aplicare la nivel local sau regional şi, prin urmare, este logic ca reprezentanţii locali şi regionali să aibă un cuvânt de spus în elaborarea noii legislaţii a Uniunii Europene. În acest scop Comitetul încurajează implicarea în procesul decizional a tuturor nivelurilor de guvernare la care se regăsesc reprezentanţi aleşi, aducând astfel Europa mai aproape de cetăţeni. În al doilea rând, a existat o anumită îngrijorare legată de faptul că opinia publică este lăsată în urmă, în timp ce construcţia Uniunii avansează. O modalitate de a corecta acest decalaj o constituie implicarea acelui nivel de guvernare cu reprezentanţi aleşi aflat cel mai aproape de cetăţean.[903]

La momentul înfiinţării Comitetului Regiunilor, cadrul legislativ cu privire la organizarea şi funcţionarea sa a fost stabilit în cuprinsul articolelor 263-265 TCE, dispoziţiile acestora prevăzând obligaţia Comisiei Europene şi a Consiliului Uniunii Europene de a consulta Comitetul de fiecare dată când se făceau noi propuneri în domenii cu repercusiuni asupra nivelurilor local şi regional, fiind stabilite cinci astfel de domenii: coeziunea economică şi socială, reţelele transeuropene de infrastructură, sănătatea, educaţia şi cultura.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, Comitetul Regiunilor a beneficiat de o mai mare autonomie administrativă, iar domeniile în care era nevoie de consultarea Comitetului au fost extinse, incluzând cinci noi domenii: politica privind ocuparea forţei de muncă, politica socială, protecţia mediului, formarea profesională şi transporturile.[904]

Tratatul de la Nisa a reiterat caracterul consultativ al Comitetului Regiunilor, precum şi faptul că acest organ al Uniunii este format din reprezentanţi ai comunităţilor regionale şi locale, care sunt fie aleşi în cadrul unei autorităţi regionale sau locale, fie răspund din punct de vedere politic în faţa unei adunări alese. Totodată, Tratatul a stabilit că numărul de membri ai Comitetului Regiunilor nu poate depăşi trei sute cincizeci.[905]

Tratatul de la Lisabona a prevăzut extinderea rolului Comitetului Regiunilor [906], acesta fiind catalogat drept unul dintre principalii apărători ai principiului subsidiarităţii,

---

[902] Dan Vătăman, *Drept instituţional al Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2011, p. 181.

[903] www.cor.europa.eu – site-ul oficial al Comitetului Regiunilor al Uniunii Europene

[904] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 58.

[905] Articolul 263 TCE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Nisa)

[906] Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, organizarea, funcţionarea şi competenţele Comitetului Regiunilor au fost stabilite în cuprinsul articolelor 305 – 307 TFUE.

care prevede ca Uniunea să nu se ocupe de sarcini care pot fi îndeplinite mai bine la nivelul administrațiilor naționale, regionale sau locale.

În prezent, datorită experienței politice a membrilor săi la diferite niveluri locale și a cunoașterii aprofundate a problematicii regionale și locale, Comitetul Regiunilor și-a câștigat un loc bine definit în sistemul instituțional al Uniunii Europene, principalul său obiectiv fiind reprezentat de consolidarea coeziunii economice și sociale a statelor membre.

18.1.3.2. Componența Comitetului Regiunilor și statutul membrilor acestuia

Conform art. 305 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), numărul de membri ai Comitetului Regiunilor nu poate depăși trei sute cincizeci, componența Comitetului fiind stabilită printr-o decizie a Consiliului, care hotărăște în unanimitate, la propunerea Comisiei.

Conform art. 8 din Protocolul nr. 36 (Anexat la TFUE), până la intrarea în vigoare a deciziei menționate la articolul 305 din TFUE, repartizarea membrilor în cadrul Comitetului Regiunilor este următoarea: Austria – 12; Belgia – 12; Bulgaria - 12; Republica Cehă - 12; Cipru – 6; Danemarca – 9; Estonia – 7; Finlanda – 9; Franța – 24; Germania – 24; Grecia – 12; Irlanda – 9; Italia – 24; Letonia – 7; Lituania – 9; Luxemburg – 6; Malta – 5; Marea Britanie – 24; Olanda – 12; Polonia – 21; Portugalia – 12; România – 15; Slovacia – 9; Slovenia – 7; Spania – 21; Suedia – 12; Ungaria – 12.

În conformitate cu art. 300 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), membrii Comitetului Regiunilor, precum și membrii supleanți reprezintă colectivitățile regionale și locale. Aceștia sunt fie titularii unui mandat electoral în cadrul unei autorități regionale sau locale, fie răspund din punct de vedere politic în fața unei adunări alese. În exercitarea funcției pe care o dețin, ei nu pot fi legați prin niciun fel de mandat imperativ. Aceștia își exercită funcțiile în deplină independență, în interesul general al Uniunii.

Membrii Comitetului Regiunilor, precum și un număr egal de supleanți se numesc pentru o perioadă de cinci ani, mandatul acestora putând fi reînnoit. Consiliul adoptă lista membrilor și a supleanților stabilită în conformitate cu propunerile fiecărui stat membru.

Potrivit art. 3 din Regulamentul de procedură al Comitetului Regiunilor[907], mandatul unui membru sau al unui membru supleant începe la data intrării în vigoare a numirii sale de către Consiliu și se încheie prin demisie, la încetarea mandatului în temeiul căruia a fost numit sau prin deces. Orice demisie trebuie notificată în scris președintelui Comitetului, cu menționarea datei de intrare în vigoare a acesteia, care nu trebuie să depășească trei luni de la notificare. Președintele trebuie să informeze Consiliul, care constată existența postului vacant, și pune în aplicare procedura de înlocuire. În cazurile de încetare a mandatului menționate mai sus, Consiliul numește un înlocuitor pe perioada rămasă din mandat.

Membrii și membrii supleanți ai Comitetului Regiunilor nu pot fi în același timp și membri ai Parlamentului European.

Membrii Comitetului nu sunt legați de nici un mandat imperativ, nu se supun nici unor instrucțiuni obligatorii, ei exercitându-și funcția în deplină independență în interesul general al Uniunii Europene.

---

[907] Regulament de procedură al Comitetului Regiunilor, adoptat la 31 ianuarie 2014 - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 65 din 5 martie 2014, pp. 41-64.

Membrii şi membrii supleanţi cu mandate corespunzătoare beneficiază de privilegiile şi imunităţile prevăzute de Protocolul privind privilegiile şi imunităţile Uniunii Europene[908].

18.1.3.3. Organizarea Comitetului Regiunilor

Conform art. 1 din Regulamentul de procedură, organele Comitetului Regiunilor sunt: Adunarea Plenară, preşedintele, Biroul, Conferinţa preşedinţilor şi comisiile.

o *Adunarea Plenară*

Adunarea Plenară a Comitetului Regiunilor exercită, în special, următoarele sarcini:

- adoptă avize, rapoarte şi rezoluţii;
- adoptă proiectului de estimare a veniturilor şi cheltuielilor Comitetului;
- adoptă programul politic al Comitetului la începutul fiecărui mandat;
- alege preşedintele, a prim-vicepreşedintele şi ceilalţi membri ai Biroului;
- constituie comisii;
- adoptă şi revizuieşte Regulamentul de procedură al Comitetului[909].

Adunarea Plenară este convocată de preşedintele Comitetului cel puţin o dată pe trimestru, Biroul trebuind să îşi stabilească un calendar al sesiunilor plenare în cursul celui de-al treilea trimestru al anului precedent. O sesiune plenară se poate desfăşura pe durata uneia sau a mai multor zile de şedinţă. În cazul în care cel puţin un sfert dintre membri solicită în scris acest lucru, preşedintele are obligaţia de a convoca o sesiune plenară extraordinară, care trebuie să aibă loc cel mai devreme în termen de o săptămână şi cel mai târziu în termen de o lună de la data prezentării solicitării. Cererea trebuie să menţioneze subiectul care va fi dezbătut în cadrul sesiunii plenare extraordinare, nici un alt subiect neputând figura pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare[910].

În ceea ce priveşte ordinea de zi a sesiunii plenare, Biroul pregăteşte anteproiectul de ordine de zi, care cuprinde o listă provizorie a proiectelor de aviz, de raport sau de rezoluţie care trebuie dezbătute în sesiunea plenară următoare celei care urmează imediat, precum şi toate celelalte documente care necesită o decizie. Cu cel puţin patru săptămâni înaintea deschiderii sesiunii plenare, preşedintele transmite membrilor şi membrilor supleanţi proiectul ordinii de zi, împreună cu documentele care necesită o decizie menţionate în ordinea de zi. Documentele se transmit membrilor şi membrilor supleanţi în limbile oficiale ale acestora şi, în acelaşi timp, trebuie să poată fi consultate şi în format electronic.

În general, proiectele de aviz, de raport şi de rezoluţie sunt înscrise pe ordinea de zi în ordinea în care au fost adoptate de comisii sau în care au fost depuse în conformitate cu Regulamentul de procedură, cu respectarea coerenţei conţinutului punctelor de pe ordinea de zi. În anumite cazuri excepţionale bine motivate, în care este imposibilă respectarea termenului menţionat mai sus, preşedintele poate include în proiectul de ordine de zi un document care necesită o decizie, cu condiţia ca textul corespunzător să fi fost transmis membrilor şi membrilor supleanţi în limba lor oficială cu cel puţin o săptămână înaintea deschiderii sesiunii plenare. În cursul ultimei şedinţe de dinaintea deschiderii sesiunii plenare, Biroul adoptă proiectul definitiv de ordine de zi. În cursul acestei şedinţe, Biroul, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate, poate înscrie pe ordinea de zi

[908] Articolul 4 din Regulamentul de procedură al Comitetului Regiunilor
[909] *Ibidem*, Articolul 13
[910] *Ibidem*, Articolul 14

chestiuni urgente sau de actualitate, a căror discutare nu se poate amâna până la următoarea sesiune plenară.[911]

Deschiderea sesiunii plenare se face de către președinte, care supune aprobării plenului proiectul definitiv de ordine de zi. Sesiunile Adunării Plenare sunt deschise publicului, cu excepția cazului în care se stabilește altfel pentru întreaga sesiune sau pentru un anumit punct aflat pe ordinea de zi. Reprezentanții Parlamentului European, Consiliului și Comisiei pot participa la sesiunile plenare, aceștia putând fi invitați să ia cuvântul. De asemenea, din proprie inițiativă sau la cererea Biroului, președintele poate invita persoane din exterior să asiste la sesiunile plenare și să ia cuvântul în cadrul acestora. Aceste intervenții pot fi urmate de o discuție generală, căreia i se aplică dispozițiile generale referitoare la timpul afectat luărilor de cuvânt.[912]

Cvorumul Adunării Plenare este întrunit atunci când sunt prezenți mai mult de jumătate din numărul membrilor. Cvorumul se verifică la solicitarea unui membru și cu condiția ca cel puțin cincisprezece membri să voteze în favoarea verificării cvorumului. În cazul în care nu a fost solicitată verificarea întrunirii cvorumului, toate voturile se consideră valabile, indiferent de numărul de membri prezenți. Președintele poate hotărî suspendarea sesiunii pentru cel mult zece minute înainte de a trece la verificarea întrunirii cvorumului. Membrii care au solicitat verificarea sunt incluși în numărătoarea celor prezenți, chiar dacă nu se mai află în sală. În cazul în care numărul de membri prezenți este mai mic de cincisprezece, președintele poate constata că nu a fost întrunit cvorumul. În cazul în care s-a constatat neîntrunirea cvorumului, toate punctele de pe ordinea de zi care trebuie supuse la vot se amână pentru următoarea zi de ședință, în cursul căreia Adunarea Plenară, indiferent de numărul de membri prezenți, poate vota în mod valabil cu privire la punctele amânate[913].

În ceea ce privește votul, Adunarea Plenară se pronunță cu majoritatea voturilor exprimate, cu excepția cazurilor în care Regulamentul de procedură prevede altfel. Tipurile valabile de vot sunt „pentru", „împotrivă" și abținere, pentru calcularea majorității, luându-se în considerare numai voturile „pentru" și „împotrivă". În caz de egalitate de voturi, se consideră că textul sau propunerea supusă votului este respinsă. La propunerea președintelui, a unui grup politic sau a 32 de membri, se poate hotărî să se recurgă la votul secret atunci când se votează decizii care privesc persoane. Președintele poate hotărî în orice moment ca votul să se efectueze prin mijloace electronice.[914]

o *Biroul și Președintele*

Potrivit art. 30 din Regulamentul de procedură al Comitetului Regiunilor, Biroul este format din:

- președinte;
- prim-vicepreședinte;
- câte un vicepreședinte pentru fiecare stat membru
- alți douăzeci și opt de membri;
- președinții grupurilor politice.

---

[911] *Ibidem*, Articolul 15
[912] *Ibidem*, Articolele 16 și 17
[913] *Ibidem*, Articolul 21
[914] *Ibidem*, Articolul 22

Cu excepția funcțiilor de președinte și de prim-vicepreședinte și a locurilor rezervate președinților grupurilor politice, celelalte locuri din Birou se împart între delegațiile naționale după cum urmează:

- trei locuri: Franța, Germania, Italia, Marea Britanie, Polonia, Spania;
- două locuri: Austria, Belgia, Bulgaria, Croația, Danemarca, Finlanda, Grecia, Irlanda, Lituania, Portugalia, Republica Cehă, România, Slovacia, Suedia, Olanda, Ungaria;
- un loc: Cipru, Estonia, Letonia, Luxemburg, Malta, Slovenia.

Cu excepția președintelui și a prim-vicepreședintelui, fiecare delegație națională își desemnează, pentru Birou, un membru sau un membru supleant ca reprezentant *ad personam*, care nu are dreptul de a participa, de a lua cuvântul și de a vota în cadrul ședințelor, decât atunci când îl reprezintă pe membrul respectiv al Biroului. Delegarea votului trebuie notificată în scris secretarului general înaintea ședinței în cauză[915].

Biroul este ales de către Adunarea Plenară pe o perioadă de 2 ani și jumătate, alegerile având loc sub președinția celui mai în vârstă dintre membrii prezenți, în calitate de președinte de vârstă. Candidaturile trebuie înaintate în scris secretarului general cel târziu cu o oră înaintea începerii sesiunii plenare. Alegerile se pot desfășura numai dacă sunt prezenți cel puțin două treimi dintre membri. În ceea ce privește alegerea președintelui și a prim-vicepreședintelui, înaintea alegerilor pentru aceste funcții, candidații pot face o scurtă declarație în fața Adunării Plenare. În acest scop, ei dispun de un timp egal afectat luării de cuvânt și stabilit de președintele de vârstă. Alegerea președintelui și a prim-vicepreședintelui se efectuează separat, cei doi fiind aleși cu majoritatea voturilor exprimate. În cazul în care nici un candidat nu a întrunit majoritatea în primul tur de scrutin, se organizează un al doilea tur, în cursul căruia este ales candidatul care a întrunit cel mai mare număr de voturi. În caz de balotaj, decizia se ia prin tragere la sorți[916].

În cazul alegerii membrilor Biroului, se poate alcătui o listă comună cu candidaturile delegațiilor naționale care prezintă un singur candidat pentru fiecare post care le revine în cadrul Biroului. Această listă poate fi adoptată într-un singur tur de scrutin, cu majoritatea voturilor exprimate. În cazul în care nu a fost adoptată o listă comună sau atunci când numărul de candidați propuși pentru locurile rezervate unei delegații naționale în cadrul Biroului depășește numărul locurilor disponibile, fiecare dintre aceste locuri face obiectul unui tur de scrutin separat. Alegerea unui candidat pentru un loc în Birou implică automat și alegerea reprezentatului său *ad personam*. În cazul unui loc vacant în Birou, membrul Biroului sau reprezentantul acestuia ad personam care încetează să mai facă parte din Comitet sau care demisionează din Birou se înlocuiește pe durata rămasă a mandatului. Alegerile parțiale pentru ocuparea unui loc vacant au loc în cadrul Adunării Plenare prezidate de președinte sau de unul dintre reprezentanții săi.[917]

Biroul Comitetului Regiunilor își asumă următoarele sarcini:

- elaborarea și prezentarea în fața Adunării Plenare a proiectului său de program politic la începutul mandatului și controlarea punerii în aplicare a acestuia (la sfârșitul mandatului, Biroul prezintă Adunării Plenare un raport privind punerea în aplicare a programului său politic);

---

[915] *Ibidem*, Articolul 31
[916] *Ibidem*, Articolele 32 și 33
[917] *Ibidem*, Articolele 34-36

- organizarea şi coordonarea lucrărilor Adunării Plenare şi a comisiilor;
- adoptarea, la propunerea comisiilor, a programului de muncă anual al acestora;
- competenţă generală în materie financiară, de organizare şi administrativă cu privire la membri şi membri supleanţi, la organizarea internă a Comitetului şi a Secretariatului General (inclusiv privind organigrama) şi la organele Comitetului;
- are dreptul să constituie grupuri de lucru formate din membrii Biroului sau din alţi membri ai Comitetului, cu scopul de a-l consilia pe probleme specifice (aceste grupuri pot avea până la doisprezece membri) şi să invite alţi membri ai Comitetului să asiste la întrunirile sale, în virtutea competenţelor sau funcţiilor lor, precum şi alte persoane;
- angajarea secretarului general, a funcţionarilor şi a altor agenţi menţionaţi în regulamentul de procedură;
- prezentarea în faţa Adunării Plenare a proiectului de estimare a veniturilor şi cheltuielilor Comitetului;
- autorizarea şedinţelor în afara locurilor de lucru obişnuite;
- luarea de măsuri privind componenţa şi modalităţile de funcţionare a grupurilor de lucru sau a comitetelor mixte constituite cu ţările candidate la aderare sau ale altor organisme politice la care participă membrii Comitetului.[918]

În ceea ce priveşte Preşedintele, acesta conduce lucrările şi reprezintă Comitetul. În cazul în care preşedintele este absent sau nu poate participa, acesta este reprezentat de prim-vicepreşedinte, iar în cazul în care şi prim-vicepreşedintele este absent sau nu poate participa, preşedintele este reprezentat de unul dintre ceilalţi vicepreşedinţi.[919]

o *Conferinţa preşedinţilor*

Conferinţa preşedinţilor este formată din preşedinte, prim-vicepreşedinte şi preşedinţii grupurilor politice. Preşedinţii grupurilor politice pot fi reprezentaţi de un alt membru al grupului din care fac parte. Conferinţa preşedinţilor dezbate chestiunile asupra cărora este sesizată de către preşedinte în vederea pregătirii şi facilitării unui consens politic cu privire la deciziile care trebuie adoptate de celelalte organe ale Comitetului. În comunicarea sa adresată Biroului, preşedintele trebuie să prezinte dezbaterile care au avut loc cu ocazia şedinţei Conferinţei preşedinţilor.[920]

o *Comisiile*

La începutul fiecărui mandat de cinci ani, Adunarea Plenară constituie comisii însărcinate cu pregătirea lucrărilor. Totodată, Adunarea Plenară stabileşte structura şi atribuţiile comisiilor, la propunerea Biroului. Componenţa comisiilor trebuie să reflecte modul de reprezentare a statelor membre în cadrul Comitetului Regiunilor. Astfel, membrii Comitetului trebuie să facă parte din cel puţin o comisie, şi cel mult din două. Biroul poate prevedea excepţii pentru membrii care aparţin unor delegaţii naţionale ce cuprind un număr de membri mai mic decât numărul de comisii.[921]

Fiecare comisie îşi desemnează, din rândul membrilor, un preşedinte, un prim-vicepreşedinte şi, dacă este cazul, cel mult doi vicepreşedinţi. În cazul în care numărul de candidaţi este acelaşi cu numărul de locuri care trebuie ocupate, candidatul sau candidaţii pot fi votaţi prin aclamaţii. În caz contrar sau la solicitarea unei şesimi din membrii

[918] *Ibidem*, Articolul 37
[919] *Ibidem*, Articolul 39
[920] *Ibidem*, Articolele 47 şi 48
[921] *Ibidem*, Articolul 49

comisiei, ei sunt aleşi prin vot, în conformitate cu dispoziţiile din regulament care reglementează procedura de alegere a preşedintelui şi a prim-vicepreşedintelui Comitetului.[922]

In ceea ce priveşte funcţiile comisiilor, acestea dezbat politici comunitare, în conformitate cu competenţele care le sunt atribuite de Adunarea Plenară. Comisiile au sarcina de a asigura elaborarea proiectelor de avize, de rapoarte şi de rezoluţii, care vor fi ulterior supuse Adunării Plenare pentru adoptare. Ele îşi elaborează proiectul de program de lucru anual în conformitate cu prioritățile politice ale Comitetului şi îl supun spre adoptare Biroului[923].

În cadrul Comitetului Regiunilor îşi desfăşoară activitatea o serie de comisii specializate, după cum urmează:

- Comisia pentru cetăţenie, guvernanţă, afaceri externe şi instituţionale (CIVEX);
- Comisia pentru politica de coeziune teritorială (COTER);
- Comisia pentru politica economică şi socială (ECOS);
- Comisia pentru educaţie, tineret, cultură şi cercetare (EDUC);
- Comisia pentru mediu, schimbări climatice şi energie (ENVE);
- Comisia pentru resurse naturale (NAT);
- Comisia temporară ad-hoc pentru revizuirea bugetului Uniunii Europene;
- Comisia pentru afaceri financiare şi administrative (CAFA). [924]

18.1.3.4. Administraţia Comitetului Regiunilor

Comitetul Regiunilor este asistat de un Secretariat General, care este condus de un secretar general. La propunerea acestuia, Biroul stabileşte organizarea Secretariatului General în aşa fel încât acesta să fie în măsură să asigure funcţionarea Comitetului şi a organelor sale şi să le ofere asistenţă membrilor Comitetului în exercitarea mandatului lor. În cadrul procesului de organizare, se stabilesc serviciile pe care Secretariatul General trebuie să le furnizeze membrilor, delegaţiilor naţionale, grupurilor politice şi membrilor neafiliaţi. Secretariatul General redactează procesele-verbale ale deliberărilor din cadrul organelor Comitetului[925].

Secretarul general are sarcina de a asigura punerea în aplicare a deciziilor Biroului sau ale preşedintelui, în conformitate cu regulamentul de procedură şi cu respectarea cadrului juridic în vigoare. Secretarul general participă cu vot consultativ la reuniunile Biroului, pentru care redactează procesele-verbale. Secretarul general îşi exercită atribuţiile sub autoritatea preşedintelui, care reprezintă Biroul.[926]

Angajarea secretarului general se face de către Birou prin decizie cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi şi în conformitate cu dispoziţiile din regulamentul de procedură şi a celorlalte corespunzătoare din Regimul aplicabil celorlalţi agenţi ai Uniunii Europene. Secretarul general este angajat pe o perioadă de cinci ani, condiţiile specifice ale contractului său fiind stabilite de Birou. Mandatul secretarului general poate fi reînnoit o singură dată, pentru o perioadă de maximum cinci ani[927].

---

[922] *Ibidem*, Articolul 50
[923] *Ibidem*, Articolul 51
[924] Pentru detalii privind activitatea comisiilor a se vedea www.cor.europa.eu – site-ul Comitetului Regiunilor al Uniunii Europene
[925] Articolul 70 din Regulamentul de procedură al Comitetului Regiunilor.
[926] *Ibidem*, Articolul 71
[927] *Ibidem*, Articolul 72

Totodată, Comitetul Regiunilor este susținut în activitatea sa de o comisie consultativă pentru afaceri financiare și administrative, prezidată de un membru al Biroului. Comisia pentru afaceri financiare și administrative are următoarele atribuții:

- discutarea și adoptarea anteproiectului de estimare a veniturilor și cheltuielilor depus de secretarul general;
- elaborarea proiectelor de norme de aplicare și de decizii pentru Birou în chestiuni financiare, de organizare și administrative, inclusiv referitoare la membri și la membri supleanți;
- discutarea oricărei chestiuni importante care ar putea pune în pericol gestiunea corespunzătoare a creditelor sau ar putea împiedica atingerea obiectivelor stabilite, în special în ceea ce privește previziunile în materie de utilizare a creditelor;
- discutarea și evaluarea execuției bugetului pentru exercițiul financiar curent, a transferurilor de credite, a procedurilor privind organigramele, a creditelor de funcționare și a avizelor cu privire la proiectele imobiliare.

Președintele Comisiei pentru afaceri financiare și administrative reprezintă Comitetul în fața autorităților bugetare ale Uniunii Europene.[928]

18.1.3.5. Atribuțiile Comitetului Regiunilor

Potrivit art. 307 TFUE, Comitetul Regiunilor este consultat de către Parlamentul European, Consiliu sau Comisie în cazurile prevăzute de tratate și în toate celelalte cazuri și, în special, în care acestea privesc cooperarea transfrontalieră sau în cazul în care una dintre instituții consideră oportun acest lucru. În cazul în care consideră necesar, Parlamentul European, Consiliul sau Comisia acordă Comitetului un termen pentru ca acesta să își prezinte avizul, termen care nu poate fi mai mic de o lună de la data la care comunicarea este adresată președintelui în acest scop. După expirarea termenului acordat, lipsa avizului nu împiedică desfășurarea procedurilor.

Funcția de consultare a Comitetul Regiunilor se materializează în emiterea unor avize consultative, acestea fiind cerute când:

- Parlamentul European și Consiliul adoptă acțiuni de încurajare a cooperării dintre statele membre în domenii precum: îmbunătățirea cunoașterii și a diseminării culturii și istoriei popoarelor europene; conservarea și protejarea patrimoniului cultural de importanță europeană; schimburile culturale necomerciale; creația artistică și literară, inclusiv în sectorul audiovizualului (art. 167 TFUE);
- Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin regulamente, în conformitate cu procedura legislativă ordinară, definesc misiunile, obiectivele prioritare și organizarea fondurilor structurale, ceea ce poate să implice regruparea fondurilor (art. 167 TFUE);
- Consiliul, în afara Fondurilor și fără a aduce atingere măsurilor hotărâte în cadrul altor politici ale Uniunii, adoptă acțiuni specifice în realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale (art. 159 TFUE)[929].

---

[928] *Ibidem*, Articolul 40

[929] Dan Vătăman, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 190.

18.2. ORGANUL DE POLITICĂ EXTERNĂ AL UNIUNII EUROPENE: SERVICIU EUROPEAN PENTRU ACȚIUNEA EXTERNĂ

18.2.1. Înființarea Serviciului European pentru Acțiunea Externă

După cum am arătat mai înainte, prin Tratatul de la Lisabona a fost creat postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politică de securitate, cu rolul de a contribui prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și de a asigura punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul European și Consiliu. Conform Tratatului de la Lisabona, Înaltul Reprezentant urma să fie susținut în exercitarea mandatului său de un serviciu european pentru acțiunea externă care trebuia să devină operațional cât de curând posibil după intrarea în vigoare a respectivului tratat[930].

Drept urmare, în temeiul dispozițiilor Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), și având în vedere propunerea Înaltului Reprezentant, avizul Parlamentului European și aprobarea Comisiei Europene, la 26 iulie 2010, Consiliul a adoptat Decizia 2010/427/UE[931] prin care a fost înființat Serviciul European de Acțiune Externă (în continuare SEAE).

Potrivit actului său constitutiv, SEAE este un organism autonom din punct de vedere funcțional al Uniunii aflat sub autoritatea Înaltului Reprezentant, separat față de Secretariatul General al Consiliului și de Comisie, cu capacitatea juridică necesară pentru a-și îndeplini atribuțiile și pentru a-și realiza obiectivele.[932]

18.2.2. Sarcinile Serviciului European de Acțiune Externă

În conformitate cu dispozițiile Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), în special articolele 18 și 27, SEAE îl sprijină pe Înaltul Reprezentant:

- în exercitarea mandatului său de conducere a Politicii externe și de securitate comune (PESC) a Uniunii Europene, inclusiv a Politicii de securitate și apărare comune (PSAC), de a contribui prin propunerile sale la dezvoltarea politicii respective, pe care o desfășoară în conformitate cu mandatul acordat de Consiliu, precum și de asigurare a coerenței acțiunii externe a Uniunii;
- în calitatea sa de președinte al Consiliului Afaceri Externe, fără a aduce atingere sarcinilor obișnuite ale Secretariatului General al Consiliului;
- în calitatea sa de vicepreședinte al Comisiei, în îndeplinirea, în cadrul Comisiei, a responsabilităților care îi revin acesteia din urmă în domeniul relațiilor externe și al coordonării celorlalte aspecte ale acțiunii externe a Uniunii, fără a aduce atingere sarcinilor obișnuite ale serviciilor Comisiei.

Totodată, SEAE acordă sprijin președintelui Consiliului European, președintelui Comisiei și Comisiei în exercitarea funcțiilor lor respective în domeniul relațiilor externe.

---

[930] Articolul 27 al. (3) TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[931] *Decizia Consiliului (2010/427/UE) din 26 iulie 2010 privind organizarea și funcționarea Serviciului European de Acțiune Externă* - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din 3.8.2010, p. 30.

[932] Articolul 1 din Decizia Consiliului 2010/427/UE

În cadrul contribuției sale la programele Uniunii de cooperare externă, SEAE se asigură în măsura posibilului că programele îndeplinesc obiectivele acțiunii externe astfel cum sunt formulate în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) [933] și că respectă obiectivele politicii de dezvoltare a Uniunii în conformitate cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[934].

În acest context, SEAE promovează, de asemenea, îndeplinirea obiectivelor Consensului european privind dezvoltarea[935] și ale Consensului european privind ajutorul umanitar[936].

18.2.3. Cooperarea Serviciului European de Acțiune Externă

SEAE sprijină și cooperează cu serviciile diplomatice ale statelor membre, precum și cu Secretariatul General al Consiliului și cu serviciile Comisiei pentru a asigura coerența între diferitele domenii ale acțiunii externe a Uniunii și între acestea și alte domenii de politică ale Uniunii.

SEAE și serviciile Comisiei se consultă cu privire la toate chestiunile referitoare la acțiunea externă a Uniunii în exercitarea funcțiilor lor respective, cu excepția chestiunilor care intră sub incidența PSAC. SEAE ia parte la lucrările și procedurile de pregătire privind actele care sunt pregătite de Comisie în acest domeniu. SEAE poate încheia înțelegeri la nivel de serviciu cu serviciile relevante ale Secretariatului General al Consiliului, ale Comisiei sau cu alte oficii sau organisme interinstituționale ale Uniunii. SEAE oferă sprijin și cooperează și cu celelalte instituții și organisme ale Uniunii, în special cu Parlamentul European. De asemenea, SEAE poate beneficia de sprijin și de cooperare din partea acestor instituții și organisme, inclusiv agenții, după caz. Auditorul intern al SEAE va coopera cu auditorul intern al Comisiei pentru a garanta coerența politicii de audit, având în vedere în special responsabilitatea Comisiei în privința cheltuielilor operaționale. În plus, SEAE cooperează cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1073/1999[937]. În special, SEAE trebuie să adopte fără întârziere decizia necesară potrivit respectivului regulament privind termenii și condițiile de desfășurare a investigațiilor interne. După cum se prevede în respectivul regulament, atât statele membre, în conformitate cu dispozițiile lor naționale, cât și instituțiile oferă sprijinul necesar pentru a le permite agenților OLAF să își îndeplinească sarcinile.[938]

---

[933] În special articolul 21, alineatul (2) litera (d) din TUE: „Uniunea definește și desfășoară politici comune și acțiuni și acționează pentru asigurarea unui nivel înalt de cooperare în toate domeniile relațiilor internaționale, în scopul promovării dezvoltării durabile pe plan economic, social și de mediu a țărilor în curs de dezvoltare, cu scopul primordial de a eradica sărăcia".

[934] Potrivit articolului 208 TFUE, politica Uniunii în domeniul cooperării pentru dezvoltare se desfășoară cu respectarea principiilor și a obiectivelor acțiunii externe a Uniunii. Obiectivul principal al politicii Uniunii în acest domeniu îl reprezintă reducerea și, în cele din urmă, eradicarea sărăciei. Uniunea ține seama de obiectivele cooperării pentru dezvoltare la punerea în aplicare a politicilor care pot afecta țările în curs de dezvoltare.

[935] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 46 din 24.2.2006, p. 1.

[936] Comunicarea Comisiei COM(2007) 317 final către Parlamentul European și Consiliu, *Către un consens european privind ajutorul umanitar* - Nepublicată în Jurnalul Oficial.

[937] Regulamentul (CE) nr. 1073/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 mai 1999 privind investigațiile efectuate de Oficiul European de Lupta Antifraudă (OLAF), JO L 136, 31.5.1999, p. 1.

[938] Articolul 3 din Decizia Consiliului nr. 2010/427/UE

18.2.4. Organizarea Serviciului European de Acțiune Externă

Potrivit actului de înființare, SEAE este format dintr-o administrație centrală și din delegațiile Uniunii în țările terțe și în cadrul organizațiilor internaționale.

o *Administrația centrală a SEAE*

SEAE este condus de un secretar general executiv, care acționează sub autoritatea Înaltului Reprezentant. Secretarul general executiv ia toate măsurile necesare pentru a asigura funcționarea fără probleme a SEAE, inclusiv gestionarea aspectelor administrative și bugetare. Secretarul general executiv asigură coordonarea eficientă între toate departamentele din cadrul administrației centrale, precum și cu delegațiile Uniunii.

Secretarul general executiv este sprijinit de doi secretari generali adjuncți.

Administrația centrală a SEAE este organizată în direcții generale, care includ în special:

- o serie de direcții generale care includ birouri geografice care acoperă toate țările și regiunile din lume, precum și birouri multilaterale și tematice. Aceste departamente colaborează, după cum este necesar, cu Secretariatul General al Consiliului și cu serviciile relevante ale Comisiei;
- o direcție generală pentru aspectele privind administrația, personalul, bugetul, securitatea și sistemele de informații și comunicații, care funcționează în cadrul SEAE, gestionată de secretarul general executiv. Înaltul Reprezentant numește, în conformitate cu normele obișnuite de recrutare, un director general pentru aspectele privind bugetul și administrația care își îndeplinește sarcinile sub autoritatea Înaltului Reprezentant. Acesta va răspunde în fața Înaltului Reprezentant pentru gestionarea administrativă și bugetară internă a SEAE;
- Direcția de planificare și de gestionare a crizelor, Capacitatea civilă de planificare și conducere, Statul-Major al Uniunii Europene și Centrul comun de situații al Uniunii Europene, aflate sub autoritatea directă și sub responsabilitatea Înaltului Reprezentant, îl asistă pe acesta în îndeplinirea sarcinii de a desfășura PESC a Uniunii în conformitate cu dispozițiile tratatului, cu respectarea în același timp, în conformitate cu articolul 40 din TUE, a celorlalte competențe ale Uniunii.[939]

Din administrația centrală a SEAE fac parte și:

- un departament de planificare strategică a politicilor;
- un departament juridic, aflat sub autoritatea administrativă a secretarului general executiv, care colaborează îndeaproape cu serviciile juridice ale Consiliului și ale Comisiei;
- departamente pentru relații interinstituționale, informații și diplomație publică, audit intern și inspecții, precum și pentru protecția datelor cu caracter personal.

Președinții grupurilor de pregătire ale Consiliului care sunt prezidate de un reprezentant al Înaltului Reprezentant, inclusiv președintele Comitetului politic și de securitate, sunt desemnați de Înaltul Reprezentant, în conformitate cu modalitățile detaliate prevăzute în anexa II la Decizia 2009/908/UE a Consiliului din 1 decembrie 2009 de instituire a măsurilor de punere în aplicare a Deciziei Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului și privind președinția grupurilor de pregătire ale Consiliului[940].

---

[939] *Ibidem*, Articolul 4

[940] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 322 din 9.12.2009, p. 28.

Înaltul Reprezentant și SEAE sunt asistați, atunci când este necesar, de Secretariatul General al Consiliului și de departamentele relevante ale Comisiei. În acest scop pot fi încheiate înțelegeri la nivel de serviciu de SEAE, de Secretariatul General al Consiliului și de departamentele relevante ale Comisiei.[941]

o *Delegațiile Uniunii în țările terțe și în cadrul organizațiilor internaționale*

Decizia de a deschide sau de a închide o delegație este adoptată de Înaltul Reprezentant, cu acordul Consiliului și al Comisiei. Fiecare delegație a Uniunii se află sub autoritatea unui șef de delegație. Toți membrii personalului delegației, indiferent de statutul acestora, și întreaga activitate a delegației se află sub autoritatea șefului de delegație. Acesta răspunde în fața Înaltului Reprezentant pentru administrarea generală a activității delegației și pentru asigurarea coordonării tuturor acțiunilor Uniunii.

Personalul delegațiilor include personal din cadrul SEAE și, atunci când este necesar pentru execuția bugetului Uniunii și pentru punerea în aplicare a politicilor Uniunii, altele decât cele incluse în mandatul SEAE, personal din cadrul Comisiei.

Șeful de delegație primește instrucțiuni de la Înaltul Reprezentant și de la SEAE și răspunde de executarea acestora.

În domeniile în care Comisia își exercită competențele care îi sunt conferite prin tratate, aceasta poate, în conformitate cu articolul 221 alineatul (2) din TFUE, să emită și instrucțiuni către delegații, care sunt executate sub responsabilitatea generală a șefului de delegație.

Șeful de delegație execută creditele operaționale în legătură cu proiectele Uniunii din țara terță în cauză, atunci când Comisia a subdelegat această competență, în conformitate cu Regulamentul financiar.

Funcționarea fiecărei delegații este evaluată periodic de secretarul general executiv al SEAE; evaluarea include auditul financiar și administrativ. În acest scop, secretarul general executiv al SEAE poate solicita asistență în acest sens din partea departamentelor relevante ale Comisiei. Pe lângă măsurile interne adoptate de SEAE, OLAF își exercită competențele, în special prin adoptarea de măsuri antifraudă, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1073/1999.

Înaltul Reprezentant încheie acordurile necesare cu țara gazdă, cu organizația internațională sau cu țara terță în cauză. În special, Înaltul Reprezentant ia măsurile necesare pentru a se asigura că țările gazdă acordă delegațiilor Uniunii, personalului și proprietății acestora, privilegiile și imunitățile echivalente celor menționate în Convenția de la Viena privind relațiile diplomatice din 18 aprilie 1961.

Delegațiile Uniunii au capacitatea de a asigura un răspuns cât mai adecvat nevoilor altor instituții ale Uniunii, în special ale Parlamentului European, în cadrul contactelor lor cu organizațiile internaționale sau cu țările terțe pe lângă care sunt acreditate delegațiile.

Șeful de delegație are competența de a reprezenta Uniunea în țara în care este acreditată delegația, în special pentru încheierea de contracte și având capacitatea de a sta în justiție.

Delegațiile Uniunii lucrează în strânsă cooperare și fac schimb de informații cu serviciile diplomatice ale statelor membre.

Delegațiile Uniunii, acționând în conformitate cu articolul 35 paragraful al treilea din TUE, sprijină statele membre, la solicitarea acestora, în ceea ce privește relațiile lor

[941] Articolul 4 din Decizia Consiliului nr. 2010/427/UE.

diplomatice și rolul lor de asigurare de protecție consulară cetățenilor Uniunii în țări terțe, utilizând resurse neutre.[942]

o *Personalul SEAE*

Personalul SEAE este format din funcționari și alți agenți ai Uniunii Europene, inclusiv membrii de personal din cadrul serviciilor diplomatice ale statelor membre numiți în calitate de agenți temporari.

Dacă este necesar, SEAE poate, în cazuri speciale, recurge la serviciile unui număr limitat de experți naționali detașați specializați. În acest caz, Înaltul Reprezentant adoptă regimul aplicabil experților naționali detașați, echivalent celui stabilit prin Decizia 2003/479/CE a Consiliului din 16 iunie 2003 privind regimul aplicabil experților și militarilor naționali detașați pe lângă Secretariatul General al Consiliului[943], în temeiul căruia experții naționali detașați specializați sunt puși la dispoziția SEAE pentru a oferi expertiză specializată.

Membrii personalului SEAE își îndeplinesc atribuțiile și adoptă o conduită având în vedere exclusiv interesele Uniunii. Aceștia nu solicită și nu acceptă instrucțiuni de la un guvern, o autoritate, o organizație sau o persoană din afara SEAE sau de la un alt organism sau o altă persoană decât Înaltul Reprezentant. În conformitate cu articolul 11 paragraful al doilea din Statutul funcționarilor, personalul SEAE nu poate accepta nici un fel de plăți provenind din orice altă sursă decât SEAE.

Competențele conferite autorității de numire prin Statutul funcționarilor și autorității împuternicite să încheie contracte prin Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii sunt exercitate de Înaltul Reprezentant, care poate delega aceste competențe în cadrul SEAE.

Recrutarea în cadrul SEAE are loc în funcție de merit și asigurându-se un echilibru adecvat geografic și de gen. Personalul SEAE este format dintr-un număr semnificativ de resortisanți din toate statele membre.

Funcționarii Uniunii și agenții temporari care provin din serviciile diplomatice ale statelor membre au aceleași drepturi și obligații și sunt tratați în mod egal, în special în ceea ce privește eligibilitatea lor pentru ocuparea oricărei poziții în condiții echivalente. Nu se face nicio distincție între agenții temporari care provin din serviciile diplomatice naționale și funcționarii Uniunii în ceea ce privește atribuirea sarcinilor care trebuie să fie îndeplinite în toate domeniile de activitate și privind toate politicile puse în aplicare de SEAE. În conformitate cu dispozițiile Regulamentului financiar, statele membre sprijină Uniunea în asigurarea răspunderii financiare a agenților temporari ai SEAE care provin din serviciile diplomatice ale statelor membre care rezultă din răspunderea în temeiul articolului 66 din Regulamentul financiar.

Înaltul Reprezentant stabilește procedurile de selecție pentru personalul SEAE, care se desfășoară prin intermediul unei proceduri transparente bazate pe merit, având drept obiectiv să asigure serviciile unui personal având cel mai ridicat grad de abilitate, eficiență și integritate, garantând în același timp un echilibru geografic și între femei și bărbați adecvat și o prezență semnificativă de resortisanți din toate statele membre în cadrul SEAE. Reprezentanți ai statelor membre, Secretariatul General al Consiliului și Comisia sunt implicați în procedura de recrutare pentru posturile vacante din cadrul SEAE.

[942] Articolul 5 din Decizia Consiliului nr. 2010/427/UE

[943] JO L 160 din 28.6.2003, p. 72.

Atunci când SEAE își va fi atins pe deplin capacitatea, personalul din statele membre ar trebui să reprezinte cel puțin o treime din întregul personal al SEAE la nivel de AD. În același sens, funcționarii permanenți ai Uniunii ar trebui să reprezinte cel puțin 60 % din întregul personal al SEAE la nivel de AD, inclusiv personalul provenind din serviciile diplomatice ale statelor membre, care au devenit funcționari permanenți ai Uniunii în conformitate cu dispozițiile Statutului funcționarilor. Înaltul Reprezentant prezintă anual un raport Parlamentului European și Consiliului privind ocuparea posturilor în cadrul SEAE.

Înaltul Reprezentant stabilește regulile de mobilitate, astfel încât să se asigure că membrii personalului SEAE beneficiază de un grad ridicat de mobilitate. În principiu, toți membrii personalului SEAE își desfășoară periodic activitatea în cadrul delegațiilor Uniunii. Înaltul Reprezentant stabilește normele în acest sens.

În conformitate cu dispozițiile aplicabile din legislația națională, fiecare stat membru acordă funcționarilor săi care au devenit agenți temporari în cadrul SEAE o garanție a reintegrării imediate la sfârșitul perioadei de serviciu în cadrul SEAE. În conformitate cu dispozițiile articolului 50b din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii, perioada de serviciu respectivă nu poate depăși opt ani, cu excepția cazului în care este prelungită cu o perioadă maximă de doi ani în circumstanțe excepționale și în interesul serviciului.

Funcționarii Uniunii care își desfășoară activitatea în cadrul SEAE au dreptul de a candida pe posturi în instituția lor de origine, în aceleași condiții ca și candidații interni.

Totodată, se iau măsuri pentru a se oferi personalului SEAE o formare comună corespunzătoare, mai ales pe baza practicilor și structurilor existente la nivel național și la nivelul Uniunii. [944]

18.2.5. Accesul la documente, arhive și protecția datelor SEAE

SEAE aplică normele prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei[945]. Înaltul Reprezentant decide cu privire la normele de punere în aplicare pentru SEAE.

Secretarul general executiv al SEAE organizează arhivele serviciului. Arhivele relevante ale departamentelor transferate de la Secretariatul General al Consiliului și de la Comisie au fost transferate către SEAE.

SEAE protejează persoanele fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor lor cu caracter personal, în conformitate cu normele cuprinse în Regulamentul (CE) nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare și privind libera circulație a acestor date[946]. Înaltul Reprezentant decide cu privire la normele de punere în aplicare pentru SEAE.[947]

---

[944] Articolul 6 din Decizia Consiliului nr. 2010/427/UE

[945] JO L 145 din 31.5.2001, p. 43.

[946] JO L 8 din 12.1.2001, p. 1.

[947] Pentru detalii privind activitatea Serviciului European de Acțiune Externă a se vedea http://eeas.europa.eu

18.3. SERVICII INTERINSTITUȚIONALE ALE UNIUNII EUROPENE

În grupul serviciilor interinstituționale regăsim Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Oficiul European pentru Selecția Personalului și Școala Europeană de Administrație.

18.3.1. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene

18.3.1.1. Înființarea și evoluția Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene

Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene a fost înființat în 1969, prin Decizia 69/13/EURATOM/CECO/CEE a Parlamentului European, a Consiliului, a Comisiei, a Curții de Justiție și a Comitetului Economic și Social[948]. Această decizie a fost modificată în anul 1980[949], apoi abrogată și înlocuită cu o nouă decizie în anul 2000[950].

Ultima revizuire modului de organizare și funcționare a Oficiului s-a făcut prin Decizia 2009/496/CE, EURATOM, ocazie cu care a fost adoptată o nouă denumire, respectiv: „Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene"[951].

Potrivit acestei decizii, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene este un oficiu interinstituțional care are drept obiect de activitate să asigure, în cele mai bune condiții posibile, editarea publicațiilor instituțiilor Uniunii Europene. În acest scop, Oficiul, pe de o parte, permite instituțiilor îndeplinirea obligațiilor ce le revin în ceea ce privește publicarea textelor legislative și, pe de altă parte, contribuie la concepția tehnică și la punerea în aplicare a politicilor de informare și comunicare în domeniile sale de competență.[952]

18.3.1.2. Organizarea Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene este condus de un director, care este responsabil pentru buna funcționare a Oficiului și își desfășoară activitatea sub autoritatea comitetului de conducere și în limita competențelor sale. În ceea ce privește aplicarea procedurilor administrative și financiare, acesta acționează sub autoritatea Comisiei care, în stabilirea acestor proceduri, ține cont de natura specifică a Oficiului.

În ceea ce privește atribuțiile și responsabilitățile directorului Oficiului, acesta:

---

[948] JO L 13 din 18.1.1969, p. 19.

[949] Decizia 80/443/CEE, EURATOM, CECO din 7 februarie 1980 de modificare a Deciziei din 16 ianuarie 1969 de înființare a Oficiului pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene (JO L 107 din 25.4.1980, p. 44).

[950] Decizia 2000/459/CE, CECO; EURATOM a Parlamentului European, a Consiliului, a Comisiei, a Curții de Justiție, a Curții de Conturi, a Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor din 20 iulie 2000 privind organizarea și funcționarea Oficiului pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene (JO L 183 din 22.7.2000, p. 12).

[951] Decizia (2009/496/CE, EURATOM) a Parlamentului European, a Consiliului, a Comisiei, a Curții de Justiție, a Curții de Conturi, a Comitetului Economic și Social European și a Comitetului Regiunilor din 26 iunie 2009 privind organizarea și funcționarea Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene (JO L 168 din 30.6.2009, p. 41).

[952] Articolul 1 din Decizia 2009/496/CE, EURATOM

- asigură secretariatul comitetului de conducere și, prin intermediul unui raport trimestrial, raportează acestuia cu privire la îndeplinirea sarcinilor sale (totodată, poate prezenta comitetului de conducere orice propunere pentru buna funcționare a Oficiului);

- stabilește natura și tariful prestațiilor pe care Oficiul le poate efectua, cu titlu oneros, pentru instituții, după consultarea comitetului de conducere, în vederea avizării;

- adoptă, după aprobarea comitetului de conducere, criteriile după care este condusă de către Oficiu contabilitatea analitică și definește modalitățile de cooperare contabilă între Oficiu și instituții, de comun acord cu contabilul Comisiei;

- stabilește bugetul estimativ de venituri și cheltuieli al Oficiului în cadrul procedurii bugetare privind bugetul de funcționare al Oficiului (aceste propuneri, după aprobarea comitetului de conducere, sunt transmise Comisiei);

- decide dacă și conform căror modalități pot fi editate publicațiile provenite de la terți;

- participă la activitățile interinstituționale de informare și comunicare, în domeniile de competență ale Oficiului;

- cu privire la editarea legislației și a documentelor oficiale referitoare la procedura legislativă, inclusiv a Jurnalului Oficial, directorul Oficiului: se asigură că autoritățile competente din cadrul fiecărei instituții adoptă deciziile de bază care se aplică în comun; formulează propuneri de ameliorare a structurii și a prezentării Jurnalului Oficial și a textelor legislative oficiale; formulează propuneri pentru instituții în ceea ce privește armonizarea prezentării textelor ce urmează a fi publicate; analizează dificultățile apărute în cadrul operațiunilor curente și formulează instrucțiunile necesare pentru Oficiu, precum și recomandările pentru instituții, în vederea depășirii acestor dificultăți;

- stabilește, conform regulamentului financiar, un raport anual de activitate cu privire la gestionarea fondurilor alocate de către Comisie și de către alte instituții în temeiul regulamentului financiar (acest raport este transmis Comisiei și instituțiilor implicate și, spre informare, comitetului de conducere);

- în cadrul alocării de credite de către Comisie și a execuției bugetare, modalitățile de informare și de consultare între reprezentantul Comisiei responsabil pentru relația cu Oficiul și directorul Oficiului sunt stabilite de comun acord;

- răspunde pentru punerea în aplicare a obiectivelor strategice adoptate de către comitetul de conducere și pentru buna administrare a Oficiului, pentru activitățile acestuia, precum și pentru gestionarea bugetului acestuia.

- informează instituțiile, printr-un raport trimestrial, cu privire la planificarea și utilizarea resurselor, precum și cu privire la progresul lucrărilor.

În cazul în care directorul Oficiului este absent sau indisponibil, se aplică regulile de suplinire în funcție de grad și vechime, cu excepția cazului în care comitetul de conducere, la propunerea președintelui său sau a directorului Oficiului, decide altfel[953].

În cadrul Comitetului de conducere al Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene sunt reprezentate instituțiile semnatare ale deciziei care reglementează organizarea și funcționarea Oficiului. Astfel, Comitetul de conducere este alcătuit din grefierul Curții de Justiție, Secretarul General adjunct al Consiliului, precum și din secretarii generali ai celorlalte instituții sau din reprezentanți ai acestora. Banca Centrală Europeană participă la lucrările comitetului de conducere având calitatea de observator.

[953] Articolul 9 din Decizia 2009/496/CE, EURATOM

În ceea ce privește atribuțiile și responsabilitățile comitetului de conducere, acesta adoptă în unanimitate, în interesul comun al instituțiilor și în cadrul competențelor Oficiului, următoarele decizii:

- la propunerea directorului, adoptă obiectivele strategice și regulile de funcționare ale Oficiului;
- stabilește orientările politicilor generale ale Oficiului, în special în ceea ce privește vânzarea, difuzarea și editarea, și se asigură că Oficiul contribuie la stabilirea și punerea în aplicare a politicilor de informare și comunicare în domeniile sale de competență;
- pe baza unui proiect pregătit de către directorul Oficiului, adoptă un raport anual privind gestionarea adresat instituțiilor și care prezintă modul de punere în aplicare a strategiei, precum și prestațiile furnizate de Oficiu (până la data de 1 mai a fiecărui an, transmite instituțiilor raportul privind exercițiul precedent);
- aprobă bugetul estimativ de venituri și cheltuieli al Oficiului în cadrul procedurii bugetare privind bugetul de funcționare al Oficiului;
- aprobă criteriile pe baza cărora Oficiul își conduce contabilitatea analitică, pe care directorul Oficiului le adoptă;
- adresează instituțiilor orice sugestie care ar putea facilita buna funcționare a Oficiului.

De asemenea, comitetul de conducere ține cont de orientările stabilite de organismele interinstituționale în domeniile comunicării și informării, instituite în acest scop. Președintele comitetului de conducere are întâlniri anuale cu aceste organisme.

Persoana de contact cu autoritatea de descărcare de gestiune pentru deciziile strategice în domeniile de competență ale Oficiului este președintele comitetului de conducere, în calitatea sa de reprezentant pentru cooperarea interinstituțională.

Președintele comitetului de conducere și directorul Oficiului stabilesc de comun acord regulile de comunicare și de informare reciprocă ce formalizează relațiile dintre ei, acest acord fiind transmis membrilor comitetului de conducere, spre informare[954].

În ceea ce privește personalul Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene, numirile în funcțiile de director general și de director se fac de către Comisie după obținerea avizului favorabil unanim al comitetului de conducere. Pentru directorul general și pentru directori se aplică regulile Comisiei privind mobilitatea și evaluarea personalului cu încadrare superioară (gradele AD 16/AD 15/AD 14). Imediat ce, pentru un ocupant al unui asemenea post, se apropie termenul de mobilitate prevăzut în mod normal în regulile aferente, Comisia informează comitetul de conducere, care poate emite un aviz unanim cu privire la caz.

Comitetul de conducere se implică activ în procedurile care se efectuează, dacă este cazul, înainte de numirea funcționarilor și agenților Oficiului în posturile de director general (gradele AD 16/AD 15) și de director (gradele AD 15/AD 14), fiind vorba, în primul rând, de elaborarea anunțului de post vacant, analizarea candidaturilor și numirea membrilor juriului concursului pentru aceste posturi[955].

---

[954] Articolul 7 din Decizia 2009/496/CE, EURATOM

[955] Funcționarii instituțiilor Uniunii se împart în două categorii – administratori și asistenți. În paralel, există un sistem de carieră liniar, care constă în 16 grade. Categoria administratorilor (AD) acoperă gradele 5-16. În general, personalul nou va fi încadrat în această categorie cu gradul 5. Categoria asistenților (AST) acoperă gradele 1-11 (au în comun cu administratorii gradele 5-11). De obicei, personalul nou va fi încadrat cu gradul 1 sau 3. Posturile de conducere: instituțiile au propriile abordări privind procesul de recrutare pentru posturi de conducere. În general, gradele pentru șefii de unitate vor fi cuprinse între 9 și 14, în timp ce directorii și directorii generali vor avea gradele 14/15 și respectiv 15/16. Funcționarii își încep cariera ca funcționari

Competențele autorității împuternicite să facă numiri și ale autorității abilitate să încheie contractele sunt exercitate de către Comisie pentru funcționarii și agenții afectați Oficiului. Comisia poate delega anumite competențe ale sale în interiorul său sau directorului Oficiului, o asemenea delegare efectuându-se în aceleași condiții care se aplică în cazul directorilor generali ai Comisiei.

Orice post vacant din cadrul Oficiului care urmează a fi publicat este adus la cunoștința funcționarilor din toate instituțiile, imediat ce autoritatea împuternicită să facă numiri sau autoritatea abilitată să încheie contractele de angajare decide demararea procedurii în vederea ocupării postului respectiv[956].

18.3.1.3. Competențele Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene își exercită competențele în domeniile următoare:

- editarea Jurnalului Oficial al Uniunii Europene și garantarea autenticității lui;
- editarea altor publicații obligatorii;
- editarea sau coeditarea publicațiilor fără caracter obligatoriu încredințate Oficiului în cadrul prerogativelor fiecărei instituții, cu precădere în contextul activităților de comunicare ale instituțiilor;
- editarea sau coeditarea de publicații din proprie inițiativă, inclusiv de publicații care au drept scop promovarea serviciilor proprii; în acest context, Oficiul își poate asigura traduceri pe baza unui contract de servicii;
- dezvoltarea, menținerea și actualizarea serviciilor sale de editare electronică destinate publicului;
- punerea la dispoziția publicului a întregii legislații și a altor texte oficiale;
- conservarea și punerea la dispoziția publicului, sub formă electronică, a tuturor publicațiilor instituțiilor;
- atribuirea de numere internaționale standardizate și/sau de numere de catalog publicațiilor instituțiilor;
- gestionarea drepturilor de reproducere și de traducere ale publicațiilor instituțiilor;
- promovarea și vânzarea publicațiilor și serviciilor pe care le oferă publicului.

De asemenea, Oficiul furnizează instituțiilor Uniunii consiliere și asistență privind:

- programarea și planificarea programelor lor de publicare;
- realizarea proiectelor lor de editare, indiferent de modul de editare;
- punerea în pagină și designul proiectelor lor de editare;
- informarea cu privire la tendințele pieței publicațiilor în statele membre și cu privire la temele și titlurile care ar putea beneficia de cea mai largă audiență;

---

stagiari. Perioada de probă durează nouă luni, la sfârșitul cărora este întocmit un raport de activitate. Dacă perioada de probă a fost încheiată cu succes, funcționarul stagiar este titularizat. Funcționarii care obțin rezultate bune sunt promovați într-un grad superior și primesc o mărire de salariu. De obicei, funcționarii rămân la același grad timp de trei-șase ani. Rezultatele activității funcționarilor sunt analizate anual în cadrul unui sistem de evaluare și promovare. Asistenții pot deveni administratori cu același grad dacă raportul de evaluare aduce argumente în acest sens și dacă au promovat un examen de calificare (proces de certificare). De-a lungul carierei, angajații se pot transfera de la un departament la altul sau dintr-un post în altul. Astfel, au posibilitatea de a se familiariza cu diverse politici și servicii din cadrul instituțiilor și de a-și lărgi aria de competență.

[956] Articolul 10 din Decizia 2009/496/CE, EURATOM.

- fixarea tirajelor și stabilirea planurilor de difuzare;
- fixarea prețurilor publicațiilor, precum și vânzarea lor;
- promovarea, difuzarea și evaluarea publicațiilor lor gratuite sau contra cost;
- analiza, evaluarea și crearea de pagini și servicii Internet destinate publicului;
- elaborarea contractelor-cadru aferente activităților de editare;
- supervizarea tehnologică a sistemelor de editare[957].

Îndeplinirea atribuțiilor Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene presupune, în primul rând, efectuarea următoarelor operațiuni:

- regruparea documentelor în vederea editării;
- pregătirea, concepția grafică, corectarea, punerea în pagină și verificarea textelor și a altor elemente, indiferent de format sau suport, cu respectarea, pe de o parte, a indicațiilor furnizate de către instituții și, pe de altă parte, a normelor de prezentare tipografică și lingvistică stabilite în colaborare cu instituțiile;
- indexarea și catalogarea publicațiilor;
- analiza documentară a textelor publicate în Jurnalul Oficial și a textelor oficiale, altele decât cele publicate în Jurnalul Oficial;
- consolidarea textelor legislative;
- gestionarea, dezvoltarea, actualizarea și difuzarea dicționarului multilingv Eurovoc;
- tipărirea prin intermediul furnizorilor săi;
- monitorizarea executării lucrărilor;
- controlul de calitate;
- recepția calitativă și cantitativă;
- difuzarea fizică și electronică a Jurnalului Oficial, a textelor oficiale, altele decât cele publicate în Jurnalul Oficial, precum și a altor publicații fără caracter obligatoriu;
- depozitarea;
- arhivarea fizică și electronică;
- reeditarea publicațiilor epuizate și tipărirea la cerere;
- alcătuirea unui catalog consolidat al publicațiilor instituțiilor;
- vânzarea, care include emiterea facturilor, încasarea și plata veniturilor, gestionarea creanțelor;
- promovarea;
- crearea, cumpărarea, gestionarea, actualizarea, monitorizarea și controlul listelor cu adresele instituțiilor și crearea de liste de adrese ale instituțiilor vizate.

În cadrul competențelor proprii sau pe baza delegării de atribuții de ordonator acordate de instituții, Oficiul efectuează:

- adjudecarea contractelor publice, inclusiv asumarea angajamentelor juridice;
- monitorizarea financiară a contractelor cu furnizorii;
- validarea cheltuielilor, presupunând în special recepția calitativă și cantitativă și constatată prin semnarea unei „autorizații de plată";
- ordonanțarea cheltuielilor;
- operațiunile privind veniturile[958].

---

[957] *Ibidem*, Articolul 3

[958] Articolul 5 din Decizia 2009/496/CE, EURATOM

18.3.2. Oficiul European pentru Selecția Personalului

18.3.2.1. Înființarea și evoluția Oficiului European pentru Selecția Personalului

Oficiul European pentru Selecția Personalului a fost înființat prin Decizia 2002/620/CE[959] ca un organism interinstituțional comun dotat cu mijloacele necesare pentru selectarea funcționarilor și a altor categorii de personal al Comunităților Europene. În acest sens, a fost stabilită ca sarcină principală a Oficiului elaborarea de liste de rezerve dintre candidații aflați în competiție deschisă, în funcție de nevoile indicate de fiecare instituție și în conformitate cu Statutul personalului, în aceleași condiții Oficiul sprijinind instituțiile, organismele, birourile și agențiile create prin tratate sau în conformitate cu acestea, la concursurile interne și la selectarea celorlalte categorii de personal.

Organizarea și funcționarea Oficiului European pentru Selecția Personalului au fost reglementate la 25 iulie 2002 prin Decizia 2002/621/CE a Secretarilor generali ai Parlamentului European, Consiliului și Comisiei, a Grefierului Curții de Justiție, a Secretarilor generali ai Curții de Conturi, Comitetului Economic și Social European, Comitetului Regiunilor și a reprezentantului Ombudsmanului European.[960]

Ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului (CE, Euratom) nr. 723/2004 al Consiliului din 22 martie 2004 de modificare a Statutului funcționarilor și Regimului aplicabil celorlalți agenți ai Comunităților Europene[961] care, printre altele, a modificat structura carierei funcționarilor și a altor agenți ai Comunităților Europene și având în vedere intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, a trebuit adoptată o nouă decizie privind organizarea și funcționarea Oficiului pentru Selecția Personalului Comunităților Europene.

Drept urmare, la 19 ianuarie 2010, a fost adoptată Decizia 2010/51/UE[962] prin care a fost adăugat un nou alineat la art. 7 din Decizia 2002/621/CE, oferindu-se astfel Oficiului posibilitatea de a recurge la agenți contractuali în conformitate cu articolul 3a alineatul (1) litera (c) din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Comunităților Europene.

18.3.2.2. Organizarea și funcționarea Oficiului European pentru Selecția Personalului

Oficiul European pentru Selecția Personalului este administrat de un director numit de către Comisie (pe o perioadă de cinci ani care poate fi reînnoită cu un nou mandat) după un aviz favorabil emis de consiliul de administrație cu o majoritate simplă. Consiliul de administrație este strâns implicat în procedurile care trebuie urmate înainte de numirea

---

[959] Decizia 2002/620/CE a Parlamentului European, a Consiliului, a Comisiei, a Curții de Justiție, a Curții de Conturi, a Comitetului Economic și Social, a Comitetului Regiunilor și a Mediatorului European din 25 iulie 2002 de înființare a Oficiului pentru Selecția Personalului Comunităților Europene (JO L 197 din 26.7.2002, p. 53).

[960] JO L 197 din 26.7.2002, p. 56

[961] JO L 124 din 27.4.2004, p. 1

[962] Decizia 2010/51/UE a Secretarilor generali ai Parlamentului European, Consiliului și Comisiei, a Grefierului Curții de Justiție, a Secretarilor generali ai Curții de Conturi, Comitetului Economic și Social European, Comitetului Regiunilor și Ombudsmanului European din 19 ianuarie 2010 de modificare a Deciziei 2002/621/CE privind organizarea și funcționarea Oficiului pentru Selecția Personalului Comunităților Europene, JO L 26 din 30.1.2010, p. 24.

directorului oficiului, în special în elaborarea unei notificări de locuri de muncă vacante și în examinarea candidaturilor.

Directorul oficiului este responsabil pentru buna funcționare a oficiului și acționează în sfera de responsabilitate și sub autoritatea consiliului de administrație. Totodată, directorul asigură servicii de secretariat pentru consiliul de administrație, raportează acestuia cu privire la îndeplinirea atribuțiilor sale și prezintă consiliului de administrație recomandări pentru buna funcționare a oficiului.

În ceea ce privește numirea personalului în cadrul oficiului, directorul este autoritatea împuternicită să facă numiri pentru personalul oficiului. În baza acestei competențe, directorul oficiului informează consiliul de administrație cu privire la numirile efectuate, contractele semnate, promovările acordate și măsurile disciplinare adoptate în legătură cu funcționarii sau alte categorii de personal. Funcționarii tuturor instituțiilor Uniunii sunt informați cu privire la posturile vacante în cadrul oficiului, de îndată ce autoritatea împuternicită să facă numiri decide ocuparea posturilor[963].

Consiliul de administrație al Oficiului European pentru Selecția Personalului are în alcătuirea sa un membru numit de fiecare instituție și trei reprezentanți ai personalului cu statut de observatori, numiți de comun acord de către comitetele pentru personal ale instituțiilor Uniunii.

Consiliul de administrație alege un președinte cu o majoritate simplă a membrilor săi pentru un mandat de doi ani. De asemenea, consiliul de administrație adoptă propriul regulament de procedură cu o majoritate simplă, după ce l-a prezentat instituțiilor Uniunii.

Consiliul de administrație se întrunește la inițiativa președintelui sau la cererea unuia dintre membrii săi. Atunci când consiliul de administrație adoptă o decizie cu majoritate simplă, fiecare instituție dispune de un vot, iar în caz de egalitate de voturi, președintele are votul decisiv. În cazul în care consiliul de administrație adoptă o decizie cu o majoritate calificată, voturile se atribuie instituțiilor după cum urmează: Comisia - 18 voturi; Parlamentul European - 7 voturi; Consiliul - 7 voturi; Curtea de Justiție - 3 voturi; Curtea de Conturi - 2 voturi; Comitetul Economic și Social - 2 voturi; Comitetul Regiunilor - 2 voturi; Mediatorul European – 1 vot. O majoritate calificată este de 24 de voturi pentru[964].

În ceea ce privește atribuțiile Consiliului de administrație, acesta, în interesul comun al instituțiilor Uniunii:

- aprobă normele care reglementează funcționarea oficiului, hotărând cu majoritate calificată;
- aprobă structura organizatorică a oficiului, hotărând cu o majoritate simplă la propunerea directorului oficiului;
- aprobă principiile care reglementează politica de selecție care trebuie aplicată de către oficiu, hotărând cu o majoritate calificată la propunerile directorului oficiului, în conformitate cu Acordul care trebuie să se încheie între secretarii generali ai Parlamentului European, Consiliului, Comisiei, grefierul Curții de Justiție, secretarii generali ai Curții de Conturi, Comitetului Economic și Social și Comitetului Regiunilor și reprezentantul Mediatorului European privind principiile comune pentru o politică armonizată de selecție și recrutare și principiile de gestionare a listelor de rezerve, precum și cu dispozițiile relevante din Statutul personalului;

[963] Articolul 7 din Decizia 2002/621/CE
[964] *Ibidem*, Articolul 5

- în cadrul procedurii bugetare, pe baza unui proiect elaborat de directorul oficiului, stabileşte o estimare a veniturilor şi cheltuielilor oficiului şi o transmite Comisiei în vederea elaborării estimării veniturilor şi cheltuielilor Comisiei;

- aprobă tipul şi tariful serviciilor suplimentare pe care oficiul le poate oferi pentru instituţii, organisme, birouri şi agenţii cu titlu oneros şi condiţiile în care oficiul le poate efectua, hotărând cu o majoritate simplă;

- hotărând în unanimitate la propunerea directorului oficiului, aprobă programul de lucru, în special planificarea şi calendarul concursurilor care trebuie organizate (programul de lucru include, de asemenea, serviciile care nu sunt legate de concursurile deschise organizate pentru instituţii, organisme, oficii şi agenţii);

- hotărând cu o majoritate calificată pe baza unui proiect elaborat de directorul oficiului, aprobă un raport anual de gestiune cuprinzând toate categoriile de venituri şi cheltuieli aferente activităţii prestate şi serviciilor furnizate de către oficiu;

- hotărând cu o majoritate simplă pe baza nevoilor de recrutare, convine cu privire la normele în conformitate cu care fiecare instituţie trebuie să pună la dispoziţia oficiului un număr corespunzător de membri din consiliul de selecţie, examinatori şi supraveghetori;

- hotărând cu majoritate simplă, aprobă condiţiile în conformitate cu care oficiul poate să îşi dea acordul instituţiilor pentru ca acestea să îşi organizeze propriile concursuri[965].

18.3.2.3. Atribuţiile Oficiului European pentru Selecţia Personalului

Oficiul European pentru Selecţia Personalului organizează concursuri deschise cu scopul de a asigura angajarea funcţionarilor în condiţii profesionale şi financiare optime în instituţiile Uniunii Europene. În acest sens, oficiul întocmeşte liste de rezerve pe baza cărora instituţiile au posibilitatea de a recruta personal înalt calificat, care satisface cerinţele stabilite de instituţii.

Astfel, atribuţiile oficiului sunt:

- de a organiza concursuri deschise, la cererea fiecărei instituţii în parte, cu scopul de a întocmi liste de rezerve cu persoanele care corespund numirii ca funcţionari;

- de a coopera îndeaproape cu instituţiile pentru a evalua necesarul de personal solicitat de instituţii, pentru a pregăti şi a implementa un program de concursuri prin care acest necesar să poată fi completat în timp util;

- de a dezvolta metode şi tehnici de selecţie pe baza celor mai bune practici şi în conformitate cu competenţele stabilite pentru diferitele categorii de personal ale instituţiilor;

- de a administra şi verifica utilizarea listelor de rezerve stabilite pe baza concursurilor interinstituţionale;

- de a prezenta instituţiilor rapoarte anuale privind activităţile sale[966].

Totodată, în baza unui acord între directorul oficiului şi orice organism, oficiu sau agenţie, oficiul poate organiza proceduri de selecţie pentru recrutarea personalului de către respectivele organisme, oficii sau agenţii. Înainte de încheierea unui asemenea acord, directorul oficiului solicită aprobarea consiliului de administraţie. Orice acord de acest fel include modalităţile financiare legate de serviciile furnizate de oficiu.

---

[965] *Ibidem*, Articolul 6

[966] *Ibidem*, Articolul 1

Dacă se solicită astfel, oficiul poate furniza asistență tehnică pentru concursurile interne organizate de fiecare instituție, organism, oficiu sau agenție.

La cererea fiecărei instituții, oficiul organizează procedura de selecție pentru alte categorii de personal al în vederea întocmirii unor liste de rezerve și/sau a unor baze de date corespunzătoare din care fiecare instituție poate recruta alte categorii de personal.

Aceste activități sunt incluse în programul de lucru al oficiului, cu condiția ca instituția în cauză să prezinte cererea în timp util[967].

18.3.3. Școala Europeană de Administrație

18.3.3.1. Constituirea și organizarea Școlii Europene de Administrație

Școala Europeană de Administrație a fost înființată prin Decizia 2005/118/CE[968] și din motive de economie și eficiență a fost afiliată Oficiului pentru Selecția Personalului Uniunii Europene. Organizarea și funcționarea Școlii Europene de Administrație a fost reglementată prin Decizia 2005/119/CE[969].

Școala Europeană de Administrație este condusă de un director, care este responsabil de buna funcționare a școlii și acționează sub autoritatea consiliului de administrație. În acest sens el asigură secretariatul consiliului de administrație, îi raportează acestuia cu privire la îndeplinirea sarcinilor sale și îi prezintă orice sugestie privind buna funcționare a școlii. Totodată, directorul școlii este autoritatea cu putere de numire a personalului școlii. În baza acestei competențe el informează consiliul de administrație cu privire la numirile făcute, la semnarea contractelor, la promovări și la procedurile disciplinare referitoare la funcționari și alți agenți[970].

În ceea ce privește consiliul de administrație, acesta se achită de următoarele sarcini:

- aprobă normele de funcționare a școlii, hotărând cu majoritate calificată;
- aprobă structura organizațională a școlii, hotărând cu majoritate simplă, pe baza unei propuneri a directorului școlii;
- în cadrul procedurii bugetare și hotărând cu majoritate simplă, întocmește, pe baza unui proiect elaborat de directorul școlii, o situație previzională a veniturilor și a cheltuielilor școlii, pe care o transmite Comisiei în vederea stabilirii previziunilor referitoare la veniturile și cheltuielile Comisiei;
- aprobă, hotărând cu majoritate simplă, natura și tarifele pentru serviciile suplimentare pe care școala la poate presta contra cost pentru instituții, organe, oficii și agenții, precum și condițiile în care școala le poate efectua;
- aprobă, hotărând în unanimitate, pe baza unei propuneri a directorului școlii, programul de lucru (acesta include și serviciile care nu au legătură directă cu activitățile de formare);

---

[967] *Ibidem*, Articolul 3

[968] Decizia 2005/118/CE a Parlamentului European, a Consiliului, a Comisiei, a Curții de Justiție, a Curții de Conturi, a Comitetului Economic și Social, a Comitetului Regiunilor și a Ombudsmanului European din 26 ianuarie 2005 de înființare a Școlii Europene de Administrație (JO L37 din 10.02.2005, p. 14)

[969] Decizia 2005/119/CE a Secretarilor Generali ai Parlamentului European, Consiliului și Comisiei, a Grefierului Curții de Justiție, a Secretarilor Generali ai Curții de Conturi, Comitetului Economic și Social și Comitetului Regiunilor și ai Reprezentantului Ombudsmanului European privind organizarea și funcționarea Școlii Europene de Administrație (JO L37 din 10.02.2005, p. 17)

[970] Articolul 8 din Decizia 2005/119/CE

- aprobă, hotărând cu majoritate calificată, pe baza unui proiect întocmit de directorul școlii, un raport anual de gestiune care are ca obiect toate posturile de venituri și cheltuieli privind lucrările efectuate și prestațiile furnizate de către școală;

- stabilește, hotărând cu majoritate calificată, pe baza nevoilor în materie de formare, modalitățile prin care fiecare instituție va pune la dispoziția școlii un număr adecvat de funcționari formatori[971].

18.3.3.2. Organizarea activităților

Ca regulă generală, cursurile organizate de către Școala Europeană de Administrație au loc atât la Bruxelles, cât și la Luxemburg.

Pot fi avute în vedere și alte locuri de repartizare, aplicând principiul unei gestionări sănătoase.

Consiliul de administrație asigură un acces echilibrat la cursuri pentru personalul instituțiilor. În special, se asigură că un număr suficient de locuri la cursurile școlii este disponibil pentru personalul unei instituții în cadrul căreia o formare specială, a cărei organizare este încredințată școlii, este obligatorie sau reprezintă o condiție preliminară pentru exercitarea anumitor funcții, în special funcții de management. În cadrul stabilirii programului anual de lucru, instituția interesată comunică nevoile sale în domeniile menționate anterior. În momentul stabilirii programului de lucru, se acordă o prioritate corespunzătoare organizării unor astfel de cursuri.

Pentru ca o instituție semnatară să poată face față unor situații speciale și tranzitorii, aceasta poate cere școlii admiterea unui număr mai mare de participanți decât cota care îi revine conform proporției pe care o deține din numărul total de efectiv, prin transferul către școală a unor mijloace bugetare corespunzătoare.

Școala poate coopera cu alte școli de administrație, institute sau universități care activează în același domeniu. Această cooperare poate include și schimburi reciproce[972].

18.3.3.3. Sarcinile Școlii Europene de Administrație

Potrivit deciziilor de înființare și de reglementare a organizării și funcționării sale, Școala Europeană de Administrație concepe, organizează și evaluează, în numele instituțiilor Uniunii, următoarele acțiuni de formare:

- cursuri de management pentru funcționarii și agenții care trebuie sau ar trebui să exercite funcții de conducere;

- cursuri de începere a activității pentru noii membri ai personalului;

- formarea obligatorie prevăzută la articolul 45a din Statutul funcționarilor în cadrul trecerii de la o grupă de funcții la alta.

În ceea ce privește cursurile de management și de începere a activității menționate mai sus, fiecare instituție poate organiza, în funcție de nevoile specifice proprii, cursuri complementare, care să se adauge la cursurile organizate de școală. Aceasta este singura competentă să organizeze formarea obligatorie prevăzută la articolul 45a din Statutul funcționarilor.

De asemenea, Școala Europeană de Administrație poate furniza și alte servicii. Astfel, pe baza unui acord scris încheiat între directorul școlii și orice organ, oficiu sau

---

[971] *Ibidem*, Articolul 7

[972] *Ibidem*, Articolul 5

agenție a Uniunii, școala poate admite participanți ai acestora la cursurile pe care le organizează în numele instituțiilor, în limita locurilor disponibile.

În cazul special al formării obligatorii prevăzute la articolul 45a din Statutul funcționarilor, un anumit număr de locuri este rezervat anual organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, ținând seama de nevoile exprimate, pentru a garanta un tratament egal al funcționarilor repartizați acestora, în conformitate cu prevederile din Statutul funcționarilor. Numărul de locuri și contribuțiile la cheltuieli sunt stabilite anual de către consiliul de administrație.

Printr-un acord scris, școala poate include în programul său de formare cursuri care sunt cerute de un organ, un oficiu sau o agenție ale Uniunii, cu condiția ca această activitate să nu împiedice organizarea de cursuri pentru instituții. Orice acord de acest fel prevede modalitățile financiare legate de serviciile furnizate de către școală și necesită, pentru a intra în vigoare, acordul prealabil al Consiliului de administrație.

După caz și la cererea unei instituții sau a oricărui organ, oficiu sau agenție ale Uniunii, școala poate furniza asistență sub formă de expertiză de formare sau sub formă de alte activități legate de domeniul său de competență, printr-un acord cu directorul școlii și incluzând modalitățile financiare pentru prestarea acestui serviciu[973].

18.4. AGENȚII ȘI ALTE ORGANISME ALE UNIUNII EUROPENE

18.4.1. Aspecte generale

Agențiile europene sunt organisme descentralizate create printr-un act legislativ special și cărora li s-a încredințat o misiune specifică. Termenul „agenții" acoperă toate organismele Uniunii Europene, indiferent de denumirile oficiale ale acestora (care pot include termeni precum agenție, fundație, observator, centru, institut etc.).

Agențiile europene sunt grupate în patru mari categorii, fiind descrise în ordinea importanței lor după cum urmează :

- Agenții executive;
- Agenții descentralizate;
- Agenții și organisme EURATOM;
- Institutul European de Inovare și Tehnologie.

18.4.2. Agențiile executive

Agențiile executive sunt instituite printr-o decizie a Comisiei Europene în temeiul Regulamentului (CE) nr. 58/2003 al Consiliului[974] în vederea realizării anumitor sarcini referitoare la gestionarea unuia sau a mai multor programe ale Uniunii Europene. Aceste agenții sunt înființate pe o perioadă determinată, ele fiind localizate la sediul Comisiei Europene.

---

[973] Pentru detalii a se vedea http://europa.eu/eas - site-ul Școlii Europene de Administrație

[974] Regulamentul (CE) nr. 58/2003 al Consiliului din 19 decembrie 2002 de stabilire a statutului agențiilor executive cărora urmează să li se încredințeze anumite sarcini în gestionarea programelor comunitare (JO L 11 din 16.1.2003).

Responsabilitatea Comisiei în ceea ce privește agențiile executive este definită în mod clar: Comisia le creează, menține „controlul efectiv" asupra activității acestora și desemnează personalul de conducere. Rapoartele lor anuale de activitate sunt anexate rapoartelor direcției generale de care aparțin. Toate agențiile executive sunt supuse unui regulament financiar standard, adoptat de către Comisie, care reglementează întocmirea și executarea bugetului.

În prezent există șase agenții executive, după cum urmează:

- Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency - EACEA)[975];
- Agenția Executivă pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises - EASME)[976];
- Agenția Executivă a Consiliului European pentru Cercetare (European Research Council Executive Agency – ERC)[977];
- Agenția Executivă pentru Consumatori, Sănătate și Alimente (Consumers, Health and Food Executive Agency - CHAFEA)[978];
- Agenția Executivă pentru Inovare și Rețele (Innovation & Networks Executive Agency - INEA)[979];
- Agenția Executivă pentru Cercetare (Research Executive Agency – REA)[980].

18.4.3. Agențiile descentralizate

Agențiile descentralizate sunt instituite prin regulamente ale Consiliului sau în codecizie cu Parlamentul European cu scopul de a sprijini statele membre ale Uniunii Europene și pe cetățenii acestora. Aceste agenții reprezintă un răspuns la dorința de deconcentrare geografică și la nevoia de a face față unor noi sarcini de natură juridică, tehnică și/sau științifică.

Agențiile descentralizate sunt entități independente, având personalitate juridică proprie. Majoritatea sunt finanțate din bugetul Uniunii[981], precum și, în unele cazuri, prin

---

[975] Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură a fost instituită prin Decizia Comisiei (2005/56/CE), mandatul acesteia fiind modificat ulterior prin Decizia Comisiei (2009/336/CE).

[976] Agenția Executivă pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii a fost instituită prin Decizia Comisiei 2013/771/UE, înlocuind și succedându-i Agenției Executive pentru Competitivitate și Inovare (instituită prin Decizia Comisiei 2007/372/CE), care, la rândul ei, preluase locul Agenției Executive pentru Energie Inteligentă (instituită prin Decizia Comisiei 2004/20/CE).

[977] Decizia Comisiei (2008/37/CE) din 14 decembrie 2007 de instituire a Agenției executive a Consiliului European pentru Cercetare pentru gestionarea programului comunitar specific „Idei" în domeniul cercetării de frontieră, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 58/2003 al Consiliului, JO L9/15 din 12.01.2008.

[978] Decizia de punere în aplicare a Comisiei (2013/770/UE) din 17 decembrie 2013 de instituire a Agenției executive pentru consumatori, sănătate și alimente și de abrogare a Deciziei 2004/858/CE (JO L 341, 18.12.2013, pp. 69-72).

[979] Agenția Executivă pentru Inovare și Rețele a fost înființată prin Decizia Comisiei 2013/801/UE, ea înlocuind și succedându-i Agenției Executive pentru Rețeaua Transeuropeană de Transport înființată prin Decizia 2007/60/CE, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2008/593/CE.

[980] Agenția Executivă pentru Cercetare a fost înființată prin Decizia Comisiei 2013/778/UE, ea înlocuind și succedându-i Agenției Executive pentru Cercetare instituită prin Decizia Comisiei (2008/46/CE).

[981] Agențiile create în cadrul politicii externe și de securitate comună sunt finanțate direct de statele membre.

perceperea directă de redevențe sau plăți. Regulamentul financiar general conține anumite dispoziții esențiale privind, în special, organigrama agențiilor, aplicarea regulamentului privind cadrul financiar pentru agenții, consolidarea conturilor acestora cu cele ale Comisiei și descărcarea de gestiune acordată de Parlamentul European. În plus, regulamentul privind cadrul financiar prevede dispoziții comune reglementând întocmirea și execuția bugetului acestora, inclusiv aspectele legate de control.

În ceea ce privește resursele umane, Statutul funcționarilor definește principiile care permit stabilirea unei politici privind personalul agențiilor. Solicitând agențiilor să adopte dispozițiile generale de punere în aplicare a Statutului funcționarilor de comun acord cu Comisia, acel regulament vizează asigurarea unei politici coerente privind personalul și evitarea diferențelor inutile de abordare a procesului de recrutare și a perspectivelor de carieră de către diferitele agenții. Cu toate acestea, nu există reguli generale care să reglementeze înființarea și funcționarea agențiilor descentralizate[982].

Mandatele agențiilor descentralizate sunt foarte variate. Unele pot adopta decizii individuale cu efect direct, aplicând standardele convenite la nivelul Uniunii, altele oferă expertiză tehnică suplimentară pe baza căreia Comisia își poate întemeia o decizie și altele pun accentul mai mult pe crearea unei rețele între autoritățile naționale.

Agențiile s-au dovedit utile în special în domeniul competențelor partajate, în cazul cărora punerea în aplicare a noilor politici ale Uniunii trebuie să fie însoțită de o cooperare strânsă între statele membre și Uniunea Europeană.

Ordinea juridică actuală a Uniunii Europene impune limite clare și stricte în ceea ce privește competențele autonome ale agențiilor descentralizate. Agențiile nu sunt abilitate să adopte măsuri generale de reglementare. Competențele acestora se limitează la adoptarea de decizii individuale în domenii specifice în cazul cărora este nevoie de o expertiză tehnică determinată, în condiții stricte și precis definite și fără o competență discreționară veritabilă.

În plus, agențiile nu pot fi învestite cu competențe susceptibile să afecteze responsabilitățile conferite explicit Comisiei prin tratat (de exemplu, gardian al dreptului Uniunii).

Agențiile descentralizate sunt, de obicei, conduse de un consiliu de administrație responsabil de asigurarea îndeplinirii de către agenție a atribuțiilor definite în statut, cu un director desemnat pentru a asigura buna funcționare a agenției. În mod normal consiliul de administrație numește directorul și are autoritate asupra programului de lucru, bugetului și raportului anual al agenției.

Există diferite reguli privind mărimea și compoziția consiliului de administrație dar, deși Comisia este, în principiu, reprezentată, aceasta se află întotdeauna în situație de minoritate, câteodată neavând nici drept de vot. Acest fapt ridică întrebări în legătură cu măsura în care Comisia poate fi trasă la răspundere pentru deciziile luate de agenții.

Participarea Comisiei în alte aspecte ale activităților agențiilor - care poate include prezentarea unei liste de candidați preselecționați pentru postul de director al agenției, consultarea acesteia în legătură cu programul de lucru și realizarea de evaluări - complică și mai mult problema responsabilității.[983]

---

[982] Dan Vătăman, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 246-247.
[983] *Ibidem*

În prezent există mai multe agenții descentralizate, unele dintre acestea fiind agenții de politici ale Uniunii, unele acționând în domeniul politicii de securitate și apărare comună, iar altele ocupându-se de aspecte privind cooperarea polițienească și judiciară în materie penală, după cum urmează:

- Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (Agency for the Cooperation of Energy Regulators - ACER)[984];
- Organismul autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice (Body of European Regulators for Electronic Communications - BEREC)[985];
- Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante (Community Plant Variety Office - CPVO)[986];
- Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (European Agency for Safety and Health at Work - EU-OSHA)[987];
- Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders - FRONTEX)[988];
- Agenția europeană pentru gestionarea operațională a sistemelor informatice la scară largă (European Agency for the operational management of large-scale IT systems in the area of freedom, security and justice – EU-LISA)[989];
- Biroul European de Sprijin pentru Azil (European Asylum Support Office - EASO)[990];
- Agenția Europeană de Siguranță a Aviației (European Aviation Safety Agency (EASA)[991];

---

[984] Regulamentul (CE) nr. 713/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 (JO L 211 din 14.08.2009, p. 1).

[985] Regulamentul (CE) nr. 1211/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 de instituire a Organismului autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice și a Oficiului (JO L 337 din 18.12.2009, p. 1).

[986] Regulamentul (CE) nr. 2100/94 al Consiliului din 27 iulie 1994 de instituire a unui sistem de protecție comunitară a soiurilor de plante (JO L 227/1 din 01.09.1994). Normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 2100/94 au fost stabilite în Regulamentul (CE) nr. 1239/95 al Comisiei din 31 mai 1995 (JO L 121 din 1.6.1995, p. 37) care a fost modificat de mai multe ori și în mod substanțial prin Regulamentul (CE) nr. 1239/95 al Comisiei (JO L 121din 1.6.1995, p. 37); Regulamentul (CE) nr. 448/96 al Comisiei (JO L 62 din 13.3.1996, p. 3); Regulamentul (CE) nr. 2181/2002 al Comisiei (JO L 331 din 7.12.2002, p. 14); Regulamentul (CE) nr. 1002/2005 al Comisiei (JO L 170 din 1.7.2005, p. 7); Regulamentul (CE) nr. 355/2008 al Comisiei (JO L 110 din 22.4.2008, p. 3); Regulamentul (CE) nr. 874/2009 al Comisiei (JO L 251 din 24.9.2009, p. 3).

[987] Regulamentul (CE) nr. 2062/94 al Consiliului din 18 iulie 1994 privind înființarea Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (JO L 216 din 20.08.1994, p.1). Regulamentul de înființare al agenției a fost modificat de mai multe ori, ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 1112/2005 al Consiliului din 24 iunie 2005 pentru amendarea Regulamentului (CE) nr. 2062/94 al Consiliului privind înființarea Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (JO L 184 din 15.07.2005, p. 5).

[988] Regulamentul (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului din 26 octombrie 2004 de instituire a Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (JO L 349 din 25.11.2004, p. 1).

[989] Regulamentul (UE) nr. 1077/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 de instituire a Agenției europene pentru gestionarea operațională a sistemelor informatice la scară largă în spațiul de libertate, securitate și justiție (JO L 286 din 1.11.2011, p.1).

[990] Regulamentul (UE) nr. 439/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 mai 2010 privind înființarea unui Birou European de Sprijin pentru Azil (JO L 132 din 29.5.2010, p. 11).

[991] Regulamentul (CE) nr. 1592/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2002 privind normele comune în domeniul aviației civile și instituirea unei Agenții europene de siguranță a aviației (JO L

- Autoritatea Bancară Europeană (European Banking Authority – EBA)[992];
- Centru European de Prevenire și Control al Bolilor (European Centre for Disease Prevention and Control - ECDC)[993];
- Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (European Centre for the Development of Vocational Training - CEDEFOP)[994];
- Agenția Europeană pentru Produse Chimice (European Chemicals Agency - ECHA)[995];
- Agenția Europeană de Mediu (European Environment Agency - EEA)[996];
- Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (European Fisheries Control Agency - EFCA)[997];
- Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (European Food Safety Authority - EFSA)[998];
- Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions – EUROFOUND)[999];

---

240 din 07.09.2002, p. 1), modificat ulterior prin Regulamentul (CE) nr. 216/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 februarie 2008 privind normele comune în domeniul aviației civile și instituirea unei Agenții Europene de Siguranță a Aviației și de abrogare a Directivei 91/670/CEE a Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 1592/2002 și a Directivei 2004/36/CE (JO L 79 din 19.3.2008, p. 1).

[992] Regulamentul (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea bancară europeană), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/78/CE a Comisiei (JO L 331 din 15.12.2010, p. 12).

[993] Regulamentul (CE) nr. 851/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 de creare a unui Centru European de prevenire și control al bolilor (JO L 142 din 30.04.2004, p. 1)

[994] Regulamentul (CEE) nr. 337/75 al Consiliului din 10 februarie 1975 privind înființarea Centrului European pentru dezvoltarea formării profesionale, JO L39/1 din 13.02.1975.

[995] Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), de înființare a Agenției Europene pentru Produse Chimice, de modificare a Directivei 1999/45/CE și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 793/93 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 1488/94 al Comisiei, precum și a Directivei 76/769/CEE a Consiliului și a Directivelor 91/155/CEE, 93/67/CEE, 93/105/CE și 2000/21/CE ale Comisiei. Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 a fost publicat în JO L 396 din 29.05.2007, p. 1.

[996] Regulamentul (CEE) nr. 1210/90 al Consiliului din 7 mai 1990 privind crearea Agenției Europene de Mediu și a Rețelei europene de informare și observare pentru mediu (JO L 120 din 11.05.1990, p. 1). Acest regulament a fost modificat de mai multe ori și în mod substanțial, ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 401/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2009 privind Agenția Europeană de Mediu și Rețeaua europeană de informare și observare a mediului (JO L 126 din 21.5.2009, p. 13). Agenției i-au fost atribuite noi competențe prin Regulamentul (CE) nr. 1224/2009 al Consiliului din 20 noiembrie 2009 de stabilire a unui sistem comunitar de control pentru asigurarea respectării normelor politicii comune în domeniul pescuitului, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 847/96, (CE) nr. 2371/2002, (CE) nr. 811/2004, (CE) nr. 768/2005, (CE) nr. 2115/2005, (CE) nr. 2166/2005, (CE) nr. 388/2006, (CE) nr. 509/2007, (CE) nr. 676/2007, (CE) nr. 1098/2007, (CE) nr. 1300/2008, (CE) nr. 1342/2008 și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 2847/93, (CE) nr. 1627/94 și (CE) nr. 1966/2006 (JO L 343, 22.12.2009, pp. 1-50).

[997] Regulamentul (CE) nr. 768/2005 al Consiliului din 26 aprilie 2005 de instituire a Agenției Comunitare pentru Controlul Pescuitului și de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 2847/93 de instituire a unui sistem de control aplicabil politicii comune în domeniul pescuitului (JO L 128 din 21.05.2005, p. 1).

[998] Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare (JO L 31 din 01.02.2002, p. 1).

[999] Regulamentul (CEE) nr. 1365/75 al Consiliului din 26 mai 1975 privind constituirea Fundației Europene pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (JO L 139 din 30.05.1975, p. 1).

- Agenția GNSS European (European GNSS Agency - GSA) [1000];
- Institutul European pentru Egalitatea de șanse între Femei și Bărbați (European Institute for Gender Equality - EIGE) [1001];
- Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA) [1002];
- Agenția Europeană pentru Siguranța Maritimă (European Maritime Safety Agency - EMSA) [1003];
- Agenția Europeană pentru Medicamente (European Medicines Agency - EMA)[1004];
- Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - EMCDDA) [1005];
- Agenția Europeană pentru Securitatea Rețelelor Informatice și a Datelor (European Network and Information Security Agency - ENISA) [1006];
- Colegiul European de Poliție (European Police College - CEPOL) [1007];
- Oficiul European de Poliție (European Police Office - EUROPOL) [1008];
- Agenția Europeană a Căilor Ferate (European Railway Agency - ERA)[1009];

[1000] Este continuatoarea Autorității Europene de Supraveghere a Sistemului Global de Navigație prin Satelit, care a fost înființată prin Regulamentul (CE) nr. 1321/2004 al Consiliului din 12 iulie 2004 privind crearea unor structuri de gestionare a programelor europene de radionavigație prin satelit (JO L 246 din 20.7.2004, p. 1).

[1001] Regulamentul (CE) nr. 1922/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 decembrie 2006 privind înființarea unui Institut European pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați (JO L 403 din 30.12.2006, p. 9).

[1002] Regulamentul (UE) nr. 1094/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană de asigurări și pensii ocupaționale), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/79/CE a Comisiei (JO L 331 din 15.12.2010, p. 48).

[1003] Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1406/2002 (JO L 208 din 5.8.2002, p. 1), modificat prin Regulamentul (CE) nr. 724/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 martie 2004 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1406/2002 de înființare a unei Agenții Europene pentru Siguranță Maritimă (JO L 129 din 29.04.2004, p. 1).

[1004] Regulamentul (CE) nr. 726/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 martie 2004 de stabilire a procedurilor comunitare privind autorizarea și supravegherea medicamentelor de uz uman și veterinar și de instituire a unei Agenții Europene pentru Medicamente (JO L 136 din 30.04.2004, p. 1).

[1005] Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie a fost instituit prin Regulamentul (CEE) nr. 302/93 al Consiliului (JO L 36 din 12.2.1993, p. 1) care a fost modificat substanțial în repetate rânduri, ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 1920/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 privind Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și a Dependenței de Droguri (JO L 376 din 27.12.2006, p. 1).

[1006] Regulamentul (CE) nr. 460/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 10 martie 2004 privind instituirea Agenției Europene pentru Securitatea Rețelelor Informatice și a Datelor (JO L 77 din 13.3.2004, p. 1). Având în vedere că în intervalul de timp scurs de la înființarea agenției, provocările legate de securitatea rețelelor și a informațiilor s-au schimbat, odată cu evoluția tehnologiei, a pieței și cu schimbările de natură socioeconomică, la 21 mai 2013, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat Regulamentul (UE) nr. 526/2013 privind Agenția Uniunii Europene pentru Securitatea Rețelelor și a Informațiilor (ENISA) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 460/2004 (JO L 165, 18.6.2013, pp. 41-58).

[1007] Colegiul European de Poliție a fost înființat prin Decizia Consiliului 2000/820/JAI (JO L 336/1 din 30.12.2000), iar prin Decizia Consiliului 2004/566/JAI (JO L 251/19 din 27.07.2004) a dobândit personalitate juridică.

[1008] Decizia 2009/371/JAI a Consiliului din 6 aprilie 2009 privind înființarea Oficiului European de Poliție (EUROPOL), JO L 121/1 din 15.05.2009.

[1009] Regulamentul (CE) nr. 881/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind înființarea unei Agenții Europene a Căilor Ferate (JO L 164/1 din 30.04.2004), modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1335/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2008 (JO L 354 din 31.12.2008, pp. 51–59).

o Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (European Securities and Markets Authority – ESMA)[1010];

o Fundația Europeană de Formare (European Training Foundation - ETF)[1011];

o Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA)[1012];

o Oficiul pentru armonizare în piața internă - mărci, desene și modele industriale (Office for Harmonization in the Internal Market -Ttrade marks and Designs)[1013];

o Comitetul unic de rezoluție (Single Resolution Board - SRB)[1014];

o Unitatea Europeană de Cooperare Judiciară (European Union's Judicial Cooperation Unit - EUROJUST)[1015];

o Centrul de Traduceri pentru Organismele Uniunii Europene (Translation Centre for the Bodies of the European Union)[1016].

Tot în cadrul agențiilor descentralizate întâlnim și agențiile pentru politica de securitate și de apărare comună, acestea fiind după cum urmează:

o Agenția Europeană de Apărare (European Defence Agency – EDA)[1017];

o Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene (EU Institute for Security Studies)[1018];

[1010] Regulamentul (UE) nr. 1095/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/77/CE a Comisiei, JO L 331 din 15.12.2010, p. 84.

[1011] Regulamentul (CEE) nr. 1360/90 al Consiliului din 7 mai 1990 privind înființarea Fundației Europene de Formare (JO L 131/1 din 23.5.1990), modificat substanțial de mai multe ori, ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 1339/2008 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 354/82 din 31.12.2008).

[1012] Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a luat ființă în baza Regulamentului (CE) nr. 168/2007 al Consiliului (JO L 53/1 din 22.02.2007), înlocuind Observatorul European al Fenomenelor Rasiste și Xenofobe care fusese instituit în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1035/97 al Consiliului din 2 iunie 1997 (JO L 151 din 10.06.1997).

[1013] Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO L 11 din 14.1.1994, p. 1), modificat de mai multe ori și în mod substanțial, ultima revizuire fiind făcută prin Regulamentul (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 (JO L 78/38 din 24.3.2009).

[1014] Regulamentul (UE) nr. 806/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2014 de stabilire a unor norme uniforme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții în cadrul unui mecanism unic de rezoluție și al unui fond unic de rezoluție și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (JO L 225/1 din 30.7.2014).

[1015] Decizia 2002/187/JAI a Consiliului din 28 februarie 2002 de instituire a EUROJUST în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate (JO L 63/1 din 06.03.2002), modificată de mai multe ori, ultima dată prin Decizia Consiliului 2009/426/JAI privind consolidarea EUROJUST și de modificare a Deciziei 2002/187/JAI de instituire a EUROJUST în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate (JO L 138/14 din 4.6.2009).

[1016] Regulamentul (CE) nr. 2965/94 al Consiliului din 28 noiembrie 1994 de înființare a Centrului de Traduceri pentru Organismele Uniunii Europene (JO L 314/1 din 7.12.1994), modificat ulterior prin Regulamentul (CE) nr. 1645/2003 al Consiliului din 18 iunie 2003 (JO L 245/13 din 29.09. 2003).

[1017] Acțiunea Comună 2004/551/PESC a Consiliului din 12 iulie 2004 privind instituirea Agenției Europene de Apărare, (JO L 245/17 din 17.07.2004), modificată prin Decizia 2011/411/PESC a Consiliului din 12 iulie 2011 de definire a statutului, sediului și regulamentului de funcționare ale Agenției Europene de Apărare și de abrogare a Acțiunii comune 2004/551/PESC (JO L 183/16 din 13.7.2011).

[1018] Acțiunea Comună 2001/554/PESC a Consiliului din 20 iulie 2001 privind înființarea Institutului pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene (JO L 200/1 din 25.07.2001), modificată prin Acțiunea Comună 2006/1002/PESC a Consiliului din 21 decembrie 2006 (JO L 409/181 din 30.12.2006).

- Centrul Satelitar al Uniunii Europene (European Union Satellite Centre)[1019].

18.4.4. Agenții și organisme ale Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM)

Conform Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), Comunitatea are misiunea să contribuie, prin stabilirea condițiilor necesare formării și dezvoltării rapide a industriilor nucleare, la ridicarea nivelului de trai în statele membre și la dezvoltarea schimburilor cu celelalte țări[1020].

Pentru îndeplinirea misiunii sale, Comunitatea este susținută în activitatea sa de o serie de organe, cum ar fi: Agenția de Aprovizionare a Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM) și Întreprinderea comună europeană pentru ITER și dezvoltarea energiei de fuziune.

- *Agenția de Aprovizionare a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom Supply Agency)*

Crearea Agenției de aprovizionare a EURATOM a fost prevăzută în Titlul II capitolul 6 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), conform căruia au fost stabilite atribuțiile și obligațiile acesteia de a asigura aprovizionarea regulată și echitabilă cu materiale nucleare a utilizatorilor din Uniunea Europeană. Statutul agenției a fost adoptat la 6 noiembrie 1958[1021].

Având în vedere creșterea numărului statelor membre, nevoia aplicării unor dispoziții financiare moderne în ceea ce privește agenția, precum și necesitatea de a stabili sediul acesteia, statutul respectiv a trebuit abrogat și înlocuit, pentru a cuprinde dispoziții financiare conforme cu Regulamentul (CE, EURATOM) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind Regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene[1022]. În același timp, noul statut a trebuit adaptat la situația creată prin adoptarea Tratatului de la Lisabona care a adus unele modificări Tratatului privind Uniunea Europeană și din Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene.

În consecință, la 12 februarie 2008, Consiliul a adoptat Decizia 2008/114/CE, EURATOM de stabilire a Statutului Agenției de aprovizionare a EURATOM[1023], prin care a fost abrogat statutul agenției adoptat în 1958.[1024]

[1019] Acțiunea comună (2001/555/PESC) a Consiliului din 20 iulie 2001 privind înființarea Centrului Satelitar al Uniunii Europene (JO L 200/5 din 25.07.2001), modificată prin Acțiunea Comună 2009/834/PESC a Consiliului din 10 noiembrie 2009 (JO L 297/18 din 13.11.2009). Având în vedere modificările aduse Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE) prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona (în special articolul 28 TUE) și dizolvarea Uniunii Europei Occidentale (UEO) stabilită pentru 30 iunie 2011, Consiliul a adoptat Decizia 2011/297/PESC de modificare a Acțiunii comune 2001/555/PESC privind înființarea Centrului Satelitar al Uniunii Europene (JO L 136/62 din 24.5.2011).

[1020] Articolul 1 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (versiunea consolidată în urma intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona), JO C 327, 26.10.2012, pp. 1-107

[1021] JO 27 din 6.12.1958, p. 534

[1022] JO L 248 din 16.9.2002, p. 1. Acest regulament a fost modificat prin Regulamentul (CE, EURATOM) nr. 1525/2007 (JO L 343 din 27.12.2007, p. 9).

[1023] JO L 41/15 din 15.2.2008.

[1024] Conform art. 54 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea Comisiei, stabilește statutul Agenției. Statutul poate fi revizuit în același mod.

o *Întreprinderea comună europeană pentru ITER și dezvoltarea energiei de fuziune (European Joint Undertaking for ITER and the Development of Fusion Energy)*

Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (EURATOM) a jucat un rol-cheie în elaborarea unui proiect internațional, ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor/ Reactorul Internațional Termonuclear Experimental), care s-a lansat în 1988 cu activități de definire a conceptelor[1025], continuând în 1992 cu activități de proiectare tehnică[1026] până în 1998, care au dus la elaborarea în 2001 a unui proiect tehnic detaliat, complet și pe deplin integrat pentru un centru de cercetare menit să demonstreze fezabilitatea fuziunii ca sursă de energie, din care Comunitatea putea obține avantaje semnificative, mai ales în contextul asigurării securității și diversității surselor sale de energie pe termen lung.

În conformitate cu Directivele Consiliului din 16 noiembrie 2000 astfel cum au fost modificate prin Deciziile Consiliului din 27 mai 2002, 26 noiembrie 2003 și 25 noiembrie 2004, Comisia a purtat negocieri cu Guvernul Chinei, Guvernul Japoniei, Guvernul Republicii India, Guvernul Republicii Coreea, Guvernul Federației Ruse și Guvernul Statelor Unite ale Americii pe tema unui acord de înființare a Organizației internaționale a energiei de fuziune ITER pentru implementarea în comun a Proiectului ITER.

Conform acordului ITER, toate părțile trebuiau să aducă, prin intermediul entităților juridice corespunzătoare, denumite „agenții interne", contribuții la Organizația ITER. Pentru a permite începerea construcției ITER fără întârziere, și având în vedere că EURATOM, ca parte-gazdă, avea responsabilități deosebite ca membru al Organizației ITER, inclusiv prin faptul că îi incumba cea mai mare cotă în totalul contribuțiilor și răspunderea pentru pregătirea amplasamentului, a fost necesară înființarea unei agenții interne a EURATOM, care să fie responsabilă de gestionarea participării EURATOM la acest proiect internațional de cercetare.

Drept urmare, la 27 martie 2007, Consiliul a adoptat Decizia 2007/198/ EURATOM[1027], prin care a înființat Întreprinderea comună europeană pentru ITER și dezvoltarea energiei de fuziune, pentru o durată de 35 ani începând de la data de 19 aprilie 2007.

Potrivit actului de înființare, sediul întreprinderii comune este la Barcelona în Spania, iar Întreprinderea comună este considerată un organism internațional în sensul articolului 151 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului, precum și o organizație internațională în sensul articolului 23 alineatul (1) a doua liniuță din Directiva 92/12/CEE și în sensul articolului 22 litera (c) din Directiva 2004/17/CE și al articolului 15 litera (c) din Directiva 2004/18/CE.

18.4.5. Institutul European de Inovare și Tehnologie (European Institute of Innovation and Technology - EIT)

Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT) a fost instituit în baza Regulamentului (CE) nr. 294/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2008[1028], obiectivul acestuia fiind acela de a contribui la o creștere economică

[1025] Decizia 88/229/Euratom a Comisiei (JO L 102 din 21.4.1988, p. 31).
[1026] Decizia 92/439/Euratom a Comisiei (JO L 244 din 26.8.1992, p. 13).
[1027] Decizia Consiliului 2007/198/EURATOM din 27 martie 2007 de înființare a Întreprinderii comune europene pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune, cu oferirea unor avantaje conexe, JO L 90/58 din 30.3.2007.
[1028] JO L 97, 9.4.2008, pp. 1-12

europeană și o competitivitate durabilă, prin consolidarea capacității de inovare a statelor membre și a Comunității.

Având în vedere că Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii[1029] a atribuit un rol proeminent Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT), la 11 decembrie 2013, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Regulamentul (UE) nr. 1292/2013[1030] prin care a fost modificat actul institutiv al EIT.

Astfel, potrivit noilor dispoziții, misiunea EIT este de a contribui la o creștere economică europeană durabilă și la o competitivitate sustenabilă, prin consolidarea capacității de inovare a statelor membre și a Uniunii pentru a aborda provocările majore cu care se confruntă societatea europeană. EIT realizează aceasta prin promovarea sinergiilor și a cooperării între învățământul superior, cercetare și inovare la cele mai înalte standarde și prin integrarea acestora, inclusiv prin susținerea antreprenorialului.[1031]

Obiectivele generale, obiectivele specifice și indicatorii rezultatelor obținute de EIT pentru perioada 2014–2020 sunt definite în Programul-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 instituit prin Regulamentul (UE) nr. 1291/2013 al Parlamentului European și al Consiliului[1032].

Organele EIT sunt:

- Un consiliu de conducere, alcătuit din membri de nivel înalt, cu experiență în învățământul superior, cercetare, inovare și mediul de afaceri. Acesta este responsabil cu conducerea activităților EIT, selectarea, desemnarea și evaluarea CCI-urilor (comunități de cunoaștere și inovare), precum și cu luarea oricăror alte decizii strategice. Acesta este asistat de un comitet executiv;

- Un director, numit de consiliul de conducere, care răspunde în fața consiliului de conducere pentru gestionarea administrativă și financiară a EIT și este reprezentantul legal al EIT.[1033]

[1029] *Comunicarea Comisiei: EUROPA 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, COM(2010) 2020 final, Bruxelles, 3.3.2010.

[1030] Regulamentul (UE) nr. 1292/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 294/2008 de înființare a Institutului European de Inovare și Tehnologie (JO L 347, 20.12.2013, p. 174).

[1031] Articolul 3 din Regulamentul (UE) nr. 1292/2013

[1032] Regulamentul (UE) nr. 1291/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 de instituire a Programului-cadru pentru cercetare și inovare (2014-2020) – Orizont 2020 și de abrogare a Deciziei nr. 1982/2006/CE (JO L 347, 20.12.2013, p. 104).

[1033] Pentru detalii privind activitatea Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT) a se vedea http://eit.europa.eu

Partea a IV-a

POLITICI ȘI ACȚIUNI ALE UNIUNII EUROPENE

- ASPECTE GENERALE PRIVIND POLTICILE ȘI ACȚIUNILE UNIUNII EUROPENE
- PIAȚA INTERNĂ A UNIUNII EUROPENE ȘI CELE PATRU LIBERTĂȚI FUNDAMENTALE
- UNIUNEA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ (UEM)
- SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE
- POLITICI ȘI ACȚIUNI INTERNE ALE UNIUNII EUROPENE
- ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CAPITOLUL 19
ASPECTE GENERALE PRIVIND POLTICILE ŞI ACŢIUNILE UNIUNII EUROPENE

19.1. CLARIFICĂRI NECESARE PRIVIND POLITICILE UNIUNII EUROPENE DIN PERSPECTIVA REFORMEI REALIZATE PRIN TRATATUL DE LA LISABONA

19.1.1. Evoluţia „comunitarizării" politicilor la nivelul Uniunii Europene

Până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană s-a bazat pe Comunităţile Europene completate cu politicile şi formele de cooperare instituite de Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE), şi anume: o politică externă şi de securitate comună şi cooperarea în domeniile justiţiei şi afacerilor interne. Astfel, Uniunea Europeană a fost reprezentată ca un edificiu cu „trei piloni": Pilonul I – Comunităţile Europene; Pilonul II – Politica externă şi de securitate comună; Pilonul III – Cooperare poliţienească şi judiciară în materie penală.

Primul pilon presupunea o cooperare supranaţională şi acoperea următoarele domenii de activitate: politica agricolă comună, politica comună de pescuit, concurenţa, protecţia consumatorului, uniunea vamală şi piaţa unică, uniunea economică şi monetară, educaţie şi cultură, mediu, forţa de muncă, sănătate, reţele transeuropene, politica comercială, cercetare, politica socială, protecţia frontierelor, cetăţenia europeană, politica pentru azilanţi şi politica de imigraţie.

În schimb, atât cel de-al doilea pilon, cât şi cel de-al treilea pilon, au presupus o cooperare interguvernamentală, care nu intra în cadrul procedurilor de decizie comunitară specifică primului pilon.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a fost eliminată structura pe piloni a Uniunii Europene aşa cum fusese instituită prin Tratatul de la Maastricht, Uniunea Europeană dobândind propria personalitate juridică, substituindu-se şi, totodată, succedându-i Comunităţii Europene (parte a primului pilon). Mai mult, fostul pilon III al Uniunii Europene (Cooperarea poliţienească şi judiciară în materie penală) nu mai constituie un domeniu de cooperare interguvernamentală, ci alcătuieşte, împreună cu pilonul I (fostul pilon comunitar) un domeniu supranaţional, această modificare având importanţă îndeosebi din prisma procesului de adoptare a deciziilor.

În ceea ce priveşte fostul pilon II al Uniunii Europene (Politica Externă şi de Securitate Comună – PESC), potrivit noilor reglementări introduse prin Tratatul de la Lisabona, competenţa Uniunii în materie de politică externă şi de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum şi toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună. Politica externă şi de securitate comună face obiectul aplicării unor norme şi proceduri speciale, aceasta fiind definită şi pusă în aplicare de Consiliul European şi de Consiliu, hotărând în unanimitate, cu excepţia cazului în care tratatele dispun altfel[1034].

[1034] Articolul 24 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

19.1.2. Dispoziții de aplicare generală ale tratatelor europene cu privire la politicile și acțiunile Uniunii Europene

Conform Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Uniunea asigură coerența între diferitele sale politici și acțiuni, ținând seama de ansamblul obiectivelor Uniunii și respectând principiul de atribuire a competențelor.[1035]

În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea ține seama de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane.[1036]

În toate acțiunile sale, Uniunea urmărește să elimine inegalitățile și să promoveze egalitatea între bărbați și femei și, totodată, caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.[1037]

Având în vedere obiectivele stabilite în tratate, cerințele de protecție a mediului trebuie integrate în definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor Uniunii, în special pentru promovarea dezvoltării durabile, iar cerințele din domeniul protecției consumatorilor se iau în considerare în definirea și punerea in aplicare a celorlalte politici și acțiuni ale Uniunii.[1038]

Potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), în temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate, în acest scop statele membre facilitând îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și abținându-se de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii.[1039]

19.2. REPARTIZAREA COMPETENȚELOR ÎNTRE UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI STATELE SALE MEMBRE ÎN CADRUL POLITICILOR EUROPENE

19.2.1. Limitele și condițiile exercitării competențelor

Tratatul de la Lisabona a stabilit foarte clar repartizarea competențelor între Uniunea Europeană și statele sale membre, prin această reformă fiind eliminate neajunsurile reglementărilor anterioare care stabileau doar caracteristicile generale ale acțiunii comunitare în raport cu acțiunea statelor membre în unele domenii.

Conform art. 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), Uniunea își urmărește obiectivele prin mijloace corespunzătoare, în funcție de competențele care îi sunt atribuite prin tratate și, potrivit art. 4 din TUE, orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre.

[1035] Articolul 7 TFUE
[1036] Articolul 9 TFUE
[1037] Articolele 8 și 10 TFUE
[1038] Articolele 11 și 12 TFUE
[1039] Articolul 4 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

Astfel, în vederea realizării obiectivelor comune, Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele, precum și identitatea lor națională, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale, inclusiv în ceea ce privește autonomia locală și regională.

În temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate, în acest sens statele membre angajându-se să adopte orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii. Totodată, statele membre facilitează îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și se abțin de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii.

Conform art. 5 din TUE, delimitarea competențelor Uniunii este guvernată de principiul atribuirii, în temeiul căruia Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate, orice altă competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparținând statelor membre. Potrivit art. 352 TFUE, în cazul în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară în cadrul politicilor definite în tratate, pentru a atinge unul dintre obiectivele menționate în tratate, fără ca acestea să fi prevăzut atribuțiile necesare în acest sens, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European, poate adopta măsurile corespunzătoare.

Exercitarea acestor competențe este reglementată de principiile subsidiarității și proporționalității.

Astfel, în temeiul principiului subsidiarității, în domeniile care nu sunt de competența sa exclusivă, Uniunea intervine numai dacă și în măsura în care obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate în mod satisfăcător de statele membre nici la nivel central, nici la nivel regional și local, dar datorită dimensiunilor și efectelor acțiunii preconizate, pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii. Instituțiile Uniunii aplică principiul subsidiarității în conformitate cu Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității anexat la TFUE. Totodată, parlamentele naționale asigură respectarea principiului subsidiarității, în conformitate cu procedura prevăzută în respectivul protocol.

În temeiul principiului proporționalității, acțiunea Uniunii, în conținut și formă, nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor tratatelor. De asemenea, ca și în cazul principiului subsidiarității, instituțiile Uniunii aplică principiul proporționalității în conformitate cu Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității anexat la Tratate.

19.2.2. Categorii și domenii de competențe

În urma adoptării Tratatului de la Lisabona a fost reorganizată funcționarea Uniunii Europene fiind stabilite, totodată, categoriile și domeniile de exercitare a competențelor sale. Astfel, potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), competențele pot fi clasificate în:

- competențe exclusive ale Uniunii Europene;
- competențe comune sau partajate cu statele membre.

În ceea ce privește competențele exclusive ale Uniunii, în cazul în care tratatele atribuie Uniunii competență exclusivă într-un domeniu determinat, numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie, statele membre putând să facă acest lucru numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii[1040].

Conform Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), competența Uniunii este exclusivă în următoarele domenii: a) uniunea vamală; b) stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne; c) politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro; d) conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul; e) politica comercială comună. De asemenea, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora[1041].

Competența Uniunii este partajată cu statele membre în cazul în care tratatele îi atribuie o competență care nu se referă la domeniile unde are competență exclusivă sau în care desfășoară acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre. Competențele partajate între Uniune și statele membre se aplică în următoarele domenii principale: a) piața internă; b) politica socială, pentru aspectele definite în TFUE; c) coeziunea economică, socială și teritorială; d) agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; e) mediul; f) protecția consumatorului; g) transporturile; h) rețelele transeuropene; i) energia; j) spațiul de libertate, securitate și justiție; k) obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică, pentru aspectele definite în TFUE[1042].

În domeniile cercetării, dezvoltării tehnologice și spațiului, Uniunea dispune de competență pentru a desfășura acțiuni și, în special, pentru definirea și punerea în aplicare a programelor, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect împiedicarea statelor membre de a-și exercita propria competență.

De asemenea, în domeniile cooperării pentru dezvoltare și ajutorului umanitar, Uniunea dispune de competență pentru a întreprinde acțiuni și pentru a duce o politică comună, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect lipsirea statelor membre de posibilitatea de a-și exercita propria competență.

Cu privire la coordonarea politicilor economice, art. 5 TFUE prevede ca statele membre să își coordoneze politicile economice în cadrul Uniunii, Consiliul fiind instituția abilitată să adopte măsuri și, în special, orientările generale ale acestor politici. Uniunea ia măsurile necesare pentru a asigura coordonarea politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre si, în special, prin definirea orientărilor acestor politici. Totodată, Uniunea poate adopta inițiative pentru a asigura coordonarea politicilor sociale ale statelor membre.

Uniunea este competentă să desfășoare și acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre. Prin finalitatea lor europeană, aceste acțiuni au

[1040] Articolul 2 TFUE
[1041] Articolul 3 TFUE
[1042] Articolul 4 TFUE

următoarele domenii: a) protecția și îmbunătățirea sănătății umane; b) industria; c) cultura; d) turismul; e) educația, formarea profesională, tineretul și sportul; f) protecția civilă; g) cooperarea administrativă[1043].

19.2.3. Forme de cooperare consolidată

Statele membre care doresc să stabilească între ele o formă de cooperare consolidată în cadrul competențelor neexclusive ale Uniunii pot recurge la instituțiile acesteia și își pot exercita aceste competențe prin aplicarea dispozițiilor corespunzătoare ale tratatelor, în limitele și în conformitate cu procedurile prevăzute în TUE și TFUE.[1044]

Formele de cooperare consolidată urmăresc să favorizeze realizarea obiectivelor Uniunii, să apere interesele acesteia și să consolideze procesul său de integrare. Acestea sunt deschise în orice moment tuturor statelor membre, sub rezerva respectării eventualelor condiții de participare stabilite prin decizia de autorizare, și rămân deschise oricând pe durata funcționării lor, sub rezerva respectării, pe lângă condițiile menționate anterior, și a actelor deja adoptate în cadrul lor.[1045]

Statele membre care doresc să stabilească între ele o formă de cooperare consolidată într-unul din domeniile prevăzute în tratate, cu excepția domeniilor de competență exclusivă și a politicii externe și de securitate comune, înaintează Comisiei o cerere precizând domeniul de aplicare și obiectivele urmărite prin forma de cooperare consolidată preconizată. Comisia poate prezenta Consiliului o propunere în acest sens. În cazul în care nu prezintă o astfel de propunere, Comisia comunică statelor membre în cauză motivele pentru care a procedat astfel. Autorizarea de a recurge la o formă de cooperare consolidată este acordată prin decizie a Consiliului, care hotărăște în unanimitate.[1046]

Actele adoptate în cadrul unei forme de cooperare consolidată sunt obligatorii numai pentru statele membre participante. În plus, acestea nu sunt considerate ca fiind *acquis* care trebuie acceptat de statele candidate la aderarea la Uniune.[1047]

[1043] Articolul 6 TFUE
[1044] Articolul 20 al. (1) TUE
[1045] Articolul 328 TFUE
[1046] Articolul 329 TFUE
[1047] Articolul 20 al. (4) TUE

CAPITOLUL 20
POLITICILE ŞI ACŢIUNILE INTERNE ALE UNIUNII EUROPENE

20.1. PIAŢA INTERNĂ A UNIUNII EUROPENE ŞI CELE PATRU LIBERTĂŢI FUNDAMENTALE

20.1.1. Instituirea şi evoluţia pieţei interne a Uniunii Europene

Conceptul de „piaţă comună" a fost menţionat prima dată în Tratatul de instituire a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (TCECO) şi a fost consacrat prin Tratatul de instituire a Comunităţii Economice Europene (TCEE), care prevedea că prin instituirea unei pieţe comune şi prin apropierea treptată a politicilor economice ale statelor membre se urmăreşte să se promoveze în întreaga Comunitate o dezvoltare armonioasă a activităţilor economice, o creştere durabilă şi echilibrată, o stabilitate crescândă, o creştere accelerată a nivelului de trai şi relaţii mai strânse între statele pe care le reuneşte[1048].

În vederea realizării acestor obiective acţiunea Comunităţii Economice Europene (CEE) presupunea, printre altele, eliminarea, între statele membre, a taxelor vamale şi a restricţiilor cantitative la intrarea şi ieşirea mărfurilor, precum şi a oricăror altor măsuri cu efect echivalent şi stabilirea unui tarif vamal comun şi a unei politici comerciale comune în raport cu statele terţe. Totodată, se prevedea eliminarea, între statele membre, a obstacolelor care stăteau în calea liberei circulaţii a persoanelor, a serviciilor şi a capitalurilor, instituirea unui regim care să împiedice denaturarea concurenţei pe piaţa comună, precum şi apropierea legislaţiilor interne în măsura necesară funcţionării pieţei comune[1049].

Piaţa comună urma să se instituie treptat în decursul unei perioade de tranziţie de doisprezece ani, împărţită în trei etape a câte patru ani fiecare. Pentru fiecare etapă era necesară stabilirea unui ansamblu de acţiuni care trebuiau întreprinse şi realizate simultan, iar trecerea de la prima la a doua etapă era condiţionată de constatarea că principalele obiective stabilite în mod expres prin Tratat pentru prima etapă au fost efectiv atinse şi că, sub rezerva excepţiilor şi procedurilor prevăzute de Tratat, angajamentele au fost respectate[1050].

Acest obiectiv nu a fost atins însă la termenul stabilit, aşa cum a fost cazul cu uniunea vamală ale cărei obiective propuse (eliminarea barierelor vamale din interiorul Comunităţii şi stabilirea unui tarif vamal comun aplicabil mărfurilor provenind din ţările din afara CEE) au fost îndeplinite la data de 1 iulie 1968.

[1048] Articolul 2 TCEE
[1049] Articolul 3 TCEE
[1050] Articolul 8 TCEE

În anul 1985, Comisia Europeană a publicat „Cartea Albă privind Piața Internă"[1051] care stipula atingerea acestui obiectiv până la 31 decembrie 1992. După cum se poate observa, prin acest document a fost menționat pentru prima dată termenul de „piață internă", până la această dată termenul folosit fiind acela de „piață comună".

Odată cu adoptarea Actului Unic European (AUE), Comunitatea Europeană s-a angajat, în acord cu Cartea Albă a Comisiei din anul 1985, să adopte măsurile destinate instituirii pieței interne ca element central al unei strategii de relansare a construcției comunitare.[1052] Astfel, în conformitate cu dispozițiile AUE, piața internă urma să fie instituită pe parcursul unei perioade care se trebuia să se încheie la 31 decembrie 1992 și urma să cuprindă un spațiu fără frontiere interne, în care libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalurilor să fie asigurată în conformitate cu dispozițiile Tratatului. Pe parcursul acestei perioade de tranziție, Comisia Europeană trebuia să raporteze Consiliului (înainte de 31 decembrie 1988 și din nou înainte de 31 decembrie 1990) cu privire la progresul înregistrat în realizarea pieței interne în termenul stabilit. De asemenea, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea Comisiei, stabilea orientările și condițiile necesare în vederea asigurării unui progres echilibrat în toate sectoarele implicate[1053].

Odată cu adoptarea Tratatului de la Maastricht (TUE) a fost făcută o reorganizare a materiilor reglementate prin Tratatele constitutive ale Comunităților Europene. În ceea ce privește Comunitatea Economică Europeană (CEE), aceasta s-a transformat în Comunitatea Europeană (CE) și, pe cale de consecință, TCEE a devenit TCE.

Astfel, Partea a II-a (Fundamentele Comunității) și Partea a III-a (Politicile Comunității) din TCEE au fost regrupate într-o singură secțiune, respectiv Partea a III-a din TCE, intitulată „Politicile Comunității", care conținea dispoziții privind libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalurilor.

Potrivit Tratatului de instituire a Comunității Europene (TCE), asigurarea acestor libertăți reprezenta mijlocul principal de atingere a obiectivelor propuse de Comunitatea Europeană, respectiv: promovarea dezvoltării armonioase și echilibrate a activităților economice în întreaga Comunitate; o creștere durabilă și neinflaționistă care să respecte mediul; un grad înalt de convergență a performanțelor economice; un nivel înalt de ocupare a forței de muncă și de protecție socială; creșterea nivelului de trai și a calității vieții; coeziunea economică și socială și solidaritatea între statele membre.[1054]

Pentru realizarea acestor obiective, acțiunea Comunității Europene trebuia să cuprindă, printre altele: eliminarea, între statele membre, a taxelor vamale și a restricțiilor cantitative la intrarea și ieșirea mărfurilor, precum și a oricăror alte măsuri cu efect echivalent; o politică comercială comună; o piață internă caracterizată prin eliminarea, între statele membre, a obstacolelor care stau în calea liberei circulații a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalurilor; măsuri privind intrarea și circulația persoanelor în interiorul pieței interne; un sistem care împiedică denaturarea concurenței pe piața internă; apropierea legislațiilor interne în măsura necesară funcționării pieței comune;

[1051] *Completing the Internal Market: White Paper from the Commission to the European Council, June 1985* - http://europa.eu/documents/comm/white_papers

[1052] Articolul 13 AUE

[1053] Articolul 14 AUE

[1054] Articolul 2 TCE

întărirea coeziunii economice şi sociale; o politică în domeniul cooperării pentru dezvoltare.[1055]

De asemenea, TCE prevedea instituirea unei politici economice bazate pe strânsa coordonare a politicilor economice ale statelor membre, pe piaţa internă şi pe definirea obiectivelor comune, şi conduse în conformitate cu principiul unei economii de piaţă deschise, în care concurenţa este liberă.[1056]

După cum fusese stabilit, realizarea pieţei interne a trebuit finalizată până la 31 decembrie 1992, dată până la care au fost adoptate 282 directive, ceea ce a reprezentat 95% din programul prevăzut în Cartea albă a Comisiei înaintată Consiliului European la 14 iunie 1985. La 1 ianuarie 1993 s-a apreciat că, în ansamblu, programul prevăzut în Cartea albă a Comisiei Europene a fost îndeplinit, activitatea concentrându-se în continuare pe dezvoltarea pieţei interne.[1057]

În baza competenţelor atribuite prin TCE, la 7 decembrie 1998, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 2679/98 privind funcţionarea pieţei interne prin care s-au stabilit unele reguli privind funcţionarea pieţei interne în legătură cu libera circulaţie a mărfurilor între statele membre[1058].

Prin adoptarea Tratatului de la Lisabona au fost modificate atât Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), cât şi Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE), acesta din urmă fiind redenumit Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE).

Potrivit Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), Uniunea instituie o piaţă internă şi, totodată, acţionează pentru dezvoltarea durabilă a Europei, întemeiată pe o creştere economică echilibrată şi pe stabilitatea preţurilor, pe o economie socială de piaţă cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forţei de muncă şi spre progres social, precum şi pe un nivel înalt de protecţie şi de îmbunătăţire a calităţii mediului[1059].

Totodată, potrivit Tratatului privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), Uniunea adoptă măsurile pentru instituirea sau asigurarea funcţionării pieţei interne, în conformitate cu dispoziţiile incidente ale tratatelor. Piaţa internă cuprinde un spaţiu fără frontiere interne, în care libera circulaţie a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor şi a capitalurilor este asigurată în conformitate cu dispoziţiile tratatelor. [1060]

Orientările şi condiţiile necesare asigurării unui progres echilibrat în toate sectoarele vizate sunt definite de Consiliu Uniunii Europene, la propunerea Comisiei Europene. În

---

[1055] Articolul 3 TCE

[1056] Articolul 4 TCE

[1057] Programul pieţei interne, lansat în 1985, urmărea să revitalizeze piaţa CE pentru a stimula creşterea şi ocuparea forţei de muncă şi pentru a mări competitivitatea europeană prin crearea unui „spaţiu fără frontiere interne" prin intermediul celor patru libertăţi de circulaţie (bunuri, servicii, persoane şi capital). În multe cazuri, dispoziţiile existau deja în Tratatul de la Roma, dar trebuiau puse în aplicare în mod corespunzător. În consecinţă, Comisia a propus 300 de măsuri practice pentru instituirea pieţei interne până la sfârşitul anului 1992, când controalele la frontieră în interiorul UE urmau a fi eliminate. În cea mai mare parte, programul legislativ a avut succes, marea majoritate a măsurilor fiind încorporate în dreptul naţional al statelor membre până la sfârşitul anului 1993. Aceste măsuri se concentrau pe trei domenii cheie: standarde tehnice, achiziţii publice şi colectarea impozitelor – pentru detalii a se vedea *Manualul Afacerilor Europene*, Institutul European din România, 2005, p. 65.

[1058] Regulamentul (CE) nr. 2679/98 al Consiliului din 7 decembrie 1998 privind funcţionarea pieţei interne în legătură cu libera circulaţie a mărfurilor între statele membre - JOCE L 337 din 12.12.1998, p. 8.

[1059] Articolul 3 al. (3) TUE

[1060] Articolul 26 TFUE

redactarea propunerilor sale în vederea realizării obiectivelor prevăzute de tratate, Comisia ține seama de amploarea efortului pe care anumite economii care prezintă decalaje ale nivelului de dezvoltare va trebui să îl susțină pentru instituirea pieței interne și poate propune dispoziții corespunzătoare. În cazul în care aceste dispoziții iau forma unor derogări, acestea trebuie să aibă caracter temporar și să perturbe cât mai puțin funcționarea pieței comune.[1061]

Potrivit Protocolului nr. 27 privind Piața internă și concurența (anexat la TUE și la TFUE), statele semnatare, luând în considerare faptul că piața internă, astfel cum este definită de TUE, include un sistem care să garanteze faptul că nu există denaturări ale concurenței, au convenit că pentru acest scop și în cazul în care acest lucru este necesar, Uniunea poate adopta măsuri în conformitate cu dispozițiile tratatelor, inclusiv cu art. 352 din TFUE.[1062]

20.1.2. Principiile fundamentale ale pieței interne a Uniunii Europene

- *Principiul nediscriminării*

Principiul nediscriminării este unul dintre principiile fundamentale ale pieței interne a Uniunii Europene. Astfel, potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care acestea le prevăd, este interzisă orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.[1063]

De asemenea, în sfera de acțiune a acestui principiu au fost incluse și alte criterii, tratatele stabilind pârghiile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală.[1064]

- *Principiul liberei circulații*

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) stabilește că orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora[1065]. Totodată, tratatul prevede că piața internă cuprinde un spațiu fără frontiere interne, în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată în conformitate cu dispozițiile tratatelor.[1066]

- *Principiul recunoașterii reciproce*

Principiul recunoașterii reciproce își are originea în celebra hotărâre Cassis de Dijon a Curții de Justiție a Comunităților Europene din 20 februarie 1979 (Cauza 120/78 Rewe-Zentral)[1067] și a constituit baza unei noi evoluții a pieței interne a mărfurilor. Acest

---

[1061] Articolul 27 TFUE

[1062] Articolul 352 TFUE prevede că în cazul în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară în cadrul politicilor definite în tratate, pentru a atinge unul dintre obiectivele menționate în tratate, fără ca acestea să fi prevăzut atribuțiile necesare în acest sens, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European, adoptă măsurile corespunzătoare.

[1063] Articolul 18 TFUE

[1064] Articolul 19 TFUE

[1065] Articolul 21 TFUE

[1066] Articolul 26 TFUE

[1067] Judgment of the Court of 20 February 1979, Case 120/78 - Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein. Reference for a preliminary ruling: Hessisches Finanzgericht - Germany. Measures heaving an effect equivalent to quantitative restrictions.

principiu presupune că, indiferent de variațiile de ordin tehnic între diversele norme naționale aplicabile în Uniunea Europeană, statele membre de destinație nu pot interzice vânzarea pe propriile teritorii a produselor care nu fac obiectul armonizării la nivelul Uniunii Europene și care sunt comercializate în mod legal în alt stat membru, chiar dacă acestea au fost produse în conformitate cu norme tehnice și de calitate diferite de cele care trebuie respectate de produsele interne. Singura excepție de la acest principiu este reprezentată de restricțiile justificate din motivele descrise la articolul 36 TFUE (protecția moralității publice sau a securității publice, protecția sănătății și vieții persoanelor, animalelor sau plantelor etc.) sau pe baza motivelor imperative de interes public general recunoscute de jurisprudența Curții de Justiție, care sunt proporționale cu scopul urmărit.

20.1.3. Libertățile fundamentale garantate în cadrul pieței interne a Uniunii Europene

Piața internă cuprinde un spațiu fără frontiere interne, în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată în conformitate cu dispozițiile tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană.[1068]

20.1.3.1. Libera circulație a mărfurilor

- *Considerente generale privind libera circulație a mărfurilor*

Libera circulație a mărfurilor implică realizarea unei uniunii vamale care presupune interzicerea, în relațiile dintre statele membre, a taxelor vamale la import și la export și a oricăror taxe cu efect echivalent, precum și adoptarea unui tarif vamal comun în relațiile cu țările terțe.[1069] Instituirea uniunii vamale presupune și interzicerea între statele membre a restricțiilor cantitative la import și export, precum și orice măsuri cu efect echivalent.[1070]

- *Realizarea uniunii vamale și instituirea tarifului vamal comun*

Uniunea vamală s-a realizat în mod progresiv în mai multe etape, fiind definitivată la 1 iulie 1968, cu 18 luni în avans față de ritmul prevăzut prin Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE), când cele șase state membre au eliminat toate tarifele vamale intracomunitare asupra produselor industriale. Astfel, în 1968 a fost desăvârșită unificarea tarifelor, adică au fost eliminate toate taxele vamale și restricțiile în comerțul dintre statele membre ale Comunității, fiind introdus un tarif unic aplicabil bunurilor importate din terțe țări.[1071]

În reglementarea art. 12 TCEE (devenit art. 25 TCE), uniunea vamală implica abolirea și, implicit, interzicerea taxelor vamale și a altor taxe cu efect echivalent. Deoarece tratatul nu cuprindea o definiție clară a noțiunii de „taxă cu efect echivalent" a fost nevoie de interpretarea dată de Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), care a stabilit că aceste taxe cuprind orice taxe pecuniare, indiferent de mărimea lor și de denumirea sau modul lor de aplicare, care sunt impuse unilateral asupra mărfurilor naționale sau străine pentru că ele trec o frontieră și care nu sunt taxe vamale în sens strict. Se face precizarea că este lipsit de consecință faptul că taxa nu este impusă pentru

---

[1068] Articolul 26 TFUE

[1069] Articolul 28 TFUE

[1070] Articolele 34 și 35 TFUE

[1071] Ileana Pascal, Monica Vlad, Ștefan Deaconu, Codru Vrabie, *Uniunea vamală*, Centru de Resurse Juridice, București, 2004, p. 9.

beneficiul statului, nu are efect discriminatoriu sau protecționist, nu conduce la creșterea prețurilor pentru că este minimă sau că mărfurile în cauză nu sunt în concurență cu produsele externe[1072].

În actuala reglementare a art. 30 TFUE, între statele membre sunt interzise taxele vamale la import și la export sau taxele cu efect echivalent, această interdicție aplicându-se de asemenea taxelor vamale cu caracter fiscal. Aceste prevederi se aplică produselor originare din statele membre, precum și produselor care provin din țări terțe care se află în liberă circulație în statele membre[1073].

În ceea ce privește Tariful Vamal Comun, acesta este parte componentă a uniunii vamale și, drept urmare, este obligatoriu pentru toate statele membre.

Conform art. 18 TCEE (abrogat prin art. 6.15 din Tratatul de la Amsterdam), statele membre își declarau disponibilitatea de a contribui la dezvoltarea comerțului internațional și la reducerea obstacolelor în calea schimburilor, prin încheierea de acorduri care își propuneau, pe bază de reciprocitate și de avantaje reciproce, să reducă taxele vamale sub nivelul general de care acestea s-ar putea prevala în urma instituirii unei uniuni vamale între ele. În consecință, Consiliul de Miniștri a adoptat Regulamentul (CEE) nr. 950/68 din 28 iunie 1968 prin care a stabilit Tariful Vamal Comun[1074] și Regulamentul (CEE) nr. 97/69 din 16 ianuarie 1969 privind măsurile care trebuie luate pentru aplicarea uniformă a nomenclaturii Tarifului Vamal Comun[1075]. Ambele regulamente au fost abrogate prin Regulamentul (CEE) nr. 2658/87 al Consiliului din 23 iulie 1987 privind Nomenclatura tarifară și statistică și Tariful Vamal Comun[1076], și acest regulament fiind modificat și corectat succesiv prin Regulamentul (CEE) nr. 3528/89[1077], Regulamentul (CEE) nr. 2913/92[1078], Regulamentul (CEE) nr. 1969/93[1079] și Regulamentul (CE) nr. 254/2000[1080].

Regulamentul (CEE) nr. 2658/87 al Consiliului din 23 iulie 1987 privind Nomenclatura tarifară și statistică și Tariful Vamal Comun (așa cum a fost modificat și completat) a constituit temeiul juridic pentru instituirea și gestionarea Nomenclaturii Combinate, a Tarifului Vamal Comun și a Tarifului vamal integrat al Comunităților Europene (TARIC).

TARIC-ul se bazează pe Nomenclatura Combinată (NC) care are aproximativ 10.000 de titluri (codificate in 8 cifre) și care constituie nomenclatorul de bază pentru Tariful Vamal Comun, precum și pentru întocmirea statisticilor de comerț exterior al Comunității și de comerț între Statele Membre. De asemenea, TARIC-ul cuprinde aproximativ 18.000 de subdiviziuni (codificate cu două cifre suplimentare sau cu un cod adițional) create pentru a face distincție între diverse aspecte: eliminarea tarifului, cotele

---

[1072] Judgment of the Court of 10 December 1968, Commission of the European Communities v. Italian Republic, Case 7-68

[1073] Potrivit art. 29 TFUE, se consideră că se află în liberă circulație într-un stat membru și produsele care provin din țări terțe, pentru care au fost îndeplinite formalitățile de import și pentru care au fost percepute în statul membru respectiv taxele vamale și taxele cu efect echivalent exigibile și care nu au beneficiat de o restituire totală sau parțială a acestor taxe și impuneri.

[1074] JO L 172 din 22.7.1968, p. 1.

[1075] JO L 14 din 21.1.1969, p. 1.

[1076] JO L 256 din 7.9.1987, p. 1.

[1077] JO L 374 din 22.12.1989, p. 1.

[1078] JO L 302 din 19.10.1992, pp. 1–50

[1079] JO L 180 din 23.7.1993, p. 9.

[1080] JO L 28 din 3.2.2000, pp. 16–18

tarifare, preferințele tarifare (inclusiv cote și plafoane de tarifare), sistemul generalizat de preferințe tarifare (SGP) aplicabil țărilor în curs de dezvoltare, taxe antidumping și cu caracter protecționist, taxe cu caracter protecționist, componente agricole, valori per unitate, valori standard de import, prețuri de referință și minime, interziceri la import, restricții la import, supravegherea importurilor, interziceri la export, restricții la export, supravegherea exportului, refinanțarea exportului. Principalul avantaj al TARIC-ului este faptul că acesta conține, pe lângă nomenclatura bunurilor și taxele vamale, și toate prevederile legale aplicabile în vămuirea unui anume bun, ceea ce face ca TARIC-ul să fie un instrument operațional extrem de puternic în asigurarea uniformității aplicării legislației vamale de către toate administrațiile vamale comunitare. Pe lângă aceasta, TARIC-ul are avantajul că este actualizat zilnic și poate fi consultat online, pe Internet, atât de către autorități cât și de către public (prin sistemul numit DDS - Sistemul de Distribuire a Datelor privind Tarifele). Prin același sistem DDS poate fi consultată și baza de date privind contingentele și plafoanele tarifare, numită TQS (Contingente Tarifare și Supraveghere).[1081]

Întrucât s-a impus modificarea legislației vamale pentru a o face mai unitară, pentru a o simplifica și a remedia anumite omisiuni care existau încă, la 12 octombrie 1992, Consiliul a adoptat Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 de instituire a Codului Vamal Comunitar[1082], prin care a stabilit și definit legislația aplicabilă importurilor și exporturilor de mărfuri între Comunitatea Europeană și țările terțe.

Ca urmare a modificărilor juridice importante care au avut loc, atât la nivel Uniunii, cât și la nivel internațional[1083], a fost adoptat Regulamentul (CE) nr. 450/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului Vamal Comunitar (Codul Vamal Modernizat)[1084].

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, s-a impus asigurarea coerenței Regulamentului (CE) nr. 450/2008 cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în special cu articolele 290 și 291, fiind de asemenea oportun ca regulamentul să țină cont de evoluția legislației Uniunii și ca unele dintre dispozițiile sale să fie adaptate cu scopul de a înlesni aplicarea acestora. În acest scop a fost adoptat Regulamentul (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii Europene[1085]

Codul vamal al Uniunii împarte mărfurile în două categorii: unionale și neunionale. Potrivit codului vamal, „mărfuri unionale" înseamnă mărfurile care aparțin uneia dintre următoarele categorii: a) mărfuri produse în întregime pe teritoriul vamal al Uniunii și care nu conțin mărfuri importate din țări sau teritorii situate în afara teritoriului vamal al Uniunii; b) mărfuri care intră pe teritoriul vamal al Uniunii provenind din țări sau teritorii care nu fac parte din acest teritoriu și care au fost puse în liberă circulație; c) mărfuri obținute sau produse pe teritoriul vamal al Uniunii, fie exclusiv din mărfuri menționate la

---

[1081] Pentru detalii a se vedea http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm

[1082] JO L 302 din 19.10.1992, p. 1.

[1083] Printre acestea pot fi amintite expirarea Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și intrarea în vigoare a Actelor de aderare din 2003 și 2005, precum și modificarea Convenției internaționale pentru simplificarea și armonizarea regimurilor vamale (Convenția de la Kyoto revizuită), la care aderarea Uniunii a fost aprobată prin Decizia 2003/231/CE a Consiliului din 17 martie 2003 (publicată în JO L 86, 3.4.2003, p. 21).

[1084] JO L 145 din 4.6.2008, pp. 1–64.

[1085] JO L 269 din 10.10.2013, p. 1.

litera (b), fie din mărfuri menționate la literele (a) și (b). În reglementarea codului vamal, „mărfuri neunionale" înseamnă mărfuri altele decât cele menționate mai sus sau care și-au pierdut statutul vamal de mărfuri unionale.[1086]

o *Interzicerea între statele membre a restricțiilor cantitative și a măsurilor cu efect echivalent*

Pe lângă obstacolele tarifare, libera circulație a mărfurilor poate fi afectată și prin restricții cantitative sau alte măsuri cu efect echivalent. În conformitate cu art. 34 TFUE, sunt interzise între statele membre restricțiile cantitative la import, precum și orice măsuri cu efect echivalent. Totodată, potrivit art. 35 TFUE, între statele membre sunt interzise restricțiile cantitative la export, precum și orice măsuri cu efect echivalent.

Restricțiile cantitative ar putea rezulta din aplicarea unor măsuri legislative sau administrative care restrâng atât importul, cât și exportul unor produse prin impunerea unor cote sau prin fixarea unor norme cantitative într-o perioadă dată. În jurisprudența sa, Curtea de Justiție a subliniat că, având în vedere rolul fundamental atribuit liberei circulații a mărfurilor în sistemul comunitar și, în special, pentru buna funcționare a pieței interne, această obligație care revine fiecărui stat membru, de a garanta libera circulație a produselor pe teritoriul său prin luarea măsurilor necesare și corespunzătoare în vederea prevenirii oricărei piedici cauzate de acțiuni ale persoanelor de drept privat, se impune fără să fie nevoie să se facă distincție între actele care afectează volumul de importuri sau de exporturi și cele care afectează numai tranzitul de mărfuri.[1087]

În ceea ce privește măsurile cu efect echivalent restricțiilor cantitative, acestea au fost definite de Comisia Europeană ca fiind actele cu putere de lege și actele administrative, practicile administrative, precum și toate actele provenind de la o autoritate publică, inclusiv recomandările, care odată aplicate fac importurile fie imposibile, fie mai dificile sau oneroase în raport cu desfacerea producției naționale.[1088]

La rândul său, Curtea de Justiție a definit măsurile cu efect echivalent restricțiilor cantitative ca fiind orice măsuri care duc la o restrângere totală sau parțială a importurilor, exporturilor sau tranzitului de mărfuri, după caz[1089], statuând de asemenea că orice reglementare comercială a statelor membre, susceptibilă de a împiedica direct sau indirect, efectiv sau potențial comerțul intra-comunitar este considerată ca fiind o măsură cu efect echivalent restricțiilor cantitative[1090].

Conform art. 36 TFUE, interdicțiile cu privire la restricțiile cantitative și a măsurilor cu efect echivalent nu au un caracter absolut, fiind prevăzute o serie de excepții justificate prin rațiuni de moralitate publică, de ordine publică, de siguranță publică, de protecție a

---

[1086] Articolul 5 pct. 23 și 24 din Regulamentul (UE) nr. 952/2013

[1087] Judgment of the Court of 12 June 2003, Case C-112/00 - Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge v. Republik Österreich. Reference for a preliminary ruling: Oberlandesgericht Innsbruck - Austria. Free movement of goods - Restriction resulting from actions of individuals - Obligations of the Member States - Decision not to prohibit a demonstration by environmental protesters which resulted in the complete closure of the Brenner motorway for almost 30 hours - Justification - Fundamental rights - Freedom of expression and freedom of assembly - Principle of proportionality.

[1088] Directiva Comisiei din 22 decembrie 1969 în temeiul articolului 33 alineatul (7) privind eliminarea măsurilor cu efect echivalent cu cel al restricțiilor cantitative la import care nu sunt reglementate de alte dispoziții adoptate în temeiul Tratatului CEE - JO L 13, 19.1.1970, pp. 29–31.

[1089] Judgment of the Court of 12 July 1973, Case 2-73 – Riseria Luigi Geddo v. Ente Nazionale Risi - Reference for a preliminary ruling: Pretura di Milano – Italy.

[1090] Judgment of the Court of 11 July 1974, Case 8-74 – Procureur du Roi v. Benoît and Gustave Dassonville. Reference for a preliminary ruling: Tribunal de première instance de Bruxelles - Belgium.

sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor sau de conservare a plantelor, de protejare a unor bunuri de patrimoniu național cu valoare artistică, istorică sau arheologică sau de protecție a proprietății industriale și comerciale.

Potrivit art. 114 al. (4) TFUE, la excepțiile justificate cu privire la restricțiile cantitative și a măsurilor cu efect echivalent prevăzute la art. 36 TFUE, se mai adaugă încă două.

Astfel, în cazul în care, după adoptarea unei măsuri de armonizare de către Parlamentul European și Consiliu, de către Consiliu sau Comisie, un stat membru consideră necesară menținerea dispozițiilor de drept intern justificate de cerințele importante prevăzute la art. 36 TFUE sau referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, acesta adresează Comisiei o notificare, indicând motivele menținerii acestor dispoziții.

De asemenea, conform art. 114 al. (5) TFUE, fără a aduce atingere alineatului (4), în cazul în care, după adoptarea unei măsuri de armonizare de către Parlamentul European și Consiliu, de către Consiliu sau Comisie, un stat membru consideră necesară introducerea unor dispoziții de drept intern întemeiate pe dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, apărute după adoptarea măsurii de armonizare, acesta adresează Comisiei o notificare privind măsurile avute în vedere și motivele adoptării acestora.

În termen de șase luni de la aceste notificări, Comisia poate aproba sau respinge dispozițiile respective de drept intern, după ce a verificat dacă acestea constituie sau nu un mijloc de discriminare arbitrară sau de restricție disimulată în comerțul dintre statele membre și dacă acestea constituie sau nu un obstacol în funcționarea pieței interne. În lipsa unei decizii a Comisiei adoptate în termenul prevăzut, dispozițiile de drept intern prevăzute la al. (4) și (5) se consideră aprobate. În cazul în care complexitatea problemei justifică acest lucru și dacă nu există nici un pericol pentru sănătatea umană, Comisia poate notifica statului membru în cauză că termenul prevăzut poate fi prorogat cu un nou termen de până la șase luni[1091].

Prin derogare de la procedura prevăzută la articolele 258 TFUE[1092] și 259 TFUE[1093], Comisia și orice stat membru pot sesiza direct Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cazul în care consideră că un alt stat membru exercită abuziv prerogativele conferite de art. 114 TFUE.

Măsurile de armonizare prevăzute anterior includ, atunci când este cazul, o clauză de salvgardare care autorizează statele membre să adopte, din unul sau mai multe dintre

---

[1091] Articolul 114 al. (6) TFUE

[1092] Potrivit art. 258 TFUE, în cazul în care Comisia consideră că un stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor, aceasta emite un aviz motivat cu privire la acest aspect, după ce a oferit statului în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile. În cazul în care statul în cauză nu se conformează acestui aviz în termenul stabilit de Comisie, aceasta poate sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

[1093] În temeiul art. 259 TFUE, oricare dintre statele membre poate sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cazul în care consideră că un alt stat membru a încălcat oricare dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor. Înainte ca un stat membru să introducă împotriva unui alt stat membru o acțiune întemeiată pe o pretinsă încălcare a obligațiilor care îi revin în temeiul tratatelor, acesta trebuie să sesizeze Comisia. Comisia emite un aviz motivat, după ce a oferit posibilitatea statelor în cauză să își prezinte în contradictoriu observațiile scrise și orale. În cazul în care Comisia nu a emis avizul în termen de trei luni de la introducerea cererii, absența avizului nu împiedică sesizarea Curții.

motivele fără caracter economic prevăzute la articolul 36 TFUE, măsuri provizorii care fac obiectul unei proceduri de control a Uniunii[1094].

Alte două clauze de salvgardare care pot afecta libera circulație a mărfurilor sunt prevăzute la art. 346 TFUE, unde se arată că nici un stat membru nu are obligația de a furniza informații a căror divulgare o consideră contrară intereselor esențiale ale siguranței sale. De asemenea, orice stat membru poate lua măsurile pe care le consideră necesare pentru protejarea acestor interese care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război, având grija ca aceste măsuri să nu modifice condițiile concurenței pe piața internă în ce privește produsele care nu sunt destinate unor scopuri specific militare.

Funcționarea pieței interne poate fi afectată și prin măsurile pe care un stat membru poate fi obligat să le adopte în caz de probleme interne grave care aduc atingere ordinii publice, în caz de război sau de tensiune internațională gravă care constituie o amenințare de război ori pentru a face față angajamentelor contractate de acesta în vederea menținerii păcii și securității internaționale. În acest sens, conform art. 347 TFUE, statele membre trebuie să se consulte în vederea adoptării în comun a dispozițiilor necesare pentru a evita ca funcționarea pieței interne să fie afectată de măsurile la care un stat membru poate fi obligat să le adopte în caz de probleme interne grave care aduc atingere ordinii publice, în caz de război sau de tensiune internațională gravă care constituie o amenințare de război ori pentru a face față angajamentelor contractate de acesta în vederea menținerii păcii și securității internaționale.

În cazul în care măsurile adoptate în cazurile prevăzute la articolele 346 și 347 TFUE au ca efect denaturarea condițiilor concurenței pe piața internă, Comisia va examina împreună cu statul în cauză condițiile în care aceste măsuri pot fi adaptate normelor prevăzute de Tratate.

Prin derogare de la procedura prevăzută la articolele 258 și 259 TFUE, Comisia sau orice stat membru poate sesiza direct Curtea de Justiție în cazul în care consideră că un alt stat membru abuzează de competențele prevăzute la articolele 346 și 347 TFUE. În acest caz, Curtea de Justiție hotărăște în camera de consiliu[1095].

20.1.3.2. Libera circulație a persoanelor

o *Evoluția reglementărilor în domeniul liberei circulații a persoanelor*

Conform art. 3 lit. c din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (TCEE), în vederea atingerii obiectivelor propuse, acțiunea Comunității presupunea, printre altele, eliminarea, între statele membre, a obstacolelor care săteau în calea liberei circulații a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor.

În ceea ce privește libertatea de deplasare a persoanelor, la art. 48 TCEE se prevedea că libera circulație a lucrătorilor trebuia realizată în cadrul Comunității până cel mai târziu la încheierea perioadei de tranziție, prin eliminarea oricărei discriminări pe motiv de cetățenie între lucrătorii statelor membre, în ceea ce privește încadrarea în muncă, remunerarea și celelalte condiții de muncă.

Drept urmare, pentru asigurarea acestei libertăți în interiorul Comunității, Consiliul a adoptat o serie de acte normative, printre care:

[1094] Articolul 114 al. (11) TFUE

[1095] Articolul 348 TFUE

- Regulamentul nr. 15/1961 privind primele măsuri pentru realizarea liberei circulații a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO 57, 26.8.1961, p. 1073);

- Regulamentul nr. 38/1964 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO 62, 17.4.1964, p. 965);

- Regulamentul nr. 1612/1968 privind libertatea de circulație în cadrul Comunității (JO L 257, 19.10.1968, pp. 2–12);

- Directiva Consiliului 68/360/CEE din 15 octombrie 1968 privind eliminarea restricțiilor de circulație și ședere în cadrul Comunității pentru lucrătorii din statele membre și familiile acestora (JO L 257, 19.10.1968, pp. 13–16).

Libertatea de circulație a lucrătorilor a fost reiterată de Actul Unic European (AUE), fiind definită drept una dintre cele patru libertăți fundamentale a pieței interne, acest statut conducând la extinderea dreptului de liberă circulație asupra unor noi categorii de persoane (studenți, persoane care nu depun activități economice dar au suficiente resurse de trai).

Prin adoptarea Tratatului de la Maastricht s-a făcut un pas înainte și, conform deziderатului înscris în tratat de creare a unei uniuni din ce în ce mai strânse între popoarele Europei, în care deciziile să fie luate cât mai aproape posibil de cetățean, s-a instituit o „cetățenie a Uniunii", fiind considerat cetățean al Uniunii Europene „orice persoană având naționalitatea unui stat membru"[1096].

Aceste dispoziții au fost preluate și de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), care a reafirmat instituirea cetățeniei Uniunii și a statuat că este cetățean al Uniunii „orice persoană care are cetățenia unui stat membru", stabilind, totodată, faptul că cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia. În plus, tratatul prevede că, în cadrul drepturilor care le-au fost recunoscute, cetățenii Uniunii se bucură, printre altele, de dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre.[1097]

Din cuprinsul art. 45 TFUE reiese că libera circulație a lucrătorilor este garantată în cadrul Uniunii, aceasta implicând eliminarea oricărei discriminări pe motiv de cetățenie între lucrătorii statelor membre, în ceea ce privește încadrarea în muncă, remunerarea și celelalte condiții de muncă. Sub rezerva restricțiilor justificate de motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică, libera circulație a lucrătorilor implică dreptul: de a accepta ofertele reale de încadrare în muncă; de a circula liber în acest scop pe teritoriul statelor membre; de ședere într-un stat membru pentru a desfășura o activitate salarizată în conformitate cu actele cu putere de lege și actele administrative care reglementează încadrarea în muncă a lucrătorilor statului respectiv; de a rămâne pe teritoriul unui stat membru după ce a fost încadrat în muncă în acest stat, în condițiile care vor face obiectul unor regulamente adoptate de Comisie. Totuși, aceste dispoziții nu se aplică și încadrării în administrația publică.

După cum se poate observa, beneficiarii dreptului la liberă circulație așa cum este prevăzut de Tratat și de legislația subsidiară sunt lucrătorii salariați și membrii lor de familie, resortisanți ai unui stat membru. Plecând de la prevederile art. 20 TFUE, conform căruia este considerat cetățean al Uniunii Europene „orice persoană având naționalitatea unui stat membru", cetățenia Uniunii conferă fiecărui cetățean al acesteia un drept

[1096] Articolul A din Tratatul de la Maastricht
[1097] Articolul 20 TFUE

fundamental şi individual de a circula şi şedea liber pe teritoriul statelor membre, libera circulaţie a persoanelor constituind una dintre libertăţile fundamentale ale pieţei interne a Uniunii Europene. Cu toate acestea, dreptul la liberă circulaţie pe teritoriul Uniunii Europene nu este nelimitat şi beneficiarilor acestui drept le incumbă o serie de obligaţii, care implică respectarea legilor ţării lor gazdă.

o *Reglementarea actuală a dreptului la liberă circulaţie a persoanelor*

Ca urmare a evoluţiilor înregistrate la nivelul Uniunii Europene s-a impus o codificare şi o revizuire a instrumentelor comunitare existente care aveau în vedere separat lucrătorii, persoanele nesalariate (independente), studenţii, precum şi alte persoane inactive cu scopul de a simplifica şi întări dreptul la libera circulaţie şi la şedere a tuturor cetăţenilor Uniunii. În acest scop, la 29 aprilie 2004, Parlamentul European şi Consiliul au adoptat Directiva 2004/38/CE[1098], document care stabileşte: a) condiţiile de exercitare a dreptului la liberă circulaţie şi şedere pe teritoriul statelor membre de către cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora; b) dreptul de şedere permanentă pe teritoriul statelor membre pentru cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora; c) restrângerile drepturilor menţionate mai sus pentru motive de ordine publică, siguranţă publică sau sănătate publică.

Conform Directivei 2004/38/CE, fără a aduce atingere dispoziţiilor privind documentele de călătorie aplicabile controalelor la frontierele naţionale, toţi cetăţenii Uniunii care deţin cărţi de identitate valabile sau paşapoarte valabile şi membrii familiei acestora care nu au cetăţenia unui stat membru şi care deţin paşapoarte valabile au dreptul de a părăsi teritoriul unui stat membru pentru a se deplasa în alt stat membru[1099]. De asemenea, fără a aduce atingere dispoziţiilor privind documentele de călătorie aplicabile controalelor la frontierele naţionale, statele membre permit intrarea pe teritoriul lor a cetăţenilor Uniunii care deţin cărţi de identitate valabile sau paşapoarte valabile, precum şi a membrilor familiilor acestora care nu au cetăţenia unui stat membru şi care deţin paşapoarte valabile[1100].

În ceea ce priveşte condiţiile de exercitare a dreptului la şedere pe teritoriul statelor membre de către cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora, Directiva 2004/38/CE reglementează două situaţii în funcţie de durata şederii.

Astfel, pentru o perioadă de cel mult trei luni, cetăţenii Uniunii au dreptul de şedere pe teritoriul altui stat membru fără nici o altă condiţie sau formalitate în afara cerinţei de a deţine o carte de identitate valabilă sau un paşaport valabil, acest drept avându-l şi membri de familie care deţin un paşaport valabil, care nu au cetăţenia unui stat membru şi care îl însoţesc pe cetăţeanul Uniunii ori se alătură acestuia[1101].

În cazul unei perioade de şedere mai mare de trei luni, cetăţenii Uniunii au dreptul de şedere pe teritoriul altui stat membru în cazurile în care:

[1098] Directiva Parlamentului European şi a Consiliului 2004/38/CE din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulaţie şi şedere pe teritoriul statelor membre pentru cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 şi de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE şi 93/96/CEE, publicată în JO L 158 din 30.4.2004, p. 77.

[1099] Articolul 4 din Directiva 2004/38/CE

[1100] *Ibidem*, Articolul 5

[1101] *Ibidem*, Articolul 6

- sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă;

- dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul ședерii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă;

- sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională și dacă dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere;

- sunt membri de familie care însoțesc ori se alătură unui cetățean al Uniunii care îndeplinește el însuși condițiile.menționate mai sus.[1102]

În ceea ce privește dreptul de ședere permanentă, cetățenii Uniunii dobândesc acest drept dacă avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani cu condiția să nu fi fost aplicată o decizie de expulzare împotriva lor. Acest drept de ședere permanentă nu depinde de nicio altă condiție. Aceeași regulă li se aplică și membrilor familiei care nu sunt cetățeni ai unui stat membru și care au locuit timp de cinci ani cu un cetățean al Uniunii. Dreptul de ședere permanentă se pierde numai în cazul absenței din statul membru gazdă timp de doi ani consecutivi[1103].

Deși libera circulație a persoanelor este garantată, orice cetățean al Uniunii având dreptul de a circula și locui liber pe teritoriul statelor membre sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de Tratate și de dispozițiile luate în aplicarea acestora, această libertate poate fi îngrădită în două situații, strict delimitate, ce pot constitui excepții.

Astfel, libera circulație a lucrătorilor nu se va aplica posturilor din administrația publică, deoarece unele locuri de muncă din acest domeniu implică direct sau indirect participarea la exercitarea puterilor conferite de dreptul public și obligații destinate să salvgardeze interesele statului ori a altor autorități. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a apreciat că „astfel de posturi prezumă în fapt din partea celor care le ocupă existența unei legături speciale de loialitate față de stat și reciprocitatea drepturilor și îndatoririlor care constituie fundamentul obligației de naționalitate". Totodată, Curtea a arătat că fiind vorba de un interes legitim al statului respectiv, „este necesar să se garanteze că eficacitatea și scopul prevederilor Tratatului privind libertatea de circulație a lucrătorilor și egalitatea de tratament a naționalităților tuturor statelor membre nu vor fi restrânse prin interpretarea conceptului de serviciu public care este bazată numai pe dreptul intern și care ar crea dificultăți aplicării dreptului comunitar" [1104]. Au fost identificate cinci sectoare care intră sub incidența îngrădirii în cauză, acestea fiind: forțele armate, poliția și alte forțe de menținere a ordinii publice, aparatul judecătoresc, autoritățile fiscale și corpul diplomatic, la care se adaugă locurile de muncă din cadrul ministerelor sau autorităților regionale și locale, bănci centrale și alte organisme publice unde obligațiile

[1102] *Ibidem*, Articolul 7
[1103] *Ibidem*, Articolul 14
[1104] Octavian Manolache, *op. cit.*, p. 277.

care decurg din funcția respectivă cuprind exercitarea autorității de stat. Această îngrădire se aplică numai cu privire la condițiile de admitere în serviciul public respectiv, odată ce o persoană a fost admisă nefiind permise condiții discriminatorii de angajare[1105].

Cea de-a doua situație permisă de TFUE în care poate fi îngrădită libera circulație a persoanelor este justificată de rațiuni de ordine publică, securitate publică sau sănătate publică[1106]. Pentru a asigura o definire mai strictă a condițiilor și garanțiilor procedurale sub rezerva cărora cetățenilor Uniunii și membrilor familiilor acestora li se poate refuza dreptul la libera circulație, Directiva 2004/38/CE a reglementat restrângerea dreptului de intrare și dreptului de ședere a cetățenilor Uniunii și a membrilor lor de familie, indiferent de cetățenie, pentru motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică.

Atunci când măsurile sunt luate din motive de ordine publică sau siguranță publică, acestea trebuie să respecte principiul proporționalității și să se întemeieze exclusiv pe conduita persoanei în cauză, condamnările penale anterioare neputând justifica, în sine, luarea unor asemenea măsuri. Pentru a stabili dacă persoana respectivă reprezintă un pericol pentru ordinea publică sau siguranța publică, statele membre gazdă pot (la eliberarea certificatului de înregistrare sau, în absența unui sistem de înregistrare, în termen de cel mult trei luni de la intrarea persoanei respective pe teritoriul său ori de la data la care persoana și-a semnalat prezența pe teritoriul său sau la eliberarea permisului de ședere și dacă ele consideră indispensabil) să ceară statului membru de origine sau, dacă este necesar, altor state membre să le furnizeze informații privind antecedentele persoanei respective, fără ca această consultare să aibă un caracter sistematic, statul membru consultat urmând să răspundă în termen de două luni. În cazul expulzării unei persoane, statul membru care a eliberat pașaportul sau cartea de identitate trebuie să permită titularului documentului care a fost expulzat din motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică de pe teritoriul altui stat membru să reintre pe teritoriul său fără nici o formalitate, chiar dacă documentul nu mai este valabil sau dacă cetățenia titularului este contestată.[1107] Înainte de a lua o decizie de expulzare de pe teritoriul său din motive de ordine publică sau siguranță publică, statul membru gazdă trebuie să ia în considerare diverși factori precum durata șederii individului respectiv pe teritoriul său, vârsta acestuia, starea lui de sănătate, situația sa familială și economică, integrarea sa socială și culturală în statul membru gazdă și legăturile sale cu țara de origine. Protecția împotriva expulzării astfel instituită obligă statul gazdă să nu ia nici o decizie de expulzare împotriva unui cetățean al Uniunii sau a membrilor familiei sale, indiferent de cetățenie, care au dobândit dreptul de ședere permanentă pe teritoriul său, cu excepția cazurilor în care există motive imperative de ordine publică sau siguranță publică. De asemenea, Directiva prevede că nu se poate lua o decizie de expulzare împotriva cetățenilor Uniunii, indiferent de naționalitatea acestora, cu excepția cazului în care decizia se bazează pe motive imperative de siguranță publică, dacă aceștia și-au avut reședința în statul membru gazdă în cei zece ani anteriori sau sunt minori, cu excepția cazului în care expulzarea este în interesul copilului, în conformitate cu Convenția ONU privind drepturile copilului, încheiată în anul 1989.[1108]

[1105] Communications from the Commission - Free movement of workers: achieving the full benefits and potential, COM/2002/0694 final - OJ C 72/2 of 18.03.1988

[1106] Articolul 45 al. (3) TFUE

[1107] Articolul 27 din Directiva 2004/38/CE

[1108] *Ibidem*, Articolul 28

Atunci când măsurile sunt luate din motive de sănătate publică, singurele boli care justifică restricționarea liberei circulații a persoanelor sunt cele cu potențial epidemic, astfel cum sunt acestea definite de documentele relevante ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), precum și alte boli infecțioase sau parazitare contagioase, dacă acestea fac obiectul unor dispoziții de protecție ce se aplică resortisanților din statul membru gazdă. Bolile ce se declanșează după o perioadă de trei luni de la data sosirii nu pot motiva expulzarea de pe teritoriul respectiv, dar dacă există indicii serioase că acest lucru este necesar, într-un termen de trei luni de la data sosirii, statele membre pot supune beneficiarii dreptului de ședere unui examen medical gratuit, care să ateste că nu suferă de nici una dintre bolile menționate mai sus.[1109]

Persoanele care fac obiectul unei decizii de interzicere a intrării pe teritoriul unui stat membru pentru motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică pot prezenta o cerere pentru ridicarea interdicției după o perioadă de timp rezonabilă, în funcție de împrejurări și, în orice caz, după trei ani de la executarea hotărârii definitive de interzicere a intrării care a fost pronunțată în mod valabil în conformitate cu dreptul comunitar, prezentând probe ce atestă ca s-a produs o schimbare efectivă a împrejurărilor care au justificat decizia de interzicere a intrării pronunțată împotriva lor. Statul membru în cauza trebuie să ia o decizie privind această cerere în termen de șase luni de la prezentarea acesteia. Persoanele în cauză nu au dreptul de intrare pe teritoriul statului membru respectiv în perioada în care cererea lor este analizată.[1110]

20.1.3.3. Libertatea de stabilire și libera circulație a serviciilor

o *Aspecte generale*

Libertatea de stabilire este strâns legată de libera circulație a serviciilor și, chiar dacă cele două libertăți sunt distincte (motiv pentru care au fost reglementate separat în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene), au multe puncte comune, amândouă concurând la același obiectiv, respectiv realizarea pieței interne a Uniunii Europene.

o *Libertatea de stabilire*

Libertatea de stabilire presupune accesul la activități independente și exercitarea acestora, precum și constituirea și administrarea întreprinderilor și, în special, a societăților[1111], în condițiile definite pentru resortisanții proprii de legislația țării de stabilire, sub rezerva dispozițiilor capitolului privind capitalurile.

În conformitate cu dispozițiile TFUE, sunt interzise restricțiile privind libertatea de stabilire a resortisanților unui stat membru pe teritoriul altui stat membru, această interdicție vizând și restricțiile privind înființarea de agenții, sucursale sau filiale de către resortisanții unui stat membru stabiliți pe teritoriul altui stat membru.[1112]

Cu toate acestea, există o serie de excepții, fiind exceptate de la aplicarea dispozițiilor privind libertatea de stabilire, în ceea ce privește statul membru interesat, activitățile care sunt asociate în acest stat, chiar și cu titlu ocazional, exercitării autorității

---

[1109] *Ibidem*, Articolul 29

[1110] *Ibidem*, Articolul 32

[1111] În înțelesul articolului 54 TFUE al doilea paragraf, prin societăți se înțeleg societățile constituite în conformitate cu dispozițiile legislației civile sau comerciale, inclusiv societățile cooperative și alte persoane juridice de drept public sau privat, cu excepția celor fără scop lucrativ.

[1112] Articolul 49 TFUE

publice. De asemenea, prevederile privind libertatea de stabilire și măsurile adoptate în temeiul acesteia nu aduc atingere aplicării actelor cu putere de lege și actelor administrative care prevăd un regim special pentru resortisanții străini din motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică.[1113]

În vederea realizării libertății de stabilire cu privire la o activitate determinată, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, decid prin intermediul directivelor[1114]. În temeiul acestor dispoziții a fost adoptată Directiva 2006/123/CE[1115], document care consacră un întreg capitol libertății de stabilire a prestatorilor de servicii.

o *Libera circulație a serviciilor*

Prin opoziție cu libertatea de stabilire, libera circulație a serviciilor este prin natura sa transfrontalieră și pune în discuție două sisteme de drept intern, acela al statului membru de unde emană prestația și cel al statului membru destinatar al prestației. Oricare ar fi alegerea între cele două libertăți (prin prisma posibilității păstrării regimui fiscal și/sau social al statului de unde emană serviciile, a legii aplicabile contractelor sau a regulilor de facturare), conform Tratatului, statele membre nu o pot împiedica, în ciuda caracterului rezidual al libertății de circulație a serviciilor.[1116]

Potrivit art. 57 TFUE, sunt considerate servicii, acele prestații care sunt furnizate în mod obișnuit în schimbul unei remunerații, în măsura în care ele nu sunt supuse dispozițiilor relative la libera circulație a mărfurilor, capitalurilor și persoanelor. Serviciile cuprind, în special, activități cu caracter industrial, activități cu caracter comercial, activități artizanale și activitățile prestate în cadrul profesiunilor liberale. Sub rezerva dispozițiilor privind dreptul de stabilire, prestatorul poate, în vederea executării prestației, să își desfășoare temporar activitatea în statul membru în care prestează serviciul, în aceleași condiții care sunt impuse de acest stat propriilor resortisanți.

Având în vedere că o mai mare concurență a pieței serviciilor este esențială pentru a promova creșterea economică și crearea de locuri de muncă în Uniunea Europeană și faptul că barierele în cadrul pieței interne îi împiedică pe prestatorii de servicii să își extindă activitățile dincolo de frontierele naționale și să profite de toate avantajele pieței interne, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Directiva 2006/123/CE privind serviciile în cadrul pieței interne.

Statele membre au avut la dispoziție un termen de trei ani pentru a transpune dispozițiile directivei în legislația națională, termenul de transpunere expirând la 28 decembrie 2009. Punerea în aplicare a directivei a fost întârziată semnificativ într-o serie de state membre față de termenul stabilit inițial, motiv pentru care, la 27 ianuarie 2011, Comisia Europeană a publicat comunicarea intitulată „Către o mai bună funcționare a pieței unice a serviciilor – pornind de la rezultatele procesului de evaluare reciprocă prevăzut de Directiva privind serviciile"[1117], document în care a propus un set de acțiuni în scopul aprofundării pieței unice a serviciilor, arătând, totodată, că succesul acestor

---

[1113] Articolele 51 și 52 TFUE

[1114] Articolul 50 al. (1) TFUE

[1115] Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO L 376/36, 27.12.2006).

[1116] Ileana Pascal, Ștefan Deaconu, Codru Vrabie, Niculae Fabian, *Libera circulație a serviciilor*, Centru de Resurse Juridice, București, 2002, p. 12.

[1117] COM(2011) 20 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial

acțiuni depinde de angajamentul tuturor instituțiilor europene și a statelor membre, care trebuie să acorde prioritatea necesară realizării acțiunilor necesare în termenele stabilite.

Ca urmare a comunicării Comisiei, la 15 februarie 2011, Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la punerea în aplicare a Directivei 2006/123/CE privind serviciile[1118], iar la 25 octombrie 2011 o rezoluție referitoare la procesul de evaluare reciprocă a Directivei privind serviciile[1119]. De asemenea, la 7 februarie 2013, Parlamentul European a adoptat o rezoluție prin care a adresat recomandări Comisiei privind guvernarea pieței unice[1120], subliniind importanța sectorului serviciilor ca domeniu esențial pentru creștere, caracterul fundamental al libertății de a presta servicii și beneficiile punerii în aplicare depline a Directivei privind serviciile, iar la 11 septembrie 2013 a adoptat o rezoluție privind piața internă a serviciilor, cu reliefarea situației existente la acea dată, precum și etapele prevăzute pentru viitor[1121].

Ca și în cazul libertății de stabilire, Directiva 2006/123/CE consacră un întreg capitol liberei circulații a serviciilor, fiind reglementate atât libertatea de a presta servicii și derogările aferente acesteia, cât și drepturile beneficiarilor de servicii.

În ceea ce privește libertatea de a presta servicii, statele membre trebuie să respecte dreptul prestatorilor de a furniza servicii într-un stat membru altul decât cel în care sunt stabiliți, asigurând accesul liber la o activitate de servicii și libera exercitare a acesteia pe teritoriul lor. Statele membre nu pot condiționa accesul la o activitate de servicii sau exercitarea acesteia pe teritoriul lor de îndeplinirea oricăror cerințe care nu respectă următoarele principii:

- *nediscriminare*: cerințele nu trebuie să fie, direct sau indirect, discriminatorii pe motiv de cetățenie sau, în ceea ce privește persoanele juridice, pe motivul privind statul membru în care sunt stabilite;

- *necesitate*: cerințele trebuie să fie justificate prin motive de ordine publică, de siguranță publică, de sănătate publică sau protecția mediului;

- *proporționalitate*: cerințele trebuie să fie adecvate pentru a garanta îndeplinirea obiectivului urmărit și nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit.[1122]

De asemenea, statele membre nu pot să restrângă libertatea de a presta servicii în cazul unui prestator stabilit într-un alt stat membru impunând una dintre cerințele următoare:

- obligația prestatorului de a fi stabilit pe teritoriul lor;

- obligația prestatorului de a obține o autorizație din partea autorităților competente, inclusiv înscrierea într-un registru sau într-un ordin sau asociație profesională pe teritoriul lor, cu excepția cazurilor prevăzute de prezenta directivă sau de alte instrumente comunitare;

- interdicția pentru prestator de a se dota cu o anumită formă sau un tip de infrastructură pe teritoriul lor, inclusiv un birou sau un cabinet de care are nevoie prestatorul pentru a oferi serviciul în cauză:

[1118] Rezoluția Parlamentului European din 15 februarie 2011 referitoare la punerea în aplicare a Directivei 2006/123/CE privind serviciile (2010/2053(INI))

[1119] Rezoluția Parlamentului European din 25 octombrie 2011 referitoare la procesul de evaluare reciprocă prevăzut de Directiva privind serviciile (2011/2085(INI))

[1120] Rezoluția Parlamentului European din 7 februarie 2013 conținând recomandări adresate Comisiei privind guvernanța pieței unice (2012/2260(INI))

[1121] Rezoluția Parlamentului European din 11 septembrie 2013 referitoare la piața internă a serviciilor: stadiul actual și etapele următoare (2012/2144(INI))

[1122] Articolul 16 al. (1) din Directiva 2006/123/CE

- aplicarea unui regim contractual special între prestator şi beneficiar care împiedică sau restricţionează prestarea de servicii în mod independent;

- obligaţia prestatorului de a avea un document de identitate emis de către autorităţile lor competente specific pentru exercitarea unei activităţi de servicii;

- cerinţele, cu excepţia celor necesare pentru sănătatea şi siguranţa muncii, care afectează utilizarea echipamentului şi materialelor care fac parte integrantă din serviciul prestat;

- restricţii asupra libertăţii de a presta servicii, cum ar fi: obligaţia de a obţine autorizaţie de la autorităţile competente ale acestora sau de a face o declaraţie către acestea sau limite discriminatorii în acordarea ajutoarelor financiare pe motiv că prestatorul este stabilit într-un alt stat membru sau din motive care ţin de situarea locului unde se prestează serviciul.[1123]

În contextul protecţiei drepturilor beneficiarilor serviciilor, Directiva 2006/123/CE:

- specifică dreptul beneficiarilor de a utiliza serviciile furnizorilor din alte state membre[1124];

- stabileşte dreptul beneficiarilor de a obţine informaţii cu privire la normele aplicabile prestatorilor, indiferent de locul de stabilire sau de serviciile oferite de un prestator de servicii[1125].

Pentru a facilita stabilirea şi libera circulaţie a serviciilor în Uniunea Europeană, Directiva 2006/123/CE a instituit o cooperare administrativă efectivă între statele membre, stabilind pentru statele membre o obligaţie cu caracter juridic obligatoriu de a coopera cu autorităţile din alte state membre pentru a asigura un control eficient al activităţilor de servicii în cadrul Uniunii Europene, evitându-se astfel multiplicarea controalelor. S-a instituit, de asemenea, un mecanism de alertă între statele membre[1126].

20.1.3.4. Libera circulaţie a capitalurilor şi plăţilor

o *Aspecte generale*

Ca şi în cazul celorlalte libertăţi prezentate mai sus, principiul liberei circulaţii a capitalurilor şi plăţilor a fost consacrat în art. 3 TCEE, unde se arata că pentru atingerea obiectivelor propuse, acţiunea Comunităţii are în vedere, printre altele, interzicerea între statele membre a obstacolelor în calea liberei circulaţii a mărfurilor, persoanelor, serviciilor şi capitalurilor.

Dacă într-o primă etapă art. 67 TCEE a stabilit că statele membre trebuie să elimine treptat în relaţiile dintre ele restricţiile impuse circulaţiei capitalurilor sau plăţilor curente aferente mişcărilor de capital „în măsura necesară bunei funcţionări a pieţei comune", odată cu adoptarea Tratatului de Maastricht prin care s-a instituit Comunitatea Europeană, aceste restricţii au fost interzise nu numai între statele membre, ci şi între statele membre şi state terţe[1127].

În urma reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona, materia liberei circulaţii a capitalurilor şi plăţilor a fost reglementată în Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), Partea a III-a – Politicile şi acţiunile interne ale Uniunii, Titlul IV - Libera circulaţie a persoanelor, a serviciilor şi a capitalurilor, Capitolul 4 – Capitalurile şi plăţile, articolele 63-66.

[1123] Articolul 16 al. (2) din Directiva 2006/123/CE

[1124] *Ibidem*, Articolul 19

[1125] *Ibidem*, Articolul 21

[1126] *Ibidem*, Articolele 28-32

[1127] Articolul 73B TCE (devenit art. 56 TCE în urma renumerotării realizate prin Tratatul de la Amsterdam)

o *Libera circulație a capitalurilor*

În perioada de tranziție prevăzută de TCEE, liberalizarea circulației capitalurilor a intervenit progresiv, primele directive adoptate în această materie nereușind decât o liberalizare incompletă din cauza numeroaselor clauze de exceptare[1128]. În perioada următoare, Consiliul a adoptat Directiva 72/156/CEE din 21 martie 1972 privind reglementarea fluxurilor internaționale de capital și neutralizarea efectelor lor nedorite asupra lichidității interne[1129]; Directiva 85/583/CEE din 20 decembrie 1985 și Directiva 85/566/CEE[1130] din 17 noiembrie 1986 prin care s-a urmărit liberalizarea completă a circulației capitalurilor direct necesare pentru interconectarea piețelor financiare naționale și aceste directive conținând, totuși, o serie de clauze de exceptare.

Odată cu adoptarea Actului Unic European (AUE) s-a subliniat că realizarea pieței interne nu este pe deplin realizată decât după eliminarea tuturor restricțiilor impuse liberei circulații a capitalurilor. În acest sens, la 24 iunie 1988, Consiliul a adoptat Directiva 88/361/CEE[1131] care prevede înlăturarea restricțiilor asupra circulației capitalului între rezidenții lor, transferurile legate de circulația capitalului urmând a se efectua în aceleași condiții ale cursului de schimb ca cele care guvernează plățile privind tranzacțiile curente (art. 1). S-a stabilit ca prevederile Directivei să nu aducă atingere dreptului statelor membre de a adopta toate măsurile necesare pentru prevenirea încălcării legilor și reglementărilor lor, *inter alia*, în domeniul fiscal și al supravegherii prudențiale a instituțiilor financiare sau de a stabili proceduri pentru declararea, în scopuri administrative sau statistice, a mișcărilor de capital, aplicarea acestor măsuri și proceduri neputând avea drept efect obstrucționarea circulației capitalului efectuată în conformitate cu legea comunitară (art.4). Totodată, Anexa I a Directivei conținea Nomenclatorul domeniilor de circulație a capitalului, unde acestea erau clasificate în funcție de natura economică a activelor și pasivelor la care se referă, exprimate fie în monedă națională, fie în valută[1132].

[1128] La 11 mai 1960, Consiliul a adoptat o primă Directivă pentru implementarea art. 67 din Tratat (JO L 43, 12.7.1960, p. 921), care a fost apoi amendată prin Directiva 63/21/CEE din 18 decembrie 1962 (JO 9 din 22.01.1963, pp.62-74).

[1129] JO L 91 din 18.4.1972.

[1130] JO L 332 din 26.11.1986.

[1131] Council Directive 88/361/EEC for the implementation of Article 67 of the Treaty, JO L 178 , 08/07/1988.

[1132] Domeniile de circulație a capitalului prezentate în Nomenclator se referă la:

– toate operațiunile necesare realizării circulației capitalului: încheierea și efectuarea tranzacțiilor și transferurilor aferente. Tranzacția se realizează, în general, între rezidenții diferitelor state membre, chiar dacă unele tipuri de deplasare a capitalului sunt efectuate de către o singură persoană, în nume propriu (de exemplu, transferuri de active aparținând emigranților);

– operațiunile efectuate de către o persoană fizică sau juridică, inclusiv operațiunile privind activele sau pasivele statelor membre sau ale altor instituții ale administrației publice și organizații publice, care se supun prevederilor articolului 68 alineatul (3) din tratat;

– accesul operatorului economic la toate tehnicile financiare disponibile pe piață utilizate pentru efectuarea operațiunii în cauză. De exemplu, conceptul achiziționării de valori mobiliare și alte instrumente financiare cuprinde nu numai operațiunile la vedere, ci și toate tehnicile de tranzacționare disponibile: tranzacții la termen, tranzacții cu primă sau garanție, operațiuni *swap* contra alte active etc. Tot astfel, conceptul de operațiuni în cont curent și în contul de depozit cu instituțiile financiare cuprinde nu numai deschiderea de conturi și plasarea de fonduri în aceste conturi, ci și tranzacțiile valutare la termen, indiferent dacă acestea acoperă riscul valutar sau adoptă o poziție valutară deschisă;

– operațiunile de lichidare sau cesiune a activelor, repatrierea veniturilor obținute din lichidarea acestora sau utilizarea imediată a acestor venituri în limitele obligațiilor comunitare;

– operațiunile restituire a creditelor sau împrumuturilor.

Prin adoptarea Tratatului de Maastricht s-a accentuat liberalizarea mișcărilor de capitaluri, dispozițiile Tratatului devenind de aplicare directă.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), au fost interzise orice restricții privind circulația capitalurilor între statele membre, precum și între statele membre și țările terțe[1133]. Totuși, aceste prevederi nu aduc atingere dreptului statelor membre de a aplica dispozițiile incidente ale legislațiilor fiscale care stabilesc o distincție între contribuabilii care nu se găsesc în aceeași situație în ceea ce privește reședința lor sau locul unde capitalurile lor au fost investite, precum și de a adopta toate măsurile necesare pentru a combate încălcarea actelor lor cu putere de lege și a normelor lor administrative, în special în domeniul fiscal sau al supravegherii prudențiale a instituțiilor financiare, de a stabili proceduri de declarare a circulației capitalurilor în scopul informării administrative sau statistice ori de a adopta măsuri justificate de motive de ordine publică sau siguranță publică. De asemenea, dispozițiile TFUE cu privire la capitaluri nu aduc atingere posibilității de a aplica restricții privind dreptul de stabilire care sunt compatibile cu tratatul, măsurile și procedurile menționate mai sus neconstituind un mijloc de discriminare arbitrară și nici o restrângere disimulată a liberei circulații a capitalurilor și plăților[1134].

Depunând eforturi pentru a realiza obiectivul liberei circulații a capitalurilor între statele membre și țări terțe, în cea mai mare măsură posibilă și fără a aduce atingere celorlalte capitole ale tratatelor, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsurile referitoare la circulația capitalurilor având ca destinație țări terțe sau provenind din țări terțe, în cazul în care acestea implică investiții directe, inclusiv investițiile imobiliare, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital. Prin derogare de la aceste dispoziții, numai Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, în unanimitate și după consultarea Parlamentului European, poate adopta măsuri care reprezintă un regres în dreptul Uniunii în ceea ce privește liberalizarea circulației capitalurilor având ca destinație sau provenind din țări terțe.[1135]

Pentru cazurile în care, în circumstanțe excepționale circulația capitalurilor provenind sau având ca destinație state terțe provoacă sau amenință să provoace dificultăți grave în funcționarea Uniunii Economice și Monetare (UEM), Consiliul, pe baza propunerii Comisiei și după consultarea Băncii Centrale Europene (BCE), poate să ia măsuri de salvgardare, în măsura în care ele ar fi necesare, pentru o perioadă ce nu poate depăși șase luni[1136].

În cazul în care este necesar, pentru realizarea obiectivelor stabilite în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție în ceea ce privește prevenirea și combaterea terorismului și a activităților conexe, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară, definesc cadrul măsurilor administrative privind circulația capitalurilor și plățile, cum ar fi înghețarea fondurilor, a activelor financiare sau a beneficiilor economice care aparțin unor persoane fizice sau juridice, grupuri sau entități fără caracter statal, sunt în proprietatea acestora sau sunt

---

[1133] Articolul 63 al. (1) TFUE
[1134] Articolul 65 TFUE
[1135] Articolul 64 TFUE
[1136] Articolul 66 TFUE

deținute de acestea. Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă măsurile pentru punerea în aplicare a cadrului prevăzut mai sus[1137].

o *Libera circulație a plăților*

Conform art. 106 TCEE, fiecare stat membru se angaja să autorizeze efectuarea plăților aferente schimburilor de mărfuri, de servicii şi de capitaluri, precum şi transferurile de capital şi de salarii, în moneda statului membru în care își avea sediul creditorul sau beneficiarul, în măsura în care circulația mărfurilor, a serviciilor, a capitalurilor şi a persoanelor era liberalizată între statele membre în aplicarea Tratatului, statele membre arătându-se dispuse să procedeze la liberalizarea plăților lor dincolo de aceste prevederi, în măsura în care le permitea situația lor economică, în general, şi situația balanței de plăți, în special.

Având în vedere că realizarea pieței interne nu era pe deplin realizată decât după eliminarea tuturor restricțiilor impuse liberei circulații a capitalurilor şi plăților, la 24 iunie 1988, Consiliul a adoptat Directiva 88/361/CEE care, pe lângă înlăturarea restricțiilor asupra circulației capitalului între rezidenții lor, prevedea că transferurile legate de circulația capitalului urmează a se efectua în aceleaşi condiții ale cursului de schimb ca cele care guvernează plățile privind tranzacțiile curente (art. 1). Conform art. 6 al Directivei, statele membre trebuiau să adopte măsurile necesare pentru a se conforma acestor prevederi până la 1 iulie 1990, având obligația de a informa de îndată Comisia în acest sens. Astfel, după expirarea perioadei de tranziție prevăzută de Directiva 88/361/CEE, plățile curente au devenit libere.

Această liberalizare a fost consacrată prin art. 56 al. (2) TCE, care, pe lângă eliminarea tuturor restricțiilor în calea liberei circulații a capitalurilor, prevedea că sunt interzise orice restricții privind plățile între statele membre, precum şi între statele membre şi statele terțe.

Totodată, conform art. 73H TCE (abrogat prin art. 6.39 din Tratatul de la Amsterdam) se prevedea că, până la 1 ianuarie 1994, fiecare stat membru se angaja să autorizeze, în moneda statului membru în care rezidențială creditorul sau beneficiarul, plățile aferente schimburilor de mărfuri, de servicii şi de capitaluri, precum şi transferurile de capital şi de salarii, în măsura în care circulația mărfurilor, a serviciilor, a capitalurilor şi a persoanelor este liberalizată între statele membre prin aplicarea Tratatului, statele membre declarându-se dispuse să procedeze la liberalizarea plăților lor dincolo de aceste prevederi, în măsura în care le permitea situația lor economică şi, în special, situația balanței de plăți. În continuare, art. 73H TCE prevedea că în măsura în care schimburile de mărfuri şi de servicii şi mişcările de capital nu sunt limitate decât prin restricții asupra plăților şi domeniului aferent, sunt aplicate prin analogie, în scopul suprimării progresive a acestor restricții, dispozițiile Capitolului 4 – Capitalurile şi plățile din TCE, precum şi prevederile capitolelor relative la eliminarea restricțiilor cantitative şi la liberalizarea serviciilor. Potrivit aceluiaşi articol, statele membre se angajau să nu introducă între ele noi restricții asupra transferurile aferente tranzacțiilor invizibile enumerate în lista prezentată la Anexa III a TCE, abrogată, de asemenea, prin Tratatul de la Amsterdam. În caz de nevoie, statele membre urmau a se concentra asupra măsurilor ce trebuiau luate pentru a permite realizarea plăților şi transferurile vizate mai sus, aceste măsuri neputând aduce atingere obiectivelor enunțate în Tratat.

[1137] Articolul 75 TFUE

Ca şi în cazul liberei circulaţii a capitalurilor, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona materia liberei circulaţii a plăţilor a fost reglementată în Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE), fiind interzise orice restricţii privind plăţile între statele membre, precum şi între statele membre şi ţările terţe[1138].

20.2. UNIUNEA ECONOMICĂ ŞI MONETARĂ (UEM)

20.2.1. Evoluţia conceptului de „uniune economică şi monetară" europeană

Instituirea Uniunii Economice şi Monetare (UEM) este rezultatul unui proces evolutiv care s-a desfăşurat în mai multe etape. Astfel, această problemă a preocupat Comunitatea încă din anii`60, când s-a considerat că, pentru a nu periclita realizările atinse prin definitivarea uniunii vamale (1 iulie 1968) şi în perspectiva unei stabilităţii monetare şi a unui mediu propice pentru creştere economică, este necesară instituirea progresivă a unei uniuni economice şi monetare. Drept urmare, la summit-ul CEE, desfăşurat în decembrie 1969 la Haga, liderii europeni au înfiinţat un grup la nivel înalt prezidat de premierul luxemburghez Pierre Werner, care a fost însărcinat cu întocmirea unui raport cu privire la modalităţile care ar permite înfiinţarea UEM până în 1980. Raportul a fost prezentat în octombrie 1970 şi propunea ca UEM să fie realizată în trei etape, pe durata a zece ani, obiectivele finale fiind convertibilitatea monedelor statelor membre; liberalizarea totală a mişcărilor de capital cu integrarea pieţelor financiare şi, în particular, a sistemelor bancare; precum şi fixarea definitivă a cursurilor de schimb între diferitele valute[1139]. Din păcate, strategia pentru atingerea acestor obiective s-a bazat pe stabilitatea cursului de schimb în raport cu dolarul american şi, în urma instabilităţii pieţei produsă de decizia SUA de a lăsa dolarul să fluctueze (august 1971), liderii europeni au pus deoparte Raportul Werner şi au încercat să găsească o soluţie imediată pentru fluctuaţiile persistente ale monedelor.

În consecinţă, la 22 martie 1971, la întrunirea Consiliului şi a reprezentanţilor guvernelor statelor membre a fost adoptată Rezoluţia asupra stabilirii progresive a unei uniuni economice şi monetare prin care s-au stabilit o serie de măsuri cu privire la coordonarea politicilor economice şi armonizarea politicilor de credit şi monetare, precum şi instituirea unui Fond monetar european de cooperare[1140]. Anul următor, Consiliul a adoptat o nouă rezoluţie în aplicarea celei din anul 1971, prin care s-a consolidat coordonarea pe termen scurt a politicilor economice şi financiare ale statelor membre, prevăzându-se, totodată, înfiinţarea unui grup de coordonare pe lângă Consiliu în care să fie inclus şi un reprezentant al Comisiei[1141].

[1138] Articolul 63 al. (2) TFUE

[1139] Report to the Council and the Commission on the realisation by stages of Economic and Monetary Union in the Community – Bulletin of the European Communities, Supplement 11/1970, pp. 5-29.

[1140] „Resolution on the achievement by stages of economic and monetary union in the Community (22 March 1971)", in *Selection of texts concerning institutional matters of the Community from 1950 to 1982*, Luxembourg: European Parliament - Committee on Institutional Affairs, 1982, pp. 177-183.

[1141] Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States of 21 March 1972 on the application of the Resolution of 22 March 1971 on the attainment by stages of economic and monetary union in the Community, JO C 38 din 18.04.1972, pp. 3-4.

La 3 aprilie 1973, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 907/73/CEE prin care s-a creat Fondul European de Cooperare Monetară. Conform art. 2 din acest regulament, Fondul avea misiunea ca, în limitele competențelor sale, să promoveze: funcționarea corespunzătoare a restrângerii progresive a marjelor de fluctuație a monedelor comunitare una față de cealaltă; intervențiile în monedele comunitare pe piețele de schimb și înțelegerile între băncile centrale, care să conducă la o politică concertată privind rezervele. Potrivit art. 1 din Statutul Fondului European de Cooperare Monetară (conținut în anexă de Regulamentul nr. 907/73/CEE), Fondul este condus și administrat de un Consiliu de administrație compus din membrii Comitetului Guvernatorilor Băncilor Centrale din statele membre. Acesta, pentru realizarea obiectivelor Fondului, urma să acționeze în concordanță cu orientările politicii economice generale și directivele adoptate de către Consiliu, putând adopta acte cu unanimitatea membrilor săi la propunerea Comisiei (art. 2)[1142].

Datorită crizei petrolului declanșată la 15 octombrie 1973 (când țările OPEC au decis să stopeze livrările de petrol către SUA și alte țări dezvoltate care au acordat sprijin Israelului în războiul de Yom Kippur), planurile de constituire a UEM au stagnat o perioadă, fiind relansate abia la summit-ul de la Bremen din iulie 1978, când s-a ajuns la un consens la nivelul statelor membre, care considerau controlarea și reducerea inflației ca fiind o prioritate economică. Drept urmare, la Consiliul European de la Bruxelles din decembrie 1978 s-a înființat Sistemul Monetar European (SME), care avea ca obiectiv principal reducerea instabilității cursului de schimb, considerată ca o barieră în calea comerțului, a investițiilor și a creșterii economice. Sistemul Monetar European se baza pe ideea unor cursuri de schimb stabile, dar ajustabile, definite în relație cu nou creata Unitate monetară europeană (ECU) – un coș valutar bazat pe media ponderată a monedelor din SME[1143].

Odată cu adoptarea Actului Unic European (AUE) s-au adus unele modificări la TCEE, inserându-se un nou Capitol 1 – Cooperarea în domeniul politicii economice și monetare, la partea III titlul II din Tratat. Noile dispoziții nu au stabilit un termen limită pentru crearea UEM, dar s-a prevăzut că, în vederea asigurării convergenței politicilor economice și monetare, necesară pentru dezvoltarea ulterioară a Comunității și în măsura în care evoluția ulterioară în domeniul politicii economice și monetare necesita modificări instituționale, se aplicau dispozițiile articolului 236 TCEE privind revizuirea Tratatului[1144].

În iunie 1998, la reuniunea Consiliului European de la Hanovra a fost creat Comitetul pentru studierea Uniunii Economice și Monetare, prezidat de președintele de atunci al Comisiei, Jacques Delors, și care cuprindea toți guvernatorii băncilor centrale din statele membre CE. Părerea lor unanimă, prezentată într-un raport în aprilie 1989 (cunoscut ca „Raportul Delors"), definea obiectivul uniunii monetare ca fiind liberalizarea completă a mișcărilor de capital, integrarea deplină a piețelor financiare, convertibilitatea ireversibilă a monedelor, fixarea irevocabilă a parității fixe de conversie

---

[1142] Regulation (EEC) No 907/73 of the Council of 3 April 1973 establishing a European Monetary Cooperation Fund, in Official Journal of the European Communities, no. L 89, 05.04.1973, pp. 2-5.

[1143] ECU este acronimul de la „European Currency Unit" care a fost unitate de cont și unitate monetară europeană pentru statele membre ale CE și a servit drept bază de calcul pentru marjele de fluctuație între monedele statelor membre și ca unitate de cont pentru creanțe și datorii, fiind utilizat de Băncile Centrale ale statelor membre pentru compensarea soldurilor și ca monedă de rezervă.

[1144] Dan Vătăman, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011, p. 39.

și posibila înlocuire a monedelor naționale cu o monedă unică. Conform raportului, acest obiectiv putea fi atins în trei etape, mergând de la o coordonare economică și monetară mai strânsă la adoptarea unei monede unice, cu o Bancă Centrală Europeană independentă și cu norme care să reglementeze mărimea și finanțarea deficitelor bugetare naționale.

Acest raport a fost examinat de către Consiliul European de la Madrid (iunie 1989) care a considerat că se poate trece la prima etapă a UEM începând cu luna iulie 1990, iar Consiliul European reunit la Strasbourg, în decembrie 1989, a solicitat organizarea unei conferințe interguvernamentale pentru a determina modificările ce trebuie aduse Tratatului pentru a se putea trece la etapele a doua și a treia ale UEM. Astfel, prima etapă a UEM a constat în realizarea completă a pieței interne, începând cu coordonarea politicilor economice și eliminarea barierelor din calea integrării financiare.

Modificarea TCEE s-a produs odată cu adoptarea Tratatului de la Maastricht de instituire a Uniunii Europene, printre ale cărei obiective se regăsea și stabilirea unei uniuni economice și monetare, care să includă în timp o monedă unică. În acest sens, pentru ca economiile statelor membre să atingă un înalt grad de convergență înainte de introducerea monedei unice, Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE) a stabilit „criteriile de convergență de la Maastricht" pe care statele membre trebuiau să le îndeplinească pentru a putea adopta euro și anume: stabilitatea prețurilor, finanțe publice solide, finanțe publice sustenabile, caracterul durabil al convergenței și stabilitatea cursului de schimb[1145]. Aceste criterii de convergență aveau ca scop să garanteze că economia unui stat membru era suficient de pregătită pentru adoptarea unei monede unice. Acestea ofereau o bază de referință comună pentru stabilitatea, soliditatea și sustenabilitatea finanțelor publice la care candidații la zona euro trebuiau să se alinieze pentru a demonstra convergența politicilor lor economice și capacitatea de a suporta șocurile economice. Criteriul cursului de schimb a fost instituit pentru a demonstra că un stat membru își poate gestiona economia fără a recurge la deprecierea monedei.

Odată aprobate obiectivele și criteriile de convergență, UEM a putut trece la a doua etapă. Conform art. 116 TCE, în cursul acestei faze, care a început la 1 ianuarie 1994, statele membre aveau obligația de a evita deficitele publice excesive, fiecare dintre ele concentrându-se asupra armonizării legislației sale naționale (inclusiv a statutului băncii centrale naționale) cu prevederile Tratatului. Totodată, potrivit art. 117 TCE, cea de-a doua etapă a demarat prin înființarea Institutului Monetar European (IME), al cărui statut a fost stabilit într-un Protocol anexat Tratatului de la Maastricht. Obiectivul IME era de a contribui la realizarea condițiilor necesare trecerii la cea de-a treia etapă a UEM în special prin: intensificarea coordonării politicilor monetare pentru a asigura stabilitatea prețurilor; efectuarea pregătirilor necesare pentru constituirea Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), pentru implementarea unei politici monetare pentru a asigura stabilitatea prețurilor; și supravegherea dezvoltării ECU.

Consiliul European de la Madrid, desfășurat între 15-16 decembrie 1995, a aprobat și adoptat denumirea de „EURO" pentru moneda unică și a stabilit scenariul și calendarul de trecere la moneda unică începând cu 1 ianuarie 1999.

La Consiliul European de la Dublin din decembrie 1996 a fost adoptat Pactul de stabilitate și creștere (PSC), cu scopul de a coordona politicile fiscale naționale în cadrul Uniunii Economice și Monetare (UEM) pentru asigurarea unui climat de stabilitate și

[1145] Protocolul privind criteriile de convergență prevăzute de articolul 109 J din Tratatul instituind Comunitatea Europeană, document anexat Tratatului de la Maastricht.

garantarea disciplinei bugetare în cadrul UEM[1146]. Pactul a fost confirmat de Consiliul European de la Amsterdam din 16-17 iunie 1997, care a adoptat o Rezoluție privind Pactul de stabilitate și creștere[1147] în care, în conformitate cu articolul D din Tratatul asupra Uniunii Europene[1148], se emit orientări politice ferme pentru aplicarea Pactului de stabilitate și creștere într-o manieră strictă și oportună și în special pentru a se adera la obiectivul pe termen mediu al pozițiilor bugetare aproape de echilibru sau în excedent față de care s-au angajat toate statele membre și a se aplica acțiunile bugetare corective pe care le consideră necesare pentru îndeplinirea obiectivelor programelor lor de stabilitate și convergență, ori de câte ori dispun de informații ce indică o discrepanță semnificativă, reală sau prognozată, față de obiectivul bugetar pe termen mediu.

Totodată, la 7 iulie 1997, Consiliul UE a adoptat Regulamentul nr. 1466/97/CEE[1149] care avea ca obiectiv să consolideze supravegherea pozițiilor bugetare, precum și supravegherea și coordonarea politicilor economice, și Regulamentul nr. 1467/97/CEE[1150] care avea ca obiectiv accelerarea și clarificarea procedurii de deficit excesiv în cadrul Pactului de stabilitate și creștere.

La întrunirea Consiliului European de la Luxembourg din decembrie 1997 a fost adoptată o rezoluție[1151] asupra coordonării politicilor economice a statelor membre în etapa a treia a UEM, iar la 25 martie 1998, Comisia a publicat rapoartele de convergență și o recomandare cu privire la statele care îndeplinesc condițiile de participare la moneda unică[1152].

Având în vedere recomandările Comisiei, la 1 mai 1998, Consiliul a emis Recomandarea 98/316/CE[1153] în care se arăta că 11 state membre[1154] îndeplinesc criteriile de convergență conform art. 109J, al. (2) TCE[1155] și legislațiile lor naționale, inclusiv statutele băncilor centrale naționale, sunt compatibile cu art. 107 și 108 TCE și cu statutul Sistemului European de Bănci Centrale (SEBC). De asemenea, la 3 mai 1998, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 974/98/CE[1156] prin care a stabilit introducerea „euro" ca moneda a statelor participante începând cu 1 ianuarie 1999.

[1146] Resolution on the European Council in Dublin, 13 and 14 December 1996, OJ no. C 033, 03/02/1997, p.63

[1147] JO C 236 din 2.8.1997, p. 1.

[1148] Devenit articolul 4 TUE după renumerotarea realizată prin Tratatul de la Amsterdam

[1149] JO L 209 din 2.8.1997, p. 1

[1150] JO L 209 din 2.8.1997, p. 6. Acest Regulament a fost modificat prin Regulamentul nr.1056/2005CEE, publicat în JO L 174 din 7.7.2005, p. 5.

[1151] Resolution of the European Council of 13 December 1997 on economic policy coordination in stage 3 of EMU and on Treaty Articles 109 and 109b of the EC Treaty, in Official Journal of the European Communities (OJEC). 02.02.1998, no. C 35, p. 1.

[1152] Commission report of 25 March 1998 on progress towards convergence and the recommendation with a view to the transition to the third stage of economic and monetary union, COM (98) 1999 final.

[1153] Council Recommendation 98/316/EC of 1 May 1998 in accordance with Article 109j(2) of the Treaty, Official Journal of the European Communities L 139/21, 11. 5. 1998

[1154] Belgia, Germania, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Austria, Portugalia și Finlanda. Totodată, la art. 3 al Recomandării, Consiliul a menționat că Grecia nu îndeplinește nici una dintre condițiile de convergență menționate în art. 109 J, par. 1 TCE și, în consecință, nu poate adopta moneda unică. De asemenea, conform art. 13 al Recomandării, Consiliul a arătat că nici Suedia nu îndeplinește criteriile de convergență menționate în art. 109 J, par. 3 TCE, neputând astfel adopta moneda unică. Celelalte două state membre, Danemarca și Marea Britanie, au decis să nu participe la a treia etapă a UEM, notificând Consiliul în acest sens.

[1155] Articolul 109 J a devenit art. 121 TCE în urma renumerotării adoptate prin Tratatul de la Amsterdam.

[1156] JO L139/1 din 11.05.1998.

Ca urmare, la 25 mai 1998, guvernele celor 11 state membre selectate au numit președintele, vicepreședintele și pe ceilalți patru membri ai Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene, preluarea funcțiilor de către aceștia, la 1 iunie 1998, marcând înființarea BCE. Conform art. 123 TCE, odată cu înființarea BCE aceasta a preluat toate sarcinile Institutului Monetar European (IME) care și-a încheiat activitatea. De asemenea, potrivit art. 8 TCE, odată cu BCE a luat ființă și Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC), statutele ambelor entități fiind cuprinse într-un Protocol anexat la Tratatul de la Maastricht.

În conformitate cu prevederile art. 121 al. (4) TCE și Protocolul cu privire la trecerea la cea de-a treia fază a Uniunii Economice și Monetare (anexat la Tratatul de la Maastricht), la 1 ianuarie 1999 a fost demarată cea de-a treia etapă a UEM. Acesta a fost începutul unei perioade de tranziție care trebuia să dureze trei ani și să fie finalizată prin introducerea bancnotelor și monedelor EURO și prin retragerea bancnotelor și monedelor naționale.

Astfel, conform Regulamentului Consiliului nr. 2866/98/CE[1157] din 31 decembrie 1998, paritățile fixe de conversie între monedele statelor membre participante și euro au fost fixate irevocabil și, începând cu data de 1 ianuarie 1999, a fost lansată moneda unică „Euro". Totodată, „Eurosistemul", format din BCE și băncile centrale naționale (BCN) din zona euro, a preluat responsabilitatea pentru politica monetară din noua zonă euro, acesta urmând a exista atât timp cât vor exista state membre ale UE în afara zonei euro.

La 19 iunie 2000, pe baza propunerii Comisiei și după consultarea Parlamentului European, Consiliul a adoptat Decizia 2000/427/CE[1158] prin care a considerat că Grecia îndeplinește condițiile de convergență pentru adoptarea EURO începând cu 1 ianuarie 2001, devenind astfel cel de al 12-lea stat membru care a adoptat moneda unică.

Următorul pas important în făurirea UEM a fost introducerea, la 1 ianuarie 2002, a monedelor și bancnotelor euro, care au înlocuit, la cursuri de schimb fixate irevocabil, bancnotele și monedele naționale ale statelor din zona euro.

Conform art. 4 din Actul de aderare din anul 2003 prin care zece noi state au aderat la UE[1159], fiecare dintre acestea urmau să participe la Uniunea Economică și Monetară începând cu data aderării în calitate de stat membru cu derogare în sensul art. 122 TCE. De asemenea, conform art. 5 din Actul de aderare din 2005[1160], Bulgaria și România participă la UEM de la data aderării în calitate de state membre care beneficiază de derogare în înțelesul articolului art. 122 TCE. Statele membre care au aderat la UE în 2004, 2007 și în 2013 fac parte din UEM (ceea ce înseamnă că își coordonează deciziile economice cu cele ale altor state membre UE și că băncile lor centrale fac parte din SBCE), dar, cu toate acestea, având în vedere că nu au intrat în zona EURO odată cu

---

[1157] Regulamentul Consiliului nr. 2866/98/CE din 31 decembrie 1998 privind ratele de conversie între moneda euro și monedele statelor membre care adoptă moneda euro, JO L 359 din 31.12.1998, p. 1.

[1158] Decizia 2000/427/CE a Consiliului din 19 iunie 2000 în conformitate cu articolul 122 alineatul (2) din tratat, privind adoptarea de către Grecia a monedei unice la 1 ianuarie 2001, JO L 167 din 7.7.2000, p. 19.

[1159] Act privind condițiile de aderare a Republicii Cehe, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungare, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Republicii Slovace și adaptările Tratatelor care stau la baza Uniunii Europene, JO L 236 din 23.9.2003, p. 33.

[1160] Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, JO L 157 din 21.6.2005, p. 203.

aderarea la UE[1161], statutul oficial al acestora este, până la adoptarea monedei unice, de „state membre care fac obiectul unei derogări". Acest statut le este conferit prin actul de aderare și le obligă să devină, în cele din urmă, membre cu statut deplin ale zonei EURO.

Având în vedere prevederile art. 122 al. (2) TCE, care stabilea procedurile de abrogare a derogării de care beneficiază statele membre în cauză, precum și faptul că la 2 martie 2006 Slovenia a depus o cerere oficială pentru evaluarea convergenței, Consiliul a adoptat Decizia 2006/495/CE[1162] prin care arăta că legislația internă a Sloveniei, inclusiv statutul băncii centrale naționale, este compatibilă cu articolele 108 și 109 TCE și cu statutul SEBC și Slovenia a atins un grad înalt de convergență durabilă având în vedere criteriile menționate la art. 121 TCE. În consecință, Consiliul a decis că Slovenia îndeplinea condițiile necesare pentru adoptarea monedei unice la 1 ianuarie 2007, derogarea acordată acesteia, menționată la articolul 4 din Actul de aderare din 2003, abrogându-se cu efect de la aceeași dată.

În perioada ce a urmat, prin Deciziile 2007/503/CE[1163] și 2007/504/CE[1164], Consiliul a decis că Cipru și Malta îndeplineau condițiile necesare pentru adoptarea monedei unice la 1 ianuarie 2008 și, ca urmare, cele două state s-au alăturat zonei EURO.

La 7 mai 2008, Comisia a adoptat o propunere de decizie a Consiliului în conformitate cu art. 122 al. (2) TCE, indicând că Slovacia îndeplinește condițiile necesare pentru adoptarea monedei unice. În consecință, pe baza rapoartelor prezentate de Comisie și de BCE cu privire la progresele înregistrate de Slovacia în îndeplinirea obligațiilor sale privind realizarea Uniunii Economice și Monetare, la 8 iulie 2008, Consiliul a adoptat Decizia 2008/608/CE[1165] în care arăta că Slovacia îndeplinea condițiile de convergență necesare pentru adoptarea EURO și că derogările în favoarea sa, acordate în temeiul articolului 4 din Actul de aderare din 2003, încetează începând cu 1 ianuarie 2009.

Pe baza rapoartelor prezentate de Comisie și de BCE cu privire la progresele înregistrate de Estonia în îndeplinirea obligațiilor sale privind realizarea Uniunii Economice și Monetare, Consiliul a adoptat Decizia 2010/416/UE[1166] în care arăta că Estonia îndeplinește condițiile de convergență necesare pentru adoptarea EURO și că derogările în favoarea sa, acordate în temeiul articolului 4 din Actul de aderare din 2003, încetează începând cu 1 ianuarie 2011, dată de la care Estonia a devenit cel de-al 17-lea stat membru al zonei EURO.

Ca urmare a progresele înregistrate de Letonia în îndeplinirea obligațiilor sale privind realizarea Uniunii Economice și Monetare, Consiliul a adoptat Decizia

---

[1161] Noile state membre nu au intrat în zona euro odată cu aderarea deoarece nu au îndeplinit criteriile de convergență și, prin urmare, Tratatul de aderare le acordă o perioadă de timp pentru a face ajustările necesare pentru asigurarea convergenței.

[1162] Decizia Consiliului 2006/495/CE din 11 iulie 2006 privind adoptarea de către Slovenia a monedei unice la 1 ianuarie 2007, JO L 195 din 15.7. 2006, p. 25.

[1163] Decizia Consiliului 2007/503/CE din 10 iulie 2007 privind adoptarea de către Cipru a monedei unice la 1 ianuarie 2008, JO L 186 din 18.7.2007, p. 29.

[1164] Decizia Consiliului 2007/504/CE din 10 iulie 2007 privind adoptarea de către Malta a monedei unice la 1 ianuarie 2008, JO L 186 din 18.7.2007, p. 32.

[1165] Decizia Consiliului 2008/608/CE din 8 iulie 2008 privind adoptarea de către Slovacia a monedei unice la 1 ianuarie 2009, JO L195 din 24.7.2008, p. 27.

[1166] Decizia Consiliului 2010/416/UE din 13 iulie 2010 în temeiul articolului 140 alineatul (2) din tratat privind adoptarea de către Estonia a monedei euro la 1 ianuarie 2011, JO L196 din 28.7.2010, p. 24.

2013/387/UE[1167] prin care a stabilit că Letonia îndeplinește condițiile necesare pentru adoptarea monedei EURO, motiv pentru care derogarea de care beneficia Letonia, menționată la articolul 4 din Actul de aderare din 2003, se abrogă de la 1 ianuarie 2014, moment din care Letonia a devenit cel de-al 18-lea stat membru al zonei EURO.

La 23 iulie 2014, Consiliul a adoptat Decizia 2014/509/UE[1168] prin care a decis că Lituania îndeplinea condițiile necesare pentru adoptarea monedei EURO, motiv pentru care derogarea de care beneficia Lituania, menționată la articolul 4 din Actul de aderare din 2003, s-a abrogat de la 1 ianuarie 2015, dată de la care Lituania a adoptat moneda EURO și a devenit cel de-al 19-lea stat membru al zonei EURO.

Astfel, dintre cele 28 de state membre care fac parte din Uniunea Europeană, 19 state au adoptat moneda EURO[1169], două state (Danemarca și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord) au un statut special[1170], iar celelalte state beneficiază de o „derogare", ceea ce înseamnă că un stat membru nu îndeplinește deocamdată condițiile pentru adoptarea monedei EURO și, prin urmare, este scutit de respectarea unora dintre prevederile care se aplică în mod normal de la începutul celei de-a treia etape a UEM[1171].

20.2.2. Temeiul juridic al Uniunii Economice și Monetare în urma adoptării Tratatului de la Lisabona

o *Aspecte generale*

Deși Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) face o scurtă trimitere la UEM, incluzând-o printre obiectivele Uniunii, toate dispozițiile de fond, procedurale și instituționale sunt prevăzute în Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

Aspectele economice și monetare ale UEM au reglementate diferit, în timp ce politicile monetare și valutare au fost denaționalizate și centralizate la nivelul Uniunii, responsabilitatea pentru politica economică a rămas de competența statelor membre, deși politicile economice naționale trebuie aplicate într-un cadru comunitar de cooperare în materie de politici macroeconomice.

o *Dispoziții ale tratatelor cu privire la Politica economică a Uniunii Europene*

Conform art. 120 TFUE, statele membre își conduc politicile economice pentru a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii definite la art. 3 din Tratatul privind Uniunea

---

[1167] Decizia Consiliului 2013/387/UE din 9 iulie 2013 privind adoptarea de către Letonia a monedei euro la 1 ianuarie 2014, JO L195 din 18.7.2013, p. 24.

[1168] Decizia 2014/509/UE a Consiliului din 23 iulie 2014 privind adoptarea de către Lituania a monedei euro la 1 ianuarie 2015 (JO L 228 din 31.7.2014, p. 29)

[1169] Austria, Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Spania, Slovenia și Slovacia.

[1170] Protocoalele anexate la Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE) le conferă acestora, cu titlu excepțional, dreptul de a alege să participe sau nu la cea de-a treia etapă a UEM. Ambele state au comunicat Consiliului UE (Danemarca în anul 1992, iar Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în anul 1997) faptul că nu intenționează să participe la cea de-a treia etapă a UEM, respectiv că nu doresc, pentru moment, să facă parte din zona EURO.

[1171] În conformitate cu art. 5 din Actul de aderare din 2005, Bulgaria și România beneficiază de o derogare în sensul articolului 139 alineatul (1) din TFUE, adică nu li se aplică unele dispoziții ale tratatelor, statele membre care fac obiectul unei derogări și băncile lor centrale naționale fiind excluse de la drepturile și obligațiile din cadrul SEBC. De asemenea, potrivit art. 5 din Actul de aderare din 2011, Croația participă la uniunea economică și monetară de la data aderării în calitate de stat membru care beneficiază de o derogare în înțelesul articolului 139 din TFUE.

Europeană (TUE) şi în contextul orientărilor generale ale politicilor economice ale statelor membre şi ale Uniunii. Statele membre şi Uniunea acţionează în conformitate cu principiul unei economii de piaţă deschise, în care concurenţa este liberă, favorizând alocarea eficientă a resurselor.

Statele membre trebuie să-şi considere politicile economice ca fiind o chestiune de interes comun, având obligaţia de a le coordona în cadrul Consiliului care este îndrituit să elaboreze orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre şi ale Uniunii, formulând în acest scop un proiect pe baza recomandării Comisiei şi înaintând Consiliului European un raport cu acest subiect. Consiliul European, pe baza raportului Consiliului, dezbate concluziile privind orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre şi ale Uniunii şi, în temeiul acestor concluzii, Consiliul adoptă o recomandare care stabileşte aceste orientări generale. Consiliul are obligaţia de a informa Parlamentul European cu privire la recomandarea sa[1172].

În scopul asigurării unei coordonări mai strânse a politicilor economice şi a unei convergenţe durabile a performanţelor economice ale statelor membre, Consiliul, pe baza rapoartelor prezentate de către Comisie, supraveghează evoluţia economică în fiecare dintre statele membre şi în Uniune, precum şi conformitatea politicilor economice cu orientările generale menţionate mai sus şi efectuează periodic o evaluare de ansamblu. Pentru a realiza această supraveghere multilaterală, statele membre transmit Comisiei informaţii privind măsurile importante pe care le-au adoptat în domeniul politicii lor economice, precum şi orice altă informaţie pe care o consideră necesară[1173].

În cazul în care se constată că politicile economice ale unui stat membru nu sunt conforme cu orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre şi ale Uniunii sau că acestea riscă să compromită buna funcţionare a Uniunii economice şi monetare, Comisia poate adresa un avertisment respectivului stat membru. Consiliul, la recomandarea Comisiei, poate adresa recomandările necesare statului membru în cauză. Totodată, Consiliul, la propunerea Comisiei, poate decide să facă publice recomandările sale. În acest caz, Consiliul hotărăşte fără a ţine seama de votul membrului Consiliului care reprezintă statul membru în cauză, majoritatea calificată a celorlalţi membri ai Consiliului definindu-se în conformitate cu art. 238 al. (3) lit. a) TFUE[1174]. Preşedintele Consiliului şi Comisia raportează Parlamentului European cu privire la rezultatele supravegherii multilaterale, Preşedintele Consiliului putând fi invitat să se prezinte în faţa comisiei competente a Parlamentului European în cazul în care Consiliul a făcut publice recomandările. Parlamentul European şi Consiliu, hotărând prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot hotărî metodele procedurii de supraveghere multilaterală evocată mai sus.[1175].

Potrivit art. 122 TFUE, fără a aduce atingere celorlalte proceduri prevăzute în tratate, Consiliul, la propunerea Comisiei, poate decide, în spiritul solidarităţii dintre statele membre, să adopte măsuri corespunzătoare situaţiei economice, în special în cazul în care apar dificultăţi grave în aprovizionarea cu anumite produse, în special în domeniul

---

[1172] Articolul 121 al. (2) TFUE

[1173] Articolul 121 al. (3) TFUE

[1174] Majoritatea calificată este definită ca fiind egală cu cel puţin 55 % din membrii Consiliului reprezentând statele membre participante, care reunesc cel puţin 65 % din populaţia acestor state.

[1175] Articolul 121 al. (6) TFUE.

energiei. În cazul în care un stat membru se confruntă cu dificultăți sau este serios amenințat de dificultăți grave, datorită unor catastrofe naturale sau unor evenimente excepționale situate în afara controlului său, Consiliul, la propunerea Comisiei, poate acorda statului membru în cauză asistență financiară din partea Uniunii, în anumite condiții. În acest caz, Președintele Consiliului are obligația de a informa Parlamentul European cu privire la decizia adoptată.

o *Dispoziții ale tratatelor cu privire la politica monetară a Uniunii Europene*

Conform art. 127 TFUE, definirea și punerea în practică a unei politici monetare a Uniunii reprezintă două dintre sarcinile Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) care, potrivit art. 282 TFUE, este constituit din Banca Centrală Europeană (BCE)[1176] și băncile centrale naționale ale statelor membre.

Banca Centrală Europeană (BCE) este singura abilitată să autorizeze emisiunea de bancnote euro în Uniune. Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale pot emite astfel de bancnote, acestea fiind singurele care au statutul de mijloc legal de plată în cadrul Uniunii. Statele membre pot emite monedă metalică euro, sub rezerva aprobării de către Banca Centrală Europeană a volumului emisiunii. Consiliul, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European și a Băncii Centrale Europene, poate adopta măsuri de armonizare a valorilor unitare și a specificațiilor tehnice ale tuturor monedelor metalice destinate punerii în circulație, în măsura în care acest lucru este necesar pentru asigurarea bunei lor circulații în Uniune[1177].

Potrivit art. 132 TFUE, pentru îndeplinirea misiunilor încredințate SEBC, în conformitate cu tratatele și în condițiile stabilite de Statutul SEBC și al BCE, Banca Centrală Europeană poate adopta regulamente, deciziile necesare îndeplinirii misiunilor încredințate SEBC în conformitate cu tratatele și cu Statutul SEBC și al BCE, recomandări și avize. Totodată, în limitele și conform condițiilor stabilite de către Consiliu, BCE este abilitată să impună întreprinderilor amenzi și penalități cu titlu cominatoriu în cazul neîndeplinirii obligațiilor care rezultă din regulamentele și deciziile sale.

Fără a aduce atingere atribuțiilor BCE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile necesare pentru utilizarea monedei euro ca monedă unică. Aceste măsuri sunt adoptate după consultarea Băncii Centrale Europene[1178].

Conform art. 219 TFUE, prin derogare de la articolul 218 (care conține dispoziții privind procedura de negociere și încheiere a acordurilor dintre Uniune și țări terțe sau organizații internaționale), Consiliul, statuând în unanimitate pe baza recomandării BCE sau a Comisiei, după consultarea BCE în vederea ajungerii la un consens compatibil cu obiectivul stabilității prețurilor și după consultarea Parlamentului European, poate încheia acorduri formale privind un sistem al cursului de schimb al monedei euro în raport cu monedele statelor terțe.

Totodată, Consiliul, fie la recomandarea BCE, fie la recomandarea Comisiei și după consultarea Băncii Centrale Europene în vederea ajungerii la un consens compatibil cu

---

[1176] Conform *Protocolului prind statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene* anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, BCE a fost prevăzută ca instituție financiară, dotată cu personalitate juridică, cu capital și cu resurse proprii.

[1177] Articolul 128 TFUE

[1178] Articolul 133 TFUE

obiectivul stabilității prețurilor, poate adopta, modifica sau renunța la cursurile centrale ale EURO în sistemul cursurilor de schimb. În acest caz, Președintele Consiliului are obligația de a informa Parlamentul European cu privire la adoptarea, modificarea sau renunțarea la cursurile centrale ale EURO.

În absența unui sistem al cursului de schimb în raport cu una sau mai multe monede ale statelor terțe, Consiliul, la recomandarea Comisiei și după consultarea BCE, sau la recomandarea BCE, poate formula orientările generale ale politicii de schimb în raport cu aceste monede. Aceste orientări generale nu trebuie să aducă atingere obiectivului principal al SEBC, și anume menținerea stabilității prețurilor.

De asemenea, prin derogare de la art. 218 TFUE, în cazul în care acordurile asupra unor chestiuni referitoare la regimul monetar sau de schimb trebuie să facă obiectul negocierilor între Uniune și unul sau mai multe state terțe sau organizații internaționale, Consiliul, la recomandarea Comisiei și după consultarea BCE, decide asupra modalităților de negociere și încheiere a acestor acorduri. Aceste modalități trebuie să asigure exprimarea de către Uniune a unei poziții unice. Comisia este asociată pe deplin în negocieri.

Fără a aduce prejudicii competențelor și acordurilor Uniunii în domeniul UEM, statele membre pot în mod independent să negocieze în cadrul organismelor internaționale și să încheie acorduri internaționale.[1179]

20.2.3. Eforturi depuse la nivelul Uniunii Europene în vederea consolidării arhitecturii UEM

Dezbaterile privind modalitățile de consolidare a guvernanței economice s-au accelerat începând din mai 2010, când Comisia a propus o strategie pentru consolidarea guvernanței economice în Europa (MEMO/10/204). Aceasta a condus la adoptarea unui pachet de șase propuneri legislative, care a intrat în vigoare în decembrie 2011 (MEMO/11/898). De asemenea, Comisia a contribuit la mai multe rapoarte privind UEM, în colaborare cu președintele Consiliului European: raportul grupului operativ privind guvernanța economică (octombrie 2010), „Către o Uniune economică mai puternică" (decembrie 2011) și raportul intermediar al „celor patru președinții" „Către o veritabilă Uniune economică și monetară" (octombrie 2012).

Raportul intermediar prezentat de președintele Consiliului European în strânsă colaborare cu președinții Comisiei, Eurogrupului și Băncii Centrale Europene (BCE) propunea o viziune a unei UEM stabile și prospere, bazate pe patru pietre de temelie: a) un cadru financiar integrat, care să asigure stabilitatea financiară în special în zona euro și să reducă la minim costul suportat de cetățenii europeni în situațiile în care băncile nu își mai pot onora obligațiile; b) un cadru bugetar integrat, care să asigure un proces viabil de elaborare a politicilor fiscale la nivel național și european ce cuprinde coordonare, un proces de luare a deciziilor în comun, o punere în aplicare îmbunătățită și măsuri adecvate în direcția emiterii de titluri comune de natura datoriei; c) un cadru de politică economică integrat, care deține suficiente mecanisme pentru a asigura existența unor politici naționale și europene care să promoveze creșterea economică durabilă, ocuparea forței de muncă și competitivitatea și care să fie compatibile cu buna funcționare a UEM; d)

[1179] Dan Vătăman, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010, pp. 276-277.

asigurarea legitimității și a responsabilizării democratice necesare procesului decizional în cadrul UEM, pe baza exercitării în comun a suveranității în ceea ce privește politicile comune și solidaritatea. În opinia autorilor raportului aceste patru pietre de temelie oferă o arhitectură coerentă și completă, care va trebui pusă în practică în următorul deceniu. Toate cele patru elemente sunt necesare pentru stabilitatea și prosperitatea în cadrul UEM pe termen lung și vor necesita în continuare un volum mare de muncă, inclusiv posibile schimbări aduse tratatelor UE la un moment dat[1180].

În perioada următoare au continuat consultările informale cu statele membre și cu Parlamentul European ceea ce a făcut ca la reuniunea Consiliului European din perioada 13-14 decembrie 2012, șefii de stat sau de guvern din statele membre să convină asupra unei foi de parcurs pentru finalizarea uniunii economice și monetare, pe baza unei mai mari integrări și a unei solidarități consolidate, acest proces urmând a fi demarat prin finalizarea, consolidarea și punerea în aplicare a noii guvernanțe economice consolidate, precum și prin adoptarea mecanismului de supraveghere unic și a noilor norme privind redresarea și rezoluția și privind garantarea depozitelor[1181].

În cadrul reuniunii Consiliului European din iunie 2013 au fost analizate o serie de alte chestiuni importante, referitoare la coordonarea reformelor naționale, dimensiunea socială a UEM, fezabilitatea și modalitățile contractelor convenite în comun pentru competitivitate și creștere, precum și mecanismele de solidaritate și măsurile menite să promoveze aprofundarea pieței comune și protejarea integrității acesteia. În acest sens Consiliul European a reamintit că dimensiunea socială ar trebui să fie consolidată și a subliniat că este important să se monitorizeze mai bine și să se țină cont de situația socială și a pieței muncii din UEM, în special prin utilizarea unor indicatori sociali și privind ocuparea forței de muncă, în contextul semestrului european pentru coordonarea politicilor economice. De asemenea, Consiliul European a subliniat necesitatea de a îmbunătăți coordonarea politicilor sociale și privind ocuparea forței de muncă, cu respectarea deplină a competențelor naționale, precum și rolul partenerilor sociali și al dialogului social, atât la nivelul UE, cât și la nivel național[1182].

La rândul său, Parlamentul European și-a exprimat punctul de vedere cu privire la prioritățile pentru realizarea unei veritabile uniuni economice și monetare (UEM), în special recomandând un pact social pentru Europa[1183].

În urma consultărilor strânse cu statele membre, Consiliul European a revenit asupra tuturor acestor chestiuni la reuniunea sa din 24-25 octombrie 2013, ocazie cu care s-a concentrat îndeosebi asupra coordonării îmbunătățite a politicilor economice, asupra consolidării dimensiunii sociale a UEM și asupra finalizării uniunii bancare.

După cum reiese din concluziile Consiliului European, consolidarea guvernanței economice este un proces care înregistrat progrese semnificative în ultimii ani dar, cu toate acestea, pentru a promova o creștere puternică, durabilă și favorabilă incluziunii economice în zona euro, coordonarea politicilor economice trebuie să fie consolidată în continuare, în special, printr-o mai mare implicare și punerea în aplicare a politicilor și

---

[1180] *Raportul președintelui Consiliului European, „Către o veritabilă Uniune economică și monetară", Bruxelles, 26 iunie 2012* - http://www.consilium.europa.eu

[1181] *Concluziile Consiliului European (13-14 decembrie 2012)*, http://www.consilium.europa.eu

[1182] *Concluziile Consiliului European (27-28 iunie 2013)*, http://www.consilium.europa.eu

[1183] Raport din proprie inițiativă al PE „Către o veritabilă uniune economică și monetară", prezentat la 18/10/2012 („raportul Thyssen") - http://www.europarl.europa.eu

reformelor economice în statele din zona euro, toate acestea fiind însoțite de demersuri suplimentare de sporire a legitimității democratice și a răspunderii, la nivelul adoptării și al punerii în aplicare a deciziilor. Totodată, Consiliul European a subliniat faptul că o coordonare mai strânsă a politicilor economice ar trebui să fie axată pe domeniile în care efectele pozitive asupra competitivității, ocupării forței de muncă și funcționare a UEM sunt cele mai proeminente[1184].

În ceea ce privește dimensiunea socială al UEM, Consiliul European a salutat comunicarea Comisiei Europene cu privire la aceste aspecte și a reafirmat importanța ocupării forței de muncă și evoluțiile sociale în cadrul semestrului european. De asemenea, Consiliul European a subliniat importanța îmbunătățirii dialogului social prin implicarea partenerilor sociali în guvernanța europeană, în special în procesul semestrului european, desigur cu respectarea autonomiei partenerilor sociali și diversitatea practicilor naționale în conformitate cu articolul 152 și articolul 153 alineatul (5) din TFUE.

Consiliul European a coordonat activ procesul de instituire a unei uniuni bancare și, drept urmare, a arătat că finalizarea uniunii bancare este urgentă și necesită nu numai un mecanism unic de supraveghere, ci și un mecanism unic de rezoluție. În acest sens, Consiliul European a solicitat instituțiilor competente ca până la sfârșitul anului 2013 să adopte Directiva privind redresarea și rezoluția instituțiilor bancare și Directiva privind schemele de garantare a depozitelor.[1185]

Ca urmare, la 15 mai 2014, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Directiva 2014/59/UE privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții[1186], un document care reglementează prevenirea crizelor bancare și asigură rezoluția ordonată a băncilor în curs de a intra în dificultate, minimizând totodată impactul acestora asupra economiei reale și a finanțelor publice. În esență, directiva permite autorităților naționale din Uniunea Europeană să abordeze eventualele crize bancare pe trei niveluri: pregătire și prevenire; intervenția timpurie, atunci când banca are probleme sau când nu respectă cerințele de capital; rezoluția, atunci când banca devine neviabilă.

De asemenea, la 15 iulie 2014, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Regulamentul (UE) nr. 806/2014 privind mecanismul unic de rezoluție și fondul unic de rezoluție[1187], scopul acestuia fiind acela de a asigura o rezoluție ordonată a băncilor în dificultate majoră, cu costuri minime pentru contribuabili și pentru economia reală. Ca element esențial al uniunii bancare a Uniunii Europene, mecanismul unic de rezoluție este alcătuit dintr-o autoritate de rezoluție la nivelul Uniunii (Comitetul unic de rezoluție) și un fond unic de rezoluție, finanțat de sectorul bancar. În calitatea sa de principal organ

---

[1184] *Concluziile Consiliului European (24-25 octombrie 2013)*, http://www.consilium.europa.eu

[1185] *Ibidem*

[1186] Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului - JO L 173 din 12.6.2014, p. 190

[1187] Regulamentul (UE) nr. 806/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2014 de stabilire a unor norme uniforme și a unei proceduri uniforme de rezoluție a instituțiilor de credit și a anumitor firme de investiții în cadrul unui mecanism unic de rezoluție și al unui fond unic de rezoluție și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 – JO L 225 din 30.7.2014, p. 1.

decizional, Comitetul unic de rezoluție: decide asupra schemelor de rezoluție pentru băncile în dificultate majoră (ceea ce include aplicarea de instrumente de rezoluție și utilizarea fondului unic de rezoluție); este direct responsabil de etapele de planificare și de rezoluție ale băncilor transfrontaliere și de mari dimensiuni din cadrul uniunii bancare, care sunt supervizate direct de către Banca Centrală Europeană; este responsabil de toate cazurile de rezoluție, indiferent de dimensiunea băncilor respective, în cazul în care rezoluția necesită recurgerea la fondul unic de rezoluție; poartă responsa-bilitatea finală pentru toate băncile din uniunea bancară și, prin urmare, poate să decidă în orice moment să își exercite competențele în legătură cu orice bancă.[1188]

În ceea ce privește schemele de garantare a depozitelor, cea de-a doua solicitare a Consiliului European, la 16 aprilie 2014, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Directiva 2014/49/UE[1189] prin care s-au stabilit norme și proceduri privind instituirea și funcționarea schemelor de garantare a depozitelor (SGD-uri)[1190]. Principalele schimbări introduse de directiva privind sistemele de garantare a depozitelor: scurtează termenul de plată din fondul de rezoluție la 7 zile până în 2024; îmbunătățește informațiile pentru depunători; introduce mecanisme de finanțare *ex ante* stabilite, în general, la 0,8% din depozitele garantate; asigură faptul că fondurile pentru sistemele de garantare provin din sectorul bancar[1191].

20.3. SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE

20.3.1. Aspecte generale privind spațiul de libertate, securitate și justiție

Tratatul de la Lisabona a asigurat baza legală pentru realizarea cu prioritate a unui spațiu european comun în care persoanele să circule liber și să beneficieze de o protecție judiciară eficace. În acest scop, au fost introduse o serie de elemente importante noi, și anume: o procedură decizională mai eficientă și mai democratică care vine pe fondul desființării vechii structuri bazate pe piloni a Uniunii Europene; mai multe prerogative pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene; și un rol nou pentru parlamentele naționale. Toate acestea pe fundalul recunoașterii forței juridice obligatorii a Cartei a drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și pe obligația asumată de Uniunea Europeană de a adera la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Potrivit art. 67 TFUE, Uniunea constituie un spațiu de libertate, securitate și justiție, cu respectarea drepturilor fundamentale și a diferitelor sisteme de drept și tradiții juridice ale statelor membre. În acest sens, Uniunea asigură absența controalelor asupra persoanelor la frontierele interne și dezvoltă o politică comună în domeniul dreptului de azil, al imigrării și al controlului la frontierele externe care este întemeiată pe solidaritatea

---

[1188] Pentru detalii a se vedea http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/

[1189] JO L 173 din 12.6.2014, p. 149.

[1190] Schemele de garantare a depozitelor (SGD) sunt sisteme din fiecare stat membru prin care se rambursează depunătorii (până la o limită definită) în cazul în care banca lor intră în dificultate și depozitele devin indisponibile.

[1191] Pentru detalii a se vedea http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/

între statele membre şi care este echitabilă faţă de resortisanţii ţărilor terţe. Totodată, Uniunea acţionează pentru a asigura un înalt nivel de securitate prin măsuri de prevenire a criminalităţii, a rasismului şi a xenofobiei, precum şi de combatere a acestora, prin măsuri de coordonare şi de cooperare între autorităţile poliţieneşti şi judiciare şi alte autorităţi competente, precum şi prin recunoaşterea reciprocă a deciziilor judiciare în materie penală şi, după caz, prin apropierea legislaţiilor penale. În acelaşi timp, Uniunea facilitează accesul la justiţie, în special pe baza principiului recunoaşterii reciproce a deciziilor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă.

Orientările strategice ale planificării legislative şi operaţionale în cadrul spaţiului de libertate, securitate şi justiţie sunt definite de Consiliul European[1192], iar Consiliul, la propunerea Comisiei şi fără a aduce atingere dispoziţiilor din Tratat, poate adopta măsurile de stabilire a condiţiilor în care statele membre, în colaborare cu Comisia, realizează o evaluare obiectivă si imparţială a punerii în aplicare, de către autorităţile statelor membre, a politicilor Uniunii în cadrul spaţiului de libertate, securitate şi justiţie, în special în scopul de a favoriza aplicarea deplină a principiului recunoaşterii reciproce[1193].

Având în vedere dimensiunea transfrontalieră a spaţiului european de libertate, securitate şi justiţie, Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE) a împărţit temele referitoare la acesta în patru domenii, după cum urmează: politicile referitoare la controlul la frontiere, la azil şi la imigraţie; cooperarea judiciară în materie civilă; cooperarea judiciară în materie penală; cooperarea poliţienească.

20.3.2. Politicile Uniunii privind controlul la frontiere, dreptul de azil şi imigrarea

În temeiul art. 77 TFUE, Uniunea dezvoltă o politică care urmăreşte să asigure absenţa oricărui control asupra persoanelor la trecerea frontierelor interne, indiferent de cetăţenie, asigurând, în acelaşi timp, controlul persoanelor şi supravegherea eficace la trecerea frontierelor externe, urmărind, totodată, introducerea treptată a unui sistem integrat de administrare a frontierelor externe. În acest sens, Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară (codecizia), adoptă măsurile privind: politica comună a vizelor şi a altor permise de şedere de scurtă durată; controalele la care sunt supuse persoanele la trecerea frontierelor externe; condiţiile în care resortisanţii ţărilor terţe pot circula liber, pentru o durată scurtă, în interiorul Uniunii; orice măsură necesară pentru instituirea treptată a unui sistem integrat de administrare a frontierelor externe; absenţa oricărui control asupra persoanelor, indiferent de cetăţenie, la trecerea frontierelor interne. În cazul în care o acţiune a Uniunii se dovedeşte necesară pentru a facilita exercitarea dreptului de liberă circulaţie şi de şedere pe teritoriul statelor membre, iar tratatele nu au prevăzut atribuţii în acest sens, Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, poate adopta dispoziţii referitoare la paşapoarte, cărţi de identitate, permise de şedere sau oricare alt document asimilat.

De asemenea, potrivit art. 78 TFUE, Uniunea dezvoltă o politică comună în domeniul dreptului de azil, al protecţiei subsidiare şi al protecţiei temporare, cu scopul de a oferi un statut corespunzător oricărui resortisant dintr-o ţară terţă care are nevoie de protecţie internaţională şi de a asigura respectarea principiului nereturnării. Această

[1192] Articolul 68 TFUE
[1193] Articolul 70 TFUE

politică trebuie să fie în conformitate cu Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 și cu Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților, precum și cu alte tratate din domeniu. În acest sens, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsurile referitoare la un sistem european comun de azil, care cuprinde: un regim unitar de azil în favoarea resortisanților țărilor terțe, valabil în toată Uniunea; un regim unitar de protecție subsidiară pentru resortisanții țărilor terțe care, fără să obțină azil european, au nevoie de protecție internațională; un sistem comun de protecție temporară a persoanelor strămutate în cazul unui aflux masiv; proceduri comune de acordare și de retragere a regimului unitar de azil sau de protecție subsidiară; criterii și mecanisme de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil sau de protecție subsidiară; norme referitoare la condițiile de primire a solicitanților dreptului de azil sau de protecție subsidiară; parteneriatul și cooperarea cu țările terțe pentru gestionarea fluxurilor de persoane care solicită drept de azil, protecție subsidiară sau temporară. În cazul în care unul sau mai multe state membre se află într-o situație de urgență caracterizată de un aflux brusc de resortisanți din țări terțe, Consiliul, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European, poate adopta măsuri provizorii, în beneficiul statului sau al statelor membre în cauză.

În temeiul art. 79 TFUE, Uniunea dezvoltă o politică comună de imigrare, al cărei scop este de a asigura, în toate etapele, gestionarea eficientă a fluxurilor de migrare, tratamentul echitabil al resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere legală în statele membre, precum și prevenirea imigrării ilegale și a traficului de persoane și combaterea susținută a acestora.

În acest scop, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară (codecizia), adoptă măsuri în următoarele domenii: condițiile de intrare și de ședere, precum și normele privind acordarea de către statele membre a vizelor și a permiselor de ședere pe termen lung, inclusiv în vederea reîntregirii familiei; definirea drepturilor resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere legală pe teritoriul unui stat membru, inclusiv condițiile care reglementează libertatea de circulație și de ședere în celelalte state membre; imigrarea clandestină și șederea ilegală, inclusiv expulzarea și repatrierea persoanelor aflate în situație de ședere ilegală; combaterea traficului de persoane, în special de femei și copii.

Uniunea poate încheia cu țări terțe acorduri privind readmisia, în țările lor de origine sau de proveniență, a resortisanților țărilor terțe care nu îndeplinesc sau nu mai îndeplinesc condițiile de intrare, de prezență sau de ședere pe teritoriul unuia dintre statele membre. Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili măsuri pentru încurajarea și sprijinirea acțiunii statelor membre, cu scopul de a favoriza integrarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere legală pe teritoriul lor, excluzând orice armonizare a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre. Aceste dispoziții nu aduc atingere dreptului statelor membre de a stabili volumul admiterii pe teritoriul acestora a resortisanților unor țări terțe, provenind din țări terțe, în căutarea unui loc de muncă în calitate de lucrători salariați sau pentru a desfășura o activitate independentă.

Politicile privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea și punerea în aplicare a acestora sunt reglementate de principiul solidarității și al distribuirii echitabile a răspunderii între statele membre, inclusiv pe plan financiar[1194].

[1194] Articolul 80 TFUE

20.3.3. Cooperarea judiciară în materie civilă

Potrivit art. 81 TFUE, Uniunea dezvoltă o cooperare judiciară în materie civilă cu incidență transfrontalieră, întemeiată pe principiul recunoașterii reciproce a deciziilor judiciare și extrajudiciare. Această cooperare poate include adoptarea unor măsuri de apropiere a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre. În acest scop, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsuri, în special atunci când acestea sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne, care urmăresc să asigure: recunoașterea reciprocă între statele membre a deciziilor judiciare și extrajudiciare și executarea acestora; comunicarea și notificarea transfrontalieră a actelor judiciare și extrajudiciare; compatibilitatea normelor aplicabile în statele membre în materie de conflict de legi și de competență; cooperarea în materie de obținere a probelor; accesul efectiv la justiție; eliminarea obstacolelor din calea bunei desfășurări a procedurilor civile, la nevoie prin favorizarea compatibilității normelor de procedură civilă aplicabile în statele membre; dezvoltarea unor metode alternative de soluționare a litigiilor; sprijinirea formării profesionale a magistraților și a personalului din justiție.

Având în vedere cadrul juridic existent, prioritatea ar trebui să o constituie dezvoltarea și promovarea unui spațiu judiciar european pentru cetățeni, prin înlăturarea oricărui obstacol în calea exercitării drepturilor acestora. Prin urmare, într-un spațiu marcat de o mobilitate în creștere, hotărârile judecătorești trebuie să fie recunoscute și executate de la un stat membru la altul fără dificultăți, pentru ca sistemele judiciare ale celor 28 de state membre să poată funcționa împreună, într-un mod coerent și eficient, respectând tradițiile juridice naționale.

În ceea ce privește provocările viitorului, la nivelul Uniunii Europene trebuie să se țină seama că peste 500 milioane resortisanți ai statelor membre au dreptul de circulație și de stabilire liberă pe teritoriul Uniunii, fapt ce va genera o creștere a situațiilor personale și comerciale care au o dimensiune transnațională. Prin urmare, un spațiu european de libertate, securitate și justiție în cadrul căruia se poate desfășura cooperarea judiciară presupune nu numai cunoașterea dreptului european, ci și, în special, cunoașterea reciprocă a sistemelor juridice ale altor state membre, inclusiv legislația națională.

În plus, promovarea cooperării judiciare în materie civilă implică necesitatea de îmbunătățire, simplificare și accelerare eficiente a cooperării judiciare între statele membre în materie civilă și comercială, piatra de temelie a cooperării în materie civilă fiind principiul recunoașterii reciproce și executării hotărârilor și deciziilor extrajudiciare.

Sfârșitul anului 2014 a reprezentat un moment de răscruce în evoluția politicii Uniunii Europene în domeniul justiției. Astfel, la 1 decembrie 2014 s-a încheiat atât Programul de la Stockholm al Consiliului European[1195], cu o durată de cinci ani, cât și planul de acțiune al Comisiei[1196] aferent acestuia, care stabileau prioritățile pentru crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție.

Potrivit planului de acțiune al Comisiei Europene, miza principală a acțiunii Uniunii în acest domeniu a fost „promovarea Europei cetățenilor", prin garantarea faptului că

[1195] Programul de la Stockholm – O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora (2010/C 115/01) - JO C 115/2 din 4.5.2010

[1196] Plan de acțiune pentru punerea în aplicare a Programului de la Stockholm, COM(2010) 171 final

cetățenii își pot exercita drepturile și pot beneficia pe deplin de pe urma integrării europene. Asta pentru că cetățenii au cele mai mari așteptări de la factorii de decizie politică tocmai în domeniile libertății, securității și justiției, întrucât acestea au un impact asupra vieții lor cotidiene. Drept urmare, scopul planului de acțiune a fost de a asigura concretizarea acestor priorități, atât la nivel european, cât și la nivel global, asigurându-se că cetățenii beneficiază de progresele realizate în crearea spațiului de libertate, securitate și justiție. Totodată, prin intermediul planului de acțiune s-a dorit stabilirea unei perspective pe termen lung, asigurându-se astfel un răspuns hotărât și adecvat al Uniunii Europene la provocările europene și globale, prezente și cele viitoare.

Având în vedere progresele realizate în domeniul justiției prin care s-au redus birocrația și costurile pentru cetățeni și întreprinderi (fapt ce a impulsionat redresarea economică a ușurat viața practică a cetățenilor care își exercită dreptul la liberă circulație), Comisia Europeană și-a propus ca obiectiv pentru viitor realizarea de noi progrese în direcția creării, până în 2020, a unui spațiu european comun de justiție pe deplin funcțional, întemeiat pe încredere, mobilitate și creștere.

Cu privire la viitorul politicii Uniunii în domeniul justiției, Comisia a identificat trei provocări esențiale, și anume: consolidarea încrederii reciproce, facilitarea mobilității și contribuția la creșterea economică.

Pentru a aborda aceste provocări, Comisia a propus ca viitoarea politică a Uniunii în domeniul justiției să se bazeze pe o combinație de diferite metode, cum ar fi: consolidarea a ceea ce s-a realizat până acum, codificarea legislației și a practicilor Uniunii în vigoare, după caz, și completarea, după caz, a cadrului existent cu noi inițiative[1197].

În ceea ce privește consolidarea, Comisia a arătat aceasta este necesară, de exemplu, pentru a garanta existența unor căi de atac eficace și a unor autorități naționale independente în materie de asigurare a respectării legii care să se asigure că drepturile sunt aplicate efectiv pe teren, pentru a se oferi formare profesională judecătorilor și practicienilor din domeniul dreptului, astfel încât aceștia să devină adevărați specialiști în dreptul Uniunii și pentru a îmbunătăți utilizarea tehnologiei informației în instanțe, în cadrul procedurilor judiciare și extrajudiciare.

Referitor la codificarea legislației Uniunii Europene și a jurisprudenței Curții Europene de Justiție, în vigoare ar putea fi avută în vedere în domeniul legislației privind protecția consumatorilor sau drepturile procedurale pentru persoanele suspectate de a fi săvârșit infracțiuni, prin raționalizarea cadrului existent, precum și prin facilitarea accesului la drepturi pentru cetățeni și întreprinderi.

Cu privire la completarea politicilor în domeniul justiției și a instrumentelor juridice în vigoare, Comisia a arătat că ar trebui să se deruleze întotdeauna pentru a consolida încrederea reciprocă, a facilita viața cetățenilor și a aduce o contribuție suplimentară la creșterea economică. Printre abordările pentru care se poate opta se numără, de exemplu, recunoașterea reciprocă, metoda tradițională de armonizare și armonizarea opțională a dreptului material sau procedural.[1198]

[1197] Comisia Europeană – Către un adevărat spațiu european de justiție: consolidarea încrederii, a mobilității și a creșterii (IP/14/233), Strasbourg, 11 martie 2014

[1198] *Ibidem*

20.3.4. Cooperarea judiciară în materie penală

În temeiul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare și include apropierea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre. În acest sens, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsurile privind: instituirea unor norme și proceduri care să asigure recunoașterea, în întreaga Uniune, a tuturor categoriilor de hotărâri judecătorești și decizii judiciare; prevenirea și soluționarea conflictelor de competență între statele membre; sprijinirea formării profesionale a magistraților și a personalului din justiție; facilitarea cooperării dintre autoritățile judiciare sau echivalente ale statelor membre în materie de urmărire penală și executare a deciziilor[1199].

În măsura în care este necesar pentru a facilita recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, precum și cooperarea polițienească și judiciară în materie penală cu dimensiune transfrontalieră, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin directive în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili norme minime. Aceste norme minime iau în considerare diferențele existente între tradițiile juridice și sistemele de drept ale statelor membre și se referă la: admisibilitatea reciprocă a probelor între statele membre; drepturile persoanelor în procedura penală; drepturile victimelor criminalității; alte elemente speciale ale procedurii penale pe care Consiliul le-a identificat în prealabil printr-o decizie. [1200]

Unității de cooperare judiciară a Uniunii Europene (EUROJUST) îi revine misiunea de a susține și consolida coordonarea și cooperarea dintre autoritățile naționale de cercetare și urmărire penală în legătură cu formele grave de criminalitate care afectează două sau mai multe state membre sau care impun urmărirea penală pe baze comune, prin operațiuni întreprinse de autoritățile statelor membre și de Oficiul european de poliție (EUROPOL) și prin informații furnizate de acestea.

În acest context, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară, determină structura, funcționarea, domeniul de acțiune și atribuțiile EUROJUST. Aceste atribuții pot include: începerea de cercetări penale, precum și propunerea de începere a urmăririi penale efectuate de autoritățile naționale competente, în special cele referitoare la infracțiuni care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii; coordonarea cercetărilor și a urmăririlor penale; consolidarea cooperării judiciare, inclusiv prin soluționarea conflictelor de competență și prin strânsa cooperare cu Rețeaua Judiciară Europeană[1201].

Așa cum am arătat și în cazul cooperării judiciare în materie civilă, având în vedere cadrul juridic existent, prioritatea pentru viitor ar trebui să o constituie dezvoltarea și promovarea unui spațiu judiciar european pentru cetățeni, prin înlăturarea oricărui obstacol în calea exercitării drepturilor acestora. Ca urmare a Programului de la

[1199] Articolul 82 al. (1) TFUE

[1200] Articolul 82 al. (2) TFUE

[1201] Rețeaua Judiciară Europeană în materie civilă și comercială a fost creată prin Decizia Consiliului 2001/470/CE din 28 mai 2001 (JO L 174 din 27.6.2001, p. 25), modificată prin Decizia 568/2009/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 iunie 2009 (JO L 168 din 30.6.2009, p. 35)

Stockholm al Consiliului European și a planului de acțiune al Comisiei aferent acestuia, în perioada 2010-2014 au fost urmărite o serie de obiective, printre care:

- elaborarea instrumentelor de punere în aplicare a principiului recunoașterii reciproce în fiecare fază a procedurilor penale;
- apropierea dispozițiilor de drept material și procedural pentru a ameliora încrederea reciprocă și recunoașterea reciprocă;
- elaborarea unor standarde minime comune pentru a garanta un proces echitabil în întreaga Uniune;
- dezvoltarea și acordarea de asistență organismelor și instrumentelor Uniunii din domeniul cooperării judiciare, cum ar fi EUROJUST și Rețeaua Judiciară Europeană în materie penală;
- creșterea încrederii reciproce între sistemele judiciare naționale din Uniunea Europeană prin dezvoltarea unei culturi judiciare europene prin formare și crearea unor rețele ale membrilor profesiilor juridice;
- monitorizarea punerii în aplicare a legislației Uniunii care a fost deja adoptată;
- luarea în considerare a aspectelor externe ale cooperării judiciare în Uniunea Europeană (de exemplu negocierea acordurilor cu țările care nu sunt membre ale Uniuni, evaluarea sistemelor judiciare ale țărilor care candidează sau analizează posibilitatea depunerii candidaturii pentru aderarea la Uniunea Europeană)[1202].

Ca urmare, în perioada menționată s-au luat măsuri importante pentru construirea unui adevărat spațiu european de libertate, securitate și justiție în serviciul cetățenilor, printre care: instituirea de noi norme ale Uniunii privind drepturile victimelor[1203], consolidarea dreptului la un proces echitabil pentru persoanele suspectate în cadrul procedurilor penale (IP/12/575, IP/13/995, IP/13/921) și facilitarea recunoașterii hotărârilor judecătorești (IP/12/1321) au îmbunătățit accesul la justiție, în timp ce propunerile Comisiei privind protecția datelor cu caracter personal sunt menite să consolideze drepturile fundamentale și piața unică digitală (MEMO/14/60).

De asemenea, Comisia a inițiat instituirea unui Parchet European pentru a se asigura că fiecare euro din bugetul Uniunii Europene poate fi utilizat în scopul căruia i-a fost destinat și este protejat împotriva infractorilor (MEMO/14/124). Totodată, inițiative precum Tabloul de bord al Uniunii în materie de justiție (IP/13/285) au subliniat importanța unor sisteme și politici eficace în domeniul justiției pentru creșterea economică[1204].

Odată cu finalizarea Programului de la Stockholm și a Planului de acțiune al Comisiei, la 1 decembrie 2014, s-a încheiat și etapa de tranziție prevăzută în Tratatul de la Lisabona în domeniul justiției, fapt ce a făcut posibilă eliminarea restricțiilor existente în ceea ce privește controlul judiciar exercitat de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene și rolul Comisiei în calitate de gardian al tratatelor în domeniul cooperării judiciare în materie penală[1205]. Așadar, Comisia va avea competența de a lansa acțiuni în constatarea

---

[1202] https://e-justice.europa.eu/content_cooperation_in_criminal_matters-89-ro.do

[1203] Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului - JO L 315/57 din 14.11.2012.

[1204] Comisia Europeană – Către un adevărat spațiu european de justiție: consolidarea încrederii, a mobilității și a creșterii (IP/14/233), Strasbourg, 11 martie 2014

[1205] Potrivit art. 10 din Protocolul nr. 36 privind dispozițiile tranzitorii anexat la TUE și TFUE, cu titlul de măsură tranzitorie și în ceea ce privește actele Uniunii în domeniul cooperării polițienești și al cooperării

neîndeplinirii obligațiilor în cazul în care legislația Uniunii nu a fost pusă în aplicare în mod corect.

Pe agenda Comisiei Europene se regăsește și consolidarea cooperării judiciare în materie penală dintre statele membre ale Uniunii, în acest scop fiind stabilit obiectivul de a crea de legături între diferitele sisteme de justiție, prin consolidarea instrumentelor comune, precum EUROJUST, și prin realizarea de progrese în ceea ce privește noile instrumente cum ar fi Parchetul European, care vizează combaterea actelor frauduloase care aduc atingere bugetului Uniunii Europene, și prin recunoașterea reciprocă a hotărârilor, astfel încât cetățenii și întreprinderile să-și exercite mai ușor drepturile în Uniune. În opinia lui Comisiei Europene, combaterea criminalității și a terorismului transfrontalier este o responsabilitate europeană comună, drept pentru care toate statele membre trebuie să acționeze pentru combaterea corupției, a terorismului și a radicalizării, garantând totodată drepturile și valorile fundamentale, inclusiv drepturile procedurale și protecția datelor cu caracter personal.[1206]

20.3.5. Cooperarea polițienească

În temeiul art. 87 TFUE, Uniunea a instituit o cooperare polițienească care implică toate autoritățile competente din statele membre, inclusiv serviciile de poliție, serviciile vamale și alte servicii specializate de aplicare a legii, în domeniul prevenirii sau al depistării și al cercetării infracțiunilor. În acest scop, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili măsuri referitoare la: colectarea, stocarea, prelucrarea și analizarea informațiilor în domeniu, precum și schimbul de informații; sprijinirea formării profesionale a personalului, precum și cooperarea privind schimbul de personal, echipamentele și cercetarea criminalistică; tehnicile comune de investigare privind depistarea unor forme grave de criminalitate organizată.

Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, poate stabili măsurile privind cooperarea operativă între autoritățile competente din statele membre, deciziile putând fi adoptate în unanimitate și după consultarea Parlamentului European. În cazul în care nu există unanimitate, un grup compus din cel puțin nouă state membre poate solicita ca proiectul de măsuri să fie trimis spre examinare Consiliului European. În acest caz, procedura în cadrul Consiliului se suspendă. După dezbateri, în caz de consens, Consiliul European, în termen de patru luni de la suspendare, retrimite proiectul Consiliului, spre adoptare. În același termen, în cazul unui dezacord și în cazul în care cel puțin nouă state membre doresc stabilirea unei forme de cooperare consolidată pe baza proiectului de măsuri respectiv, acestea informează Parlamentul European, Consiliul și

---

judiciare în materie penală, adoptate înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la data intrării în vigoare a tratatului menționat, atribuțiile instituțiilor sunt următoarele: atribuțiile Comisiei, în temeiul articolului 258 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, nu se aplică, iar atribuțiile Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul titlului VI din Tratatul privind Uniunea Europeană, în versiunea în vigoare înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, rămân neschimbate, inclusiv în cazul în care au fost acceptate în temeiul articolului 35 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană menționat [...] În orice caz, măsura tranzitorie prevăzută la alineatul (1) încetează să producă efecte în termen de cinci ani de la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

[1206] *Orientări politice pentru viitoarea Comisie Europeană, Strasbourg, 15 iulie 2014* - http://ec.europa.eu/about/juncker-commission/docs/pg_ro.pdf

Comisia în consecință. În acest caz, autorizarea de a stabili o formă de cooperare consolidată, prevăzută la art. 20 al. (2) din TUE şi la art. 329 al. (1) din TFUE se consideră acordată şi se aplică dispoziţiile privind formele de cooperare consolidată. Procedura menţionată mai sus nu se aplică actelor care constituie o dezvoltare a acquis-ului Schengen[1207].

EUROPOL are misiunea de a susţine şi consolida acţiunea autorităţilor poliţieneşti şi a altor servicii de aplicare a legii din statele membre, precum şi cooperarea acestora pentru prevenirea şi combaterea criminalităţii grave care afectează două sau mai multe state membre, a terorismului şi a formelor de criminalitate ce aduc atingere unui interes comun care face obiectul unei politici a Uniunii. Structura, funcţionarea, domeniul de acţiune şi atribuţiile EUROPOL sunt stabilite de Parlamentul European şi Consiliu, care hotărăsc prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară. Atribuţiile EUROPOL pot include: colectarea, stocarea, prelucrarea şi analizarea informaţiilor, precum şi schimbul de informaţii transmise în special de autorităţile statelor membre sau de ţări ori autorităţi terţe; coordonarea, organizarea şi realizarea de acţiuni de cercetare şi operative, desfăşurate împreună cu autorităţile competente ale statelor membre sau în cadrul unor echipe comune de cercetare şi, după caz, în colaborare cu EUROJUST. Orice acţiune cu caracter operativ a EUROPOL trebuie desfăşurată în cooperare cu autorităţile statului sau ale statelor membre al căror teritoriu este implicat şi cu acordul acestora, iar aplicarea măsurilor coercitive este în sarcina exclusivă a autorităţilor naţionale competente[1208].

20.4. AGRICULTURA ŞI PESCUITUL

20.4.1. Aspecte generale

În temeiul art. 38 TFUE, Uniunea defineşte şi pune în aplicare o politică comună în domeniul agriculturii şi pescuitului.

Conform Tratatului, piaţa internă cuprinde agricultura, pescuitul şi comerţul cu produse agricole.

Prin produse agricole se înţeleg produsele solului, cele animaliere şi pescăreşti, precum şi produsele care au suferit o primă transformare şi se află în raport direct cu aceste produse.

Referirile la politica agricolă comună sau la agricultură şi utilizarea termenului „agricol" se înţeleg ca făcând referire şi la pescuit, având în vedere caracteristicile speciale ale acestui sector.

Funcţionarea şi dezvoltarea pieţei interne pentru produsele agricole trebuie să fie însoţite de instituirea unei politici agricole comune.

20.4.2. Temeiul juridic al politicii agricole comune a Uniunii Europene

Potrivit art. 39 TFUE, politica agricolă comună a Uniunii Europene are ca obiective: creşterea productivităţii agriculturii prin promovarea progresului tehnic, prin asigurarea dezvoltării raţionale a producţiei agricole, precum şi prin utilizarea optimă a factorilor de

[1207] Articolul 87 al. (4) TFUE
[1208] Articolul 88 TFUE

producție și, în special, a forței de muncă; asigurarea în acest fel a unui nivel de trai echitabil pentru populația agricolă, în special prin majorarea venitului individual al lucrătorilor din agricultură; stabilizarea piețelor; garantarea siguranței aprovizionărilor; asigurarea unor prețuri rezonabile de livrare către consumatori.

Conform dispozițiilor TFUE, în elaborarea politicii agricole comune și a metodelor speciale pe care aceasta le poate implica, vor fi avute în vedere următoarele: caracterul special al activității agricole care rezultă din structura socială a agriculturii și din discrepanțele structurale și naturale existente între diferitele regiuni agricole; necesitatea de a opera treptat modificările adecvate; faptul că, în statele membre, agricultura este un sector strâns legat de ansamblul economiei[1209].

În vederea îndeplinirii obiectivelor politicii agricole comune a Uniunii Europene, TFUE prevede instituirea unei organizări comune a piețelor agricole care, în funcție de produse, îmbracă una dintre următoarele forme: reguli comune de concurență; coordonarea obligatorie a diferitelor organizări naționale ale pieței; organizarea europeană a pieței.[1210]

Organizarea comună astfel stabilită poate include toate măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor politicii agricole comune, în special reglementări ale prețurilor, subvenții pentru producerea și comercializarea unor produse, a sistemelor de depozitare și de report și a mecanismelor comune de stabilizare a importurilor sau a exporturilor. Organizarea comună trebuie să se limiteze la urmărirea obiectivelor enunțate mai sus și trebuie să excludă orice discriminare între producătorii sau consumatorii din Uniune. O eventuală politică de prețuri comună trebuie să se bazeze pe criterii comune și pe metode de calcul uniforme.[1211]

Pentru ca organizarea comună să își poată atinge obiectivele, se pot înființa unul sau mai multe fonduri de orientare și garantare agricole[1212]. De asemenea, pentru a permite realizarea obiectivelor stabilite, în cadrul politicii agricole comune pot fi prevăzute în special următoarele măsuri: o coordonare eficientă a eforturilor întreprinse în domeniile formării profesionale, cercetării și popularizării cunoștințelor agronomice, care poate include proiecte sau instituții finanțate în comun; acțiuni comune pentru promovarea consumului anumitor produse[1213].

[1209] Articolul 39 TFUE

[1210] Articolul 40 al. (1) TFUE

[1211] Articolul 40 al. (2) TFUE

[1212] Pentru a permite organizării comune a piețelor să-și atingă obiectivele, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 25/1962 prin a constituit Fondul de Orientare și de Garanție Agricolă (Fonds Européen d'Orientation et de Garantie Agricole - FEOGA) pentru a finanța rambursările de export, intervenția pe piață și măsurile organizatorice. FEOGA include două componente distincte: Secțiunea „Garanție" (FEOGA-SG) și Secțiunea „Orientare"(FEOGA-SO). Înființarea FEOGA-SG a avut ca finalitate finanțarea măsurilor de susținere a prețurilor în cadrul obiectivelor generale ale PAC. Prin această componentă FEOGA s-au alocat fonduri din bugetul comunitar pe următoarele destinații concrete: ajutoare compensatorii pentru producători; subvenționarea produselor pe piața internă; subvenționarea exporturilor; prime la unele produse; stocarea produselor; sau alte forme de susținere. Cea de-a doua componentă, FEOGA-SO, contribuie la sprijinirea regiunilor mai puțin dezvoltate, prin îmbunătățirea eficienței structurilor de producție, procesarea și marketingul produselor agricole și forestiere, precum și dezvoltarea potențialului local în zonele rurale. Prin FEOGA-SO se încurajează investițiile destinate ameliorării competitivității exploatațiilor agricole, prin intervenții sub forma proiectelor de modernizare, suport pentru instalarea tinerilor fermieri, instituirea unor programe de ajutorare a agriculturii din zonele de munte și din zonele defavorizate. De asemenea, măsurile întreprinse în acest domeniu contribuie în egală măsură la finanțarea acțiunilor menite să reducă producțiile excedentare, să amelioreze folosința neagricolă a terenurilor arabile, precum și protejarea mediului înconjurător și încurajarea împăduririlor terenurilor.

[1213] Articolul 41 TFUE

În temeiul art. 43 TFUE, Comisia prezintă propuneri referitoare la elaborarea şi punerea în aplicare a politicii agricole comune, inclusiv înlocuirea organizărilor naţionale cu una dintre formele de organizare comună (reguli comune de concurenţă; coordonarea obligatorie a diferitelor organizări naţionale ale pieţei; organizarea europeană a pieţei), precum şi la punerea în aplicare a măsurilor special prevăzute de Tratat. Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Economic şi Social, stabilesc organizarea comună a pieţelor agricole, precum şi celelalte dispoziţii necesare pentru îndeplinirea obiectivelor politicii comune în domeniul agriculturii şi pescuitului.

Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă măsurile privind stabilirea preţurilor, a taxelor, a ajutoarelor[1214] şi a contingentelor, precum şi privind stabilirea şi repartizarea posibilităţilor de pescuit.

Organizarea comună prevăzută de Tratat poate înlocui organizările naţionale ale pieţei în cazul în care: organizarea comună oferă statelor membre care se opun acestei măsuri şi care dispun de o organizare naţională a producţiei în cauză garanţii echivalente pentru ocuparea forţei de muncă şi nivelul de trai al producătorilor în cauză, luându-se în considerare calendarul adaptărilor posibile şi al specializărilor necesare şi, de asemenea, dacă această organizare asigură, pentru schimburile comerciale din cadrul Uniunii, condiţii similare celor existente pe piaţa naţională.

În cazul în care o organizare comună pentru anumite materii prime se instituie înainte să existe o organizare comună pentru produsele transformate corespunzătoare, materiile prime în cauză folosite pentru produsele transformate destinate exportului în ţări terţe pot fi importate din afara Uniunii[1215]. În cazul în care, într-un stat membru, un produs face obiectul unei organizări naţionale a pieţei sau al oricărei reglementări interne cu efect echivalent care afectează din punct de vedere concurenţial o producţie similară dintr-un alt stat membru, statele membre aplică la import o taxă compensatorie acestui produs provenit din statul membru în care există respectiva organizare sau reglementare, cu excepţia cazului în care acest stat membru aplică o taxă compensatorie la export.

Comisia stabileşte cuantumul acestor taxe la nivelul necesar pentru a restabili echilibrul şi, de asemenea, poate autoriza recurgerea la alte măsuri, pentru care stabileşte condiţiile şi normele de aplicare[1216].

20.4.3. Direcţii de dezvoltare ale politicii agricole comune a Uniunii Europene în perioada 2014 -2020

Având în vedere provocările la adresa politicii agricole comune a Uniunii Europene, în special cele din domeniul economic, social şi de mediu, Comisia Europeană a prezentat o comunicare[1217] în care arăta că pentru a fi eficientă în abordarea acestor provocări, politica agricolă comună (PAC) trebuie să acţioneze în contextul unor politici economice

---

[1214] Conform art. 42 TFUE, Consiliul poate autoriza, la propunerea Comisiei, acordarea de ajutoare în vederea protejării exploataţiilor agricole defavorizate de condiţii structurale sau naturale şi în cadrul programelor de dezvoltare economică.

[1215] Articolul 43 TFUE

[1216] Articolul 44 TFUE

[1217] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor, *PAC în perspectiva anului 2020: Cum răspundem provocărilor viitorului legate de alimentaţie, resurse naturale şi teritorii,* COM(2010) 672 final, Bruxelles, 18.11.2010

sănătoase și al unor finanțe publice sustenabile care contribuie la îndeplinirea obiectivelor Uniunii. Totodată, Comisia a subliniat că viitoarea PAC ar trebui să devină o politică mai sustenabilă, mai echilibrată, mai bine orientată, mai simplă și mai eficace și să răspundă mai bine nevoilor și așteptărilor cetățenilor Uniunii Europene.

Ca urmare a propunerilor Comisiei, Consiliul a discutat reforma pe parcursul a patru președinții consecutive, Parlamentul European a adoptat un raport din proprie inițiativă privind PAC după 2013 și legătura acesteia cu strategia Europa 2020, iar Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor au prezentat documente de poziție.

După mai multe negocieri între instituțiile Uniunii cu competențe legislative, la 24 septembrie 2013, s-a ajuns la un acord politic privind reforma PAC. Acordul s-a referit la adoptarea unor regulamente de bază ale Parlamentului European și Consiliului care să reglementeze politica agricolă comună privind plățile directe, organizarea comună a pieței unice, dezvoltarea rurală și un regulament orizontal privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC.

Drept urmare, la 17 decembrie 2013, Parlamentul European și Consiliul au adoptat patru regulamente prin care a fost reformată politica agricolă comună (PAC), și anume: Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)[1218], Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune[1219]; Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune[1220]; și Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole[1221].

Totodată, pentru a asigura o tranziție ușoară și punerea în aplicare a celor patru regulamentele de bază, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Regulamentul (UE) nr. 1310/2013 de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește resursele și repartizarea acestora pentru anul 2014 și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului și a Regulamentelor (UE) nr. 1307/2013, (UE) nr. 1306/2013 și (UE) nr. 1308/2013 ale Parlamentului European și ale Consiliului în ceea ce privește aplicarea acestora în anul 2014[1222].

[1218] Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului - JO L 347 din 20.12.2013, pp. 487–548.

[1219] Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European Și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului - JO L 347 din 20.12.2013, pp. 549–607.

[1220] Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului - JO L 347 din 20.12.2013, pp. 608–670.

[1221] Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului - JO L 347 din 20.12.2013, pp. 671–854.

[1222] JO L 347 din 20.12.2013, pp. 865–883.

20.5. POLITICA UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL TRANSPORTURILOR

20.5.1. Temeiul juridic al politicii Uniunii Europene în domeniul transporturilor

Politica comună a Uniunii Europene în domeniul transporturilor este reglementată, în principal, prin dispozițiile art. 90-100 TFUE[1223].

În vederea punerii în aplicare a dispozițiilor TFUE și ținând seama de aspectele speciale privind transporturile, Parlamentul European și Consiliul hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, stabilesc:

- norme comune aplicabile transporturilor internaționale, efectuate dinspre sau către teritoriul unui stat membru ori prin traversarea teritoriului unuia sau mai multor state membre; condițiile de admitere a transportatorilor nerezidenți pentru a efectua transporturi naționale într-un stat membru; măsurile care permit îmbunătățirea siguranței transporturilor; sau orice altă dispoziție utilă. În cazul în care se adoptă măsurile amintite, trebuie avute în vedere cazurile în care aplicarea lor ar putea afecta grav nivelul de trai și de ocupare a forței de muncă în anumite regiuni, precum și exploatarea echipamentelor de transport[1224].

Până la adoptarea acestor dispoziții, exceptând cazul adoptării în unanimitate de către Consiliu a unei măsuri prin care se acordă o derogare, nici unul dintre statele membre nu poate adopta dispoziții mai puțin favorabile, prin efectul lor direct sau indirect asupra transportatorilor celorlalte state membre în raport cu transportatorii naționali, decât diferitele dispoziții din domeniu în vigoare la 1 ianuarie 1958[1225] sau, în cazul statelor aderente, la data aderării acestora[1226].

Potrivit art. 95 TFUE, în transporturile în interiorul Uniunii sunt interzise discriminările care constau în aplicarea de către un transportator, pentru aceleași mărfuri și pe aceleași rute de transport, a unor tarife și condiții de transport diferite în funcție de țara de origine sau de destinație a produselor transportate. Consiliul adoptă, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European și a Comitetului Economic și Social, o reglementare prin care asigură punerea în aplicare a acestor dispoziții. La rândul său, Comisia, din proprie inițiativă sau la solicitarea unui stat membru, examinează cazurile de discriminare și, după consultarea oricărui stat membru în cauză, adoptă deciziile necesare în temeiul reglementării adoptate în conformitate cu dispozițiile amintite mai sus.

Exceptând cazul în care există autorizare din partea Comisiei, este interzisă aplicarea, de către un stat membru, a unor tarife și condiții care includ orice element de sprijin sau de protecție în beneficiul uneia sau mai multor întreprinderi sau industrii

---

[1223] Potrivit art. 98 TFUE, dispozițiile din Tratat privind transporturile nu contravin măsurilor adoptate în Republica Federală Germania, în măsura în care acestea sunt necesare pentru compensarea dezavantajelor economice pe care divizarea Germaniei le-a produs economiei anumitor regiuni din Republica Federală, afectate de această divizare. La cinci ani de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Consiliul, hotărând la propunerea Comisiei, poate adopta o decizie de abrogare a acestui articol.

[1224] Articolul 91 TFUE

[1225] La 1 ianuarie 1958 au intrat în vigoare Tratatele instituind Comunitatea Economică Europeană (TCEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (TCEEA).

[1226] Articolul 92 TFUE

anume, pentru transporturi efectuate în cadrul Uniunii. Comisia, din proprie inițiativă sau la cererea unui stat membru, examinează tarifele și condițiile diferite în funcție de țara de origine sau de destinație a produselor transportate, ținând seama, în special, de cerințele unei politici economice regionale corespunzătoare, de necesitățile regiunilor subdezvoltate, precum și de problemele regiunilor grav afectate de conjuncturi politice, pe de o parte, și de efectele acestor tarife și condiții asupra concurenței între diferitele moduri de transport, pe de altă parte[1227].

Taxele sau redevențele percepute de către un transportator la trecerea frontierelor, independent de tarifele de transport, nu trebuie să depășească un cuantum rezonabil, ținând seama de cheltuielile reale pe care le implică efectiv această trecere, statelor membre revenindu-le obligația de a depune eforturi pentru reducerea treptată a acestor cheltuieli.

Dispozițiile art. 90-100 TFUE se aplică transporturilor feroviare, rutiere și pe căi navigabile interioare. Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară (după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor), pot stabili dispozițiile corespunzătoare în domeniul transporturilor maritime și aeriene[1228].

20.5.2. Pregătirea spațiului european al transporturilor pentru viitor

Politica viitoare a Uniunii Europene în domeniul transporturilor se va baza în mare parte pe o Carte Albă a Comisiei Europene din 2011[1229], un document care cuprinde o serie de inițiative menite să genereze creștere economică și locuri de muncă, să diminueze dependența de petrolul importat și să reducă emisiile de carbon din sector cu 60 % până în 2050.

Printre obiectivele stabilite pentru un sistem de transport competitiv și sustenabil, Comisia Europeană a evidențiat mai multe puncte de reper, printre care:

a) Dezvoltarea și implementarea combustibililor și a sistemelor de propulsie sustenabile:

- Înjumătățirea utilizării autovehiculelor „alimentate în mod convențional" în transportul urban până în 2030; dispariția lor progresivă din orașe până în 2050; implementarea unei logistici urbane practic lipsite de CO2 în marile aglomerări urbane până în 2030;
- Atingerea unui nivel de 40 % în privința utilizării în aviație a combustibililor sustenabili cu conținut scăzut de carbon până în 2050; de asemenea, reducerea cu 40 % a emisiilor de CO2 ale UE generate de combustibilii pentru transportul maritim până în 2050 (dacă este fezabil, chiar cu 50 %);

b) Optimizarea performanței lanțurilor logistice multimodale, inclusiv prin utilizarea pe scară mai largă a unor moduri de transport mai eficiente din punct de vedere energetic:

- Un procent de 30 % din transportul rutier de mărfuri pe distanțe de peste 300 km ar trebui să fie transferat până în 2030 către alte moduri de transport, cum ar fi transportul pe

---

[1227] Articolul 96 TFUE

[1228] După cum se observă, Tratatul instituie două regimuri juridice diferite în domeniul transporturilor, pe de o parte, privind transporturile feroviare, rutiere și pe căi navigabile interioare, iar pe de altă parte, privind transporturile maritime și aeriene. O explicație a acestei diferențe de tratament rezidă din faptul că transportul maritim și cel aerian sunt deja reglementate la nivel internațional și numai în situații specifice Uniunii Europene se impune adoptarea unor măsuri în acest domeniu.

[1229] *Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor,* COM(2011) 144 final, Bruxelles, 28.3.2011

calea ferată sau pe căile navigabile, acest procent trebuind să depășească 50 % până în 2050, cu ajutorul coridoarelor de transport de marfă eficiente și ecologice. Pentru realizarea acestui obiectiv va fi necesară și dezvoltarea unei infrastructuri adecvate:

- Finalizarea, până în 2050, a unei rețele feroviare europene de mare viteză. Triplarea lungimii rețelei feroviare de mare viteză existente până în 2030 și menținerea unei rețele feroviare dense în toate statele membre. Până în 2050, majoritatea transportului de călători pe distanțe medii ar trebui să se efectueze pe calea ferată;
- Implementarea, până în 2030, a unei „rețele primare" TEN-T multimodale și complet funcționale la nivelul întregii UE, a unei rețele de calitate înaltă și de mare capacitate până în 2050 și a unui set corespunzător de servicii de informații;
- Conectarea, până în 2050, a tuturor aeroporturilor „rețelei primare" la rețeaua feroviară, de preferință la rețeaua de mare viteză; garantarea faptului că toate porturile maritime primare sunt conectate corespunzător la sistemul feroviar de transport de marfă și, acolo unde este posibil, la sistemul de căi navigabile interioare;

c) Creșterea eficienței transporturilor și a utilizării infrastructurii, cu ajutorul sistemelor de informații și al stimulentelor bazate pe piață:

- Implementarea infrastructurii modernizate de gestionare a traficului aerian în Europa până în 2020 și finalizarea Spațiului aerian european comun. Implementarea unor sisteme echivalente de gestionarea a transportului terestru și pe apă. Lansarea Sistemului Global de Navigație prin Satelit European (Galileo);
- Instituirea, până în 2020, a unui cadru pentru un sistem european de informare, gestionare și plată aplicabil transportului multimodale;
- Apropierea de obiectivul „zero decese" în transportul rutier până în 2050. În această perspectivă, obiectivul UE este acela de a reduce la jumătate numărul victimelor accidentelor rutiere până în 2020. Garantarea poziției de lider mondial a UE în materie de siguranță și securitate a transportului pentru toate modurile de transport;
- Realizarea de progrese în direcția aplicării principiilor „utilizator-plătitor" și „poluator-plătitor" și întărirea angajamentului sectorului privat în ceea ce privește eliminarea denaturărilor, inclusiv a subvențiilor prejudiciabile, generarea de venituri și asigurarea finanțării pentru investițiile viitoare în transporturi.[1230]

20.6. POLITICA UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

20.6.1. Aspecte generale

În vederea realizării obiectivelor Uniunii, așa cum au fost stabilite în art. 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), acțiunea statelor membre și a Uniunii presupune instituirea unei politici economice întemeiate pe strânsa coordonare a politicilor economice ale statelor membre, pe piața internă și pe definirea obiectivelor comune și conduse în conformitate cu principiul unei economii de piață deschise, în care concurența este liberă[1231].

[1230] COM(2011) 144 final, pp. 10-11.
[1231] Articolul 119 TFUE

20.6.2. Conținutul politicii în domeniul concurenței

Normele comune privind concurența sunt conținute în Titlul VII, Partea a III-a din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și se referă la regulile de concurență aplicabile întreprinderilor și ajutoarelor de stat.

20.6.2.1. Reguli de concurență aplicabile întreprinderilor

o Interdicția acordurilor restrictive și a practicilor anticoncurențiale

În conformitate cu dispozițiile TFUE, sunt incompatibile cu piața internă și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne și, în special, cele care: stabilesc, direct sau indirect, prețuri de cumpărare sau de vânzare sau orice alte condiții de tranzacționare; limitează sau controlează producția, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investițiile; împart piețele sau sursele de aprovizionare; aplică, în raporturile cu partenerii comerciali, condiții inegale la prestații echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial; condiționează încheierea contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte[1232].

Cu toate acestea, TFUE prevede o serie de dispoziții derogatorii de la regula care interzice orice acorduri între întreprinderi. Astfel, dispozițiile prohibitive menționate mai sus pot fi declarate inaplicabile în cazul oricăror acorduri sau categorii de acorduri între întreprinderi, oricăror decizii sau categorii de decizii ale asocierilor de întreprinderi, precum și oricăror practici concertate sau categorii de practici concertate, dacă acestea contribuie la îmbunătățirea producției sau distribuției de produse ori la promovarea progresului tehnic sau economic, asigurând totodată consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul obținut și care:

- nu impun întreprinderilor în cauză restricții care nu sunt indispensabile pentru atingerea acestor obiective;
- nu oferă întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurența în ceea ce privește o parte semnificativă a produselor în cauză.[1233]

o Interdicția abuzului de poziție dominantă

Potrivit dispozițiilor TFUE, este incompatibilă cu piața internă și interzisă, în măsura în care poate afecta comerțul dintre statele membre, folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia.

Aceste practici abuzive pot consta în special în: impunerea, direct sau indirect, a prețurilor de vânzare sau de cumpărare sau a altor condiții de tranzacționare inechitabile; limitează producția, comercializarea sau dezvoltarea tehnică în dezavantajul consumatorilor; aplicarea în raporturile cu partenerii comerciali a unor condiții inegale la prestații echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial; condiționarea încheierii contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare care,

[1232] Articolul 101 al. (1) TFUE
[1233] Articolul 101 al. (3) TFUE

prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte.[1234]

După cum se poate observa, TFUE nu a definit noțiunea de „poziție dominantă", ci doar a exemplificat în ce constă această practică abuzivă. O definiție a poziției dominante ne este oferită de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene, care a considerat că aceasta „se referă la o situație de putere economică deținută de către o întreprindere care îi conferă puterea de a împiedica menținerea unei concurențe efective pe piața în cauză, oferindu-i posibilitatea de a manifesta o libertate de acțiune într-o măsură semnificativă în raport cu concurenții, clienții și consumatorii săi". În plus, Curtea de Justiție a precizat că „o asemenea poziție, spre deosebire de o situație de monopol sau de cvasi-monopol, nu exclude existenta unei anumite concurențe, ci permite firmei beneficiare, dacă nu să aibă puterea de decizie, cel puțin să influențeze în mod semnificativ condițiile în care această concurență se va dezvolta și, în orice caz, să aibă un comportament general fără a ține seama de aceasta și fără ca această atitudine să îi aducă prejudicii"[1235].

20.6.2.2. Reguli aplicabile ajutoarelor de stat

În ceea ce privește controlul ajutoarelor de stat, TFUE stabilește că sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre[1236].

Potrivit TFUE, sunt compatibile cu piața internă: ajutoarele cu caracter social acordate consumatorilor individuali, cu condiția ca acestea să fie acordate fără discriminare în funcție de originea produselor; ajutoarele destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare; ajutoarele acordate economiei anumitor regiuni ale Republicii Federale Germania afectate de divizarea Germaniei, în măsura în care acestea sunt necesare pentru compensarea dezavantajelor economice cauzate de această divizare. În termen de cinci ani de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Consiliul, hotărând la propunerea Comisiei, poate adopta o decizie de abrogare a acestei dispoziții[1237].

De asemenea, pot fi considerate compatibile cu piața internă: ajutoarele destinate să favorizeze dezvoltarea economică a regiunilor în care nivelul de trai este anormal de scăzut sau în care există un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut, precum și a regiunilor prevăzute la art. 349 TFUE[1238], avându-se în vedere situația lor structurală,

---

[1234] Articolul 102 TFUE

[1235] Judgment of the Court of 13 February 1979, Case 85/76 - Hoffmann-La Roche & Co. AG v. Commission of the European Communities (Dominant position), European Court Reports 1979 -00461.

[1236] Articolul 107 al. (1) TFUE

[1237] Articolul 107 al. (2) TFUE

[1238] Ținând seama de situația economică și socială structurală din Guadelupa, Guyana Franceză, Martinica, Réunion, Saint-Barthelemy și Saint-Martin, a insulelor Azore, Madeira și Canare, situație care este agravată de depărtare, insularitate, suprafața redusă, relieful și clima dificile, dependența economică de un număr redus de produse, factori a căror persistență și combinare dăunează grav dezvoltării acestora, Consiliul, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European, poate adopta măsuri specifice care urmăresc să stabilească, în special, condițiile de aplicare a tratatelor în regiunile respective, inclusiv în ceea ce privește politicile comune. Aceste măsuri se referă în special la politicile vamale și comerciale, politica fiscală, zonele libere, politicile din domeniul agriculturii și pescuitului, condițiile de aprovizionare cu materii prime și bunuri de consum de primă necesitate, ajutoarele de stat și condițiile de acces la fondurile structurale

economică şi socială; ajutoarele destinate să promoveze realizarea unui proiect important de interes european comun sau să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru; ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activităţi sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu modifică în mod nefavorabil condiţiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun; ajutoarele destinate să promoveze cultura şi conservarea patrimoniului, în cazul în care acestea nu modifică în mod nefavorabil condiţiile schimburilor comerciale şi de concurenţă în Uniune într-o măsură care contravine interesului comun; sau alte categorii de ajutoare stabilite prin decizie a Consiliului, care hotărăşte la propunerea Comisiei[1239].

20.7. OCUPAREA FORŢEI DE MUNCĂ

Conform art. 145 TFUE, Uniunea şi statele membre se angajează să elaboreze o strategie coordonată de ocupare a forţei de muncă şi, în special, să promoveze o forţă de muncă formată, calificată şi adaptabilă, precum şi pieţe ale muncii capabile să reacţioneze rapid la evoluţia economiei, în vederea realizării obiectivelor Uniunii enunţate la art. 3 din TUE.

Statele membre contribuie la realizarea acestor obiective prin intermediul politicilor lor naţionale de ocupare a forţei de muncă, într-un mod compatibil cu orientările generale ale politicilor economice ale statelor membre şi ale Uniunii. De asemenea, ţinând seama de practicile naţionale legate de responsabilităţile partenerilor sociali, statele membre consideră promovarea ocupării forţei de muncă o problemă de interes comun şi îşi coordonează acţiunea în acest sens în cadrul Consiliului[1240].

Uniunea contribuie la realizarea unui nivel ridicat al ocupării forţei de muncă prin încurajarea cooperării dintre statele membre, precum şi prin susţinerea şi, în cazul în care este necesar, prin completarea acţiunii lor. Procedând astfel, Uniunea respectă pe deplin competenţele statelor membre în această materie. Obiectivul atingerii unui nivel ridicat de ocupare a forţei de muncă se ia în considerare în definirea şi punerea în aplicare a politicilor şi acţiunilor Uniunii[1241].

Pentru o mai bună coordonare a acţiunii statelor membre în ceea ce priveşte ocuparea a forţei de muncă, Consiliul European analizează anual situaţia ocupării forţei de muncă din Uniune şi adoptă concluzii în această privinţă, pe baza unui raport anual comun al Consiliului şi Comisiei. Plecând de la concluziile Consiliului European, Consiliul, la propunerea Comisiei şi după consultarea Parlamentului European, a Comitetului Economic şi Social, a Comitetului Regiunilor şi a Comitetului pentru Ocuparea Forţei de Muncă[1242], elaborează anual linii directoare de care statele membre ţin

---

şi la programele orizontale ale Uniunii. Consiliul adoptă aceste măsuri ţinând seama de caracteristicile şi constrângerile specifice regiunilor ultraperiferice fără să aducă atingere integrităţii şi coerenţei ordinii juridice a Uniunii, inclusiv pieţei interne şi politicilor comune.

[1239] Articolul 107 al. (3) TFUE

[1240] Articolul 146 TFUE

[1241] Articolul 147 TFUE

[1242] Potrivit art. 150 TFUE, Consiliul hotărând cu majoritate simplă, după consultarea Parlamentului European, instituie un Comitet pentru Ocuparea Forţei de Muncă, având un caracter consultativ, pentru a promova coordonarea între statele membre a politicilor în materie de ocupare a forţei de muncă şi de piaţă a muncii. Misiunea acestui comitet constă în urmărirea evoluţiei situaţiei ocupării forţei de muncă şi a

seama în politicile naționale de ocupare a forței de muncă. Fiecare stat membru are obligația de a transmite Consiliului și Comisiei un raport anual privind principalele măsuri pe care le-a luat pentru a pune în aplicare propria politică de ocupare a forței de muncă, ținând seama de liniile directoare privind ocuparea forței de muncă elaborate de Consiliu. Pe baza rapoartelor statelor membre și după obținerea avizului din partea Comitetului pentru Ocuparea Forței de Muncă, Consiliul analizează anual, ținând seama de liniile directoare privind ocuparea forței de muncă, o analiză a punerii în aplicare a politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre. Consiliul, la recomandarea Comisiei, poate face recomandări statelor membre, în cazul în care în urma analizei efectuate consideră necesar acest lucru. Pe baza rezultatelor analizei respective, Consiliul și Comisia întocmesc un raport anual comun privind situația ocupării forței de muncă în Uniune și punerea în aplicare a liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă, pe care îl adresează Consiliului European[1243].

În temeiul art. 148 TFUE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, poate adopta măsuri de încurajare destinate să favorizeze cooperarea dintre statele membre și să susțină acțiunea acestora în domeniul ocupării forței de muncă prin inițiative care urmăresc dezvoltarea schimburilor de informații și de bune practici, punând la dispoziție analize comparative și îndrumări, precum și prin promovarea abordărilor novatoare și prin evaluarea experiențelor, în special prin recurgerea la proiectele pilot. Aceste măsuri nu presupun armonizarea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

20.8. POLITICA SOCIALĂ A UNIUNII EUROPENE

Conform art. 4 TUE, politica socială reprezintă un domeniu în cadrul căruia competențele sunt partajate între Uniune și statele membre.

Astfel, conform art. 151 TFUE, Uniunea și statele membre, conștiente de drepturile sociale fundamentale precum cele enunțate în Carta socială europeană semnată la Torino la 18 octombrie 1961 și în Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor adoptată în 1989, au ca obiective promovarea ocupării forței de muncă, îmbunătățirea condițiilor de trai și de muncă, permițând armonizarea acestora în condiții de progres, o protecție socială adecvată, dialogul social, dezvoltarea resurselor umane care să permită un nivel ridicat și durabil al ocupării forței de muncă și combaterea excluziunii. În acest scop, Uniunea și statele membre pun în aplicare măsuri care țin seama de diversitatea practicilor naționale, în special în domeniul relațiilor convenționale, precum și de necesitatea de a menține competitivitatea economiei Uniunii. Acestea apreciază că o asemenea evoluție va rezulta atât din funcționarea pieței comune, care va favoriza armonizarea sistemelor sociale, cât și din procedurile prevăzute de tratate și din apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative.

---

politicilor de ocupare a forței de muncă în statele membre și în Uniune și, fără a aduce atingere atribuțiilor COREPER, formularea unor avize la cererea Consiliului sau a Comisiei ori din proprie inițiativă.

[1243] Articolul 148 TFUE

În vederea realizării acestor obiective, Uniunea susține și completează acțiunea statelor membre în domenii cum ar fi: îmbunătățirea, în special, a mediului de muncă, pentru a proteja sănătatea și securitatea lucrătorilor; condițiile de muncă; securitatea socială și protecția socială a lucrătorilor; protecția lucrătorilor în caz de reziliere a contractului de muncă; informarea și consultarea lucrătorilor; reprezentarea și apărarea colectivă a intereselor lucrătorilor și angajatorilor, inclusiv administrarea comună; condițiile de muncă pentru resortisanții din țările terțe care sunt rezidenți legali pe teritoriul Uniunii; integrarea persoanelor excluse de pe piața forței de muncă, fără a aduce atingere art. 166 TFUE[1244]; egalitatea dintre bărbați și femei în ceea ce privește șansele pe piața forței de muncă și tratamentul la locul de muncă; lupta împotriva marginalizării sociale; modernizarea sistemelor de protecție socială[1245].

În acest scop, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, pot adopta măsuri menite să încurajeze cooperarea între statele membre prin inițiative destinate să sporească cunoștințele, să dezvolte schimburile de informații și a celor mai bune practici, să promoveze abordările novatoare și să evalueze experiențele dobândite, cu excluderea oricărei armonizări a actelor cu putere de lege și a normelor administrative. De asemenea, pot adopta, prin intermediul directivelor, recomandări minime aplicabile treptat, ținând seama de condițiile și de reglementările tehnice existente în fiecare dintre statele membre. Aceste directive trebuie să evite impunerea constrângerilor administrative, financiare și juridice susceptibile să frâneze crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii[1246].

În vederea realizării obiectivelor prevăzute la art. 151 TFUE și fără a aduce atingere celorlalte dispoziții ale tratatelor, Comisia încurajează cooperarea dintre statele membre și facilitează coordonarea acțiunii acestora în toate domeniile politicii sociale și, în special, în domeniile privind: ocuparea forței de muncă; dreptul muncii și condițiile de muncă; formarea și perfecționarea profesională; securitatea socială; protecția împotriva accidentelor și a bolilor profesionale; igiena muncii; dreptul de asociere și negocierile colective dintre angajatori și lucrători.

În acest scop, Comisia acționează în strânsă legătură cu statele membre, prin studii, avize și prin organizarea de consultări, atât în ceea ce privește problemele care apar pe plan intern, cât și cele care privesc organizațiile internaționale, în special prin inițiative menite să stabilească orientările și indicatorii, să organizeze schimbul celor mai bune practici și să pregătească elementele necesare pentru supravegherea și evaluarea

---

[1244] Potrivit art. 166 TFUE, Uniunea pune în aplicare o politică de formare profesională care sprijină și completează acțiunile statelor membre, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul și organizarea formării profesionale. Acțiunea Uniunii urmărește: să faciliteze adaptarea la transformările industriale, în special prin formarea și reconversia profesională; să îmbunătățească formarea profesională inițială și formarea continuă, pentru a facilita inserția și reinserția profesională pe piața forței de muncă; să faciliteze accesul la formarea profesională și să favorizeze mobilitatea formatorilor și a persoanelor care urmează un program de formare și, în special, a tinerilor; să stimuleze cooperarea în domeniul formării dintre instituțiile de învățământ sau de formare profesională și întreprinderi; să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor de formare ale statelor membre. Uniunea și statele membre favorizează cooperarea cu țările terțe și cu organizațiile internaționale care au competențe în domeniul formării profesionale.

[1245] Articolul 153 TFUE

[1246] *Ibidem*

periodice. Înainte de formularea acestor avize, Comisia informează pe deplin Parlamentul European şi consultă Comitetul Economic şi Social[1247].

În temeiul art. 160 TFUE, Consiliul hotărând cu majoritate simplă, după consultarea Parlamentului European, poate institui un comitet de protecţie socială cu caracter consultativ, în scopul de a promova cooperarea în materie de protecţie socială între statele membre şi cu Comisia. Misiunea Comitetului este să urmărească situaţia socială şi evoluţia politicilor de protecţie socială în statele membre şi în Uniune, să faciliteze schimbul de informaţii, de experienţă şi de bune practici între statele membre şi cu Comisia şi, fără a aduce atingere atribuţiilor COREPER, să pregătească rapoarte, să formuleze avize sau să întreprindă alte activităţi în domeniile care ţin de competenţa sa, atât la cererea Consiliului sau a Comisiei, cât şi din proprie iniţiativă.

De asemenea, potrivit art. 161 TFUE, în raportul său anual către Parlamentul European, Comisia consacră un capitol special evoluţiei situaţiei sociale în Uniune, Parlamentul European putând invita Comisia să elaboreze rapoarte pe probleme specifice ale situaţiei sociale.

20.9. EDUCAŢIA, FORMAREA PROFESIONALĂ, TINERETUL ŞI SPORTUL

Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educaţii de calitate, prin încurajarea cooperării dintre statele membre şi, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea şi completarea acţiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre faţă de conţinutul învăţământului şi de organizarea sistemului educaţional, precum şi diversitatea lor culturală şi lingvistică. De asemenea, Uniunea contribuie la promovarea obiectivelor europene ale sportului, având în vedere caracterul specific, structurile bazate pe voluntariat, precum şi funcţia socială şi educativă a sportului.

În acest scop, acţiunea Uniunii urmăreşte: să dezvolte dimensiunea europeană a educaţiei şi, în special, prin învăţarea şi răspândirea limbilor statelor membre; să favorizeze mobilitatea studenţilor şi a profesorilor, inclusiv prin încurajarea recunoaşterii universitare a diplomelor şi a perioadelor de studiu; să promoveze cooperarea dintre instituţiile de învăţământ; să dezvolte schimbul de informaţii şi de experienţă privind problemele comune sistemelor educaţionale din statele membre; să favorizeze dezvoltarea schimburilor de tineri şi de formatori socio-educativi şi să sprijine participarea tinerilor la viaţa democratică a Europei; să încurajeze dezvoltarea educaţiei la distanţă; să dezvolte dimensiunea europeană a sportului, prin promovarea spiritului de echitate şi de deschidere în competiţiile sportive şi a cooperării între organizaţiile cu responsabilităţi în domeniul sportului, precum şi prin protejarea integrităţii fizice şi morale a sportivilor, îndeosebi a celor mai tineri dintre aceştia. [1248]

Pentru a contribui la realizarea acestor obiective, Parlamentul European şi Consiliul adoptă acţiuni de încurajare, cu excepţia oricărei armonizări a actelor cu putere de lege şi a normelor administrative ale statelor membre, hotărând în conformitate cu procedura

[1247] Articolul 156 TFUE
[1248] Articolul 165 al. (2) TFUE

legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor. Totodată, Consiliul poate adopta recomandări, la propunerea Comisiei[1249].

În ceea ce priveşte formarea profesională, Uniunea pune în aplicare o politică care sprijină şi completează acţiunile statelor membre, respectând pe deplin responsabilitatea acestora faţă de conţinutul şi organizarea formării profesionale. În acest sens, acţiunea Uniunii urmăreşte: să faciliteze adaptarea la transformările industriale, în special prin formarea şi reconversia profesională; să îmbunătăţească formarea profesională iniţială şi formarea continuă, pentru a facilita inserţia şi reinserţia profesională pe piaţa forţei de muncă; să faciliteze accesul la formarea profesională şi să favorizeze mobilitatea formatorilor şi a persoanelor care urmează un program de formare şi, în special, a tinerilor; să stimuleze cooperarea în domeniul formării dintre instituţiile de învăţământ sau de formare profesională şi întreprinderi; să dezvolte schimbul de informaţii şi de experienţă privind problemele comune sistemelor de formare ale statelor membre.

Măsurile menite să contribuie la realizarea acestor obiective sunt adoptate de Parlamentul European şi Consiliu, care hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor[1250].

20.10. CULTURA

Uniunea contribuie la înflorirea culturilor statelor membre, respectând diversitatea naţională şi regională a acestora şi punând în evidenţă, în acelaşi timp, moştenirea culturală comună. Acţiunea Uniunii urmăreşte să încurajeze cooperarea dintre statele membre şi, în cazul în care este necesar, să sprijine şi să completeze acţiunea acestora în domenii precum: îmbunătăţirea cunoaşterii şi a diseminării culturii şi istoriei popoarelor europene; conservarea şi protejarea patrimoniului cultural de importanţă europeană; schimburile culturale necomerciale; creaţia artistică şi literară, inclusiv în sectorul audiovizualului.

În acest scop, Uniunea şi statele membre favorizează cooperarea cu ţările terţe şi cu organizaţiile internaţionale care au competenţe în domeniul culturii şi, în special, cu Consiliul Europei. În acţiunile întreprinse în temeiul celorlalte dispoziţii ale tratatelor, Uniunea ţine seama de aspectele culturale, în special pentru a respecta şi a promova diversitatea culturilor sale.

Pentru a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii în acest domeniu, Parlamentul European şi Consiliul adoptă acţiuni de încurajare, cu excepţia oricărei armonizări a actelor cu putere de lege şi a normelor administrative ale statelor membre, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Regiunilor. De asemenea, Consiliul poate adopta recomandări, la propunerea Comisiei.[1251]

[1249] Articolul 165 al. (4) TFUE
[1250] Articolul 166 TFUE
[1251] Articolul 167 TFUE

20.11. SĂNĂTATEA PUBLICĂ

Potrivit art. 168 al. (1) TFUE, în definirea şi punerea în aplicare a tuturor politicilor şi acţiunilor Uniunii se asigură un nivel ridicat de protecţie a sănătăţii umane. În acest scop, acţiunea Uniunii, care completează politicile naţionale, are în vedere îmbunătăţirea sănătăţii publice şi prevenirea bolilor şi afecţiunilor umane, precum şi a cauzelor de pericol pentru sănătatea fizică şi mentală. Această acţiune cuprinde, de asemenea, combaterea marilor epidemii, favorizând cercetarea cauzelor, a transmiterii şi prevenirii acestora, precum şi informarea şi educaţia în materie de sănătate, precum şi supravegherea ameninţărilor transfrontaliere grave privind sănătatea, alerta în cazul unor asemenea ameninţări şi combaterea acestora.

Uniunea completează acţiunea statelor membre în vederea reducerii efectelor nocive ale drogurilor asupra sănătăţii, inclusiv prin informare şi prevenire. De asemenea, Uniunea încurajează cooperarea între statele membre în domeniile care intră sub incidenţa dispoziţiilor privind sănătatea publică şi, în cazul în care este necesar, sprijină acţiunea acestora. Aceasta încurajează, în special, cooperarea dintre statele membre pentru îmbunătăţirea complementarităţii serviciilor lor de sănătate în regiunile transfrontaliere.

Statele membre îşi coordonează, în cooperare cu Comisia, politicile şi programele în domeniul sănătăţii publice, Comisia putând adopta, cu informarea deplină a Parlamentului European şi în strâns contact cu statele membre, orice iniţiativă utilă promovării acestei coordonări, în special iniţiative menite să stabilească orientările şi indicatorii, să organizeze schimbul celor mai bune practici şi să pregătească elementele necesare pentru supravegherea şi evaluarea periodică.

Prin derogare de la art. 2 al. (5) TFUE[1252] şi de la art. 6 lit. a) TFUE[1253] şi în conformitate cu art. 4 al. (2) lit. k) TFUE (care prevede că în ceea ce priveşte obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică competenţele sunt partajate între Uniune şi statele membre), Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor, contribuie la realizarea obiectivelor Uniunii în domeniul sănătăţii publice prin adoptarea, pentru a face faţă obiectivelor comune în materie de securitate:

- de măsuri care instituie standarde ridicate de calitate şi de securitate a organelor şi substanţelor de origine umană, a sângelui şi a derivatelor acestuia (aceste măsuri nu pot împiedica un stat membru să menţină sau să stabilească măsuri de protecţie mai stricte);
- de măsuri în domeniile veterinar şi fitosanitar, având în mod direct ca obiectiv protecţia sănătăţii publice;
- de măsuri care instituie standarde înalte de calitate şi de securitate a medicamentelor şi a dispozitivelor de uz medical.[1254]

Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară şi după consultarea Comitetului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor,

---

[1252] Articolul 2 al. (5) TFUE prevede că în anumite domenii şi în condiţiile prevăzute în tratate, Uniunea este competentă să întreprindă acţiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acţiunii statelor membre, fără a înlocui însă prin aceasta competenţa lor în aceste domenii.

[1253] Articolul 6 lit. a) TFUE prevede că Uniunea este competentă să desfăşoare acţiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acţiunii statelor membre în anumite domenii, printre care şi protecţia şi îmbunătăţirea sănătăţii umane.

[1254] Articolul 168 al. (4) TFUE

pot adopta, de asemenea, măsuri de încurajare în scopul protecției și îmbunătățirii sănătății umane, în special în scopul combaterii epidemiilor transfrontaliere, măsuri privind supravegherea amenințărilor transfrontaliere grave asupra sănătății, alerta în cazul unor asemenea amenințări și combaterea acestora, precum și măsuri al căror obiectiv direct îl reprezintă protejarea sănătății publice în ceea ce privește tutunul și consumul excesiv de alcool, excluzând orice armonizare a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

Acțiunea Uniunii respectă responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește definirea politicii lor de sănătate, precum și organizarea și prestarea de servicii de sănătate și de îngrijire medicală. Responsabilitățile statelor membre includ administrarea serviciilor de sănătate și de îngrijire medicală, precum și repartizarea resurselor care sunt alocate acestora.[1255]

20.12. PROTECȚIA CONSUMATORILOR

Pentru a promova interesele consumatorilor și pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a acestora, Uniunea contribuie la protecția sănătății, a siguranței și a intereselor economice ale consumatorilor, precum și la promovarea dreptului acestora la informare, educare și organizare în vederea apărării intereselor lor.

Uniunea contribuie la realizarea acestor obiective prin măsuri pe care le adoptă în temeiul art. 114 TFUE (apropierea legislațiilor) în cadrul realizării pieței interne. Totodată, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, pot adopta măsuri care sprijină și completează politica desfășurată de statele membre și care asigură continuarea acesteia. Aceste măsuri trebuie să fie compatibile cu tratatele și nu pot împiedica un stat membru să mențină sau să stabilească măsuri de protecție mai stricte[1256].

20.13. POLITICA INDUSTRIALĂ

În conformitate cu dispozițiile TFUE, Uniunea și statele membre asigură condițiile necesare competitivității industriei Uniunii. În acest scop, în conformitate cu un sistem de piețe deschise și concurențiale, acțiunea acestora urmărește: să accelereze adaptarea industriei la schimbările structurale; să încurajeze un mediu favorabil inițiativei și dezvoltării întreprinderilor din întreaga Uniune și, în special, a întreprinderilor mici și mijlocii; să încurajeze un mediu propice cooperării dintre întreprinderi; să favorizeze o exploatare mai bună a potențialului industrial al politicilor de inovare, cercetare și dezvoltare tehnologică.

Tratatul prevede obligația de consultare reciprocă a statelor membre cu Comisia și, în măsura în care este necesar, coordonarea acțiunilor acestora, Comisia putând lua orice inițiativă utilă pentru promovarea acestei coordonări, în special inițiative menite să

[1255] Articolul 168 al. (7) TFUE
[1256] Articolul 169 TFUE

stabilească orientările şi indicatorii, să organizeze schimbul celor mai bune practici şi să pregătească elementele necesare pentru supravegherea şi evaluarea periodice. Cu toate acestea, dispoziţiile TFUE cu privire la politica industrială nu constituie un temei pentru introducerea, de către Uniune, a vreunei măsuri susceptibile să provoace denaturări ale concurenţei sau să conţină dispoziţii fiscale sau dispoziţii referitoare la drepturile şi interesele lucrătorilor salariaţi.[1257]

20.14. POLITICA ENERGETICĂ

Baza legală al politicii energetice comune se regăseşte în dispoziţiile art. 194 TFUE, care prevede că în contextul instituirii şi al funcţionării pieţei interne şi din perspectiva necesităţii de a conserva şi îmbunătăţi mediul, politica Uniunii în domeniul energiei urmăreşte, în spiritul solidarităţii între statele membre, să asigure funcţionarea pieţei energiei şi siguranţa aprovizionării cu energie în Uniune, promovarea eficienţei energetice şi a economiei de energie, precum şi dezvoltarea de noi surse de energie şi energii regenerabile, în paralel cu interconectarea reţelelor energetice.

Măsurile necesare pentru realizarea acestor obiective sunt stabilite de Parlamentul European şi Consiliu care, fără a aduce atingere aplicării altor dispoziţii ale tratatelor, hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară, după consultarea Comitetului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor. Aceste măsuri nu aduc atingere dreptului unui stat membru de a stabili condiţiile de exploatare a propriilor resurse energetice, dreptului său de a alege diferite surse de energie şi structurii generale a aprovizionării sale cu energie.

20.15. POLITICA DE MEDIU

În prezent, baza legală a politicii de mediu se regăseşte în Titlul XX, art. 191-193 TFUE. Astfel, potrivit art. 191 al. (1) TFUE, politica Uniunii în domeniul mediului contribuie la următoarele obiective: conservarea, protecţia şi îmbunătăţirea calităţii mediului; ocrotirea sănătăţii persoanelor; utilizarea prudentă şi raţională a resurselor naturale; promovarea pe plan internaţional a unor măsuri destinate să contracareze problemele de mediu la scară regională sau mondială şi în special lupta împotriva schimbărilor climatice.

Politica Uniunii în domeniul mediului urmăreşte un nivel ridicat de protecţie, ţinând seama de diversitatea situaţiilor din diferitele regiuni ale Uniunii, şi se bazează pe principiile precauţiei şi acţiunii preventive, pe principiul remedierii, cu prioritate la sursă, a daunelor provocate mediului şi pe principiul „poluatorul plăteşte". În acest context, măsurile de armonizare care răspund cerinţelor în domeniul protecţiei mediului presupun, în cazurile adecvate, o clauză de salvgardare care autorizează statele membre să ia, din motive de protecţie a mediului fără caracter economic, măsuri provizorii supuse unei proceduri de control din partea Uniunii. [1258]

[1257] Articolul 173 TFUE

[1258] Articolul 191 al. (2) TFUE

În elaborarea politicii sale în domeniul mediului, Uniunea ține seama de: datele științifice și tehnice disponibile; condițiile de mediu din diferitele regiuni ale Uniunii; avantajele și costurile care pot rezulta din acțiune sau din inacțiune; dezvoltarea economică și socială a Uniunii în ansamblul său și de dezvoltarea echilibrată a regiunilor sale.

În cadrul competențelor lor, Uniunea și statele membre cooperează cu țările terțe și cu organizațiile internaționale competente, condițiile cooperării Uniunii putând face obiectul unor acorduri între aceasta și terțele părți în cauză. Aceste dispoziții nu aduc atingere competenței statelor membre de a negocia în cadrul organismelor internaționale și de a încheia acorduri internaționale.

În ceea ce privește acțiunile pe care Uniunea urmează să le întreprindă în vederea realizării obiectivelor propuse în domeniul protecției mediului, acestea sunt decise de Parlamentul European și Consiliu, care hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor. Prin derogare de la această procedură de decizie și fără a aduce atingere art. 114 TFUE (apropierea legislațiilor), Consiliul, hotărând în unanimitate în conformitate cu o procedură legislativă specială, după consultarea Parlamentului European, a Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, adoptă: dispoziții în special de natură fiscală; măsuri privind amenajarea teritoriului, administrarea cantitativă a resurselor de apă sau care au legătură directă sau indirectă cu disponibilitatea acestor resurse lor menționate și măsuri privind exploatarea solurilor (cu exceptai managementului deșeurilor); măsurile care aduc atingere în mod semnificativ opțiunii unui stat membru între diferite surse de energie și structura generală a alimentării sale cu energie.

Potrivit art. 192 al. (2) TFUE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, adoptă programe de acțiune cu caracter general prin care se stabilesc obiectivele prioritare ce trebuie realizate.

Fără a aduce atingere anumitor măsuri adoptate de Uniune, statele membre asigură finanțarea și aplicarea politicii în domeniul mediului.

Măsurile de protecție adoptate la nivelul Uniunii trebuie să fie compatibile cu tratatele și nu pot împiedica nici un stat membru să mențină sau să stabilească măsuri de protecție mai stricte[1259].

20.16. PROTECȚIA CIVILĂ

Conform art. 196 TFUE, Uniunea încurajează cooperarea între statele membre pentru a spori eficacitatea sistemelor de prevenire a catastrofelor naturale sau provocate de om și de protecție împotriva acestora. În acest scop, acțiunea Uniunii urmărește: să susțină și să completeze acțiunea statelor membre la nivel național, regional și local care are ca scop prevenirea riscurilor, pregătirea factorilor implicați în protecția civilă din statele membre și intervenția în caz de catastrofe naturale sau provocate de om, în cadrul Uniunii; să promoveze o cooperare operațională rapidă și eficientă, în cadrul Uniunii, între serviciile naționale de protecție civilă; să promoveze consecvența acțiunilor întreprinse la nivel internațional în materie de protecție civilă.

[1259] Articolul 193 TFUE

Parlamentul European şi Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile necesare pentru a contribui la realizarea acestor obiective, cu excepţia oricărei armonizări a actelor cu putere de lege şi a normelor administrative ale statelor membre.

20.17. COOPERAREA ADMINISTRATIVĂ

Punerea în aplicare efectivă a dreptului Uniunii de către statele membre, care este esenţială pentru buna funcţionare a Uniunii, constituie o chestiune de interes comun, motiv pentru care Uniunea poate sprijini eforturile statelor membre pentru îmbunătăţirea capacităţii lor administrative de punere în aplicare a dreptului Uniunii.

Această acţiune poate consta, în special, în facilitarea schimburilor de informaţii şi de funcţionari publici, precum şi în sprijinirea programelor de formare, niciun stat membru nefiind obligat să recurgă la acest sprijin. Parlamentul European şi Consiliul, hotărând prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile necesare în acest scop, cu excepţia oricărei armonizări a actelor cu putere de lege şi a normelor administrative ale statelor membre.

Aceste dispoziţii nu aduc atingere obligaţiei statelor membre de a pune în aplicare dreptul Uniunii, nici atribuţiilor şi îndatoririlor Comisiei. De asemenea, nu aduc atingere celorlalte dispoziţii ale tratatelor, care prevăd o cooperare administrativă între statele membre, precum şi între acestea şi Uniune.[1260]

[1260] Articolul 197 TFUE

CAPITOLUL 21
ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE

21.1. CONSIDERENTE GENERALE PRIVIND ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE

În conformitate cu dispozițiile Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), acțiunea Uniunii pe scena internațională are la bază principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea sa și pe care intenționează să le promoveze în lumea întreagă: democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite și a dreptului internațional. Mai mult, Uniunea depune toate eforturile pentru a dezvolta relații și a construi parteneriate cu țările terțe și cu organizațiile internaționale, regionale sau globale care împărtășesc principiile amintite mai sus[1261].

Totodată, Uniunea definește și desfășoară politici comune și acțiuni și acționează pentru asigurarea unui nivel înalt de cooperare în toate domeniile relațiilor internaționale, în scopul: apărării valorilor, a intereselor fundamentale, a securității, a independenței și integrității sale; consolidării și sprijinirii democrației, a statului de drept, a drepturilor omului și a principiilor dreptului internațional; menținerii păcii, prevenirii conflictelor și consolidării securității internaționale, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, precum și cu principiile Actului final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris, inclusiv cele privind frontierele externe; promovării dezvoltării durabile pe plan economic, social și de mediu a țărilor în curs de dezvoltare, cu scopul primordial de a eradica sărăcia; încurajării integrării tuturor țărilor în economia mondială, inclusiv prin eliminarea treptată a barierelor în calea comerțului internațional; participării la elaborarea unor măsuri internaționale pentru conservarea și îmbunătățirea calității mediului și gestionarea durabilă a resurselor naturale mondiale, în vederea asigurării unei dezvoltări durabile; acordării de asistență populațiilor, țărilor și regiunilor care se confruntă cu dezastre naturale sau provocate de om; și promovării unui sistem internațional bazat pe o cooperare multilaterală mai puternică și pe o bună guvernare globală.[1262]

În elaborarea și aplicarea acțiunii sale externe, precum și a aspectelor externe ale celorlalte politici ale sale, Uniunea respectă principiile și urmărește obiectivele enumerate mai sus și, totodată, asigură coerența între diferitele domenii ale acțiunii sale externe precum și între acestea și celelalte politici ale sale.

Interesele și obiectivele strategice ale Uniunii sunt identificate de către Consiliul European, care poate adopta decizii privind politica externă și de securitate comună, precum și celelalte domenii ale acțiunii externe a Uniunii, hotărând în unanimitate, la

[1261] Articolul 21 al. (1) TUE
[1262] Articolul 21 al. (2) TUE

recomandarea Consiliului, adoptată de acesta în conformitate cu normele prevăzute pentru fiecare domeniu în parte[1263].

Conform dispozițiilor prevăzute în titlul V din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), competența Uniunii în materie de politică externă și de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum și toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună.

De asemenea, în conformitate cu dispozițiile conținute în Partea a V-a, Titlurile I-VII din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), acțiunea Uniunii pe scena internațională cuprinde: politica comercială comună; cooperarea cu țările terțe și ajutorul umanitar; acordurile internaționale; relațiile Uniunii cu organizațiile internaționale și cu țările terțe și delegații ale Uniunii.

21.2. POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ (PESC)

Unul dintre obiectivele Uniunii Europene stabilite în Tratatul de la Maastricht (Tratatul asupra Uniunii Europene – TUE) era acela de a-și „afirma identitatea pe scena internațională, în special prin punerea în practică a unei politici externe și de securitate comune, incluzând definirea în timp a politici de apărare comune care ar putea conduce, într-un moment viitor, la o apărare comună"[1264].

Drept urmare, în temeiul art. J.1 din TUE, Uniunea și statele membre au definit și au pus în practică o Politică Externă și de Securitate Comună acoperind toate domeniile politicii externe și de securitate, obiectivele acesteia fiind: salvgardarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței Uniunii; întărirea securității Uniunii și a statelor membre sub toate formele; menținerea păcii și întărirea securității internaționale, conform principiilor Cartei Națiunilor Unite, a Actului Final de la Helsinki, precum și a obiectivelor Cartei de la Paris; promovarea cooperării internaționale; dezvoltarea și întărirea democrației și a statului de drept, ca și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În conformitate cu dispozițiile art. J.4 din TUE, PESC includea „ansamblul chestiunilor relative la securitatea Uniunii Europene, inclusiv definirea în timp a unei politici de apărare comune, care, la momentul potrivit, ar fi putut conduce la o apărare comună". Instrumentele puse la dispoziția PESC erau pozițiile și acțiunile comune, armonizarea pozițiilor statelor membre în cadrul organizațiilor internaționale, demersuri și misiuni exploratorii, asocierea unor instrumente diplomatice cu altele economice și schimbul permanent de informații între statele membre în chestiuni de politică internațională.[1265]

Pentru punerea în aplicare a PESC era prevăzută asocierea unor instituții comunitare. Astfel, Consiliul European avea competența de a defini principiile și orientările generale ale PESC, Consiliul adopta deciziile necesare definirii și punerii în practică a PESC și veghea la unitatea, coerența și eficacitatea acțiunilor Uniunii, Comisia fiind deplin asociată lucrărilor din domeniul PESC.[1266]

[1263] Articolul 22 TUE
[1264] Articolul B din Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE)
[1265] Articolele J.5 și J.6 din TUE
[1266] Articolele J.8 și J.9 din TUE

Odată cu adoptarea Tratatului de la Amsterdam, PESC a rămas în sfera interguvernamentală, însă au fost aduse o serie de modificări față de prevederile Tratatului de la Maastricht. Astfel, conform art. J.2 [12] TUE[1267] a fost creat un nou instrument în domeniul PESC, respectiv strategiile comune[1268]. Totodată, a fost creată funcția de „Înalt Reprezentant pentru PESC", care avea rolul de a asista Consiliul în probleme de politică externă și de securitate comună, în special prin contribuții la formularea, pregătirea și implementarea deciziilor și, după caz, acționând în numele Consiliului și la cererea Președinției Consiliului, prin derularea unui dialog politic cu state terțe (art. J.16 [26] TUE).

De asemenea, printr-o declarație anexată Tratatului de la Amsterdam a fost înființată o „Unitate de planificare politică și de alertă rapidă" în cadrul Secretariatului Consiliului, care se compunea din diplomați și funcționari puși la dispoziția Consiliului de statele membre, Comisia și Uniunea Europei Occidentale (UEO), ca și din funcționari proveniți din Secretariatul general. Unitatea era structurată pe șase niveluri de forțe specializate ce acopereau chestiunile regionale și orizontale:

- supravegherea și analizarea dezvoltărilor și furnizarea în timp util a evaluărilor și darea rapidă a alertei în caz de evenimente sau situații susceptibile să aibă repercusiuni importante, inclusiv crizele politice potențiale;
- furnizarea de evaluări ale intereselor Uniunii și recenzarea domeniilor de care PESC ar putea să se atașeze în viitor; stabilirea documentelor ce prezintau opțiunile privind politica de urmat, ca o contribuție la definirea politicii în cadrul Consiliului.[1269]

Tratatul de la Nisa a adus, de asemenea, o serie de modificări în ceea ce privește PESC. Astfel, art. 17 TUE[1270] prevedea că PESC cuprinde toate aspectele referitoare la securitatea Uniunii incluzând și definirea progresivă a unei politici de apărare comună, care ar putea conduce la o apărare comună dacă decide Consiliul European. În acest caz, Consiliul European recomanda statelor membre adoptarea respectivei decizii în conformitate cu exigențele lor constituționale. Politica Uniunii în sensul acestui articol nu afecta caracterul specific al politicii de securitate și apărare a diferitelor state membre și respecta obligațiile decurgând din Tratatul Atlanticului de Nord (NATO) pentru acele state care considerau că apărarea lor comună se realiza mai bine prin NATO. Definirea progresivă a unei politici de apărare comună urma a fi sprijinită, în măsura în care statele membre o considerau necesară, prin cooperarea acestora în sectorul producerii de armament. Aspectele la care se referea articolul 17 TUE includeau misiunile umanitare și de salvare, misiunile de menținere a păcii și misiunile de gestionare a crizelor, inclusiv cele de restabilire a păcii. Aceste prevederi nu constituiau un obstacol pentru dezvoltarea unei cooperări întărite între două sau mai multe state la nivel bilateral, în cadrul UEO sau a NATO în măsura în care această cooperare nu contravenea celor prevăzute de Tratat.

[1267] În forma originală, Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) avea articolele indexate cu litere. Prin Tratatul de la Amsterdam, a fost introdus un nou sistem de numerotare, cu cifre. Astfel, conform modificărilor aduse prin art. 1.10 din Tratatul de la Amsterdam, art. J.2 TUE a devenit art. 12 TUE și reproducea parțial textul vechiului art. J.1, pct. 3 TUE.

[1268] Conform articolului 13 al TUE (fostul art. J.3 până la renumerotarea adoptată de Tratatul de la Amsterdam), strategiile comune erau decise de către Consiliul European, care avea și rolul de a elabora principiile și orientările generale în cadrul PESC. Strategiile comune erau aplicate de către Consiliu, în special prin adoptarea unor acțiuni comune și a unor poziții comune.

[1269] Pentru detalii a se vedea *The Common Foreign and Security Policy (CFSP)* - www.consilium.europa.eu

[1270] În urma renumerotării adoptate de Tratatul de la Amsterdam, fostul art. J.7 TUE a devenit art. 17 TUE.

Articolul 25 TUE (așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Nisa) prevedea că, fără să contravină art. 207 TCE, un Comitet Politic și de Securitate urmărea situația internațională în domeniile relevante ale politicii externe și de securitate comună și contribuie la definirea politicilor emițând avize în atenția Consiliului, atât la cererea acestuia, cât și din proprie inițiativă. Totodată, Comitetul exercita, sub responsabilitatea Consiliului, controlul politic și conducerea strategică a operațiunilor de gestionare a crizelor. Consiliul autoriza acest Comitet să ia deciziile adecvate referitoare la exercitarea controlului politic și a conducerii strategice a operațiunilor fără a afecta prevederile art. 47 (fostul art. M din TUE).

În „Declarația privind Politica Europeană de Securitate și Apărare", anexată Actului Final a Conferinței care a adoptat Tratatul de la Nisa, se arăta că în conformitate cu textele aprobate de către Consiliul European de la Nisa referitoare la Politica Europeană de Securitate și Apărare (raportul președinției și anexele sale), obiectivul Uniunii era acela de a o face operațională cât mai repede cu putință. O decizie în acest sens urmând a fi luată de către Consiliul European în cursul anului 2001 și cel mai târziu de către Consiliul European de la Laeken/Bruxelles pe baza dispozițiilor existente în TUE, intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa nefiind o condiție prealabilă.

Pentru o poziție mai fermă pe scena mondială și o mai mare coerență în acțiunea externă a Uniunii Europene, Tratatul de la Lisabona a adus o serie de modificări și completări la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE).

Astfel, potrivit noilor dispoziții, în prezent competența Uniunii Europene în materie de politică externă și de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum și toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună[1271]. Uniunea desfășoară politica externă și de securitate comună prin definirea orientărilor generale, prin adoptarea deciziilor care definesc acțiunile și pozițiile Uniunii și modalitățile de punere în aplicare a acestora, precum și prin consolidarea cooperării sistematice dintre statele membre privind orientarea politicii acestora[1272].

Consiliul European identifică interesele strategice ale Uniunii, stabilește obiectivele și definește orientările generale ale politicii externe și de securitate comune, inclusiv în ceea ce privește chestiunile având implicații în materie de apărare. În cazul în care evoluția internațională o impune, președintele Consiliului European convoacă o reuniune extraordinară a Consiliului European pentru a defini liniile strategice ale politicii Uniunii în raport cu această evoluție. Totodată, Consiliul elaborează politica externă și de securitate comună și adoptă deciziile necesare pentru definirea și punerea în aplicare a acesteia, pe baza orientărilor generale și a liniilor strategice definite de Consiliul European.[1273]

Pentru punerea în aplicare a PESC, Tratatul de la Lisabona a creat postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate care, împreună cu Consiliul, asigură unitatea, coerența și eficiența acțiunii Uniunii Europene.

Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate prezidează Consiliul Afaceri Externe și contribuie prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și asigură punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul

---

[1271] Articolul 24 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)
[1272] *Ibidem*, Articolul 25
[1273] *Ibidem*, Articolul 26

European şi Consiliu. Totodată, Înaltul Reprezentant reprezintă Uniunea în chestiunile referitoare la politica externă şi de securitate comună, desfăşurând, în numele Uniunii, dialogul politic cu terţii şi exprimând poziţia Uniunii în cadrul organizaţiilor internaţionale şi al conferinţelor internaţionale. În exercitarea mandatului său, Înaltul Reprezentant al Uniunii este susţinut de un serviciu european pentru acţiunea externă. Acest serviciu lucrează în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre şi este format din funcţionarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului şi ale Comisiei, precum şi din personalul detaşat al serviciilor diplomatice naţionale. Organizarea şi funcţionarea serviciului european pentru acţiunea externă se stabilesc prin decizie a Consiliului. Consiliul European hotărăşte la propunerea Înaltului Reprezentant, după consultarea Parlamentului European[1274] şi cu aprobarea Comisiei.[1275]

Un Comitet Politic şi de Securitate urmăreşte situaţia internaţională în domeniile care ţin de politica externă şi de securitate comună şi contribuie la definirea politicilor emiţând avize adresate Consiliului, la cererea acestuia, a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politică de securitate, sau din proprie iniţiativă. De asemenea, Comitetul supraveghează punerea în aplicare a politicilor convenite, fără a aduce atingere atribuţiilor Înaltului Reprezentant. În materie de politică externă şi de securitate comună, Comitetul Politic şi de Securitate exercită, sub autoritatea Consiliului şi a Înaltului Reprezentant, controlul politic şi conducerea strategică a operaţiilor de gestionare a crizelor, inclusiv cele de restabilire a păcii şi operaţiile de stabilizare după încetarea conflictelor.[1276]

Deciziile în materie de politică externă şi de securitate comună se adoptă de către Consiliul European şi de către Consiliu hotărând în unanimitate, cu excepţia cazului în care tratatul dispune altfel, iar adoptarea de acte legislative este exclusă. Fiecare membru al Consiliului care se abţine de la vot îşi poate justifica abţinerea printr-o declaraţie oficială. În acest caz, acesta nu are obligaţia să aplice decizia, dar acceptă faptul că decizia angajează Uniunea. În spiritul solidarităţii reciproce, statul membru în cauză se abţine de la orice acţiune care ar putea intra în conflict sau ar împiedica acţiunea Uniunii întemeiată pe decizia respectivă, iar celelalte state respectă poziţia sa. În cazul în care membrii Consiliului care îşi însoţesc abţinerea de o asemenea declaraţie reprezintă cel puţin o treime din statele membre, întrunind cel puţin o treime din populaţia Uniunii, decizia nu se adoptă.

Prin derogare de la aceste dispoziţii, Consiliul hotărăşte cu majoritate calificată:

- în cazul în care adoptă o decizie care defineşte o acţiune sau o poziţie a Uniunii, în temeiul unei decizii a Consiliului European privind interesele şi obiectivele strategice ale Uniunii;

- în cazul în care adoptă o decizie privind o acţiune sau o poziţie a Uniunii, la propunerea Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de

---

[1274] Conform art. 36 TUE, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe şi Politica de Securitate consultă periodic Parlamentul European cu privire la aspectele principale şi la opţiunile fundamentale din domeniul PESC şi ale Politicii de securitate şi apărare comune (PESA) şi îl informează în privinţa evoluţiei acestora. De asemenea, acesta se asigură că punctele de vedere ale Parlamentului European să fie luate în considerare în mod corespunzător. Reprezentanţii speciali pot fi implicaţi în activitatea de informare a Parlamentului European.

[1275] Articolul 27 TUE (versiunea consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona)

[1276] *Ibidem*, Articolul 38

securitate prezentată în urma unei cereri exprese pe care Consiliul European i-a adresat-o din proprie inițiativă, sau la inițiativa Înaltului Reprezentant;

- în cazul în care adoptă orice decizie care pune în aplicare o decizie care definește o acțiune sau o poziție a Uniunii.

Consiliul European poate adopta, în unanimitate, o decizie care să prevadă că, în alte cazuri decât cele menționate mai sus, Consiliul hotărăște cu majoritate calificată. Totuși, aceste prevederi nu se aplică deciziilor cu implicații militare sau în domeniul apărării.[1277]

Statele membre se pun de acord în cadrul Consiliului European și Consiliului în orice chestiune de interes general în domeniul de politică externă și de securitate în vederea definirii unei abordări comune și, înainte de a întreprinde orice acțiune pe scena internațională sau de a-și asuma orice angajament care ar putea leza interesele Uniunii, fiecare stat membru are obligația de a consulta celelalte state în cadrul Consiliului European sau al Consiliului. Astfel, prin convergența acțiunilor lor, statele membre se asigură că Uniunea își poate promova interesele și valorile pe scena internațională. În cazul în care Consiliul European sau Consiliul au definit o abordare comună a Uniunii, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și miniștrii afacerilor externe ai statelor membre își coordonează activitățile în cadrul Consiliului. De asemenea, misiunile diplomatice ale statelor membre și delegațiile Uniunii în țările terțe și în cadrul organizațiilor internaționale cooperează între ele și contribuie la formularea și la punerea în aplicare a abordării comune[1278].

21.3. POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE COMUNĂ (PESA)

Politica de securitate și apărare comună face parte integrantă din politica externă și de securitate comună. Aceasta asigură Uniunii o capacitate operațională bazată pe mijloace civile și militare (furnizate de statele membre), Uniunea putând recurge la acestea în cadrul misiunilor în afara Uniunii pentru a asigura menținerea păcii, prevenirea conflictelor și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite.

Misiunile în cadrul cărora Uniunea poate recurge la mijloace civile și militare, includ acțiunile comune în materie de dezarmare, misiunile umanitare și de evacuare, misiunile de consiliere și de asistență în probleme militare, misiunile de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii, misiunile forțelor de luptă pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiunile de restabilire a păcii și operațiile de stabilizare după încetarea conflictelor. Aceste misiuni sunt coordonate și supravegheate de către Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, sub autoritatea Consiliului și în contact strâns și permanent cu Comitetul Politic și de Securitate.[1279]

Deciziile referitoare la politica de securitate și apărare comună, inclusiv cele cu privire la lansarea uneia dintre misiunile menționate mai sus, se adoptă de Consiliu, care hotărăște în unanimitate, la propunerea Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri

[1277] *Ibidem*, Articolul 31
[1278] *Ibidem*, Articolul 32
[1279] *Ibidem*, Articolul 43

externe şi politica de securitate sau la iniţiativa unui stat membru. În cadrul acestor decizii, Consiliul poate încredinţa punerea în aplicare a unei misiuni unui grup de state membre care doresc să se angajeze în această misiune şi care dispun de capacităţile necesare. Aceste state membre, împreună cu Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe şi politica de securitate, se pun de acord cu privire la gestionarea misiunii[1280].

În vederea sprijinirii Consiliului şi a statelor membre în efortul lor de a îmbunătăţi capacităţile de apărare ale Uniunii Europene şi de a susţine PESA în dezvoltarea sa viitoare, a fost creată Agenţia Europeană de Apărare (AEA) care, în cadrul atribuţiilor sale, identifică necesităţile operaţionale, promovează măsurile necesare satisfacerii acestora, contribuie la identificarea şi, după caz, la punerea în aplicare a oricărei măsuri utile pentru întărirea bazei industriale şi tehnologice în sectorul de apărare, participă la definirea unei politici europene în materie de capacităţi şi de armament şi sprijină Consiliul în evaluarea îmbunătăţirii capacităţilor militare. Agenţia Europeană de Apărare este deschisă tuturor statelor membre care doresc să participe. În temeiul art. 45 al. (2) TUE, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, adoptă o decizie care defineşte statutul, sediul şi regulamentul de funcţionare ale Agenţiei. Această decizie ţine seama de gradul de participare efectivă la activităţile Agenţiei, iar în cadrul acesteia se constituie grupuri specifice care reunesc statele membre ce derulează proiecte comune[1281].

21.4. POLITICA COMERCIALĂ COMUNĂ

Ca urmare a reformei realizate prin Tratatul de la Lisabona, Politica Comercială Comună se desfăşoară în cadrul acţiunii externe a Uniunii Europene, baza legală a acestei politici regăsindu-se în Partea a V-a, Titlul II din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (TFUE).

În conformitate cu dispoziţiile TFUE, prin stabilirea unei uniuni vamale, Uniunea Europeană contribuie, în interesul comun, la dezvoltarea armonioasă a comerţului mondial, la eliminarea treptată a restricţiilor în calea schimburilor comerciale internaţionale şi a investiţiilor externe directe şi la reducerea barierelor vamale şi de altă natură[1282].

Politica Comercială Comună se întemeiază pe principii uniforme, în special în ceea ce priveşte modificările tarifare, încheierea de acorduri tarifare şi comerciale privind schimburile de mărfuri şi servicii şi aspectele comerciale ale proprietăţii intelectuale, investiţiile străine directe, uniformizarea măsurilor de liberalizare, politica exporturilor, precum şi măsurile de protecţie comercială, printre care şi cele care se adoptă în caz de dumping şi de subvenţii.[1283]

Măsurile care definesc cadrul în care este pusă în aplicare politica comercială comună sunt adoptate de Parlamentul European şi Consiliu, care hotărăsc prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară[1284].

[1280] *Ibidem*, Articolul 44

[1281] Pentru detalii privind organizarea şi activitatea Agenţiei Europene de Apărare (AEA) a se vedea Dan Vătăman, *Instituţiile Uniunii Europene*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2011, pp. 318-323.

[1282] Articolul 206 TFUE

[1283] Articolul 207 al. (1) TFUE

[1284] Articolul 207 al. (2) TFUE

În cazul în care trebuie negociate și încheiate acorduri cu una sau mai multe țări terțe ori organizații internaționale, se aplică art. 218 TFUE[1285], sub rezerva dispozițiilor speciale ale art. 207 TFUE. Astfel, Comisia prezintă recomandări Consiliului, care o autorizează să deschidă negocierile necesare, ambelor instituții revenindu-le răspunderea asigurării compatibilității acordurilor negociate cu politicile și normele interne ale Uniunii. Aceste negocieri sunt desfășurate de Comisie, în consultare cu un comitet special desemnat de Consiliu pentru a o asista în această misiune și cu respectarea directivelor pe care Consiliul i le-ar putea adresa. Comisia are obligația de a raporta periodic comitetului special și Parlamentului European cu privire la stadiul negocierilor. Pentru negocierea și încheierea acestor acorduri, Consiliul hotărăște cu majoritate calificată[1286].

Exercitarea competențelor atribuite prin art. 207 TFUE în domeniul politicii comerciale comune nu aduce atingere delimitării competențelor între Uniune și statele membre și nu implică armonizarea dispozițiilor actelor cu putere de lege și ale normelor administrative ale statelor membre în măsura în care tratatele exclud o astfel de armonizare[1287].

21.5. COOPERAREA CU ȚĂRILE TERȚE ȘI AJUTORUL UMANITAR

Politica Uniunii în domeniul cooperării include o cooperare pentru dezvoltare, precum și acțiuni de cooperare economică, financiară și tehnică, inclusiv de asistență, în special în domeniul financiar, cu țări terțe, altele decât țările în curs de dezvoltare.

În ceea ce privește cooperarea pentru dezvoltare, politica Uniunii în acest domeniu se desfășoară cu respectarea principiilor și a obiectivelor acțiunii externe a Uniunii, obiectivul principal al acestei politicii fiind reducerea și, în cele din urmă, eradicarea sărăciei. În acest scop, politica de cooperare pentru dezvoltare a Uniunii și politicile statelor membre se completează și se susțin reciproc, atât Uniunea, cât și statele membre având obligația de a-și respecta angajamentele și ține seama de obiectivele pe care le-au acceptat în cadrul Organizației Națiunilor Unite și al altor organizații internaționale competente.[1288]

Pentru a favoriza complementaritatea și eficacitatea acțiunilor lor, Uniunea și statele membre își coordonează politicile în domeniul cooperării pentru dezvoltare și se pun de acord cu privire la programele de asistență, inclusiv în cadrul organizațiilor internaționale și al conferințelor internaționale, putând întreprinde acțiuni comune[1289].

Măsurile necesare pentru punerea în aplicare a politicii de cooperare pentru dezvoltare sunt stabilite de Parlamentul European și Consiliu, hotărând în conformitate cu

---

[1285] Potrivit art. 218 TFUE, fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale art. 207 TFUE, acordurile dintre Uniune și țări terțe sau organizații internaționale sunt negociate și încheiate în conformitate cu următoarea procedură: Consiliul autorizează începerea negocierilor, adoptă directivele de negociere, autorizează semnarea și încheie acordurile; Comisia sau Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, în cazul în care acordul în cauză privește exclusiv sau în principal politica externă și de securitate comună, prezintă recomandări Consiliului care adoptă o decizie de autorizare a începerii negocierilor și desemnează, în funcție de domeniul acordului în cauză, negociatorul sau șeful echipei de negociatori a Uniunii.

[1286] Articolul 207 al. (4) TFUE

[1287] Articolul 207 al. (6) TFUE

[1288] Articolul 208 TFUE

[1289] Articolul 210 TFUE

procedura legislativă ordinară, aceste măsuri putând consta în programe multianuale de cooperare cu țări în curs de dezvoltare sau în programe având o abordare tematică[1290].

De asemenea, fără a aduce atingere celorlalte dispoziții ale tratatelor, Uniunea poate desfășura acțiuni de cooperare economică, financiară și tehnică, inclusiv de asistență, în special în domeniul financiar, cu țări terțe, altele decât țările în curs de dezvoltare. Aceste acțiuni trebuie să fie în concordanță cu politica de dezvoltare a Uniunii și se desfășoară cu respectarea principiilor și a obiectivelor acțiunii sale externe. Și în acest caz acțiunile Uniunii și ale statelor membre se completează și se susțin reciproc, atât Uniunea, cât și statele membre având posibilitatea de a coopera cu țările terțe și cu organizațiile internaționale competente, dar numai în cadrul competențelor lor respective, așa cum au fost stabilite în tratate. Modalitățile de cooperare ale Uniunii pot face obiectul unor acorduri între aceasta și părțile terțe interesate, fapt care nu aduce atingere competenței statelor membre de a negocia în cadrul organismelor internaționale și de a încheia acorduri internaționale.[1291]

În ceea ce privește politica Uniunii în materie de ajutor umanitar, aceasta se desfășoară în cadrul principiilor și al obiectivelor acțiunii externe a Uniunii. Aceste acțiuni vizează, în mod punctual, să acorde asistență și ajutor populației din țările terțe, victime ale unor catastrofe naturale sau provocate de om, precum și să le protejeze pentru a face față nevoilor umanitare care apar în aceste situații diferite. Acțiunile de ajutor umanitar ale Uniunii și ale statelor membre se completează și se susțin reciproc și se desfășoară în conformitate cu principiile dreptului internațional și cu principiile imparțialității, neutralității și nediscriminării. Măsurile de definire a cadrului în care sunt puse în aplicare acțiunile de ajutor umanitar ale Uniunii sunt stabilite de Parlamentul European și Consiliu, care hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară.[1292]

După cum se observă, prin reforma realizată de Tratatul de la Lisabona a fost introdusă, pentru prima dată, o bază juridică specifică pentru acordarea ajutorului umanitar, prevăzându-se, totodată, posibilitatea înființării Corpului voluntar european de ajutor umanitar[1293]. Statutul și modalitățile de funcționare ale Corpului voluntar european de ajutor umanitar au fost stabilite prin Regulamentul (UE) nr. 375/2014[1294], obiectivul acestuia fiind acela de a contribui la consolidarea capacității Uniunii de a oferi ajutor umanitar[1295] bazat pe necesități, destinat protejării vieții, prevenirii și diminuării suferinței umane și păstrării demnității umane, precum și consolidării capacității și rezistenței comunităților vulnerabile sau afectate de dezastre în țările terțe, în special prin

---

[1290] Articolul 209 TFUE

[1291] Articolul 212 TFUE

[1292] Articolul 214 al. (1) și (2) TFUE

[1293] Articolul 214 al. (5) TFUE

[1294] Regulamentul (UE) nr. 375/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 3 aprilie 2014 de instituire a Corpului voluntar european de ajutor umanitar (inițiativa „Voluntari UE pentru ajutor umanitar") – JO L 122/1 din 24.4.2014.

[1295] Conform art. 3 lit. d) din Regulamentul (UE) nr. 375/2014, „ajutor umanitar" înseamnă activități și operațiuni în țări terțe, concepute pentru acordarea de asistență de urgență bazată pe necesități, în scopul protejării vieții, prevenirii și alinării suferinței umane și păstrării demnității umane în cazul unei crize provocate de om sau a unui dezastru natural. Acesta cuprinde operațiunile de asistență, ajutor și protecție, desfășurate în timpul crizelor umanitare sau după acestea, măsurile de sprijin prin care se asigură accesul la persoanele aflate în dificultate și se facilitează libera circulație a asistenței, precum și acțiunile care au drept obiectiv consolidarea gradului de pregătire și de reducere a riscului de dezastre și contribuția la consolidarea rezistenței și a capacității de a face față crizelor și de a se redresa după crize.

intermediul pregătirii pentru dezastre, al reducerii riscului de dezastre și prin consolidarea legăturii dintre ajutorul de urgență, reabilitare și dezvoltare. Acest obiectiv este realizat prin valoarea adăugată a contribuțiilor comune ale voluntarilor UE pentru ajutor umanitar, exprimând valorile Uniunii și solidaritatea cu persoanele aflate în dificultate și prin promovarea vizibilă a sentimentului cetățeniei europene.[1296]

21.6. MĂSURILE RESTRICTIVE

În cazul în care o decizie, adoptată în conformitate cu Titlul V, Capitolul 2 din TUE (Dispoziții speciale privind Politica Externă și de Securitate Comună – PESC), prevede întreruperea sau restrângerea, totală sau parțială, a relațiilor economice și financiare cu una sau mai multe țări terțe, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea comună a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și a Comisiei și după informarea Parlamentului European, adoptă măsurile necesare.

De asemenea, în cazul în care se prevede într-o decizie, adoptată în conformitate cu Titlul V, Capitolul 2 din TUE, Consiliul poate adopta, în conformitate cu procedura descrisă mai sus, măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, grupuri sau entități fără caracter statal. Aceste acte cuprind dispozițiile necesare în materie de garanții juridice.[1297]

21.7. ACORDURILE INTERNAȚIONALE

În temeiul art. 216 TFUE, Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora. Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, pentru a crea o asociere caracterizată de drepturi și obligații reciproce, de acțiuni comune și proceduri speciale. Acordurile încheiate de Uniune sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii și pentru statele membre.

Fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale TFUE referitoare la politica comercială comună, acordurile dintre Uniune și țări terțe sau organizații internaționale sunt negociate și încheiate în conformitate cu o anumită procedură stabilită la art. 218 TFUE. Astfel, Consiliul autorizează începerea negocierilor, adoptă directivele de negociere, autorizează semnarea și încheie acordurile. Comisia sau Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, în cazul în care acordul în cauză privește exclusiv sau în principal politica externă și de securitate comună, prezintă recomandări Consiliului care adoptă o decizie de autorizare a începerii negocierilor și desemnează, în funcție de domeniul acordului în cauză, negociatorul sau șeful echipei de negociatori a Uniunii.

[1296] Articolul 4 din Regulamentul (UE) nr. 375/2014

[1297] Articolul 215 TFUE

Consiliul poate adresa directive negociatorului şi poate desemna un comitet special, negocierile trebuind să fie conduse în consultare cu acest comitet.

Consiliul, la propunerea negociatorului, adoptă o decizie care autorizează semnarea acordului şi, după caz, de aplicare a sa cu titlu provizoriu înainte de intrarea în vigoare. De asemenea, Consiliul, la propunerea negociatorului, poate adopta o decizie privind încheierea acordului.

Cu excepţia cazului în care acordul se referă exclusiv la politica externă şi de securitate comună, Consiliul adoptă decizia privind încheierea acordului:

a) după aprobarea Parlamentului European în următoarele cazuri: acorduri de asociere; acord privind aderarea Uniunii la Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale; acorduri de instituire a unui cadru instituţional specific prin organizarea procedurilor de cooperare; acorduri care au implicaţii bugetare importante pentru Uniune; acorduri în domeniile în care se aplică procedura legislativă ordinară sau procedura legislativă specială în cazul în care este necesară aprobarea Parlamentului European. În caz de urgenţă, Parlamentul European şi Consiliul pot conveni un termen pentru aprobare;

b) după consultarea Parlamentului European, în celelalte cazuri. Parlamentul European emite avizul într-un termen pe care Consiliul îl poate stabili în funcţie de urgenţa problemei, Consiliul putând decide dacă avizul nu a fost emis în acest termen.

Pe parcursul întregii proceduri, Consiliul hotărăşte cu majoritate calificată. Cu toate acestea, Consiliul hotărăşte în unanimitate în cazul în care acordul se referă la un domeniu pentru care este necesară unanimitatea în vederea adoptării unui act al Uniunii, precum şi în cazul acordurilor de asociere şi al acordurilor prevăzute la art. 212 TFUE (cooperarea economică, financiară şi tehnică) cu statele candidate la aderare. Consiliul hotărăşte de asemenea în unanimitate în ceea ce priveşte acordul privind aderarea Uniunii la Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale; decizia privind încheierea acestui acord intrând în vigoare după aprobarea sa de către statele membre, în conformitate cu normele lor constituţionale.

Parlamentul European este informat de îndată şi pe deplin pe parcursul tuturor etapelor procedurii.

Prin derogare de la această procedură, Consiliul, fie la recomandarea Băncii Centrale Europene, fie la recomandarea Comisiei şi după consultarea Băncii Centrale Europene în vederea realizării unui consens compatibil cu obiectivul stabilităţii preţurilor, poate încheia acorduri formale privind un sistem al cursului de schimb al monedei euro în raport cu monedele statelor terţe. În acest caz, Consiliul hotărăşte în unanimitate, după consultarea Parlamentului European şi în conformitate cu următoarea procedură. Astfel, în cazul în care acordurile asupra unor chestiuni referitoare la regimul monetar sau de schimb trebuie să facă obiectul negocierilor între Uniune şi unul sau mai multe state terţe sau organizaţii internaţionale, Consiliul, la recomandarea Comisiei şi după consultarea Băncii Centrale Europene, decide asupra modalităţilor de negociere şi încheiere a acestor acorduri. Aceste modalităţi trebuie să asigure exprimarea de către Uniune a unei poziţii unice. Comisia este asociată pe deplin în negocieri.

Consiliul, fie la recomandarea Băncii Centrale Europene, fie la recomandarea Comisiei şi după consultarea Băncii Centrale Europene în vederea ajungerii la un consens compatibil cu obiectivul stabilităţii preţurilor, poate adopta, modifica sau renunţa la

cursurile centrale ale euro în sistemul cursurilor de schimb. În acest caz, Președintele Consiliului informează Parlamentul European cu privire la adoptarea, modificarea sau renunțarea la cursurile centrale ale euro.

În absența unui sistem al cursului de schimb în raport cu una sau mai multe monede ale statelor terțe, Consiliul, la recomandarea Comisiei și după consultarea Băncii Centrale Europene, sau la recomandarea Băncii Centrale Europene, poate formula orientările generale ale politicii de schimb în raport cu aceste monede. Aceste orientări generale nu aduc atingere obiectivului principal al SEBC, și anume menținerea stabilității prețurilor[1298].

21.8. RELAȚIILE UNIUNII CU ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI CU ȚĂRILE TERȚE. DELEGAȚIILE UNIUNII

În virtutea art. 220 TFUE, Uniunea stabilește orice formă de cooperare utilă cu organele Organizației Națiunilor Unite și cu instituțiile sale specializate, cu Consiliul Europei, cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și cu Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, asigurând, de asemenea, legăturile oportune cu alte organizații internaționale. Această responsabilitate revine Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și Comisiei.

Delegațiile Uniunii în țările terțe și pe lângă organizațiile internaționale asigură reprezentarea Uniunii și acționează în strânsă cooperare cu misiunile diplomatice și consulare ale statelor membre. Delegațiile Uniunii se află sub autoritatea Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate[1299].

21.9. CLAUZA DE SOLIDARITATE

Potrivit art. 222 TFUE, Uniunea și statele sale membre acționează în comun, în spiritul solidarității, în cazul în care un stat membru face obiectul unui atac terorist, ori al unei catastrofe naturale sau provocate de om. Uniunea mobilizează toate instrumentele de care dispune, inclusiv mijloacele militare puse la dispoziție de statele membre, pentru: prevenirea amenințării teroriste pe teritoriul statelor membre; protejarea instituțiilor democratice și a populației civile de un eventual atac terorist; acordarea de asistență unui stat membru pe teritoriul acestuia, la solicitarea autorităților sale politice, în cazul unui atac terorist, precum și acordarea de asistență unui stat membru pe teritoriul acestuia, la solicitarea autorităților sale politice, în cazul unei catastrofe naturale sau provocate de om.

În cazul în care un stat membru face obiectul unui atac terorist sau este victima unui catastrofe naturale ori provocate de om, celelalte state membre îi oferă asistență la solicitarea autorităților politice ale acestuia, în acest scop coordonarea statelor membre realizându-se în cadrul Consiliului.

[1298] Articolul 219 TFUE
[1299] Articolul 221 TFUE

Modalitățile de punere în aplicare de către Uniune a clauzei de solidaritate sunt definite printr-o decizie adoptată de Consiliu, la propunerea comună a Comisiei și a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. În cazul în care această decizie are implicații în domeniul apărării, Consiliul hotărăște în conformitate cu dispozițiile speciale privind Politica Externă și de Securitate Comună (PESC), așa cum sunt stabilite la art. 31 al. (1) din TUE[1300].

[1300] Conform art. 31 al. (1) din TUE, deciziile care privesc Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) se adoptă de către Consiliul European și de către Consiliu hotărând în unanimitate, cu excepția cazului în care tratatul dispune altfel. Fiecare membru al Consiliului care se abține de la vot își poate justifica abținerea printr-o declarație oficială, caz în care acesta nu are obligația să aplice decizia, dar acceptă faptul că decizia angajează Uniunea. În spiritul solidarității reciproce, statul membru în cauză se abține de la orice acțiune care ar putea intra în conflict sau ar împiedica acțiunea Uniunii întemeiată pe decizia respectivă, iar celelalte state respectă poziția sa. În cazul în care membrii Consiliului care își însoțesc abținerea de o asemenea declarație reprezintă cel puțin o treime din statele membre, întrunind cel puțin o treime din populația Uniunii, decizia nu se adoptă.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOGRAFIE

Acte normative interne

1. Constituția României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 din 31 octombrie 2003;
2. Noul Cod Civil - Republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 505 din 15 iulie 2011, în temeiul art. 218 din Legea 71/2011 pentru punerea in aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil;
3. Noul Cod de Procedură Civilă - Legea nr. 134/2010 privind Noul Cod de Procedură Civilă, republicată în Monitorul Oficial nr. 545 din 3 august 2012, în temeiul art. 80 din Legea nr. 76/2012;
4. Noul Cod Penal – Legea nr. 286/2009 privind noul Cod Penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare;
5. Noul Cod de Procedură Penală – Legea nr. 135/2010 privind Noul Cod de Procedură Penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010;

Tratate europene

6. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) - Paris, 18 aprilie 1951;
7. Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) – Roma, 25 martie 1957;
8. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) - Roma, 25 martie 1957;
9. Tratatul de instituire a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice ale Comunităților Europene - publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L 152 din 13 iulie 1967;
10. Actul Unic European (AUE) - publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) L 169 din 29 iunie 1987;
11. Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht) - publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) C 224 din 31 august 1992;
12. Tratatul instituind Comunitatea Europeană (TCE) - publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) C 224 din 31 august 1992;
13. Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și altor acte conexe – publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 340 din 10 noiembrie 1997;
14. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene - publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 364 din 18 decembrie 2000;
15. Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe – publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 80 din 10 martie 2001;

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

16. Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa – publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 310 din 16 decembrie 2004;

17. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene - publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 306 din 17 decembrie 2007;

18. Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată în urma adoptării Tratatului de la Lisabona) - publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 326 din 26 decembrie 2012;

19. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată) - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 326 din 26 decembrie 2012;

20. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Versiune consolidată) - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 327 din 26 decembrie 2012;

Convenții internaționale

21. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (1950);

22. Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor (1969);

23. Convenția de la Viena privind reprezentarea statelor în relațiile cu organizațiile internaționale cu caracter universal (1975);

24. Convenția de la Viena asupra dreptului tratatelor între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale (1986);

25. Convenția privind recunoașterea personalității juridice a organizațiilor internaționale nonguvernamentale (1986);

Acte constitutive ale organizațiilor internaționale

26. Carta Organizației Națiunilor Unite (1945);

27. Constituția Comitetului Interguvernamental pentru Migrație Europeană (CIME/ICEM);

28. Convenția de la Paris privind înființarea Organizației Europene pentru Cercetări Nucleare (CERN);

29. Convenția de la Stockholm privind înființarea Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS/EFTA);

30. Constituția Organizației Internaționale a Muncii (OIM/ILO);

31. Constituția Organizației Mondiale a Sănătății (OMS/WHO);

32. Constituția Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (UIT/ITU);

Lucrări de autor

33. Anghel, M. Ion, *Drept diplomatic și consular*, vol. I, București, Editura Lumina Lex, 2002;

34. Anghel, M. Ion, *Dreptul tratatelor*, vol. 2, București, Editura Lumina Lex, 2000;

35. Anghel, M. Ion, *Personalitatea juridică și competențele Comunităților Europene/ Uniunii Europene*, București, Editura Lumina Lex, 2006;

36. Anghel, M. Ion, *Subiectele de drept internațional*, București, Editura Lumina Lex, 1998;

37. Anghel, M. Ion, *Tratatul internațional și dreptul intern*, București, Editura Lumina Lex, 1999;

38. Bărbulescu, Iordan Gheorghe, *Uniunea Europeană de la Economic la Politic*, București, Editura Tritonic, 2006;
39. Beaulieu, Louis Le Hardÿ, *L'Union européenne: Introduction à l'étude de l'ordre juridique et des institutions de l'Union*, 3e édition, Editeur: PU de Namur, 2011;
40. Bercea, Raluca, *Drept comunitar. Principii*, București, Editura C.H. Beck, 2007;
41. Blanke, Hermann-Josef, Mangiameli, Stelio (Editors), *The Treaty on European Union (TEU). A commentary*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2013;
42. Bolintineanu, Alexandru, Năstase, Adrian, Aurescu, Bogdan, *Drept internațional public*, București, Editura All Beck, 2000;
43. Borchardt, Klaus-Dieter, *The ABC of European Union Law*, Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2010;
44. Boulouis, Jean, *Droit institutionnel de l'Union européenne*, 6ème édition, Editeur: Montchrestien, 1997;
45. Buzatu, Gheorghe, Cheptea, Stela, Cîrstea, Marusia (coordonatori), *Istorie și Societate*, vol. 3, București, Editura Mica Valahie, 2011;
46. Cahier, Philippe, *La droite diplomatique contemporaine*, 2ème édition, Éditeur: Librairie Droz, Genève, 1964;
47. Cairns, Walter, *Introducere în legislația Uniunii Europene*, Editura Universal Dalsi, 2001;
48. Cavaré, Louis, *Le droit international public positif. Les Modalités des relations juridiques internationales, les compétences respectives des États*, tome 2, 2ème édition, Ed. Pedone, Paris, 1962;
49. Ciochină-Barbu, Ioan, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, București, Editura Wolters Kluwer, 2010;
50. Coutron, Laurent, *Droit de l'Union européenne - Institutions, sources, contentieux*, 2e édition, Editeur: Dalloz, 2013;
51. Craig, Paul, De Burca, Grainne, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, 5 edition, Publisher: Oxford University Press, 2011;
52. Debré, Michel, *Projet de pacte pour une union d'États européens*, Paris, Nagel, 1950;
53. Deleanu, Ion, Mitea, Valentin, Deleanu, Sergiu, *Tratat de procedură civilă. Ediție revăzută, completată și actualizată*, vol. 1, București, Editura Universul Juridic, 2013;
54. Delureanu, Ștefan, *Geneza Europei comunitare. Mesajul democrației de inspirație creștină*, București, Editura Paideia, 1999;
55. Diaconu, Ion, *Manual de drept internațional public*, București, Editura Lumina Lex, 2007;
56. Diaconu, Nicoleta, *Dreptul Uniunii Europene. Tratat*, București, Editura Lumina Lex, 2011;
57. Dickson, Julie, Eleftheriadis, Pavlos (Editors), *Philosophical Foundations of European Union Law*, Oxford University Press, 2012;
58. ***Dicționar Diplomatic*, Editura Politică, București, 1979;
59. Dragomir, Eduard, Niță, Dan, *Tratatul de la Lisabona*, București, Editura Nomina Lex, 2009;

60. Duculescu, Victor, *Dreptul integrării europene. Tratat elementar*, București, Editura Lumina Lex, 2003;
61. Dumitrașcu, Mihaela-Augustina, *Dreptul Uniunii Europene și specificitatea acestuia*, București, Editura Universul Juridic, 2012;
62. Dutheil de la Rochère, Jacqueline, *Introduction au droit de l'Union européenne*, 3-e éd., Paris, Editeur: Hachette, 2002;
63. Ecobescu, Nicolae, Nițelea, Mariana, *Manualul Consiliului Europei*, București, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 2006;
64. Favret, Jean-Marc, *Droit et pratique de l'Union européenne*, 4e éd., Paris: Gualino éditeur, 2003;
65. Filipescu, P. Ion, Fuerea, Augustin, *Drept instituțional comunitar*, București, Editura Actami, 2000;
66. Fuerea, Augustin, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2002;
67. Fuerea, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a 3-a, București, Editura Universul Juridic, 2006;
68. Fuerea, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a 5-a, București, Editura Universul Juridic, 2011;
69. Gerbet, Pierre, *Le construction de l'Europe*, Imprimerie Nationale, Paris, 1994;
70. Ghica, Luciana Alexandra, *România și Uniunea europeană. O istorie cronologică*, București, Editura Meronia, 2006;
71. Gyula, Fábián, *Drept procesual al Uniunii Europene*, București, Editura Hamangiu, 2014;
72. Hartley, Trevor, *The Foundations of European Union Law*, Oxford University Press, 2014;
73. Isaac, Guy, Blanquet, Marc, *Droit communautaire général*, 8-e éd., Paris: Armand Colin, 2001;
74. Ispas, Gabriel-Liviu, *Uniunea Europeană. Evoluție. Instituții. Mecanisme*, București, Editura Universul Juridic, 2012;
75. Jinga, Ion, Popescu, Andrei, *Dicționar de termeni comunitari*, București, Editura Lumina Lex, 2000;
76. Kaczorowska, Alina, *European Union Law*, Third edition, Editor: Routledge, 2013;
77. Kant Immanuel, *Proiectul filozofic al păcii permanente*, Ediția a 2-a revăzută și adăugită, Traducere și cuvânt înainte Croitoru Rodica, București, Editura ALL, 2008;
78. Leclerc, Stéphane, *Droit de l'Union européenne : sources, caractères, contentieux*, Paris: Gualino, 2009;
79. Manolache, Octavian, *Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor ce instituie Comunitățile Europene și a unor Acte conexe*, București, Editura C.H. Beck, 2002;
80. Manolache, Octavian, *Tratat de drept comunitar*, București, Editura C.H. Beck, 2006;
81. Marcu, Viorel, *Drept instituțional comunitar*, București, Editura Nora, 1994;
82. Marcu, Viorel, Ioniță, Mihai, *Drept instituțional comunitar*, Constanța, Editura Ovidius University Press, 2006;

83. Marcu, Viorel, Diaconu, Nicoleta, Purdă, Nicolae, Drăghiciu, Cătălina, *Instrumente juridice fundamentale ale Uniunii Europene*, București, Editura Lumina Lex, 2003;

84. Mazilu, Dumitru, *Integrare europeană*, București, Editura Lumina Lex, 2006;

85. Maxim, Felicia, *Aspecte teoretice si practice privind tratatul. Izvor principal al dreptului internațional public*, București, Editura Universul Juridic, 2012;

86. Mc Giffen, P. Steven, *Uniunea Europeană. Ghid critic*, București, Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2007;

87. Miga-Beșteliu, Raluca, *Organizații internaționale interguvernamentale*, București, Editura C.H. Beck, 2006;

88. Miga-Beșteliu, Raluca, *Drept internațional public*, București, Editura All Beck, 2005;

89. Militaru, Ioana Nely, *Dreptul Uniunii Europene*, ediția a II-a, București, Editura Universul Juridic, 2012;

90. Mironescu, Gheorghe, *Cuvântări*, vol. 1, București, 1930;

91. Monnet, Jean, *Mémoires*, Paris, Edition Fayard, 1976;

92. Moroianu-Zlătescu, Irina, Demetrescu, C. Radu, *Drept Instituțional Comunitar și Drepturile Omului*, București, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 2005;

93. Moroianu-Zlătescu, Irina, Demetrescu, C. Radu, *Prolegomene la un drept instituțional comunitar*, București, Editura economică, 2003;

94. Muraru, Ioan, Tănăsescu, Elena Simina, Iancu, Gheorghe, Deaconu, Ștefan, Cuc, Mihai Horia, *Cetățenia europeană*, București, Editura All Beck, 2003;

95. Peterson, John, Shackleton, Michael, *The Institutions of the European Union*, 2 edition, Oxford University Press, 2006;

96. Piris, Jean-Claude, *The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis*, Cambridge University Press, 2010;

97. Popescu, Andrei, Diaconu, Ion, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Universul Juridic, 2009;

98. Popescu, Andrei, Jinga, Ion, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Lumina Lex, 2001;

99. Popescu, Andrei, Voiculescu, Nicolae, *Dreptul social european*, București, Editura Fundației România de Mâine, 2003;

100. Popescu, Roxana Mariana, *Introducere în dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2012;

101. Rohnean, Diana Alina, *Dreptul Uniunii Europene. Ordine juridică proprie, integrată în sistemele de drept ale statelor membre*, București, Editura Hamangiu, 2011;

102. Șandru, Daniel Mihail, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universitară, 2012;

103. Tabușcă, Silvia, *Efectele hotărârilor CEDO și CJUE în dreptul intern*, București, Editura C.H. Beck, 2012;

104. Titulescu Nicolae, *Documente diplomatice*, Colectivul de redacție: George Macovescu – redactor responsabil, Dinu C. Giurescu, Gheorghe Ploeșteanu, George G. Potra, Constantin I. Turcu, București, Editura Politică, 1967;

105. Toader, Camelia, *Aquis-ul comunitar in domeniul dreptului privat*, București, Editura C.H. Beck, 2002;

106. Vătăman, Dan, *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2010;

107. Vătăman, Dan, *Drept instituțional al Uniunii Europene*, Ediția a 2-a, București, Editura Universul Juridic, 2011;

108. Vătăman, Dan, *Istoria Uniunii Europene*, București, Editura Pro Universitaria, 2011;

109. Vătăman, Dan, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2011;

110. Vătăman, Dan, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Lumina Lex, 2008;

111. Vătăman, Dan, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura C.H. Beck, 2009

112. Vese, Vasile, Ivan, Adrian, *Tratatul de la Nisa*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 2001;

113. Voicu, Marin, *Uniunea Europeană - înainte și după Tratatul de la Lisabona*, București, Editura Universul Juridic, 2009;

114. Voiculescu, Nicolae, *Drept comunitar al muncii*, București, Editura Wolters Kluwer, 2009;

115. Voiculescu, Nicolae, *Dreptul social european,* București, Editura Universul Juridic, 2014;

116. Zamfir, Zorin, Banciu, Jean, *Primul război mondial*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995;

117. Zorgbibe, Charles, *Histoire de la construction européennes*, Paris, PUF, 1993;

Articole / Studii

118. ANGHEL, M. Ion, „Modul de stabilire a competenţelor Uniunii Europene", în *Analele Universităţii "Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu, Seria Ştiinţe Juridice*, Nr. 1/2013;

119. ANGHEL, M. Ion, „Suveranitatea Statelor Membre ale Uniunii Europene", în *Analele Universităţii "Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu, Seria Ştiinţe Juridice*, Nr. 2/2010;

120. FUEREA, Augustin, „Legal personality of the European Union", in *Lex ET Scientia International Journal (LESIJ)*, Nr. XVII, VOL. 1/2010;

121. GLAZER, Vendelin Francisc, „Dezvoltarea instituţională a Uniunii Europene – Tratatul de la Maastricht", în *Revista de Administraţie Publică şi Politici Sociale*, Anul I, Nr. 3 / Iunie 2010;

122. THURER, Daniel, MARRO, Pierre-Yves, "The Union's Legal Personality: Ideas and Questions Lying Behind the Concept" in Blanke, Hermann-Josef, Mangiameli, Stelio (Editors), *The European Union after Lisbon. Constitutional Basis, Economic Order and External Action*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2012;

123. VĂTĂMAN, Dan, „Personalitatea juridică a Uniunii Europene. Evoluție și actualitate", în *Revista Română de Geopolitică și Relații Internaționale*, Vol. IV – Nr. 2/2012;

124. VĂTĂMAN, Dan, „The Role of the European External Action Service in the EU's Institutional System", in The 6th International Conference "Challenges of the Knowledge Society", Bucharest, May 11-12, 2012;

125. VĂTĂMAN, Dan, „Considerations on the evolution of the legal personality of the European Union", in The 6th Edition of International Conference "Education and Creativity for a Knowledge Based Society", Bucharest, November 22 - 24, 2012;

126. VĂTĂMAN, Dan, „Importanța democrației participative în procesul decizional al Uniunii Europene", în *Revista Română de Geopolitică și Relații Internaționale*, Vol. V – Nr. 1/2013;

127. VĂTĂMAN, Dan, „Personalitatea Juridică a Uniunii Europene între Tratatul de la Maastricht și Tratatul de la Lisabona" în Revista Română de Geopolitică și Relații Internaționale, Vol. VI – Nr. 1/2014;

128. VĂTĂMAN, Dan, „Exercising of the Legal Personality by European Union according with Lisbon Treaty Provisions", in International Conference: Uniformization of the Law – Legal Effects and Social, Political, Administrative Implications (Alexandru Ioan Cuza University, Iași, 23-25 October 2014);

129. VĂTĂMAN, Dan, „The ability of the European Union to negotiate and conclude international agreements on the basis of its own legal personality", in International Conference: Education and Creativity for a Knowledge Based Society (Titu Maiorescu University, Bucharest, November 20 - 22, 2014);

Surse internet

130. http://www.afp.com – Agence France-Presse (AFP);
131. http://assembly.coe.int – Parliamentary Assembly of the Council of Europe;
132. http://www.coe.int – Council of Europe;
133. www.cor.eu.int – Comitetul Regiunilor;
134. http://www.consilium.europa.eu – Consiliul Uniunii Europene;
135. www.curia.europa.eu – Curtea de Justiție a Uniunii Europene;
136. http://www.cvce.eu – Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe (CVCE) ;
137. www.ecb.eu –Banca Centrală Europeană;
138. www.eesc.europa.eu –Comitetul Economic și Social European;
139. www.eur-lex.europa.eu – Portalul de acces la documentele Uniunii Europene;
140. http://europa.eu – Portalul Uniunii Europene;
141. http://www.european-council.europa.eu – Consiliul European;
142. www.europarl.europa.eu –Parlamentul European;
143. www.europeanmovement.org - European Movement International Organization;
144. http://www.just.ro – Ministerul Justiției din România;
145. www.ier.ro – Institutul European din România;
146. www.infoeuropa.ro - Centrul de informare al Comisiei Europene la București;
147. http://www.libertyfund.org - Liberty Fund Foundation;
148. www.mae.ro –Ministerul Afacerilor Externe din România;
149. www.onuinfo.ro – Centrul de Informare ONU pentru România;
150. http://www.un.org – United Nations Organization;
151. www.who.int – Organizația Mondială a Sănătății;
152. www.wmo.int – Organizația Meteorologică Mondială;

Alte surse

153. Anuarul oficial al Uniunii Europene;
154. Monthly Newsletter of the Publications Office of the EU;

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2015/204

25 lei

Prof. dr. habil.
DAN VĂTĂMAN

Autorul este profesor universitar, doctor abilitat în domeniul Istoriei Contemporane şi, în acelaşi timp, doctor în domeniul Dreptului Uniunii Europene. Are o bogată experienţă academică şi de cercetare, de-a lungul timpului deţinând mai multe funcţii în ierarhia universitară şi în cadrul altor entităţi care promovează educaţia şi cultura în România.
A publicat un număr mare de articole ştiinţifice în reviste de specialitate indexate în bazele de date internaţionale, precum şi numeroase cărţi, monografii şi alte lucrări cu caracter de manual universitar.

Printre lucrările reprezentative publicate de profesorul Dan Vătăman pot fi amintite:

- **Istoria Uniunii Europene. Curs universitar** (Bucureşti, Editura Pro Universitaria 2011, ISBN 978-973-129-781-1);
- **Instituţiile Uniunii Europene. Curs universitar** (Bucureşti, Editura Universul Juridic 2011, ISBN 978-973-127-620-5);
- **Drept instituţional al Uniunii Europene. Curs universitar** (Bucureşti, Editura Universul Juridic 2011, ISBN 978-973-127-511-6);
- **Dreptul Uniunii Europene. Curs universitar** (Bucureşti, Editura Universul Juridic 2010, ISBN 978-973-127-434-8);
- **Drept comunitar european. Curs universitar** (Bucureşti, Editura Universul Juridic 2010, ISBN 978-973-127-292-4);
- **Politica externă a României de la Armistiţiu şi până la semnarea Tratatului de pace (1944-1947)** (Bucureşti, Editura Pro Universitaria 2009, ISBN 978-973-129-419-3);
- **România în relaţiile internaţionale (1939-1947), vol. 1** (Bucureşti, Editura Pro Universitaria 2009, ISBN 978-973-129-421-6);
- **România în relaţiile internaţionale (1939-1947), vol. 2** (Bucureşti, Editura Pro Universitaria 2009, ISBN 978-973-129-423-0);
- **Organizaţii europene şi euroatlantice** (Bucureşti, Editura Lumina Lex 2008, ISBN 978-973-758-160-0);
- **Organizaţii europene şi euroatlantice** (Bucureşti, Editura C.H. Beck 2009, ISBN 978-973-115-523-4);
- **România şi Uniunea Europeană. Istorie şi actualitate** (Bucureşti, Editura Pro Universitaria 2009, ISBN 978-973-129-353-0);
- **Ghidul masterandului** (Bucureşti, Editura C.H. Beck 2008, ISBN 978-973- 115-475-6, 270).

Profesorul Dan Vătăman este directorul publicaţiilor semestriale de specialitate ***Journal of European Studies and International Relations*** şi ***Revista Română de Geopolitică şi Relaţii Internaţionale***, ambele publicate la Editura Pro Universitaria din Bucureşti.

ISBN 978-606-26-0298-7
9 786062 602987

BCU IAŞI